

که ریمی حسامی

له بیره وه ریه کانم

به رگی - یه کهم

له مندالیه وه تالی ۱۹۵۷

که ریمی حسامی

www.kerimhisami.com
له بیره وه ریه کانم

به رگی - یه کهم

له سنه لیه وه تاالی ۱۹۵۷

Weşanên Jîna Nû : 8
Bîranîn : 1
Çapa Yekem : Adar 1986

www.kerimhisami.com

Adres :
Jîna Nu Förlaget
Pob
Post Box: 240 12
750 24 UPPSALA
Postgiro : 503799-9

ISBN: 91970747 -13

WEŞANÊN JÎNA NÛ

- * 1925 KÛRT AYAKLANMASI (Serhildana Şêx Saîd)
Prof. M.A. Hasretyan, Dr. K.M. Ahmad, M. Ciwan
- * RONAÎ (Hemû Hejmarên wê yên ku di navbera 1942- 1945-an de derketibûn)
- * JIYANA REWŞENBÎRÎ Û SIYASÎ YA KURDAN (Di dawiya sedsala 19-an û destpêka sedsala 20-an de)- Bi Kurmancî, Dr. Celîlê Cefîl.
- * BÛYÛK ANAYURT SAVAŞINDA KÛRTLAR 1941- 1945, H.M. Çetoev
- * KOMARA DEMOKRATÎK A KURDISTAN (MAHABAD)- Bi Kurmancî, Kerîm Husamî
- * ROJA NÛ (Hemû hejmarên wê yên ku di navbera 1943- 1946-an de bi hefteyî derketibûn)
- * KÛRT MÎLLİYETÇİLİĞİ VE ABDULLAH CEVDET—Malmısanij
- * DENGÊ XEZIKAN (Karikatör)-Mamoste
- İMAGES DU KURDISTAN DE TUROUÏE (Hommage a Yılmaz Güney . Aluma Fotografan)-Şuayip Adlg

Navnîşan:
Jîna Nû Förlaget
Post Box 240 12
750 24 Uppsala/ Sweden
Postgiro : 50 37 99- 9

ئە م نووسە ر و پیاووە مە زانانە کە دە بوایە بیری وە ری ژیان و بە سە ر هاتیان بنووسـ
 سڕیتە وە بە لکوو بە مومە بە ستە بسوو کە نە تە وە کە م لە ژیان و بە سە ر هاتی کورە
 جوتیر و زە حمە تکیشیکی کورد ئاگادار بسی و لە پە نا بیری وە ریه کانی دا لـ
 گوشە یە کسی خە بات و تیکوشانی نە تە وە کە ی بو ئازادی و رزگاری لە سالە کانی
 د وای شە ری دووە می جیبهانیە وە شارە زابسی . ئە زنامە وی میژوو بنووسم ولە
 تواناشم دانسیە . من سەر گوزەشت و ژیان و بە سە ر هاتی خوم دە نووسمە وە .
 لە بە ر ئە وە لە سە رە تای پە یدا بوونی چوزەرە ی خە باتی گە لە کە مان لە
 کوردستانی ئیران ولە تە مە نی . ٢٠ سالیە وە لە نیو بە زم و گیرە و کیشە د ابوم
 وی د مچی خوینە ری بە ریزی کورد بە خویندە نە وە ی ئە م بیری وە ریانە کە لیک
 کە لیەن و قوژنی خە باتی گە لە کە ی بسورون بنە وە . د یارە لە سە رە تاوە زۆر
 شتم یاد داشت نە کرد وە و زۆر شتیشم لێ ون بوو وە کە د یفاعیاتی خوم لە
 دادگای نیزامی دا کە بە خە تی یوسفی ریزوانی نووسرا بوو . گە لیک بە
 سە ر هاتیشم لە بیری نە چوونە وە و لێرە دا باسیان کرا وە . لە بە شتی رووداوە سیا
 سیە کاندایە وە ولم داووە هیچ شتیکی ناراست و دور لە واقعیه تە نووسم .
 هیوا دارم ئە م بیری وە ریانە بو خوینە ری بە ریزی کورد تام و چینی
 خۆی هە بی و ئە گە ر هە لە وچە و تیکیشیان بە رچاویکە وی بە گە وری
 خویان لێم بسورن .

٢١ سەرماوە زی ١٣٦٣ - ١٢ دسامبری ١٩٨٤

کە ریمی حسامی

به شی یه که م سه رده می مندالی و خویند نی ناته واو

وهك باوكم به دابی كونی خوینده واری كورد له پشتی قورعان نووسیویه وله پیناسمدا تومار كراوه ۰ روزی ۱۹ به فرانباری سالی ۱۳۰۵ ی هه تاوی ۹ ی مانگی ژانویهی ۱۹۲۶ ی زاینی له گوندی (بهیرهه) ناوچهی مهنگوری مههاباد له خیزا - نیکی وه رزیر و دیندار له دایك بووم . نه وه نده ی خوم له بیرمه قهت دهوله مه ندو ده ست روینتوو نه بووین . بهلام وهك بیستوو مه ماله باپیرم (عهولای خدره هاری) دهوله مهندیکی قورسی گوندی قزلجه بوون . خاوه نی مهرو مالات و تاول و - چیخ و ههوار و بانه مهر و مهزراوجوت وگا و خهله خرمانی زور بوون .

وهك باس ده كهن كاتیک پایزان تاوولی ماله باپیرم له كوستانی چه كچ و مالوك هاتوته وه خوار هیچ مالیکی قزلجه نه بوه كه رون و ماست و په نیری ماله باپیرمی بونه چوو بی . ده لین هه ركس بو پید اوستی و د اخوازیك چوو بیته ماله باپیرم به ناهومیدی و به ده ستی به تال نه كه راوه ته وه .

بابم (میرزا حامید) پیایویکی خوینده وار وه سه لیه و تیگه یشتوو له نیو خهلك دا خاوه نی قه دروریزیکی تاییه تی بوو . ماموستا هیمن شاعیری به رزی كوردستان ده لی . " میرزا حامید تاقه كه سیک بوو كه شیخ الاسلامی باوکی له به ری هه لده ستا . " . نه وهی من له بیرمه بابم میرزا و كار به ده سنی میناغای قزلجه بوو . میناغا ته واوی كار وباری خوی به و نه سپارد بوو هه رچی كرد بای لی پرسینه وه نه بوو . میناغا یه كیک له دهره به كه كه و ره كانسی دیوگری و خاوه نی گونده كانسی (بهیرهه و بهره جو و قزلجه و كرده بهردان) بوو . سنی كوری هه بوون ، میرزایه کی راگرتوو به ناوی (میرزا رسولی پیکوله) كه دهرس به كوره كانسی بلی . منیل له كه ل برایه کی له خوم گه و ره تر و كوریکی مهلاع و لا به ناوی رحمان لای میرزا رسو ده مانخویند .

باش له بیرم نیه خویند نم چوون دست پیکر وه . شهونده ده زانم منالیکسی
ژیرووریا بووم . ماموستا که مان فره توره وتوسن بوو . زوری لسی ده داین . ده فلاقه ی
ده کردین . له بیرمه شه ویک چوو بووینه قوماران و ماموستا پیی زانیوو . به یانسی
که چووینه مه کتوب ماموستا له کوره کانی ناغای پرسى .
— دهرسه کانتان ره وان کرد وه ؟ . شهو له کووی بوون ؟ .
یهک به یهک به قوتابیان دا هات و لپی پرسین و دهرسه کانی پیی ده گوتنه وه وله
بهریان نه ده بوو .

کاتیک نوره ی من هات گوتم . " شهو اه قوماران بووین . دهرسه که شم له به ربو .
فهراشی نارد ده سته شولیکی ته ری هینا و گوتسی ئیستا هه مووتان له فلاقه ی
ده ده م . منداله کان زهره هه لگه ران و ده ستیان کرد به گریان . من رابوم و گوتم
— ماموستا خوون دهرسم ره وان بسوه . به منیان ببه خشه .
پیکه نی . . . . شه وه به (جرجو کتان ده بهخشم) .

هه ره له ساله کانی هه وه لسی منالیم دابوو که هه ستم به ده ست کورتی
ونه داری کرد . کورانی (خال ئوغلی) که عه جه می ته وریز بوون مینا غایان له
گوندی (بهیره م) دهر کرد . ئیمه ن ناچار بووین له بهیره م بارکه یین و بچینه قزلجه ی
خواری . مه کتوب و ده رس و خویند نمان تیکچوو . بابم برا گه وره که می برد بسو
ناوچه ی شنو وله ماله خزمیکمان داینا که له حوجره ی فه قی یان بخوینی .
منیشیان له بهیره م له مالی (مه لاره حمانسی مام جه لال) به جی هیشت که
دهرسم پیی بلی . مه لاره حمان یه کیک له باش مه لاکانی کوردستان وله مالی
خوئی دا زور به شه عیانی ده ژیا و خاوه نی خزمه تکار و دست و پیوه ند و ژیان
له کهل مه لاکانی گوندی فه رقی هه بوو . کوریکی له من پچوکتری هه بوو . روژیک
له دیوی ژوری ده گریا . ماموستا فه ره سووی بچم بیهینم . که چوووم دایکی نه یه هیشت
ماموستا تووره بوو . سه ره و خوار له کوله که هه لی ئاوه سیم . نوکه ریکی نارد شولکی
ته ریان هینا . شه وه نده ی له به ری پی یان دام تا خوینم له قامکان هات . چه ند
روژ نه م ده توانسی باش بروم . روژیک ماموستا به سه فه رچوو بوو لاقم هاتبونه وه
سه ره خو وه ده رکه وتم و ملی ریگام گرت که بچه وه قزلجه . له ریگانی ده ترسام .
هیشتا له په نا گوندی بووم ئاشنایه کسی بابم به سواری بو قزلجه ده چوو . وه گ

پیاوان سواری پاشته رکسی خوی کردم و بردمیه وه ماسی . باوکم به تاوانسی شه وه که به بسی ئیزنی ماموستا هاتوو مه وه ده ستیکی باشی کوتام . پاشان نه یان نارده وه به یره م وله قزلجه له لای ماموستا مه لاته حمه دی چاوره ش که مه لای گوندی بوور ده رسم ده خویند . کولستان و بوستان و یوسف و زولیکای پی ده گوتم . زورمه هی شیعره کانسی یوسف و زولیکام له به رکرد بوون . دیار بوو ماموستا زور شاره زانه بسو باوکم هیندی جار مانای شیعره کانسی بو راست ده کرد مه وه .

نازانم چ سالیک بوو له پیر ساردی پایزمالمان باری کرد و بو ناوچه هی شنور و پشتین . دایکم خوشکه زایه کی شه بوو هات ماله که ی بار کردین و بو گوندی (جویریلاوا . له وی بسی خانووجسی وری شه ره له سه ر ماله پورم ده ژیاين . پاش ماویسه ک بابم له گوندی (خانناوی) جیگای خواسته وه و بوو به پیش نوچی شه م گونده . خه لک زوریان ریزلی ده گرت ، به لام نه داری و شه ژاری بالسی به سه ر ژیانمان دا کیشابو . خویند نمان تیکچوو بوو . براهه شم هاتبو وه مال و بابم جار و بار ده رسی پی ده گو- تین به لام له به رفیکری نه داری و ده ستکورتی زور ناوری وی نه ده داین . گه لیک جارین له خو وه لسی ده داین . بابم که سه ره میک ده وله مه ند و به ده سته لاتو خاوه ن میرد و میوان بوو ، ئیستان لسی قه و ما بوو ، ناچار بوو بو ژیان پیش نو- یژی بکا ، شه میشه نارمه ت و کز و تووره بوو . جار جار شه و تووره بییه به ئیمه ده ر ده کرد .

دایکم ناموزایه کی شه بوو به ناوی (قادر زهنگه) خوشکیکی پچوکی دا یکمی ماره کرد بوو . له گوندی (پرداوی) نوکه ری کاک شه ولای پرداوی بوو . وه زعی ژیا نی بان و جوتبه ندیکی حال خونس بوو . جار و بار ئاردی بو ده نار دین و بانگی ده کردین . شهز و کاکم چه ند روز له ماله خالم ده ماینه وه وه له گه ل کوره کانسی شه و یاریمان ده کرد . پاشان ده ر که وت شه و چاکه و دلسوزیه ی قادر زهنگه له بهر خزمایه نی و پیاوه تی نه بوه . تاقه شتیکی له ماسی ئیمه دا جی سی دلخوشی و شوینه واری رابردوو بوو ، سه ماوه ریکی میسواری زهردی فره جوان و به نرخ بوو . بابم له کاتسی خووی دا کریبووی و زینه نی مال بوو . دایکیشم جووته گواریکی زیری شه بسو سه ره رای نه داری و ده ستکورتی نه یان ده ویست سه ماوه ر و گواره که بفروشن . له م نه داری و دست تهنگیه دا روژیک قادر زهنگه ی خالم کوره گه و ره که ی نار د و

داوای کرد بسوو که میوانم هاتوون و کچه که م ده خوازن سه ماوه ره که م بسوو
 بنیرن پاشان ده ینیرمه وه . سه ماوه ریان دایه وله گه ل خوی برد . سه ماوه ر -
 هیشتا نه هاتسو وه روزیک خالم په یدا بسوو . پاش خوارنسی نان وچا گوتی .
 " نه وه کچه که م ده گوینزه وه . هاتووم گواره کانم به نه مانه ت بده نسی و پاشان له
 گه ل سه ماوه ره که ده یان نیرمه وه . دایک له به رخزمایه نسی و میرد کردنسی
 خوشکه زای گواره کانسی دایه . چه ند مانک پیچسو و گواره و سه ماوه رخه به ریان
 نه بسوو . روزیک دایک له گه ل برا گه وره که م چوه پرد اوای سه ماوه رو گواره کان
 بینیه وه به لام به ده ستی خالی و به چاوی گریانه وه گه راوه . قادر زه ننگه
 گوتسویی : " چه ند جار نارد م بونارد وون سه ماوه رو گواران وه به ر ناردی ده -
 خه م . "

قادر زه ننگه ی خالمان گواره و سه ماوه ری خوارن و سالیکی سه خت و توو -
 شمان له شنویه رابوارد . سه ره به هار بسوو کوره پووریکی دیکه م له به ر پیرانانه وه
 هاتسو سه رانسی نیمه و برا که ی . که چاوی به وه زعی نیمه که ونت . " گوتسی
 من زورم هه یه و ده وله مهندم و ناهیلیم لیره بن . نه شی بینه لای من و پیکه وه ده ژین
 چه ند ولاخیکمان به کری گرت و بی ئا جانج ز به رنامه و جیگا وریگا به ره و لاجانسی
 پیرانان که وتینه ری . پاش د ووروز که یشتینه گوندی (جمران) که مالی پوورم له وی
 ده ژیان . نیتر له سه رمالی نه وان وه مووشتیکمان له سه ره وان بوو . لیره دا -
 قه له می من زور له وه بی هیز تره که بتوانسی چاکه و جوامیری و پیاوه نسی نه و کوره
 پووره م به ناوی (ره سووی زینه نسی) بنووسی . له بیره وه ریه کانم دا جاریکسی
 دیکه نر ناوی کاک ره سوو دیته وه نیو ناوان و باسی چاکه و مروقایه نسی نه و پیاوه ده کری .
 نه ده کرا هه تا هه تایه له سه رسگی خه لک بزین . برا گه وره که میان نه و
 جارین نارد وه نیوفه قی یان . بابم جار وبار له مالی ده رسی بی ده گوتم
 بابم وه حه ولان که وت که جیگا وریگایه ک بد وزیته وه . روزیک نامه یه کی نووسی بسو
 (سهید عه ولای سه ید هه مزه) ناغای گه سگه سک . سه ید عه ولا له کونه وه له
 گه ل بابم ناسیار و ناشنا بوو . له کوندی شیلاناوی و قزلجه ته نانه ت دراوسیش بسوون .
 سه ید عه ولا له گه ل چه ند ماله سه یدی دیکه هاتبوونه نیو پیرانان و چه ند گوند -
 یان به ئیجاره گرتبوون . دراویان به قه رز د ابوو به خاوه ن ملکه کان و پاشان ورده ورده
 گونده کانیان کریبوو .

سه ید عه ولا سی دانگی گمگمگی وه به رکه وتسبوو. بیجکه له وه مه رو مالاتیکی زور و ده وله مهندیکی قورس بوو. کاتیک چوو مه ماله سه ید عه ولا و گوتم کوری میرزا حامیدم برد یانمه ژور و نامه که م دا به سه ید عه ولا و گوتی بوم بخو-ینه وه. که نامه که م خوینده وه گوتی: "نه ورو تو بچوو وه. سلاو له بابت بکه. خوتان ناماده که ن سوزی عاره به ده نیم و ماله که تان نه شی بته ئیره. تو دهرس به کوره کان ده لسی. بابیشت ده ستی له گه ل ده ستی من ده بی".

پاشان بانگی کرد و گوتی: "دا کاله کانسی گرهی بو بینن". کوریکی هه بوو به ناوی (رحیم) پی یان ده گوت گره. جووته کالیکي شه مامه به ندی جوانیان - هینا وه ره وی ده پیم کرد و گه راینه وه بو (جه ران).

به یانسی سه ید عه ولا کوریکی خوی به عاره به وه نارد و ماله که یان بار کردین بو که سگه سک. بابم شه وروژ له گه ل سه ید عه ولا بوو. منین دهرس به د و و کوری سه ید عه ولا ده گوت. پاشان سه ید عه نی قه لاتیس د و و کوری خوی ناردن ده رسم به وانین ده گوت. هه موومان له ته مه نیک د ابوین به لام شهز ماموستا بووم. هه وایه کم به سه ردالی ده دان و جار و بار لیثم ده دان.

هه رچه ند له من به هیتر بوون له به رباوکیان زاتیان نه بوو تی هه لچنه وه. پاشان کاتیک وه بیرم ده هاته وه که منالی هاوته مه نی خوم به بی ئیزنی من نه ده بوایه له ژوروی بچنه ده ر پیکه نینم ده هات.

ژیانمان به ره و باشی ده چوو. مانیک و د و و مانگامان کریبوو. ههزم له سواری ده کرد و روژی واهه بوو که سه ید عه ولا و باوکم له مال نه ده بوون نه سی سه ید عه ولا مان زین ده کرد و سوار ده بووین و غار غار دینمان ده کرد.

جار و بار فه قی ده هاتنه جمعانه شیعرینم له گه ل ده کردن و بووم ده دان. زور جار بابم له مال نه ده بوو نامه کانسی سه ید عه ولا م ده خویند نه وه و وه لامینم ده نووسینه وه.

لام وایه پاش د و و سال سه ید عه ولا له گه ل سه ید عه نی قوریشی سه و دای ملکی کرد و ماله که ی چوه (قه لاتی موتاوی). مالی ئیمه شی له گه ل خو برد.

زور له وی نه بووین بابم له گه ل سه ید عه ولا تیکچوو بارمان کرد و چوینه زیدان لای سه ید ره سووی زیدان. له وین ده بوایه دهرس به کوری سه ید ره سوو بلیم. برا گه وره که شم ده ستی له خویندنی نیو فه قی یان هه لگرتبوو هاتبوو ه مال.

ئىستا ئىتر خىزانىكى ھە وت كەسى كو بېوونە ۋە . (د وبرا و سى خوشك و د ايك و باب)
 بە ھار كە مالمان چو ە زىدان سە يد رە سوو بائى خە لات كورد بوو بالتوئە كى رە شى
 د ابووئە . ھە ر ھە ۋە ل سال لە گە ل بابم تىكچوو . زستان د ە سە رى كوردىن
 بالتوكە ي لى ھە ستاندېنە ۋە . ھىشتا نە ببو ە نە وروز د ە سە رى كوردىن بروين و -
 خانووى بوچول كە ين . سە يد زە ينە لى زىدان كە پاشان بارى كورد بوو چو بو ۋە
 زىنوى شىخى مالە كە ي ئىمە ي بر د ە ۋە سە ر مالى خويان و چە ند مانگىك بە
 ھە سوو شتە ۋە بە خىوى د ە كورد ين .

من لە ژيانى خوڤدا ھە ر گىز چاگە ي ئە و دوو برا يە (سە يد زە ينە ل و سە يد
 ھە مە د) لە بىر ناكە م . سالى ۱۹۶۷ كە بە نە ئىنى بو لكارى حىزى چو بو مە ۋە
 عىراق بىستە م كە سە يد زە ينە ل نە ساخە و لە خە ستە خانە كە وتو ە . چوو مە سە ر
 دانى . لە پىشتا نە يناسىمە ۋە . پاشان كە ناسىمى ھە ستا و ماچى كورد م و گوتى
 " ئوخە ي ئە ۋە كورد يكم دىت بە ۋە فا يى و چا كە ي لە بىر نە چىتە ۋە ؟

پاش ئە ۋە كە چە ند مانك لە مالە سە يد زە ينە ل بوو ين بابم لە گوندى (بەرد -
 كە مران) جىگە ي دىتە ۋە و جارىكى تر بوو بە پىش نوئى ئاوايسى . خە لكى بەرد كە مران
 بە راتىكى باشيان دا بە بابم . كاك ئارمە مانسى پىروتى ئاغای بەرد كە مران پىاويكى
 تىكە يشتوو باش و ھە زى لە زانين و فىر بوون د ە كورد . ھە مىشە لە لای بابم سوو
 زوريشى چاۋە دىرى د ە كورد . ئە ۋە سالە كاك چوو بو ە قە رە خدر و لای كاك عبد الصمد
 دامە زابوو د ە رس بە كورە كانسى بلى . من لە مالى ما بوومە ۋە ماينە كە م د ە لە ۋە -
 راند . زستانسى لە بە رد كە مران لە گە ل خە لك د ە چوو مە راۋ ماسى و ماسيان
 بە ش د ە دام . بىجگە لە ۋە لە مالە ۋە خە رىكى خوئىندە ۋە و نوسىن د ە بووم و بابم
 يارمە تى د ە دام . بە ھارى (مام ئايزى سىمانى) ئاغای (كىلى سىيان) ھاتە
 مالە كاك ئارە حمان و لە وئى گوتى بووى با كە رىم بسى د ە رس بە مندالە كانم بلى . لە
 گە ل بابم قە رارى دابوو كە لىياسم سو بكرى و ۲ پوت كە نە ئىمان بداتسى . ھە ر
 چە ند منال بووم و سوئە نە د ە بوو دوور لە د ايك و بابم لە مالان بژىم ، بە لام لە بە -
 نە دارى بابم برىارى دا و نار د يانم بو (كىلى سىيان) . مندالە كانسى مام ئايز كە لە
 لای من د ە يانخوئىند ھە سوويان لە من گە و رە تر سوون . مام ئايز بو خوى كابرا يە كى
 نە زان ، قور د ە ماخ ، بە فىز ، لە گە ل رە عىە تان زار شر و جنىو فرون و ترسە نوک .
 گە گە ر ژاند ارمىك د ە ھات نە ترە ي د ە چوو ، خوئى د ە شار د ە ۋە د ە يگوت بلىن

له مال نيه شتيكي بده نسي با بروا . زوربهی ئاغاكانی مامه نر به تاييه ت قولسه
 ئاغاكانی دولسی لكبن و دهور و پشته چۆسی ئاویزه رو ، تايغه سیمانی و تايغه ی
 بایزی و شیریز خور هه ر و هك مام ئازیزنه زان و قور د ه ماخ و ترسه نوكن . شه وانه
 ملك و مه زرايه كسی باش و به پیت و به ره كه ت و به رئاویان هه بوو، به لام له
 به رنه زانی و بیکاری و ته وه زه لی و زار شری له گه ل ره عیه تان ، کاسبیان نه ده کرد
 و هه میشه روتونه دار و قه رزدار بوون . بهم حالهش زستانان لیک کۆده بوونه وه
 گوند به گوند ده گه ران و میوانی په کتر ده بوون . دووسی شه و له مالی ئاغا چسی
 هه با ده یانخوارد، له ره عیه ته کانیش حه یوان با ، قه ل با ، مریشك با ده یانچیری
 و ده چوون بو گوندیکی دیکه و میوانسی ئاغایه کی دیکه ده بوون . له م گه رانه دا
 شه و روز قوماریان ده کرد . به لام هیچ دراو له گوپی دا نه بوو . ده نکه نوک و یان
 کنسه لیان داده نا و به دراویان ده قه بلاند . پاشان ده یانکرده سه له می گهنم
 و کابرای دۆراو ده بوايه له سه ر خرمانان شه و منده باره گهنه بدا به و که سه که سه له می
 کرد وه .

كاك سه له مانسی لاوینی نمونه په كسی به ر چاوی شه تاقمه چه وسینه ره په بوو .
 كاك سه له مان و كاك حه سه ن ئاغای گوندی لاوین بوون . لاوین په كيك له و گونده
 باشانه ی لاجانی مامه شان . جیگای سه د به ره جیوتی مه زرای به رئاو هه بوو .
 به لام له به ره هیچ و پوچی ئاغاكان گونده كه هه ر ده یازده مال ده بوو .
 كاتيك مالمان له زیدان بوو روزيك كاك سه له مانسی لاوین پیاویکی له دوو بابم نارد و
 گوتبووی نامه په كم بو هاتوه پی بۆم بخوینیته وه . بابمنی نارد . كه چووم كاك سه له مان
 میوانسی هه بوون . له نیو گوند گه را بوون فروجیکیان له ماله ره عیه تيك هه ستاند
 بوو . له به ره یوان دانیشتبووین له پیر بوو به هه را . " كوره نه ی كه ی ،
 هه تیونه بیه ی ، ده بیگه نی ، بردی " . كوریکي كاك سه له مان به ناوی (ئیلخانی)
 ته مه نی ده سال ده بوو ده چیته وه ژور و ده بیني گوشت مریشك له سه ر ئاگره .
 تسی رۆدی و ده بیا . له ژورری بوو به هه را فراندی ، به به ره یوان دا -
 هات . كاك سه له مان نوکه ری تی به ران . تاگرتیانه وه لاقیکی به كال و نه كولیوی
 خوارد بوو، شه وی دیکه شیان لی هه ستاند بووه و هینایانه وه .

کیلی سییان و مالی مام ٹایزی

له سه رقه ول و قه راری پیشوو به هاری نار دیا نه کیلی سییان . هه رچه نده
له و ته مه نه دا نه بووم که بیر له و شتانه بکه مه وه به لام ته وه ی له مالی مام ٹایزی
دهم بینی تووشی دنیا یه ک فیکر و خه یالی ده کرد مه وه . له نه زانی و قورده ماخی
له زالمه تی ، له بی ده سته لاتی ره عیه ته کان ، له خهراپه و داوین پیسی ئاغا و کار-
داره کانی له نیو گوند و له مالی ئاغانس بیجگه له وه هه ر له روژی هه وه له وه له
مالی مام ٹایزی هه ستم به چاره ره شی و دامای خو کرد . مند الیکي ژیر و وریا و-
هه ر له و کاته شد اول ناسک بووم . من چوو بووم به خیر ماموستا بم و درس یسه
کوره کانیا بلیم ، به لام هه موو کاریکیان پی ده کردم . و لاخیان پی ئاوده دام ،
تینوو ده بوون ئاویان به من ده هینا ، ده یان ناردم له نیو گوندی ره عیه تیکی بانگ که م
له نیو ئاوا یسی سهک ده وره یان ده دام ده ترسام کاتیک درنک ده هاته وه مام ٹایزی
وهک سهک به گزم دا ده هات و جنیوی ده دان .

پایز بوو بابم هات گهنی به راته که م به زیته وه . گریام و گوتم " لیره نابم زور همرا
سانم لیره . له جیاتی نوکهر و خزمه تکار و فهران و ماموستا من ده کار ده کن . با بیمه وه
لیره تیک شکاوم " . بابم تووره بوو " د بیه وه له مال چده که ی؟ " .

ناچار به دل شکاوی مامه وه . وام لی هات سوو ته که مام ٹایزیم ده دیت وهک
جانه وه ریک ببینم و ابوو . سهرو بهری زستان سوو له نیزیگ گوندی (گرده بن) ملکسی
کاک مامه ندی برای مام ٹایزی : دوو ژاندارم کوژران . کاک مامه ند بوئه وه که تهرمی
ژاندارم له چولی نه بی تا مه عموری ده وله ت دین ، مه یته کانی برد بسوه وه تاخی
خووی . سهرده می ره شی ره زاشا ژاندارم له بیانویه کسی ئاوا ده گه ران . به سه
گرده بن وه ربوون و کاک مامه ند و مرادی کوری و چه ند که سیکی دیکه یان تیکه
وه پیچا و له خانسی پتر له مانگیگ جه زره به یان ده دان و داخیان ده کردن و به
چله ی زستان شه وانه ئاویان ده بن ده کردن . خه به ری ئازار و نه شکجه ی کاک
مامه ند و گیرا وه کان له ناوچه ده نگي دابوو . به بیانووی دیتنه وه ی قاتله کان -
ژاندارم به لاجان وه ربوون و له راووروت و گرتن و لیدانی خهک ئاگریان کرد بووه .

خواه ن ملکی ناوچه یان کو کرد نه وه و هه مویان به و زستانه ره پیچه ک دان بو
 ورمی . خواور استان مام نایزش پاش قول نه درا . شه و ده م به سواری شه سپ
 ده چوونه ورمی . چوون و هاتنه وه مانگیکی پتر ده خایاند . هه ر چه منده منیش
 له زولمزوری ژاند ارم بیزار بووم ، به لام رویشتنی مام نایز شایسی له دل دا ده گسیرام .
 پاش رویشتنی مام نایز کوره گوره که شی وه مالی نه ده کهوته وله که ل قوله ناغاگا -
 نی ناوچه له هه ول وته قه لا دا بوون . په نایان بو قه رنیاغای مامه ن
 برد بوو که کاک مامه ند رزگار بکا . به لام ژاند ارمی حکومه تی ره زاخان سه ردار
 عه شیره تی کورد یان به هیچ نه ده زانی . شه وانیش به پیچه وانه بو نوکه ری بیگا -
 نه ملی خویان ده شکاند .

دوای رویشتنی مام نایز له نیومنداله کان دا بووزا بوومه وه . دهرسم پی ده گوتن
 و جار و بار لیتم ده دان . توله ی خوم له وان ده کرده وه . به لامزور رووت بووم
 شه هه ول و قه راری دابوق که لییاسم بو بکری وه که هه موو قسه کانی به درو -
 ده ر چوو بوو .

خوشکه مامز و حیسانه تی شه و

مام نایز برازایه کی کچی هه بوو به ناوی (مامز) . خوشکه مامز یان پتی
 ده گوت . دایک و باوکی نه ما بوون . نیوه ملکی کیلی سییان به و ده که یشته . تازه -
 ته مه نی خووی له ۱۹ و ۲۰ ده دا . کیژیکی شوخ جوان چاک اقیق و قوز له
 به ره وه که میراتی زور پی ده که یشته له مال دا زور قه دریان ده گرت . خزمه -
 تکاری تاییه تی خووی هه بوو . ژوری خاوینی به ته نیای له حه ساری دا هه بوو .
 نان و چیشتی تاییه تی بو خوساز ده کرد . که مام نایز له مال نه ده بوو له دوای
 ده ناردم ده بیرمه دیوه که ی خووی . میوز و گوپیزی ده دامی . جاری وا هه بو
 که خواردنی دروست ده کرد ، بانگی ده کردم ، نانی له که ل ده خواردم . به
 قه ره واشه که ی ده گوت به کوره کان بلتی لیله نیه . وا دیار بوو له به ری که سی
 خووی هه ستی به بی که سی منیش کرد بوو . دلخونی ده دامه وه . باسی پی
 که سی خووی ده کرد . هیندی جار ده یگوت : " نازانی فالیکم بو بگریه وه بزانه چم
 به سه ردی " .

پاشنه وه که مام ئایزبان برده ورمی خسونکه مامز پتر پیشی به ره لا سوو .
 ده هاته ده ری . کاتیک ده رسم به مند الان ده گوت ده هاته لام . هه سنی به وه کرد
 بوو که زور رووتم و سه رام ده بی . روزیک بانگی کردم ده ستیک که واو پاتولی جوانی
 بوهینام و کوتی ده به ریان که . کوتم .
 — خوشکه مامز ئیره بهرک دروی لی نیه، نه وانه ت له کوئی دروه ؟ . پاشان نه گه ر
 ده به ریان که م ئاموژنت و کوره کان نالین نه و لییاسه ت له کوئی بوو ؟ . هه سوو
 ده زانن مامت هیچی بو نه کریوم . " گوتی . " بلنی بابم بوئی نار دووم " .
 له به ره وه لییاسی بنه وه م هیچ له به ردا نه بوو شه رم کرد لای نه و خوم رووت
 که مه وه . گوتم . " ده یانبه م له وه تاخی ده ری ده به ریان ده که م " .
 — نا مه یانبه . سبه یینی وه ره ئیره بو خوم ده به رت ده که م بزائم جوان بووی ؟
 سوزی پاشنه وه له ده رسمی مند الان بوو مه وه چوومه دیوی خوشکه مامزی .
 نازانم چه هه ستیک پالی پیوه ده نام ، کاتیک بو دیوی خوشکه مامز ده چوم خوشیهک
 له شی دا ده گرتم و ته زووم به قالیی دا ده هات . رووخوشی و هاو زمانسی و دل
 دانه وه ی خوشکه مامز ماله خو مانسی له بیر برد سوو مه وه . که وه ژور که وتم
 هه ستاو گوتی . شه بیتان نه و شو نه نوستووم کراس و ده رهیی سیپی بو دروی .
 لییاسه کانسی ده به رکردم و توند ماچی کردم . گوتی . هه رچی ویستت و هره
 پییم بلنی . تا مام ئایز نه هاتبو وه پتر له کن خوشکه مامزی ده بووم .
 له ره شه مه دا بوو مام ئایز هاته وه . رهعیه ته کان پییه وه ده هاتن و دیاریان
 بوو ده هینا . هه وه ل جار سوو سینه مای دیوو ده یگراوه و دروی پیوه ده نان .
 له نیو مامه شان مام ئایز بو درویان به نیو بانک سوو . مام ئایز جانو نه سپیکی توری
 هه بوو ، هیشتا نه گیرا بوو . روزیک جانو نه سپیان هینا ده ری له زه ویه کی پیسه ر
 مالان تیره خولیکیان لسی ناو گوتی وه ره سواری به با رام بی . هه رچه نند
 هاوارم کرد فایده ی نه سوو . سواریان کردم به دوو که سر ریشه یان گرتبوو . شه سپ
 خوئی هه لد اویشت و جووته ی داویشتن . خوم له یالان قایم کرد سوو .
 دوو حه و تووی ته واو تا نه سپ رام بوو روزی سواریان ده کردم . له تاخری دا بوو
 من قازانجیکی هه سوو . له سواری راهاتبووم و سامم شکا سوو .
 تاقه دلخونیم له و ماله به قور گیراوه نه وه سوو هه ر که مام ئایز دیار

دە چومە د یوی خوشکه مامز و هه موو شتیکم له بیر دە چوو وە . ئەو کیژە جوان و
باشە جار له جار میهره بانتر بوو . زور جار نان و چیشتی بو هه لده گرتم . هیندی
جار له نامیزی دە گرتم وماچی دە کردم . من شه روم دە کرد .

به هه رسه مه رگيه ك بوو زستانم بسرده سه رو هه واو بان خوش ببو
روژیکی به مام ئازیزم گوت : " پیاویکم له گه ل بنیره ده چه وه . ئیتر به هاره و لیره
نابم . " . گوتی : " ئە و سالی لیره ده بسی . له گه ل بابت قسه م کرد وه " . ئیتر
به جاریک دلم به ربووه . چومە ژوری لای خوشکه مامز و پیم گوت مامت ئیزم نادا
بچه وه . نامه وی لیره بم . تویه کیکم له گه ل بنیره بهگه بینیته وه " .
گوتی : " چاک چاک ده کا . توبجیه وه من به ته نیا ده مینه وه . مه چوو
ئه وسال مام بو ت بانر ده بی " .

— ناتوانم لیره بم . خوت ده زانی چم لئی ده که ن ؟
— راهه سته دوکاندار ده چینه شار ده نیرم کهوشت بو بکری . ئە من بهجی د یلی ؟ "
پاش چه ند روژ خوشکه مامز بانگی کردم . جوته پیلایکی سووری بو کریوم .
ده پیم نه کردن . سه ره به هار بوو چوم ده هات زیادی ده کرد . به خوشکه مامز
گوت ده رومه وه . به په کیکی بلی له چوم بم په رینیته وه . گوتی : " به سوفی
ده لیم به یانی زوو له چومی وه ت په رینی . سوله کانیشت ده ده م به و " .
به یانی له خه وه هه ستام سوفی چاوه روانم بوو . له چومی ئاویره رو ده ستی
گرتم و په ریمه وه . که وشه کانم ده پتی کرد و به ره (به رد که مران) . تازه ته ندوریا
هه لکرد بوو له مالی وه ژوو که وتم . دایکم و خوشکه کانم ده ستیان کرد به
کریان . کوتم هه لاتووم . دایکم کوتی : " چاک چاک کرد وه ئیتر ناچیه وه " .

که رانه وه بو قه لاتی مو تاوی

له وکاته وه که له زیدان بارمان کرد بوو سه ید عه ولا چه ند جار نار د بوی
به دوا ی بابم دا که بییاته وه لای خو ی . له و ساله دا سه ید عه زیزی کوری
سه ید عه ولا ژنی سه ید حه سه نی هه لگرتبوو برد بوویه خالداری
ماله سه ید شیخ محه مه دی . بو خوشی چوو بوه ده لاوان ماله کوپخا مه رز
که مه سه له تی بو بکا . شه ویک سه ید عه زیز ده چینه خالد ار سه ر ژنه که ی بدا

ژاندارم له نيزيك كوندی خالدار ته قه ی لسی ده که ن وده یکوژن . سه ید عه ولا ده ستی کرد به شکایه ت و شکایه تکاری . نه خوینده وار بسووه م جاره پستر پید اوستی به بابم هه بسوو . ثیواره یه ک بابم سواری کردم و نارد می بوسه ره خو نسی له قه لاتی مو تاوی . روژیک له قه لاتی بووم . سه ید عه ولا گوتی .
 " ده بسی ماله که تان بینه وه . که سم نیه و تووشی ته م نیگبه تیه بووم . به بابت بستی دوو روژی دیکه عاره به ده نیرم و بارتان ده کم . پاش چه ند روژ کوریکي نارد سو له که ل عاره به و ماله که مان جاریکي تر چوو له لای سه ید عه ولا . دیسان ده ستم - کرده وه به ده رس گوتن به کوره کانی .

سالیکی تون بوو . نازانم له هه موو ئیران یا هه ر له کوردستان قات وقری بسوو گهنم وه گیر نه ده که وت . سه ره به هاری سه ید عه ولا هیندیکي گهنم بوو نار بوین ته ویش زوری نه کیشا ته واو بسوو . ته سپارد بووی ته که رنانمان نه بوو له ناشی روژی سیه ک (دوو کیلو) ئار مان بده نسی . بابم که متر له مال ده بوو . له که ل سه ید عه ولا له سه فه رو گتیره و کیشه ی شکایه تان دابوو . روژی واده بوو هیچمان نه ده بوو بخوین . له که ل خوشکه کانم تا نیوه رو له ناشی راده وه ستام که ئار دمان بده نسی . پاشان ناشه وان ده یگوت ئار د م نیه ته ورو مزه م وه رنه گرتوه .

نازانم برا گه وره که م چون که وتبوه زینوی شیخ ولد لای حاجیه کی خه لکی هه ولیر دامه زرا بسوو حیسابی د وکانسی بوو بنووسی . له ورسیه تیه دا روژیک له که ل کابرایه ک په یدا بسوو . جل و به رگیکی پوشته وچه ند که لله قه ند و چاو پارچه و پیلاو بوو دایکم و خوشکه کانم و شتی دیکه شی هینا بسوو . دوو روژان له مال بسوو پاشان چوه زینوی . ته و شتانه جی ی نانیا ن نه ده گرت . برسیه تسی هیرشی هینا بسوو . گهنم فه ریک ده بوو . ده چوووم گهنم فه ریک م ده هینا و ده مان برژاند و ده مان خوارد . دیسان کاک ره سووی پورزام له فریامان که وت هیندیکي ئار د بوو هینا یین . دروینه ده ست پیکران . له که ل دایکم و خوشکه کانم ده چووینه ده سکان . له پشت دروینه وانان گوله که نعمان کو د ه کرده وه و ده مان هینا ده مان کوتا و گهنم که - مان ده برده ناشی لیمان ده کرد و یان به ئار د ده مان گوریه وه . له ژیانم داته و ساله و ته و برسیه تیه م له بیر نه چوته وه .

هاوین بوو برا گه وره که م له حاجی توڑا بوو هاته وه . پاش دوو روژان حاجی پیاو یکي به دوا د نارد که بییاته وه . دایکم رازی کرد که بجیته وه کن حاجی .

قه رارمان دا منیشی له گه ل بچم . پانس سی روژ له بیرمه له گه ل کاکم به ره و
 خه لان کهوتینه ری . شه ودهم هاتوو چووی ته و دیوزه همه تانه سوو . خه لك
 به روژ به کویستانان دا ده چوو قه ند وچایان دههینا . ئیمه ن چوینه کونه لاجان
 و به گه لسی حاجی برایمی دا تی هه لبووین و ئیواره گه یشتینه خه لان . حاجی
 به خیر هاتنی کردین و گه لسیکی دلخوشی کاکم داوه . بو هه وه ل جار دیتم له
 کوردستانی ته و دیو به زمانی کوردی ده نووسن و ده خویننه وه . پیم سه یر سوو .
 لام و ابو ته نیا فارسی زمانی نوسین و خویننه . من که فارسیم باش ده زانسی له وی
 نه م ده زانسی کوردی بخویننه وه .

دوو روژ له ماله حاجی بووم و پاشان له گه ل قاچاخچیان هاته وه . حاجی
 ده ستیکی لیبار بو د روم و هیندی قه ند وچاو په ره سیفار و شتی دیکه ی دامسی .
 هاوینی خرمان هه لگیران . سه ید عه ولا نازانم چه ند بوو به لام به راتیکی باشه
 دا بوو به بابم و گه نی زیادیمان هه بوو ده چالمان کرد . ته و دوو ساله ی له گوندی
 به رد کهمران سوو یق بابم دوو هیوه ره گامیشی کریوون . له قه لاتی پایزی به کیان
 زا سوو شیرو ماستیشمان هه بوو . به وحاله ن ره سووی پورزام لیمان خافل نه سوو
 هه سوو شتیکی سوو دههیناین .

بسه شی د وو هه م

سه ره تای ژیانیکی تازه

زستانی سالی ۱۳۱۴ میواند اریه ک بوو به هوی گوران له ژیانم دا و به سه ر هاتی تی بینی نه کراو. ئاخری پایز کوخا مه ره زله که ل چه ند خاوه ن ملکی پیران و موریک له قه لاتی موتاوی له ماله سه ید عه ولا کوئونه وه .

کوخا مه رزکی بوو؟ . " کابرایه کی خه لکی گوندی بیستانه ی ده - شتی بیتوین له کوردستانی که رمین بوو. کوخای عه شیره تی فه قی خه لیان و سه ربه پیرانه کانسی بیتوین بوو . عه شیره تی فه قی خه لی له ده شتی بیتوین و ده و روبه ری شاری کوپه ده ژین . عه شیره نیکی پچوکن به لام ئازا و دین . کوخا مه رز سالیک له شاری کوپه قایم مه قامی کوپه و ئه فه ریکی ئینگلیزی کوشتوه و رای کرد وه بو کوردستانی کوستان . له نیزیك سنووری حاجی ئومه ران گوندی (ده لاوانسی) ئاوه دان کرد بسووه لسی د انیشت بوو . هیندی خزمی له خو کو کرد بوونه وه به دزی وریگری ده ژیان . له و سالانه ی د وایی دا کاسبینیان - ده کرد . کوخا زور ده وله مه ند بوو . نیزیکه ی ۷۰۰ سه ر مه روئازه لی هه بوو . ۲۰-۳۰ سه ره شه ولاخ و ده پازده به ک سم و سی ئه سبی سواری باش و . . ئه و ده م گوندی ده لاوان نیزیکه ی ۲۰ مال بوو که زوربه یان خزمی کوخا بوو . کاسبی جوتر گایان له که ل کوخا به نیوه یی بوو . واته هه موویان نیوه کار بوون .

له سه ر ده می حکومتی ره زاننا دا که گشت عیل و عه شیره تی کوردستان چه ک کرابوون کوخا مه ره زبه ئیجازه ی ده وله ت ۱۷ تغه نگی هه بوو . سال به سال ئیجازه ی تغه نگه کانیاں بسوونی ده کرده وه . له که ل ژاندارم و مه عموره کانسی حکومت هاوکاری ده کرد . ریگای به قاچاخچیان ده گرت رووتی ده کردن و به شی مه عموره کانسی ده وله تی ده دا و به و بونه وه له لای حکومت ده ستی باش د رووی .

ئه م کوخا مه ره زه میوانی سه ید عه ولا بسوو . ویستبوویان نامه بسو ئاغایه کی تر بنووسن که ئه وین بیته قه لاتی موتاوی . باهم له مال نه بوو . سه ید

عه ولا له دواى منى نارد و کاغه زوقه له میان هینا و گوتی : " نامه په ک بو قهره نیا
 غای پیران بنووسه که بېته ئیره . " نامه که م نووسی و بوم خوینده وه . کوخا مه رهز
 وه دنگ هات و پرسى : " ته وه کورى کسى په ؟ " .
 سه يد عه ولا گوتى : " کورى میرزا حامیده و دهرس به کوره کانسی من ده لى " .
 کوخا گوتى : " مه یی بیده ن به من . ده یکه م به کورى خوم " .
 — ده سته لات به ده ست خوته . سه يد عه ولا گوتى .
 پاتن دوو روزان که میوان ده رویشنن سه يد عه ولا ناردى و گوتى : " ده بسى
 له که ل کوخا بچیه ده لاوان .
 — بام له مال نسیه . بسى ئیزنى بام چون ده توانم بچم ؟ .
 — قه ی نا کا . من ده تنیزم . برو به دایکتبلى .
 چومه وه به دایکم گوت . دایکم گوتى : " قه ی سه يد عه ولا مه شکینه . ته گهر
 بابت هاته وه دیت سه رتده دا . سواری پاشته رکى پیاویکی کوخایان کردم و ته و
 جاریش به ره وگوندی ده لاوان دایک و باب و خوشکه کانم به جى هیشت .
 ئیواره بسووه گه یشتینه ده لاوان . هه ر له وه ژورر که وتن دالمالى کوخا و داب
 و شوینى ته وان سه رنجسى راکیشام . مالیکى قه وغا وه تاخى پرفه رش ونوین
 نوکه روچاپه زى کوك و پوشته . کوخا وهک دهره به که کانسی تری کورد به فیزولو و ت
 به رزو قورده ماخ نه بسوو . گشت پیاوه کانسی گوندی ده هاتن له لای کوخا داده
 نیشنن و نان و چایان دمهوار . شه و خه لکی گوندی له وه تاخى کوخا کو بوو .
 نه وه . به خه لکه که ی گوت : " کوریکم په پدا کردوه و ته وه کورى منه وهه مسوو
 ئاکاتان لسى بسى . به یانسی سواریکی نارد ه خانسى که وش که واو پاتولى بو کریم
 و له مالسى کراس و ده رى یان بودرووم و به سه ر ئیانیکى تازه دا که وتم .

نه ختیکی دیکه تن له باره ی مام کوخا وه

کوخا مه ره زسى ژنى هه بسوو . مندالى نه ده بسوو . ده یانگوت لسه
 که رمین ژنیکی سگی پر بسوه کوشتوویه تی وکوتوویه له من نسیه . ژنیکی دیکه شی گویا
 حه زلیکردنسى کردوه له که ل کابرا هه ر دووکی کوشتوون . خو ی به خاوه ن
 د وژمن ده زانسی . قه تى تغه نگ نه بسوو . هه میشه کیشکیان لسى ده کیشا . له
 ژوررى ته ختی نوستنى وا دانا بسوو که تغه نگ له کولانه وه نه ی گرپته وه .

ژنه کانسې هه رسيك خزمسي خوټا بوون. ژنه گه وره که ی که پخواي مال و بښه کويخا ژن ناو ده برا ناوي (هه مين) بسوو. ده هاته ديوه خان و له که ل پياوان دا ده نيشت. ته که رکويخا له مال نه بوايه ده هات ميوانسي به خير هاتن ده کردن له ژووري ده ستوري نان و چيشت ساز کردنسي ده دا. کليلي رزق و هه مووشت به ده ست ته و بسوو. ته مه نسي له. ۴ سال تي په ربيوو به لام ژنيکي قه له و گورج و گول و ناحه زير نه بسوو.

ژنه نيونجيه که ی ناوي عه ده خان بسوو. ژنيکي وريا، به کار جوان و زمان دار ته مه نسي له. ۳۰ تي په ربيوو. ته و او ي نان و هه ويري ته و ماله له ته ستوي عه ده له خان بسوو. ژنه پچوکه که ی کويخا (ثايشه خان) به حال ده که يشته ۲۵ ساله. ژنيکي بالا به رز، چاوجوان، قيت و قوز، قه د باريک ژني و اجوانم که م د ربيوو. به خيو کرت نسي ره شه ولاخ و يه ک سم و ته سپه کانسې کويخا له ته ستوي ثايشه خان بسوو. به يانيان هه لده ستا، ثاليکي ده دا به ته سپه کان. ره شه ولاخي به ر ده دان ره وه ی به ره لا ده کرد، ته ويله کانسې خاوين ده کرده وه. ده هات نان و چاي ده خوا رد و ته سپه کانسې شال ورنه ک ده کرد، خاويني ده کرده وه و ده بيرد له کانسې ثاوي ده دان. ته که رکويخا چو با سه فه ر ته سبي بسوزين ده کرد. به هاران و هاوينان هه موو ئيواران، داس و گوريسي هه لده گرتوله مه زرا کوله کيايه کسي بو ولاخان ده هينا. ته و گشت زه حمت و کوږه و ه ريه توزکالیک له جوانسي ثايشه خانسي که م نه ده کرده وه.

کويخا خوټي ته مه نسي له. ۶۰ بالا بسوو. به لام زيند وو گورج سوار چاک، قه تنه ده چوه لای د وکتور. ته که رنه خون ده بوو شير و بيبيري تيژي ده مخو ارده وه. سال د وازده ی مانگ سبه ينان له خوريني شيري ده خوارده وه. وا را هاتبوو شه وي کاتي نوستن که ده چووه ژووري، ده بوايه له سه رساج ئاگري بسو بکه نه وه پشت و سينگي ره ئاگري ده کرد تا سوور ده بوو نه وه جا پاشان ده نوست. نوره ی بو ژنه کان راگرتبوو، هه ر پينج شه و يه ک له لای ده خه وت. نه يانده هيشت من له وه تاخي بنووم له ژووري لای خوټيان ده يان نواند م. ژنه کانسې د يکه ش هه ر له و ژووره ده نوستن. به يانيان پاتس ته وه که کويخا ده چوه ديوه خان، له نيو ژنه کاند ا ده بسوو به شه و قسه و تهوس و پلار، د يار بوو شه و ئاگايان له مشت و مر هه بسوه.

به تاييه ت کويخا ژن له و باره وه زور حه سوود بوو تا نوږه ي خوږي ده هات له مال دا جنيوي ده دان . جاري واده بوو قسه ي وا سووکيان به يه کتر دهگوت که من نم بيست بوو . له سه ره وه شه وه عه له و ثايشه خان حورمه تي کويخا ژنيان ده گرت . زور له کويخا ده ترسان . زور جار که شه ره چه قه يان توند ده بوو ده - چوومه ده ر و به غار ده هاتمه وه ده مگوت مام کويخا هاته وه . بيده نکرده بوون . پاشان که ده يانزاسي راست نسيه ده يان گرتم ، ده يان قورنجيم و يان رووتيان ده - کردمه وه . ده گريام . شه رسم ده کرد .

کويخا قه ت له ديوي ژووري دانه ده نيشت . هه ميشه ناني بو ده هاته ديوه خان . ته واوي روژ له به يانيه وه هه تا نيوه شه و له ديوه خان سه ماوه ره ده - کولسي . خه لکي گوندي ده هاتن دانه نيشتن و چايان ده خواره وه . روژي جيژنان ده بسوايه گشت پياوه کانسې گوند له ماله کويخا نان بخون . کاسه جژنه يان بو زور مالان ده نار .

کويخا دوو گوټي دريژي کريوون و له فاو گوند بوخه لک به ره لاي کرد بسوون هه ر که س کاري باره به ري هه بايه و زور گرتبانيه وه ده بيردن . من تا ئيسنا مالي وا ثاوه دان و داب و شويني تاوام نه ديوو . ماليکي ته واو عه شايړي سه ر ثاواله يي ده رکه وان و به رگري . هه موو که سي گوندي تاژاد - ده هاتنه ماله کويخا . ژن و پياو پيکه وه دانه نيشتن گالته يان ده کرد . وه ک خيزاني مالي به منه وه پينج که س بووين . چاپه زيک ونوکه ريکي سواريشي هه بوو . به لام قه ت له ده پازده که س که متر له ماله کويخا نان يان نه ده خوار .

کويخا کتبيکي ته سکه نده رنامه ي هه بوو کاري من ته وه بوو تا نيوه شه و ده بوايه ته سکه نده رنامه ي بو بخوينمه وه . ته وه نده م شيوووه رد د ابو وه ، واي لي را هاتبووم ئيتر فارسيه که م نه ده خو ينده وه هه راست به کوردي پيدا ده چوم کويخا که يفي يي ساز ده بوو . خه لکي گونديش کو ده بوو نه وه و گوي يان ده دايه . کويخا له ته سپه کانسې سواري يه کيکي بو من د ياري کرد . روژانه به ثايشه خان ئه سپه که ي زين ده کرد و ده يکوت برؤ له پين مالان رمبازي بکه . زستانسي له که ل خوږي بو راوه که رويشکي ده بر دم . زور جار ده چوه سه فه ر و ميواني منيشي ده برد . ته و جار بو کاري ئيداري ده ينار دمه خاني . د ياري بو ته فسه ر و کارمه ندي عهجه م

ده نارده . تاقه خویند، هواری گوندی بووم و جار و بار یاسینیم له سه رنه خوشان
ده خویند . ده بسوايه نوژانیش بکه م .

ده لاوان له کوئی یه ؟

گوندی ده لاوان که وتوته بناری روزئاوای (که له کین و بندره) که ئیستا پیگه ی
نیزامی پیرانشاری لی یه . قاچاخه ریگای هاتووچووی زینوی شیخ . سه مه زرا و .
کوستانه کانی ده لاوان دا تی ده پهری . یا ریگای کانی خولا ویان به قه مته ره و قز .
قه پاندا . کوپخا ئیواران پیاوه کانی گوندی کو ده کرده وه و ده یکردن به دوو به نی .
ده سته یه کسی ده نارده سه ریگای قزقه پان و ده سته یه کیشی ده نارده سه ریگای
کانی خوا . بوخوشی هه رجاره له که ل لایه کی ده چوو . پیاوکی له زینوی
شیخ داده نا . هه رکاروانیکی قاچاخچیان به رهو ئیران هاتبا ، کابراخه به ری
ده دایه . ریگایان پی ده گرت و رووتیان ده کرد . نه وه کاری کوپخا بوو . نه که ر
قاچاخچیه ک چووبا عمیراق و به ده لاوان دا هاتبا و میوانی کوپخا بایه ، نه وه پیایوی
خوئی له که ل ده نارده و به سلامه تی کابرای ده برد و ده یهیناوه .

له سمر نه و حاله شه وه سه یر نه وه بسوو قه ت نویزی نه ده چوو . هه مینه له
ره مه زان دا به روزوو بوو . به ربانگی ده کرده وه نویزی خه وتنانی ده کرد و
سوار ده بسوو بو رووت کردنی قاچاخچیان . ماله که ی وه ک دوکانی به زازی پر
له کوتال و شتی قاچاخسی گهرمین بوو . ژاندارم و سه ریازی گومرک ده هاتن قاچاخ
چیان له مالی کوپخا ده بینی ، به لام نه یان ده توانی هیچ بیژن . کوپخا دراویکی
ده دانی و ده رویشتن . نه وه ی له قاچاخچیان ده ستاند به شی ژاندارم و گومرگی
خانی ده دا ، دیاری بو ژنه کانیان ده نارده ، هه مینه میوانیان ده بووینگیشتنی ده کردن
و دروشمیکی هه بوو ده یگوت . "عه جه م قونسی چه ور که وچ ده که ی بکه" .
نه و دروشمه بوئی گرتبوو . مه عموره کانی سه رسنور و هک مانگانه له که لسی بریوونه وه
مانگانه ی ده دانی و پیشیان به ره لاکرد بوو .

له و ناوچه یه یه کیک کاریکی لسی قه و ما با : ژنی هه لگرتبا پیایوی کوشتبا
نه که رهاتبا ماله کوپخا نه جاتی ده بوو . له سهری وه ده نکه ههات ، دراویکی زوری بو
رزگاری نه و کابرایه خه رج ده کرد . به و بوته وه ماله کوپخا هه مینه ژن و پیایوی لسی

قه و ماوی لسی بوون و په نایان هینا بوو.

مانگیک بوو چو بوو مه ده لاوان، روزیک کویخا گوتی: "چو سه زمالسی بده و هوه لام هه روزیک گیر به". پیاویکی ساز کرد له گلم بسی. باریک نارد و پیسته په نیریک وکویه رونیک و پینج که لله قهند و چا وده تعن دراو گوتی تهوانه بو مالی به ره وه. ته سپیان بو زین کردم و چوو مهوه. ژنه کانس کویخا دیاریان بو دایک و خوشکه کانس نارد. شه ویک له مالی گیر بووم و که راهه وه. به پیچه وانه ی مالی مام ثایزی سیمانی به نالوکه بووم بچه و مالی کویخا.

هه ر له روزه کانی هه وله وه کویخا گوتی: "ده بسی فیری تفهنگ هاویشتن بسی. تفهنگ کیکی ۳ تیری سه رتویی قوله ی دایک و کوتی ته وه تفهنگی تویه. روزانه نیشانه ی بو داده کردم و ته و او راهات بووم. لیاسی که رمی زستانیان بو دروو بوم. سه رکلا وود مسته وانه ی گرمیان بو ساز کرد بووم له گلم خوی ده بیرد مه راهه کیوی. زستانان راهه کیوی له ده لاوان زور خو شه. بزنه کیوی ثیواران داده کشین بو بنار و سه رچوم. به یانیا زور به ریچکه تی هه لده بنه وه. نیوه شه و تفهنگچی وه خو ده کهوتن و بهره که یان لسی ده گرتن. حیوانه کیوی عاده تی وایه ته گمر به کیک به شوینیک دایک په ری، ثیتر تهوانی دیکه نه به دایک ته و داده رون. ته قه شیان لسی بکری ناگه رینه وه. جاری واهه بوو دوسی حه یوان ده کوژران. له گوندی گوشت به شی هه موو مالان ده درا. ته و داب و شوینه م هه ر له ده لاوان دیبوو. دایک کونسی عه شیره تی و کوچه ری ته و او پاریزا بوو. نه ک هه ره وه. ماله کویخا حه یوانیان ده کوشته وه، به لام گوشتیان بو زور ماله فه قیره کان ده نارد.

نالوگور له ژیانم دا

له ده لاوان گورانیکی ته و او به سه رژیانم دا هاتبوو. بووژا بوومه وه، تیرو ته سهل کوک و پوخته تا قه خوشه ویستی ماله کویخا بووم. ژنه کانس کویخا و هک کوری خویان خوشیان ده ویستم. زور جار ده یانگرتم ماجیان ده کردم ده یانگریاندم و و. روزیک گوتم شه وهه مووعه جهمی برسی و بیکار ده که ریڼ بو یه کیک راناگرن له جیاتی ثایشه خان و لاخان به خیو کا؟. کویخا ژن گوتی: "کویخا پیاوی سه لت له مالی راناگری تو پیاو نی بو یه بووی به پشیله مالی". کابرایه کی پیر و فه قیر به ناوی حه سه نه لال به خوژن و کور و کچیکی له ماله کویخا دا بوون و یاریده ی -

ژنه کانیاں ده دا . من و هگری تایشه خان بسبووم . دچومه تهوبله ته سپه کانم له که ل خاوین ده کرده وه . نه یده هیشته ده یگوت پیس ده بسی . ده نامیزی ده گرتم ده یگوت به قه د (حه مه ده مین) م خوئن دهویی . (حه مه ده مین برای بو) جارویار سواری ته سپیکی ده کردم و ده چوم تاوم ده دا . سه باره ت به ماله کویخا خه لکی گوندیش خوشیان ده ویستم . کویخا دوو برازای هه بوون (عهولا و خدر) مالیان جیا بوو . به لام له که ل شوانان مه رومالاتی کویخایان بهخیو ده کرد . زوریان خوئن ده ویستم . زور جار ده چووینه مالی ته وان و که بایی مریشکمان ساز ده کرد .

له نه روز دا جاریکی دیکه تر به ده ستنی پروهه چومه وه سه ردانسی دایک و بابم . به لام گیر نه ده بووم ده که راسه وه ده لاوان . له ماله کویخا ورده ورده خوشکه مامزم له بیر ده چوووه .

به هاری ده لاوان

به هاری ده لاوان په کیک له جوانترین به هاری کوردستانه . له سه ره به هار دا که نگر و مهندوک و کارگوریواس و بیزا و کورده خوولیک ده دژن و بهگول وگولاله تر ده رازیته وه . کیژو کور هه موو روژی روو ده که نه بناوان و که لسی ده لاوان . زور جار خه لکی گونده کانسی (که له کین و بندره و دربکه و که پله سه ن و شیناوی بو کارک و ریواسان ده هاتنه که لسی ده لاوان . له گمرانه وه دا له زار که لسی ده یانکرده شایسی و زه ماو هند تا ئیواره درنک هه لپه رکسی و به زم درپزه ی ده بوو . ئیمه له که ل برازا کانسی کویخا ده چووینه که لی و نیشانه مان دا ده کرد و له که ل کچانیش خه ریکی ده ستبازی ده بووین . له زار که لی ده لاوان ریگایک هه یه به ناوی (کولانسی ماچان) . دوو تیشه به ردی زه لام ته و لاولای ریگایان گرتوه و کولانیکی تنگه به رپیک هاتوه که تنیا تاقه بارگینیک و یا زه لامیکی پیدا ده روا . ئیواران که لمریواسان ده که راینه وه له که ل خدری برازای کویخا کولانمان ده گرتو کچه کانمان ماچ ده کرد . به هاران حه و تووی جاریک ته وه سه پیرانسی ئیمه بوو .

مانگیک له به هار ده رویشته تاول و ده ده که وتن . کویخا ژنه هه مین و تایشه خان ده چوو نه کوستان و عه ده تر له گوندی ده مایه وه . کچیکی گوند — پشيان له که ل خو ده برده هه وار که تاورد وویان بو بینی و بیر و هاویزیان له

گه ل بگا . کویخا پتر له هه وار ده بوو . راوه کوی ده کرد . زور جار ده چوه لای شوانه کان و مه زبه سه ر ده کرد هوه . حه وتووی روژیک ده هاته وه گوندویا به سه فه ر ده چوو . له م ناوه دا شه ز تازاد بووم . هیندی جار ده چوووه کویستان و هیندی جاریش له گوندی ده بووم . هه رسی مانکجاریکیش ده چومه وه سه زدا یک و باج ده دا . ژیانی خوئن و سواری و ده ست بازی و چنگه پرچه له گه ل کیژ و ژنان زووتر له کات پیی ده گه یاندم . کویخا مانگی دووسی جار ده ینارده خانی و دیاری بو فده رمانده ی ژاندارمه و گو مرگ و ئینتزاماتی عه شایری ده نارده . ژنه عه جه م ده وریان ده دام و داوای شتوووه کسی عیراقیان لسی ده کردم .

به هاری ۱۳۱ بوو ده ولت ویستی پاسگی ی ژاندارمه له ده لاوان دابنسی . کویخا ته نگه تاو بوو . ده ستی کرد به هاتوو چو وهرتیل دان به لام فایده ی نه بوو . خانویه کیان پیی چول کرد و حه وت ژاندارمیان نارده ده لاوان . خه لکی گونده که ن پپوه هه راسان بوون . قه ت ژاندارمیان له نیوخویان نه دیوو . ناویان نا- بوون (قوله شین) . کویخا که زانسی جوابی ناده نهوه شه ویک چه ند پیای ناردن که شه سبی ژاندارمه کان بدن . ژاندارم کرد یانه ته قه وهاوار و که سه به هاواریا- نه وه نه چوو . به یانسی له سمر ناخواردن بووین ژاندارم وه ژور کهوتن . ده ستیان کرد به هه راکه بوچی به هاوارمانه وه نه هاتوون . کویخا گوتی : هه را همرای ناوی . من کیشکچی ئیوه نیم . تا لیژه بن هه مووشه وئه و محالتانه . چل ته نت ده ده می و ژاندارمان به ره و برووه . بلی تا پاسگی ی قایم دروست نه کن له وی نا حاویینهوه " . سه روکی پاسگه چل ته نه ی وهرگرت ورویشن وئه و سهاله نه هاتنه وه . پاش رویشننی ژاندارمه ده لاوان و هک بازاری عیراقی لسی هاتبوو .

مه رداره کانی سندوس و شار و نران زوربه یان هاوینان ده هاتنه کویستانی ده لاوان . کویستانه کانی کانی خوا و قه بری هه ندوو پر ده بوون . حه یوان پینج قران و یهک سم ووشر تمه نیک هه وارانه یان ده دا . کویخا شه ستانده نسی هه وارانه ی به من شه سپارد بسوو . پیایویکی له گه ل ده نارده بو به نیو تاوان دا ده - چووین و هه وارانه مان ده ستانده . ناشنایه یهتی له که له مه رداره کان له سهاله کانی تیکوشانسی سیاسی دا خیری دایه وه . که رانسی کویستان و به ره لایسی ژنان له ده لا- وان و ژیانی خوئن هه ستیکی له میشک دا ده جولاندم و سه رم له حه ز لیکردن

و خوشه ويستی د مخورا . هاوینتی ته و ساله د ووسی که سر ژنیاں هه لیکر تسبو
 هاتبوونه د لاوان که کوخا مه سله تیاں سو بکا . کانی گیا د روون و کوکردنه وه بسو
 فه عله ش وه گیر نه ده کهوت . بو ته وه کاریان پی بکا کوخا خوئی له مه سله ت مات
 کرد بوو . ته وانیشی ده کاری به رد ابوو . ژنه کانیش له ماسی کوخا بوون و یاریده عه ده له
 خانیاں ده دا . په کیک له و ژنه ره دوا که وتوانه له سه ر با نی جیگای بورا ده خستم
 پاشان به بیانوی ته وه شتی له بیر چوه ده هات ده پالم د مخزا . به خو په وه
 د ه کوشیم د ه ستی لسی د ه دام ماچی ده کردم . د ه مگوت نه چیه وه هاوار ده کم
 ناچار به جی ی ده هیستم . ته که سر له گوندی وه ره زد ه بووم د چوم ه
 کوستان . خوشترم راده بورا . بیجکه له هه وای سازگاری کوستان و خوار د نی
 به تام و چیژ زوریشیاں خوش د ه وستم . هیندی جار کوخا ژن ده یگوت سه ر مات
 د ه بسی له گل خوئی ده ی نسواندم . کیژیکی هاوته مهنسی منیاں هینا بوه هه واری
 ده یگوت وه ره با بچین مه ره شه له کان بد وزینه وه . کاتیک ده چووینه نه دیو تیر
 مه ره شه له له بیر د چوونه وه .

کوره کانی گه ر مین

ته و ساله هیندی مه رداری گهر مینیش هاتبوونه کوستانی ده لاوان .
 سه ره سوزه که یان پیاویک بوو به ناوی (برایی حه مه ده شینی) . به خزمایه تی
 ده که یشته کوخا و هاتوو چوئی تاوسی کوخای ده کرد . منیشی ده برده ماسی خو
 یان . کوریکي هه بوو سینغی شه شی سه ره تایی به کوردی خویند بوو . به زمانی
 کوردی ده ینووسی و ده یخوینده وه . من نه م ده توانی کوردی بخوینده وه . بسیرم
 ده کرد وه سو زمانسی خوم نازانم . ته گهر فارسی پایه من خوینده وار تر بووم به لام
 سه رم له کوردی ده رنه ده کرد . هاتوو چوئی مالی کاک برایم و دوستایه تی له گل
 کوره که ی بوو به هوی ته وه کتیبی کوردی وه ر بگرمو بخوینده وه . شیعره کانی پایه بهرز
 مه لا ی کویه م لسی وه رگرتوو زوریشم له به رکرد سوون . کاک برایم ده یگوت وه ره
 له گل من بوخواری . له قوتاخانه بخوینده وه له گل کوره که ی من ده بسی . به داخه
 وه سه ری نه گرتو ماله کاک برایی گه رانه وه بویتوینی .

کاتیک له هه وار ده هاتنه وه خوار ژنه کانی کوخا کاریان به ش ده کرد وه
 زستانی ده لاوان سارد و تووشه . ده بوايه سوته مهنیه کی زور سو زستانی داخه ن .

کویخا سالی پیاویکی ده گرت که ئاورد وو بسور دیو مخانسی بئینی . به لام سوته مه نسی ژووری له شه ستوی ژنه کان بسوو . شهو کاره چه تئونه که و تبوه سه ره شه ستوی عهد له خان . هه موو روژی به یانسی سوو گوئی دریزی جل ده کرد ته وه ردا سوو و گوریسی ده ست ده دایه و ده چوه گوئییان . سوواری گوئی ده هیئا و ده هاته وه . شه وهنده ی ده هیئا تا پیی وابوو به شی زستانسی ده کا . هیندی روژ شه زیشی له گه ل خو ده برد . ئایشه خانیش به خیوکردنسی و لاخانسی ده ست پیده کرد ه وه . پایزان سه ر باریکیشی لی زیاد ده بسوو . ده بوایه هه سوو ئیواران تیله که پوشیکیش سوو شیوه خواری و لاخان بئینی . تا به فر ده باری شهو کاری بسوو . گه لیک روژان له گه ل خوی ده برد مه مه زرا و قوماری له گه ل ده کردم و له شه رزی ده دام .

که پایزان ده هات کاری منیش ده ست پیی ده کراوه . ده بوایه ده ست سه شه سکنده ره نامه بکه مه وه . شه وه نده م خویند سووه که متر چاوم له کتیب ده کرد خه لکی ده لاوان زوره یان له کوردستانسی گه رمینه وه هاتبوون . هیندی جار له دیوه خانسی کویخا و یا له دیوی ژووری باسی کوردستان وشه ری شیخ مه حمود و شه ری نیو خوی عاشیره ته کانیاں ده کرد سه رنجسی راده کیشام وه وه ل جار ده م بیست که کورد سوو ئازادی شه ری کرد وه . ژنه کان باسی شه زلیکردن و ره دوا که وتن و پیاو له سه ر ژن کوشتنی شه شیره تی پیران و ئاکوئیانیاں ده کرد به نامه زویی گویم بوراده گرتن . شه و زستانه ش سوور له دایک و بابم به خوشی له ده لاوان رام سوارد . سه ره به هاری بابم هات سه رم بدا . کویخا مه ره زرازی کرد که مالمان - بئینه ده لاوان . چه ند بارگین و پیاوی بردن و ماله که مان باری کرد وه ده لاوان لیک کو بووینه وه . برا گه و ره که شم هاتبوو و ئیتر خیزانیکی ته و او سووین .

کویخا په له زه وه کسی داینی و باریک به هاروو به هه ره وه زچاند مان . روژی هه ره وه زی کیسکیک و رون و برنجی سوو ئارد بووین که نانی بده بین به جوتیران هه ره چه ند مالمان هاتبوه ده لاوان به لام شه زهه ره له مالی کویخا سووم و ژنه کان نه یانده هیشت بچه وه ما لی خو مان . کویخا ته وای کار و باری گوندی و ئیداره و هاتوو چوی به بابم شه سپارد سوو . سوویکی هه بوو نامه و به لگه ی پی سوور ده کردن سووره که شی دابوو به بابم و کرد بوویه وه کیلی خوی .

پوشپه ری سالی ۱۳۱۶ بوو فه رمانده ی ژاندارمه ری هاته ده لاوان . به کویخا

گوت : " توه شئي ته م کوهيستانانه بپاريزي . ته مرت ده ده مي ته که ر مه ري
 عمراقيه کان بيته خاکسي شيران بيان هيڻه وتالانيان که " .
 کويخا بوکاريکي ٿاوا سه رشاني خوئي ده پچري . سه رگورد فه خرايسي فه رما-
 نده ي ٿاندارمه ري فه رمانیکی ره سمی بوکويخا نووسی . پاسکايه کی ٿاندارمه
 شيان له ده لاوان دروست کرد و ٩ ٿاندارمی هاتبوونسی . هه مويان ترکی
 ٿازربايجان بوون . هاتوو چوي پاسگه م ده کرد و فيري ترکی ببوم .
 تاولسي کويخا ته وساله ٿر چوپوه "هه واره فات" ٿاخرين لوتکه ي به رز
 کويستانه کانسی ده لاوان . بهوديويشدا عيلى بابولسي هه ليان دا بوو ونيوانيان
 له که ل کريخا خوشنه بوو . له هاوين دا کريخا پياوي ناردن تاوله کانيان بار کرد
 وگوڙتياننه وه بوکاني خوا . پاسگواستنه وه ي تاوله کاني کويخا شواني بابوليان
 مه ريان ده هيڻا جي هه واري کويخا وٿاويان ده دا ودهيان له وه راند . هم
 شوڻه ملکی ده لاوان بوو . کويخا ٿيواره يهک پياوه کاسي گوندي کوکرنه وه وه
 نيوه شه ودا به رهوکويستاني (هه واره فات) کهوتنه ري . ٿاندا زميني له که ل خو
 بردن . تاريخ وروونسي به ياني به سه رشواني بوليان دا ده دن . تهديگه لانه ي
 له وي ده له وه ران گشتيان داگيرانه خوار و به تالانيان هيڻا . له گوندي را به
 دوور بين ٿن و مندالسي بابوليانمان ده بيني هاتبوونه سه رسنوور وگريان وروريان
 بوو . هوڻه ي بابوليان تالان کرا . ٢٠ - ٣٠ مال له ساجي عه لي دانران
 و مال ويران بوون . تالان که بيسته ده لاوان وپژارديان ١٤٠٠ سه رحه يونانسي
 سي وره شانک بوو . کويخا داواي کرد بوپاريزگاري گوند سه ربازي ده ولهتسي
 بيڻه ده لاوان . سولتان (شقاقسي) ره ٿيسي ٿينتزاماتي عه شايري له که ل بيست
 سه ربازهاته ده لاوان وخيوه تيان هه لدا . هه مووروزي حه يونانکي تالانيان سه
 ده بري وده يانخوارد . کويخا ده يزانسي تهوهه مووحه يوانه ناخوري وده و-
 له تي عمراق داواي ده کرده وه ده ستي کرد به گورنيان . به ران و مه ره ٿمستيوور
 وحه يوناني قه له ووگه وه ي دهنارد له بازار ده فروشت وگيسک وحه يوناني ورده و
 له رولاواز وهه رزاني ده کري ولسه جي ي دا ده نان . هه مووروزي حه -
 لکی ده لاوان هه رکه س بوخوڻه چوو مه ري ده دوشي و شيره که ي ده به به .
 مه رداری که رمين خوري دا ويني حه يوان له به رپاريزگاري گوانيان نابرنه وه

له ده لاوان ده ستیان کرد به داوین برینه وه حه یوانان و خوریه کی زوریان -
وه سه ریهک نا .

سه یر شهوه سوو کوخا وژنهکانسی پشکه گوشتیکی زه وحه یوانانه یان نه ده -
خوارد و ده یانگوت حه رامه . ا من زوریه ی روز له لای سولتان شقاقی بووم
فارسی و ترکیه که م ده زه رد ده کرد و زور پیش کهو تبووم . روژیک سولتان شقاقی
گوتی : " لیره که سرنسیه گورانیه کمان سو بلی ؟ "

گوتم هه یه . کابرایه ک له بیتوینی هاتبوو حه یرانی زور خوشی ده گوتن
بانگم کرد . کابرا ده ستی ده بن گوئی نا و سئی حه یرانی زور خون و به نامی
گوتن . کته واو سوو شقاقی گوتی : " دفردان بوئیه سوزدی ئوزاد لار) واته
به راستی ته وه هه رقه یه و دریزی ده کهنهوه) .

پاش هاتوو چووشکایه ت ، وهک له بیرم بسی بابلویهکان . . . ۹ سه رحه یوانیان
وه گیر کهوتهوه . پایزی شهو ساله ده لاوان له حالتی شه رد ابووه . زور به ی شوان
ده هاتنه سه رگوندی و ده بوو به ته قه . هاوین ئیمه به هه ره وه ز به هاروه که -
مان در وه وه گیره مان کرد . ۱۰ باری کرد بوو . کوخا ن شه ن بار گنمی بو نار د بووین
خوشمان راده بوارد . زستان خویند نهوه ی ته سکه نده نامه هه ره له ستوی من
سوو . هیندی شه وله گهل لاوانسی گوند له ماله کچ جوانان کو ده بووینه وه وجورابینمان
ده کرد . زور جار له گهل خدری برازی کوخا به سه رمالان دا ده که رایین و خه ریکی
شه و راووشه یتانی ده بووین . شهوه ی راست بسی شه یتانی له راده به در و نیزیکی
له ژنان ته مه نسی وه پیش خستبووم .

به هاری کوخا له گهل کابرایه کسی خه لکی نهغه ده به ناوی (رحیم نه لوسی)
سنووری (ته مرچیان) ی له ده ولت به ئیجاره گرتبوو خوئی لسی بفروشی . به
وشران خوئی یان ده هینا وله سنووری ته مرچیان به کوردی ته و دیویان ده فروشت
خوئی له عیراق قاچاخ سوو . کاروان ده هات باری د ده گرت و به شه و ده که رانه وه .
کوخا منی نارده ته مرچیان وه کنوینه ری ته و حیساب و پول و کار و باری خوئی به
ده ستی من سوو . له په نا ئیداره ی گومرک و ژاندارمه ژوریکیان ساز کرد سوو له گهل
کابرایه ک به ناوی (سوفی سولتان) له وی ده ژپام . پاشان (مه لای ره ن) کر محمه
تین ببوه شه ریک و هاته وی . پیکه وه ده ژپاین . پولی خوئی من وه رم د هگرت و حه وتوی
جاریک به سواری ده چومه وه ده لاوان پوله کم ده دا به کوخا و پاشان خوین له

گه ل شه ريگه كان حيسنا بيان ده كرد .

ته و ساله لوړی له عيراقه وه گهنميان بوئيران ده هينا . من هاتوو چوی زينووی شيخم ده كرد و له گه ل ژيان وهه ستان و دانيشتنی كورد هكاني ته و ديو ناشنا ده بووم . هاتوو چوی خانيمم ده كرد دياريم بوژنه كاني فرماندهی ژاندارمه و سه روکی گومرك ده برد . كاری ئيمه ئيواران ده ستي ده كرا . كاروان ئيواران ده هات به روز بيكار بووين . كتيبي كوردم له زينووی وه رده گرتوبه دزی ده مهينا . له گه له مه لای ره نرد همانخوينده وه . بو هه وه ل جار له زينووی شيخ وحاجی ئومه ران پوليسي كوردم ده دی ، پيم سه ير سوو . كه م كه م چاوم ده كراوه .

ئيواره يهك تازه كاروان رویشتبوو د پتم ژاندارم دوو كوردي تهو ديويان گرتوه و ده يان هينن . ليم پرسين خه لكی كوین ؟ . كه زانيان كوردم له چوونه ژوری دا يه كيان به سته يهكي ده باخه لسی راكردم و چوه ژوری . چوو مه لای ژاندارم و زورم ههول دا بهريان بده ن نهكرا هه ربه وشه وه نارديانن بوخانی . كاتيك چوو مه وه ژوره كه ی خوم به سته م ته ماننا كرد . ده دیناری عيراقی سو . بهيانی سوار بووم چومه وه ده لاوان و پوله كم دا به بابم . گوتی نایی ده ستي لسی بده ين تا خاوه نه كه ی په بیدا ده بپته وه . مانگيك تیی په ريوو ئيواره يهك دوو كه س بو خووی كرين هاتبوون . باريان راگرت و پوليان دا و يه كيان گوتی : "عه يب نابسی پرسياريك بكه م ؟"

— نا بوعه ييه فهر موو بزائم

من برای ته وكه سهم كه ليره گيرا بوو . ئيسنا له ورمسی سی مانگيان حوكم داوه . من چومه ورمسی و سه رمد ا . ده يگوت پاره هم داوه به كوریکي مير مندال . جانا زانم . گوتم : "پاره كه لای منه . به لام برد و مه ته وه ده لاوان و له ماليم دا ناوه . شه گه ر ده چي بابم دراوه كه ت ده ده ته وه ."

— مالت تاوا بسی . من ناچم . لی ده گه ريم تا بوخوی دپته وه

ته م هاوینه له بهزم وهه رای کویستایي ده لاوان و سوورانه وه ی نیو گوند بی بهن . بووم . به لام توشی به زمیکی دیکه بووم . سوفی سولتان كه مالسی له تهرچيان بوو ، جار و بار بو فراوین بانگی ده كردين . روزيك له گهرانه وه دا توشی پوله ژنيك بووين كه سكيان ده كردن . يه كيان بانگی كرد .

— مام سوفی شه ری شه وه كه ريم نيه ؟

— راست بوخويه تي بوو کي .

هاته پين و بهخير هاتني کړدين . کچک بوو له گه سگه سک د راوسي بووين . له گهل خوشکي ده ها . مالي ئيمه و قومارمان ده کړد . پرسيم ليړه چده که ي ؟
سوفسي گوتی با بروين من بو تده گير مه وه . " نه وکيژه بايي داوبه تي به پياو—
يکي پير له تمه نني بايي دا . زور ده وله منده م راره . تا وليان وا له و به ري
هه لداوه و نه وه ننه نيا له هه واريه .

روژک له گهل مه لاي ره ن به رحمت بي دا نيشتبووين چامان د مخوار ده
وه مند اليک چکوله هات و پرسى : " کاک که ريم کي يه ؟ " پوره فاتم بانگي ده کا .
مه لاي ره ن گوتی هه سته برؤ ، دنا خو م ده که مه که ريم و ده ليم به شه و
د يم . نه که رچووم فاتم له نيوره وه زه به رديک د انيشتبوو . ده ستي کړد به گريان .
— بابم به تويزی د امی به کابراه کي پير . مالمان له قه متهری بوو ئيستا هاتويسته
ته مرچيان . ميرده کم له قه متهری له سهر ده خل ودانه . منين به ته نيا له هه وارم
نه و کچه چکوله م له کنه . نه و تاوله ي له هه موان گه و رتره هي ئيمه يه . خولا غه زه ب
له بابم گري . "

تاوله کانين هه ر له و به ري پاسگا هه لپان دا بوو . فاتم گه ليک به يانين زوو
شيريز و روني بو د ناردين . هه موو جاري مه لاي ره ن . دعای بو د ه کړم .
سه روکي پاسگای ته مرچيان عه جه ميکي ترياکي د ريژ به ناوي (سته فا خان)
بوو . عه جه م حاله تي و ابوو نه گه ر له ولاتي خو ي ريخ ريژ بايه که ده هاته نيو
کوردان د ه بوو به (خان) يا (ئاغا) . به کورتي له قه بيکي بو خو ساز ده کړد و يان
کوره هيج و پوو چه که بو ساز ده کړد . سته فا خان عه جه ميکي بيستانچي
له ته مرچيان د يتبووه و روژي به شي زور له و ي بوو . ميرزا لسي بيستانچي له ته مرچيان نيزک
پاسگا بيستانچي زور باشي کړد بوو . کاله کي ميرزا لي به ناو بانک بوون . روژيکيان
سته فا خان له مالي ميرزا لسي بانگيستن کړم . که چوم د يتم ميرزا لي هه ر
کاله کي باشي نيه ژنه که ي له کاله ک شيرين تره و سته فا خان به خو رايي پاسگا به
جی ناهيلي . روژک له بيستانچي ميرزا لسي ته قه ي تفهنگيک هات . که چووين ته رمي
ميرزا لي له و ي راکشا بوو . سته فا خان گویا تفهنگي له ده ست دهر چوو بوو .
سته فا خانين تیکه وه پيچا و گرتيان . ژني ميرزالي هاتو پاراوه که بچم حيسابسي

بو بنووسم . که سی دیکه نترکی نه ده زانسی . ناچار ده چووم حسابم بسو
 ده نووسی . جاری وابوو دترسا شه و نهیده هیشته پچمهوه . مه لای ره نکه قسه
 خونه کانسی قه تله بیر ناچنهوه به کاله ک و شیریزو رون خه نی بسوو .
 پایزخوی فروشتن ته و او بوو، چوو مهوه ده لاوان . روزیک کابرای خاوه پاربه له
 غیراقه وه په یدا بوو . پاربه که ی وه رگرتهوه وگه لیک مه منوون بسوو .
 شه و داوه تسی هاوین و پاییزان له کوردستان باو بسوو . له ده لاوان شه و
 داوه ت بو شه رزه کاران و هکنویژ بو سو فیان فه رز بوو . هه تا نیوه شه و له شه و
 داوه ت ده بووین . نه و ساله کیزیک زور جوان له شنوزه نگه وه هاتبوه ماله خز-
 میکی له ده لاوان . کور و کال ده وره یان ده دا . ماله خزمه که ی بو صنیان ساز
 کرد بوو . فاتمی کچی عه ولای نه حمه د مامزی به جاریک خوی له من خوش کرد
 بوو . منیش زورم خوش ده ویست و نه که رلیم ده که ران ده بوایه له ماله برایم گادریژ
 خزمی فاتمی بم بیننهوه . پان ماوه یه بایی هات کیزه که ی برده وه . هه ول
 جار هه ستم به خه م ویه روشیک کرد که له گه ل خه می جارام فه رقی هه بو .
 ژنه کانسی کوخا گالته یان پی ده کرد مو سه ریان هاویشتبوو مه سه ر .
 دوومانگی پایز ماوو چه ند کوردی که رمین هاتنه مالی کوخا و ده یانویست
 حه یوانیان بو بکری و به قاچاخ بو یان به ری بکا . قه راریان له گه ل دانا که
 حه یوانسی پنج تمه ن بده ن به کوخا . کوخا نه و کاره ی به بام نه سپارد . له
 گه ل کوده کان بام رووی کرده سندوس و شار ویران و حه یوانیکی زوریان کری و -
 ده یان نارده وه ده لاوان . له ویشه وه شهویک کوخا ئاوا ی ده کرد و پاریکی باشی
 وه رد هگرت .

به ره وگورانی ژیان

له ساله کانسی ۱۳۱۶ - ۱۳۲۰ کابرایه ک به ناوی (قازی شیخ ته ها) له لا
 لاجان په یدا بسوو . کابرایه کسی خوینده واره ژیره زمانلوس، شه رلاتان . له نیو
 دیووکریان له ترسی وسیناغای میره دی رای کرد بسوو هاتبوه گوندی (کاسه که ران)
 له پیشدا وه که لا و پیش نویژ دامه زرا بوو . پاشان خوی کرد بسوه شیخ و هیندی
 ده رویشی که ری له خوکو کرد بوونه وهو دستی له حه کیمایه تسی وه رد ده دا و
 ماله که ی هه مینه پیر بوو له نهخون و شیت و شتی وا . له نیو خملکی نه خوینده وارو
 هه ژار بوو گرتبوو چاکی ده روتاند نهوه .

پاشان له پرده فته ری ماره و ته لاقی و ه رگرت و بوو به سه رده فته ری ره سمسى .
 شه که رتا ئیستا مه لا شیخ ته ها بوو ته م جار بسبوه قازی شیخ ته ها . له گشت
 لاجان بیجگه له قازی که سر نه ی ده ویرا ژن ماره بکا . ژاندارمسی به گزخه لك دا
 ده کرد و ته م جار به ژن ماره کردن خه لکی ده رووتانده وه . ماله که نر پر بسبوو له
 کچ وژنسی ره دوو که وتوو و نارازی و ته لاق دراو .

له م نیوه دا کابرایه ک کچیکى هه لگرتبوو هیئا بوویه مالسی کوپخا که مهسله
 نسی بو بکا . کوپخا نامه یه کسی بو قازی شیخ ته ها نووسی وداوای لی کرد که
 ئیجاژه بدامه لایه کسی تر کیژه که ی له کابرا ماره بکا . کاغه زه که ی به من دا نار .
 که چوم قازی گوتی ؛ من بابت ده ناسم و ته نانه ت له محال جیران بووین . ده بوایه
 یی سه رم بدا . پاشان گوتی ئیجاژه ناده م و کیژه که ته شسی بیته ئیره . وه لامسی
 نامه که نر نه نویسه وه . کوپخا توره بوو . نار دی مه لای هیئا و کیژه که ی له کابرا -
 ماره کرد . پاشان چوه خانسی و پولیکى دا و ژاندارمسی به گز قازی دا کردن .
 ژاندارم قازیان هه لپیچا و بیانویان لی دیته وه و بردیانه ورمسی و به هه زار کیشه
 کلکسی له ته له بهر بوو .

پان ته وه له چنگ ژاندارم نه جاتسی بوو ماله که ی هیئا (سی کردکان) وهاته
 ماله کوپخا و ناشت بوو نه وه . مانگی یه ک دوو جار ده هاته ما له کوپخا و کوپخای بانگ
 ده کرد و به جاریک خووی له که ل ریک خستبوو . هه ر له و کاته نر دا خه ریک بوو
 له بنه وه ده سستیکی لسی بوه شینی . داوای له بابم کرد بوو که مؤری کوپخای بدا
 تسی تا به لگه یه کسی ساخته دژی کوپخا ساز بکا . دیاره بابم نا ته مینی نه ده کرد
 و نه ی دا بویه . قازی ته م جار ده بابمی هه لپیچا بوو . لای کوپخا ده ستی کرد بوو
 به شه یتانسی و شوفاری و نیوانی کوپخا و بابمی تیکدا بسوو .

پایزی که بابم حه یوانسی بو کورده کانسی که رمین کریبوو ، هه م تهوان وه هم
 جه له ب فروش یارمه تسی بابمیان دا بوو . ماینیکی له راده به ده رجوان و باشسی
 کریبوو که له ناوچه دا تاق بوو . قازی به کوپخای گوتبوو ته و ماینه ی به پولسی تو کریوه
 و بیجگه له وه ش بو ده بسی و لاخی له هسی تو باشتری هه بسی .

کوپخا به شه یتانسی قازی دلسی کرمسی بسبوو له بیانوو ده که را . ساردی
 پایز بوو کابرای له ته مرچیان . . . دیناره که ی دا بوو به من و پاشان وه ری گرتبووه
 له که ل پیایویکی دیکه له مالسی ئیمه په پدا بوون . په نجا هه زار تمه نیان هیئا

بسوکه بابم حه یوانیان بو بکری . بابم به کویخای گوت . ته ویش رازی بووبه و شه رته ی حه یوانسی پینج ته ن بده ن به کویخا . کابرا رازی بوون . خو یان له مالی ئیمه مانه وه و بابم سوار بوو به ره و شار ویران تا حه یوان بکری . پاش سئی روژ به فریکی ته ستور باری . ئیتر حه یوان به کویستانان داد نه ده چو . بابم که راهه کابرا هه ره وئی وژی پاره که یان وه رگرتنه وه ورویشتنه وه .

به یانسی چووینه دیوه خانی کویخا . پرسى : که ی هاتوو یه وه ؟

— د وینی ئیواری . حه یوان نه ده کردرا

— کابرا چی یان لسی هات ؟

— هه رد وینی شه ورویشتنه وه

کویخا وه ک ورچی بریندار نه راندی . بوچی به منت نه گوتوه ؟ . من چون دایلم ته وانه پاره به رنه وه . توله گ ل من خه یانسی . ئیتر مه یه لای من . له گه ل نه ورویشنه ده بسی بارکه ی و بروی .

بابم ئیتر له ماله وه دانیشته . من وه سه رخوم نه هینا وهه ر وهک جاران ده چوومه دیوه خان و مالی کویخا . گالته و به زمی خوم هه رد کرد . به لام هه ستم به لالوتسی کویخا کرد بسوو . گویم نه ده دایه ده چووم یأریده ی — ئایشه خانم ده دا وله ته ویله و لاخه له گه ل تا قه ت ده کردن . روژیکی که چووم ئلیشه خان گوتسی : ئیتر مه یه ئیره . کویخا لیته توره یه وشه و که دیته وه هه ر جنیوان ده دا . ده ترسم زیانیکت پیی بگه یه نسى . مه یه ئیره .

زور تیکچووم . کولی گریانم هه ستا . ئاوم له چاوان گه را . به شیوه یه کی بسی شهوه پیوه ندی بهرا برد ووه هه بسى ، هه ستم به خوشه ویستی ئایشه خان کرد . سه ری به سینگی خو یه وه نام ماچی کردم . منیش هه ردوو روومه تم ماچ کرد . به کسزی چومه وه . بو دایکم نه گیراوه . سوزی خوم پیی رانه گیرا چومه وه مالی کویخا . نه چومه دیوه خان راست چومه مالی . کویخان ژن به گه رمی له دایک و بابعی پرسى . گونم ئایشه خان له کوی یه ؟ .

عه ده گوتسی : " که ریمگیان مه یه ئیره . کویخا رازی نیه . ئیمه زور به پهروشین تو تا قه کوری ئیمه بسوی . مالی ئیمه به سووه ئاوه دان بسوو . به لام وای لی هات ته و منده یان شه بیتانی کردوه کویخا هار بوه . جاری مه یه تا بزانیان له که ری شه — بیتان دیته خواری .

کویخا ژن هه سنا ماچی کردم و گریا . منیش کولی گریانم له شه وکسی دا بوو
 کوتم باشه ده روم . گوتی : " تایشی له ته ویله یه ناچی خوا حافیزی لسی
 بکه ی ؟ . چومه ته ویله . که چاوی پییم که وت گوتی :
 - شه یرو شه وه بو هاتوو ی ؟ . نه مگوتمه یه ؟ .

- خوم پی رانه گیرا . به لام ئیتر نایه م . چونکه عه ده به ناشکرا گوتی نابسی
 بی ی . هاتم خودا حافیزیت لسی بکه م . له نامیزی گرم باش له بیرمه که ماچی
 ده کردم دلویه فرمیسکی به سه ررومه تم دا کهوت . منیش گریام . به لکه ده سعالی
 رومه تی شه ستریمه وه . هاتمه ده ری . عه ده گوتی : " ماچیکت نه دا بهمن ؟ "
 شه ویش ماچی کردم و چومه وه مالی . دایکم گوتی : " وا زوو هاتیه وه ده ریان
 کردووی ؟ . گوتم : " کویخا گوتوو به نه چه مالیان . "

پاش دوو روزان کویخا نار دی تفهنگه که ی لی شه ستاند مه وه . زستان هه ر
 له ژری بووین و بام نه یه ه هیشت وه ده هر کهوین . له هه مووخه لکی ده لاوان
 دوومال ده ستیان له دوستایه تیمان هه لنه گرت وهاتو چوئان کردین . کویخا
 ژن زور جار گوشت ورون و په نیری بو ده نار دین .

روژیکی به یانسی کویخا ژن برارایه کسی خوئی نار و گوتبووی : شه گهر دراو
 یا کافه زو شتیکیان هه یه بیشارنه وه . کویخا ده نییری مالیان ده پشکنی . وا ده زانی
 له کرینی حه یوانان دراویکی بریان وه گیر کهوتوه . "

هیندی کاغه زو نووسراومان هه بوون بام گوتی باش نیه وه به ده ستیان
 بکه وی . په نجا ته مه نیش دراو بوو . کهوتینه فیکر چی یان لسی بکه یین ؟ .
 کوتم : " پسیان ده ن بهمن . ده چه سه رکانی ژنان و شه گه ر تایشه خان هات
 ده یه مسی و بو مان هه لده گری . "

پسیان ته گبیری چاک بوو . نو سراوه دراو که یان له په رویه گه وه ریپچا و بولا ی -
 کانی ژنان رویشتم . له نیزیک کانی چوو مه مالی مامره سووی شیخ محه مه دی .
 که چومه ژور ته ندور یان دایسا . به خیر هاتنیان کردم و چایان لسی نا . به
 منداله کانم گوت : شه گه ر تایشه خان چوه سه رکانی پییم بلین . " تازه چایان تی
 کرد بوو مندال هاتن و گوتیان تایشه خان له سه رکانیه . خیزانسی مام ره سوو گوتی :
 - به قوربانت بم تاگات له خو ت بی . " که چومه سه رکانی بیجکه له و که سی
 دیکه ی لسی نه بوو .

- شه یرو . . . به وسه رمایه لیره چ ده که ی ؟
- له به رتو هاتووم . بزه یه کی شیرنی هاتی .
- ناگا لمخوت بی . وه ده ر مه که وه
- هانسی شه وبه ستم بو هه لگره . که سر نه زانسی .
- کاریکی باشت کرد وه . خه ریک بووم خه به رت بده می . پیره سه ک ده نیری
- مالتان ده که ری .
- به سته کم دایه و چومه وه ماله مام ره سوو . چام خوار ده وه و پاشان چو-
- مه وه مالی .

به شی سی یه م

گیره و کینه ی ئیداره و کویره وه ری .

پاش چه ند رو ژ به یانیه ک نان و چامان ده خوارده وه ولای برازای کویخا
 له که ل حه سه ن باله کی نوکه ری و یه کی دیکه وه ژور که وتن . گوتیان کویخا
 گوتوویه ماله که تان بپشکین . وه ک ژاندارم ده ستیان کرد به که ران . هیچیان نه
 دینه وه . پاشان چوونه ته ویله ماینه که یان ده هر کیشا و بردیان . دایکم و منداله
 کان ده ستیان کرد به گریان . بابم دلخوشی دانه وه وه هر رته وروژه له که ل بابم
 چووینه خانسی . له ژاندارمه ومه رزه بانسی شکایه تعان کرد . گوتیان نامه بو
 کویخا ده نووسین . دوو روژ له زه رکه ته ن میوانسی (حه مه دی برایماغا) بووین
 کویخا جوابسی نه دابوونه وه . بابم هه ر له زه رکه تن بوومن چوو مه وه
 ده لاوان . پاره ونووسراو هکانم له ئایشه خان وه رگرته وه و هاتمه وه زهرگه تن
 لای بابم . له ویوه به یی یان که وتینه ری بووندوسی . شه و چووینه گوندی
 (چوار بوت) ماله حاجی سه ید وسینی . به یانسی هه رچه ند هه ولسیان
 ده که ولاخی سواری به رین بابم نه یویست . چووینه نه غه ده . له نه غه ده
 میوانسی (فه قی شه حمه د) ی دوکاندار بووین . فه قی شه حمه د خووی به
 خزمی کویخا ده زانسی . ته نانه ت خووی به شه ریکه ملکی ده لاوانین دانه نا .
 که لیکی قه درگرتین وگوتی . " شکایه ت بکه ن هه رچی له دستم بی
 یارمه نیتان ده ده م . به یانسی له نه غه ده وه چووینه (داش دورگه)

ماله مه شدي موحه ره مي . مه شدي موحه ره م ئاغاي دانس د ورگه بوو . پايزی
 رابرد وو له گه ل بابم حه يوانسی کړیوو . چه ند جار هاتبوه د ه لاوان و ئاشنای
 کوپخا مه ره زيش بوو . مه شدي کوتسی . " نابی شکایه ت بکه ن ده چمه لای
 کوپخا و ماینه که ی لسی د ه ستینه وه و ئاشتوده که مه وه . بابم له ماله مه شدي به
 جی ما ومن له گه ل شه و چومه وه د ه لاوان . مه شدي چه ند روژ له ماله
 کوپخا بوو جوابی نه دراوه . سوار بوو که راوه و من له مالسی به جی مام .
 سه ره به هار چاوه روان بووین بابم بیته وه . ر و ژیک کوپخا هه شت نو که سی
 نارد ، سه ر چاله که ننه کانیاں داوه وهه رچی هه بوو بر دیان . من هه لاتم
 چومه خانسی . شکایه تم کرد و ناوی شه وکه سانم دا که چالیاں ده رهینا بوو .
 له که رانه وه دا چومه گوندی بندره . داوام له کاکعه ولای بندره کرد که خانویکمان
 بداتی تا بابم دینه وه بی ینه شه وی . کاکعه ولا وهک پیاوان چه نرولا خیکی بو
 په یدا کردم و دوو پیاوی له گه ل ناردم ماله که مان بار کرد و هاتینه بندره . دوو
 کامیش و دوو که لیچه مان ما بوون . له بندره له خانویه کی شر و شرول دا و بی خه به ر
 له باب زور نارحه ت بووین . پاش د ووحه و توو ترس و یگه رانسی له خانسی عاره
 به یه کی بارگینمان به کړی گرتو مالمان بار کرد بوچوار بوتی ماله حاجی سه ید
 وسینی . شه و درنگانیک که یشتینه چور بوت .
 حاجی سه ید وسین له سه یدانی کونه قه لا و برازای حاجی سه ید عه ز
 یزی کونه قه لا بوو . ده بوه زر کوری دایکم . پاش مردنسی حاجی سه ید حه
 مه ده مینی باوکی دایکم میردی به بابم کرد بوو . حاجی سه ید مسته فای بالاگیر
 و سه ید ره سووی کونه قه لا و حاجی سه ید وسین د ه بوونه زر کوری . دایکم . زوریان
 قه در د ه گرت وهه موو سال له دوویان د نارد و وهک دایکی خوایان چاویان
 لسی ده کرد .
 ماله حاجی لیمان وه د هر که وتن . بهخیر هاتنیکی که رم و شتووه که ان برده
 ژور و پتر له حه و تویهک له وی حه ساینه وه . له مالسی شه وان د ه مانخوار و ده نو
 ستین . زور به رحه ت بووین به لام نه د ه کرا هه ر له سه رسکی خه لک بژین
 و سه ر بار بین . ده بوایه جیکا و کار و کاسبیه ک بدوزینه وه . هه رچه ند حاجی سه
 ید وسین د ه یگوت نابی برون و لیږه پیکه وه د ه ژین به لام نه ده کرا . له گه ل کاکم
 به ره و دیهاتی سندوس و شنو که وتینه ری به لکوو له گوندیک فه غله یی ، توتنه وانسی ،

کاریک کاسبیه ک بد وزینهوه . له سندوس و شنوئه وکسه ی مندالی زور بان به توتنه وان رایان د ه گرت . ئاغا به بیگار جتی توتنی بوخوش د ه کردن و کابراش توتنی ده چه قاند وره نیوی د هینا . هه تا پایزی که توتن د ه فروشرا ئار دیک که نمیکی ده دایه . ئه که ر توتن د ه فروشرا ئاغا حیسانی د ه کرد و پولی له دوخانیه وهرده گرت و به پیانو هتسی خوئی ئه که رهیچی د ابا به توتنه وان یان نا .

ئیمه پنج مندال بووین و به هیوا بووین راما ن گرن . چه ند گوندان که راین له هه هیچ کوئی خانومان وه گیر نه که وت . ک بابم نیو بانگی شیخ جه لالی دهر به ندمان بیستبو . شیخ جه لال مروقیکی ئازا و به زمان و دژی ژاندارم و زور به تنگ لی قهوماو و زور لیکراوانه وه بوو . گوتمان با بچینه لای شیخ جه لال راما ن د هگری . له گوندی ده ربه ند رومان کرده مالی شیخ جه لال . پیایو یک له بهر د مرگا بردینه ژورو گوتی : "ئیستا ئاغا دیته وه "

که چوینه ژور به پیچه وانهی و هتاخی قوله ئاغا کانی تر، و هتاخیکی پرفه رش و مافوره ی جوان . کورسی و سهنده لی . تابلوی جوان به دیواره وه . چه ند کتیبی فارسی له سه رتاقه . شیوه شارستانییه کی پیشکه وتوانه . زوری بی نه چو شیخ جه لال له گهل ژنیکی ره ئه سه ری جوان وه ژور کهوت . به خیر هاتنی کردین و پرسى له کوئی و ههاتوون ؟ . پیش ئه وه که ئیمه وه لامی بده ینه وه گوتی : " ناکا کوری میرزا حامید بن ؟ " . کاکم گوتی : " بهلی هه وین . له بابم بی خه بهریمن ماله که مان هینا وه ته چوار بوت . ئیستا د ه مانه وی له گوندیک جیگا بد وزینه وه و کار و کاسبیه ک بکه ین . هاتوینه خزمه تو جیگامان بو بد وزیه وه "

شیخ جه لال به ترکی قسه کانی بو خانم گیرا وه . پاشان گوتی : " باوکتان له ورمی یه . هاتبوه ئیره . ناردمه ورمی . نامه م بونووسی بو پاریزه ریکی ورمی ئاشنای خوومه . د ووسی روزی تر خوشم د ه چم . کاریک به سه رکویخا مهره ز دینم بو هه موو که س ئاقلی د ه کم . جیگاش بو ئیوه د ه بینمه به . ئیوه جحیلن . ده توان کاسبی بکه ن ، منه تی کمر هه له گرن . خوشم ئاگام لیتان د ه بی خانم په روشی خوئی د ه ربری و بریک جنیوی به ده ره به گی کورد د ا و پرسى :
— خویند ووتانه ؟ .

شیخ جه لال نه په هشت ئیمه وه لامی بده ینه وه گوتی هه ر دوو خوینده —
وارن .

شان کوتسی : " هسه سته له نیوئه و کتیپانه دا گولستان بینه " . شیخ جه لال نه خوینده وار بوو به لام فارسی باش د ه زانسی وحه رفیشی ده ناسین . کتیپه که ی لیک کرد ه وه و کوتسی اتم د وو شیعره م بو بخوینده وه . شیعره کانم خوینده وه وه خانمی کوت زور باشی خوینده وه . ته ماشای مندالی مه که . لای بایی خوینده ویه د هینیرمه مه درسه . خانم پرسسی : " ترکی د ه زانسی ؟ " .
 — که میک د ه زانم .

— (گیره ک یورگانیسیز) ده بی فیربی .
 نانپان هینا . د وای نانخواردن به پیاو ه که ی کوت : " برو بانگی حه مه دی که هینده پی نهچوو حه مه د هات . پیاو یکی ویچوو ، تیگه یشتوو ، قسه خون .
 — حه مه د جای بخوو وه وله که ل نه و کورانه بچو (جاشیران) لای برایما غا .
 سلاوی لی بکه و بلتی خانویان بد اتی ، باوکیان خوینده وار یکی باشه ، خو شیان —
 خوینده وارن . با خانویان بد اتی خوشم چاوه دیریان د ه که م . پی ی بلتی بابیان مریدی شیخی بورهانیه .
 من پیکه نیم وکوم : " بابم مریدی شیخی حسامه د دینه .
 — قه ی نا کا نه وانه که رن . له وی هه ر به سهری شیخی بورهان سوینده بخوو .

برایم ئاغا کتی بوو ؟

برایمی ماجه هان ئاغای جاشیران برای قه ره نیا غای ما مه ن بوو . بو که ریته تی به نیو بانگ بوو . قسه ی سه یریان لی د ه گیراوه . ده چوه سه ر د وکانسی پارچه فروش و پارچه ی قیبه ت د ه کرد . کابرا د ه یگوت که زی به ۱۵ قران .

— به سه ری ئاغاله د وو تمه نت پتر نا د ه می !
 ده یانگوت ۸ نوکه ری سواری هه بوون و خه لات و به راتی د ه دانسی .
 کاتی به سه ره د ه چوو د ه یگوت و لاخان سازکه ن . نوکه ره کان به سواری د ه هاتن له به ره د ه رگای دیوه خان راده وه ستان . ئاغا د ه هاته د ه ر و پرسپاری د ه کرد :
 — نه دی نه سبی من له کوئی یه ؟ .

نوکه ره کان د ه یانگوت : " چون نه سبی خوت زین نه کرد وه ؟ . ئیبه پیمان ناکری له سه ر تور او ه ستین . "
 — که وایه به جیم مه هیلن ئیستا نه سپه که م زین د ه که م .

خالیکم هه بوو نوکه ری برایم ئاغا بوو. د یگوت. " له شاری شنورانک و چوخه ی به درون د ابوو. ر و ژیک گوتی بچوو رانک و چوخه کانم بسو بینه وه. چوم رانک و چوخه م ده به رکړد و هاته وه. چومه دیومخان. برایم ئاغا گوتی. "

ئه حمه رانک و چوخهت هیئانه وه؟

— نه خیر ئاغا نه دروا بوون. هه ستا هاته پیش و گوتی. :

— ئحمه ئه رانک و چوخهت له کوئی بووه؟

— ئاغا له بازار ده یانگیان و کریومن. د وای حه وتویهک گوتی. :

— ئحمه ناچی رانک و چوخه کانم بسو بینه وه؟

— ئاغا ئه دی نه م هیئانه وه به که یفیت نه بوون گوتت بو خوت ده بهریان که "

ئه و کارایه ئاغای گوند بوو، ئیمهش موحتاجی ئه و ده بووین. شیخ جه لال گوتی. " د وای هیچی لئی مه کن. هه ر ئه و مند خانووتان بداتی ماله که تان بچی. هه موو کاریکتان پی د مسپیری. برایم ئاغا زور کهره، خانم ئاغایه تی ده کا. ئیمه له گهل کاک حمه د. (که پاشان بومان د هرکوت حمه دی خانمی بوو له د و روزدا بوو به هاوری یه کی به نرخ و تیکوشه ری حیزی) چوینه جاشیران. برایم ئاغاله بهر د هرگای د یومخان راوستا بوو. هه ر له د ووره وه نه هیشت ئیمه سلاو بکهین بانگی کرد. :

— حمه د به خیر پی ی. ئه و کورانه کین؟ ". (هه موو ئاغانه زان و قورد ه ماخه کانسی مامهش به تاییهت تایفه ی حمه د ئاغا بو ئه وه وه لاسی سلاوی رعیهت نه د نه وه، له د ووره وه کارایان نه نک د ده او نه یان ده هیشت سلاو بکا.)

کاک حمه د قسه کانی شیخ جه لالی پی گوت. برایم ئاغا گوتی. " به سهری ئاغا خانوی چولم نیه. ئه گهر خانوو چول بوو خه بهر ده ده شه شیخ جه لالی.

گه راینه وه. کاک حمه د گوتی. " چابوو خانووی نه بوو، حاوانه وه له گهل ئه و کهره د ژواره. دلخوشی د اینه وه. گوتی. " من باوکتان د ه ناسم. خه می مه خون. له هه ر کوئی پی چاک بهر پی د چن. ئیستا گه وره بوون. له م ولاته سال د وازده ی مانگ کاسی هه یه. فعله یی، توتنه وانی، بهنده وانی، هه ر چی پی بیکه ن. جاری له گوند یک خانوو پهیدا کن. ئه گهر د راوتان پیویسته تا بتان ده می. "

سویاسی کاحمه د مان کرد و چوینه وه کن شیخ جه لال. گوتی. " بچنه وه پاش د ووسی روز لیتان ده گیره وه. " پاشان گوتی. " سهریکی نهغه ده بدن. بچنه

مالی فقهی محمد . شو خه بهری بابتان ده زانسی .
 بهر ونه نهده له ده رینه که وتینه ری . له نیزیک گوندی (گورناوی بنه) تووشی
 پیاریک بووین له مه زراوه ده چوووه . ماند و نه بوونیمان لی کرد . کابرا پرسی :

— خه لکی کین و ده چنه کوئی ؟ .

— ده چینه نه نهده . ده خوا لیره خانووی چول ههیه مالمان بیته ئیره ؟ .

— چکاره ن ؟ چیتان له ده ست دئی ؟ .

— هیچمان له ده ست نایه . له ده لاوان کوپخا مه ره زتالانی کرد وین و ئیستا ده مانه وی
 له گوندیک خانوو پهیدا کین و کاسبیهک بد وزینه وه . هه موو کاریک ده کین . باوکمان
 خوینده واریکی باشه .

— ئه گهر باوکت پیش نویژییمان بکارانان ده گرین . مه لامان نیه . خوشتان ده توان
 کاسبی بکن . له ئاغا زه ویتان بو ده مستینین بیکه نه شکارته . ده توان توتنیش بکن
 ئیره بو کاسبی زور باشه . ئیستا وهرن میوانی من بن . ئیواری که یخود ایان کو ده که .
 مه وه قسه یان له گهل ده کین و ماله که تان دینین .

ئیه هه ره له وه ده گهراین . چوینه گوندی . نانیکی باشیان ساز کرد . نیوهر و چوینه
 سه رکاسی نویژیکی حیسابیمان کرد . چه ند کسی دیکه ن هاتن . کاکم گوتی
 با نویزه که مان به جه ماعت بکهین . زوریان به که یفی بووه . ئیواری خه لکی گوندی
 کو بوونه وه ، ده رویش رحمان گوتی " هه ره له مه لا ده گهران له جیانی مه لایک ده ووم
 بسو پهیدا کرد وون . بریاریان ده جوتبه نده باره گنمیک و قهره ن ده وو پوت بهراتمان
 بد هنی . هه ره ماله جوتبه نده ن هه ره به کایه بک و بیست باقه وینجه مان بد هنی .
 نه وه گورناوی ماینه وه . به یانی چاوهر و انسی نوینه ری ئاغا بووین له چیانه وه بسی و
 باسی خانوی له گهل بکهین .

گورناوی بنه ملکی غولام ره زاخانی خوسره وی بووه . کابرایه کی کرد بوه نوینه ری
 خوئی به ناوی ته جور ئاغا به سه ره ملکه کانی راده گه یشت . ته یه جور ئاغا نه خوینده وار بووه
 ده مسته لاتیکی ته واری ده ابویه . روزی جاریک ده هاته گورناوی سه ری مه زرای ده ده
 سوفی ره شید یشی کرد بوه گزیر و بهر ده ستی خوئی . سوفی ره شید له و کاته ده که
 کزیر و بهر ده ستی ته یه جور ئاغا بووه ، شو انکاره شی بووه . له مالی سوفی راده بهزی و
 خولا پیمنه گری ده یانگوت شه ریکه مایسوشن !

چاوه روان بووین تهيمورثاغا هات. کهيخودا لسّی کويوونهوه. گوتيان دهزانی گوندهکه مان پي خويندهواره. بو تهلقيني مردووبه دواي مهلارا ده گهريين. ئيستا مهلامان ديوتهوه. ئيمه بهراتي دههيني و توش خانو و جي توتني بدهيه. تهيمورثاغا بهخير هاتني کردين و پاشان نوسراويکي هينا دهر و داي به من بوئي بخو- يندهوه. نامهکم خويندهوه کهيفي پي هات. گوتي : من خانويان دههسي. بهلام ئيوهين شهو بهراته دي هيرنهوه دهسي بيدهن. خانوي پي نيشان دايين. گوتي : شهگمخوتان خانوي تازه دروست بکن منيش دارو پهر و تان دههسي.

روزي دوايسي عاره بهيان ساز کرد و دوو کسمان لهگه هاتن و چوين ماله که- مان بار کرد و هاتينه گورناوي. خه لکي گوندي پيمانهوه هاتن و زوريان ريز لي دهنين. بههار بوو فعليهان بو جومال دهگرت. ويستان فعليهی بکين. کاکم بوو به فعليه: جومال به ۳ پوت گهنم. منيان وهرنهگرت دهيانگوت کارت پي ناکري.

به ياني چومه نغده لاي فهقي شهعهه. گوتي : " بابت له ورمسي شکايه تي کردوه. ئيستا چوته سابلاخ. چيتان پيوسته له دوکانسي من بهرنهوه. نيومرو برد ميهوه مال. نار و چامان خوار و پاشان گوتي : " پينج کچم هه ن و کورم نسيه. و هره ببه به کوري من. کسم نيه ". گوتم : " جاريک بووم به کوري کويخا تالان کراين. ئيستا بيم به کوري تو له وانهيه کوشتنی به دواوه سي".

دواي نيوه رو مال تاواييم کرد و هاتهوه گورناوي. جاريکي دیکه ن هه موومان ليک کويووينهوه. راسته تالان کرابووين، بهلام حالمان شيرزه نه بوو. دووگاميشمان هه بون شيريان ده دا. باره ئار دیکمان کريبوو. شهوهنده بوو کارمان نه کرد بوو، کاسبيمان نه دهزانی، دست و پي سي بووین. کاکم بوو به فعليه جومال و منيش له مال مامهوه.

پاش دوسي روژ باوکيشم هاتهوه. خه لکي گوندي پي يهوه هاتن و ههر شهوه ماليک بانگي ده کردين. بههار بوو خه لک خهريکي شتل چاندين بوو. جيگايان دابوو به ئيمه ن شتلي توتن بجينين. بابمبو کشت وکال و کاسي زور به سهليقه بوو. حهزي له جوت وگا ده کرد. تهيمورثاغا پيما نهوه هات و له نيزيک گوندي پهله زهويه کسي بو شکارته داييسي و جي توتني پي نيشان دايين و گوتي : " جي دي دوو پوت چه لتوکيشتان دههسي"

شکايه ت و ئيداره ي عه جه مان

بابم له ورمسي له دادگا شکايه تي کرد بوو. له سابلاخيش چونکه دهلاوان سههر

به فرمانداری مه‌هاباد بوو شکایه‌تی کرد بوو. سه‌دري قازی شه هید گه‌لیکی یارمه‌تی دابوو. نامه‌ی بو هه‌موو شوینه به‌رزه‌گانی ده‌ولته‌تی و وه‌زاره‌تخانه‌گان نویسیوو. له‌ نغده‌ خوا لئی خوشبوو مه‌لاحه‌ده‌ مه‌ینی بوره‌انی قه‌ ولی پیدا بووکه له‌ نویسن و کیشه‌ی دادگادا یارمه‌تی بدا.

مه‌لاحه‌ده‌ مه‌ینی بوره‌انی پیاویکی زانا و روناکبیر و ئازا و لایه‌نگری هه‌زارو لی قه‌وماوان بوو. سه‌ر ده‌میک یاریزه‌ری عه‌د لیه‌ ببو، رایگه‌یاند بوو که به‌ خورایی و بی‌ پاره‌ یاریزه‌ری فقیر وه‌زاران وه‌ئستوو ده‌گری. کاتیک که (نهرشه‌د) سه‌روکی ئینتزاماتی عه‌شایری بوو مه‌لاحه‌ده‌ مه‌ینی بوره‌انی کرد بوو حاکی شرعی و شکایه‌تی بۆ لای ئه‌و ده‌ناردن. روزیک له‌ مزگه‌وته‌ی نغده‌ له‌ خزمه‌تی دانیشتبوم سه‌ربازیک دوو کوردی هینان و نامه‌یه‌کی سه‌روکی ئیتزا مانی عه‌شایری پی بوو نویسیوو. " جه‌نایی مه‌لا محمد ئه‌مه‌ینی بوره‌انی تکایه‌ شرعی ئه‌م دوو کهسه‌ بکه‌ و ئیمه‌ش له‌ نه‌تیجه‌ ئاکادار بکه‌وه‌ ". کابراکان هاتن، سلاویان کرد. یه‌کی روته‌له‌ی فقیر و ئه‌وی تر ئاغایه‌کی کۆک و پوشته‌و لوت به‌رز. ماموستا پرسی کیشه‌ی چیتان هه‌یه‌؟ . کابرای ئاغا هه‌ لیدایه‌ . " قوربان من ئارحمانی (سه‌لگیز) م. کوری حاجی عه‌ولا ئاغای قه‌لاتان. ئه‌و کابرایه‌ شلتاغم پی ده‌کا. " ماموستا فه‌رمووی: " بابم تو ده‌لئی چی؟ . ئیدعای چیت هه‌یه‌؟ . - قوربان ئه‌م ئاغایه‌ به‌ چاپه‌زی گرتووم به‌ دووبار گه‌نم و عه‌ اتمه‌ن پول و ده‌ستیک لیباس تانیستا خزمه‌تم کردوه‌. هه‌چی نه‌داومی. ئیستان ده‌رم ده‌کا. " کابرا له‌ قسه‌گانی بووه‌. ماموستا ئیتر هه‌چی له‌ ئاغا نه‌پرسی. فه‌رمووی: " وه‌لاهی وه‌ بیلاهی وه‌ ته‌لاهی بابم به‌ هه‌قی ئه‌و قورعانه‌ راست ده‌که‌ی ". ئاغا واقی و ما. گوتی: " ماموستا جا شرع چون واده‌ پی؟ ". - هه‌سته‌ سه‌گباب. له‌ بیرت نایه‌ چه‌ند مه‌لا ده‌چوینه‌ شنویه‌ و لاخت نه‌د اینی له‌ چومسی به‌یرینه‌وه‌. ئیستا ده‌نووسم ته‌واوت لئی بستینن! " باسی مروفایه‌تی و ئازایه‌تی مه‌لاحه‌ده‌ مه‌ینی بوره‌انی کتیبیکی ته‌واوی که‌ره‌که‌ با بییه‌ وه‌ سه‌ر باسی خومان. بابم له‌ وه‌ سه‌فه‌رانه‌دا دوو جه‌لد قانونی کرییوو، شه‌وورژ ده‌یگوت بیانخوینه‌وه‌. زور جیگای پی ده‌گوتم. له‌ عه‌د لیه‌ی ورمی گوتبوو- یان ده‌ بی شاهید نامیک بیینی که‌ کوخا سه‌ره‌ز تالانسی کردووی. مه‌لاحه‌ده‌ مه‌ینی

شاهید نامیکی سو نووسیووین و ده بایه له ناوچهی پیرانان به خه لکی ئیمزا بکین .
 بایم نهیده توانی بچیته بهری پیرانان ، ناچار شهزی نارد که شاهید فامه که به
 خه لک دا بگیرم و ئیمزای بکین . شاهید نامم هه لگرت و له گورناوی را به پستی یان
 بهره و خانسی که وتمه ری . له ریگا دهرسام نهکا تووشی پیاوه کانسی کوخا مهرزبم .

ئیواره روز ده هات له کهل تاوا بسی کهیشتمه خانسی . هیلاکی ریگا و بیرم له وه ده کرده
 وه که شه وه له کوئی بنووم . خانسی شه وه دم هوتیل و میوانخانهی لی نه بوون . خه لک
 له زهرگه تن له مالی دوست و ئاشنایان ده مانه وه . تووشی چه ند ئاشناو ناسیار سووم
 سلاویکی سهر پی یان ده کرد و ده رویشتن . له چایخانه یه ک چام خوارده وه و هاته
 دهر و له فیکری جیگای شه ودا هاتوو چوم ده کرد . له پر له قوژینی دیواریک چاوم
 به ژنیکی قیت و قوز کهوت ، جلی فهرنگی له بهردا و چارشییو به سهر وه و چاو له من
 ده کا . له پیشدا لام وابوو ژنی خه رایه و له موشتیری ده گهری . بیستبووم حکومسه تی
 رهزا شا قاحبهی سو شماره کانسی کهوردستان ناردوون و لهم ریگایه وه ده یه وی خه لک گیژ
 بکا . بریک رویشتم و گهرا مه وه بریارم دا بچه (زه گه تن) و له ماله ئاشنایه ک و هژووور
 کهوم . چه ند هه زگا و رویشتبووم گویم لسی بوو به ناوانگم ده کن . ئاووم دا وه روا
 نیم بیجگه له و ژنه کمر دیار نه بوو . راوستام . ژنه که هاته پیش و گوتی :

— بووا چه به ساوی ؟ . . . دیاره جوابم ناده یه وه .

— ئای فاتم شه وه تووی ؟

— شه دی کسی یه ؟ وهره . . وه ره . .

چوووه پیشه واقم ورمه .

— کچی فاتم شه وه لیله چه ده کی ؟ . شه و لیباس و چارشییو چه ؟

— تو ده زانی ؟ . شه گهر تو پیاو بای من لیله چیم ده کرد ؟ . جاری له و قسانه گهری

وهره بچینه مالی .

مالی چی ؟ ناکا میردت کرد بسی ؟

— میرد به حاجیاغای ژاند ارمه کرد و ه و مالمان لیله یه .

حاجیاغاو شه کهر شمعیری دوو ژاند ارم بوون له ناوچهی پیرانان و لاجانسی

مامه شان . ئاگریان کرد سووه . کمر نه بوو له دست شه دوو ژاند ارمه زاله ی نه یه .

له هیچ جنایه تیک دستیان نه ده گیراوه . ههرچی کرد بایان لی پرسینه وه نه بوو .

ئاغاو سهره ک عه شیرته نه زان و ترسه نوکه کانسی کهورد له ترسی شه دوو ژاند ارمه —

کونه مشکيان به ثاوات دخواست.

حاجياغا هاتوو چووی گوندی (شنوزهنگ) ی کرد بوو. لهوی چاوی به فاتمه جوا نسی کهوتبوو به خوشی و یا به زوری فاتمی برد بوو لای قازی شیخ ته ها که هاو - دستي ټو د وو ژاند ارمه خوین خوره بوو، ماره ی کرد بوو و له خانسی مالی بو دانا سوو. فاتم و ه د وای خووی دام و برد میه مال . مالیکرد وو و هتاخ . فهرش کراو خاوين . پالپشتی بو دانا م و هات د انیشت و دستي کرد به گریان .

- بو د هگری؟ مالی له وه خوشتر ټیتر چیت د هوئی؟ .

- چوون نه گریم؟ پاش ټه وه له د هلا وان گرامه وه هر به هیوای تو بووم. ئیستان له کویم د هبینی . ټه و ژاند ارمه سه گبا به هاتوو چووی مالی ټیبه ی د ه کرد . زرد ایکم هر بو ټه وه له مال د ا نه مینم فریوی دام . بابیشم د هیزانسی . ره گهل حاجیاغایان خستم . به باشه تازه میرد تکر وه و گریانسی ناوی .

- راوسته با سه ماوهرکه تی باویم

- سه ماوهری چی؟ من د هر دم و ناتوانم لیره بم . حاجیاغا د همناسی و بیته وه باسی سه

ره . - حاجیاغا تا پنج روزی دیکه نایه ټه وه به د راوسیان د هلیم ټاموزامه حاجیاغان بیته وه و بهر شه قانسی د ه دم . عه جه مه د ه زانم . بوون سواری بم . ناهیلیم بروی ټوله ی هه موو شتیکت لسی د ه که مه وه . ټاو دینم لاق و د ه ستانت بشو . بحمیوه . ئیستا چا ساز د ه بیسی .

فاتم ټاوی هینا و دست وچاوم شوشت و هات چایه کی ټیکرد و گوتی :

- تو چا بخو وه من نان ساز د ه کم . نانمان خوار د . پامان خواره وه و یادی ټه و

شه و روزانه مان کرد که له د هلا وان پامان بوارد سوو. د وای به ینیک گوتم .

- زور ماند ووم . له سند و سیه وه به پستی یان هاتووم . جیگام بوچاکه با بنووم .

- یانسی به ته مای بنووی؟ . خهراپ نیه . ئیستاجیلات بوچا د ه کم په لام نوستن نا

زانم . فاتم جیگای راخست و گوتی : " ټه وه جیگای ټویه د ه زانم ماند ووی فهرمو

راکشی .

- ټه دی ټوله کوئی د ه نووی؟

- له خه می من د امه به . جیگام هه یه .

چوه زوره کی تر و هیستا چرام نه کوژاند بووه به کراسیکی قوله و ته نک و نیوه رووته وه

لیم و ه ژور کورت و ده پپالم خزاو گوتی : " جا بنوو".
 به یانی به هیلاکی ،مخه و ههستام و نان و چامان خوار . فاتم گوتی :
 - ته گهر کاریکت هه یه به حاجیاغا جی به جی ی ده کم .
 - کارم نیه حاجیاغا هه ره نه ونده پیاوه تیه بکا ههتا هاتم له مال نه بی بسمانه .
 خوا حافیزیم له فاتم کرد و چومه قهلاتی موتاوی ماله سهید عهولا . باسی
 شکایهت و شاهید نامه کرد . گوتی : " له پیشدا بچو قهلاته ره شی لای قهره نیاغا
 ئیستا له گهل کوخا مهره ز تیکچوه . ته گهر نه و ئمزای بکا ئیتر لهم ناوچه یه هه موو کهر
 ئیمزای ده کا ."

هه ره نه و روزه چومه ماله قهره نیاغای پیران . شه و له وی بووم و مهسه له کم بو گیراوه ،
 قهره نیاغا گوتی : " هیچ ئاگام لسی نیه . به لام بروکه ئیمانیکم هه یه شه ویش له سر ئیوه
 دا ده نییم . شاهید نامه کی ئیمزا کرد و سوژی به نیو پیرانان دا گهرام و نیزیکه بیست
 کهر ئیمزای کرد . ده بوایه له خانسی شاره وانسی ئیمزاکان تهس دیق بکا . هاتمه و مخانی
 ئیتر له بی جیکایی نه ده ترسام و مزلم هه بوو . حاجیاغا کاریکی وای نه کرد بوو من بی
 جیکا بمینه وه . شه و میوانسی فاتم بووم و به یانسی چومه شاره وانسی و تکام له
 سه روکی شاره وانسی کرد که ئیمزاکان تهس دیق بکا . گوتی : " نه و ئیمزایانه نانا سم .
 به لام ته گهر قازی شیخ ته ها تهس دیقیان بکا منیش سوژ و ئیمزای قازی تهسا . یق ده کم .
 هه رچه نه له گهل قازی نیوانمان نه بوو . قازی بسبوه هوی هه ژاری و
 ده ره ده ریمان به لام ناچار چوومه سی گرد کان و به وهیوایه ده ته منسی ده ده منی و
 پسی تهس دیق ده کم . بیستبووم له گهل کوخا شانی نیوانی زور سازنه ماوه . که چوومه
 (سی گرد کان) خوا و وراستان قازی ته شریفی له مال نه بوو . قازی کوریکه هه بوو به
 ناوی (بابه شیخ) له ته منی من دا و رهنگه نهختیک پچو کتریش نیوانمان له راده به ده
 خوش بوو . چهنه جار له گهل باوکی هاتبوه ده لاوان . له خانسی یه کترمان دیوو .
 له ته مننه دا کهر نه ونده نیوانی پیکه وه خوش نه بوه . بابه شیخ دایکی خوئی نه ما بوو ،
 نازانم ته لاق درابوو مرد بوو یا رویشتبوو . له بهر دهستی زردایکی زور که له لا و نارمحمت
 بوو . کزی و پی دهستلهاتی و لاره ملی پیوه دیار بوو . کوریکه زیر و جوان و خه خوش بوو
 ههستی به ساخته چیه تی باوکی کرد بوو زور جار کرده و و ئاکاری باوکی له گهل ژن
 و کار دای مالی و بیگانه بوو ده گیرامه وه .

قازی برازییه کی هه بوو به ناوی (عهد ولخالق) . له گهل بابه شیخ یه کنسریان
 خوئن دهویست و بهو ههویه وه له گهل منیش دوست بوو. شهوین سه د شهو ندهی بابیه شیخ
 له دست مام و ناموژنی بیزار بوو. سالی ئاخری که له دهلاوان بووین، هاتووچوی
 مالی قازیم ده کرد. عهد ولخالق دهیگوت: " ناموژنم له حهیفی کرد هوهی مام بووی
 هه لکهوی دست ناگیرته وه. بو دستیکي ناگهیه نیه ی؟ . وهک بووی دهگیرامه وه قازی
 دل پیسی له ژنه کهی ده کرد و بیجگه له بابیه شیخ و عهد ولخالق نه ده بویه پیاو بچنه
 دیوی ژووری .

شهو روژه بابیه شیخ به چوونسی من کهیفی ساز بوو . بو هه وهل جار برده میه دیوی
 ژووری . خیزانی قازی ژنیکي جوان و شوخ . گهلکی به خیر هاتن کرد م وگوتی :
 " بابیه شیخ زور باست ده کا . بچنه دیو هخان ئیستا نان وچاتان بو ده نیرم . سه
 بابیه شیخ گوت بسو مسه له یه کی ئاوا هاتووم .
 — چاک بوو بابم له مال نه بوو . له مال با نهیده کرد . یان پولیکي زوری دهویست . باش
 هاتووی . سوژه که له مالیه . منیش ئیمزای باو کم راست وهک شهو ده نووسم . ئیستا سوژه
 ئیمزای ده کم و گیر مه به بگه ریوه .

یه کد وو جار ئیمزای باوکی پرویه کرد و له گهل ئیمزاکانی دیکه بهر ئاورد مان کرد
 هیچ فهرقی نه بوو . شاهید نامه مان موژ کرد و له خوا ره وه نووسی : " مه تله یی
 سه ره وه موژ و ئیمزاکانی خواره وه به ته واوی ته سد یق ده کم . سه ره ده فته ری ازدواج
 و ته لاقس ژماره . ای لاجان قازی عه لایی ."
 کارم راست هات بوو . گیر نه بووم گه رامه وه بو خانسی . چوو مه شاره وانسی و به
 سه روکی شاره وانیم ته سد یق کرد و روژ درنگ بوو چومه وه مالی حاجیاننا و شهو
 شهو هن له لای فاتم خهوم لسی حه رام بوو . به یانی زوو که وتمه ری و هاتمه وه گورناوی .

گورناوی و قوره کاری

شه و خانوهی له گورناوی د ابوویانینی، زور پچوک و ویرانه بوو . روژیک ته یه ریئاغا
 هات وگوتی : " شه گه ر خوئان خانوو دروست بکن من کاریته وکوله که و دار و پهرد و—
 تان ده ده می . " . بابم دستي به ننا یسی هه بوو . نه خسه ی نیو مالیک و وه تاخ و
 ته ویله و حه ساریکی گه ره ی کیشا و دستمان کرد به قوره کاری . ئیمه قورمان ده سیلا و

خوشمان د هکړ و باېم د یواری د ادنا . عمرزیک له پهنا ماله که مان بسو ئاوی تیدا
 راد هوستاو بېوه گولاو . ئاوه که مان لسی بېری . به خوږ و مشکې پرمان کړه وه و د یوار
 مان له د هوره کیشا و پهرژینیکی د رومان بسو ساز کړد و کړد مان به سهوزی خانه و تا ساردی
 پایز خه یارو ته ماته و پیواز و که له ږگول وریحانه منه بوو . بهشی د راوسیانش د در ا .
 له گهل خه لك باش ریک که وتبووین . نیوانمان خوش بوو . حاجه تی خه لکیمان د هکړد .
 سهره به هار همره وه زیان بسو کړدین و زهویه که یان بو کیلاین . له به هار ا باېم ٥-٦
 باری گنم سه له کړد . به شیلگیری خه ریکی قوره کاری بووین و خانه که مان ته او کړد
 جیرانان جی توتنیان بو خوش کړدین و ٥ ا روژی به هار ما بوو توتنمان چه قاند .
 بسو هه وه ل جار خوشی همره وه زی توتن چه قاند نیش حالی بووم . توتن چه -
 قاندن له کورستان د نیایه کی تایه تی هه یه . بیجکه له یاریده د ان و دستهوا و
 هاوکاری ، جیژنه ی کیژو کوری هه رزه کاره . له سر د یراوی توتن ، له ریگای چون وهاتنه وه
 له وچان و نانخوارن و حه سانه وه ، هه زار راز و نیاز د هگوردرینه وهو چاو بره کیان
 د هکړین و زهره خه نه ی شیرین تحویلی په کتر د درین . ئیمه که ماله مهلا بووین
 کیژو کوری گوندی به گشتی هاتبوونه هه روه وز ویه کیک له روزه خوشه کانی ژیانمان بو .
 خه لکی گونده کانی د هور وپشتی گورناوی بو نامه نوسین و مه ولود نامه خویندنه وه
 د ههاتنه لامان و نه وه ندی له توانامان دا هه با یارمه نیمان د د ان . باېم ویردی
 زمانسی نه وه بوو د هیگوت . " نابی کس به ناهومیدی له مالسی ئیمه بگه ریتسه وه " .

وه د وا کهوتنی شکایهت و هاتوو چوی شار

باېم گوتی ئیمه خه ریکی کاسی مال و توش شکایهت و هاتوچوی شار بکه .
 چوینه لای مه لاهه د هینی بورهانی . وه کاله ت نامیکی بو نوسین و به به خشداری
 نهغه د ئیمزمان کړد . باېم بو هه موو کاریکی ئیداره و شکایت و ناشتی د اخوازه کازمان
 له کوخا مه رز کړد بوومس . به وه کیل . د هبوايه بچه ورمی و شاهید نامه که بد هم به
 د اد اگا . له بیرمه پنج قرانم د ا و بو هه وه ل جار به ماشین چومه ورمی .
 بیستبووم که کورده کان له قاومخانه ی شیخ د اد هه زن . قاومخانه ی شیخ له شه قامی په
 هلهون کاروانسرای کور د ان بوو . شه و جیگایه کیان پی نشان دام و به یانی چام د هخوا
 رد هوه شیخ جلال وه ژور کهوت . که چاوی به من کهوت کوتسی .

— ها له گهل بابت هاتووی؟

— نهخیر به تنیا ماتووم. شاهید نامه هیناوه.

شاهید نامه کهی لسی وهرگرتم و پاشان گوتسی بسوم بخوینهوه. خویند مهوه. قهله —
میکی وهرگرت و له خوارهوه نیمزای کرد. پاشان وه وای خووی دام بسوعه دلیه.
دیار بوو له عه دلیه زور به کار و به گور بسوو. له دهفتیری عه دلیه شکایه ته کهی ئیمه
دیتهوه. شاهید نامه که و وه کاله تنامه کهی منی لسی قایم کرد. روونوسیکی ته دبیق کراوی
دهفتیری داد گای وهرگرت و دای به من. پاشان چوینه لای بازیرسی داد سهره. میرزا
قادر ئیمینی خهلکی سابلخ بازیرسی داد سهره بسوو. شیخ جهلال باسی شکایه
ته کهی بسو گبراه و گوتسی. " پیوسته ههر چی پیت ده کری یارمه تیان به هی.
میرزا قادر گوتسی. " دادستان دهوسییه شکایه تی حسامی نارد و ته لای من. روو
نووسی شاهید نامه که بو من بینن. تهوهی پیم بکری ده یکم. روونوسیکی شاهید نامه
و وه کاله تنامه دی به بازیرس و له گهل شیخ جهلال هاتینه دهر. رووی له من کرد و
گوتسی. " ئیره عه دلیه به. کسیک کاری کهوته ئیره رهزکار بوونسی نیه. لیره د مهرجی
سهر کهوتن ماند وو نه بوونه. نه کشانه وه به. کولنه دانه. ههر چه ند دستت به سینگیه وه
بنین ده بیق پتر بچی به پیش. " پاشان گوتسی د وو روز راوهسته پیکه وه دهچینه وه سند وس.
پاتن د وو روز له گهل شیخ جهلال سواری عاره بانیکی بهک ئه سپه بووین و شهو —
هاتینه گوندی ئهرمه نیان (دارباری) له چوغری ورمسی میوانی ئهرمه نیه کی ئاشنای
شیخ جهلال بووین. من هه وهل جار بوو نانی ئهرمه نیانم د مخور. پیم و ابو
خاوین نیه. له کاتیکا نان و چیشتیکی زور پوخت بسوو. بسو خهوتن شه و نارد یانمه
مالیکی تر. تا روز له ترسان خهوم لسی نه کهوت. به یانسی به دولتی سامورته و سه
خان تاورد ا کهوتینه ری و ئیواره د رنکگه یشتینه وه دهر بهندی شیخ جهلال. له ریگا
حکایه تی خووی بسو د گبراهه وه که له شهری به کهمی جیهانسی دا چون به دیل
گبراهه و برد وویانته روسیا و لهوی فعهلیسی کرد وه. باسی زولمی ژاندارم و حکو
مستی رهزاشای دهر کرد و جنیوی به دهر به کو سهره که عه شیره تی کرد ده دا.
ثم سه فهره و تووشبوونسی شیخ جهلال له شاره زایسی و وریاییم دا ته سیری زور بوو.
بیجکه له شکایه تی عه دلیه پهیتا پهیتا نامه شمان بسو شوینه بهرزه کانی حکومت
دهنووسی و له چنک زولمی کوخا مهرز دادمان دهر کرد. د ووجاران کوخا مهره زیان
له گهل ۱۷ کهر که ئیمه شکایه تمان لی کرد بوو برد بوویاننه سابلخ و بوورمسی یان

له هاوین دا باوکم سه فهریکی کرد بو بیری پیرانان . سهید حمسه نسی قورهیشی له چیانه ماینیکی زور چاکی د ابوو به بابم و به سواری هاته وه . من گیانیکی تازهم هاته وه بهر . به سواری دهگه رام و کوریکی ه (ساله ی کوك و پوشته بووم . هاتوو چووی شیخ جهلال و چه قه ی ئیداره کان فیری کرد بووم به گز ژاندارم د ابچم . شیخ جهلال له وریا کرد نه وه ی خه لك د ا ده وریکی گرنگی هه بوو . خه لکی فیری بهر بهر هکانسی ده کرد . له سهر خه لك وه دهنگ ده هات . ده ربه ند تاقه گوند یک بوو له سهر ده می حکومه تی ره شی ره زاخان دا ژاندارم رووی تی نه ده کرد . ته گهر له کوندی ده ربه ند کاریکیان هه بایه له ده ور بانگی کویخایان ده کرد و ده رویشتن . له بیرمه جاریک ژاندارم ئیختاریه ی عهد لیه ی بو هینا بووین . پان شه وه نان و چای خوار گوتی . "فه و قولعه ادهم ده یه تابروم" .

— فه و قولعه اده ی چی ؟ .

— چوون ئیختاریه م بو هیناوی . خو نوکهری تونیم

— نوکهری ده وله تی . نه ت هینا بایه

— وانیه شه سی شتیکم به ده یه ی

— کتییی قانون له سهر تاقه بوو . هینامه خوار و گوتم شه وه قانون مافی هیچت نیه و هیچیشته نادهمی .

— ده برو له عنته له بایی قانون دانه ر . نانی ئیمه ی بریوه . هه ستا و رویشته .

سهید حمسه ده مینی نه ندازه

هاوین کاکم فعله یی ده کرد و من و خوشکه کانیشم خه ریکی بژارو به خئیو کرد نی توتن بووین . ئیواره یه ک درنگ سواریک له بهر ده رگا دابه زی . ولا خمان لئی وهر گرت . به خیر هاتنمان کرد و هاته ژوو ر . گوتی مالم له نهغه ده یه و درنگ بوو لامدا شه وگوتی . "من پوستی نیوان شنو ونهغه ده و خانسی ونهغه ده م به ئیجاره کرتوه . ده ووئهمسی چاکم هه ن . خو شم ولاخ بو ده ولته ده کرم . پئشم ده لئین سهید نه ندازه . چونکه به ژن و بالام راست نه ندازه ی ده وله ته بو ئه سپ کرین . به یانی به باوکمی گوت . "شه و کیرانه ی تو چه ده کن ؟ .

— به کیان فعله یی ده کا . شه وه شیان بیکاره . خه ریکی توتن و هاتوو چووی شارو بازاره .

سەيد گوتسى : " ئەو كۆرەت بۆ بىكار بىتى . با ھەتتووى د و و جار لە جياتسى من سوار بىتى و پوست بەرپتە خانسى . بە يانسى بپتە نەغەدە . پوستى بۆ وەر د ھەگرم . ولاخسى بۆ زىن د ھەگرم . سوار بىسى بچپتە خانىتى . شەو لەوى د ھەبىتى و بە يانسى پوست وەر - د ھەگرتى و بۆنيووە رو د پتەووە نەغەدە . شەو پش بپتەووە مالى خوتان . مانگى ۱۶ تەمەنى د ھەمىسى . " نازانم ئەو دەم ھەقوقى سەيد چەند بوو بەلام ۱۶ تەمەن بۆ ئىمە زور بوو . باھم گوتسى : " ئەگەر بتوانسى و لە خۆرا د ھەبىنى زور باشە يە بىتى . " من كە باسى خانسى ھاتە گۆرئى . مالى حاجياغا م و ھەبىر ھاتەووە . گوتم : " بۆ ناتوانم زور باش د ھەتوانم . " لە گەل سەيد ريك كەوتىن و روزى چوار شەمو زوو چوومە نەغەدە . لە گەل سەيد چە . رومە ئىدارەى پوست و تىلگراف . سەيد پوستى و ھەرگرت و - خستىە نيۆ خورجىنيك و ئەسپىكى باشى بۆ زىن كردم و بەرە و خانسى كەوتە رى . لە ريگا بەشى زور ھەر بە غار د ھەروىشتەم . زوو گەيشتە خانسى . بارگىنم بەستەووە و چووم لە ئىدارە پىستەم تەحويل دا و بە پەلە خوم گەياندە مالى حاجياغا . حاجياغا لە بەر راو و رووت وە مال نەدە كەوتەووە . كەوھە زور كەوتەم راست بوووە و فاتمە خوى د ھەئامىز ھەويشتەم گوتسى : " ھەر د ھەلىى بۆن د ھەكەى كە حاجياغا لە مال نىسە . " - بە راستى لە مال نىسە ؟ لە كووى يە ؟ - ئەورو بۆ نيومەنگوران روىشتەووە .

ئەسپەكەم ھىنا لە جيگەى بارگىنى حاجياغا بەستەووە و شەو بە لای فاتمە بووم و بە يانى لە پوستخانە پوستم و ھەرگرت و نيوھرو زووتر گەيشتەووە نەغەدە . ئىواری چوومە وە مالى بەد ايكەم گوت شەو لە مالى حاجياغا بووم . دايكەم بە بابمى گوتبوو . باوكەم لىم تەورە بوو . لىق قەد مەخە كردم كە بچمە مالى حاجياغا . ئىتر تاسالى ۱۳۲۸ چاوم بە فاتمە نەكەوتەووە . ئەو جار كە د ھەچوومە خانسى شەو د ھەچومە مالى پورم لە گوند يكى نيزىك خانسى . مانگىك بوو پوستم د ھەبىر روزىك سەيد ھەمەدەمىن گوتسى : " نيوھرو بچىن لە مالى ئىمەنان بختىن . سەيد پياويكى بە سالا چووبوو . تەمەنى خوى لە ۶ دەدا . دوو كۆر و سى كچى ھەبوون . دايكەم منالان مرد بوو . ژنىكى لەبارو گەنجى ئازىر بايجانى ھىنا بوو . تازە تەمەنى لە ۲۰ تى دەپەرى . لەگەل سەيد چوومەووە مالى . ديار بوو ژنەكە د ھەيوست بچپتە د ھەچاوى مروق . نانكىسى باشى ساز كرد بوو نانمان خوار . ووھە ھەركەوتىن .

سەيد ھەمدە مەين دەستی گرتم و گوتى : "تو كۆرىكى باشى . زىرەكى . ئەگەر بزانى .
دەروازىكى باشت دەبى . من دەتوانم پېشىيار بىكەم لە ئىدارەى پوست تىلگراف سە
رەسى دات مەزىنم . لە كۆل ژيانى گوندى دەبىھە . ئەگەر بە قەسى من بىكى .
— لە خوام دەوى . ئەگەر كاريكى وابكەى پېم خوشە . باوكېشم رازى دەبى .
— من كاريك سە تۆھەى . بروات پى دەكەم و دلنيام لای كەس باسى ناكەى . ھەر
لە بەينى خۆم و خۆت دەبى . بە قازانجە .

— فەرموو . باسى ناكەم . پېم بلى بزاتم چىھ ؟

— نا دەزاتم بە قازانجە . راستى ئەوھىھە من فرە لە منالەكانم نارازىم . خۆپىن .
ئەوھى پچوكيان حىزبە . ئەو ژنەتېوھەم ھىناوھە . گەلىك پاك و خاوينە ، كابانە نان و
چىشتى بەتام و چىژ سازەكا . بەلام جھىلە . منىش پېر بووم پېم داناكەوى . لە بەر
پاك و خاوينى و رەھەتى خۆم دەستم پى لى ھەلناگىرى . تۆم پى لە ھەمەوو
كەسر ئەمىن ترە . لەگەل خۆم دەتەبە سەوھە . ھاتوو چوى مالى بىكە . نىوانسى لە
گەل خونىكە . مندالە كان و ھەمال ناكەونەوھە . فاتى كچىشم تازە دەگاتى . سۆئەوھە
نەزانى و شك نەكا لەگەل ئەوېش قسان بىكە و دەستى سۆبەرە . تا وا بزاتم ھەزلە
فاتى دەكەى . من لىياسى جىوانت بو دەكەم . دراوت دەدەمى جار و بار دىارى بو
بىكە . ئەوېش دەحاوتەوھە و چاوى لەولا ولا نابى و منىش ژيانەكەم لى تىك ناچى .
خىرت دەگاتى ."

سەيد بە پىاويكى بە دىن و قورعان خۆپىن ناسرا بوو . جومەھە و جەمەھەتى

نەدەچوو . سەھىنان لە سەر بەرمال قورعانى دەخویند . كاتىك قەسەكانسى تەواو
بوون بى ئەوھە بىر لە قازانج و زىان بىكەسەوھە و شەى كەسەوادىم وەبىر ھاتەوھە . سەيدەم
لە پىش چاوكەوت . ھەر چەند ئەدەم سەرەزى نوپىر و روزوو پاك نەبووم و كەمتر لە
خەراپە دەپرىنگامەوھە . قەسەكانسى سەيد بىزارى كردم جوابم نەداوھە و روپىشم . ئىتىر
نە چومەوھە لای سەيد .

پايز توتنەكەمان شكاندەوھە و بو فروشتن ئامادە كرا . لەبەر ئەوھە زەوېھە كە جى

وېنچە و گلە رەن بوو ، توتنەكەمان زور ناھەز بوو بەتەما نەبووېن ھىچى لى پەيدائى .
شانسى ئىمە كارناسەكانسى توتن كە توتنى سەندوسيان دەقەبلاند ، سەيدەوھە لای سە
پىمىدى و مىرزا مستەفاى كەرىمى خەلكى سابلاخ بوون . بابم لە كۆنەوھە دەپىناسىن و لە
گەلىان ئاشنا بوو . روزىك نامەھەكى بو نووسىن و قاپىك ماستى گامىش و رونى كەرەم

بو بردن و چوومه مزله که بیان . که نامه که بیان خویند هوه بهخیر هاتنیان کسردم و له باوکمیان پرسى و گوتیان . " که توتنه کهت هینا د و خانیه خوشت وهره و پیمان بلتی . پایز ئیمهش له گهل خه لکی گوندی توتنمان برده د و خانیه . غولام ره زاخانی ئاغای گورناوی خوئی . ند و قدری د و خانیه بوو . هات سهری توتنه کانسى کرد هوه . کاتیک هاته سهر تا توتنسى ئیمه گوتى . " توتنه کهت زور ناحهزه چى لى بکهین؟ "

— خان قهى ناگا . زه ویه کهمان خه راپ بوو .

— به ته یموور ئاغا د ه لیم زه وى چاکتان بد اتسى

کاتیک کارناسه کان هاتن و گه یشتنه سهر توتنى ئیمه دستیان له دستى نام و گوتیان :

— ئهم تايه به دهرجه يهک بنووسه .

غولام ره زاخان واقسى ورم ما . گوتى . " ئه وانه توله کوئی دهناسن؟ . بو له پيشدا نعت کوت تا توتنه کان گنت بکهمه هى تو؟ .

پاش چه ... روژ که چوین د راوى توتن وهر بگرین غولام ره زاخان گوتى . " هیچ له تو —

ناستینم . هه وه لاین بهر و بووى کاسی و رهنجى دست و شانسى خوومان وهره گرت .

ژيانیکی ئاسوده و تپ و تمه لمان دستى کرد بوو . دوو گامیشان هه بوون ههر

دووک شیریان د هدا . دوو که لیچه مان هه بوون بو به هاری بهر نیر د ه بوون و د ه بوایه

جوتیان پتی بکهین . پایز به هه ره وهز زه ویه که بیان بوو اچاندین . ساردی پاییزو

زستان کارمان نه بوو . د ه بوایه بچینه مزگهوت و نویشان بکهین . زستان به سواری چومه

سابلاخ بو سهر د انسى شکایه ته کهمان . له ویه چوومه گوندی (قه ره بلاخ) . ماله مام

له وى بوو . نیزیکه . ۱ سال بوو لى یان پى خه بهر بووین . مامیکى دیکم عه مری خواى

کرد بوو سى کوری له پاش به جى ما بوون . د ایکیشیان مرد بوو . نه نکم له په نا ئه و ما مام

به خیوی د ه کړن . باوکم له بهر دست کورتسى نه یئوانیوو ئاوریان ویدا . چه ند روژ

له مالى مام بووم . پاش . ۱ سال به یه کتر شاد و شوکر د ه بووین . هه ستى خزما —

یه تى زیندوو د ه بووه ، ریکا بو هاتو چو د ه کراوه . پاش د ووسى روژ سه فه ریکى خوون

بوو گورناوی گه رامه وه .

گورناوی له سایه ی تیکوشانى باوکم بسبوه گوندیکى خاوهن مزگهوت و بانگ و

جومعه و جه ماعت . ئیواره ییکى فره ساردى زستان . کابراهه ک به ناوى عه لى پیروت

له سهر بانى مزگهوت بانگى شیوانسى د هدا . له نیوه ی بانگ د ابوو له پر بانگى

بهرى و خوئی له سهر بانى مزگهوت فری دا خوار . خوئی له مزگهوت هاویشت و

هاواری کرد . " ژاندارم هاتن . " خه لك ژله ژان . سه رمای زستان هه موو پیچ و كلاویان له سهر سوو . جلی کوردیان له بهر د ابوو . (له سهر د همی حکومتی رهشی رهزا شادا جلی کوردی و پیچ وشه ده له تریاک قاچاختر بوو . ژاندارم شاقه لی مه لایانیاں بریووو . پیچ وشه ده یان سووتاند بوون . نیفه کی خه لکیان بریووو . هه زاران کورد به تاوانسی جلی کوردی له سه پسخانه ی عهجه مان د ابوون .) خه لك ده ترسان که ژاندارم له مزگهوت وه ژووور کهوئ و سوکایه تی به خه لك بکا . کاتیک عه لی پیروتی خوئ د ه ژوووری کوتاوه ژاندارم د هیینی و راست د یته د هرکی مزگهوت . به سواری راوستا و دستی کرد به ههرا . کمر نه بزووت . من وه د هر کهوتم و به فارسی گوتم :

— ئیره مزگهوته . خه لك نوئژ ده کا . چیت ده هوئ ؟ .

— ماله کوخا له کوئ یه ؟ کوخام د هوئ

— کوخا مالی له چیانه یه . ئیره کوخای لئ نیه

— با ئهوخه لکه بیته د هر بزنام

— خه لك نوئژ ده کا و نایه نه د هر . کارت به کسی یه بلی بزنام .

— یه کیک بی ئه سپه کم تاقهت کا و میوانسی بم

— نهغه ده هینده د ووور نیه و کهسین میوان راناگری . لیره کاروانسها نیه

— توناوت ؟ یه ؟

— کارت به ناوی من نه د ابی . ئیره ملکی بهخشداره . گیر سه به د رنگ د ه بی .

ژاندارم رکیفی لیداو من چومه وه ژووور . به سهر خه لکه که د اهاتم و گوتم : ژاندارم

له خوئریه تی خه لك که لك وهر د هگری . یه که نه هاته د هر بزانی ژاندارم چی د هوئ و

من چی پئ د ه لیم .

به لایه کی د اخدار و پشت شکن

فه له ک جه به ختم مهگس مهکیانو — وهراکه ی رحمت د یسان مریانو

نازه ده هات تووشی ئاسوو د هیی و ژویانیکی خون بین ، به لایه کی گه وره مان به سهر د ا

هات و به هیچ چاری نه کرا . کاکم تووشی نه خووشی فی داری بوو . ئیستانن لام وایه

نوئژووو تاعهت و مات بوون له سه ر بهر مال و پاشانیش سوفیه ی له هه ره تی

لاوینی د ا تووشی ئه م نه خووشیه ی کرد سوو . یه کجار به دین و پاک بوو . هه همیشه دست

به د سنوئژ و له سهر بهر مال سوو . هینده زه سوفی خه لکی ئالیای و گورناویسی لئ

کو د هېوونهوه کوږی ختم و ته هلیله یان د بهست، بابم سریدی (شیخ حسامه د پینی هه ورامانسی) بوو. سوفیه کی له راده به د هر مسلمان و به دین. ټیمه شی وا عاملاند بو کتیبیکمان هه بوو به ناوی (سراج الطالبین) گشتی مناقب و تعریفی شیخی حسامه دین و سراج دین بوو. نه و نه د همان خویند بووه لام و ابوو خوی تعالا بسی ټیزنی هه. زره تی شیخ ناتوانسی قامک له ټاوراکا. به تایبه ت که د همان پینی چه نه مه لای زانا نه ناوچه ی سندوس و شارویران مریدی ته و ټیلن و هه موو سال د چه نه خزمه ت شیخ و هاتوو چوی مالسی ټیمه د هکن و ویردی زمانیان تعریفی شیخه. بابم هه تا له قزلجه و بهیره م بووین له گهل ټاغاگان د چه وه شاره زوور و له مالسی شیخ ورتکه نان و - ټارده تووی د ه هینا و بو د هرمان د ه مانخوار د. پیمان و ابوو رزقی د نیا و تیشووی - قیامت به دست شیخی حسامه دینه.

کاکم د وور به د وور شیت و شهید ای شیخ بسبوو له م سوفیگه ریه د ا تووشی نه خوشی بوو. مهلا و زره سوفی گوتیان بچیته ته و ټیلن چاک د بهیته وه. سوفی زه مبیلی به چله ی زستان سازیان کرد بیبه نه زه مبیلی تا حه زره تی (سهید) دوعای بو بنووسی. کاکم که نه ده گیشته ته و ټیلن، ره گهل سوفیان کهوت بو زه مبیلی. شهوی د چه نه (کوسه کهریز) له مزگهوت د چه نه ختم و ته هلیله. حاجی مارفاغای کوسه کهریز د هر سی ټم کوره کی په دهلین کوری میرزا حامیده. د چه ټیه زه مبیلی. بانگی د هکا و دهلسی. " بابت مریدی حه زره تی شیخه و توجون د چه ټیه زه مبیلی؟. نابسی بچی. به هار له گهل خو م بو ته و ټیلن د به م. کاکم گهراوه. کرزه وهی حاجی مارفاغا ناکوکی و ناته بایی زه مبیلی ته و ټیلن له سهر رووتاند نه وهی فه قیر و هه ژاری کورد نیشان د هدا. سهیدی زه مبیلی که له پیشدا خه لیفه ی ته و ټیلن بوو ټیستا بو راو ورووت سهر به خو سی راگه یاند بوو به شی ته و ټیلن نه د هدا.

کاکم گه رایه وه به لام تاد ههات نه خوشیه کی توند تر د ه بوو. له نه و روز د ا خه لکی گوندی کو بوونه وه و جیژنانه یان ساز کرد و له چیانه به ماله ټاغاوه چوون. منین له گهل یان چووم و که لله قه نه د یکم برد. گه یشتی نه چیانه. برد یانینه ژور یکی گه و ره و د یاریه کا- نیان و هر گرت و هه ریه که ناوی خاوه نه که یان له سر نووسی. زور پتی نه چوو و غولا م- ره زاخان له گهل خانم هات. به خیر هاتنی کردین و له کار و کاسی هه موانسی هر سی پاشان خانم گوتی: " شه و کوره نانا سم".

غولام رهزاخان گوتی : " گوری مه لایه . خوینده وارہ . له گهل کارناسه کانسى ' توتن
 تاشنايه ". خانم گوتی : " تنؤ بود یاریت هیناوه . هیچ کاسبیتان کردوه ؟
 — زهویه کیان به هه ره وه ز بو اچاند وین . به لام ده مانه وی زهوی دیکه مان بدنه ی وهک
 ره عیته کانسى دیکه جوتسى ده کین . د وو که لیچه مان هه ن بهر نیر بوون و شه و سال —
 فیره جوت دهن .

غولام رهزاخان گوتی : " گورناوی ملکی خانسه . ده بی شه و بلسی .
 — به تهیمورئاغا د لیم وهک جوتبه ند هیک زهویتان بد اتسى . شه و سال ملکانه و د هود وو
 مه دهن . به لام سالیکی دیکه وهک ره عیته کان د هود وو بدهن . له بیگار تهرخان بن و
 بیگار سه کهن .

پاش شه و قسانه غولام رهزاخان گوتی : " شه گهر که لیچه کان جوت ناکه ن له خانم بهرن!
 ره عیته کان دستیان کرد به پیکه نین . خانم گوتی : " شه و چ بوو . ده سته گولت
 به ئاو دادا پیت پیده کهن ."
 — مه بستم که لسی جوتیه .

سباشه له سه ری مه روؤ . به تهیمورئاغا بلئی هه موو شتیکیان بد اتسى . پاشان گوتی :
 " وهره با بچینه زوور . له گهل مناله کان یاری بکه . کیژیک و سى کوری هه بوون . به
 مناله کانسى ناساندم . گوتی : " وهره له مه درسه بخوینه . ده توانسى لیره له
 مالى شیمه سى . له و کاته دا کوخاکه یان هات . به کوخای گوت . " وهک جوتبه ند ه
 کان زهوی بد ه به مالى مه لا . بیگاریان پی مه که . شه و سال ملکانه یان لسی مه —
 ستینه . . "

تهیمورئاغا گوتی که لى جوتیان نیه .
 — با بین جوتیه که لیکى من بهرن جوتى پى بکن .

پاش چه ند روژ تهیمورئاغا هاته گورناوی . له گهل خووی بو مه زرای بردین .
 به شى گهن و توتن و چه لتوک و جى وینجه زهوی پی نیشان داین . بام نیرو ئامورى
 هه لبست و روزانه که لیچه کانمان فیر ده کرد . من وه پیشیان ده که وتم و کاکم جوتسى
 پی ده کردن . به هار وینجه مان چاند و جى چه لتوکمان هه لبست و زهویه کانمان
 کرده شیوه رد و ئیتر جوتبه ند یکی ته و او بووین .
 بنسهار ئاموزا کانیشمان هیناوه کن خوؤ . شه وانین له کاسى و جوت و گادا راهاتبوو
 ن

رزگاری له عهده لیهو مهسلت کردن

پاش پینهو بهره و چهند جار دادگا کوخا مهرهز به ۶۰۰ تهن پول و موخارجی دادگا مهحکوم بوو. حاجسی مهلا عهولای سهلاح زاده و مهلا حه مهدهمی بورهد نی زوریان یارمهتی داین . کوخاش له گهل شهو کوردانهی که زهمانی پهلهوی گیران و دور خرانهوه کهوته زیندانی ورمی و له زیندان دای مرد . پیش مردنی کوخا برازاکانسی هاتنه مالی و بهتکای فهقی شههد و ناسیاری دیکه به چوارسه تهن مهسلتمان کرد و دهوسیه کهمان بهست . له گیره و کیشهی شهه ارهکانسی دهولهتیش نهجاتمان بوو .

هاتوو چوی شارهکان و دیتنی قوتابخانه و ناسیاری لهگهل خهلکی شارهانی دام که له مهدرسه بخوینم . به تاییهت خانمی غولام رهزاخان گوتبووی له چیانه به و له گهل منالهکانسی شهه بمینهوه خووم لهخویندن خوش کرد . روزیک له نهغهده - دهچومهوه لام دا چیانه و چومه مهدرسه . مودیری مهدرسه کابرایه کسی قهره پهپاخ بوو به ناوی (پاشا فهیزی) . کوردی نهدهزانی و به ترکی قسهی دهکرد چومه لای و داوام لی کرد که له کلاسی شهش قبولم بگا . مندالهکانسی غولامرهزا خانیش هاتن و گوتیان خانم پیی گوتوه لیزه بخوینی و لهگهل شهه دهستی . پاشا گوتی : " بابت نامهیهک بنووسی . دوايه وهره شهتخان بده . شهگهر دهرجووی وهرت دهگرم . "

چومهوه مال و به بابم گوت . زوری پی خوشبوو . کاکم گوتی . " کارمان به تو نیه و بچوو بخوینه . بابم نامهیهکی بو مودیر نووسی و بهیانی نامهه هه لگرت و چومهوه چیانه . نامهکهم دا به مودیر گوتی : " باشه شهتخانت دهکهم . " شهز له شهتخان نهدهترسام . له نووسین و خویند نهوهی فارسی راهاتبووم و له سهر هیچ دانهدهمام . له پیش دا به زمان هیندی شتی لی پرسیم وهلام داوه . مانای شیعریکی لی پرسیمهوه گورج مانام لی داوه . شیعریکی پی خویند مهوه رانهوه - ستام . نووسین دهست پیکرا . مودیر خوی قهره پهپاخ بوو فارسی به زاراوی ترکی دهگوت . منیش فارسیم به زاراوی مهلایان و کوردی دهزانی . گوتی : " بنوبه " گتود " . مهبهستی " قعود " بوو . من " گتود " م نووسی .

— بنووسه "گه‌ریب". مه‌بهستی "غه‌ریب" بوو. من نووسیم "گه‌ریب". چهند وشه‌ی
ئاوای پی گوتم ته‌گهر به‌فارس‌ی کتیبی پی گوتبام ته‌وانه بو من هاسان بوون . به‌لام بیچم
راستنه نووسیوون .

مورد پرگوتسی ناتوانسی بچی به‌کلاسی شه‌ن. له‌کلاسی چوار قبولت ده‌کم .
زانباری من شه‌و ده‌م له‌کلاسی شه‌ن زیاتر بوو . به‌لام زاراوی ترکی ونه روان به‌زمانی
زکام هه‌ناسه‌سارد وله‌خویندن بی‌به‌شی کردم . هه‌ر شه‌و ده‌م هه‌ستم به
سته‌می نه‌ته‌واپه‌تی کرد . شه‌وکابرا ترکه به‌ناهه‌ق له‌خویندن بی‌به‌شی کردم .
پاشان پی‌یان گوتم مریشکیکت بو‌برد بایه له‌کلاسی ده‌شی داده‌نای . چاره نووسی کرد
هه‌ر شه‌و به‌سه‌نه‌هیلن به‌زمانی خو‌ی بخوینی و به‌زمانی بیگانه‌ن شه‌شی به‌رتیل
بدا تاریای قوتابخانه‌ی بدن . به‌هه‌ناسه ساردی گهرامه‌وه له‌مالی هه‌ر سو
خو‌ی خه‌ریکی خویندن نه‌وه و نووسین ده‌بووم .

سالی ۱۳۱۹ بوو حکومه‌تی ره‌شی ره‌زاخان له‌کوردستان ده‌ستی کرد به‌راو—
نان و گرتن و د‌وور خسته‌نه‌وه‌ی خه‌لک . له‌سه‌رانسه‌ری کوردستان شه‌وکسه‌نه‌ی توزیک
نیویانگیان هه‌بایه و ناسراو بان و یا ژیانیان خوشبایه ، ده‌یانگرتن و بو شیراز وشاره
کانسی دیکه‌ی خوارووی ئیران د‌ووریان د‌مخسته‌نه‌وه . ره‌ژیعی ره‌زاخان قاچاخچی‌ته‌ی
کرد بوه بیانووی گرتنی خه‌لک . به‌لام له‌راستی دا به‌هو‌ی هاتووچو‌ی خه‌لکه وه بو
کوردستانی گهرمین هه‌ستی نه‌ته‌واپه‌تی ده‌هات گه‌شه‌ی ده‌کرد و حکومه‌تی ره‌زاشای
خسته‌به‌ه‌ترسیه‌وه . پیش شه‌وه شه‌م هه‌سته ته‌شه‌نا بکا و بیته هیز، ده‌ستیان کرد به
گرتن و د‌وور خسته‌نه‌وه‌ی کورد ه‌کان . ژاند ارملی‌ل جوچه خو‌ری بی‌هه‌موو شت
به‌ده‌سته‌لا تیکی ته‌واوه کرا بوو به‌مه‌مووری گرتن و شه‌شکجه وئازار و رووتاند نه‌وه‌ی خه‌لک
وله‌کوردستان ئاگری کرد بووه . چهند ساله‌پاش شه‌وکارساته جنایه‌ت و تاوانسی (بو‌ر‌بو‌ر)
له‌س‌ر زار و زمانان بوو وله‌بیر خه‌لک نه‌ده‌چووه .

له‌ناوچه‌ی شه‌نووسندس هه‌وه‌لین گوندیکی که‌وته به‌ر په‌لاماری ژاند ارم (ده‌ره‌ه)
شیخ جلال بوو . نیزیکه‌ی ه‌اکسیان له‌م‌گونده گرت و مانگیک له‌نه‌غه‌ده شه‌شکجه
و ئازاریان ده‌دان . پاش شه‌ستاندن چهند هه‌زار ته‌ن برد یانن بو‌ورمی .
خه‌لک به‌جاریک نه‌تره‌ی چوو بوو . ژاند ارم ئاگریان کرد بووه . چهند روزیک بوو
خه‌لکی ده‌ره‌ندیان بو‌ورمی برد بوو حاجی مه‌لا خالیدی و محیدی له‌دوای نارینه‌م
نامه‌ی بو‌بابم نووسیوو که‌بچه ده‌ره‌ند . بابم فه‌رمووی بچو بزانه حاجی مه‌لا

کاری چیه . کاتیک چومه دهره‌ند له‌گه‌ل حاجی مه‌لا خالید چوینه مالی شیخ
ج‌لال . خزم وکسی گیراوه‌کان گشتیان له‌وی بوون . حاجی مه‌لا فهرمووی به
هه‌موان هاتووینه سر ته‌ بریاره که تو بچیه ورمی . له گیراوه کان بی خه‌به‌رین .
بزانیه چیان لی هاتوه و چیان بی گوتوون . "

گوتم : " بوهه مووخزمه‌تیک ئاماده‌م . ته‌گه‌ر بنیری بابیشم ئاگادار بکه‌ی ."
نامه‌یه‌کی بو باهم نووسی و سواریکیان نارده‌ گورناوی . باوکم له ولام دا نووسیوویره‌وه .
" دستلالت به دستخوته و کوری خوتانه . "

به‌یانی ئه‌سی شیخ جه‌لالیان بو زین کردم و پری خورجینیک کولیره ناسکه و
رون ماستوهه‌نگونیان له‌ولاخیکی دیکه ناو دوپیاویان ره‌گه‌ل خستم که له زه‌ی د‌ولی
ولاخه‌کان بیننه‌وه . لای عیواره له زه سواری ماشین بووم وشه‌و چومه ورمی .
به‌یانی چومه زیندانی شاره‌وانی . به‌لام له‌رزوتایه‌ک د‌ایگرتبووم و فره‌ نه‌خوش بووم .
له زیندان داوی شیخ جه‌لالم کرد . له‌گه‌ل چه‌ند کسی دهره‌ندی هینایانن .
که‌چاوی پیتم کهوت ماچی کردم . گوتی " کور ده‌ی ئاوا شیاو بی و چاکه‌ی له
بیر نه‌چیته‌وه . نامه و پول و شته‌کانم د‌ایه . گوتی : " واد یاره‌نمساخی . بچولای
حه‌کیم و به‌یانی وهره وه‌لامی نامه‌کان د‌هنوسینه‌وه .

له زیندان هاتمه‌ د‌هر . چومه لای د‌وکتور . پاش چاولیکردن گوتی : " زور
نه‌خوشی . ده‌بی بچیه خه‌سته‌خانه . ته‌گه‌ر پولت هه‌یه تا بتنیرم له نه‌خوشخانه
بکه‌وی . " .
ئاستوانم . ده‌بی بچه‌وه سندوس . د‌هرمانم بوینووسه و د‌هرومه وه . هه‌ر شه‌وروزه
چومه‌وه لای شیخ جلال و گوم زور نه‌خوشم و خوم راناگرم . نامه‌م له گیراوه‌کان
وهرگرت و سواری ماشین بووم بو نه‌غه‌ده . شه‌و د‌رنگانیک که‌یشته‌وه نه‌غه‌ده وچومه
مالی مه‌لا حه‌مه‌ده‌مینی بوهره‌انی . ئیتر به‌یانی نازانم چونیان برد بومه‌وه
گورناوی . نه‌خوشیه‌کم زور توند بوو . مانگیک له سهر ره‌قمی پشت که‌وتم . ده‌یان گوت
(که‌وتوو بیه) . سهرم د‌سورا و دنیا له پیش چاوم ئاواژوو ده‌بوو .

د‌هرمانی د‌هردان

باجه‌مه‌نیج کچی بابه‌سماییلی برای ئه‌مین الاسلام له شیخه‌کانسی عه‌وسابار

له گهل براهه كسى مالى هاتبوه چيانهى سندوس و بوخوى دهزگا و دهبده بهيهكى ساز
 كرد بوو. هيندى مريد و دهر و يش باوكى خزمه تيان ده كرد و ديارى و شتيان بو
 ده هينا. هر له و كاتهن دا دستى كه كيمايه تى هه بوو. ماله كى هه ميشه
 پر بوو له نه خوشى پيستی و شيت و نه خوشى ديكه. ژنيكى تيگه يشتوو، نه جيپ به ريز و
 هر له و كاتهن دا جوان و شوخ بوو. باجه مهنج كونه ژني شيخ حسه نسي
 غه وسايل ببوو. شيخ ته لاقى دا بوو به لام سالى يهك دوو جار يش دهات سهري -
 ده دا.

كه نه خوشيه كى من توند ببوو دهر و يش و دراوسى گوتبوويان دهچين به جه
 مه نيچ دنين. باهم له تاوى من نارد بووى له دواى. دهر و يش شهحه دى خالندى سواری
 عاره بهى كرد بوو هينا بووى. من تاگام له وه نه بوو كهى له دوايان نارد وه و كهى هاتوه.
 به لام له بيرمه كه چاوم هه لينا ژنيكى جوان له ته نيشتم دانيشتوو دستمى به سگى
 دا دينا. نه م ناسى. گوتى: "ته وه بو هه لناستى؟ من له بهر تو هاتووم. تو
 چاك بوويه وه." راستى ده كرد چاك بيومه وه. ههستم به سو كيهك ده كرد. لام وايه
 سى روزان له مالى ثيمه بوو. له بن سهرم نه ده بزوت. به قسهى خوش و گالته و قسهى
 ده هينام. كاتيك دهر و يشت گوتى: "ثيتر من بووم به شيخي تو كه ههستايه وه ده بى
 سهرم ده بى. له بيرت نه چى." دا يكم گوتى "خوا ده كا چا ده بيته وه هر ده يد هم
 به تو." من زيند وو بومه وه. پاشان تا ساله كانسى ۱۳۳۱ له گهل باجه مهنج نيوانم
 خونس بوو هاتوو چوم ده كرد و بانگيشتم ده كرد و ثيتر اميك زورى بوو قايل بووم.
 بيجه كه هيمهت و بهر كهت و په نجه نه رم و شله كانسى باجه مهنج بيگومان دهر مانىكى
 ديكهن له چابوونه وهم دا كاريكه ر سوو. پيره پياوان گوتبوويان ههيران و گورانى و بلوير
 بوكه و توويى باشه و ميشكى دنينته وه سه رخو. نارد بوويان له دهر بهند سوفى رحمان
 مهجروميان هينا بوو. سوفى رحمان بو گوتنى ههيران و پايزه و تازيزه و گولسى
 و تايشه گول نيو بانگى هه بوو. سوفى رحمان هه وتويهك له بن سهرم دانيشت و
 هم بهيت و گورانيه فولكلوريانهى بو ده گوتم. له و ده مه و شه ويند اري گورانيه فولكلوريه كانم
 و زوريشم نووسيو نه وه و له بهر يشم كرد وون. به اخه وه له بهر دهنگ ناخوشى ناتوانم
 بيان بيژم.

دواى ههستانه وهم يهك دوو جار چومه دهر بهند و سهري ماله شيخ جه لالم
 ده دا. چه ند جار دهچومه ورمى و شتومهك و خوار دنم بز گيراوه كان ده برد.

خانمی شیخ جهلال زور جار له دواى د ناردم و همستم د هرکد کاریکى تهوتوى نيه .
 باسى خيزانى گيراوه کانى د هرکد و باسه کهى د هينا سر بهرچسوى شو ژنانه که ميرد -
 يان گيرا بوون . کابرايه کسى د هوله مند !ء گوندى ديشه مس گيرا بوو . جارک خانم گوتى
 - دهلين ژنه کهى حه زلى کردن د هکا . پاشان بسى شهوه چاوه روانسى وهلامى من
 بسى گوتى : " شهدى چبکا؟ . ژنى جوان و جحيل چون د معاويته وه؟ " .
 من تهواو همستم بهوه کرد بوو که هستان و دانيشتنن و شيوه قسه کردن و خو
 لئى نيزک کرد نه وهى ثا کاریکى ثاسايسى نيه . منيش جاروبار قسيکى جفهنگ و قورم
 د هرکد و خانم (هه تيوه) يه کسى پئى د هگوتم . بهلام سه باره ت به ريز و ئي حتراميك که
 بو شيخ جهلال قايل بسووم قهت له وهم تئى نه د پهراند .

پاسهوانى حکومتى ره زاشا

هاوینى به همره وه ز شکارته کهيان بو د روينه وه و گيره و کيشه مان کرد و يازده -
 باری گه من لئى پهيدا بسوو . توتنه که شمان له سالى رابرد وو که ليک باشر بسوو . دوو
 خهروار چه لتوکمان پئى برابر وو . ژيانیکى تير و پير و ثاسوده دستى پئى کرد بسوو .
 بهلام نه خوشى کاکم ژيانى لئى تال کرد بووین . پايزى دواى شهوه کهله جوتى پايز
 و زهوى چاندن و خهله و خرمان بووينه وه برپارمان د ا له گهل کاکم بچينه ورمى لای
 د وکتور و شتومه کى مالين له ورمى بکړين . پاره يه کمان هه لنگرت و به پئى يان -
 بسوورمى که وتينه رى . بهد ووروزان گه پشتينه د مروازهى شار . پاسهوانى د مروازه بانگى
 کردین و دواى پيناسى لئى کردین . کاتیک پيناسه کانسى چا وليکرد گوتى :
 - هه هه . خو ئيوه مهنمولن . له ترسان سواری ماشين نه بوون . ئيستنا
 د هوهم بو سه ربا زخانه .

== مهنمولى کارى تونيه . ئيدارهى سه ربا زگيرى هه يه و نه گهر مهنمول بين شهو
 د هزانى .

پاسهوانیکى د يکه گوتى : " فه قيرن لسى يان گهرى . تمه نيکى بدهنسى و برون .
 - هيچى نادهينى . چمان کرد وه؟ بو پولى بدهنين ؟ .
 - بو شاره وانيتان د هبا . وهک ئومه رخان و شيخ جهلال له زيندان دا د ه رزن :
 کابراى پاسهوان وه پيش خوئى د اين و له ريگا گوتى : " ئيوه فه قيرن با تووشى زه حمت
 نهين . پينج قرانم بدهنسى و برون .

- هیچت نادهینی . دهچینه شاره زانی
 هیندیکی دیکه رویشنین و کابر دستتی پستی کرد :
- کوره ئاقلتان ههستی . من کوردم خون دوهین . خوشم زحمه تکیشم . د ووقرانم
 بدهنسی و برون وه وای کاری خوتان کهون .
- کاکم کوتی جهننم له د وقران بکه و بیدهیه بابروین . گوتم : " هیچی نادهمی " .
 د هروازهی شاره وانسی وه هر کهوت . گوتی راوستن . دهلین کورد سهر ره قهن . بو
 خوتان تووشی کیشه دهکن؟ قرانیکم بدهنسی با د ووچا بخومه وه " .
- هیچت نادهینی . دهسی بزانیین تاوانمان چیه ؟ .
 لهم کاته دا پاسه وانیکی تر هه . کابرا بانگی کرد :
- مهحمود تو کوردی دهزانی . ههوانم بو حالسی که با تووشی زیندان نهبن .
 — ههوانه کیمن بو کوئی یان دههستی؟
- کوردی سندوسن . مهشمولن . بگه نه شاره وانسی بهریان نادهن
 مهحمود گوتی : " من دایکم کورده . مهچنه شاره وانسی . هه هه موو ئاغا کورده
 گیراوه . نه فهری پنج قرانی بدهنسی و من ناهیلیم بتان باته شاره وانسی .
 — هه تو دهلی چی ؟ . خوئی به قرانیک رازیه و ناید هینی
 — قرانیک — تک لهعنهت له بابی . سی شهرف ئابروی ئیمهشی برد
 که یشتینه شاره وانسی . ئیمههی له ژوریک دانا و گوتی : " لیره بن تا ره ئیس دی .
 نیو سهعات سی چوو کمر دیار نه بوو . من وه دهنگهاتم : " ئیمهت بو لیره راگرتوه ؟ .
 — ره ئیسی زیندان د وای نیوه رو دیت لیتان دهپرسی .
 ههز چه نهند جار چو بوومه زیندان و سهروکی زیندانم دهناسی . رابوووم و بۆلای
 ژوری سهروک چوووم . خهریک بوو پیشم بگری . خوم ده ژوری راکرد . سهروکی
 زیندان له ژوری بوو .
 — چیت دهوی ؟
- قوربان جاری هه پاسه وانه بانگ که با نهروا پاشان عمرزت دهکم .
 د هرگای کرد هه پاسه وان خهریک بوو رابکا . بانگی کرد . نهم هیشت پاسه وان هیچ بلی
 — ئیمههی له د هروا زهرا هیناوه ته ئیره و دهلسی مهشمولن . د اوای پینج قران بهرتیل —
 دهکا . ئیتر وچانی بی نه دا . زللیکی خوشی دهبنی کوئی سرهواند وگوتی :
 — ٢٤ سهعات ناچیه دهر . به ئیمههی گوت برۆن .

ټيمه له شاره وانشي د مرگه وتين و چوپينه قاومخانه ي شيخ جيگامان گرت و چوپينه لاي
د وکتور . پانس چا ونيکردن د وټور د هرمانسي زوري بو نووسي . د ووروز له نيوشار د هرمان
وشتو مهکي مالمان کړي و به ماشين گهراينه وه بو نغده .

له پايزد اغولامره زاخان شاييکي د روست کرد بسو جوگه ي بوده کيشا . روژي
به ٣ قران فعله ي بو د هگرت . ټيمه هر د وکمان تابه فر باري د چوپينه فعله ي .
زستان هر وهک ساله کانس رابر و له مرگه وت خه ريکي نويز و جه ماعت بووين .
له مال د ينکمان هه لبست بوو چه لتوکه که ي خو مان کوتا و برنجيکي زوري لسي په پيدا
بوو . به هاري سالي ١٣٢٠ ټيمه ټيتر جوتبه نديکي ټامپا بووين . جسي جوتسي چاک
عاره به ولاخي سواري و د ووگاميش و حه وجيمان به هيچ شتيک نه بوو . له به هار ا من
د چوموه جو مال و کاکم جوتسي د ه کرد و شيوه ردي د ه بري وجسي توتني خوش ده
کرد . هاوين د مخره کانمان گه يشتني د ه بوو بيان د رووينه وه . فعله مان وه گير نه که وت .
چوپينه سر د روينه . کاکم هه لغانسي د ه کيشا و منيش ناچار بووم (خورم) هه لگرم .
نيوه رو د مستمان هه لگرت که نان بخوين . د ايکم نانس بو هينا بووينه مه زرا .
که د مستمان هه لگرت من تاويک راکنام . د ايکم چيشتي گهرم کرد ه وه و بانگي کرد م که
بچين نان بخوين . هر چه ند کرد م نه توانسي ههستم . هه موو له شم رهف
بوو . د ايکم و خوشکه کانم د مستيان کرد به گريان . له سر جوگه ي چپانه د روينه مان
د ه کرد . کاکم به ټاميز هه ليگرتم و برد مسي د جوگه ي هاويشتم . بريك له ټاوي دا
بسوم و هاتمه وه سر خو . بو روژه کاني تر ټيتر راهاتم و کويزه وه ري د مستي کرا .

د يسان ژاندارم

ټه و ساله توتنسي ټيمه که وتبوه قهراخ ريگاي سندوس - شنو . روژيک له گهل کاکم
سر چني توتنمان د ه کرد . کاکم د سره يه کسي سپي د سر ټالاند بسو له دم ريگا خهر
يک بوو . ژاندارميک به ريگادا دهات . گه يشته راست کاکم و بانگي کرد . کاکم چوه لاي
ژاندارم گوتسي : " ټه د سره ت بسو له سر به مستوه ؟ " .
- له بهر ټاره قه . من له مه زرام و د سره ري بي کسي نه گرتوه .
ژاندارمسي خوين خور تا هيزي تيدا بوو شه قه زليليکي له کاکم دا . ټيتر من به جاريک
ټاکرم گرت . . ژارم دا و گوتم : " کوره ټه وه بسونايگري ؟ . کاکم سي روها ت و من گه يشتني
تفه نگه که مان لسي ټمستانرو باشمان تسي هه لدا . د ووسي د راوسي ي توتن هاتن

نهمان د هويرا تفهگه که کهی بد هینهوه . له و کاته دا تهيمورثاغا پهيدا بوو . دابهزی به هه زار تکاو رمجا ژاندارمی شاست کرد هوه و د ووتنهسی دایه و له گهل خو بر دپه نیوگوند و ئیتر ژاندارمان نه دپتهوه .

له سندوی د اب و ابوو که جوتبهند هکان کلوشیان د هکیشاوه قهراخ گوند و له نيزک تاواپی چیمه نیکیان بوگیره و کیشه و خرمان ههلا ویشتن ترخان د هکرد و هه موویان له پنا په کتر خه ریکی خه له و خرمان د هبوون . کوپخا ویا سرکار له نیو خرمانان که پرک د هکاو له نيزیکه وه به سرخرمانان دا چاوه دیری د هکا . خه لک یارمه تی په کتر د هه ن و لیک کو د هبنه وه و ئاگایان له په کتر هه یه .

بو ئیمه ن جیگا په کی بان د یاری کرد بوو . کا ئشمان کیشا بووه و ویرای خه لک خه ریکی جه نجر و خرمان کو کرد نه وه بووین . باهم له گورناوی قازی بسبوه نوینهری غولام ره زاخان و خرمانه کانی بو هه لده گرت .

له مانگی گه لا ویزا بوو تهيمورثاغا له گهل د وو ژاندارم له گوندی پهيدا بـ . بوون . خه لکی گوند یان کو کرد هوه . ئاکاد اریه کیان له باره ی هه لگیرسانی شهر له ئورویا پی بوو . به خه لکیان راده گه یاند له و کاته دا که شهر له ئورویا ساز بسوه هیچ که س به هیچ جور هه قی نیه باسی شهر بکا . به یان نامه که نه وه ی د هرد هخت که گه لانی شیران د هبی کهر و لال و له هه مووشت بی خه بهر بن .

هه وه لسی مانگی خرمانان بوو روژیک چه ند فروکه له عاسمان پهيدا بوون و کاغه زیان بهر دانه وه . کا برایه کی گوندی ئیمه ن له مه زرا په کیکی هه لگرتسبووه و هینا په وه . له ند بو خرمانان خه لک لسی کو بوونه وه و بانگیان کرد م تا بزائم چ نووسراوه . به یان نامه که به زمانی کوردی و تورکی باسی فاشیزم و شهری د هکرد . خه ریکی خو پند نه وه ی به یان نامه که بووم تهيمورثاغای کوپخا گه یشتی و به یان نامه که ی له دست وهر گرتم وگوتی . " کارت به و شتانه نه د ابی . "

پیره پیاوه کانی شهری په که می جیهانی و کوشتاری رووسیان د پیوو به جاریک

نه تره یان چوو بوو د هیانگوت . رووس کهس ناهیلن .

له ئیرانیشدا ماوه یه ک بوو ته بلیغات بو هیتلر د هکرا و ته نانه ت عجه مه کان د هیا . نکوت . " حهیدره . . . هیتلر نیه . . د نیا رزکار د هکا . نه وه ی راست بی شه و . د هم سهرم له سیاست د هرنه د چوو . نه وه ند هسو وه ک هه زبوو کهس له ژاندارم و له ریزیمی د یکتاوری په هله وی بیزار بووم .

لهوسا لهدا روداويك له ناوچهی موکریان بسبوه هئوی باس و خواسی نیو خهك و كهوتبوه سه زار و زمانان و له هه موو شوینیک باسی دهکرا . شهوئس گرتنی (عه لیاغای حاجی ئیلخانی سهروکی عه شیرهتی د بیوکریان) بسوو . عه لیاغا كه تهواوی ژیاوسی له خزمهت به حکومهتی عهجهم دبرد بوه سه ر و به پاداشی خزمهت به حکومهت و خهراپه له گهل نهتهوهی خووی لهقهسی (شه میر - شهعهه) ی وهگرتهوو له لایهن ژاندهر مه وه گیرابوو هینا بسوویانه سابلخ . به دست بهستراوی بسووکایهتسی پی کردن به شهقامی سابلخ دا دهیان گیرا و له بهندیخانه ریکایان نهدهدا کس چاوی پی بکهوی . گرتنی عه لیاغا له نیو خهك به کاره ساتیکسی سهیر چاوسی دهکرا . خهك له حکومهت بیزار د بسوو شهو بیزاریهیان به گوانسی ه فولکوره د مرد هیری . جارویار بویان هه لکهوتبا د مستیان له ژاندهر میش دههوشاند . لهه وکاتهوه كه فروکهکانسی سوفیت بهیاننامهیان بهرد ابوننهوه خهك كهوتبوه سرت و خورت و کوویان بسووسان هه ، د مخست و وهزیر و زحمهتکیش له کو کرد نهوهی خرمان و د مغل ودان وهپهله كهوتبوون . مهعمورهکانسی دهولهتیش هیرشیان هینا بسوو كه زوو گهمنی زیادی له گوندهکان وهگرگن . شهوهم دهیان نووسی هه ر کس دهسوايه چهند گهمنی زیادی ههیه بهدهولهتی بفروشی . شهوئس بسبوه بیانویه ك بوژاندارم خهلكی پی برووتیننهوه .

مانگی خرمانانسی ١٣٢٠ بسوو له جی خرمانانسی گوندی گورناوی خهك له خهریکی کار و کویرهوهیری بسوو ژاندهر میکی پی حهیا و ناسراو به خهراپ هاته نیو خرمانان . خهلكی کو کرد هوه و بهیاننامهیهکی بهخشداری هینا دهر و دهیگو هه ر ئیستا دهستی گهمنی (مازاد) بارکن بسونغهده . کاکم چوو بهیاننهکیان بسو بخوئینیهوه . کوخا سجل د هپاراوه و دهیگوت چهند روزمان لسی راوسته خرمان دهر دهکون و چهند بوئیره د انراوه بسونغهدهی دههین . کوخا به خهلكسی دهگوت : " با دراویکی بو کویکهینهوه و تا چهند روزی تر له کولمان بیتهوه " . ژاندهرماندههزی و دستی کرد بوو به گوره وههرا .

خرمانسی ئیهه له قهراخ شهقامه ریی شنو - نغدهه بسوو . تهماشام کرد سواریک به غار دئ وهك بو دار بچی . كه نیزیک بسوه (حهسهنی مراد رسوو) خهلكی ئالیاری بوو . چومه پین و راوستا . به خیر هاتنم کرد و گوتم :

— کاک حسه چ باسه وا به تالوکی... ده فهرموو دابهزه ؟

— کوره چ باس بیی . همرچی دهبی با بیی . خوئیمه له چنگ ژاندارم رزگار سووین . لهشکری روسان گهشته نغسه ده . ژاندارم و پاسه وانیان گشت چک کردن سروکی شاره وانسی و فرماندهی ژاندارمه یان گرت . خو د هکس ناگه یهنن . کاتیک له نغسه ده وه در ده که وتم رووسیک بانگی کردم (ئیدی سودا) . رکیغم له بارگینی دا تا ئیره رام نهگرتوه . نهجاتیمان سوو .

کاک حسه نم دهناسی و دهمزانی د روژ ناکا . دستم دا شهنه و به کاکم گوت : " وهره با بچین شه و ژاندارمه سه گبابه ی بکوژین . ناموزاکانم وه دوام که وتن . چومه نیو خه لک و ژاندارم همر شیرهی ده هات . گوتم : " گیده بی شمره ف شهوه چ ههرا ههرا یه کته رووس شهوه له نغسه دن و تولیره له سهر ئیمه دهنریننی . وچانم پیی نه دا به هه مو هیز شه نیکم له نیوشانان دا . خهریک بوو دهر پهری . دستم که یانده تایشی تغه نک و له سهر ئسپ هینامه خواری . تغه نگ لسی ههستاند و فیشه کم برده سر . ژاندارم خووی داویشته پشت خه لک و دهمپاراوه . ناموزاکانم د ووسی شهقیان گه یانندی و بام و تهیمورئاغا هاتن .

— کوره شهوه چده کهی ؟ . شیت سووی ؟ .

— رووس که یشتونه نغسه ده و لی گهرین با بیکوژم . له و کاته دا دوو کهسی خه لکی گوندی له نغسه ده وه هاتنه وه . گوتیان (ملائیکه ی چاوشین) گه یشتونه نغسه ده و خه لک رزگار سوو . بیجگه له ژاندارم و ئازان کاریان به کهر نیه .

تغه نک و ئسپ و زینم له ژاندارم ههستاند و تهیمورئاغا له گهل خووی برده یه وه چیانه . شه میر تومانی چیانه حاکی سندوس و بایی غولام ره زاخانی ئاغای ئیمه سوو . روژی د وایی شه میر تومان له د وای ناردم . که چوووم گوتی : " شهوه فهقیره ئسپه کهی بد دوه با بروا . تغه نگه کهن بو تو بیی . "

— ئاغای شهوه زوری خهراپه کرد وه . بوکوشتن دهبی .

— فهقیره . شه گهر نهید هیه وه من ئسپیکی د ده می . هاتوته مالی من .

— باشه . له بهر خاتری تو ئسپه کهی د ده مه وه . پیاوئیکی له گهل ناردم . ئسپیی

ژاندارم به رووسی بیی زین دا به کابرا و رویشته . ئیستاشم ژاندارم نه دیته وه .

دسته لاتسی حکومه تی رهشی رهزاخان له کوردستان کوتاییسی پیی هات . له

هه موو ناوچه کان له ژاندارم قازاخی د هوله تی وه خو که وتن . شه فسه ری لهشکرو

ژاندارم له کوردستان به جل و بهرگی ژنانه وه ههله دهاتن و خویان نهگه یاند هوه تاران
 ئاغا و سهروك عهشیره تی کوردیش اه جیاتی تهوه لهه ههله کهلك وهرگرن و گورج بو
 یه کیتی دست به کار بن و بیریک له حالی خویمان بکه نه وه تی ههله ان و شهپانکاری
 عهجه میان له بیر نه چینه وه و بو پیک هینانسی دهوله تیکی سه به خووی کورد وه خو
 کهون تفهنگ ده مانچه یان بو کوشتنی یه کتر و تالانسی فه قیر و هه ژاران له خو
 شهتک دان . تهو سهروك عه شیره تانه ی له سه رده می حکومتی ره زاشاد اگیرا -
 بوون و سوکایه تیان پی کرابوو جاریکی دیکه سهریان بو حکومتی عهجه م داد ه نو
 اند و هه ول بهر تیلیان ده ا که تهوان بیان کن به حاکی شماره کانس کوردستان .
 کورد له کونه وه هه ر وا راهاتوه که به مال و هیز و توانا و دست و تفهنگی خووی
 خزمه تی بیگانه بگا . قادر ئاغای ئیندرقاشی ههزار سواری له دوو سوار سووه که
 هه موویان پهری تاوسیان ده لاسه ر چه قاند وه . به لام چوه له مه راغه و میانده و را
 عهجه میکی هیناوه کرد وویه به حاکی سابلانخ .

کورد ه که له خرمانانسی . ١٣٢٠ له چنک ژاندارم و قازاخی ره زاخان رزگار بوو .
 روزیک پوله سواریکی روسان به ره و شنو به ریگاد دهاتن . که یشتنه راست ئاواپسی و
 کرد یانه غار بو نیو گوند . خه لک هه لاتن و خ . بیان شارده وه . خوشکم به غار خووی
 له ژووری کوتا و گوتی : " نیو تی پر بوه له عروس " . من وه ده ره که وتم دیتم به سواری
 له گورمه پانسی نیو گوند راوستاون . بانگیان کردم و یه کیان به ترکی گوتی :
 - ته م گونده چوله ؟ بو هیج کس دیار نیه ؟
 - چول نیه خه لک له کار و کاسبیه .
 - کی لیره تفهنگی هه یه ؟

تهنیا من هه مه و تهویشم له ژاندارمه ههستانده وه .
 چه نه سواریان هاتنه حهسار و دابه زین و ته ماشای تفهنگیان کرد . شیرمان بو هینان
 خوارد یانه وه و رویشتن . روزیک له نیو گوند راوستا بووین بوو به هه را . دووسی سوار
 که وتبوونه سه ر برازیک و له بهری قه لاتانه وه هینا بوویان . من گورج سوار بووم و بو
 به ره گهی چووم . بهراز سواری بهجی هیشته بوون و ده هات وه چیا کهوی . دوز و پسی
 تفهنگ هاویشتی و بهراز و سه ریه ک گه را . چومه سه ر تفهنگیکی دیکه شم لیدا و سواره کان
 که یشتنی . یه کترمان ناسی و چوینه وه مالی ئیمه . ئاموزایه کم نارد ئاگای له بهراز بسی

چوارپي شوانان نه چنه سهري . سوار بووم چومه نغده . به رووسه کانم گوت . بهرازيکم کوشتوه وهرن بييهن . کهيفيان پي هات . گاريه کيان تاماده کرد و چوار سالات سوار بوون و به دوام دا . کهلاشه ي بهرازيان بييني شاگمشکه بوون . ٢٥ فينه کيان دامی و روپشتن . پايزی خهله و خرمانمان کو کرد بووه و بيکار بووين . زور شهوله گونده کاني سندس کويمان له تغه ده بوو مامهن ده هاتن خه لکيان تالان ده کرد . به تايه ت قهره پسه ياخيان تالان ده کردن . له سند وي عجم دستيان کرد به روپشتن و بو لای مهراغه و بناو هه لده هاتن . کونده که ي ثيمهن دوو ماله عجمه سي لي بوون جيرانی چاک و خهراپه يان بو کهن سه بوو . شهويک بوو به ههرا له نيو گوند . سي چوار چه کدار نهو دوو ماله يان تالان کرد و نه يان هيشت کهن له مال بيته دهه .

له بيکاري دا هاتوو چوي نغده م ده کرد و پتر له خزمهت مه لاهمه ده . ميني بوره انسي ده بووم . له گهل دوستو ئاشنايان باسي شهر و فاشيزم و دوارو زي ئيران و کار و باري سيا سيمان ده کرد . کورده کاني نغده تغه نکيان ده کري وکيشکچي و نه زميکيان بو خورده مه زانده . له گهل قهره پهاخي نه غده جار و بار ساريان له نيوان پهيدا ده بوو . ميرزا شيخ محمده دي عه ليالي له گهل رووسه کان ريک که وتبوو نه زم هيمنه تي شاري گرتبوه ده ست و چهنه (قول سوور) ي راگرتبوون و مهعاشي له دوکانداران و هه ر ده گرت . هاتوو چوي نغده و نيزيکي له مه لاهمه ده مين و فهقي نه محمد ته ئسيري کرد بوه سه رم و له زور مه سه له ئاگادار بيوم و روون ببومه وه . سه رم له باسو و ده ته قهي سياسي ده خورا . ده هاتمه وه خه به رم بو باهم ده گيراوه . پايزي نه وساله له نغده توتن نه فروشرا . غولام ره زاخان ماله که ي باري کرد و چوه ورسي . له زستان دا خه به ري دا که توتنه کان به رينه ورسي له وي ده فروشترين . خه لکي ئارايي چوار کسيان د باري کرد له گهل توتنه کان بچن و حيسابه که يان بو بيننه وه . له م چوار کسه يه کيان من بووم . توتنمان به عاره به برده نغده و له و کارمان کردن و بو ورسي . له هه ورازي شيروانشه ليان لوريه که مان گيرسا . لوريه کي ديکهن گيرسا بوو يه ک دوو نه فهري رووسي تيدا بوون . که ليک خه ريک بووين ده ربازه بووين روسه کان به پي کهوتنه ري و يه کيان که ئازربايجانسي ده زانسي گوتسي . " وه ره با بروين نه وانه بو خويان دين . . ريکامان دا گرت و به ترکي دستمان کرد به قسان . هه وا سارد و پروشه ي ده کرد . تونسي عجمه ميکي رووته بووين دوو کو ي دري زي وه

پیش خۆد ابوون و له سه‌رمان ده‌له‌رزی . گه‌یشته ئیبه و به ده‌نک گوتی :

— ئاغا سه‌لام مه‌لیکوم

ئه‌فسه‌ری روس که‌ترکی ده‌زانی له وه‌لام دا گوتی :

— ئاغا سه‌نه‌نه‌ن . ئاغا ئیشه‌که دییلار" (داته) ئاغا خۆتسی ئاغا به‌ که‌ر ده‌لین) .
پاشان رووی له من کرد و گوتی : "ئه‌مه‌ چ ئیانیکه‌؟ . بوچ وا رووتو برسین؟ ."
کۆتم : "رێژیه‌ی په‌هله‌وی تاوانباره‌ . پشووی له خه‌لك بریوو".
— ئیستا چی ؟ . ئیستا بو وه‌خونا که‌ون؟ . بۆ بوخوتان بیری حکومه‌تیه‌ک ناکه‌ .
ئه‌وه . ئیستا خۆ حکومه‌تی په‌هله‌وی نه‌ماوه‌؟ ."

قه‌ه‌ی کابرای رووس یا ئازربایجانی کاری تیکردم . بیری لێ ده‌کرده‌وه . ماشینه
یان هاتن . سوار بووین و له چایخانه‌ی ره‌شه‌کان ده‌به‌زین . نان و چامان خوارد .
بانگی کردم پولسی خوارد نه‌که‌ی منی دا . که‌لیک جیا ده‌بووینه‌وه گوتی :
— "یه‌کیتی تان هه‌ بی ."

گه‌یشتینه ورمی . توتنه‌کانمان فروشت و شتو مه‌کمان کری و ساز بووین بگه‌ریینه
له‌مالی غولام ره‌زاخان تونسی شیخ جه‌لال بووم . گوتی نابسی بچیه‌وه . به‌ هافا
له‌کانسی منی گوت : "به‌ میرزا حامید بلین شیخ جه‌لال نه‌یه‌یه‌شت بیه‌وه ."
شتومه‌کی کرپیووم به‌ دراوسیکان دا نارد مه‌وه . چووینه‌ مالی شیخ جه‌لال . له
ماله‌ پیریژنیکی ده‌وله‌مه‌ندی عه‌جه‌م پانسیونێ گرتبوو . به‌لام شوغلی شه‌ریفی چ بوو؟ .
پاش هاتنی ئوردوی سوور بۆ ورمی ئه‌فسه‌ر و کار به‌ ده‌ستی ده‌وله‌تی ئیران رایان ده‌کرد
و ده‌چوونه‌وه بو تاران . شیخ جه‌لال یه‌ک ده‌ووترکی ئاشنای دیتبوونه‌وه . ده‌چوون خانوی
ئه‌فسه‌ری راگرد وویان ده‌دیتنه‌وه . شیخ جه‌لال ده‌چوو به‌ ئیجاره‌ی ده‌گرت . ده‌چوو
ینه‌ ناوی . شه‌ولی و ده‌خوده‌که‌وتین و به‌ شین ژور و حه‌سار و که‌لین و قوژبنمان ده‌ .
پشکی . به‌ سندوق چه‌ک و ده‌مانچه‌ و شیر و شتی باشمان ده‌ دیته‌وه . شه‌وانمان
ده‌گه‌ریزه‌وه و سوژی ئیجاره‌که‌مان هه‌لده‌وه‌شانده‌وه . خانویه‌کی دیکه‌مان به‌ ئیجاره‌ ده‌
گرت . روژیک له‌ مالی ئه‌رمه‌نیه‌ک بانک‌کرا بووین . شیخ جه‌لال تهنگیکی جوانسی کری
گوتی بیه‌وه‌ مزلی . ئیواره‌ تاریک ببوو . بالتوم له‌به‌ر کرد و له‌ ژیر بالته‌وه‌ تهنه‌نگم له‌شان
کرد . و رویشتم . له‌ شه‌قامی په‌هله‌وی بولای راسته‌ بازار ده‌چومه‌ خوار ئه‌فسه‌ریک و
سی پاسه‌وان توشم بووم . ئه‌وه‌ ده‌م پولیسی شه‌ره‌وانسی لێه ورمی ماچوون . بانگیان

کسردم . من را وستام و تفهنگه کم هینا دهر و گوتم له سند وسهوه دیم . ریکا به ترسه و
 ئیستا ده مه مزل و تفهنگه که داد هنیم .
 ئه فسه ره که گوتی : " با بچینه شاره وانی . تفهنگه که له وی دابنی . به یانسی وهره بیبه وه .
 — نایمه شاره وانسی و تفهگین له وی دانا نیم .
 لیمان بوو به چه قه . چومه نیو گولان و له چه خماخی تفهنگم دا و گوتم
 — مهینه پیش " . له و کاته دا د ووستا تسی روس پهیدا بوون . ترکیان ده زانسی .
 پرسیان ئه وه چیه ؟ .
 — کزدم و له سند وسهوه هاتووم و ده چه مزلی . ئه وانه ده یانه وی تفهنگه کم لی بستین .
 — بو قوماندانسی . وه پیش خویان داین و برد یانین بو قوماندانی روس له ورمی .
 ئه فسه ریک هاته دهر و پرسیری کرد . نهم زانسی به روسی چیان پی گوت . به ئازانه
 کانسی گوت ئیوه برون . پاشان به منی گوت ئیره ده ناسیه وه ؟ . نهم شهو بچووه . سوزی
 وهره تفهنگه که به ره وه . بی تفهنگ گه راه وه و حکایه تم بسو شیخ جهلال گیراوه . گوتی :
 " هیچ نیه به یانی ده چه ده هیینه وه . بان بوه نت داوه به ئازان ده نا ده چوو .
 به یانی شیخ جهلال گوتی : " خوت بچوو تفهنگه که ی وهره گره وه " .
 چومه قوماندانسی و ئه فسه ره که هاته دهر و گوتی : ئیواری وهره تفهنگه که به ره وه .
 ئیواری چوووم گوتی سبه ی وهره . به کورتی شهن روزی ره بق من هاتو چوم کرد و ئه ورو
 سبه یان پی گوتم . شیخ جهلال لیش هه موو جاری ده یگوت : " به مه رقه دی بابم ئابروو
 یان ده بن . ده هیه مستینه وه . جاری تو بزانه ده لیش چی ؟ " .
 روزی هه وتهم چوووه وه قوماندانی و دوه فسه ری دیکه لای کابرا دانیشتیون .
 به کیان ترکی بان ده زانسی . کابرا هه ستا و گوتی : " بو تفهنگه که هاتووی ؟ .
 — نا . به وی ئازربایجانیم گوت : " تکا ده کم دوه قسم هه یه نهم ئه فسه ره م بو حالی
 بکه تفهنگه کم ناوئته وه " .
 — چی ؟ بلی بزنام .
 — من مال له سند وسه . هه وت روزه هاتوو چو ده کم دروم له گه ل ده کا و ئه مرو سبه ی
 ئیه ده مانگوت له چنگ دوه و زلمی حکومه تی په له وی رزگار بوون . به لام واد یاره —
 خه تا ئیوه نیه . سعه دی ده لی :
 " چو کعبان را طبیعت بی هنر بود — پیمبر زادگی قدرش ننیفزود "
 سروشتی شمیران وایه . هه ر کس بیته نهم ولاته دروزن ده بی و راستی له بیر ده باته وه

تھو هاتو چوہم بؤ پیدہ کا . تھگر نام داتوہ با پلّی و دہرؤ مہوہ .
 قسہ کانسى منى بؤگير اوہ . پيکھنن . گوتى راوستہ . تفنگکھى هيئا و لہگل من هاتہ
 دہر . فایتونيکی راگرت . سواری کردم و پولی دا بہ فایتونہ کہ و گوتى . " مہ ترسى " .
 کہ چوہوہوہ شيخ جہلال گوتى . " بہ مہرقہ دى بام سبہى دہم ہستاندہوہ !
 زستانی شيخ جہلال خانہکھشى هيئا ورمى . لہ مالى پيريزنى پانسیون بووين .
 روزيک بہ يانى نانمان دہ خوار د خانم گوتى . " ميرزا کہريم دہزانى چيہ ؟
 تھوژنہ عاشقى تو بوہ . دہلّی مارہم کا . دہزانى چہند دہولہ مہندہ ؟ " .
 — خانم من پيريزنى چ لّی دہکم . ئيستنا من بؤژن هيئان نام . شيخ جہلال گوتى
 ٲاقلنى . سبہى دہمى . کہسى نيہ . سہروہتى بؤ تو دہبى . من جوابم نہ داتوہ
 پيريزن بہو خہيالہ باشى بہ خيو دہکردن .

شيخ جہلال زمانى روسى دہزانى و ہمرد وای هاتنہ دہر لہ زيندان لئہ
 ورمى هاتوو چوى روسہکانى کرد بوو . ئاغای شکاک و ہمرکى دہهاتنہ مزلہکھى وياسى
 يہکيتى و پيک هيئانى حکومہتياں دہکرد . روزيک بريار و ابوو لہ مزگہ زتى سوننى يان
 کوہونہوہيہک ساز بکرى و شيخ جہلال وتار بد ا . بہ يانى رومان کردہ مزگہوت . خہلکيکى
 زور هاتبوو . تھفہريکى رووسيش کہ ترکى دہزانى لہ پھنا شيخ جہلال راوستابوو .
 کانسى وتار دان بوو ئاغايہکى شکاک بانگى کرد . " راوستن با تھمہرخان بسى " .
 شيخ جہلال گوتى . " تا کہى راوستين ؟ . ئاورى داوہ کا برايہکى رووتلہ لہوى ووستا
 بسوو ، شانسى گرت هيئايہ پيش وگوتى . " تھوہ تھمہرخان " . ئاغای شکاکان ہاروژان
 بوو بہ ہمرا وراپسان داپسان . کہم ماہوو تھقہو فرتنہ سازسى ، کا براى رووس چوہ
 سہر کورسى و بانگى کرد . " ہمردست بيزوى لہو مہيدانہ گوئى لہ بزمار دہدرى
 کوہونہوہ دستپيکرا . شيخ جہلال لہ بارہى زولم و زورى ريژيمى گورکراو و خويرہتى
 ئاغاو سہرہک عہنيرہتى کورد و لہ بارہى يہکيتى وتاريکى جوانى دا .

ديسان قازى شيخ تہا

روزيک لہ روزہ کانسى بہہارى سالى ۱۳۲۱ لہ پر ديتمان قازى شيخ تہا بہ چہ
 ند بار و بارگين وژن و مندالوہ لہ حسارہکہمان وھژور کہرت . لّی وھد مہرکہوتين .
 ہروا بہ زمانلوسى و بہ پيکھ نينہوہ گوتى . " پھنام هيئاوہ . . . لہ ليقہ و ماند ا پھنا

بو پياوان د بهن . " باجم گوتی . " په نات هيناوه مالی خوته و به خیر هاتی . مال و شره و بره مان بره ژور و لاخه کانی نار نهوه . قازی پاش تیکچوونی حکومتی ره زاشا له بهندیخانه هاتبوه د هر و له ترسی پیرانان ماله که ی برد بسوه گوندی (رکاو) زسان خوئی به سهر ماله د هرویشان دا بریوو . به هاریش ولاخی پیدا کرد بوون و رووی کرد بسوه سندوس و هاتبوه گورناوی . قازی نیزیکه د وو حه وتوو له مالی ټیمه بو زور به رحمت نه بوو . زوریشمان قهر د هگرت . به لام د وو کوری جحیل له مال دا د یاروو بوئی د ه د هر نه د هرا . دل پیسی له ژنه که ی د ه کرد . روزیک ماله که مان بو له عاره به نا و چوه نغده . ټیتر جه نابی قازیم نه دینه وه .

زه مبیله و نوشته ی پینج ته نسی

به هاری مسته فای ناموزام هاتبوو سهرمان بدا . مام ټسپارد بووی که کاکم بهرینه زه مبیله خزمهت حه زرتی سید و نوشته ی بو بنووسی چاک د ه بیته وه . ناموزاکم هلی پیچاین که بچینه زه مبیله . کاتیک مه سه له ی نه خوشی کاکم د ه هاته گورئی ټیتر بو عیلاجی شو هیچمان وه پیش چاو نه د ه هات . د ایک و باجم رایان هاته سهر سه فهر . بو شه وه که کاکم ههر له مال د انه نیشی و توزیک دنیا ببینی . به هاری زووش کاتی کار و کاسبی نه بوو تا شه وه م د ه گه راینه وه .

روزیک سی کسی ریگامان د اگرت چووینه قهره بلاخ مالی مام . له وی کوریکي د یکه ی خزمی خومان هه لگرت و چوار گه نجسی هه رزه کار ریمان د اگرت و بو زه مبیله . ناموزاکم گورانی بیژیکي د ه نک خوش و له ریگا به گورانی و سهیر د هرویشتن . له وه ته میشتی په ریووین تووشی کابرایه ک بووین به تنیا به ره و شه ولا د هرویشتن . پاش ماند و نه بووی کردن گوتی . " خه لکی سه قزم و شم ریگایه ن اشاره زانیم " . کابراش له گه ل ټیمه که وتینه ری . بریارمان دا بوو شه و بچینه قهره کند . د وور و نیزیکي گوندی بووین که وتینه سرت و خورت . ته گبیرمان له وه د ه کرد کابرا چون له خو مان هه لا ویرین پینج کمر له مالیک چو ن د حاوینته وه ؟ . کابرا هه مستی کرد بوو که باسی شه د ه کین گوتی - " برا شم سرت و خورته چیه ؟ . به خوا من اشاره زام . کمر ناسم خوا ټیوه ی بو گه یاندوم . بچنه کوئی له گه ل ټیوه م . شم شه و لیتان جیا نابمه وه و سوزیش خوا حافیزیتان لی د ه کم . قسه کانی زور پیاوانه بوو . گوتمان که وایه گشتان شه چیمینه مزگوت . با د مسنویژ هه لگرین و راست روو د ه کینه مزگوت .

کهوتینه نیو گوند میزگهوت له د ووره وه د یار بسوو . کور وکال له هیوانسی مزگهوت ویستا بوون . به جاریک پینج لای قوز سلاویان کرد و چوونه زور . تازه له جهماعه تی نویژی شیوان د هبوونه وه . چوینه سر بهر مال و گوتیان با نویژی به جهماعهت بکین . مسته فای ناموزام د ایکوتا قامهت و کاکم وه پیش کهوت و نویژی به جهماعهت ته واو بوو له نیو عالمه که بوو به د ننگ . " مهلا و فقهی میوانی من . . . تهوی دیکه ناوه لا دینه ماله من . "

ئاخره کهی بروفیکی که یخودا به ناوی (عبد الکریم کارهن) همستا و گوتی .
 — فهرموون با بچینه وه . " تیر کس قسهی نه کرد . هه موومان چوینه مالی کارهن . مالیکی ئاوه دان و خه لکیکی روو خوش . ته ندوریا ن هه لکرده وه . مریشکیان سر بری و پلاو فیلی تی نه ده چوو . کهوته پرسپاران . کاتیک گوتمان کوری میرزا حامیدین تیر راست بسوه و ماچی کردین و گوتی . " نیمه خزمین و تافه به کین و زور لیکتر نیزیکین . به ئاوات بووم خه بهریکی بابتان بزائم . به خیر هاتن و چاک و خوشی د وویانه کرایه وه . د وای نانخواردن به د ایی محال گوتیان با جورابین بکین . له گهل ناموزاکم نه خه مان کیشابوو که شهو چله به کابرا ی سه قزی بکین . جورابینمان له گهل کرد و د دستمان لسی برد وه . کابرام هه لپیچا که بنیری میوز و گوین بکری . کابرا گوتی .
 — من به گالتم د هزانی . تهه کهه . باد مستیکی تر بکین له سر د ووتمن و ته من د ووت تمن . پوله کی دانا . نیمه من هه به هیوای پیشوو د امان مه زانند . نهی هیشت بیست گوریه بکین ته واو بوو . شهو بو خه و تن یی خه فیان بو بردینه مزگهوت . جحیلی گوند لیمان کوبوونه وه د هسی جورابین بکن . چار نه بسوو . بومان د هر کهوت ته گه ر کابرای سه قزمان له گهل نه بایه کهوا و پاتولیشیان لسی د هبردینه وه . فرشته یه ک بوو له فریامان هاتبوو .

به یانی کابر مالا و ایسی کرد و رویش . کاک (عبد الکریم کارهن) نهی هیشت نیمه بروین . تهو روزهن میوانسی تهو بووین . روزی د وایسی کهوتینه ری و شیواری چوینه زه . مایل . هه وهل جار بوو ته کیه و خانه قام د هینی . خانه قایه کی گوره . د هتگوت عه مباری توتنه هه رزمهی دهات . د یومخانیکیش له ولاتر بوو . تهوی بوو ئاغا و میوانی قه له و فهرش کرا بوو . شهو چیشتی گه نه شامیان د اینی و هه ر که من سهوله به کی گه نم و جویان هاوینته سر کوشی . هه ر له سر نانخواردن له گهل ناموزاکم د دستم پیکرد .

من ئەو دەم بېرىم كراپووه و ناوی مساوات و بەرامبەرىم بېستبوو . بېزارى خوم لە و .
 سېتمە چەوسانەو دەرى بىرى . شەو ھەر كەس دەبوایە لە جىگان خورابكشى و ئەگەر
 بەرمالیک جاجمیکى وەگىر كەوتبايە باشبوو دەنا دەبوایە تا روژ لە سەرمان لە بن دەستى
 خوى بەدا . تارىك و روونى بەيانی بو نوێژ راستیان کردینەو . دواى نوێژ ھەر يەكە
 كولىرەيەكى گەنمە شامیان بو ھاوېشتین . پاش خوارن سوڤیەكسى ریش پانسی مل ئەستورى
 رومەت سوور بانگی کرد . " ئەوانەى دىنى و پىرى ھاوون مەرەخمەستن بایرون . ئیستا
 ھەزەرتى سەید دیتە دەرى . زیارەتسى بگەن و بچن نوشته لە فلان مەلا وەر بگرن و برون ."
 دەركرد نىكى رك وراست بوو . ئیمەش دەبوایە بروین . پاش بەینىك لە بەر دەركى خانەقا
 بوو بە قسورە و گریان و شیعەر و سلاوت و جەزم بوون . سوو بە كەلەك و پال پىوہ نا
 بو دەست ماچ كردنى سەیدى زەمبیل . مەلایەكى لە تەنیشت راوستا بوو نوشتهى دەدا
 بە خەلك و پولی وەر دەگرت . نۆرەى ئیمەش ھا . ئاموزاكەم گوتى . " قوربان ئەو پەنا .
 مان ھیناوە . ئەو برايەمان سەرو دل دەپگرى و لە تو بەدەر پەنا و عیلاجمان نیه ."

سەید دەستىكى بە سەركاكەم دا ھینا و بە مەلای گوت . " نوشته يەكى (صرع) ی بو بنوسە .
 وەد رنگى كەوتىن تا سەید چوہ ژور . مەلانىشتەى بو نووسىن و پىنج تەنى لى وەر كرتىن
 ئیتر ئەم سەفەر و دىتنى ئەم وەزەعە و ئەم فریودانە بوو بە بناخەى دژاھەتى من لە گەل
 ئەم ئاقە فریودەر و بسى خىرە و موفتە خوہ .

لە زەمبیل گەراينەوہ . نەخوشى كاكەم چارى نەكرا و تا دەھات توند تر دەب .
 لە گەل ئەو ھەن پەكسى كار و كاسبى نە دەخست . شىخ جەلالى دەربەندى گوندى گورناو
 لە غولام رەزاخان بە ئىجارە گرتبوو ئەم جارە ببوہ ئاغامان . روژىك لە گورناوى پەيدابوو
 گوتى . " تەنگىكم لای و ستامحەمەدى توكە چىہ ئەنى بچى بو بىنپەرە . چار نەبوو .
 روژىكى بەھار دەلینگى خوم روھینا و بەرەو سابلاخ . لەسەر كانى (كانیە ماسەیدە)
 زەلامىك دانىشتبو نانى دەخوارد . سلاوم لىكرد . ئاوىكم خوارد ھوہ و كابرا گوتى .
 " بو كوى ئىزەر بسى ؟ "
 دەچمە سابلاخ

— بە ئار ويران دا دەچى یان بە شەرگە دا ؟ .

— بو دەچمەوہ شار ويران زور دەوورە . بە شەرگە دا ئىواری لە سابلاخەم .

— ترست نىہ روتت بگەن ؟ . دەلین لە شەرگە رى دەگرن .

— ئەوہى روتت دەكا ھەر وەك من پىاوہ .

— د هلسی چی له کول تو بیټم؟ من لیفه د روم . ثم زستانه له شنو کارم کرد ووه پولیکم پی یه . بو مالی زورین به په لم .
 — وهره با بروین . د وو کسین کی د هویری خومان لید ا؟ . کهوتینه ری تاریک د اها ت بوو له پردی سوور پهرینه ووه و له قهراخ شار کابرا کوتی . " من ریگام بیره د ایه توشه و د چیه کوی؟ .

— من کمر نانس . شه و یه مالی هیوه . له منت نه کوی . جا د هبوو ووه پرسیاره بکهی؟ زور به نا به دلسی — جا که وایه بیره د ا فهرموو .
 کهشتینه مالی کابرا و له د هرگای د ا . ژنیکی کورته بالای قوزی له دستان خوس د هرگای کرد ووه و به سهری زمانی ماند وو نه بوونی لی کرد . مالیکی پاک و خاوبن سه ماوهر تی هاویژرا و د تنگوت چاوه روانی هاتنه و هی میره که یه تی . زور که میان پیکه ووه قسه د هر کرد . سهر له هیواره جیگایان بورا خستم و لی ی نوستم . کابرا به یانی زوو همستا و چوه همام . به ژنه کهی کوت هه لی بستینه با بچینه نویژی . کاتیک کابرا ووه د هر کهوت ژنه که بانگی منی کرد و کوتی . " نا چیه نویژی؟ . همستام چومه مزگوت و هاتنه ووه نان و جام خوار و مالا واییم کرد و چومه د وکانی تو که چسی . تفهنگه کم وهر گرت ووه و چوار بهسته فیشه کم کری و له مهیدانی مهنگوران توشی کوره کانی میناغای قزلجه بووم که به مندالی پیکه ووه مان خویند بوو . چاک و خوشی و کوتیان د هسی میوانی هیه بسی . کوتم د روم و شه و د چمه کوسه که ریزی . له وان هه لبرام د وکانداریک بانگی کردم کوتی . " هوانه ی له که لیان را ووستا بووی د هیانناسی؟ ."
 — به مندالی پیکه ووه خویند ومانه .

— هوانه هیستا کاریان دزی وریگریه . وریا به . دینه سه ریگات ."
 سویاسی کابرام کرد و نانیکم خوار و له شار ووه د هر که وتم بو کوسه که ریزه . فیشه کم د کیرفانی نان و بهسته یه کم هاویشتبوه سهر و قوچاخ ملی ری یه م گرت .
 نه که یشتبوه بهر د ه کوتی د ووسواری چه کد ارم که یشتنی . ماند و نه بونیان کرد و کوتیان . " خیری د چیه کوی؟ .
 — د چمه کوسه که ریزی
 — نه دی ووه تفهنگه بسی فیشه که چیه؟ .
 — بسی فیشه ک نیه و تفهنگه کریومه و په جا فیشه کیشی له گله .

بهر بسوو . خهلك واقیان ورمما . کرد یانه سرت و خفرت . مام قویتاس موسلمانسی باشه و خوا یاسینی بو نارد . ولاخیان وهرگرتن و تفاقیان دانسی و مهلاعوه ولاهاته ژوو . نان و چایان بوسازکردین و یاسینیکی دیکهشم دهقه بهل کرد و کابراچاوی ههلینا . کابرای له دوا ی مه لایان نارد بوو هاتهوه خوا و راستان مه لاله مال نه بسوو . مام قویتاس وه زمان هات و بسوم دهرکوت د ووبرای له گورناوی دراوسیمانن . سولتانی مام قویتاسیش که له کاروانسی شهیدان دا ناوی هاتوه له دوا روژدا بسو به نیکوشهریکی خه باتگیر و له زیندان دا تیغلیج بوو تاخره که ی پی چوو .

نان و چامان خوارد و ولاخه کان حسانه وه و کوتمان . " دهچینه (دبی - وهیسانا) و ناشاره زاین . لافاویشریگی نه هیشتوون و شاره زایه کمان دهوی وه پیشمان کهوی . زوریان ههول دا شه و میوانیان بین . کوتمان به پهله یین و ده پی برۆین . (خاله مامه) ی ژن برای مام قویتاسیان ره گل خستین . زوریان نسحت کرد که ده لای راست نه کهوی و دست ی چپ بگری . به ئیمه شیان گوت که له پرد پهرینه وه له شه سپ دا به زین و تا پشتیند خوومان رووت کهینه وه و ئه سپه کان به دوا ی خوومان دا رابکیشین . خاله مامه کهوته پیش و ئیمه ش به دوا ی دا . له پرد پی پهرینه وه و خوومان روت کرد تا پشتیند . ئاویکی سارد و بایه کی ساردی ده هات . ولاخمان ده کیشان . ولاخ دهچه قین و به زحممت ده هاتنه وه دهر . او ده گه یشته پشتیند مان . له نیوه ی ریگا و له نیوه ی ئاودا مامه خاله کوتسی . " هه ر ئاوا برۆنی و ده لای راست مه کهون . من ده گه ریته وه کهس نیه تفاق بد ا به گامیشه کانم . "

— پیاوی چاک به ئیمه شاره زانین به جیمان مه هیله . زور پارامه وه فایده ی نه بوو . هه لم کیشا ده مانچه و لوله ده مانچه یه کم له پشت ملی کوتا و گوتم برو سه گباب شهویش ناهیلیم بچیوه . چوون ده تهوی ئیمه بخنکیین و تو تفاق بد هی به گامیشان . .

— به زوریم ده بهی ؟ جا نه وه ش پیاوه تیه ؟

— وه پیشم کهوه و له سه ری مه روو . خاله مامه م وه پیش خودا نا گه یشتینه وشکاییسی . ماله مه لاسه ید مه حمود پیشوازه کسی پی وینه یان لسی کردین . جیگای ولا — خه کانیان نه بوو . هه ر یه که برد یاننه مالیک . مه لاسه ید مه حمود پیاویکی قسه خوش رووخوش به ریز میواند وستویاوی ئاوا کم هه بووه به لام کیزه که ی . تا نه ورژه کبزی و اجوان و شوخ و قیت و قسوزم نه دیوو . نامه ی حاجی مه لمان دا به مه لاسه ید مه حمود و کوتسی :

— شیوه هستویهک لیرون . لافاونه نیشیتهوه دهرناچن . باعهولا کچهکه بدوینتی و نه—
 گهر رازی بی ههر ئیستا لئی ماره دهکم . تو خموشت کیژه که بدوینه . ”
 عهولام تی بهردا بهلام بوئی نهگیرا . نهو مالهئ ئهسپهس مهلا عهولای لسی بوو زنی
 نهوانم راسپارد که له گهل کیژه که قسه بکا . روژیک زنی ماله که بیی گوتم : ” سید زاده
 ئیشتیای له توئه . میرد بهو کوره ناکا . ”
 مهلا عهولای پیی نه دهگوت . به منی دهگوت تو قسهی له گهل بکه . ئاخری روژیک
 پییم گوت : ” ئیمه له سهر تو مهحتهلین . مهلا عهولاکوری چاکه . بابیشت له سه
 قسهی تو راوهستاوه . ”
 چاویکی لی کردم . گوئی : ” تو بوخوت شاقهلت زور د ریژن بو خهک د هپارییهوه .
 کهنگی د ییهوه چاوه روانت دهیم . ”
 هیچ . مهلا سید مهحمود نامهئ بو حاجی مهلا نووسیهوه و دست له . .
 د ریژتر گهراینهوه و به د اخهوه نه متوانی بچمهوه د بیی وه یساغا . بهلام د سالین بی
 چوو بوو سید زاده و قسه کانیم له بیر نه چوو بووه . پاشان بیستم شووی به کهسک
 کرد بوو له ساله کانسی ۳۵ و ۳۶ بهم لاره دوست و برادر وره فیقیکی خوشه ویست و
 جوامیری من بوو .

شیخ واحید و قهره قسلاخ .

له شامات بهدلیکی شکاو و یهکی شاد و هیوادار بهره و سندوس گهراینهوه . بهلام
 دهبویه به قهره قسلاخ دا بچینهوه . به مهزه بسی جحیلان نه دهکرا به ناوچه یه کدا
 بروی و سهری دوست نه دهی . دهه زانسی تازه بوکیک به سه فهر چوتهوه ماله باپی و
 چاوی له ری بوو به ویدا بچمهوه . پیی نیوه رویه بوو گهیشتینه قهره قسلاخ . له ماله
 باپی دوسته کهم پرسی و بیی یان نیشان دام . که چوینه حساری و لیمان وه دهر کهوتن
 د ایکی بانگی کرد فاتم وهره میرزا کهریم هاتوه . ولاخیان لسی وهرگرتین و چوینه زور .
 به خیر هاتنیکی گهرم و چاک و خوشی و پلار ولاتا و بهلام وه زعی ماله کهم جوریک هاته
 بهر چاو . من جاری دیکه نه له وی میوان بیوم . ئهه جار ماله فهرنی کرا و وجهند دسته
 نوین بو پاله و پشت د انرابوون و سه ماوهر ده کولسی و خهریکی نان و چیشته بوون .
 کردم به گالته و گوتم : ” نهوه چیه؟ دهلی ماله بوکی یه . فاتم گوئی : ” خهونم د بیو
 دهه زانسی تو د بیی .

- دایکی گوتی: " شیخ واحد میوانمانه . د هرویشی له گهلن . چوته مالیکي دیکه و بسو نان خوار دن دیته وه . . گوتم میوانسی تویه یا میوانسی فاتعی په؟ .
- . شیخ واحد کئی بوو؟ . بیستبوم کابرایه کی کویر ماوه یهک بوو له سندوس و شنو و شارویران په ید ابوو . خوی به تایفه ی شیخی سند ولان ناساند بوو . چهند د هرویش کهروگای له خو کو کرد بوونه وه و د دستی کرد بوو به راو وروت و د سوراوه و دهیکرد و د هیخوار . ساخته چسی و د اوین پیسی وا نه بوو . من هر ناوم بیستبو رقم لئی بوو جائیستا هاتبو له ماله فاتعی میوانبوو .
- که دایکی فاتعی ناوی شیخ واحدی هینا عه ولای حاجی مهلا خالد سپی هه لکرا . . گوتی: " کوره رابه بلا بروین . توشی کیشه د هبین . نهو سه گبابه زستان هاتیوه د هربند . من فهقیم لسی هاندان و له گوندیان د هر کرد . نروین من لسیره ببینی باسی سه ره . نهختیکه ولام د لخوشی د اوه . نهی د کرا بروم . بینویه کی تاوا بو روستن نه بوو . چیم به فاتعی ده گوت؟ . له م باس و خواسه د بووین شیخ هاته وه . چوار پینج د هرویشی مل نه ستوری له گهل بوون وه ژور که وت . خانه خویشی له گهل د ابو . به خیره اتنم کرد و د وور له شیخ لهو بهر ته ند و د انیستم .
- پرسی له کوپوه هاتووی؟ خاوهن مال هه لیدایه و گوتی . . خه لکی گورناوی په کوری میرزا حامید په .
- له وه بیرم هاته وه . ئیمه د وو شهو له گورناوی بووین باسی توش کرا د میان گوت لسه ورمی په . باوکت پیای چاکه . تاویک مات بوو . پاشان چاویکی له عه ولا کرد و گوتی: .
- نه وه کی په نه گهلت؟ .
- براد هریکه . چوو بوینه شامات و له وپوه د پینه وه .
- نه وه کوری مه لای د هربندی نیه؟
- به لسی هه وه
- نهو سه گهی بو له گهل خو ت ده گیری؟ . نهو کافره مولحده
- تاگات له زاری خو ت بستی . ئیستا له گهل منه و میوانه
- نا . . . ده پی رهجم بکری . فه قسی وه د وای من خستبوون و د هریان کرد م .
- نهو رابرد وه و ئیستا میوانه . رهنگه خه تای نهویش نه بووسی .
- نا نهو مه لعونه د ه پی پت بکری

— ټاگات له زاری خوټ بسی . کمر ناتوانی هیچ غه له تیک بکا
 — توش . ئیستا به د هرویشان د هلم هر د وگنان پست بکن .
 کهوای گوت ټاگام له خو نه ما . بهری چاوم تاریک بوو . به تاییهت فاتم د هییست
 که قسه به من د ه گوتی . ئیتر قایشی د ه مانچم ترازاند و گوتم .
 — هر سه گبابیک له جی ی خو ی بیزوی وهک سهک د هی توپینم . د یاره تو ریزی خوت
 نازانی . د ه با سه گبابیک جوله بکا . به ولات دا د ه سوریه وه کس نازانی له چی د ه
 گهریسی .

خاوهن مال و ژنه کان کهوتنه بهین و بهسمر شیخ دا هاتن .
 — قوربان نه وه میوانی ئیمه یه . چه ند مان خوش د هی . من ههستام و گوتم له
 گل چاوه شان له ژوریک دا نا بم . تو چاوه شی له نان د ه گهریسی . فاتم و د ایکی هاتن و
 له نامیزان گرتم و نایی بروی . شیخ کهوته کلکه سوته .
 — تو به خورایی توره بووی . کمر له گل توی نه بوو . نه وانه سوکایه تیان به من کرد بوو .
 — تو د ه زانی نه وه هاقالی منه . میوانه . تو شیخی د هی له سه رخویسی . جا نه گهر خه ر
 وهک خه لک بی فهرقت چیه .

د ه روین که تا نه و د ه م بید ه نک بوون وه د ه نک هاتن . " قوربان پیاوی خه وا نه یی به حری
 نایی به چوره ټاویک شلوی بسی . ئیمه مانا نه فامین تووشی سه د گوناج نه بین ئیوه
 د ه بی بمان به خشن .

شیخ گوتی ههسته وه ره لای من .
 — فهرقی نیه و لیره د انینتوم .
 — نایی . به سند ولان د هی یی یه ئیره .

د ه رویشه کان . " د ه بسی قه زای شیخ سویندی خوار و بچو له وی د انیشه .
 پاشان د ایکی فاتم هات باسکی گرتم و برد می لای شیخ د اینام
 شیخ چایه کسی له پیش بوو هه لیگرت له پیش منی د انا . نانیا ن هینا . سفره ی من و
 شیخ نانی گونم و پر له خوراکی جور به جور . نه وانی تریش نانس جو یان بو د انا بوون .
 (پیویسته نه وه روون کهینه وه که شارویران له به ر (سن) گهنی نه د ه بوو پتر خه لک
 نانی جو ی د خوار . پهک پهک مال گهنیا ن د ه بوو) .
 پاشان خوار د ه ههستام د هستم بشوم . فاتم ټاوی به د هستم دا د ه کرد . گوتم
 شیخ نه داعی د ه د ایکت کرد وه . گوتی . " نه وین وهک تو .

له گهل شيخ رڼك كهوتينهوه و دستمان كرد به قنآن و عهولا هاتهوه سر خو .
 د وای چا خوار نهوه سوار بووین و بهنابه د لسی قهره قشلاخمان به جی هیشت .
 به هار دستمان كرد هوه به كار و كاسی و لهسالان زیاتر كویره وهریمان هه بوو .
 عاشنايه کسی عجه م مان هه بوو له رادانه ده ژیا . له ترسی تالان كردن هفتا
 سر مهر و ماینیکی هینابوه لای تیمه و زحمه تی شه ویشمان لی زیاد بسبوو . عجه میکی
 لای مهراغه مان به نوکر گرتبوو . گوږی د ریژیکمان بو کړی بوو له کیوی گوینیان بینسی
 روژیک عجه م له گوینیان نه هاتهوه . وه وای كهوتین و هه موو سند و س گهراین
 عجه م ئیستان به كهروه روڼی و نه هاتهوه .

بە شى چوارەم

سەرە تاى ژيانىسى سىياسى و شانانى

بارى ئابورى و كۆمەلایەتى كوردستان لە سەر و بەندى حكومەتى رهشىسى رهزاشادا لە رادە بەدەر شپىزە و كەلەلا بوو. بىجگە لە فشار و زولم وزورى ژاندا رىمى دەولەتى بەكارى و هەژارى لە دىهاتى كوردستان پشتى خەلكى سىكاند بوو. ئامراز و كەل و پەلى جوت لە ئامور و گاسن تى نەدەپەرى. بە برەوتىن حاسل و بەرو بووى وەرزی و رهشایى گوندى توتن بوو. پتر لە هەشت - نو مانگ بەخا و خىزانەو پى یەو خەرىك دەبوون ئاخىرەكەى یان و بەربارىان دەكەوت یان لە دوخانىه بە نەمە ۳۰۲ دەنووسرا و یان دەكرا بە جەندەمى و دەغەمبارى دەولەتى دەكرا. پاش ئەو هەموو كۆپە وەرە و بىنە وەرە ئەگەر لە دەست ژاندارم و كارناسى قەبلاندن و قولى مەعمورى دوخانىه رزگار بوو بايە دەكەوتە دەست ئاغا. ئىتر كەبارى توتنچى نەیدە زانى توتنەكەى چەندى گرتوتەو و چى بو ماوتەو. دەبوایە دەست بەگرتتەو ئەگەر ئاغا ویزدانى هەبوو شتىكى دایە باشە و دە نا دەبوایە لە شار خو له دوكاندار و قەرز خواز بد زیتەو و بە لاره ملی برواتەو. نمونەیهكى ئەوتو لەگەل خووم رووى داو.

دراوسىكمان هەبوو كۆپىكى باش و زەحمەتكیش و كاسبكار. لە گورناوى توتنى دەكرد ئەوسالە توتنەكەى رهش هەلگەرا بوو هیچى لى پەیدا نەبوو. كاتىك لە دوخانىه نەغە دە پولى توتنمان وەرگرت. عەلى هیچى بو نەما بوو. كوتەبا بچىن كەباب بخوین و بچىنەو. گوتى: "بە میرزا غەنى عەلى لى قەرزدارم و ئابروم دەبا."

رام كیشا بو نیو بازار و نانمان خوار و تووشى میرزا غەنى عەلىالى بووین. دواى ماند وو نەبوونى كردن گوتى قەرزەكەت بو هیناومەو؟ "عەلى گوتى: "ئاغا میرزا غەنى لە توتن هیچم بو نەماو. بەلام روژى بازار حەیوانىك دىنم دەفروشم و پولهكەت

براد هریکم له نغده هه بوو به ناوی کاک (حه ده مینی هیجری) . به هوی مهلا حه ده مینه وه له گهلی ببومه ناشنا . دوستایه تیه که مان له براد هری و دو ستایه تی ئاسایی تی په ریوو . وهک دوو برای خوشه ویست و یهک مال لای نزیك بووین . له نزیك ناشی قولیخان سهوزیخانیکی هه بوو به هار و هاوین و یایز له سهوز- یخانه ده ژیا و کاری ده کرد و زحه متهی ده کیشا . زورجاران شهو له نغده لای شهو ده مامه وه . حه ده مهین له جاران پتر باسی په کیتی و برایه تی و کوردی ده کرد و هیندی له قسه کانی بو من تازه بوون . ساردی پایزی بوو روزیک گوتی : نابسی شهو بچی وه کارم پیته . پاشان گوتی : " بابچین ده سنویژ هه لگرین و ده چینه مزگوت . " له ریگا گوتی : " کاریکم پیته و ده بسی هه ره له لای خوت بسی . نابسی له کن بابیشته باسی بکهی . له تورا ده بینم و ده پی به قسه بکهی . "

— نه گهر بگری به چاوان . لای که سیش باسی ناکم . خیره ئیشه لا . چیه بیلی ده سنویژمان هه لگرتو چوینه مالیک . که چومه ژور (رحمانی کوری میرزا که ریمی مسعروفی) م له وی دیت . رحمان باوکی له راده به ده ره فقیر بوو . ده وی دهستی له خویندن هه لگرتوو حیسابی بو و وکانداران ده نووسی . کوریککی بانس و ده مناسی و نیوانمان خون بوو . رحمان به خیر اتنی کردم و برده می بو ژوریککی تره . کرسیهک دانرا بوو وهم زانی خه لوزی تیدایه . جاجصیکی جوانسی به سه راد را بوو . هه ر سیکمان دانیشتین و رحمان گوتی با دهستی بسی بکهین . جاجمه کهی لابر . سه سه جومعه یهک قورعانیك و شیریک و ئالایهک دانرا بوو . رحمان دهستی پیکرد . — ده زانی له چنک ژاند ارم چمان کیشا . ده پی یهک بین و بو زرگاری کوردستان هه ول به هین . خه یانهت به یه کتر نه کهین . کومه له یهک دامه زراوه ده بسی ببینه ئه ند ام و به قورعان و به ئالای موقه ده سی کوردستان سویند بخوین که نهینیه کانی کومه له ئاشکرا ناکهین و به گیان و مال بو برد نه پینر ئامانجه کانی کومه له تیده کوشین . "

که و ته ژیر ته ئسیری قسه کانی و سویند م خوار و له ده فتهر ناوم نوسرا و ئه ند امی ۱۸ کومه له بووم له ناوچهی سندوس . کاتیک هاته وه مال باسی سه ره خووسی کورد و ئازادی و یه کیتی م ده کرد باهم قسه کانی منی پی سه یر بوو .

له گوندی خومان دهستم پی کرد شه وهی توزیک تیگه یشته و گنج و ره نک پیاو بوو قسه م له گه ل کرد و کرد من به ئه ند امی کومه له . دهستم کرد به هاتوو چو بو گوند ه کانی

د هور وهر . زور زوو کومپتهی نغده (که پاشان د هرکوت ئینسانی ترسه نوک و بیکاره بون) و په کیشیان له کوری خه باتدا نه مان) بو ئیکوشان له ناوچهی سندوی و شنو کرد می به معمر . که متر ده هاتمه وه مال و ئیتر کار و فیکرم ته بلیغاتو تیکوشان بو کومه . له بوو . پهک دوو جار سه فهری مه هابادم کرد و له گهل دلشادی رسولی و رحما . نی که یانسی و شاپسندی کوډه بوومه وه . جاریک نامه په کیان دامی بو کومپتهی نغده . چووم له مزگوتسی سور نویژی بگم . د یتم مزگوت چوله و تنیا فقی پهک دیتو و دهچی و نه هوران ده کاته وه . نامه کم کرد هوه له چه نه رلا پهره دا بوو خویند مه وه . نامه رسمی و مؤری کومه لهی پیوه بوو . فهقی لیم نیزیک بسبووه و دیار سو له بنه وه ته ماشای کرد وه و مؤری کومه لهی ناسیوه . پاش ماوه پهک که چومه وه سابلخ شاپسندی پیی گوتم چ " نامه ی تو برد بووت له مزگوتسی سور خویند راوه ته وه . زور پیی تیکچووم و گوتم راسته . لام وایه ئیتر هم کاره د وویات نا کرپته وه .

بوک هینان و شایسی و زه ماوه نند

نخوشیه کهی کاکم تا ده هات توند تر د ه بوو . گوتیان ژنی بو بینن له وانه په نه سیری هه بیی . وسینی ماه رهشی ورد مالکیکی فره پیاو وده وله مند ی گوندی . (پی بهجک) کیژیکی باش و جوانی هه بوو بومان خواست . چوینه ورمی جلی بو . کیمان کری و به هاری بومان گویزته وه . له ته وای د دوست و برادر و ئاشنایا پانمان گیراوه و حهوت روژ شایسی و زه ماوه نند و هه لپهرکی بوو . گشت خه لکی گوندی به گه ووه و پچو . که وه وهک برایهک به شداریان له شایسی دا د هر کرد . شایسی به خوشی کوزه را و بوکمان هینا . نه و ههش بوه هومیدیک بو باشر بوونی کاکم .

من که متر خوم به کار و کاسبیه وه ماند وود هر کرد . له ناوچهی شنو ولاجان وسندوس خه ریکی پرویا گانده و تیکوشانی سیاسی بووم . نه ودهم د وکتور سمایی شهردلان روژنامه په کی له تاران دهر د هر کرد به ناوی (کوهستان) . روژنامه کم د هر کردی و زنجیره و تاریکی تیدا بلاو د هر کرده ناوی (کورد و کوردستان سنه و شهردلان) به وردی نه و روژنامه د مخویند هوه و سهرنجی راده کیشام .

هه وه لپین و تاری سیاسی

باشم له بیر نییه . ئەوەندە دەزانم روزنامەیی (کەیوان) چاپی ورمی لە هەڵدە
 وەلامی ئەم شیعەرە دا که بلاو بسبووه .

"زەمانی شادی و عەیشە لە غوصە و دەرد و غەم هەلدە

ئەگەر مەردی کیری کوردی لە ئاشاری عەجەم هەلدە"

وتاریکی توندی نوسیوو . وتاری (کەیوان) لە نیو کور و کومەلی روناکبیرانی کورد ا بسبووه
 جیگای باس و خواسی روز . لە زور ناوچەیی کوردستان لە ولامی (کەیوان) دا وتار
 نوسرا بوون . لە سندوس منیش لە وەلامی روزنامەیی ناو براود وتاریکم نوسی . کومیتەیی
 کومەلە لە نەغەدە وتارەکی بە تاییپ و رونیو بلاو کرد هوه . روزیک کاک قاسم پیروتی
 ئاغای گرده قیت که یه کیک له خویندەوار و ژیری ناوچە بوو لە نەغەدە بانگی کردم و -
 پیروز بایسی لێ کردم . گوتی لە ورمی ئەم ژارەیی تو چاپ دەکم . بلاو بوونەوهی ئەم
 وتارە لە نیو کەنج و لاوانی نەغەدە دا لایەنگری زوری بسوپەیدا کردم . لە لایەکی
 دیکەش هوه بوو بە هوسی تەشویق و تیکوشانی پتری من لە خەبات دا .

لە گەل پەرە گرتنی ریکخراوەکانی کومەلە دەستەلاتی بەریوە بەری کار وباری
 شار و شکایەت و لی پرسینە وه دەکوته دەست کومیتەیی نەغەدە . بە لام ئەندامانی کومیتە
 زۆرەیان لە وکەسانە بوون که لە کونەوه ملیان بو حاکمیتە قەرەپەپاخەکان راکیشابوو
 خویان بە پیاوی قولیخانی نەغەدە دەزانی . عەجەمەکانی نەغەدە نەیان
 دەویست مل بو دەستەلاتی کوردەکان رابکینن . هەمیشە لە سەر حاکمیت لە شاری
 نەغەدە لە نیوان کورد و قەرەپەپاخ کیشە بوو . پاشاخانی ئاختەولە و مەهد تەقیخان
 حەسەنلیان عەجەمەکانی نەغەدەیان هان دەدا و دەیانویست قولیخان بکەنە حاکمی
 سندوس . کومیتەیی نەغەدە لە کوئوونەوه یەک دا بریاری دا که من بچمە شاری شنو و
 رووسەکان لە مەترسی پەلاماری قەرەپەپاخەکان بو سەر کوردان ئاگادار بکم . ئەو
 دەم هیندی سالات و چەند ئەفسەری رووس لە شنو دەبوون . سوار بووم چومە شنو .
 بەهەلکەوت شیخ سەایلی شنمو ئەم شەوه میوانداریهکی گەرەیی بو رووسەکان و ئاغاو -
 پیاوماقولهکانی شنوساز کرد بسوو . ئەفسەری سیاسی ئوردووی سوور لە شنو ئازربایجانی
 بسوو . بە دریزی قسەم لە گەل کرد . لە وەلامی قسەکانی من دا گوتی : "ئێوه دەب
 خوتان چەکەر کەن . دژی دەرەبەگەکان یەک بگرن . نەهیلن ئاغاکان سەر بەرز
 کەنوه . ئەوان خزمەتی تاران دەکەن . بچوووه . یەک بگرن و خوچەکەر کەن .

لهوسه فهره دا له گهل شيخ مارفي كوري شيخ سمايل بوومه ناشنا و دوستيكي نيزيك كه پاشان باسي نو د پته كوري .

له گهرانه وده ا چومه حسنه نوران ماله همزه سواره . همزه سواره
 ناغا ايه كي به زيك و تاذا و زالمی مامه شان بوو . هر له و كاته نش دا خوئی به
 كوردی ولات پاريز د زانسی . به لام د بيهاتي چوئری ورميشی هموو تالان كړد بوون .
 له گهل قهره په پاغان نيوانی نه بوو . حيسابيان له سر د ه كړ . عجمه مان د ه يانگوت
 " همزه ناغانن ثاتيسی گيلسه د اهيچ " واته (سواره همزه ناغا بين كار ته واوه) .
 همزه ناغا گوتی " به هموو تواناوه بوپاريزگاری كورده كانی نغده د ا ماد هم . هر
 كاتيك نامه ی رسميم لي بنووسن به خووم و له شكره وه د ه گه می . (د ياره بوتالان
 د هات) . كه هاتمه وه نغده د كوميته نغده د برياری دا كه (حه مه د) ی كوری
 همزه سواره بينيته نغده د و بيكا به حاكم . هرچهند من نه د امی كوميته نه
 بووم به لام ناره زایسی خووم له و برياره راگه يانند و له نيولا وه كان دا بلاوم د ه كړه وه كه
 كوميته نغده د ناغايایان به سر خه لك دا زال د ه كا . من له سر قسه ی رووسه كان
 كه يك د وو جار له ريكا و له و رمی و له شنويه له گه لیان د وا بووم له نيولا وانی گوندی
 و نغده د د ژی را و ورتسی د ه ره به گه كان قسم د ه كړد .

به لای لا به لا

گوتمان شيخ جهلال د ه ربه ند گورناوی له غولام ره زاخان به شجاره گرتبورو .
 پایزی سه یه . يكي پیری كوری : قورده ماخی نار د بوه گورناوی و كړد بوويه كویخا . سه یه
 حه مه د د ه یگوت له ئی ماله شيخ كه مالیم و به و بونه وه خوئی به شيخ و به ناغا و به كویخا
 د ه زانسی . د ورسئ سوفسی كه ریشی له خو كو كړد بوونه وه . رو ژيك له مزگوت سه یه د
 گوتی : " نه وی ماله جوتبه ند ه یه د هی بو تاورد ووی زستان د وو باره گوینیم بو بیني .
 من گوتم . " چهند ساله بيگارمان نه كړد وه و ئیستان بیگار ناكم .
 — نه گه ر بيگار نه کی د ه بی خانووم بو چول كهی و بروی .
 — له بهر سه یه ايه تی ریزت لی د ه گرم د ه نا به پیاو نازانم و جوابیشت ناد ه مه ره .
 هه ستام وه د هر كهوتم و نامه یه كم بو غولام ره زاخان نورسی . غولام ره زاخان نامه ی

بو شیخ جلال نوسیوو که سدید له گورناوی لاسهری . سدید لیپ به قین را چو بوو
دستی کرد بوو به شهیتانی و فیتنه به تایبته ماله میرد و ماموو خزمی شهو ژنه بی لی
تیژ کرد بووم که له قهره قنلاخ میوانی بووم .

هوهل مانگی زستانی بوو شیخ جلال نامه ی بو نویسیم که بچه ورمی .
ئیواره یهک له نغده ده هاتمهوه پیش شهوه بچهوه مالی خو مان له مزگهوتلام دا . خه
لکیکی زور له مزگهوت د انیشتبون و سدید پیش لهوی بوو . سلاوم کرد و پیلاوم دهرنه هینان
له سر کورسیه کی پیش کوره د انیستم . باسی کومه له و تیکوشان و کورد و عجه می
نغده دم بو خهک ده گیراوه . براد هزیکم گوتی : " با سبهی بچینه میرثاوی کاریکم
ههیه . پیم خوشه تو له گهلم بسی . "

— ناتوانم چونکه شیخ جلال نامه ی بو نویسیم و ده بسی بچه ورمی . خوم حازر
ده کم . " سدید هه لیدایه و گوتی : " من نازانم لیله چکاره م . شیخ جلال بو نامه
بو من نانسوی ؟ . هه مووخه تایی تویه ده تهوی به دهر کرد نم بدهی . "

— کارم به تونیه و تون کارت به من نه داسی . که وام گوت سدید راست بووه و به
خزمه کانی ژنه کی گوت : " که له گاییتان لسی ده کا بوراست نابنهوه . " ئیتر به جاریک
پینج — شهن کمر راست بوونهوه . له گهله ههستانی شهوان شه زرابووم و دستم هاو—
یشته سر چه خماخی تفهنگ و کشامهوه گوتم وهک ده توپینم . د ووبرای قادر
خه جی که زور برادر و یهک مال بووین له پشته و هرا لوولهی تفهنگه کیان گرتو پاشه و
شکینیان کردم و تفهنگیان له دست دهرهینام . دوو مامی فاتعی ثامبازم بوون .

ههلم کیشا خه نجر و دامه شانده یه کیان هاواری لی بلیند بوو له سر پشتیندی
به حاسته م گه یشتبوه سر په راسووی . خه نجر یکی دیکم داوه شانده شهوی دیکه یان
دستی وه بهر هینا چوار قامم هه لبرین . خوین به سر بهرمالی مزگهوتی دا رزاو
بوو به ههرا . غارم دا سدید نه یانه یشت و له مزگهوتیان وه دهر نام . له نیو گوند بوو
به ههرا . له بن دیواریکی نه دیوراوستام نه وه کوو په لاماری مالمان بدهن . خهک
کو بوونهوه و بابم هاته دهر و تیکرا چوونهوه مزگهوت . لهم نیوه دا گویم لسی بوو فاتم
ده یگوت : " شهو هه تیوه لوسکه ی مهلا دوو که لاکلی لی خستووین . "

شهو په ریمهوه گورناوی قازی ماله سوفی عهلی . شهوین کویخای غولام ره زاخا
سوو . کوری سوفی عهلیم نارده سپ و تفهنگ و پالتو ولیبایسی گهرمی بو هینام و سوزی
لسی سوار بووم و به ره ورمی که وته ری .

له زینوی شیروانشالیان که یشته کاک (همزه‌ی نه‌لوسی) برای قهره‌تیاغای - هشت سواری له‌گهل بوون د‌چوه ورمسی . هاوژی بانن بوون و ده‌یانناسیم هه تا گیشینه ورمسی پیکه‌وه بووین . کاک همزه له ریگا باسی شهری به‌که‌می ده‌گیراوه که له گهل رووسان به شهر هاتوون . برابه‌کیان بریندار بسوه همزه‌ی سواری هاویشته به‌ته سهرشان و به‌جی‌ی نه‌هیشته‌وه . هم شهری کرده و هم هیناویه .

شیخ جه‌لال نیزیکه‌ی دوو مانگ له ورمسی رایگرتم . ده‌چوینه مالی غولامره‌زا خان و خه‌لکی تره‌اتو‌چوین ده‌کرد و له زور باره وه‌چاوم ده‌کراوه و بیرم فراوانتر ده‌وه‌وه‌ده‌م ته‌نیا غولام ره‌زاخان رادیوی هه‌بوو گوئی ده‌دایه و باسی شهری ستالین گرا‌دی بو‌ده‌گیراینه‌وه .

مانگی ره‌شه‌وه بوو له ورمسی گه‌رامه‌وه . تا من هاتبومه‌وه بابم له‌گهل ماله کاب‌برای مه‌سه‌له‌تی کرد بوو . ۶۶ ته‌ن خوینی قامکه‌کانسی د‌ابوو . پاش‌چهند روژ له‌گهل که‌یخودا ورین‌سی‌ی تاوایی چومه‌ ماله کابرا و ثابت بووینه‌وه .

کارساتی پشت‌شکین

به‌هاری سالی ۱۳۲۳ به‌لایه‌کی گه‌وره‌م به‌سهرشان د‌اهات . ژیانم لی‌ی تیک‌چو کاکم که‌تاقه‌ پشت و په‌ناو د‌اشد‌ارم بوو هه‌ر شه‌وه‌بوو که‌ده‌ره‌تانی سه‌فه‌ر و سه‌ره‌ستی د‌ژیانیکی پاک و خاوینی بو‌پیک هینا‌بووم و نه‌یده هیشته کار بک‌م و ماند‌وو هیلاک ب‌م کوچی د‌وایی کرد و ژیانسی لی‌ی تیک د‌ام . د‌ایک و بابم زه‌بریکی قورسی گیانیا‌ن لسی د‌را . خه‌فه‌ت و کسه‌ری د‌ایک و بابم هه‌ر شه‌وه‌نه‌بوو که‌روله‌یه‌کی جوان چاک و کاسب و خوشه‌ویستیان له‌کیس‌چوه به‌لکوو شه‌وه‌ش‌بووه سهر بار که‌من‌نازم لی‌ی شیواوه و به‌ته‌نیا ماومه‌وه . زه‌بریکی قورس‌وی که‌وت . به‌جاریک روحیه‌م تیک‌شکا . وه‌ک گیزانم لی‌ی هاتبوو ده‌ستم بو‌هیچ نه‌ده‌چوو . ناهه‌قی نه‌بووم . برابه‌کم له‌کیس‌چووو که‌قه‌ت‌جاریک له‌جاران ده‌ستی وه‌به‌ر ده‌ستی نه‌هینا‌بووم . نه‌یده هیشته‌ماند‌وویم کاربک‌م . ده‌یویست کوک و پوشته و پاک و خاوین بسوریه‌وه . من برابه‌کی تاوام له‌ده‌ست‌چوو بوو . د‌وای مانگیک مه‌لاحه‌ده‌مینی بو‌ره‌انی و فه‌قه‌ی نه‌مه‌دی نه‌غه‌ده‌ و مه‌لا معصوم و مه‌لا سه‌ید نه‌جه‌د‌دین و چهند د‌وست و براده‌ری د‌یکه‌هاتن و له‌گهل

خویان بر دم بۆد مهربند و شنو و حه وتویهک گیرایانم . زورئان دلخوشی دامهوه و ناموزگاریان کردم که تازیه و دامان بۆ تونابی . مالیکت به ئهستوه بوه و ئهشقی وهخۆ کهوی جهنگهی کار وکاسی لادی بوو . کاردار وهگیر نه ده کهوت . ناموزا گهوره کهم پیشتر رویشتبوو به جیئی هیشتبووین . کاتی ئاوداشتن و شیوهرد برین رجی توتن خوش کردن سوو . ده بوایه خۆم له کار هه لکه م . به شهو د مچوووه جوتی و تا چیشهنگاو جوتم لسی د مخوری . به روز د مچومه ئاوداشتن . تیکوشانسی سیاسیم وهلا نابوو . دوست و برادره ری نغده هه وتوووی جاریک دههاتن سهرین د دام . جاروبار سوار ده بووم شان . کانسی ریکخراوم به سهر نه کرد هوه . مالی خون و ئاوه دان و به زهوقسی ئیمه تهسی خهم و خهفتهی به سهردا باری بوو . تا قه دلخوشیم هاتنی دوست وهارو ریئان بوو .

له لایهکی تر له و ساله دا د مخل و دانه کهمان گرتبووی و د مخله کانسی ئیمه له گورناوی تا ق بوون . ئه و ساله د مخل گران بوو به تاییه ت له ئازربایجان قانی بوو . عهجه م بۆ سوال کردن روویان کرد بوه کوردستان و برسی بوون . روزیک له جوتی د مچومهوه توشی کوره جحیلیکی جوان چانگی عهجه م بووم ریگای د اگر تیبوو له برسان لاکهی دههات . لیئ پرسی : " له چی ده گهری ؟ خه لکی کوی ؟ ناوت چیه ؟ " .
 — ناوم غولامه . خه لکی شوشه وانم له کارداری ده گهریم . له ته ورین له ماله ئه رباییک .
 خزه تم کرد وه . دهریان کرد ووم . دمه وهی کارداری بکه م " .
 — چی ده زانی ؟ . جوت کردن مه لهغان کیشان ئاوداشتن چ کاریک ده زانی ؟ .
 — هیچ نازانم به لام فیر دهم .

له گهل خۆم برده وه مال و نان و چام دایه و گوتم له لای من کار بکه . به وشهرته چیت پیی ده کهین بیکهی . " . گوتی قوربانیش دهم . دهی سالی چه ندت ده می ؟ . نازانم . قهرارم له گهل کرد تا زستان چل تعن پول و لییاسی بد ده می . له گهل خۆم دهرده جوتی و پائش چه ند روز فیر بوو ئه م جار به ته نیا د مچووو . زه لامیکی بالا به رزه اتیبوووه سه ر خۆ فیری کاری مال و مه زرا بسبوو خوشم ده ویست . کاتی وینجه درون هات و غولام بوو به مه لغان کیشیکی گهوره و تا راده یه کی زور حساند بوومیه وه .
 روزیک نیوهرو له هه یوان نانمان د مخوراد عهجه میک هاته ژووور سوالی ده کرد .
 به ترکی گوتی له ریئ خوار ! ستیکم ده نی سرسیمه . غولام که سه ری هه لینا تیکچووو .

همستا چوه ژووری . بابم گوتی بزانه غولام بو وای لی هات . که چومه ژوور ده گریا .
 - غولام نهوه چیه بو ده گری ؟
 - نهوه بابمه سوال ده کا . له پار پایزیوه ناگامان لیکتر نیه . نهم ده زانی چیان لسی
 ناستره . ئیستا نهوه ده بیینم .
 نوتم ره ره هیچ نیه . به خیرا زنی بکه . من یارمه تی ده دم . غولام هیناوه ده ری .
 شانویه کی دل ته زین . هر دوک دستیان کرد به گریان . دایک و بابیشم له
 گهل شهوان دستیان کرد به گریان . عجه مه مان دانا . نانی باشمان دایه . گوتی
 " مند اله کانم له نغده من . دایکم له هه مووشت تور به ی بو پر کرد . کابرا رویشت و سو
 د وای چهند روز غولام گوتی ئیجازه بده بچم سه ریکی دایکم بدهم . دایکم زور شتی دا
 به و چوه نغده ده . روزیکی تر به عاره به وینجه مان برد بو نه غده غولام گوتی :
 " با به کن دایکم دا بچینه وه . که چوین له کونه کاولیک دا چهند ته لیسیان کرد بوو
 به سیهر له بنی دا کوئبونه وه . ژنیکی جوان بالا بهرز کولمه سوور له گهل سی کیژی ضال و
 به کی بی گه یشتوو له بن هم ته لیسانه دا ده زیان . زور تیکچوم ، کزهم له جهرگی هات .
 نه ونده ی تر هه مستم به چه پهلی نیزام کرد . هاتینه وه پاش چهند روز غولام به دایکی
 کوئبوو " با میرزا کهریم خوشکه کم بینی حه یفه له برسان ده مری " . به لام له وه خهراپتر .
 روژیک له نغده ده توشی بایی غولام بووم سوالی ده کرد . سلاوی کرد و گوتی : ناغا
 بیر نه رزم وار " . واته قسه یه کم هه یه . لام و ابوشتیکی ده وی .
 - فهرموو مامه بلتی بزانه چیت ده وی ؟
 - توژنت نیه . مالی من هسی خوته . فهرموو با بچینه وه . دایکی غولام باش ده نتوا
 نی خزمهت بکا . ئیستا جیگاشی هه یه " .
 پینج قرانم دایه و رویشتم . جاریکی دیکهش بیرم له چاره نووسی هم هه ژاوانه کرد وه
 که ناچارن له برسان پیوا بهرنه وه مالی خویان .
 روژیک له نغده ده ده کهرامه وه توشی کورجیحیلیکی جوان چاک و رهنگ پیوا بوم
 ریکای داگرتبوو به ره و شنو ده رویشتم . ماند وو نه بوونیم لسی کرد و پرسى : " خه لکی
 کوئى ؟ "
 - خه لکی گورناویم .
 - گورناوی مه لای هه یه ؟

— نه خیر مه‌لای نسیه .

— مه‌لای راناگرن ؟

— ئەگەر مه‌لای چاک بستی بوچی ؟ . ناکا جه‌نابت مه‌لا بسی ؟ .

— من ئاموزای شیخ حه‌سه‌نی غه‌وسا بادم . له‌م شیخان‌هی قوله‌رین . باوکم نه‌ماوه .
برایه‌کم لای شیخ حه‌سه‌نه و برایه‌کم له‌گه‌ل خومه . دایکم و دوو خوشکم هه‌ن . ئەگەر
بگنجی له‌ گوندیک پیش‌نوژی بو خه‌لك ده‌کم و بانگ مه‌لا ده‌لیم و ئەرکم زور هاسا
نه . خانویه‌کم ده‌وی و هیچی تر .

— جاری با له‌م گونده‌ بچین نان و چایه‌ک بخوین و بجه‌سیوه‌ پاشان قسه‌ی لی ده‌کین .
له‌مالی ئیمه‌ لامان دا و ته‌ماشام کرد کوریک قسه‌ خوش‌تیگه‌ یشتوو خوینده‌وار . خووم لسی
خوش کرد بیکه‌م به‌ کومه‌له .

گوتی . " ئیره‌ مه‌لای نیه . باهم پیش‌نوژیان بو ده‌کا . پیشتر به‌راتیان ده‌دایه .
ئیستا دوو ساله‌ به‌رات وهرناگری و پیش‌نوژیان بسو ده‌کا . ماله‌کت بیته‌ ئیره . خانوش
هه‌یه . ئیمه‌ن دراوسیه‌کسی باش ده‌بین .
— کوره‌ له‌ خولام ده‌وی . ئەگەر ئه‌وه‌ی بکه‌ی قه‌ت له‌ بیرم ناچی . تو بلی خه‌لك رازی

بن .

— ئیواره‌ خه‌لك کۆد که‌سه‌وه و قسه‌یان له‌گه‌ل ده‌کم و رازیش ده‌بن . بانگی که‌یخودا
کانم کرد و نارمان ماله‌ سه‌ید برایم مان بار کرد و هینامان . دوویرایوون زور فه‌ قیر
و هیچیان نه‌بوو . شیعیری باشیان ده‌زانسی و ده‌نگیان خوش‌بوو ده‌فیان باش لی ده‌دا
دایکیکی فره‌ به‌ریز و ئینسان و باشیان هه‌بوو . دوو خوشکیان هه‌بوون به‌کیان بیوه‌ ژن
بوو میردی مرد بوو هه‌تا بلی جوان و شوخ و ره‌نگ ژن و به‌ حورمه‌ت . به‌ناوی " شوشه‌"
ئه‌وی دیکه‌شیان مندال بوو به‌لام زور جوان . به‌د به‌ختیان ئه‌وه‌ بسو ئیدعای شیخا—
یه‌تیاں ده‌کرد ، نوشته‌یان ده‌نوسی ، ده‌چونه‌ سه‌ر نه‌خوشان و ئەم کاره‌ حیزانه . کاریان
نه‌ده‌کرد . ئەو ساله‌ فعه‌له‌یی زور گران بوو . هیچیان نه‌بوو به‌لام نه‌ده‌چوونه‌ کار .
به‌شی زور هه‌ر له‌ مالی ئیمه‌ بوون و له‌ هه‌موو شت چاوه‌ دیریمان ده‌کردن .
کوری قسه‌ خوش و رحه‌ت سوک پیاو لی یان بیزار نه‌ده‌بوو . ده‌رویشی قیر بسوون و
هه‌رچی هه‌یان با خویان و له‌ گه‌ل میوان ده‌یانخوارد . خوشکیان زور جار لای
دایکم باسی ده‌کردن که‌ ته‌مه‌لن کار ناکن .

ده‌مخله‌ کانم گه‌یشتنی و کاتی ده‌روینه‌ بوو . به‌کجار زور بوون و منیش به‌ ته‌نیا . غولام

غیری مهلفان بسوو. به ناوی یارمه تی و تنیایی سید برایم هاندا که یی یارمه
یم بدا. وانه کرد که هست بکا کبه هسق کار دهکا. به لام زیاتر له فعله بسوم
حیلبد کرد و یارمه تیم دهدا.

شمه دی حاجی قادری هه ریری

بیجگه له سید برایم که یارمه تی ده دام دیسان پیوستیم به کاردار و یا فعله هه بسوو.
له نغده به براد هرام ئه سپارد بوو که فعله م بو پیداکن. روزیک چومه نغده
هه مه مهینی هیجری گوتی: "چاک بو هاتسی. شمه دی کوری حاجی قادرم بسو
گرتوی و ئه ورۆ بووم ده هینای. حاجی قادری هه ریری گه وره ترین دهوله مند ی کوری
نغده هه بوو. ئه و کوره ی ده کرد بوو ده سوراوه. شمه دمان دیته وه و قهرارم له گهل کرد
روژی به چوار تمن یی درمغ بکا. پیشه کسی. دتمه نی لی وهرگرتم و ره گه لم گهوت.
شمه د ده روز کاری کرد و روزیک که هه مستاین بو سه ر کار بچین نه ما بوو. ماوه یه ک یی
چوو روزیک له نغده له گهل چهنه براد هرام د مخولامه وه توشی شمه د بووم.
گوتم شمه د تو دتمه نت له کنه. یا وهره کارم بویکه یا پوله کم بد هوه. هه ره وه ک سه گی
در به گزم داهات. "کرمانج، فعله یشمان پیی دهکا و له نیو بازار ئا بروشمان ده با.
داوای شهرف ده کم". گوتم: "هه تیوه ئه گهر شهرف هه بایه کاره کت ته واو ده کرد و
خوت نه دشار ده وه. ئیستا تا وانبار یسم ده کی؟".

— دست هه لتاگرم شهرف سی منت شکاند وه. له بازار بروام یی ناکن".
ئیتراگرم گرت. لیی گه راه وه تا هیزم تید ابوو زللیکم لیدا. ئه وه له جیاتی پنج تمن،
باشان حیسابت له گهل ده کم.

شمه د وه د وام که وتبو ده یگوت له جیاتی ئه مزلله یه ده بیی پینج تمنم بد هیه ی. کوره کان
کالته یان یی ده کرد و ده یانگوت هه قته ده بیی پینج تمنت بداتی. ناچار چومه د وکا
نسی حاجی قادرو گوتم حاجی تو ئه و کورته بو شلتاخ به ره لا کرد وه. عهیب ناکن.
میرزا عه ولای کوری هات د ووسی شه قی لیدا و دتمه نه ی من تیدا چوو.

شیخ مارفسی کوری شیخ سماییلی شنویه

به هوی سفری شنو وچهند جار په کتر د پتن له گهل شیخ مارف بسبووینسنه
 ناشنا . روزیک ته ماشام کرد له جهنگی گهرمای هاوین دا سواریک له دهرکی دابهزی .
 که دهرکوتم شیخ مارف بسوو . ولاخم لی وهرگرت و بهخیر هاتنیکی گهرم و میوانداری و-
 گهلک باسی تیکوشانی سیاسیمان کرد و پاشان گوتی : " من گیر نابم . کاریکم هه بوو
 لام دا . لاموایه بو برای خوت د ریخی ناکه .
 - فهرموو . له دستمسی به چاوان .
 - ماله نهو سیده هی لیره خوشکیکیان ههیه . نهو ژنی سهد کهریمی د نجه بوو .
 پیم خوشه بزانه میردم پی دهکا ؟
 - جا بنیزه سهری . بیوه ژنه و نازاده . برابره کانی کوری باشن و لام وایه خزمایه تنی
 جه نابتیا پی خوت د هسی .
 - نا نهوانه بو خزم نابن . پولیان بد هیهی هه موو شت دهکن . من ژنه کم پیویسته
 کهریم حالی د هسی ؟ . پیم خوشه بید وینی . چهند روزی تر پیار دهنیرم وه لامم
 بو بنووسه وه .
 به لیم تحویل دا وده شیخ مارف گهیشتم . له گهل شیخه کانی غهوسابات نیوانیان -
 نه بوو . ده پیوست به سهد زاده شوشه فیرسی و بیگانه قومرغانه . کاریشی ههر نهو بوو .
 روزیک (شوشه) به تنیا هاته مالی نیمه . گوتم : " ده زانی شیخ مارف لسیره بو
 له هیوه شی دهرسی ؟ " .
 - نهو کونیه له چی دهگهرا ؟ .
 چون شتی وا دهلی ؟ نهو منی راسپارد پیت بلیم شوی پی بکهی .
 چاویکی به مانای لسی کردم . گوتی : " وا له تورانه دهی . پیم و ابوو بو خوتم پی
 دهلی . ههزار کهرت لهو پیاو تری . تو نه خویره ناسی . ههر له سوک کردن
 دهگهری . نازانم بو چی توبه من رازی نی ؟ " .
 ولامه کهی تاویک ماتی کردم . گوتم : " راستی نهو هیه توژنیکی بازنه له قول و دست و
 پی سی و کارت نه کرد وه . منیش وهرزیریک شه وروژ کار دهکم . ژنی من د هسی نیوه شه و
 ههستی هه ویر بکا و تندر وئاوران سازیکا و نانی بکا و بجیته مهزرایه .
 گوتی : " بازنه کانم له سهر بهرد ورد و خاش دهکم . ده به قهره واشی دایک و بابت .
 له وروژه وه له گهل سهد زاده شوشه تاخافتن و ههستان و دانیشتمان جوریکی دیکه
 بسوو . به لام قهت له خوشه وستی کهی پاک و به ئابروانه تنی نه پهری .

سهره‌زی کشتو کال و کاسبی خوم ئەو ساله له گوندی (ئالی ملک) رهز-
 یکیشم به ئیجاره گرتبوو کابرایه کی فه قیرم له سهر دانا بوو بیفروشی . جار و بار ئیواران
 د مچومه ئالی ملک و له میشه و دارستانه که راهه کوترم ده کرد . روزیک کابرای له سهر
 باخم دانا بوو له گهل عهجه میکی جیرانی به شهر هات و عهجه م سهری شکا . که خوینی
 بینی هاواری کرد و له باخه کانی ده ور وهر و له گوندی را دپاز ده کس به چوئاخه
 وه رویان کرده که پره کهی ئیبه . له سندوس خانووی دوو ته به قه له سهر باخ دروست ده-
 کن و پیی ده لئین (کوله باخ) . دیتم له خواری بین دهره قه تیان نایهین . چوینه
 سهر کوله و پیژه مان هه لکیشا و لی گه راین تا وه نیزی که وتن . له پر ده نگم دان و تا پر-
 یکم د مهال کردن . بو به یا حبسین و ههر یه که به لایه کدا تی تی ته قاند . خولا وه تحه
 سینی هه تا پایز ترێ خه لاس بوو جیرانه تیمان زور خووش بوو .

باپیترئاغای سو فیانسی .

ئەو ساله غولام رهزاخان گوند هه کی به باپیترئاغای قادری کوری مام وسینی سو فیانسی
 ئەسپارد بوو یا به ئیجاره ی دابوو . له جه نگی گیره و جه نجهر و خرمان کو کرد نه وه دا -
 روزیک باپیترئاغا هاته گورناوی . رهعیه ته کانی کو کرد نه وه و گوتی . ههر چی جوتبه -
 نه ده به ده پی له شنویه را عاره به داریکم بو به رینه وه سو فیانسی . خه لکه که هیچی نه گوت و
 نهشیان ده توانسی هیچ بلین . سیستمی دهره به گایه تسی و رهعیه ت بی سهر وزمان بسوو .
 گوتم . " باپیترئاغا هه موو ده زانن من لیبه له بیگار ترخان بووم . لام وایه توش
 بیگار به مه ناکه ی " .
 باپیترئاغا گوتی . " من شوانی شیریم شوانسی به ره که ت نیم " . بیگاری نه که ی ده بی سهر بروی .
 سهی خه لکیان ده نکدا بچن له شنویه را دار به رنه وه لاجان . من گوتم ناچم و ده روم .
 غولام رهزاخان هاوین هاتبووه چیانه . چومه لای پیم گوت باپیترئاغا جوابی کرد ووم " .
 گوتی . " وه ره گورناوی قازی . له وی خانوو هه یه " .
 ههر چه ند د راوسی و دوست و برادر گوتیان و مختی مال بار کردن نیه و مال ویران
 ده بی گوتم بیگار ناکم و ناچه زبیر بار . ماله کم گویتزه وه بو گورناوی قازی . خرمانه کانی
 گورناوی ئەو ساله له سهر جوگه ی چیانه و له گهل گورناوی قازی ته بهر هه بهر بوون .
 نرمان و د مغل و د انمان کو کرده وه و د هه بوایه جیگایه ک بد و زینه وه ماله که مانسی به رینی .

باهم سوار بوو و دای جیگا کهوت. له شهریفه دین له لای (حامید ئاغا) قهره پیاخ
 جیگای دیتبووه. د خل و د انمان کو کرده و بارمان کره چوینه شهریفه دین .
 چهل توکمان ما بوو من بو د روینهی چهل توك و گیره و کو کرد نهوهی پتر له گورناوی د بووم و
 له مالی سهد برایم د بووم که وه مالی خوم و ابوو. روز به روز له گهل (شونه)
 پیوهندیمان قایمتر د بووو. غلام رهزاخان که زانسی بارم کرده له دای ناردم و گوتی
 " تو دهی بییه لای خوم . نهوسال کاو ووینجه و تفاق هر چی ههته بییه .
 نهوه یارمه تیه کی باش بوو هر له وکاتهن دا د ژی باپیر ئاغا بوو. له کومیتیهی
 نه غهده د مرکردن و زهره و زیانسی خوم باس کرد . بهلام نه دستهلای نواند
 و نه کومه له سیاستی نهوه بوو که د ژی د ره بهگان له سر زحمه تکیشان وه دنک بیی .
 شهریفه دین گوند یک بوو له نیزیک رادانه . گوند یکی قشلاخ و خاوهن ئاو وله وهر
 بو جوت وگا نه د بووو. شهنجهوت مالی لی بوون تنیا کامیش و مانگایان د له وهراند و
 کاسی دیکه نه بوو. یهک د وو پهله زهویان به نیمه نیشان د ابوو پایزی چاندمان و
 شتر بیکار مامهوه . تنیا چاکه شهریفه دین نهوه بوو مهلا رسووی عهباسی برای
 مهلا عهولای زهلیلان که له دست مامهشان (حاجی عهولای قهلاتان) رای
 کرد بوو مالی هاتبوه هم گونده و جیرانیکی باش و هاو دنگیکی باشی باهم بوو.
 خاسیه تیکی دیکه نهوه بوو (کاک هممه دی برای شیخ همه نی غهوسا ئاباد) مالی
 له وی بوو د ووژنی هه بوون . خوی د مروی بو نیو د مرویشان و من ناچار وه ن
 د راوسی د هبوایه هاتوو چویان بکه م و هیندی حاجه تی مالیان به سک بنم .
 بهلام حامید ئاغا . به عومری خوی قسهی راستی به سه ر زمان دا نه دهات .
 کابراه کی زهلام د روزن ترسه نوك . (دهیانگوت له د و خانیهی سا بلا خ مهنگور به
 کیشه دین و لیک ههله کیشه ده مانچان . حامید ئاغا له وی دهی ههله دی و به سر
 تا توتنان دا ده کوئی . یهکی مهنگور دهلی . " ده لیم ده د ایت نیم حامید ئاغا له تی
 کهن سی حامید ئاغا تی د هبن) .
 من هر له ساردی پایزه وه بیکار بووم . پتر د چومه نهغه ده له مالی مهلا
 سه مه د مین یا فقهی هممه د و یا حه مه د مینی هیجری د بووم . کومه له دهات
 تهشکیلاتی ئیداری د ابه زینی و دستهلای بنوینی . بهلام به ریئوه به رانسی کومیتیهی
 نهغه ده هر نسه نه بوون که شایانی هم کاره بوون . میرزا برایمی ئیندرقانی له
 لایهن کومیتیهی نهغه ده وه کرا بوو به بهر پرسی نه منیه تی شار . چایخانهی هه بوو خوشی

نه خویندهوار بوو. چایخانه‌کە‌ی مه‌کو‌ی ئەندامانی کومەله بوو. له‌بەر ئەوه که دستە
 د‌ه‌رو‌یشت زوربه‌ی کوبوونه‌وه‌کانسی کومەله له‌مالی ئەو د‌ه‌به‌ستران .
 من له‌ گە‌ل هیندی له‌ لاه‌کان له‌ دیهات دستمان کرد به‌ پیک هینانی دستە
 نیزامی لاوان . کوردیکی کوردستانی ئەو دیو به‌ ناوی (مه‌لا سه‌لام) هاتبوه‌ ئەم
 دیوه‌ و له‌ گوندی ئارنه‌ بسبوه‌ مه‌لا . کوردیکی قوچاخ ، د‌لسوز، نیشتمان په‌روه‌ر، پۆلی نیزا
 می لاوانی له‌ گوندەکانسی قه‌لاتان و ئارنه‌ و دیلانچهرخ و حه‌لبه‌دکویک و هی تر پیک
 هینا بوو. پیوه‌ندی ئەو کومیتانه‌ی لاوان به‌ منه وه‌ بوو . کومیتە‌ی نه‌غه‌ده‌ش له‌ ریگای منه‌وه
 پیوه‌ندی پیوه‌ ده‌گرتن . له‌سه‌ر به‌ دست‌گرتنی حکومه‌ت له‌ شاری نه‌غه‌ده‌ ناکوکسی له
 نیوان کورد و قه‌ره‌په‌پاخه‌کان روژ به‌روژ زیاتر د‌ه‌بوو . ناچار د‌ه‌به‌سوايه‌ هیز نیشان –
 به‌ری . بریار درا له‌ سابلاخه‌وه‌ هیندی چه‌گدار بین . له‌سه‌رانسه‌ری سندوس به
 خه‌لکمان راگه‌یاند که هه‌ر چی سواره‌ و چه‌کی هه‌یه‌ تاوه‌هل نه‌یه‌ بگاته‌ نه‌غه‌ده‌ .
 ئەو روژی دیاری کرا بوو میرزا وسینی فروهر به‌ جلی نیزامی ئەفسه‌ریه‌وه‌ له‌ سابلاخه‌وه‌ –
 که‌ینتی . نیزیکه‌ی . ه‌ه‌سوارێ کورد به‌ چه‌که‌ وه‌ به‌ ریز و نه‌زمیکه‌ی تایه‌ ته‌سی که‌ د‌وو –
 که‌سه‌ به‌ ناوی (مرادی ئایشه‌خاله‌ و که‌ریم‌کاشان) ریه‌ریان د‌ه‌کردن ، گه‌یشته‌ نه‌غه‌ده‌ و
 نیشان د‌انسی هیزیکه‌ گه‌وره‌ بوو . میرزا وسین به‌ دریزی قسه‌ی کرد و کوبوونه‌وه‌ بلاوه‌ی
 کرد . به‌لام ئیتر مه‌سه‌له‌ی دسته‌لات له‌ سندوس به‌جاریک چاره‌ سه‌ر کرا .
 له‌ به‌ هاردا کومیتە‌ی نه‌غه‌ده‌ به‌ بونه‌ی له‌ دایک بوونی ستالین بریاری دا جیژن بگری
 و ئەفسه‌ری روسیه‌ی که‌ هاتبوونه‌ نه‌غه‌ده‌ بانگیان بگا . کومیتە بریاری دا که‌ من وتار به‌ ده‌م .
 ه‌ه‌وه‌لین‌جبار بوو له‌ کوبوونه‌وه‌یه‌کسی وا گه‌وره‌دا قسه‌م د‌ه‌کرد . سوفی سه‌عید و سوفی
 صالح د‌وو برای کوردی د‌لسوز و نیشتمانپه‌ره‌ر بوون . مریدی شیخ عه‌بدولقادی نه‌ه‌ری
 بوون و هه‌ر به‌و بونه‌وه‌ بو‌کوردایه‌تی سوتا بوون . به‌ هه‌ر د‌ووکیان وینه‌یه‌کسی گه‌و
 ره‌ی ستالین یان هه‌لگرتبوو له‌ پیش‌خه‌لک دا د‌ه‌رو‌یشتن تا گه‌ یشته‌نه‌ د‌وخانیه‌ که‌
 مزلی روسه‌کان بوو . ئەوانین هاتنه‌ده‌ر و میتینگ دست‌پیکرا و من چومه‌ سه‌ر کورس
 وتاریکی پیشتر ئامادەم کرد بوو به‌ راشکاوی خوینده‌وه‌ . وتاره‌که‌ براد‌ه‌ریک به‌ ترکی وه‌ری
 د‌ه‌کیراوه‌ .
 زستانی له‌ شه‌ریفه‌دین د‌مخه‌کانمان د‌ه‌ریان هاو‌یشت بوو هیچیان لسی شین
 نه‌بوو . به‌ ناچار هه‌ر به‌و د‌مخه‌ل و د‌انه‌ به‌ری د‌ه‌چووین که‌ له‌ گورناوی هینا بوومان .
 له‌ به‌هاردا بیگار بووم . له‌ بیگار و ژیر دسته‌لاتی د‌ه‌ره‌به‌گانی‌ن بیزار ببوم و نه‌م د‌ه‌ویست

بچه گوندیک که توشی بیگاری ئاغا و ژیر دستی بم . له شه ریغه دین کس کاری پیمان نه بوو . حامید ئاغا مانگی جاریک دههات نانیکی دهخوار و دهرۆی . حاصلی شم گونده بوو حامید ئاغا بریک گیا و مالیاتیک بوو له و لاخانهی دستاند که خه لکی رادانه لی یان دله وهراند . سهرهتای بههار بوو ویستم له محال سهریکی مالی مام بدهم . ئیواره درنگ گهیشته سابلاخ . و لاخم له کاروانسهرایهک بهسته وه هاته شه قام . له پر توشی کریختا عه ولای برزای کوخا مهره ز بووم . پاش ئه وه مسله تمان کرد بوو هه وهل جار بوو یه کترمان دهبینی .

کوخا که چاوی به من کهوت ئامبازم بوو یه کترمان ماچ کرد و گوتی : " ته لاقم کهوی له تو ده گهرام . وهره با برۆین . "

— سو کووی راوسته کارم ههیه .

— کارومار نازانم . لیژه پیوه بووم و کهم نیه . وهره با برۆین .

چوینه مزلی کوخا . نانمان خوار و هیندی وهره قه ی د و خانیهی هینان . گوتی : " د ومانگه له سهر پولسی ئه وه نده توتنه مهحتلم . ئیستا دهلین پول هاتوه و له میاندا د هیدهن . بۆم لیک د هوه چهنده و له گهلم وهره میاندا واپوله که وهر برم . "

— من به سواریم و ئه سپه کم له کاروانسهره قری دهبی .

— ئیستا دهنیرم بیهیننه کن و لاخه کانی ئیسه .

عیلاج نه بوو . شهو ته ماشای وهره قه کانم کرد و کووم کرد نه وه هه مووی نیزیکه ی دوو هه زار تمن دهبوو . وهره قه یه کیان له نیو بوو ته نیا به سیفر (۲۴۰) نووسرا بوو . باش لی ئورد بومه وه به حهرف نه نووسرا بوو . شم ژماره یه له تاچه نوخته یهک دهبوو به (۲۴۰۰) . دوسه و شازده تمنی زیاد دهر کرد . به کوخا عه ولام گوت شم وهره قه ئاوایه . بانوخته یه کسی بوو انیم و (۲۱۶) تمن زیاد بگا . کس به کس نیه .

کوخا گوتی . " کاکه لی گهری . مال ویرانم مه که . ئهوی دیکشم له کیس دهچی . بریکمان قسه کرد (گوتی باشه . نوخته ی بووانی . دههات قه له می بۆ بهرم دستی ده گهرتم . کاکه لی گهری مال ویران دهبم . به قسه ی کوخا عه ولام نه کرد و سیفریکم لی زیاد کرد . به یانی چوینه میانداو . که گهیشتنی حیسابدار پولی دههینا بوو سابلاخ چهنده ئاغای دیکه ش چاوه روانیان دهر کرد . کوخا تفهنگه کهی دا به من و له گهله ئه وان خووی ده ماشین ئاخنی . پاش ماوه یهک سواری ماشینیکی رووسان بووم چومه وه سابلاخ که چوم کوخا عه ولا له دوکانسی حاجی عه ولای چه له بی دانیشتبوو .

که چاوی به بن کهوت همستا و هاته دهر گوتی . " دهرم هیئا " . با بچین نان بخوین
 نانمان خوارد و گوتی : " با بچین که و اوپاتولیکت بو بکرم " .
 — کهوا و پاتولم ههیه . پوله زیاده که بیینه بهش کهین .
 — شهوه رووت کردنه . پولی خوومه و دو مانگه له سهری مسحتهل .
 — من پولی تووم ناوی . شهوهی زیاد م کرد وه نیووم دهری . پاش چهقهیهکی زور ۱۱۰
 تههه له کوخا عهولا تهستاند و چوم بارگینم زین کرد و چومه ماله مام . دواي چند
 روز بومالی گهراهوه .

ئیچاره ی باخی تری

له شهرفهد دین هیچ کار و کاسبیم نه بوو . روژیک ههههه مینی هیجری ؟ رتی
 " کوندی (میهماندار) باخیکی تری باشی لی یه . با به ئیچاره ی بگرین . ملکی میرزا
 رحمتی شافیهیه . روژیک چوین ته ماشای رهزه که مان کرد بهریکی باشی هه بوو .
 بریارمان دا بچم له مام بازیدی خانچی نوینهری میرزا رحمت له تازه قهلا به ئیجا
 ره ی بگرم . خه بهرمزانی میرزا رحمت هاتوته تازه قهلا . میرزا رحمت گونده کانی
 خووی به رسول ئاغای کوری کاک ههههه دی مهیندی تهسپارد بوو . (شهه راست شهو
 پروسه یه بوو له کوردستان که له ولاته کانی تریش له کاتی ریشه داکوتانی سهرمایه داری دا
 بوو ژوازی شار بو پاراستنی سهروهه و سهرمایه کی له گهل دهره به کی گوندی خزمایه تی ده
 گسره و پیوهندی به تین ده کرد . بونونه زور له سابلایان کچیان ده دا به دهره به گه
 کان و یان ژنیان لی دهخواستن) .
 کاتیک چومه تازه قهلا میرزا رحمت و رسولاغا لهوی بوون . میرزا رحمت
 نهی دهناسیم به لام رسولاغا و مام بازید باشیان دهناسیم . دواي به خیر هیئان مام
 بازید پرسی . " خیره شوکر شهوه چونه ریخته لهت کرد وه ؟ " .
 — بیستم ئاغای لیره یه و هاتووم باخه کی میهماندار به ئیچاره بگرم . خووت ده زانسی
 له شهرفهد دین هیچ کاسی نیه و بیکارم . ههههه مینی سهوزمچی له نهغه ده شهه
 یکم ده بیی " .
 میرزا رحمت گوتی : به چند به ئیچاره ی ده کری ؟
 — نازانم ئاغای . چند باشه شهوه نه . ده مانه وی قازانجی لی بکین .

مام بازید گوتی : "هزار تمن چاکه ؟"
 - هزار تمن زوره . جهوت سهد تمن باشه .
 - میرزا رحمت گوتی : "باشه بیده نی"
 مام بازید گوتی ئیجاره نامه بنووسه و بنیره سهری .
 میرزا رحمت گوتی : "ئیجاره نامه ی ناوی . بچنه سهری و به ساحییی کهن .
 چوموه نغده و له گهل حهده همین چوینه میهماندار . خهک دهیان
 گوت ئهو باخه قهت هیچی لی پیدانه بوه . باخه وانیکی عجه می لسهر بوو
 گوتی : "باخه واننی من بدن دهروم . ده بویه پینج یه کیک (واته سهد و بیست تمن)
 باخه واننی بدهینی . گوتمان ده بی له سهر باخی بی و چغندی لی پیدانه بوو
 باخه واننی خوت ه لگره . عجه م به ئیجبار له سهر باخ مایه وه . هاوین له گهل
 حهده همین هاتینه سهر باخ . به لام باخ بهریکی گرتبوو که س شتی وای نه دیوو . شم
 جار ئیقه ده مانویست باخه وان بخوا باخی به جی نه ده هیشت . کیژیکی جوان وله
 بار و ضد الکاری هه بوو دایکی نه مابو له گهل کوریکی چکوله هینا بوویه باخ له وی ده ژ-
 یان . له گهل کچه که ده مستبازی و گالته م ده کرد . ممشدی ترسی ریکهوت که کیزه که ی
 فریو بدهم . روژیک گوتی من لیره نابم چهنده م ده ده نی رازیم و دهروم . سهد و ۲۰
 تمنمان دایه و باخی به جی هیشت . هاوینی نه وساله له سهر باخ زور خوشم
 رابوارد . له نغده دست ویرا هر ده هاتن و له نیو گوندی ده سورامه وه . جاروبار
 سهریکی مالیم ده داوه و ده نا له کوله ی باخی رام ده بوارد . حهده همین نهی ده هیشت
 کار بکم . هه موو روژی د ووبار تری لی ده کرده وه و ده بیرده بازار . بانسه که بهری
 نه وه نه زور بوو ناچار بووین بیکهینه کشمیش . زوریشمان داپوشی بوؤ زستان . به کورتی
 پاش هه موو شت جهوت سهد تمننی قازانج کرد .
 نه وساله عاره به یه کم له عجه میکی فخرخوزادی کریوو سنی تمننی له سهرم ما
 بسوو . نیوانسی فخرخوزاد و میهماندار سه عاته ریبهک پتره . هه موو روژی ریگای دا
 ده گرت و ده هاته میهماندار . له ریگا پیلاوه کانی داد هکنده به بی خواسی ده روی .
 که ده گه یشته نیزیک کوله ی باخی لاقی له ئاووه ده دا و کوشه کانی ده کرده پی
 و ئیه له سهر کوله ده مان بینی . حهده همین ده یگوت : "ممشدی هات"
 ممشدی ده گه یشتی ("سه لام مهلیکوم" . یالا ممشهدی به خیر بی . توزیک داد نه یشت

عەلی ئالیاوی و مەلا مەعصوم و مەلا بابە ویسی و چەند مەلای دیکە میوانمان بوون چەند روز لەوی بوون و یاشان بریارمان دا بچینه سابلاخ . لە قاوێ خانەئە کوسە کەریز - زور مەحتەل بووین مائین نەهات . سەعات دەی شەو بوو لۆزیهک هات سواری کردین و نیوێ شەوێ گەشتینە سابلاخ . لە میوانخانە جیگامان وەگیر نەگوت . گوتیان بە بچینە خانەقایی تەویڵە و سوفی ئەحمەد دەناسین ، شەو گەرمە لەوی دەخەوین . فیکری چاک بوو . چوینە خانەقا و بانگی سوفی مان کرد جواب نە بوو . سەرما ، دەلەرزین . لە پەرمەلا مەعصوم گوتی بکشینەوێ و دەنگ مەکن . چە پەشت دەرگا (بانگی کرد) :
 " سوفی سوفی دەرگا بکەوێ ئەو مەیتە بچینە زور . حاجی . . . عەمری خوایی کردوێ . " . گەرچ دەرگا کراوێ و مەلا خوایی دەزوری راکرد . بریکیان قەس بە سوفی گوت و شەو لە خانەقایی نوستین . بە یانسی مەلا سەید هاشم هات و چوین لە مالمسی ئەوان و چامان خوار .

لە دیهاتەوێ بوشار

هەر لە زستان دا بریارم دا ئیتر لە گوند دا نە نیشم و چی تر بیگار بو ئاغا نەکم . چەند روزی ما بوو بو نەوروز چومە نەغەدە کە خانوو پەیدا بکم . بە هەلکەوت توشی کاک ئەحمەدی سەروکانی بووم . پاش چاک و خوشی گوتم هاتووم خانویەک پەیدا کم و ماله کم بێم نەغەدە . کاک ئەحمەد گوتی : " من لیرە خانووم هەیه . خانووی خوتە وەرە دانیشە و هەتا پیت خوشە تییدا بە . ئیستا عەجەمیکی رووتە تییدا یە وەرە بچین پستی بلین چولسی کا " . کە دە چین خانویەکی گەرە خوش حەساریکی مەزن بە عەجەمان گوت تا دەو روزی تر چولسی کا . من بو شەریفەدەین گەرامەوێ و ماتم بار کرد و هاتە نەغەدە . فیری ژیانی شارستانی نە ببوین دا یک و بابم ماوێک زور نارحەت بوون . شارستانی بی کار و کاسبیش بەلایەکی گەرە یە . جوت و عارەبە و یەک دە گامیش و کەلیچە و پاتالم هەبوون فروشتەن و تاقە گامیشیکم بو و هیشتەوێ . پولیکم هاتە دەست و چومە تەوریز . لە تاجریک شوشە و بلوریاتم کری و هینام بە دەستە بە د و کاند ارانم فروشتەوێ و خیریکی باشم کرد . کەوتە سەرکاسی و بابیشم لە پیش دە و کانی سەرتاشیک هیندی ورد والەئە دا نا بوو هەم خوئی پیوێ خەریک دە کرد و هە

پيگهيك بوو بو كار و كاسي من .

هاتني نغده تي هه لچونه وهی تيكوشانی سياسي به دواوه بوو . لاهه كان ليم
 كود هبوونه وه و كومپتهی نغده زور جار كاری پی دسپاردم . (محهمه دی قادری)
 كاك همه دی سهروكانی كه پاشان هه وه لین كهس بوو له كوماری ديموكراتی مه هاباد
 میدالی قاره مانى وهرگرت و دهرجعی (كاپیتانی) درایه ، هاته نغده . شه بو كورد
 نه ما بوو شه وروژ هه له مسورا و ته بلیفاتی ده كرد . لاهه كانی كود هكرت وه وه مشقی
 پی ده كردن . گوفاری نیشتمانمان به لاهه كان ده كری و له گه لمان ده خویند نه وه .
 نغده بپوه ناوه نديكى گهرمی تيكوشان . كورد هكانی گهرمینیش روویان تی كرد بو
 تيكه لی و سهودا و كرين و فروتن له نیوان برایانی گهرمین و كوستان داله باری ئانیشه وه خه
 لكی بوژاند بووه و . باریكى مه نفی شه بره و م بازار و هاتوو چویه شه بوو كه موفته خوری
 پهیدا كرد بوون . به سه دان كهس به نیوی (دهلال) بیکار د مسوران وه و نه سهر حیسا
 بی سهودا و مامله خه لكی تر ده زیان . كومپتهی نغده كه حاكیمه تی گرتبوه دست
 شه نده هی عورزه نه بوو دار و له له یك بو شه موفته خورانه دابنی .

روژيك برایه كی هه ولیری له بازار شتیکی فروشتبوو هاتبوو له بن دیوار پاره كی
 د بنشارد . ده لالیك چاوی پيگهوت كه وا كورد یكى گهرمین پاره ده ژیری . چوه كسني
 و كرتسی : بده بو ت ببزیرم .

— لو لوخوم چیه . وا خوم شه ببزیرم .

— ئاخه من ده لالم

— من چی بكم تو دراری

— من ده لالم و ده پی شتیكم ده هی

برای هه ولیری هه ر رست بووه و گوتی : " یهك ده راره ، دود ه راره ، سی ده راره ، لسو
 لو خونچن كه وادی بكن " . كابرا خهريك بوو كیشه پی بكا . چوم بریکم سهر كونه
 كرد و روشت .

كومه له ده هات وهك هیزیکی نیزامیش خو بنه نی . هیند يك له كاد ره به كار و
 چالا كه كانی كومه له لیباسی شه فسهری شیوه رووسیان ده بهر ده كرد . یهك له و تيكوشه
 رانه كاك سه عیدی قولیسی بوو . چه ند سوار چاکی له خو كو كرد بوونه وه وهك مه عموری
 كومه له كاری ده كرد . هیندی كه سیش هه ر به و ناوه كه لكی خه راپیان وه ر ده گرتو —
 راوورتیان ده كرد .

روژیک له سا بلاخ به مهیدانی ئاردی دا د هرویشتم کابرایه کی رهنشاله ی گسروی
 شالیکی له نیوقه دی هالاند بوو د مسحییکی د هک گوره له شان و وه کازیک به د هسته
 وه و هاته پین و گوتی : به شی د هرویش بده .
 چاویکم لی کرد ناله بارم هاته بهرچا و گوتم : " د هرویشی چی ؟ شهرم ناکی سوال
 ده کی ؟ برو بۆ خوت کاریک بکه ."
 — تولم قسانه گهری به شی د هرویش بده
 — د هرویشی چی ؟ ساخته چی ؟ ههر وام گوت هیندی ورتکه بهر د و خیز له وئی
 روکرا بوو، مستیکی ورتکه بهر د هه لگرتو هاویشته زاری و گوتی : " سوکایه تی بسه
 نهولادی پیغه مبهرد ده کی ؟ .
 ئیتر هه لم کیشا د ه مانچه و لوله د ه مانچه یه کم ده پشت ملی کوتا و وه پیش خۆم دا بو —
 شاره وانسی . مهید پیره ی رحمتی سه روکی شاره وانسی بوو . د مستی کرد به پارانه
 وه . د وکانداره کانی گهره ک بانگیان کرد ، به قورئانت بیهری مه دن . به بیانووی
 نوشتو و دوعا ژنی گهره کی نه هیشته . وه پیش خۆم دا توشی وسینه زهر د و کاک سه
 عیدی رحمتی بووم . خوئی هاویشته سه رچه که می نهوان و ده پاراوه و ده یگوت :
 " نه مجار ئازاد م کهن لیره نامینم د هروم تو به ده کم . " به د وو قول سوران دا ناردم بو
 شاره وانسی . پاشان د هرکوت جاسوسی ئینگلیز بووه . د ابوویان به تهواریشان و برد
 بسوویان .

حیزی دیموکراتی کوردستان

خه زه لوهری سالی ۱۳۲۴ شاری سا بلاخ بوو به ناوهندی خه باتی رزگار یخوازی
 کورد و له سه رانسه ری کوردستانه وه د هره بکه و سه ره ک عه شیرت و خاوهن ملک بو سا بلاخ
 بانک ده کران . کومه له ی ژ . ک بوو به حیزی دیموکراتی کوردستان و کونگره ی حیزب
 له ۳ ی خه زه لوهر به سترا .

دامه زانسی حسیزی دیموکرات

له مانگی گهلاویزی ۱۳۲۴ د ۱۳۲۴ تاگاد اریهک به ئیمزای ۷۱ کس له روناک بېر و پیاو
ماقول و مهلا و ورد هبورژوازی و دهره بک و سهرهک عهشیره تهکانی کوردستان له باره
دامه زانسی (حیزی دیموکراتی کوردستان) بلا و کرایه وه . هیندی له بېریوه بهرانی
کومه له و قازی محهمه دین ئیمزایان نه کرب سوو . دهقی تاگاد اریهک بهم جوړه یه .
به بسی د مسکاری بلاوی ده که مه وه .

بیسمل لاهی رحمانی رحیم . تاگاد اری حیزی دیموکراتی کوردستان

هاو نیشتمانان ، برایان

تاگری شمېر د ووهه می جیهانی که له لایهن وه ژیری خرابی دیموکراسی وه به
دستی د وژمنانی تازادی دست یی کرا بوو به باسکی به هیزی سربازانی ولاته کانسی
هاو په یمان کوژاندراوه . جیهانی دیموکراسی سهرکهوت ، وه جیهانی فاشیزم که ئیویست
نه ته وه کان و گهلانی جیهان بخاته ژیر هساره تی مستیک ریگر و خوین خوږ به تهواوی نابوت
بوو . هرچلونیک که چا و مروان د هکرا ریگی تازادی بو نه ته وه کان و گهلانی جیهان تاواله
کراوه .

ئه مرو تهواوی گهلانی جیهان ئیانهوی له مریگه یه که تاواله کراوه ته وه سوو
وهرگرن . ئهوان ئیانهوی له وادانهی که له پاکتی میژوویسی تاتلاننیک د راوه سوو
وهر بگرن ، ئهوان ئیانهوی کار وباری خویمان به تاره زوی خویمان به جی بگه یهن .
ئیمه کورد هکان که له ئیران د هژین به د ریژایی چهن دین سال و چهن دین سه ده له
پیناوی مافی نه ته وایه تی وه هاوجیگایی خومان دا خهبات ده که ین وه کرد ومانه . وه له م
ریگایه د اقوربانیه کی زورمان د اوه به لا حاکمه د یکتا توره کانی ئیران هیچ کاتیک بو ییستنسی
پیویسته کانی ئیمه تاماده نه بوون وه تنانته نه یان هیشتوه له و مافانهش که به گویره ی قانونسی

ئەساسىي دىراۋە بە ئەيالت ۋە ولايەتە كان سوۋد ۋە بەر بىگىن . ئەوان بە ھۆى گۈللە ۋە بومبا
 ۋ تۈپ ۋ گرتن ۋ تەبەئىد ۋ كۈشتنۈ يەخسىر كىرن ۋە لامى ئىمەيان د اۋ تەۋە . بە تايىسە تى
 لە سەردەمى د يىكتانورى بىست سالى رەزاخان د ا ئىمە بو لە بەر كىرنى جل ۋ بەرگى نەتە
 ۋا يە تى كورد ىش ئازاد نە بوۋىن . ئەوان بە ھۆى نو كە نىزە بە ھۆى ئە فەسەرە د ز ۋ خائنو
 رىگرە كان تەۋاۋى مە وجود يە تى ئىمەيان ، ژيان ۋ ناموسى ئىمەيان خستبۈە ژىر پى .
 ئەوان بو نابت كىرنى نەسلى ئىمە لە ھىچ چەشنە كارساتىكى د رندانە ۋ پى شەرمانە
 نەپرىنگاۋنە تەۋە . ئاخىر ئىمەن ئادەمىزادىن ، ئىمەن مىژۋو ، زمان ، رىۋوشوۋىنو د ا بى
 تايىبە تى خو مان ھەيە . ۋە ئەمانە مان خو ش ئەۋى . بو چى ئە پى مافى ئىمە پى شىل بىرى ؟
 بو چى ماھىلن بە زمانى زكماكى خو مان مند الە كانمان پەرۋەردە بگىن . بو چى ناھىلن
 كوردستان بىتە ۋلا تىكى خود موختار ، ۋە لەرىگى ئەنجۈمەنى ۋلا يە تى يەۋە كە لە قانونى
 ئەساسى د ا د يارى كراۋە كارۋىارى بەرپۈە بىردىت .

ھاۋنىشتمانە كانى خوشەۋىست ! پىۋىستە ئەمەى بزىنن كە ھەق نادىت ھە ،
 د مستندىت . بو ئەمەى ھەقى خو مان د سەلاتى نەتەۋا يە تى ۋ ھاۋجىگە پى خو مان
 ۋە د ست بىنن ئە پى خەبات بگىن . بو ئەم خەباتە يە كىە تى پىۋىستە ، بو ئەمەن تە
 شكىلات ۋ د ستە پىشەرە ۋ پىۋىستە . د ا مەزىن ۋ د ست بە كار بوۋنى حىزى د ىموكراتى
 كوردستان لە مەھاباد بو ئەم ئامانجە بە رىزەيە . ئىۋە ھاۋنىشتمانانى خوشەۋىست ،
 ئە پى چاۋوگۈپى خوتان ئاۋالە بگەنەۋە ، لە د ھۆرى حىزى خوتان ۋ مخر بن ۋە بو ۋە د ست
 خستنى مافى قانونى ۋ نەتەۋا يە تى خوتان فىداكارى بگەن حىزى د ىموكراتى كوردستان
 سەرۋو كورىگە نىشان د ەرى ئىۋەيە . بە تەنبا لە ژىر ئالاى ئەم حىزى د ا نەتەۋەى كورد لە
 خەتەرى تىدا چون نەجاتى د ەبىت ۋە مە وجود يە تى ناموسى ۋە پىۋىستىە كانى نەتەۋا يە تى
 ئەۋ پارىزكارى لى د ەكرىت . بە تەنبا بە ھۆى ئەم حىزى گەلى كورد ئەتوانىت لە نىۋ
 سنورى د ەولە تى ئىراندا خود موختارى نەتەۋا يە تى ۋ د ست بخت .

ھاۋنىشتمانانى خوشەۋىست ! ئىمە جىا لە مافى قانونى ۋ ئىنسانى خو مان شتىكى
 ترمان ناۋى . شوعارى ئىمە لەۋ بەندانەى ژىرەۋەدا بە كورتى نىشان د راۋە ئەم شوعارانە
 يخوۋىننەۋە ۋە لە ھەمۋو پىۋاۋىكى كوردى ھالى بگەن .

ئەمانەن شوعارە كانى ئىمە

۱ - نەتەۋەى كورد لە داخلى ئىراندا بو ھەنەلسوراندىنى كارۋىارى مەھەللى خىۋى

سەر به خووئاژاد بیت. وه له سنووری دهولتی ئیراندا نتهوهی کورد خود موختاری
خوی بخاته دست خوی.

۲ - مافی خویندن به زمانی زکماکی خوی هه بیت وه تهواوی کاروباری دائیرهکان به
به هوی زمانی کوردی بهریوه ببرد ریت.

۳ - له سەر ئهساسی قانونی ئهساسی ئهجمههنی ویلایهتی کوردستان به زوویی
ههلبژێرد ژیت به تهواوی کاروباری کومه لایهتی و دهولتی رابگا وه چاوه دیریان به
سەر دابکات.

۴ - کار به دهستانی دهولت به سێ قسه دهی له خه لکی مه حه للی بن.

۵ - ئه یی له سەر ئهساسی قانونیکی گشتی دا له نیوان لادیی و خاوهن مولکا

ندا پیک هاتنیک پیک بهیند ریت وه دا روژی هه ر د ووک لا دابین بکریت.

۶ - حیزی دیموکراتی کوردستان تی ئه کوشیت که له خه بات دا به تاییهتی له گه ل -

ننه وهی ئازهر بایجان وه گه له کانی تر که له ئازهر بایجان ئه زین (ئاسوریه کان وه ئه مره نه یه کان
وه هتد) یه کیهتی و برایه تیه کی ته وا و پیک بهینیت.

۷ - حیزی دیموکراتی کوردستان به ئامانجی به ره و پیش بردنی کیشتوکال وه بازرگا

نی کوردستان وه په ره پیکیدانی کاروباری فهره هنگی و ته ندروستی وه باشتر کردنی
ژیانی ئابوری و مه عنه وی گه لی کورد دست ئەکات به سوود وهرگرتن له سامانه کانی سرو
شتی وه کانگا کانی کوردستان وه له م ریگه یه وه تی ئه کوشیت.

۸ - ئیمه ئه مانه وی به ته واوی گه له کانی ئیران هه لی تیکوشینی به ئازادی بد ریت

بو به خته وه ری و پین که وتنی نیشتمانی خویان .

بژی کوردستانی خود موختار و دیموکراتیک"

ئه وانهی ئه م به یاننامه یان ئیمزا کرد بوو له سەر یه ک له م دسته و تاقه پیک ها -

تسوون : " ۲۴ دهره بگ و خاوهن ملك ۱۶ سهروك عه شیرهت ۱۸ ورده بوورژوازی

شار ۹ روناکبیر ۴ پیاوی ئاینی "

له م سەر و به نده دا سابلخ بسوه ناوه ندی تیکوشان و هاتوچوو کوپوونه وهی کورد

له هه موو لایه که وه . روژی د ووی مانگی خه زه ل وه ری ۱۳۲۴ هه وه لین کونسره ی

حیزی دیموکراتی کوردستانی ئیران پیک هات. پاشان له ژماره یه کی روژنامه ی

کوردستان دا ئه م به یاننامه بلاو کرا یه وه .

دہقی بہ یاننامہ کہ بہم جو رہیہ

حیزی دیموکراتی کوردستان

- لہ د وای ئەوہلہ ھەوہلی مانگی خەزەل وەر (آبان) ی ۱۳۲۴ حیزی دیمو-
 کراتی کوردستان لە مەھاباد د اندراو بەیان نامە ی خووی بلاو کردووە لە روژی ۲ / ۸ / ۱۳۲۴
 د ھەوہل کونگرە ی خووی کہ تیکەل بو لە سەرانو ونوینەرانی کوردان بە ترتیبی ژێرو :
- ۱ - ماکو و آرات . آقای عمر خانی جلالی . آقای شیخ حسن . آقای شیخ کی . آقای
 حسن آقای د لایی . آقای عبد الله آقای ملان . آقای فخری .
  - ۲ - سوما - برادوست - دهننت - مەرگەوەر . آقای عمر خانی شریفی . آقای طاھر
 خانی سەکو . آقای عباس آقای فنەك . آقای قویطاس آقای مە مەدی . آقای حاجی -
 وەتمان . آقای شیرو . آقای عبدی . آقای حسن تیلو . آقای نەرخان . آقای مسرەد
 آقای نورکو . آقای زبید . آقای عەزو . آقای حسن ھنارە . جنابی آقای حاجی سید
 عبد الله افندی .
  - ۳ - سنو . آقای موسی خانی زەرزا . آقای قرنی آقای زەرزا . آقای میرزا سعید
 آقای قاضی محمد . آقای کاک حمزە .
  - ۴ - سندوس . آقای احمدی کاخضر . آقای قاسم آقای پیروتی . آقای محمد امین
 آقای پیروتی .
  - ۵ - لاھيجان . آقای عید الله آقای قادری . آقای کاک مامند قادری . آقای کاک
 حسین محمدی . آقای پیروتا آقای امیر عشایری . آقای محمد امین آقای پیروتی .
  - ۶ - پیران . آقای محمد امین آغا . آقای قرنی آغا .
  - ۷ - میانداو . آقای محمد حسین خانی سیفی قاضی
  - ۸ - بوکان . آقای عبد الرحمن شرفکندی . آقای رشید علیزادە
  - ۹ - منگور . آقای ابراهیم آقای ادھم . آقای مام حسن . آقای کاک سلیمان .
 آقای کاک حمزە . آقای مینا آغا .

ئىستا که باسی دامه زانی حیزی دیموکرات هاتوته گۆری و دامه زینهران و بهشدارانسی ههوه لین کونگره ی حیزب ناسراوه بی جی نابی که مهرانامه ی حیزی دیموکراتیش بو مانه وه لیره دا تومار بکهین . هه ره وهک له سه ره تا دا نویسه مه بهست له م بیره وه ریا نه نویسی میژووو لیکولینه وه ی به سه ره ها ته کان نیه هه ره بو یه ن له شی کرد نه وه و لیکد انه وه و لیکولینه وه ی چونه تی و تیکه لی و نیوه روکی بهرنامه و دامه زینهرانی حیزی دیموکرات خو د هپاریزم .

مه رانامه ی حیزی دیموکراتی کوردستان

فه سلی یه که م ۱ - نیوی حیزبه که مان حیزی دیموکراتی کوردستانی
 ۲ - بناغه ی حیزبه که مان له سه ره ئه مانه ی ژیره وه دا رانراوه . حه حقیقه ت،
 عدالت، ته مه دون . ته واوی نیزامانه و قانونه کانی حیزب له پاش ته سد یق کران
 له کونگره به جی ئه که بیند ریت .
 ۳ - قه له م و گوله گه نم به نیشانه ی حیزب قبول کراوه .
فه سلی دوهه م

۴ - له سه ره ده می ئیستا دا ئامانجی هه ره که وه ی حیزب بریتیه له مه که له نیو سنوری ده وله تی ئیراندا پاریزگاری له مافه کانی گه لی کورد بکات وه بو په ره می دانی ئه م مافانه ریوو شوینی خود موختاری دا به زینیت . له ته واوی ئه وه ئه یاله تو ویلا یه تانه ی که به د ریژایی میژوو کوردی لی ئه ژیت وه زه حمه تیان تیدا کیشاوه هه ره وه ها له مه له بندی کوردستان ئه بی له سه ره ئه ساسی دیموکراسی دا سوودی کومه لانی گه ل له بهر چا و بگیری ئه بی به بی له بهر چا و گرتنی جیاوازی نه ته وایه تی وه قه ومیه ت و مه زه هب حقوقی به را - مبه ریان بی بد ریت بو هه لبژاردنی نوینهر بو مه جلیسی شه رای میلی .
 ۵ - ئامانجی حیزب بریه له په ره پیدانی دیموکراسی وه له سه ره ئه ساسی ئه مه بو به خته وه ری به شه ریه تی ده کوشی .

۶ - حیزب له گه ل ده وله تی نا وه ندی هه یچ د وژمنایه تی و نا کوکیه کی نیه وه بسنه ته ئیا ئه یه وی له ریگه ی ئاشتی یه وه بو دامه زرانندی په ره پیدانی فه ره نگو ته ندروستی

وه کیشت وکال کهلی کورد که له شهجامی د مهلاتی به د فهری ئیستعماردا وه پاش کهوتوه تی بکوشی . وه بو شهمن د اوای مافی خود موختاری نه ته وایه تی دهکات .
فه سلی سسی یه م

۷ - ته واری مالیات و د اهات به گویره ی پیداویستی وه کو شهکریت وه له سه رهئسا سس حیسایی بودجه ته نزم شهکریت وه د اهن شهکریت .

۸ - حکومه تی میلی له یه کهمین ههنگاوه وه د مست شهکات به ئاوه د ان کرد نه وه ی ولا وه پهره پیدانی ته شکیلاته کانی ئابوری و سیاسی وه له بهر شه ناتوانین زیاتر له سه د ا سی مالیاتی وه کو کراو به حکومه تی ناوهندی بدات .

۹ - شه تی ته واری مهئوره کانی کیشوهری و سیاسی وه ته شکیلاته کانی کیشت وکال له کورد ان بیت . حکومه تی نه ته وایه تی هه رکاتیگ به پیویستی بزانیته توانیت مشاورینی د هروه بانگ بکات . ته واری کاروباری کومه لایه تی و دهولته تی وعه دلیه شه تی به زمانی کوردی بنوسریت و بهریوه ببرد ریت .

۱۰ - حیزب بو پهره پیدانی کیشت وکال تی شهکوشیت ماسینی نوئی کیشت وکال بکریت حیزب تی شهکوشیت شه و د اهاته ی که لاری بیه کان وه د مستی شهخن به باشی بفروشری ۱۱ - حیزب تی شهکوشیت بو ئاوه د ان کردن و خاوین راگرتنی دی یه کان و ته واری شه و کوسپانه ی که بو کوچ کردنی لاری بیه کان له دی یه کرا بو دی بیه کی تر هیه له نسیوان لایه بات .

۱۲ - حیزب به تی له بهر چا وگرتنی جیاوازی نه ته وایه تی و قومیه ت و مهزه ب له ژبانی سیاسی و ئابوری و فرههنگی و ته ندروستی ته واری شه و زهحه تکیشانه ی که له کورد ستان شهژین پاریزگاری شهکات .

۱۳ - به ئامانجی پهره پیدانی عیلم و شارستانیه تی له نیو خه لکی کورد ستاندا خویندنی ئییتیدایی و ناوهنجی شه بیته ئیجباری وه له ته واری قوتاخانه کان شه تی خویندن به زمانی کوردی بیت .

۱۴ - به ئامانجی به ره و ژور بردنی راهی خوینده واری و ژبانی شارستانه تی که ک که لیک کا نگای زانستی و کتیب خانه و قهرائه ت خانه و کلوب و تیاترو مهیدانی و هرزشی دائه مه زریت .

۱۵ - ته واری شه و مهئوره کوردانه ی که له ئیاله ت و ویلایه ته کانی تر له ئیداره -

کان و لەشکر دا کار ئەکەن ئەبێ بو کوردستان بگێرد رینهوه .

۱۶ - حکومهتی میلیلی به له بهر چا و گرتنی قازانجی خوی له گهڵ دهولهته کانی تر وه له نوبهی یه کهم دا له گهڵ دهولهتی مهزنی شورهوی پیوهندی فرههنگی و ئابوری رانهگری
 ۱۷ - حکومهتی مهحلهلی کورد له تهواوی ئەو کونفرانسه بهینه لمللی یانهی که بو
 ژبانی به شه ریهت دا ئه مه زین به گویرهی نفوسی خوی تهواوی حقوقه کانی خوی دا واته کات
 ۱۸ - حکومهتی خود موختاری کوردستان ئەبێ ئیختیاری ئەمه ی هه بیت که
 ئیختیازی کاتکا کانی ره مه هل هیند راو وه ره مه هل نه هیند راوی کوردستان به هر که سیک
 بی یه ویت بدات .

سه سلی حواره حکومهتی میلیلی بو دا بین کردنی پیدا وسته کانی خه لکی کوردستان
 له ریگه ییکی هه رزان و بسی ده ردی سه ر وه به ره ره کانیه کی به تین به پیچه وانهی سه له م
 خور و گران جان و موخته کیران به ریوه ئەبات .

۲۰ - حکومهتی میلیلی ئابوری کوردستان په ره بی ئەدات وه له تهواوی شاره کان
 سه نه ات دا ئه مه زینیت . ئەبێ دهستی بهد فرهی ئیستعمار له سه ره سه روه تی ته بیعی ئیمه
 ببرد ریت بو خومان ئەبێ له و سه روه ته سوود وه ر بگرن وه له عهینی کات دا به قازانجی
 به شه ریه تی بگه یینین .

۲۱ - ئەبێ له تهواوی کاروباری سیاسی و ئابوری و کومه لایه تید ا ژنانین وه ک

پیاوان خاوه نسی حقوقی به رامبه ر بن .

۲۲ - مافی که مایه تیه نه ته وایه تیه کان که له کوردستان ئەژین (ئازه ربایجانسی

ئه رمه نسی ئاسوری) به تهواوی ئەبێ له بهر چا و بگیریت .

حیزی دیموکراتی کوردستان - ئازهری ۱۳۲۴

پاش دامه‌زانی حیزی دیموکراتی کوردستان ئەندامان و ریکخراوه‌کانی کومه‌له بوون به بهشی حیزب و تیکوشان به‌ناوی کومه‌له له گۆزی دا نه‌ما . حیزی دیموکرات به گورجی دستێ کرد به دامه‌زاندنی هیزی به‌رگری و گرتنی پیشمه‌رگه و دانانی قوتابخانه به‌زمانی کوردی و دانانی چاپخانه‌ی کوردستان و دهرچوونی روزنامه‌ی کوردستان و دانانی رادیو له مه‌هاباد و هه‌نگاوی به‌کلکی دیکه . به‌لام هه‌ر له‌سه‌ره‌تاوه دمه‌لات که‌وته دهـ ست‌خاوه‌ن‌ملك و دهره‌به‌ک و هه‌یندی بورژوازی شار و کسانێ هه‌له‌په‌رست که‌ خوێان له ده‌زگا‌کانی حیزب و ماله‌قازی نیزی‌ک کرد بووه . ئەمه له لایه‌ک، له لایه‌کی دیکه‌وه له نیو زحمه‌ت‌کیشانی شار و گوندا ببوو به شایسی و زه‌ماوه‌ند و جیژنه و خوشی و له‌که‌م گوندی کوردستان شه‌وروز شایی و هه‌له‌په‌رکی نه‌بوو .

روژی کرد نه‌وه‌ی چاپخانه‌ی کوردستان له بیره به‌راستی به‌و بونه‌وه هه‌یندی کهر هه‌ر بو‌ناو و تاریان ده‌دا که هه‌یچ پیوه‌ند یکیان به‌ روزنامه و چاپخانه و نوسین و زانستو فره‌هه‌نگه‌وه نه‌بوو . یان روژی دوه‌ی ریه‌ندان روژی راگه‌یانندی کوماری دیموکراتی کوردستان ئەم کسانه و تاریان دا (سماییلی ئیلخانی زاده، برایعی ئیلخانی زاده، زیرو هه‌رکی، رحمانی ئیلخانی زاده، شیخ حه‌سه‌نی شه‌می بوهرانی، برایاغای ئەده‌هه‌م، جه‌عه‌فر ئاغای که‌ریعی، حه‌سه‌ناغای مه‌عرفی و . . .) که هه‌یچ یه‌ک له‌وانه نه‌ک هه‌ر به‌ کوماری مه‌هاباد و جولانه‌وه‌ی رزگار یخوازی کورد وه‌فادار نه‌بوون، به‌لکوو خه‌یانه‌تیشیان پێ کرد و له‌پشته‌وه خه‌نجه‌ریان لی دا .

له‌م سه‌رو به‌نده‌دا رایانگه‌یانند که خویندکار بو یه‌کیتی سوفیه‌ت ده‌نیرن . کومیته‌ی نه‌غه‌ده‌ منی پیشنیار کرد که بچم بو خویندن . به‌لام من کوره جوتیری‌ک بووم نه‌ کوره ئاغا بووم نه‌ کوره بورژوازی‌شار پاش هاتو چویه‌کی زور منیان به‌ پێ ده‌لیل له‌ ریزی نیردراوان ده‌رهاویشته‌بوو . پاش ئەوه من به‌جاری‌ک له تیکوشان دلسارد بووم و دستم کرد به‌ کاسی و خه‌ریکی به‌ریچوون و ژیان بووم .

چهند بیره‌وه‌ریه‌کی خونی

روژی که مه‌لا مسته‌فا ده‌هاته‌ سا‌بلاخ یه‌کی‌ک له‌ روزه میژوو بییه‌کانی سه‌رده‌می جولای - نه‌وه‌ی کورد له کوردستان بوو . خه‌لکی شار به‌ گشتی خو‌ی بو‌ پیشوازی ئاماده کرد بوو . له‌ گونده‌کان و شه‌ره‌کانی دیکه‌ی کوردستانیشه‌وه خه‌لک هاتبوو . مه‌لا مسته‌فا به‌ پیشوازی

و به خیر هینانیکی گهرو بی وینه گه‌یشته نیو شار و له ده‌فته‌ری حی‌یزب میوان بوو. ئەزیش سه‌بارت به ناسیاری له‌گه‌ل کار به‌دستان و شاره‌زا بوونی تیکوشانم یه‌کیک له‌و کسانه بوم که توانیم له مه‌جلیسی به‌خیر هینان و دانیشتن دا به‌شدار بم. عاله‌میکی زور دا - نیشتبوون و قسه ده‌کرا. یه‌کیک له تایفه‌ی قازیان که د وکتور بوو ماوه‌یه‌ک بوو له تورکیا زیا بوو تازه به میوانی هاتبوووه هه‌لیدایه و خووی به مه‌لاسته‌فا ناساند و گوتی: "توربان من د وکتورم و له تورکیا ده‌ژیم. بریارم داوه کاتیک بیه‌وه کوردستان که هه‌موو شووان و گاوانیکی کورد روزنامه‌ی به‌دسته‌وه‌بی و بیخوینیته‌وه".

به‌رحمه‌ت بی مه‌لاسته‌فا گوتی: "جا ئەو ده‌م بوچ دی‌یه‌وه کوردستان. ئەو ده‌م گه‌لی کورد چ پیوستی به‌تۆ ده‌بی. ئەگه‌ر راست ده‌کە‌ی کوردی نیشتمان په‌روه‌ری ئەم رو‌وه‌ره‌وه کوردستان. کورد ئیمرو پیوستی به‌توه‌یه. ئەگه‌ر هه‌موو شووان و گاوانی کورد خوینده‌وار بوون ئیتر هیچ پیوستیان به‌تونیه و مه‌یه‌وه." کابرا بیده‌نک بوو مرتەقی له‌به‌ر نه‌هاته‌ده‌ر.

ناود یته‌وه‌ه سو‌ئاغا

له‌سه‌ر ده‌می تیکوشانی کومه‌له و دامه‌زرانی حی‌یزب دا کۆری خوینده‌وار وزانا بیان کۆده‌بوونه‌وه و ده‌یانویست وشه‌ی کوردی بد‌وزنه‌وه و له‌نووسین و ئاخافتن دا به‌کاری بینن. روزیک له‌مه‌هاباد له‌کۆریک دا به‌شدار بووم که باسی ئەم مه‌به‌سته‌ی ده‌کرد. هاتنه‌سه‌ر ئەو بریاره‌که له‌جیاتی وشه‌ی (خانم) وشه‌ی (یای) به‌کار بینن. که ئەم وشه‌یه‌ له‌نیو هیندی عه‌شیره‌تی کورد به‌تایبه‌ت (مه‌نگور) باوه‌و جوانه‌. پاشان ده‌گه‌ران که بو (ئاغا) ئی وشه‌یه‌کی کوردی بد‌وزنه‌وه. پاشا باسیکی زور حاجی بایزئاغا گوتی: "عه‌جاله‌ته‌ن به‌ئیمه‌ش هه‌ر بلین (یای) تا ناویکمان بو‌ده‌بیننه‌وه".

کی کورده‌ه؟

دیسان له‌سه‌ر ده‌می تیکوشانی کومه‌له‌ی ژ.ک دا هه‌ستی ناسیونالیستی و - ولات‌پاریزی خه‌لك هه‌ر شه‌پولی ده‌دا و باس هه‌ر باسی کورد و هه‌موو کهسیان به‌

کورد د ا د ه نا . روژیک له کووونوهو په یکه له سابلاخ باسی شهوه د ه کرا که کی کورد بسوه . هیندی د ه ینگوټ (ټییراهیم پیغه مبر) کورد بوه . هیندی یکی تر له وکونتریشیان به کورد د ا د ه نا . روویان ده (برایمی محمود ټاغا) کرد و گوتیان : " برایماغا تو بیر ورات چیه " برایماغا گوتی : " به خوا من ټاقلم له شیخی بورهان و سیدی زه مبیل به و لاهه بر ناکا . شه وانم بی کورده و هه ورازتر ناچم " .

د ووی ریبهندان و کوماری دیموکراتی کوردستان

هه ر له مانگی به فرانباروهه له شار و گوندی کوردستان شایی و خوشی که وتبوه نیو کومه لانی خه لک و لاهه کان د سته د سته د مچون ناوی خویان له هیزی بهرگری میلی د ا د ه نووسی . له لایه کی ترین زوربهی ټاغا و مره به ک کرا بوون به شه فسه ری حکومه تی میلی و د ه رجه و نیشانیان د را بوویه . له هه موو ناوچه کانی کوردستان به شی زوری د مه لات به دست ټاغا و د ه ربه گانهوه بوو . له سند و س سید ټحمه دی کوری سید ته ها کرا بوو به سدری کومیتهی سند و س . شه وروژ خه ریکی رابوار د ن و پاره کوکرد نهوه بوو . روزی د و جار حهوت ههشت چه کداری وه د وای خو د ه د او به بازاری نهغه د ا نومایشی د ه د ا . کچی غولا مره زاخانی چیانهی خواست حه وتویه کی ته و او ژن و کیژی نهغه د هی به زوری بسو شایی د ه بر د . بیجگه له وه جوابی حیزب و حکومه تین نه د ه د اوه . باشم له بیره ټیواره - په ک حه مه د میناغای کوری کاک مامهندی کولیچی که معاونی پینه و ا بوو بو کاریکی حکومه تی هاتبوه نهغه د و د ه بوايه سید ټحمه د ټه نجامی د ا . سید ټحمه د نه ک هه رجوابی نه د اوه به لکوو له نهغه د د ه ریشی کرد .

حاجی مه لا خالیدی د ه ربه ند که په کیک له تیکوشه رانی ناسراوی کومه له ی ژک بوو قاد رئاغای بابخالوی له د ه ربه ند د ه ری کرد و ره زیکی به د سته خوی چه قاند بسوی له ره ک وریشه ی د ه رهینا . حکومه تی میلی کوردستان د ه نگی له بهر نه هاته د ه ر . له شار ویران حه مه د ټاغای (له جی) د سته کی چاپه زیکی خوی په راند . روژنامه کوردستان خه بهری جنایه ته که ی بلا و کرد ه وه به لام کهس هیچی به حه مه د ټاغا نه گوت . له شامات سماییلی شیخ ټاغایی ره عیه تیکی له گه ل سه کیک تیک خستبوو د ه چالیکی

هاویشتبوو گوتبوی د هی قازی بی له ئهستوی سهگت بکاتهوه .
 زور له دهره به گه کانی مامهن و مهنگور و دیوکری و قهره پیاخ رایان کرد بوو چوو
 بوونه پال حکومتی ئیران و دژی کوماری ساوای کوردستان پیلانیان دهگیرا و خزم وکس
 و کاریان له کوردستان جاسوسیان دهکرد بهلام حکومتی میلی کوردستان دهستی لی
 نه دهان . نمونه یه کجار زور له خهراپه ی ئاغاگان و بی زیکی بهریوه بهرانی حیذب و
 حکومتی میلی کوردستان به دهستهوهن که له نووسین نایهن .
 هاوینی ۱۳۲۵ کومیتهی ناوهندی حیزی دیموکراتی کوردستان به گویره ی بریا
 ریک رایگه یاند که ههر کس چه کی هه بی پیوسته خو به هیزی بهرگری کوردستان بنا .
 سینی . سهد ئهحمده ی سهد تهها که سهد ری کومیتهی نهغه دهبوو له د وای ناردم وگوتی
 " پیوسته له گهل میرزا برایی قاوهچی بچی راهانه و چه کداری ئه و ناوه بنیرن بو
 مههاباد . ههر چه ند بیانووم هیناوه که نهچم فایده ی نه بوو . له گهل میرزا برایم و-
 پینج (قول سوور) چوینه راهانه . راهانه شاروکیکی پچوک و ناوهندی سندوسی خوار
 وه . خانویکمان دوزیه وه و ئالای کوردستانمان له سهر هه لکرد و روزی د وایسی له نیو
 شار جارمان کیشا که (که ههر کس چه کی هه به بیته ئیداره و ههر کس ته مه نی له چل
 سال که مته بی ناوی خو ی بنووسی .) . که دههاتن لیمان دهرسین (چه کیان هه به
 یان نا) . ئه وه ی چه کی هه با ده مان نووسی . ئه وه ی بی چه ک با و ئاماده ی رویشتن
 بایه بو هیز ئه ویشمان دهنووسی . زور کس ی وا هه بوو چه کی هه بوو بهلام پیر بوو
 چه که که ی ده ا و خو ی نه ده چوو . له روزی دیاری کراو د ۱۲۰ کسمان ئاماده کرد
 که بهر ی یان بکه ین بو مههاباد . له نیو شار و گنده کانی دهر و بهر عالم کوپوه و بوو به
 شین و گریان وه ک روزی عاشورا . له گوره پانی نیو بازار چومه سهر کورسی و پتر له سععاتیک
 قسم بو خه لک کرد و توزیک هیدی بوونه وه و ترومبیله کانی ده یان بردن گه یشتنه جی و
 سوارمان کردن بو مههاباد . پاشان من گه رامه وه بو نهغه ده و داوام له سهد ئهحمده
 کرد که ئازادم بکا کاسی خوم بکم .

له شکر بووجه بهی سهر دهشت

له نهغه ده خانوه که ی من بهرام بهری ماله شیخ محه مهه سدیق برای مهلاسته فا بوو .
 مهلاسته فا زور جار له وی د ده بهزی و جیگای کوپونه وه و هاتوو چوی بارزانیان و خه لکی

دیکهن بوو. له گهل علی کوری شیخ محمدهد سدیق نیوانم خوش بوو. بریار درابوو لهشکر بوجه بهی سهر د هشت بچی. هیزی شماسی و شهر که له حکومتی میلی کورستان د بارزانیه کان بوون. هود هم هیندی هفسهر و سربازی رووسیش له نهغهده بوون. ماشیننی رووسه کان هاتوو چویان ده کرد. مهلا مستهفا نار بووی ماشینیکی روسان بی بارزانیان بهری بوجه بهی. شوفیره که ماشیننی نه د ابوو. مهلا مستهفا توره بوو نار دی شوفیره که یان هینا. مهلا مستهفا کوتی "بوچی ماشینت نه داوه. نازانسی بوجه بهی له هه مووشت پیویستتره. ؟. کابرا توزیک فارسی فیر ببوو کوتی : "من ئیرانی نیم خوم کارم به ماشینه".

مهلا مستهفا ههر د وک د مستی هاویشته سهرشانی و له پینه وه د وو شهقی له گوندینی د شوفیریکی همره منی لهوی بوو رووسی د زانی. به کابرای کوت : "هوه ژهنراله". کابرای رووس د هپار او و دهیگوت : "ته واریش ژهنرال گو خورم غلهت کردم تواریش ژهنرال مرا ببهخن". مهلا مستهفا کوتی : عومهرئاغا ههره شیسست کهس سوار که و گیر مهبه بو سهر د هشت".

ژن به ژنه

ههر هود هم که مال له گورناوی بوو له گهل کیژیکی د راوسیمان نیوانم خوش بوو پیم خوش بوو بیهینم. به لام هوانیش خوشکی منیان د هویست که خوشکم رازی نه بسوو. هه وهلی پایزی سالی ۱۳۲۵ روزیک باوکی کیژه که هاته نهغهده و حاجی مهلا خالید مان بانک کرد و کیژه که یان لسی ماره کردم و خوشکی منیشیان له کوری کابرا ماره کرد. سهره تای مانگی سهرماوه ن بوو کومیتهی ناوهندی حیزی دیموکرات فرمانیکی د هر کرد که له ته وای ناوچه کانی کوردستان لهشکریو سه قزبروا. سهد شمعه دی سهدری کومیتهی نهغهده له سندوس و شنو. ۲۵ سواری چه که ار کو کرد بسوو که بوجه بهی بچی نیزیکه. ۳ سواری کورد و قهره په پاخیشیان به سهر و کایه تی حامید اغای قهره په پاخ بوجومی مهجید خان نار د بوو که له خه تی بوکانه وه بو سه قزبروا. به لام حامید ئاغا لهشکری له قهبا کهندی و شامات راگرتبوو تا د بیوکریه کان پردی بوکانیان خهرا کرد و لهشکری ئیران بهرو و میاند واو هات و لهشکری حامید ئاغا بلاوهی کرد. به لام سهد شمعه — تازه له سهره گیشتبوو هوه پیاویکی سهد شمعه هات

گوئی: "سەید ئەحمەد یانگت دەکا".

کە چوووم سوارە هەمووی ئامادە و بە ریزراوەستا بوون . ئەسپێکی سێی کوری مەحمود کەرشین یان بو راگرتیوو وەک قارەمانیک دەهات و دەچوو . کە چووومە پیشگوئی :
"برۆسوار بە بو سابلای برون . روژی تیکوشانە ."

— تازە لە سەفەر هاتومەو . خۆم ئەسپەکم هیلاکین . پاش دەوروز لە مە هاباد خوم دەگەینە ئیوه ."

— باشە لیرە بەینەو بەلام لەگەڵ شارەوانسی هاوکاری بکە . " ئەووی گوت و سوار بوو .
دەنگوو باسی شەر و هییشی لەشکری ئیران بو ئازربایجان بە سرتە و جار و بار دەبیسرا .
چەند روژیک بەسەر رویشتنی سەید ئەحمەد دا تی پەریوو ئیوارەیک ئەنوەر دەسوز لە
نەغەدە پەیدا بوو . ئەنوەر دەسوز کوردیکی کوردستانی گەرمین بوو هاتبوە نیوجولا —
نەووی کوردستانی ئیران و لە حکومەتی میلی کوردستان دا کاریان داویە و لام وایسە
کرا بوو بە سەرۆکی کومرگی ناوچەیی لاجان و سەندوس . جلی ئەفسەری لەبەر دەکرد و
سەیلی گەورە . کومیتەیی حیزبی لە نەغەدە هیچ ئاگاداری و دەنگوو باسیکی لە بارە
شەر و جەبەبە بە خەلک رانەدەگەیاندا . د یار بوو ئەنوەر دەسوز زانیوووی کە حکومەتی
کوردستان شەر ناکاو لەشکری ئیران بو پیشەو دەیت لە مەهابادەو خۆی گەیاندا بوو
نەغەدەو دە هیویست بەرەو عیراق تی تەقینی . لە نەغەدە ئەمری کرد جار بکیشن
و خەلک کویتەو . وای نیشان دەدا کە لە لایەن حکومەتی میلییەو هاتو و قسە دەکا .
د وای نیووە رو بوو خەلکیکی زور بە هیوای خەبەری خوش لە گردی قەبران کویتەو .
کاک ئەنوەر بە سەیلیکی زەردی زەلامو بە جلی ئەفسەریەو هات و چووە سەرگورسی و بە
ژیستەو دەستی پیکرد . " لەوکاتەدا کە حکومەتی رەجعی تاران خەریکە هییش بکاتە
سەر کوردستان پیشمەرگە قارەمانەکان و هییزی بەرگری کوردستان بە قارەمانەتی بست بە
بست خاکی نیشتەمان دەپاریزن و کوردستان دەکەنە قەبرستانی دوزمن . لەم کات و هەل
و مەرجەدا هەر کەسیکی دژی حکومەتی میلی کوردستان دەعایە بکا و روحیەیی خەلک
تیک بشکینی بی موحاکمە ئیعدام دەکری ."

خەلک بلاوی کرد و ئیتر تا سالی ۱۹۵۹ چاووم بە کاک ئەنوەر نەکەوتەو . دەر—
کەوت د وای ئەموتارە شوێنگیریه شو لە نەغەدەن گیر نەبوو و بەرەو عیراق تی تەقاند وە .

هه لاتنی سهید ئهحمهد و کاره ساتی نهغه ده

دوو روژ د وای وتاری ئه نوهر د لسوز وراکردنی ، خوږ ساز کرد که بچه مه هاباد .
 ئیواری سوار بووم چومه (گورناوی) ماله د هزگیرانه کم بهو مه بهسته که براهی ئه ویس
 له گهل خوږ بو مه هاباد بهرم . شهو خه لکی گوندیم لئی کو بوونه وه و باسی وه زعی شه ر
 وهاتنه وهی له شکر و بهر بهر کانی خه لکمان د ه کرد . به یانی تازه زه رده و مسهران د ه کهوت
 لهخه وه همستام و د م و چاوم د ه شوشت ، برای د ه زگیرانه کم به غار له کانی هاته وه گوتی .
 " بهو به یانه سواریک له لای نهغه ده وه به غار دیت . له گهل کو وای گوت خوړیم له د لسی
 هات . رام کرد بو سهرریگا . سوار که گه یشتی ناسیم خه لکی ئالیاه و لهو سوارانه بوو که
 له گهل سهید ئهحمهد چو بووه له شکر . گه یشته حاستی من وراوستا . ماند وونه بوونیم
 لئی کرد و پرسیم . " بهو به یانه خه یزه ؟ . چونه وا هاتوویه وه ؟ " .
 — خه یزی چی ؟ کوردستان ته سلیم بوو . د وینی سهید ئهحمهدی سهید ته ها سواره کانی
 کو کرد وه و گوتی بلاوه بکن ههر کس بوکوئی د ه روا بروا . ئیتر بلاوه مان کرد . من سوار
 بووم و تم شه و له رئی دا بووم . سهید ئهحمهد به ماشینیکی حکومه تی میلی ههر به شه و
 هاتووه نهغه ده مال و شتومه کی تیک ناوه و ژن و دایکی هه لگرتوه و تفهنگی قول سوره کا
 نی همستانده و چه ند پیشمه رگه شی له گهل خو برد وون و رویشته بو عیراق " .
 که شه و خه بهر هی بو گیرامه وه به په له گه رامه وه ماله خه زورم و تا ئه سپیان بو زین
 کرد م چایه کم خوارده وه و سوار بووم به سهر ره و بو نهغه ده . له چیا نه لام دا ماله
 غولام ره زاخان که خه زوری سهید ئهحمهد و سهر وکی مالیهی حکومه تی میلی کوردستانیش
 بوو له سندوس . چوار د ه وری سهر یانی تفهنگچی لئی راوستا بوون . د هنگیان دام
 گوتیان مه یه پیش . نوکمه کانی غولام ره زاخانیم د ه ناسی . گوتم خه بهر بدنه خان —
 پیویسته بیینم . زور پی نهچوو گوتیان وه ره بو حه ساری . کهچومه حه سار غولام —
 ره زاخان شه ست تیریکی برنوی له سهر شان بوو گوتی . " دامه بهزه . که للهی (ئینتیزار)
 وه بهر شه و شه ست تیره د ه کهوی . گیر مه به چو نهغه ده . سهید ئهحمهد خو یزی بوو

ههلات. مهنيجهشی برد. من لیره پشتیوانی کورد هکانم. تهگهر قهره پهپاخ لهشکر بکنه سر نغسه ده خه بهرم بو بنیره. له ریگا ئاگات له خو بسی. "

(ئینتیزار ئاغای گهلوان بوو. یه کیک لهو قهره پهپاخانه بوو دزی حکومتی کوردستان و ههر لهوکاته نین دا لهگهل ماله ته میر تومانیسی چپانه د وژمنایه تی هه بوو.)

له حساری غولام رهزاخان هاته ده و رکیفم له ئهسی دا تا حساری خوومان گیر نه بووم. که دا بهزیم جیرانیکمان به غار هات و گوتی: " ئهوه ره نین و رووتی عهجه ئیداره ی فهرهنگ ویران ده کهن و ده رک و په نجه ره ی ته به ن. "

به په له وه ده ره که وتم ته ماشام کرد ئهوه ده رک و په نجه ره ی ئیداره ی فهرهنگی کوردستان د پینه ده ری. تفهنگیکم به سر دا هه له تواقان دن و ههر یه که به لایه کدا هه لاتن. یهک د ویکم وه بهر قوند اخه تفهنگان دان و بو مالی ده گهرامه وه براد مریک هات سی هه لگهرا بوو ده لهرزی.

— ئهوه چسی یه بو وا ده که ی؟

— کس نه ما ئیداره کان هه موو چول کراون. سهید ئهحمه ده هه لاتوه. ئیستا جاریان کیشا که کورد هکان هه موو له مزگهوت کو بینه وه.

توزیکم د لخوشی داوه و رویشتین بو مزگهوت. ته ماشام کرد مزگهوت پر بوه و گشتیان بسی چه کن و هه موو وهک تازیه داران سهریان بهر داوه ته وه. ئه ند امانسی کومیتیه ی حیزب و بهر پرسى ئیداره کان کس د یار نیه. حاجسی قادری حه ریری که ده وه له مه ند یکی — قورسی نغسه ده و سهر به قهره پهپاخه کان وله کونه سند و سیه کان بوو هه مستا و ده ستی کرد به قسان. " هه موو ده زانن که وا کوماری کوردستان روخا و ئه وه سهید ئهحمه ده هه — لات و ئیعهش تا لهشکری ئیران ده گاته وه وا باشه بچین ئاغای (ئینتیزار) له گهلوان — بینین و لیره بمان پاریزی تا حکومت د ئیته وه. ئیبه هه چمان بی ناگری وله به بینمان — ده بهن. " قسه کانی زوری تام و خوئیرانه و بو ده لانه بوو. زوری رست و پاشان د انیشه وه کس و ماتی خه لکی د اگر تو کس وه ده نک نه هات. من د ووسی ریز خوار تر د انیشه بوم هه ستام و چومه میحراب و تفهنگم چه قاند و گوتم:

" قسه کانی حاجسی قادری قسه ی کوردی نغسه ده نین. قسه ی تهوکسانه یه که له

کونه وه له زیر ده سلاتی قهره پهپاخان دا ژین. کوماری مه هاباد نه روخواه. به هه زاران پیشمه رگه ی هیزی بهر گری، بارزانیه قاره مانه کان له جه بهه ی سه قز و ساینقه لا و سهر دهشت

شهر دهکن . نازربایجان تسلیم نه‌سوه و بهر بهره‌کانی ده‌کا . هه‌لاتنی سه‌ید شه‌مه‌د خه‌پانه‌ته و به‌مانای روخانی کوماری کوردستان نسیه . شه‌و خویرپانه‌ی خویشان شارده‌ته‌وه نوینهری خه‌لک نه‌بوون و کورده‌کانسی نه‌غه‌ده خویشان کاروباری خویشان به‌ریوه‌ده‌بن و ریکا‌ناده‌ن هیچ بیگانه‌یه‌ک بئته نیوشارتا له‌مه‌هاباد خه‌به‌رمان بونه‌یه . ههر کوردیکی په‌نا بو‌گه‌لوان و بو (ئینتزار) ی‌ده‌وژمنی کورد به‌ری گولله‌ی پسی سارد‌ده . که‌مه‌وه و شاربه‌ده‌ری ده‌که‌ین . شه‌وانه‌ی چه‌کیان هه‌یه‌تا نیوسه‌عاتی دیکه‌ده‌یی به‌چه‌که‌وه له‌مزگه‌وت‌حازر بن . شه‌وانه‌ی تفه‌نگیان هه‌یه‌و ناتوانن بین تفه‌نگه‌کان – بینن و ده‌درین به‌و کسه‌انه که‌پیاوانه‌شارده‌پاریزن .

ته‌واو له‌قه‌سه‌کانم نه‌بیووه‌وه‌برایه‌کی کوردستانی گه‌رمین به‌ناوی (حه‌مه‌شنووسی) که‌له‌نه‌غه‌ده‌ده‌زیاو له‌وێ ژنی هینا بوو راست‌بسوه‌و هه‌ات لاچاوی ماچ کردم و گوتی . "ههرچی له‌گه‌ل تو‌خۆ به‌کوشت نه‌دا پیاو نسیه . به‌خوم و به‌تفه‌نگه‌وه‌ئاماده‌م ." پیاویکی تر به‌ناوی (سوفی رحمانی به‌زاز) هه‌ستا و گوتی . "با ئیمه‌ن پیاو بین و سه‌ر بو‌عه‌جه‌مان ده‌نه‌نوینن . تفه‌نگیکم له‌مال هه‌یه‌ئیستا ده‌چه‌وه‌بوت ده‌نیرم و پولیش چه‌ندم ده‌نووسی ده‌یده‌م ."

به‌ده‌وای شه‌وان ده‌ی ۱۲ کهمی تر رابوون و گوتیان به‌چه‌که‌وه‌ئاماده‌ین . له‌ماوه‌ی سه‌عاتیک ده‌ی ۲۵ تفه‌نگ له‌مزگه‌وت کو‌بووه . پتر له‌۳۰ کمر له‌لاوه‌کان یی چه‌ک بو‌هاوکاری و هه‌اتو چه‌ئاماده‌یی خویشان راگه‌یانده . هه‌وه‌ل بریارمان شه‌وه‌بوو که‌ههر له‌وێ کو‌بووینه‌وه‌ئهم بریارانه‌مان ده‌ا .

- ۱ – ههرچوار ریگای شه‌سلی که‌دینه‌نیوشار بگیرین .
- ۲ – له‌سه‌ره‌ریگایه‌ک پینج تفه‌نگچی و دوو کهمی بی چه‌ک راومستن
- ۳ – هیچ کهمی به‌چه‌که‌وه‌ریکا نه‌دری بئته نیوشاری نه‌غه‌ده .
- ۴ – چوار کمر له‌گه‌ل من له‌مزگه‌وت بمینه‌وه‌و به‌سه‌ر کاروباری بازار و پوسته‌کانی سه‌رریکاگان راگه‌ین .

هه‌سی کمر بنیرینه‌تیلگرافخانه و خه‌به‌ره‌کانسی تیلگراف و ته‌لیفونمان بو‌بینن .

- ۶ – هه‌شت کمر له‌لاوه‌کان سه‌ری ریکاگان به‌ده‌ن و نان و خواردمه‌نسی بو‌براده‌ران به‌رن .

سه‌عاتی ۱۲ ی نیوه‌رو بوو خه‌به‌ریان هینا که‌کومه‌له‌سواریک نیزیکه‌ی ۳۰ –

سواری چه کدار له ریگای (قارنه) وه بهره و نهغه ده دین . به گورجی له سهر ریگا کان سی چه کدارمان بانگ کرد نهوه و له سهر گردی قهبران بهره و ریگای قارنسی له حسار و له مهتریزاندا دامه زراین . سواریکمان به غار نارد بزانی کیته و له جی ده گهرین . بی بیان رابگه یه نی که نایی بینه نیو شار .

سوار به غار گهراوه گوسی : "ئاغاکانی مامه شی تایفه ی حه مه دئاغان . له رادیو تاران بیستویانه که کوماری مه هاباد تسلیم بووه . کو بوونه وه و هاتوون دهلین هم شو له نهغه ده دهبین و سبه ی بو مه هاباد دهمچین .

مه سه له که روون بووه . هه مانه د وژمنی کورد و کوماری کوردستان بوون . هاتبوون پیش نهوه به خه یالی خو بیان له شکری شیران بگاته وه سندوس وهک ته وریز لایه نگرانی کوماری مه هاباد و بهر پرسه کان بگرن و بیانکوژن و تالانیش بکن . بریارمان دانه هیلین بینه نیو شار . من کورج شتیکم بهم جوره نووسی و به سواریکدار ناردمان :

" له بهر نهوه وه زعی شار ئالوزه بریار دراوه ریگا نه دری کس بیه نیو شار . تکایه شه گهر بو مه هاباد دهمچن ریگای دیکه هه یه و بگهرینه وه . شه گهر بتانه وی بینه نیو شاری نهغه ده تووشی کوشتار و شهری خویناوی دهبین . "

سوار رویش و پاش نیو سهعات راوستان و وتو ویز گهراوه . هه وانیش سهری و لاخا- نیان باداوه و بهره و بالفچی و به ریگای بناردا بولای خه لیفان دوزه .

له نیوان گوندی (خه لیفان دوزه) تووشی (میرزا هه مه دی کوری مه محمود - کهرشین) دهبین . هه مه د لایک بوو جوان چاک ، شوخ ، ئازا ، تیکوشهر و تاقانسی دایک و یایی و تازه زمان بو گوینتبووه . له هه وه لی دامه زرانی کومه له وه ببوه هه ندام به بی موجه و بهرات شه و وروژ کاری حیزی دهرکرد و ببوه (قول سوور) ی نیو شار و هه سپیکی سازی کریبوو مه عموریه تی گونده کانی هه نجام دها . له وکاته وه سهید هه مه د ببوه سهری کومیته ی نهغه ده ئیتر هه مه دی برد بوه لای خو و شه و وروژ له گهل خو ده یگیرا . هه مه د له نیو خه لک زور خوشه ویستو له نیو لاهه کانی نهغه ده داجیگای تاییه تی هه بو . کاتیک له شکر چوو بو مه هاباد سهید هه مه د سواری هه سپی هه مه د بوو هه ویشی له گهل خو برد . له مه هاباد کاتیک دایته سهر هه لاتن و بلاوه به سواران دهاک هه مه د سوار ده بی و به تاقه سواره ده گهریته وه بو نهغه ده . له نیزیک گوندی (دوزه) تووشی هه مامه شان دهبی . دهیان ناسی و هه وانه هه همیشه هاتو چوی ماله مامیان

ده کرد . ماندوو نه بوونی و چاک و خوشی و پاشان ده لین : " نهو نهمپ و تفهنگه مالی کوماری مه هاباده و ده بی بیده ی به ئیبه . "

محمد ده لی : " نهوانه حکومتی نین و هی خومن . نهگر حکومتیش بن ناید هم به ئیوه . " تی ای رو دین که روتی کن . رکیف له نهمپی ده اوله نیویان ده ده کهوی . دسریری لی ده کن و سی گولله ی لی ده دن . نهمپو تفهنگی ده بن و دهرون . خه لکی گوندی (دزه) دهن مهیته کی ده بنه و گوند و له مزگوت داید نین و خه بهریان بو نهغه ده هینا . هه والی کوشتی محمد نهغه ده ی له رزاند . سه دان - کمرژن و پیاو گوره و پچوک پیر و لاو به شه و بهی و به سواری به ره و گوندی (دزه) کهوتنه ری . من نهو شهوه له بهر نه منیه تی شار نه چووم . به یانی زوو سوار بووم که چومه مزگوت . تهرمی محمدی جوانه مهرک و هغال و هاوری تیکوشهر و خوشه ویستم سی گولله ی ناغا خو فروشه کانی ماهشی تایفه ی حمه د ناغای پیوه بو له مزگوت د انرا بوو . هاویشتانه سر عاره به و هینا مانه وه بو نهغه ده . شاری نهغه ده تازیه دار بوو . خه لکی نهغه ده به گشتی به پیشوازی مهیته که وه هاتبوو . خه لکی گونده کانی ده ور و به ریش هاتبوون . له کارساته دلته زینه دارا دیو تاران خه بهر گرتنی ته وریزی بلاو ده کرد هوه . خه لک له ترس و نیگه رانی دا بوو . له وه ده ترسان که لایه نگرانی حکومتی تاران به خه لک وهرین و نهوه ی له ته وریز و له ورسی کرد یان له نهغه ده ن بیکن .

له سر قهبران هیندی براده ری گوندی که تفهنگیان هه بوو گیرامانه وه وه زعی بهرگری و پاراستمان به هیز تر کرد . د وروژ د وای نهم کارساته لوریه کی پر له بارزانی له مه هاباده وه گه یشته نهغه ده . که چومه پیشیان (زیراری کوری سیمان به گی ده گله) بهر پرسیان بوو . یه کرمان ده ناسی و پیشتر ناشنا بووین . هومیدیکمان هاته وه بهر و خه بهرمان لی پرسی . زیرار گوتی : " چه کداری بارزانی هیشتا له ناوچه ی - بوکان و شارویران ماون . مهلا مسته فا له مه هاباده . نهمری کرد وه ژن و مندال و پیوه پیوان بنیرین بو شنو چه کداری سهلت و به کاریش له نهغه ده به مننه وه . ئیستا فیکری بنزین و جیگا بو چه کد اره کان بکه وه . "

بنزین له نیو شار وه گیر نه ده کهوت . براد هر یک هات و گوتی " مه شه ده ی سه فهر بنزینی هیه . " مه شدی د وکانی داخستبوو ناردم هینایان . د وکانمان پی کرد هوه و شهست ته نه که بنزینی هه بوو به نرخسی روژ لیمان کری و بردمان له مالیک د امان نا .

لوژیی ژن و مندالمان بهرئ کرد بو شنو و جیگامان بوچه کد اره کان له ئیداره کانسی دهولتی کرده وه . روزی دواپی میرحاج له گهل چه ند بارزانی گه یشته نهغه ده . له ماشین دابه زی چومه لای و به خیر هاتنم کرد و زور به که یف بوو . گوتم : " واد یاره هیچ نهغه و ماوه تو وا که یفت سازه ."

گوتمی : " چه قه و ماوه ؟ . تو نازانی . تا ئیستا ئیبه هیچمان نه بوو خه باتمان ده کرد له مه و دوا هاوار ده که ین و ده لئین حکومه تمان هه بوه ، کوماری کوردستانمان هه بوه و لئ یان تیک د اوین ."

ئيواره یهک خه بهریان هینا و گو تیان (ئینتیزار) ئاغای گهلوان هاتوته نیو شارو له مزگهوتی عجه مان خه لکی کو کرد و ته وه . پاش ئه وه که بارزانی هاتبوونه نهغه ده ئیتر رتگرتن و کیشکی جاران نه طبوو . خو مان به هیز ده زانی . (ئینتیزار) له گهل چه نه ند سواریک هاتبوه نهغه ده و عجه می له خو کو کرد بوونه وه . له گهل زیراری سیمان به گ و چه ند چه کد ار چوینه مزگهوتی عجه مان . چه کد ارمان له ده ور و بهری مزگهوت دانا و خو مان له گهل سی چه کد ار چوینه ژووو . من چومه پیس به خیر هاتنم کرد و گوتم : " ئاغا له وکاته دا هاتنی ئیوه بو نهغه ده کاریکی باش نیه . بارزانیه کان لیره ن و له خو یان ئه مین نین . باشتره هه ر ئیستا سوار پی بچیه وه گهلوان ."

— میرزا که ریم ده رم ده کی ؟ .

— من ده رت ناکم . به قازانجی تو به . ئیستا ئه وچه کد ارانه لیره به جئ د یلم تا سوار ده پی و له نار وه ده ر ده که وی . گیر بوونت مه سلحه ت نیه ."

روژه کانی ئاخری سه رما وه ز بوو مه لا مسته فا هاته وه نهغه ده . پاش ئه وه که قازی محمد به قسه ی ناکا و له گهل ئه و له شار وه ده ر ناکه وی ، مه لا مسته فا له گهل شه ست چه کد ار — د یته گوندی (که ریزه) نیزی که مه هاباب . پاش ئه وه روزی ۲۶ ی سه رما وه ز قازی ده چ یته میاندا و سه ر له شکر هوما یون ده بینی و له شکر د یته وه مه هاباب مه لا مسته فا شه و د یته گوندی (مه حمه نه) و پاشان هاته نهغه ده . له روو بهرووی مالی ئیبه له مالی شیخ محمه د سدیق ده زیا . شیخ سوله یمانین له مالی (محمه مده ی ئه سه مری) دراوسی ئیبه ده زیا . د روکامینمان هه بوو شیریان ده دا . ئیتر هه موو روزی شیر و ماست و هه ر چی ویستبایان بو مان ده نار دن . ماله شیخ محمه مده سدیق وه ک مالی خو یان ته ما — شایان ده که ره و هه رچی پی یان ویستبا (عایشوک) ده هات و ده بیرو .

پاشنهوه که بارزانیهکان هاتنهوه نهغه ده من خوّم له هه موو کار وباریکی سیاسی کیشاوه . کومیتیهک د اندرا که مالیات له دوکاندارهکان و خه لکی تر به گویره ی توانا وهر بگری و بو به ریچونی بارزانیهکان خه رجسی بگا .

وه زعی زیان له نهغه ده شیرزه بوو . کاسپی و سهودا و ماملهیهک نه بوو . ده ولت ریگای نه ده دا هیچ شتیک بو نهغه ده بیت . بو نمونه کیلوی شه کر له میاندا وا به ۳ تمه ن بوو به لام له نهغه ده به ۲۵ تمه ن وه گیر نه ده کهوت . له شکر عجمه مان هاتبوه ئاخته و له و محمه دیار و پیش تر نه ده هات . بارزانیهکان بیجگه له وانهی که له نهغه ده بسوون له گونده کانی لاجان و پیرانان و نیو مامهشان دامه زرا بوون و ده سه لاتی ته و اوایان به دست گرتبوو . دیاره ورده ورده فیری دست دریزی و همستاندن و زولم و زوریش - ببوون . لایه کیشی ناعیلاجسی بوو ده بوایه به ری بچن و بزین .

له وه زعیکی ئاوادا نه م ده توانی بیکار دانیشم و بریارم دا بچمه میاندا وا شه کر بکرم و به وشتر به قاچاخه ری دا بیهینمه وه نهغه ده . زستانیکی سارد و توش و ریگا و - بان ناخوش و به ترس . به زحمهت دایک و بایم رازی کرد که بچمه مه هاباد و نه چمه - میاندا وا که شاری عجمه مانه . مالی دنیا . . ۳ تمه ن هه بوو ئه سپیکی زور باش و به کاریشم هه بوو روزیک به یانی سوار بووم و شه و چومه کوسه که ریز مالی خوشکم . خه لک هاتو چوی مه هاباد یان ده کرد و ده یانگوت عجمه کاریان به کس نه ده اوه . سوار بووم چووم - مه هاباد که شه کر بکرم . له بازار تووشی سهید رحمانسی کوری سهید عه ولای قه لات بووم . دوستوناسیار و چه ند سال پیکه وه ژیا بووین . نیوه رو بوو گوتی : " با بچین له مزلی من نان بخوین . " ماله ئاموزایه کی له وی بوو چوینه وه . پاشنه حوال پرسسی بایم گوتی : " چه ده کی ؟ خه ریکی چی ؟ "

- هاتووم هیندی شه کر بکرم . له نهغه ده زور گرانه .

- شه کری چی ؟ بی خه به ری ؟ . عیراقتی هاتوون تفه نک و فیشهک ده کرن . لیره زحمه ته وه گیرت که وی . گیر مه به و بچو شامات . دست و ئاشنات هه ن و تفه نک بکه . تا خه لک روویان تی نه کرد وه ده رفه ته . گیر مه به ئه م شه و بچو گوندی (حاجی خوئ) - ماله پورم . مالیکن زور ده وله مه ند و ئاوه دان و زور پیاون . ده تناسن ، من باسی توّم بو کرد وون و کچیکی زور جوانیشیان هه یه له گه ل پورم ریك ده که وی بو ت ده خوازم . نانم خوار و سوار بووم به ره و حاجی خوئ . سواریکی کوک و پوشته و بو شناخ .

لییاسی چاک ئهسی چاک زین و لغاوی چندراو و جوان، بویه د هبووم له هه موو مالیک رام بگرن و بهخیر هاتنم بکه ن . له کورد هوارى دا ئه م شتانه له بهر چاو د هگیرین . مسه له ی کورد یه ده لئین ؟ که وای سوور پلاو د مخوا ."

ئیواره یه کی سارد و هوش تفت هه لا ویشتها ده بیست . که یشته (حاجی خون) پرسیارم کرد ماله (قهیتهران) له کوئی یه ؟ . پیاو یک ماله که ی نیشان دام . که چومه حصار هه موو نیشانه یه کی د هوله مهندی لی د یار بوو . ماله قهیتهران مهرداریکی گه وره و جوتبه ندیکی ئامپا و له شار ویران به ناوانک بوون . که یشته حصار یه ک د وو پیاو - ولاخیان لی وهرگرتم و به خیر هاتنیان کردم و یه کیان دیومخانی پی نیشان دام . دیوه خانیکی پر له مافوره ، خاوین رگهرم کوره د ایسا . د انیشتم پیاو که چه که ی له پی دهر - هینام و پیاو یک ریش سی ، که له پیاو وه ژوور کهوت . زور به گهرمی به خیر هاتنی کردم و پاشان کردی به ههرا :

- کوا - خه جیج . . . کالی . . . ئه وه له کوین ؟ کوا سه ماوهر ؟ بو کهس د یار نیه ؟ له گه ل هه رای ئه و ژنیکی ره نک ژن وریا روو خوش به ریز وه ژوور کهوت . زور به گهرمی به خیر هاتنی کردم و رووی کرده پیاو که و کوتی :

- زه لام ئه وه ههرا هه رایه ت له چی یه ؟ . ئیستا هه موو شت حازر د هسی .

توزی خۆم کهرم کرد هوه و پرسیم : " له کوئی د هتوانم د سنوئیز هه لبرگم ؟ . "

ژنه که بانگی کرد : " کالی . . . دا تهشت و مهسینه بینه بو د سنوئیز . "

ئه وه نده پی نه چوو کیژیکی جوان چاک ، قیت و قوژ کوله سوور . پوخته و لییاس خاوین -

وه ژوور کهوت و تهشت و مهسینه ی دانا و به خیر هاتنی کردم و بهرمالی راخست و ئاوی به دستى دا کردم . له کاتی ئاو به دست داکردن دا یه ک د وو جار له بنه وه چاومان لیک کرد و ناشزانم نوئیزه کم چه نده و بهر کهوت . من تا ئه و دهم جوانی ئاوام کهم د یوو یا هه ر نه م د یوو . تا من له نوئیز بوومه وه کالی سه ماوهری هینا و د هزگا ئاماده سوو .

هه ر له نوئیز بوومه وه کابرا که بووم دهر کهوت (مام هه مزه) بوو بانگی کرد :

- دا وهرن چایه تیکه ن . " دا یکی کالی که ناوی (خه جیج) بوو هاته ژوور و له بن سه ماو

هه ر د انیشتم . چایه کی تیکرد و من ئیتر سه رما و ماند وو بون و ریکام له بیهر چو بووه و

حصا بوومه وه . مام هه مزه بانگی کرد و کوتی : " ئه سی میوان برسی نه سی . وینجه

و ئالیکی بد نه سی . " . پاشان کوتی : " هه موو شت زوره له خه می دا مه به . "

مام همزه گوتی . " خو پرسیار عیب نیه ، با ئیمه میوانی خو مان بناسین ."
 — خه لکی نهغه دم ئاشنا و برادره ری سهید رحمان م . پیکه له شار بووین و ئه سو
 نارد ووسی میوانتان بم ."

خات خه جیج وده ننگهات . " دهك ره بیی به خیر بیی . ناکا تو میرزا کهریم بسی ؟
 سهید رحمان ئه و نه دهی باسی تو کرد وه هر به ئاوات بووین بت بینین ."

به خیر هاتن و چاک و خوشی د وویانه کراوه و چایان تیکرد و د ووسی پیاوی
 دیکه هاتنه ژورر به خیر هاتنیان کرد م . نان و چیشتیکی فره به تام و چیژیان ساز کرد
 بوو . شه و قسه و باسما زور کهرم و خون بوون . خات خه جیج کهوته پرسیاران . وه زعی
 زیان و دایک و باب و چهند خوشک و بران و بوچی ژنت نه هیناوه و . . . ."

شه و یکی خوشم رابوارد و بهیانی د وای نان و چا خوارن ، گوتم ئه سپه کم بو زین کهن
 د هرۆم . زوریان ههول دا که گیر بم . خات خه جیج و پیاوه کان گوتیان ئیره مالی خوته
 و دهیی پتر هاتوو چو به بکهی . وایار بوو خات خه جیج که یخود او کار به دستی مال
 بوو . پیش ئه وه چه که کانم دهیی کهم خه جیج بانگی کرد . " ئه ری کالی . . . ئه وه گوریه ی
 جوانت نیه بو میرزا کهریم بینی . زور سارده . " کالی جوته گوریه کی زور جوان و نهرمی
 (کورو) ی بو هینام . پیکه نیم و گوتم زور جوانن جا ئه وه به جیت لی وهرگرم ؟ ."

مام همزه گوتی . " کوره دهیی یان که و به نیشانه ی وهرگه . بوو به پیکه نین و ههستام
 سوار بووم به ره و ده لکد اتن . گوتیان چاوه روان د ه بین بیره د ایی یه وه .

نیوه رو بوو که یستمه ده لکد اتن و ماله مام قویتاس که کاتی خو ی یاسینم له سهر خویند
 بوو . به لام ئیستا ببوینه خزم و برارای مام قویتاسم ماره کرد بوو . له گه ل کاک سولتانسی
 زور کوری مام قویتاس چهند جار یه کترمان دیوو دوستی نیزیک و هاوری بووین .

کاک سولتان که لیم و سه ره کهوت و اقی ور ما . چوینه ژورر و گوتی . " جاری پیم بسیژه
 به و سه رما و سوله ، بهم نا ئه منی ریگا و ئه م ناوه هه موو له شکری عه جه می تیدا یه ، خیره
 ئیشه لا و له چی ده گه ریسی ؟ ."

— ئه و رو روژی پیاوانه . هاتوم د ووسی تفهنگان بکرم .

هه ره به جار یک هه مسا . " تفهنگی چی ؟ جا و هختی ئه و قسانه یه ؟ .

— تو له وه گه ری . خو ت ساز که و بهیانی بجینه نیو گورانان تو ده یانناسی و تفهنگ پهیدا
 ده کهین .

کاک سولتان له نیو گورانہ کانی سهر چووی جغه توو دوست و برادره زور
 بوون و دهیان ناسی . بهیانی ئه سپه که مان به جی هیشت و به پی بو گونده کانی
 گورانان که وتینه ری . دووسی کوند گه راین و میوانی دووسی برادره زور کاک سولتان بوین
 له هر شوینی باسی تغهنگمان ده کرد ، پیمان پیده که نین و دهیانگوت باس مه کن .
 کاتی نیوه رو چوینه گوندیکی مه زن ملکی (حه مید خانی) گوران . دسته برابه کی هه بو
 لاماندا له مالی ئه وان و چایان ساز کرد و کاک سولتان پی ی گوت له چی ده گهرین .
 کابرا گوتی : " ئیره ملکی حه مید خانه . خووی له سهر ده می دیموکرات رای کرد بوو
 چریکی حکومه تی بوو . ئیستا سواره و چه کداری هه ن و پیاوی ده وله ته . لیره ناسی
 باسی ئه م شته بکه ن ."

لیم پرسی : حه مید خان له ماله ؟ .

— نازانم . هه موو روزی ده مچیته میاندا واو . پیاوی ده وله ته .

— تکایه پرسیاریک بکه بزانه له ماله .

کاک سولتان گوتی : " بو به ته ما چی ؟ ."

— ده مچه لای حه مید خان و ده لیم له تغه نک ده گهریم .

— ناکا وا بکه ی ؟ . به گرتنمان بده و نه جاتیمان نه بسی .

— ئه م گورانان زور پیاون . هیچمان لی ناکا . زور زور ده لی نیمه و برون .

کابرا هاته وه و گوتی : " ئیستا له میاندا او گه یوه ته وه . کابرا له گه لمان هات بو

مالی حه مید خان . حه ساریکی گه وره دوو تغه نگچی له بهر ده رگا رایان گرتین تا

خه بهر به خان ده دن . تاویک پی چوو کوریک میر مندال هات به خیر هاتنی کردین و

پیشمان کهوت بو دیوه خان . دانیشترین و کاک سولتان نیوه گیان ببوو ده یگوت له م کاره ی

توسهرم سور ماوه . زور پی نه چوو سه ماوه ریان هینا و چایان بو تی کردین و پاشان

نانیان هینا و جاری خان دیار نیه . کوره کهش جار و بار دیت توزی داده نیشی و ئه روا .

دوای نان خواردن حه مید خان وه زور کهوت . پیاویک بالابهرز چوار شانه سمیلیکی زل

که لیوی داپوشی بوو ، ده مانچه به قه ده وه . دستی له دستی ناین و به خیر هاتنی کرد

پین و پرسی : " له کوپوه هاتوون و له چی ده گهرین ؟ ."

— خان رهنگه پیت سهیر پی ئه گهر بلیم له چی ده گهرین . من خه لکی نهغه ده م . خوت

ده زانی له شکر هیشتا نه هاتوته سند و سر . پره له بارزانی . هاتبووم به لکوو له م گوندانه .

تفهنگیک بکرم . زور گهراوین وهگیرمان نه کهوتوه . نیویانگی جهنابتم بیستبوو هم شیعره ی
سهعدیم هاتهوه بیر که دهلی .

جز به خرد مند مفرما عمل — گر چه عمل کار خرد مند نیست

بریارم دا بنیمه لای جهنابت جانازانم .

— زور به خیر بین . بهلام تونازانی من دژی دیموکرات بووم و ئیستا چه کداری حکومت

د دولت گهراوتهوه و بنیجگه له پیایوی حکومت کس ناتوانسی چه کی هه بیت؟ .

— نهوانه هه موو دهزانم . من له چوار چیوهی قانون و حکومت دا نه هاتووم داوای چه ک

له جهنابت بکرم . من نه دیو ونه سیاو هاتومه مالت . نه گهر تفهنگ نه بی نان و چامان خوار

دوه و مالاوایی ده کین .

له گهل ئیمه چایه کی خوار دوه و ههستا روشت . زوری بی نه چوو کوره میر مند اله

که تفهنگی برنوی سواره ی به دوسه فیشه کوه هینا و له پیش دانام . ته ماشام کرد

له راه به دهر جوان وتازه بوو . گوتم : " قیمه تی چه نده ؟ "

— بابم هیچی نه گوتوه .

چاوه روان بووم خان بیتهوه و بزانه دهنی چه ند پاره بدهم . خان وهژوور کهوت .

— چونه ؟ نهو تفهنگت به که یغی یه ؟ .

— زور سویاس . . . زور جوانه . . بهلام نازانم قیمه تی چه نده ؟ .

— قیمه تی نیه . توله م کاته دا که دولت هاتوتهوه و چه ک قه مخه یه له خوت راد میوه

هاتوویه مالی من نهو تفهنگت پیشکین دهم . دنیا زوری به بهره وهیه . بهلام تاگاتان له

خوبسی . له جیگای تر باس مه کن . لیره بن تا ئیواری . تاریک داهات وه دهر کهون و

کس نه تان بینی . دستی له دستی ناین و روشت . پاشان کوره کهی هات له په نام

دانیش . په نجا ته نم له پیش دانا وهری نه دهرگرت . به زوری خسته نیو گیرفانی

چوه دهری سه فیشه کی دیکه شی بو هینام . تاریک داهات وه دهر کهوتین وشه و له

(دنی وهیساغا) چوینه مالی (مینه ی فهتاحی) . له وسه فهری له گهل مهلا عهولای —

حاجی مهلا خالیدم کرد بوو له گهل (مینه ی فهتاحی) ببوومه ئاشنا . براکانی وه دهر کهوتن

و زوریان پی سهر بوو . روزیک له وی بووم به هوئی مینه فه تاحیه وه چوار تفهنگی دیکم

کرین . به کورتی پینج تفهنگ و ۷۰۰ فیشه ک بوم کهوتبوونه . ۲۹ ته نی . ده بوایه کاک

سولتانین له گهل خوم بهرم بو سندوس . شهویک له گهل کاک سولتان قویتاس سوار بووین

شهو هاتینه کوسه کهریز و سبهی شهو سوار بووین چوینه گورناوی ماله ده زگیرانه کهم . بهیانی تفهنگه کانمان به جی هیشت و ده هاتین بو نغده له سر جوگهی چیانه توشی کاک محمدی کوری سهد رسووی زیدان بووم . دوو کهسی عیراقتی له گهل بوون . به خیر هاتن و چاک و چونی و گوتسی : " ئهوه ده هاتمه مالی ئیوه . ده پی دووسی تفهنگام بو پهیدا کهی " .

— وهختیکی باش هاتووی . پینج تفهنگم ههن با بچین بیان بینه ئه گهر به کهفیت بن ههلیان گره . ههر لهوی له گهل کاک محمد گهراینهوه بو گورناوی . له سر یهک هه موو تفهنگه کانی یهکی به ۷۰۰ تمن هه لگرت . پاره کهی دا و ئیتر نه هاته نغده و گهراوه . زستانی یهک دوو سه فهری دیکم کرد و پولیکی باشم قازانج کرد . دوو بارگینسی دیکم کرین و جار و بار ژن براهشم له گهل خو د هبرد . هه مو جار د مچومه لای مهلا مسته فا و خه بهری لای میاندا و له شکره ده ولتهتی لی د هپرسیم . هه موو جاریش سه ریکی حاجی خوشم ده دا و لهو ماله باشه له راده به ده ریزیان لسی ده گرتم . به لام نهم گوت بوو ده زگیرانم هه یه و جار و بار له گهل خات خه جیج و کالسی به لاناو باسیکی وام ده هینا گوری که کالیم خوشم دهوی . خات خه جیج زوری پی خوشم ده بوو قسه کانی بونی هیواد اریان لی ده هات . له لایه کی دیکم ده زگیرانم هه بوو هه چیج نه ده کرا .

له زستان دا (سه فهر خانی قاره مانی و پولاو بلوت) که ئه فسهری فیرقه بیون و ئهم دو انهم پیشتر له شامات ده ناسی و بو ئازایهتی نیویان هه بوو هاتنه نه غده و میوانسی من بوون . ئهوه ده سه رههنگ غه فاری بو وتو ویژ له گهل مهلا مسته فا جار و بار ده هاته نغده و میوانی قولیخان ده بوو . قولیخان که کار به ده مستیکی به رزی حکومتی میلی ئازر — بایجان بوو ئیستا ببوه خزه تکاری بروا پی کراوی حکومتی ئیران . خه بهریان زانیبو که ئهم سی ئه فسهری فیرقهی دیموکرات له مالی من میوانن . روژیک قولیخان له دوای ناردم و گوتسی : " ده ولت ده زانی ئه وانه له مالی تون . سه رههنگ غه فاری باسی کردوون . بو تو باش نیه . یان دهریان بکه یان ده نیرم ده یانگرم " .

کوتم : " تا له مالی من بن کهس ناتوانسی بیان گری . ههتا خوشیان نهرون میوانن و من دهریان ناکم . " — به لام دوای چه ند روژ خو یان ههستیان بهوه کرد که لی یان ده مخته تین چوونه چیا نه و له مالی (عهزیز بهر کهل) بوون و تا له گهل بارزانیه کان

وهد هر كهوتن و له شه ره كانی شنو و دهشته بیل دا به شد اریان کرد و پاشان چونه عیراق
 و له زینوی شیخ گیرسابوونهوه .
 له مانگی ره شه مه دا هئیشتا بارزانیه كان له نغده مابوون و هیچ باسی شهوه
 نه بوو كه بکشینهوه بو شنو ویا شهر دست پی بکا سه فهریکی دیکم کرد بو شامات .
 ناردم له میاند واو چوار فرده شه کریان بو کریم و به وشران ناردمه حاجی خوش
 ماله قهیتهران . چومه بازاری شهیتاناوا و کابرایه کمان دیتهوه گوتی : " تفهنگیکی سوارم
 ههیه . به پینج سهد تعن سازاین و پاره کم دایه و قهرارمان دانا سبهی شهو بجم
 وهری بگرم . له دپی وهیساغا سوار بووم چومه (تویزئاوا) کابرا له مال نه بوو خیزانی
 گوتی : " چوته میاند واو " . روزیکی دیکه چووم کابرا گوتی : " پاره م داوه و قهراره بووم
 بینن " . به گورتی کابرای عجه م حهوتویه کی ته واو دستاو دستنی پی کردم .
 روزی شه مو له بازاری شهیتاناوا به کابرام گوت : " من پستر گیر نابم . دهجه و سندوس
 پاش پازده روز دیمهوه تفهنگه کم بو حازر که " .
 ههر شهو روزه له بازار تفهنگیکم له کابرایه کی خهلکی تالا و کری و قه ولی دا نویژی
 شیوان بووم بینیته (دپی وهیساغا) ماله مینهی فتهاحی .

شهره کورد له نیوه راستی بازار

له گهل برادهران له نیو بازار د مخولاینهوه دیتمان دوو کورد ملیان دههر ملی یهک
 ناوه و لیک دهه من و به کس لیک نابنهوه . من لی یان چومه پیش و به توندی و به شیو
 هیه کی ئامرانه دهنگم دان و گوتم : " سه گبابینه کورد لهو حاله دایه و ئیوه له سه رچی
 به شهر دین . بکشینهوه توله باب " .
 وهک سامیک بیان گرتی و پی یان و ابوو د اخوا من کیم ، کسانهوه و ههر یه که روویان ده لایهک
 کرد . خهلکه که بلاوهی کرد و کاک سولتان و مینهی فتهاحی گوتیان : " باشه ئهوانه
 بوئاوا به قسهی تۆلیک بوونهوه . بوچی نه یانگوت تۆچکاره ی ؟ " .
 تازه تاریک د اد ههات کابرای تالاوی تفهنگه کی بو هینام . پاشان نان خواردن
 سوار بووم له گهل برای مینهی فتهاحی چوومه (تویزئاوا) . له دهرکی کابرای عجه م
 دابه زیم و بارگینم دا به صفاله کم و به لوولهی تفهنگ دهرگام کرد هوه . کابرام دهنگ دا

و گوتم : " نه بزووی نه گرت تی بهر ددهم . " دایکی و ژنه کی دستیان کرد به گریان و پارانه وه . گوتم : " له جی ی خوت مه بزوو ژنه که ت پاره کم بو بینی و یا تفهنگ . " ژنه کی همستا له یه خدانیک پاره ی هینا دهر و نهم هیشت بیته پیش . پاره کی دانا دستم دایه و وه دهر که وتم . له دهره وه دهر گام گالهدا و سوار بووین . شه و له مالسه مینه ی فه تاحیش گیر نه بووم و دوا ی نیوه شه و که یستمه حاجی خوش و له مالسه کالسی لینم وه دهر که وتم و تفهنگه کیان شارده وه و جی یان بو د اخستم و لی ی نوستم .

وهک له بیرم مابسی خوشکی خات خه جیج میردی به یه کیک له ئاغاگانی حاجی خوش کرد بوو . به یانی بفراروین له مالی ئاغا بانگیشن کراین . پوری کالی گوتی پیمان خوشه ببیه زاوامان . کالی کچیکی باشه . به د اخیکه وه ناچار بووم که راستی بلسیم گوتم : " من ده زگیرانم هه یه و تازه مارهم کرده . " نهم راستیه به هیچ جور هه لوستی ئینسانی و خوشه ویستی خات خه جیج و کالی نه گوری . ئیستا که ئه و بیره وه ریانه دهنوسه وه ریز و حورهت و پیاوه تی و جوامیری ته و مالسه باشه و ئه و ئینسانه پاکانه م ههر له بیره و له یاد م ناچن . شه و د اوام لی کردن که شه کره کم به و شتری خونان بسز بهرنه وه نهغه ده . کاک عهزیز که دهر استی مالی بوو به براهی گوت : " شه وه کی نهم دوو باره شه کره بار که و ببیه نهغه ده . ئا دریبی مالم دایه و ئیمه نوستین .

شه وه کی ئه و برا دهره جوامیره و شتران بار ده کا و بو نهغه ده . له قاومه خانه ی کوسه که ریز تووشی حمسه ناغای کوسه که ریز دهبسی . لی ی دهرستی :

— شه و بارانه چین و بو کوئی یان دهبه ی ؟ —

— شه کری میرزا که ریبی حیسامیه و دهبیه مه نهغه ده .

— بیان به کوسه که ریز و له مالی خوشکی دایان بنی . بارزانی له نهغه ده وه دهر که وتم و له شکری ئیران چوته نیو شار . بچییه سندوس و شتره کانت دچن و شه کره که ش دهره و .

ئیتیر برای کاک عهزیز و شتران دهباته کوسه که ریز و باره کان له مالی خوشکم دادهنسی . شه و نانمان دمه خوار هاته وه . حکایه تی بو گیراینه وه . من کیچم که وته که ول و گوتم :

ئهمیم بو زین کن دهروم . " زوریان هه ول دا که گیر بم تا خه به ریکی راستمان بو دیت . نهم دهنوانی . نهم دهنانی دایک و باهم چی یان به سهر هاته وه . پیاوه کان وه دهر که وتم که ئهمیم بو زین کن من و خات خه جیج و کالی مابووینه وه و فیشه که انهم له خود بهست کالی گوتی : " بولای ده زگیرانی به په له یه . " خات خه جیج گوتی

”گویت له پلاری کالی ههیه“.

— گویم لی یه . جاریکی تر بيمهوه جوايي د ده مهوه .

— ئیره مالي خسته و پیمان لی نه بری .

وه د هر که وتم سوار د بووم . ئیستان شو د وعا یانهم همر له بیره که خات خهجیح بسوی

د هر کرم . به سوپاس و مه منونیه کی زوره وه له گهل حمسه رتیکي د مرونی له و پیاووزنه باش و

به شهرفانه مال ئاواييم خواست . به د اخه وه سه فیری د واییم بوو بو حاجی خونس .

شو به بناری خه لیغان و بالغچی د ا چومه گورناوی ماله د زگیرانم . که چومه

حه سار و د هر گایان لی کرد مهوه د یتیم د ایک و باب و خوشکم به سالت و قولتی له

نهغه د مالیان به جی هیشتوه و له وین .

وه فای بارزانسیان

له پیش د ا گوتم ماله که مان روبه روی ماله شیخ محمد سدیق و مزلی مهلا مسته فا

بوو . د وو بارگینم له مالي هه بوون و به و هیوايه ئه گهر بارزانی له نهغه د وه د هر که ون

له گهلان بروم . کاتیک بارزانی بریار د ده ن له نهغه د برون عایشوک د مچی به د ایکم

د هلی ئیمه د هروین . باوکم خه ریک د هسی خو کویکاته وه و بارگینه کان بارکا و بجیتسه

گورناوی . د ووبارزانی که ناسیار بوون و هه همیشه هاتوو چویان د هر کرم و له ماله شیخ

محمد سدیق د ا بوون ، د مچنه مالی و بارگینه کان له بابم د مستین و دهیان به ن .

د ایکم ده چیتسه ماله شیخ محمد سدیق و به عه لی کوری محمد سدیق ده لی :

”ئیمه ش د همانه وی بروین و ناتوانین لی ره بین . بارزانی هاتون و بارگینه کانی ئیمه یان به

تویزی برد وه . ” له وه لام د ا پی د ه لپن له شنوبه ولا خه کانتان د ده هینه وه .

باوکم له ترسی ئه وه که من ناسراو بووم ئیتر له گهل د ایکم و خوشکم و ئاموزایه کی پچوکم

راد هکن و د مچنه گورناوی . زور کسی تریش له کورده کانی نهغه د له ترسی عهجه مان

هه لدین و مال به جی د لپن . له گهل هاتنه وه ی له شکر ئیتر عهجه م پی وهر د هبن و ما—

له که مان تالان د هکن . باشبوو باوکم چه ند روژ پیش تیبینی کرد بوو یه ک د وو دست

پی خه ف و کامیشه کان و هیندی شتو مه کی نار د بسوه گورناوی .

کاتیک گه یستمهوه د ایک و بابم گه لیک په شیو بوون . مالیان تالان کرابوو پا شس شهو هه موو خزمه تهی که به بارزانیان کرد بوو، ولاخیان لی ټمستاند بوون، لسه مالان بوون . بارزانی له کاتی کشانه وهدا بو شنوو له هه موو گوند هکان ولاخیان له خه لک شه ستاند بوو شه وینه شه شی خویمان ناهه قیان له خه لک کرد بوو . له گورناوی د وو بارگین و گوئی د ریژیان برد بوو . روزیک له مال حه سامه وه و خه بهرم زانی که حه مه د ئاغا امیر گه سوور له قه لاتانه . د وو کسسی خه لکی گورناویم له گه ل خو برد و چوووه لای حه مه د ئاغا . هاشمی سه عید خه لکی سا بلاخ وه ک نووسه له لای بوو . حه مه د ئاغا دیناسیم . پاش به خیر هاتن کله بیب لی کرد و گوتم . " ماله شیخ محمد سدیق به راستی چاکه یان د اوینه وه . د وو بارگینیان له باوکم ټمستاند وه و برد وویانه . بارگین و گوئی د ریژی ټم د وو کسه شیان له گورناوی برد وه . زوری پی ناخوش بوو پسه لیه کی نوی . ولاخی هه لگری ټم پسه لیه لای هه ر کس بن ټمشی ټم سلیمی بکرینه وه ."

نامه کم وه رکرت و گه رامه وه به ریگای جاشیران د ا بچم بو شنو . له جاشیران بارزا نیه کان گامیشیکی ماله ئاغایان کوشتبوه و لی ی هالا بوون . ولاخه کانی گورناوی له بهر د هرگای مالیک به سترا بوو نه وه . چومه ماله که بیه د وو بارزانی لی بوون . گوتم :

" ټم ولاخانه ئی مسن و بمان د نه وه ."

کابرا گوتی . " ټه ز بو خوم هیناون و ناد هه وه به کس ."

پاشان چوووم مه لا حه سن - م د پته وه مه سئولیان بوو . نو سراوی حه مه د ئاغا م پی نیشان د ا و گوتم . " ولاخه کان لیژن . " بو خو هات ولاخه کانی ټم سلیم کرد ینه وه . ټه وانم نارده وه بو گورناوی و بو خوم له گه ل مامی ده زگیرانم چومه شنو . له مالی شیخ محمد سدیق د ه گرام به هه لکه وت له پیش حه ساریک عایشوکم دیت . که چاوی به من که ت ماند وو نه بوونی لی کردم و گوتی . " ئیستا عه لی دهنیرم . " چوووه ژووور و عه لی هاته دهر .

— ده که ره م که وه ره ژووور

— نایه م . چون د ه بوایه ئیوه بارگینی من له باوکم بستینن .

— خودی ټه ز ټمشیک نازانم .

عایشوک گوتی . ټه ز زانم کی برد وونی . ناوی د وو بارزانیانی گوت .

عه لی گوتی بلا بچین لای شیخ ټم حه مده . ولاخی ته ناچن . حه وشیکی گه وه نیزیکی — هه زار کس له دهر وه ری راهه ستا بوو . زوره یان له ناوچه ی بوکان و محال و شارویرا —

نسهوه هاتبوون و وه وای ولاخان که وتبوون که بارزانی کاتی گهرانه وه له جهبهه لسی یان
 هستاند بوون . زور یی نهچوو شیخ محمد هاته دهر . عهلی چوه پیش و به زمانسی
 خو یان کوتی " . کهریم له نهغه ده د راوسی ی ئیمه بوه . کهلیک بو ئیمه چاک بوونه . ناوی
 دوو کهسانی کوت که هوانه ولاخیان له بابی هستاند وه . شیخ محمد به خیر هاتنسی
 کردم و کوتی : " عهزو بیژن بلا بیت " . بارزانیه کی د ریژ هاته پیش و شیخ فهرمووی
 " له گهل کهریم ههره . ولاخی هه لای ههر کهس بن له ههر کوئی بن بیده وه . مرو فیک له
 گهل بنیره تا ده گاته وه مالی خو " .

عهزو ناوی بارزانیه کانی پرسی و کوتیان ئیستا له (پردئاوین) . هاتینه گوندی
 پردئاوی و بارزانیان د یته وه . کابرا له پیشرا کوتی : " نایاند هه وه " .
 عهزو کوتی : " همری خودانه " .
 — همری خودان له همره سهره له سهره چاوا " .

ولاخمان وهر گرتنه وه و ههر به شه و هاتینه وه گورناوی . چهند روژیک له گورناوی
 بووین شهره بارزانیان له گهل لهشکری ئیران و دهره به گه خائینه کانی کورد که چهکیان
 هه لگرتبوو هاتبوونه سهریان له نهرزه میز و قهلاتان و دهره بند د مست پیکرا .
 ماله خه زوریشم چوو بوون له گوندی (قزلقویی) شار ویران جیگیان دیتبووه و باریان
 ده کرد . روژیک له گهل ماله خه زورم بارمان کرد بو شار ویران . له نیزیکی کوسه کهریم
 ئیمه لامان دا چووینه کوسه کهریم ماله خوشکم و ده زگیرانیشم له گهل خو مان برد . ماله
 خه زوریشم چووینه قزلقویی و خوشکیان له گهل خو برد . هه وه بوو شایی و ژن گویزته وه م .

بسه شی پینجهم

د بیان کویره و هری و دریزه‌ی تیکوشانی سیاسی

له کوسه کهریز ماوه‌یهک لسه‌ر ماله خوشکم وه‌زعیکی یاشمان نه‌بوو. روخانی -
 کوماری مه‌ها‌باد، له دار دانسی پیشه‌وا، زولم و زوری د‌اگیرکه‌ران، ترس له‌گرتن پهریشانی
 کرد بووم. نیزیکی مانگیک له مال د‌هر نه‌ده‌کوتم. به‌لام بیکار و کاسی و له‌سه‌ر مالان
 ژینیکی خوش نه‌بوو. تفه‌نک و د‌ووبارگینه‌کم فروشت سوار بووم چومه شامات. له و
 ماوه‌یه‌دا له شامات دوست و برادره‌ری باشم په‌یدا کرد بوون. له بازار تووشی (ج‌ه‌ع‌ف‌ه‌ر
 کرمانج) بووم. ج‌ه‌ع‌ف‌ه‌ر کرمانج پی‌او‌یکی ناسرا و آزا و کاتیک پی‌او‌ی مسته‌فا خان و پی‌او‌ی
 ج‌ه‌ع‌ف‌ه‌ری کهریماغا بوو. د‌ه‌مناسی و به‌پی‌او‌یکی ج‌وامیرم د‌ه‌زانی. گوتی تفه‌نگیکی سوا
 ره‌م هه‌یه‌ لی‌م بکره. د‌ووروی تر وهره له (لمجی) وهری بکره. پارهم د‌ایه و هاتمه
 وه‌کوسه کهریز. د‌وای د‌ووروزان چووم گوتی: بپوره تفه‌نکه‌کیان نه‌هیناوه."
 به‌گورتی یه‌ک د‌وو جار چووم یا د‌ه‌یانگوت له مال نسیه و یا بیانویه‌کی د‌ه‌هیناوه. له‌م
 به‌ینه‌دا نمخوش که‌وتم. مانگیکی ره‌به‌ق که‌وتم. د‌ایک و بابم شه‌و روژ له‌بن سه‌رم د‌ه‌تریا
 باو‌کم د‌وو جار چوویوه لای کاک ج‌ه‌ع‌ف‌ه‌ر، هه‌ر جاره به‌قه‌یه‌ک به‌ریسی کرد بووه. روژیک
 تازه د‌ه‌هات خو‌م د‌ه‌گرتوه سوار بووم چومه له‌جی. د‌اوای پارهم کرد. ج‌ه‌ع‌ف‌ه‌ر کرمانج
 گوتی: "ئه‌وانه‌ی تفه‌نگم لسی کرییوون پاره‌که‌یان خوارده‌وه و ئیستا کیشه‌مه له‌گه‌لیان.
 وهره با له‌جیاتی پاره‌که‌گه‌نمت بد‌ه‌می." یه‌ک د‌وو برادرهم هه‌بوون گوتیان هه‌ر چی
 بیدا لی‌ی وهرگره. ناچار د‌ه‌بار گه‌نم لی‌ی وهرگرت. برده‌م ورمی. ۲۴ ته‌نی زه‌ره‌ر-
 کرد و نه‌جانتیم سوو.

کیشه‌ی د‌وو سه‌یدی موسولمان.

روژیک له کوسه که ریز له ماله وه د انیشتبووم سهد رحیمی کوری سهد عهولای
 قهلاتی موتاوی پهیدا سوو. به خیر هاتن و پاشانان و چا گوتی. " پیس پیوه بووم—
 عیلاجیکم نه که ی تیدا چووم."

— چیه؟ چت لی قهوماوه؟ هرچی له دستم بی به چاوان.
 — سهد گول خهلکی سسته کسی پهنا تالای ههزار تمهنی لی وهرگرتووم که دوو تفه—
 نگانم بداتی. شهوه د هروزه دستاو دستم بی دهکا و فریوم دهدا. هاتوومه لای تو
 یارمه تیه کم بد هی.
 سهد گول لهو شیخانهای غهوسابات بوو. هاتبوو له شامات شهویش بهشی خووی—
 د هریش کوری دیتبوونهوه و خووی به خیو دهکرد. بام فرمووی سوار به له گلسی بچوو.
 سوار بووم له گول سهد رحیم چوینه دهلکد ان مال کاک سولتان قویتاس. بهیانی بازاری
 شهیتاناوا سوو کاک سولتانیشمان برد و چوینه بازار. لهوی چه ند دوستو برادرم
 دیتنهوه و مهسه له کم بی گوتن. گوتیان ئیستا دهی بینینه وه و پاره که ی لی دستینینهوه.
 سهد گولمان دیتهوه و له هه موو لایه که وه به سهری داهاتین و گوتی. به دستمه وه
 نه سوو. سبهینی فرموون وهرنه مالی و پاره که وهرگر نهوه. ده بی بمبورن.
 شهو هاتینهوه دهلکد ان و سبهی له گول سهد رحیم سوار بووین چوینه سستهک
 له مالی سهد گول دابهزین و گوتی یاخوا به خیر بین دهزانی شهو شهو تفهنگه کانیان
 هیانان."

— باشتر، که و ابوو تفهنگه کان ده بین.

— باشه ئیستا ئیستراحت بکن و تاریک د اسی تفهنگه کان دینم. نویژی شیوان نانمان
 د مخواورد سهد گول وه دهر کهوت. زوری بی نهچوو به هه ناسه برکه خووی کرد به ژورا
 و گوتی. " دمخیلتان بم راکن. ژاندارم گهیشته نیو گوندی. سهر و مالمان تیدا—
 دهچی. پاشان خووم و لاخه کانتان سو دینم."
 سهد رحیم ته مای بوو دهر پهری. گوتم د انیشه. ژاندارم هاتن جهه ندهم.
 هه موو لهشکری شیران بی نابزوم یا پاره و یا تفهنگه کان."
 هر چه ند شیر و ریوی هیناوه فایده ی نه بوو. ئاخری پاره که مان لی ههستاند و سوار
 بووین چوینه وه مالی کاک سولتان له دهلکد ان.

بازاری محمد یار وعه جهمی به شلتاخ

- روژی ههینی بازاری محمد یار د هبوو به ناوهندی کرین و فروش و له کوردستان و نازربایجانوه خه لک رووی تی د هکرد . منیش بوئهوه سامم بشکی و بجه نیو خه لک روژی بازار له گه ل سهید عه زیزی زاوام سوار بووم چومه محمد یار . له دوکانسی براد هریک د انیشتبووم چام د مخور د هوه کابرایهک هاته پیش د وکان و به ترکی گوتی :
- سن میرزا کهریم د ایل سن ؟ . واته تو میرزا کهریم نسی ؟ .
  - به لی ههوم . کاریکت پیم بوو ؟ .
  - تهوه له تو د هگرام . له بیرته له باخی ثالی ملک سمرت شکاندم و تفهنگت دست د ا - بوئه ؟ . که لی ی ورد بوومهوه عه جهمی ثالی ملک بوو که پیش سی سال باخهوانه کهم سمری شکاند بوو . گوتم : " کیشهی پیش سی سال زیندوو مه کهوه .
  - چوم خوم نووسیوه به ژاند ارم تا تولهی خوم بکه مهوه .
  - باشه ههگر بووی به ژاند ارم وهره قسان د هکین .
  - نا . دست هه لئاگر مهوه . تهو زه مان روی .
  - برؤ کاکه کیشهم پی مه فروشه .
  - ها ئیستان زمانت د هگر یتهوه . جنیوی د ا .
- ئیتیر ئاگام له خو نهما . تا هیزم تیدا بوو مستیکم له دمی د ا و زاری پر بوو له خوین . رای کرد که شتیک بد وزیتهوه و به گزم د ابسی . له وکاته د ا قولیخانی برای پاشا خانی ئاختهوله چه کند چه کداری به د واوه بهوی د ا هات . چومه پیش و د وای سسلاو گوتم : " خان ههگر ریگا بدن عجهمهکان وه د وای ورد ه حیسایی کون بکهون لیزه شهری کورد وعجهم ساز د هبی .
- سوچی سوه ؟
- مهسه له کم بوگیراوه . به نوکهرانی گوت : " بچن بیهینن " . سهی فلهلی . میان هینا . خوینی هه ر به لغاوانهوه بوو . نهی هیشت قسه بکا بریکی جنیو پیدا و گوتی : ئیستاله بازار وه د هری بنین . نه هیلن لیزه بمینی .

نهم ههنگاوه تۆزیک غیرهتی وه بهر نام و نه چوومهوه کوسه کهریز و شهو چوومه نهغه ده به ریکهوت تووشی سهید رحمانی کوری سهید عهولای قهلاتی بووم . شهو پیکهوه له مزلسی شهو رامان بوارد . بهیانی چومه نیو بازار و له قاومخانهیهک دانیشتبووم عجهمیکی خهلگی نهغه ده له گهل ژاند ارمیک وه ژوور کهوت و به قامک منی نیشان دا وگوتی . " شهویه " .
 ئیتر ژاند ارم بی پرس ورا دامگژایه . راست بوومهوه و شهقیکم له ژاند ارم دا . دووسی - عجهمی دیکه راست بوونهوه له گهل ژاند ارم له قاومخانهیان برده مهر و به ههسمان دهوریان دام . لهوکاته دا ئاجودانی ژاند ارمه ری گهیشته بهر ده رککی قاومخانه و دهنگی ژاند ارم و عجهمانی دا وگوتی . " بهری دهن " . بانگی دووژاند ارمه ی گهشتی نیو بازاری کرد وگوتی . " بیهن بوئیداره ی ژاند ارمه " . وه پینش خویان دام و خهلکی نیو بازار به سهیرهوه چاویان لی ده کردم و کس نه بوو زمانی بگه ری . له ئیداره ی له ژوریکیان کردم و ده رکایان داخست .

زوری بی نهچوو ئاجودان هاتهوه . بانگی کردم وگوتی . " ده میکه لیت ده گهریین تۆتفهنگچی بووی یارمهتی بارزانیانت داوه . شهفسه ری فیرقه له مالت بوون . ئیستا دهوسیهت بۆ ساز دهکم و ده تننیرم بۆ ورمی . لهوکسانه دا بووین سهید رحمان هات . به ئاجودانم گوت . " کاتیک دهولت نهبوه ههموو کس چهکدار بوو . ئیستا دهولت هاتو - تهوه منین دا ئیشتوووم و کاسی دهکم . "

سهید رحمان به ئاجودانی گوت من له بهر میرزا کهریم هاتم . لهو پرسیارانه گه ری پازده تهنی له پینش دا ناوگوتی شهوش شیرینی تۆوئیمه کارمان ههیه . له گهل سهید رحمان هاتینه مهر و بهوهنده لیدان و کیشهیه ریگای نهغه ده بۆ کرایهوه . یهک دوو رووژ له نهغه ده سووم و له گهل دوست و برادران کو ده بووینهوه و باسی دست نه کرد نهوه ی ریبه رانی حیزب و حکومهتی میلی کوردستانمان ده کرد و داخمان دهخوارد .

بوگرده قییت

مانهوه مان له کوسه کهریز دایک و بابجی زور نارمهت کرد سوو . ههولم دا بچمه مههاباد بهلام نه د مسایهم هه بوو بو کاسی و نه خانوم وهگیر کهوت . چهند دوست و -
 ئاشنا گوتیان شه گه ره گوندیکی قهوغا دوکان دانسی بۆ کاسی باشه و له بهر چاوانیش

ون ده بسی . گرده قیت گوند یکی گهره یه و قاسمی پیروتاغاش پیاویکی به زیبکه و ژاندارم زور خو له وی نادهن .

روژیک سوار بووم چوومه (گرده قیت) و میوانی قاسمی پیروتاغا بووم . پاشانان خوارده گوتم : " هاتووم د وکانی گوندم به ئیجاره بدهنسی و ماله کم بیته ئیره و خهریکی کاسی بم " .

— زور به خیر بسی . خانووی مهلا چوله . خانویهکی باشه ماله کت بینه و د وکان دانی و هر چی ده کی بکه و هیچیشت لی ناستینم " .

— زور سوپاس . بهلام ئاوا نایم . د وکان به ئیجاره ده گرم و بی منته کاسی ده کم . له و کانه داک فتاحی برای هات . باسی ئیجاره مان کرد و کاک فتاح گوتی

— سالی ۲۵۰ تمه نی بده و کسی تر له گوند د وکان دانه نی " .

بهو قه راره ریک کهوتین . عاره به یه کیان نارد ماله کم بار کرد و چوینه گرده قیت . چوم له مه هاباد هیندی شره بره ی د وکانم کری و باو کم خهریکی د وکان بوو به ئینسافی خووی شتی ده فروشت . گرده قیت گوند یک سهر ریگای ماشینی مه هاباد و ورمسی بوو هاتوو چو بو ئهم شارانه هاسان بوو . ئه سپه کم فروشت و کردم به ده سمایه .

کومه له ی لاوانسی لادی

له مانگی جوزهر دانی ۱۳۲۶ روژیک چومه نهغه ده و له گهل چهند برادره ریک باسی تیچونی کوماری مه هاباد و زولم و زوری حکومت و خه یانه تسی ده ره به گه کانسی مامهن و دیبوکریمان هینا گوری و هاتینه سهر ئه و باوهره که به نهینی ریکخراویکی تازه ساز بکهین . له ویوه من چومه شنو و له گوندی نه لوس تووشی یه کیک له کورد هکانسی ئه و دیو بووم به ناوی (عبدالقادر) . له سهر ده می کومه له وه هاتبوه کوردستان و له کومه له دانه مند ام بوو پیاویکی دلسوز و بو کورد سوتاو . پاشان له گوندی نه لوس ژنی هینا بسوو له گهل بارزانیه کان نه گه رابوو عیراق . که چاووم بی کهوت له داخلی کهم و کوری کوماری مه هاباد و بی سهره و به ره یسی و تیچونی حکومتی میلی داخلی ده رشت و ده . ستی کرد به گریان . برد میه ماله کی خووی له تاقه ژووریکی کاول بوو دانه ژیا . نانمان خوارد و بو نووژ چوینه سهر چومسی و پاشان به چوم دا هه لکشاین و له بن داریک دا نیستین . باسی وه زعمان هینا گوری و گه شتینه ئه و باوهره که پیویسته له پیش دا دژی

ئاغاۋ دەرە بەگى كورد خەبات بىكرى . بۆ ئىم مەبەستە پىيوستە كۆمەلىك لە لاۋانسى گوند
 دابەمەزىنەن و تىيان بگە يەنەن كە خەيانەتى دەرە بەگى كورد بۆتە ھوى روخانى كۆمىرى
 كوردستان . عەبدولقادىر كە پاشان بوو بە مىرزا قادىر دى ئى ئى ھو ھو ھو كە بە نوسىن بە يان
 و پروگرامىك بلاھ كە يەنە ھو . جارى تەنيا ناسىيار و باۋەر پىكراۋە كان بىنەن . ھەر كەس بوو
 بە ئىندام مانگى تەنىك بەدا . من لە ناۋچەدا ھىندەن لوى تىكوشەر و خوئىن گەرمە
 دى ناسىن چاۋم پىيان كەوت و مىرزا قادىر پى ناساندن بو نەغدە گەرامە ھو .

لە نەغدە لە گەل چەند برادەر پىوئەندىم گرت و لاۋىكى تازە پىگە شىتوۋى گەنج ھو
 بە ناۋى (كەرىم پارسا) بە نوختە پىوئەند و نوسىن و نامە گورىنە ھو دى يارى كىر .
 قازەخانە پى مەمەدى سۇفى رەسوۋ ھەك بىنكە رىكخراۋ دى يارى كىرا . لاۋە كان لەۋى كۆ
 دى بوۋنە ھو و بە لاۋاۋ و بە پىلار باسى ئاغا كانىيان دى كىر . من ھەوتوۋى روژىك دى ھەتە
 نەغدە و نامەم بو مىرزا قادىر دى نەۋوسى . نامە كان كەرىم پارسا دى نەۋوسىن كە خەتى
 خوش و كوردى باش دى نەۋوسى .

باۋىم تا رادە ھەك لە دى و كان و كاسى گىرە قىت رازى بوو . روژھانى ھەسىنى
 دى و كانى دى ھەردە بازار و مەنىش ئەگەر چىۋو بام لە مەھاباد شتىك بۆ كىرپا يە دى نا بىكار
 بووم . لە گوندى (تازە قەلا) دى سىندوس كەبرا يە كى دى ھەلە مەندى دى و كاندى قورس
 ھەبوۋ بە ناۋى (حاجى سەيد مەمەد) . حاجى چەند جار چىۋو ھەج و لە رىگى
 ساختە چىتە و بە ناۋى ھەج پارى يە كى قورسى ۋە سەرىك نەبوو . ھەمۇ سالى لى
 سىندوس بە پىرەن و پىرە پىاۋان دى گەرا پارە لى ۋەردە گرتن كە گویا لە مەككە .
 ھەجىيان بۆ دى كى . كە ھەتە ھەرىكە گەزە كەشىدە ھەك و يەك دى ۋىنە ھەككە و
 ھەد يەنە بو دى ھىنان و دى كىرەن بە حاجى . لەم رىگى يە ھەبوۋ سەرمایە دى رىكى گەۋرە و
 سەيد مەتەفەي كورى لە تاران بە لورى كوتالى دى ھىنا و بە دى و كاندى ارانى دى ھەفروشت .
 ئەۋسالەي مالىمان لە شەرىفە دىن بوو ھاتوۋ چوى دى و كانى حاجى سەيد م دى كىرە و
 لە گەل سەيد مەتەفەي كورى ئاشنا يە تىم ھەبوو . روژىك لە بازارى مەمەد يار حاجى
 سەيد بانگى كىرەم و ناردى چا يە كىيان بۆ ھىنام و گوتى . " ھەك بزانم ئىستا بىكارى .
 من دى راوم ھەيە با ھىندى پارەت بە دەسى قازانچ بە نىۋەسى سەۋدەي پى بىكە .
 — پىم خوشە بەلام سەۋدەي چى بىكەم . ئىستا كىسى زور كەمە ."

— دى لىن لە عىراق تەفەنك چاك دى ھەفروشرىن ئەگەر يەك دى ۋو سەفەرت كىرە بان زور باش

د هېوو. له وسهریش د هتوانی پارچه بو من بینی . "

من که بیگار بووم له خوام د هویست کاسبیهک په ید ابسی و هر له و کاتهش دا به بیانوی کاسی و گهران د وست و براد هران ببینم و کومه لهی لوانی لادی پوره بی بد هم . له گهل حاجی ریک که وتم و ۷۵۰ ته من لی و هلا گرت چومه وه بو باو کم گیراوه . باهم گوتی پیم خوش نیه قاچاخی بکهی د مست هه لگره . "

— له بیکاری هر باشته و تازه پاره شم و هر گرتوه با سه فهریک بکم . سواری ماشین بووم چومه سابلخ و لهویوه چومه شامانته (د یسی و هیساغنا) چومه ماله مینهی ففتاحی . تازه گه پشته بووه جسی مینه له نیو گوندی بوو ، چوون بانگی که نه وه له پر ته فهریک و پینج سهریازی سوار هاتنه همساری . ماله کابر به جاریک وشک بوون . د وویرای له مالسی بوون خویان شارده وه . وده هر که وتم کابرای ته فهرم به خیر هاتن کرد . ستوانیکی فارس بوو نه ده هاته ژورر . گوتی : " من نایمه ژورر . ته مرم بی کراوه هر ئیستا مینهی ففتاح بهرم بو میاند واو . سوار به با بروین . "

— من مینه نیم . ناموزای نوم و ئیستا له سند سه وه هاتووم سهریان بد هم . مینه له نیو گونده و دهنیرم بیته وه . فهرموو و هره ژورر . "

ته فهر پاش تو زی بیر کرد نه وه هاته ژورر . و هتاخیکی پر فهرش و خاوین . چایان هینا . پیم گوت با سهریازه کانیش د اهن و بینه ژورر . نان د مخوین و پاشان منین د یم چونکه مینه فارسی نازانی . له وکاته دا مینه هاته وه . سهریازه کان هاتنه ژورر و نانیکی باشیان ساز کرد . ته فهر گوتی : " به راستی منیان خهراپ تی گه یاند بوو . لام و ابوو کورد له مالی خویان سهری خهک د هبرن . ئیستا له میوانداری ئیوه سهر مسور ماوه . د هلیم خوزیا نه هاتبام . له وکاته دا که تو هاتووی سهریان بد هی من ناچارم مینه له گهل خووم بهرم . " گوتم قهی ناکا . پیمان خوشبوو که تو شاره زای د اب و رسمی کورد هواری بووی . د ایک ویایی مینه هاتن و دستیان کرد به پارانه وه . " به قوربانته بین تو له گه لی نهچی مینه پیوه د هسی . ولاخیان بو منیش ساز کرد و سوار بووین چووینه میاند واو . برد یانینه له شکر و ته فهر چوه ژورر و پاش بیست د هقیقه ئیهمیان بانگ کرد . ته فسه ریک له پشت میزیک خوی هه لمساند بوو پرسی : مینه کسی یه ؟ .

مینه همستا سهر بی و گوتی منم .

— فارسی د هزانی ؟

— نه خیر .

به منی گوت بوی تهرجومه که . دیار بوو تفسه ری پیشوو باسی بو کر بوو .
 رووی له مینه کرد وگوتی . " وهك به ئیمه گوتراوه تو تهننگ و فیشهك ده کری و بو عیراقیان
 ده نیزی . نهوه سزای ئیعدامه . ئیستا دهوله ت هیه و چهك کرین و فروشتن به جا
 ری قهدهخهیه " .
 مینه گوتی . " قوریان به جو قهه ئی علاحه زهت درویه . من جوتبهندهیه کی ئامپام . چوار
 جوتم ده گهرین . ۳۰۰ سهر مهرم ههیه . ده یازده گامیش و مانگام هه . چه نه و لاخی
 سواریم ههیه . پیوستیم به قاچاخی و کرین و فروشتن نیه " .
 بووم تهرجومه کرد و گوتم " چه نایی سهروان ئاموزای من زور دهوله مهنده . پیم
 خوشه روزیک تهر شریف بینی میوانی بسی . راپورتی به درویان لی داوه .
 — باشه له بهرتو ئیزنی ده ده م بئتهوه . بهلام ده بی شتیک ئیمزا بکا که ههر کاتیک له
 دوامان نارد بئتهوه " .
 من چه نه د ئیریکم نووسی . مینه قامکی پیوه نا و دستمان له دستنی سهروان نا
 و ده رکهوتین . ئیواره درنگ گه شتینهوه . که وه ژووور کهوتین خه لکیکی زوری گوندی له ماله
 مینه بوون و نیگه رانی بوون . مینه زوری سوپاس کردم و گوتی . " میرزا کهریم له گه لم نه با
 وا به هاسانی دهر باز نه ده بووم . من پیشتیش هاتوو چوئی ئهم گوندهم کرد بوو ده یان
 ناسیم . بهلام نهوه سه فهره و چوونه میاندا و اوم له گه لم مینه لای خه لک خوشه وستی کردم .
 به یانی چومه بازاری شهیتاناوا . مینه گوتی تهننگیک له تالا و ههیه من بو ت ده کرم
 پولیش نه دهی گرنگ نیه تا جاریکی تر دی یهوه . ده بوایه ئه سپیک بکرم . ولاخیکی زور
 جوان قه لهویان راگرتبوو ده یان فروشت . سواری بووم به که یغیم بوو . به سی سه د تمه ن
 به زینه وه کریم . دوو روز گیر بووم تهننگیکی دیکه شیان بو پهیدا کردم و شهویک سوار
 بووم هاتمه قزلقویی ماله خه زورم . بهلام ههر شهوی هه وه ل بارگین سهر سعی ده دا و هه مو
 جار کهم ده ما و معمرزی کهوی . زانیم فریوم خوارده . بهروژ ئه سپیم تیر کرد و تاریک دا هات
 سوار بووم به و هیوایه تا به یانسی بگه مه قه لاتی موتاوی ماله سهید رحمانسی .
 له هه ورازی (چوغری) پشتی (به گم قه لا) بارگین وه ستا . ههرچی کردم نه
 بزووت . به هه زار حال تاو له سهرانی ده دا وه سهر که وتم بو دیوی دهشتی قوری .
 ته ماشام کرد له مه زرای (حاجی غه لده) تاو لیک هه لداوه . سهره و ژیر بارگینم راکیشاو
 خووم گه یانده نیزیك چاره که . میرک دروا بوون و هیندی کالیشه گیا کو کرابسوونهوه .
 تهننگو فیشه که کانم شارده وه چه خماخی تهننگه کانم هینا ده ر و زینم له ئه سپه بو کر ده وه

ئەسپەم بەرەلا کرد و رووم کردە چاد رەگە . که چوم تازه تاو هەلدەتات . ژنیک و کیزیکی
تازە پیگە یشتوو مەشکەیان دەژاند . سلاوم کرد گورج لباد یکیان راخست و بە خیر ها-
تنیکی گەرم و چایان ساز کرد . لە مەشکە ژاندن بوونەووە نان و شیرینیژو رون ماستیان
هینا و ژنەگە هات دانیشت و چای بو تیکردم . نان و چام خوار و ژن وەدەنگەتات .
- ئەری برا گیان خو پرسیار عەیب نیه . بەو بەیانە لە کوێو دەبی ؟ . هەر وەك شتیكت
لی قەوما بسی وایە ."

- هیچم لی نەقەوماوە . دەچوم بو بەری پیرانان . بارگینەکم وەستاوە . وا لەو مەزرایە
بەرەلام کرد وە و خوشم هاتووم تا ئیواری فینک دەبسی میوانی ئیووم . ئیواریش دەرووم .
- رەبسی زور بە خیر بسی سەرچاوان ماله خوتە .

- چادری کسی یە ؟

- چادری حاجی عەولایە .

- ئەگەر سەرنیکم دەنی دەمەوی هیندی بنووم . زور هیلاکم .

سەرنیکی بو هینام و راکشام . پوێشەمینیکی بی دادام . خەوم لی نەکەوتبوو بە

کێژەکی گوت بچوووە گوند و فروجیک و هیندی نانی جوان بینه .

سەرم هەلینا گوتم . " ئەگەر هەر وایە زەحمەت نەبی هیندی یکیش جو بو ئەسپەگەکی من بینه
دەنا دەرنانچنی و ناچار هەر لێرە دەبم .

- بە قوربانت بەم مالی خوتە . لە میوان ناترسین . کچی جوت لە بێر نەچی ."

راکشام و خەوم لی کەوت . نیووە رو بوو بە دەنگە دەنگی ژنان لە خەو رابووم .

دیتم سنی چوار گەورە کچ هاتوونە مەر دوشین و لە چادر دەستیان کرد وە بە گالته .

ژنەگە چای بو هینام و کوتسی . " ئەیرۆ بە خوای راستیت بی گوتوین . د یارە زور هیلاک
ئەگەر هیچت لی نەقەوماوە بەو بەیانە لە چسی دەگە ریسی ؟ .

- نا هیچم لسی نەقەوماوە . دوو تەنگم پین بو عیراق دەمچم . بارگینەکم وەستاوە . تەفە
نگەکانیشم شار و تەووە تا ئیواری ."

- ئەیرۆ جا ئەو کارە ؟ . ژاند ارم و ئاغاکانی شاو لەو پەسوی وەك سەگی هار بەو نیووەدا

دەسورینەووە . جا ئەو کاسی نەماوە . بە خولای ژنت نیه دەنا نەمی دەهیشت ئەو
کارە بکەمی ."

کێژەگە هاتبوووە . تەرەکیک جوی هینا بوو . نان و چیشتیکی بە تامیان ساز کرد بو .

نانیان بزهینام . خوشیان له دیوی چیفی نانیان خوارد . هاتن پیکهوه چامان خوارد هوه . نیزیک روژ تاوا چوم بارگینم گرتهوه و زینم کرد و ههگبهی فیشهکانم هاویشته شمه ر زین و تفهنگ دست داتی و چومه وه چادره .

ژن که چایان به تفهنگان کهوت حه بهسان . توره که جوم و مسهری بارگین خست و تفهنگ و فیشهکم لهوی دانان و دانیشتم . چایان ساز کرد هوه نانیان بزهینام و دعیان بزه کردم . دووسی نان و هیندی شیریزو رونیان پینچاوه و دههات روژ تاوا بی سوار بووم و له نیو پهرزینی دعیان دالاواییم لی کردن و رویشتم . بهلام تا ئیستان حیسانهتی و میوانداری شه و ماله له بیر نهچوتهوه .

به هیوا بووم شه و بجه قهلاتی موتاوی بهلام دیسان بارگینه بوز له نیزیک شنو . زهنگ و مستا . به ههزار رکیف و قامچی تاو ههله دههات گهیشته لایین . له سر جوگهی پیش مالان کابرایهک خرمانی ههله اویشتم . ناچار لامدا سر خرمان و دابه زیم . بهه سوفیم گوت براگیان لیم قهوماوه . بارگینهکم و مستاوه و دهرناچی . با شه و تفهنگ و فیشه کانه لیز وه شیرم و بارگینه کهشم با لهسر خرمان بی تا ئیواری دهروم . کابرا وهک پیاوان ته لیسکی هینا و تفهنگهکانی تیوه پینچا و ده مالوسکی جودا دایوشین و ههگبهی فیشهکانیشی له کادا شاردهوه و بارگینی رووت کرد و گوتی . " فرموو هه رهم خانسهی پیشهوه ماله برای خوته فرموو با بچینهوه له مال بحهسیوه و گمیش شک ناکا . له د وینیوه هیندی عجهم له زیدان له ماله سهید شیخ محهمه دابه زیون و کس نازانی له چینی دهگهرین . چوینهوه مال له بهر هه یوان دانیشتم و چایان لی نا و پاش چا خوارد نه وه کابرا ههستا گوتی . " جا تو ئیستراحت بکه . خولا بکا شه سه گبابانه بی نه زانن " .

— سه گباب کین ؟ —
— کاک سله مانی لایین و هه تیوهکانی . شره خورن زور بی ناموسن هه له راو وروت —
دهگهرین " .

— مه ترسی ، دهیاناسم و نهگهر پینش بزانتن کاریان به من نسیه یه کتر دهناسین .

— جسنی تاغا بی ناموسه و نایی بروایان بی بگری .

له و قسانه دا بووین مند الیک هات و گوتی " : سوفی وه ره کاک سله مان بانگت دهکا . " . سوفی چوو وهاته وه گوتی . " کاک سله مان دهلی شه بارگینهی سر خرمان ئی کی یه ؟ " . گوتومه میوانه . ئیتر بیده نک بوو رویشتم .

هه ره دوا ی شهودا کوریکی کاک سله مان وه ژووور کهوت . گوتی : باهم گوتویسه

"بچو بزانه میوانی سوفی کی یه؟". هه تیور وینشت و تهماشام کرد ژنیک به پهله خوی کرد به ماله سوفی دا. تهماشام کرد بوکی کاک سلهمانی لاوین بوو. ثامین خوشکی هممه برای عهولای فقی وسین و سهرده میک جیران بیوین و نیوانمان زور خوشبوو. شه رانیس خویان به قوله ئاغا دهزانی وله بهر جوانی کوری کاک سلهمان خواستبووی. له سهر دهی حکومه تی میلی دا که مالم له نغده بوو یهک دوو جار هاتبووه لاوین ماله پورم و له گهل ثامین راز و نیازی کوئی سهر دهی دا اوسیه تیمان زیند وو کرد بسووه.

ثامین که هانه ژورر یی ئهوه له ژنی سوفی بسله میتهوه کوتسی: "ئهیرۆ، ئهوه بو دانیشوو؟. ئیستا خهریکن بین تفهنگ و فیشه که کانت بهرن". چاک و خوشیم له گهل کرد و گوتم: "تفهنگی چی؟".

— چون، سوفی ردین کلکه سه کدپی گوتون. ئیستا له ژورره کهی من خه زور ومیره سه گبایه کم باسیان ده کرد. ده یانگوت دوو تفهنگی یی یه".

ژنی سوفی وه دهنگ هات و گوتی: "به قوریانت بم به خولای ثامینه خانم راست ده کات. سه گبایی میردم راستی گوتوه".

— وهره جاری دانیشه هیندی قسان بکهین پاشان بیری لی ده کهینهوه.

— کوره قسهی چی؟. ئه و سه گبایانه ناناسی. ده زانتن تووی و ناسیویانی.

— که وایه ثامین یه کیک پهیدا که به سواری کاغزه زیک بو قهلات بهری و پیدا به سه سید رحمان. نامه یه کم نووسی بفسهید رحمان گوتم: "زور به پهله یه کیک له کوره کان نسه نیزی له لاوین تووشی شهر و کیشه ده بم". ثامین نامه کهی فرگرت و به ژنی سوفی گوت.

— نه کهی دهنگ بکهی". بوم ده رکوت ثامین و سوفی ژن شتیکیان له نیوان دا هه یه.

ثامین رویشت و چومه سهر خرمان. تفهنگه کانت هینا ده و گوتم: "مام سوفی، زورت لی مه منونم. تکایه تو چسوه مالی تا من ده روم. با تووشی کیشه نهی.

— بوچی؟ چی بووه؟. چون وا به نویزی نیوه رو ده روی؟. زیدان عهجه می تیدان.

— سوفی له سهری مهرو. تو چووی راستیت گوتوه. ئیستاش بچوو به کاک سلهمان بلی. ۶۰۰ فیشه کم یی یه که سیک نیم رووت بکریم. تا ئاخر فیشهک شهر ده کم.

تفهنگ و فیشه که کانت هه لگرت و خه نده کیک له پشت خسرمانه که بوو شه ویم رهچاو کرد و بارگینم زین کرد هوه و چاوه روان دانیشتم. زوری یی نه چوو کوریکی کاک سلهمان له گهل سوفی هاتن و گوتیان: "کاک سلهمان ده لی ماله سید شیخ محهمه دی زیدان

عجهمی تیدان با تووشی کیشه نهی . . . فیشه کمان بداتی و بسروا .

گوتم : " به کاک سله مان بلی عهیه . یهک فیشه کیش ناد هم همر کس له جوگهش بیهریته وه تهقی لئی دینم . چاره روانی کارسات بووم و خوم بو شهریکی قورس تاماده کرد بسوو له پرسهید مسته فای برای سهید رحمان به سواری پهیدا بوو . گهیشته سهر خرمان و گوتی : " سوار به به چومی داد چهینه خوار و به خواجالی داد هرۆین . به داخه وه نه متوانی خوا حافیزی له ثامینه خانم بکه م سوار بووم به پشت مالان داد شور بووینه وه قهراخ چومی لاوین و چوینه قهلاتی . روژیک له وی حهسامه وه . روژی دواپی بارگینم له وی به جسی هیست و سواری ولاخیکی شهوان بووم وله گهل سهید مسته فا چووینه کوپستا نسی پیرانه کانی بیتوین به دیوی عیراق داد و چووینه ماله (رسووی خاله) . کوپخا رسوو ریش سسی و کوپخای هویه پیرانه کانی بیتوین بوو . له کونه وه له گهل ماله سهید عه ولا ناشنایه تی هسه بوو . گهیشتینه بهرد هرکی ره شمال و لیمان وه در کهوتن . یهک دوو کس — جلهوی بارگینی منیان گرت و کس خوی ده سهید مسته فا نگه یاند . دیار بوو له رانک و چوغه تی تازه و بوشناخی من لایان و ایوو سهید مسته فا پیای من وه داخوا من کیم؟ . که کوپخا رسوو هاته وه سهید مسته فای ناسی و به خیر هاتنیکی گهرمی کردین .

پاشانان وچا خوارن سهید مسته فا گوتی : " کاک رحمانم شهو دوو تفهنگی نار نار و ته لای تو بیانفروشی . کوپخا رسوو ته ماشای تفهنگه کانی کرد و بانگی کرد : — " داد هیندیک پاره بینن " . ژنیک کیفیکر له پیش دانا هه زار و پنجسه ده تهنی هینا دهرو له پیش سهید مسته فای دانا . گوتی : " بهسه یا زیاتر دابنیم؟ " . گوتم : " بهسه و قیعه تی خویانه . دواپی نیوه روسوار بووین چووینه زینوی شیخ . من پیشتر چوو بوومه زینوی و خه لکم ده ناسی . به نیو دکانه کان داد ده گهرام دیشم

(برایمی نادر و وزیر فیرهنگی کوماری مه هاباد له دکانیک دانیشته وه .)
برایمی نادریم ده ناسی و به تاییهت پاش تی کچوونی کوماری کوردستان که هاتسوه نغده ه زورم قدر گرتبوو . که چاوی به من کهوت تامبازم بوو له تامیزی گرتم و ماچ کردن ولیسم پرسی : " چیت لئی هات و چون گهیشته ویه تیره؟ " .

— " پاش شهوه بارزانیه کان له نغده وه در کهوتن ماوه یهک له شنو و له نیو مامه شان خوم بوارد . پاشان زه لامیکم به کرتی گرت که بکه بینینه زینوی شیخ . له مه زرای که له کین

۱ — شیراهیعی نادری کوردیکی کرمانشانی و زور خوینده وار و زانا بو . له سالی ۱۳۳۵

کرا به وزیر فیرهنگی کوماری کوردستان .

کابرای چاوساخ گوتی : " با تاویک له بن ئەو گالیشه گیایه بحمسیینهوه و توزی تاریک دا
 بی و ده که وینه ریگا".

راکشام و خهوم لی کهوت . به هه رای کابرایهک و هه بهر هاتم که جنیوی ده دان .
 هاته پیش و دستێ هه لئه ده گرت که بوچی و لاخمان و سه ر گیا کرد وه . منیش بیه
 توندی به گزی داچووم . گوتی : " من ره رسول ئاغای که له کین م . راومسته ئیستا پیست
 ده لیم . رویشت و زوری بی نهچوو ئەمجاره به تهنه گوه گهراوه . به کابرام گوت کاکه له
 زینوی یه کتر ده بینینهوه . سوار بووم بو ده ربکه . رسول ئاغای کهوته سه رم و وه بهر تفه -
 نکانی دام . رام کرد بو ده ربکه . مارفاغای ده ربکه که ده مناسی و لایه نگری کوماری مه هاباد
 بسوو به په نام زانی و رووم کرد بهر ده رگای ده یومخان که له وی راومستا بوو . له دووروه
 دهنگی دام و گوتی : " مه یه ئیره . بام داوه و به چومسی دا کوتام . تاریک دا ده -
 هات و کابرا له ده ربکه له دوام گهراوه . چوووه گوندی (گه پله سه ن) . شه و کابرایه کم
 به کزی گرت و هاته زینوی . ئیستا شه وه لیره م . قازی له ریگای ئەم میلله ته دا به گوشت چوو ."
 له زینوی شیخ له گهل مسته فای کوری شیخ عوبید ولا بوومه ئاشنا . ئەو پتر باسی کومونییستی
 و یه کسانی ده کرد . فیکری له من روونتر بوو . چاوم به کاحه مه دی سه رو کانی کهوت
 که رای کرد بوو له گهل کاک ئەحمه دی برای چوووه خه لان و له ماله شیخ عه لئه د دین
 بوون . پاش دوو روز له گهل سه یید مسته فای هاتینه وه بو قه لات . سه یید رحمان چونیه تی
 سه فهره که ی پرسسی . سه یید مسته فا گوتی : " جا سه فهری چی ؟ . هه تا کاک که ریم شه
 رانک و چوغه ی له بهر د ابی تازه سه فهری له گهل ناکه م ."

کاتیک گه رامه وه چوووه لای حاجی سه یید و هیندی پارچه م بو هینا بوو د امی
 و حیسابم له گهل کرد و ویستم پووله که ی بد هه وه . حاجی پاره که ی وه رنه گرته وه و گوتی به
 سه لکوو سه فهریکی دیکه ش بکه ی . ماوه یک له مالی بووم سه فهریکی دیکه م بو عیراق کرد
 ئاشنایه تیم له گهل کاک مسته فای شیخ عوبید ولا و چه ند که سی تر له سه ر تیکوشان سوو تری
 کرد م . له گه رانه وه دا حیسابم له گهل حاجی کرد و نیزیکه شه ن سه د ته منم قازانج دا .
 بویه . سه یید به هیوای قازانجی پتر پاره که ی وه رنه گرته وه .

ده وکانی گوندی به شی زور له هاوین وله جهنگه ی خرمانان دا کار ده کا . ده بوایه
 یارمه تی بد هم و میوه ی بو بینم . له بهر شه وه باوکم ئیجازه ی نه دا که خه ریکی هاتوو چوی
 عیراق بم . ده وکانه گسه مان باشی کار ده کرد . عه بییکی دیکه ی شه وه یه که ده یی هه مووی

به قهرز بد هی . بؤ شه و کاره د مسماهی زوری د هوی . ئیمه ن ههرچی د همانگری به قهرز
د هروی . له جهنگهی خرمانان و کو کرد نهوهی قهرز وقول د ا . روزیک قاسمی پیروتاغا له د وای
نارم و گوتی : " دهی له گلم بی یه نهغه ده . له گهل ئاغاکانی مامه ن کو بوونه وه مان -
ههیه و کس نیه له گلم بی . "

گوتم : " کاک قاسم من بویه د وکانم به ئیجاره گرتوه که بیگار نه کم . ئیستا جهنگهی کاسمی
ئیمهیه . ناتوانم بییم . "

- کس نیه له گلم بی هیچ پیایوم نین توله گلم وه ره .
ته ماشام کرد فایده ی نیه و له گهل مل هور هیچ ناکری . چومه وه بارگینم زین کرد و چومه
لای قاسماغا و گوتم ئاماده م . تا گه یشتینه نهغه ده قور وقه پ یه ک قسه شعمان نه کرد .
گه یشتینه نیو شار و گوتم : " کاقاسم خوا حافیز " . به سهر سور مانه وه :
- یانی چی ؟ سو کوئی ده چی ؟

- کاقاسم من نوکهری ناکم . بؤ نوکهری نابم . من بییم له پاشخانه د ابنیشم و بلئی ی نوک
رم له گله و کهوشت بو د ابنیم . ؟ له گه لت نایم و د مچم بار د ه کم و له گره قیتیش نابم " .
ههر چه ند هه ولی د ا رکیفم له بارگین د ا و چوم له کاروانسه رایه ک د ا به زیم .
سوفی رحمانی به زاز د وکاند اریکی نهغه ده بوو رای کرد بوو مالی چوبوه بوکان . خانویه
کسی باشی هه بوو کلیکی د ابوو به ئاشنایه کی خوئی و دوستیکی من . چومه لای و گوتم :
" د ههوی بییمه وه نهغه ده . خانووم وه گیر ناکه وی . هاتووم خانوه که ی سوفی رحمانم
بد هی ی تا بو خوئی د یته وه . وه ک پیژان کلیلی خانوه که ی له پیش د انام و گوتی :
" شهوه کلیل و خوئ زانی له گهل سوفی رحمان " .

کلیلم و هرگرت و چومه رادانه . براد هر یکی ئازربایجانیم هه بوو که ل و عاره به م لسی
و هرگرت و شه و چومه وه گره قیت . به باو کم گوت . " لیره نابم . د هیانه وی به مکن بنه
نوکهری سواری و بیگارم بی بکن . خانووی سوفی رحمانم و هر گرتوه و د مچینه نهغه ده .
بابم زور نارمحت بوو . گوتی : " ههر چی هه مانه بوته قهرز . مال و بیژان د ه بین . بؤمان
کو نابیته وه . به لام حاوانه وه ن له گهل شه و ئاغایانه زحمته .

به یانی مالمان بار د هر کرد کاک فتاحی برای قاسماغا هات . زوری هه ول د ا که
بار نه کین . ماله که مان لی نا و چوبینه نهغه ده . خانوومان هه بوو به لام بی کار و کاسمی .
بارگینه کم فروشت و حه وتوی جاریک د مچوومه گره قیتی که قهرزه کان کو بکه موه . ئاغاکانی
گرده قیت ههر یه که ی د ووسه د تمن تا سه د و حه فنا تمنم بی قهرز ار بوون نه یاند د ا وه .

ئەم کارساتە بە جاریک لە سیستەمی دەرەبەگی و جسنی ئاغا بزازی کردم ئەو جار ئیدی لە نەغدە بووم و شیوەی تیکوشان و پیوەندییم لەگەڵ لاوان بە تین تر کرد . بیکاری لە نەغدە و دانیشتم لە چایخانان ، لە گەل هیندی جوولانەووم ژاندارمەری سل کرد بوو ئاگام لێ بوو چاوە دێریان دەر کرد . قەرزە کانم بوو کو نەدەبوونەووە و یا بەشی ئەوەندەم کو دەر کردەووە که بیخوین . هیوهره گامیشیکمان هەبوو یەک دوو جار وستم که بیفروشم و بیکەم بە دەسمایه و کاسبیهک بکەم . دایکم نەه هینت و دەهیکوت ئاوسە و لە زستان دا دەزی و ماستمان دەبێ .

لەم وەزغ و هەل و مەرجه دا نەخوش کەوتم . پتر لە دوومانگ لە سەر جی بووم . کابرایەک بە ناوی (دوکتور لوتفی) که لە عیراقەووە هاتبوو کوردستانی ئیران ولسە نەغدە گیرسابوو و ژنسی هینابوو لە گوندەکان دەسوراووە و نەخوشی دەرمان دەکردن . دياره تەماشاکردن و دەرمانکردنی بە قاچاخی بوو دەوله تەنک هەر ئیجازەتی نەدەبوو بەلکوو چونکە ئیرانی نەبوو پیناسی ساختەیی پەیدا کرد بوو جار و بار بانگیش دەکراو ئەزبەتیان دەدا . بەلام ژاندارمە بە پولیکی کەم وازی لێ دەهینا . پاشان که باسی دە کەم بە قیەتسی ئیجازەتی مانەووە و دەرمانکردنی ، بوو بە جاسوسی ئیران و خزمەتسی دەکردن .

هەر چونیک بێ دوکتور لوتفی دەفریام کەوت . نەخوشیهکەم زور توند دەبێ و حەوت رۆژی هونرو لە گیانەلا دا دەبم . مەلاکانی خەلیفان و بالفچی و ئالیووە و - دزە و نەغدە دێتە سەرم و ریگای چاره لەو دا دەبینن که سورەیی (رعد) لە قورئانی پیروز بخوینن و زوو گیانم دەرچی و ئەوەندە بە گیانەلاوە نەبم . وەك دوايه بسویان دەگیرامەووە ماوەی حەوتویەک خەلکی نەغدە و گوندەکانی دەور و بەر لە هاتوو چووی مالی ئییمە دا بوون و رۆژی جومعه بوو مانەووم لە مزگەوت دەغای بە تیکرایسی کرا بوو .

لەم حاله دا دوکتور لوتفی لە دیهاتەووە دەگاتەووە نەغدە و خەبەری نەخوشی من دەبیسێ . ئیتر گیرنایی و دێتە لام . راستم دەکاتەووە و ئامپولیکم لە باسکی دەدا . من هونسی ئەووم نەبوو چون راستیان کرد و مەووە . بەلام لەگەڵ ئامپوله که چاووم هە لێنا خوینیکی رەشم دیت لە باسکم دێ . ئیتر نازانم دەرمانی دیکەیی داسی یان نابەلام لەمردن و زحمەتی گیان دەرچووون رزگار بووم .

راست لەو کاتە ناسک و دژوارە دا که من وا شیرزە بووم و خەلک بە تیکرایسی بووم

به پهرن بوون و دوعایان بۆد هکردم و هیندی دوست و دلسوزی کوردی نهغهده شهو و روز له بن سهرم ده بوون، حاجی سهید محهمهدهی تاخه قهلا دیته سهر بابم بۆپوله که . بابم وه زعه کهی پی دهللی و داوای لی دهکا که راوستی تا من ههله دستمهوه . حاجی سهید و موسولمان پی لی دهکوشی دهکا و هیوهره گامیشه کهی له جیاتی ۲۵۰ تعن لی دستینی و دهییا . نهخوشی من له لایهک و کرد هوهی سهیدی موسولمان له لایهکی تر به جاریک روحیهی دایک و بابی تیک شکاند بوو . که همستامهوه تهواو همستم به دهر دواخی دایک و بابم دهکرد . نهدههاتهوه سهر حال و خوم له راست دایک و بابم به شهرهزار و تاوانبار دهزانی . دوست و برادر دههاتن به تاییه ت لاوهکان سهریان ده دام و جار و بار پولیکیشیان بۆدههینام . هیچمان نهما بوو . ههرچی ههمانبوو خوارد ب بوومان و به داو دهرمان و میوانان تهواو بسبوو . تاغه شتیکی زیند ووی راگرتبووم سهران و هاتوو چوی برادران بوو . پایزیکی سارد له نهخوشی همستامهوه و توانیم هاتوو چوی بازار بکم . لهوکاته داسوفی رحمان پهیدا بووه و گوتی : " مالهکم دیتهوه و خانوهکم پیویسته " . ههقی خوئی بوو . تا ئیستا پیاوتهی کرد بوو . ناچار گهرام چاوه خانویهکم له حساری مالیک دایتهوه و به پینج سهرخیزانهوه لهو چاوه خانوه دایتهوین .

داغ و کهسهریکی قورس و به ژان گیانی ریک دهکشم . جوت بهندیکی تیر و تمسه دست رویشتوو ژیانی خوس، به لام ئیستا بیکار، موحتاج، پی بژیو له حاست دایک و بابم چاوم ههلهندههات و من ببوووه هوئی پیک هاتنی وه زعی شیرزهی ئهوان و ژیانم لی تیک دابوون .

کومهلی لاوان دههات پهرهی دهگرت و روژانه دههاتنه لام و دهبوایه ریازی خه بات دیاری بکهین . ئهوهن ببوه سهر باریک . له تیکوشانی لاوان دهچوو بوو هیندی کسی باوهر پیکراویشمان وریا کرد بوونهوه . یهک له وانه (مهلا مهعسوم) کوری خهلیفه مهلا حمسهنی قهلا بوو . له کومهله دایهکیک له تیکوشمرانی ناوچه بوو . پاش کوماری مههاباد مهلا وهک کهوله ریوی قاچاخ بوون، ئهویش چوو بوو ببوه نوسهری حاجی مهلا عهولای سهلاح زاده . بهلام لهگهلی ریک نهکوتبوو، هاتبوو له خهلیفان گوندی مارفاغای شاههله بسبووه مهلا . جیژنی رهههزان یا قوربان دهپی مهلا لهگهله خهک دهچیه لای مارفاغا بۆجیژنه پیروزه . له دانیشن دای مارفاغا له لای رهعیت و میوانان روو دهکاته مهلا مهعسوم و دهلی : " مهلا ئیستا مهلا سهگهکان چ دهکن ؟ " .

مهلا مهعسوم له ولام داهلی : " مارفاغا تا ئیستا ههزار کتیم خویند و تهوه به

قورثانی لیم خویندوه یهک مهلای سهگم له کتیب دا نه دیوه بهلام هزار ئاغای سهگم چاوپیکهوتوه". شتر رادهیی و دیتهوه خهلیغان. له حاله شیرزهی خووم دا مهلا په پیدابوو. "دسمریان کردوم ده بی بروم. له هیچ کویسجسی نیه و هیچیشم نیه". یهکیک له کورهکانی نغدهم نارده قهره قساب یهک دوو کوری بهکار و پیاومان لهوی ههبون هاتن وگوتم. "دهیی مهلا محسومی بهرن دایمهزینن و بهراتی بوستینن و بهه خییوی کن". مهلایان برد و تا مردن ههر له قهره قساب بوو له تیکوشانی سیاسیش قهت وازی نه هینا.

دیسان سهید همهدهمینن ئەندازه

پان ههستانهوه جاریکی دیکهش چومهوه گرده قیت و هیندی قهرزم کو کرد نهوه. بهلام ئاغاکان جوابیان نه دامهوه و ئیستان کاک فتاح حهفتا تهتم ههر پی قهرزداره. سهههتای زستان هیشتا بهفر نهباری بوو روژیک سهید همهدهمین په پیدابوو. دانیشته وگوتی. "روله تو کاسی نازانی. ئەگەر کاتی خووی به قسهی منت کرد بایه ئیستا وانهه بووی. پیاویکی تر بووی. تازه رابرد. ئیستا گهنه شامی چاک ده فروشری. پارهت دهههسی سواری ئهسی من به بچو لاجان. گهنه شامی بکره و بینیرهوه. قازانجی باش دهکا".

لهخولام دهووست کاریکم بو په پیدابسی و لانی کهم ماوهیهک له مال دوور کهومهوه. هیندیکی پاره دامی و ئهسپیکی باشی ههبوو بووی زین کردم و سوار بووم بو بهری پیرانان. چومهه گوندی (یه منابات) ماله پوروم. ماله رسووی پورزام که پیشتر باسم کردوه. دوور وژ ناردم له گهنه شامی بپرسی وهگیر نه کهوت. پاشان به پورم گوت. "هیچم نسیه زستانیشه و کاسی نیه و گهلیک شسپرزهم. پورم گوتی. "رسوو پولی ههیه لئی بستینه". روژیک بهیانی گوتم. "کاکه رسوو من دهچمهوه. زور دست تهنگم و دههسی هیندیکم پولی بههیه کاسیهکی ده کهم و پاشان دهت دههوه".

— جا بهو زستانه پاره له کوئی بوو. گامین نافروشری دهنادهم فروشت و دهم دایهیی.
— تو قهت بی پول نابسی. خو ئیشه لا به دست خالیم بهری ناکهیهوه.
— جا ئەگەر نهیی چ ده کهم.

گوتم. "پوری تو پارهت ههیه بدهیه.
— روله گیان من هیچ شک نابهم. هانی کلیلی یهخدا نت دهسی بگری ئەگەر هیچی

تیدا بوو بییه و جوابی کهر مده وه .
 کا رهسوو وه دنک هات . " جا شه قسه یه ؟ . چون کلیلی یه خدان دده هی به
 کهریم؟ .

— روله بو نهد مهی ؟ . کهر هیچی تیدا نه بیی خو یه خدانه که نابا .
 — دایه شه کار نیه . دژی من ریک که وتوون .
 پورم کلیلی بسوها ویشتم و گوتی برؤ بیکه وه . کاک رهسوو راست بسووه و گوتی .
 — وانا بی . نایی یه خدان بکه یه وه . چندت ددهوی دت دده می جا نازانم کهی
 دهم دده وه .

— توجاری له خه می دانه وه دمه به . هزار ته نم بو بییه و به سمه .
 — شه دهلای چی ؟ . هزار ته من به کسی پهیدا دده بی ؟ . پاش چقه یه کی زور له
 کهل پورم چوار سه د ته نمان لئی همستاند و گرامه وه بسونغه ده .

باشبوو هر چونیک بوو زستانمان بی برده سر . به لام بیکار و بی کاسی له شار
 دایان نده کرا . له زستان دای کومله هی لا وانمان توزیک ریک و پیک کرد . له دیهات
 کاک سهید علی حاجی کاکه مین خه لکی ثالیای و حه مدهی خانمی له ثارنی و میرزا
 قادری نلور و له شارین من و محه مدهی سوفی رهسووی قاوچی وه کومیته یه کویو
 یه وه و بریارمان دای ۱۵ روز جاریک له نغه ده کو بییه وه . من به شیلگیری له کهل ناسیار و
 برادرانسی کون که له کومله هی ژک . دای دهناسین پیوه ندیم دهرت . نامه کان هموو
 کهریم پارسا دهنوو سین و به ته وای جیگای د لنیایسی بوو .

له سهره به هار دای به وایه بوژیان ههول بد هم و کاسبیهک بد وزمه وه . له شار دای
 کاسی بی پاره ناکری . جاریک قهره نیاغای پیران له دوی ناردم که بچم بچم به میرزای
 شه . به لام من که دژی شه چینه چه وسینه ره خه باتم دست پیکرد بوو نهم دته توانی بچمه
 لای شه . برادریکمان هه بوو له گوندی (ممه لیا) ملکی هه مزه ی کهریمای قونقه لا .

گوتی وهره له ممه لیا د وکان داینی . گوندیکی ثاوه دان و نیزیک بازار و بو کاسی باشه
 چومه ممه لیا له کهل کویخای هه مزتاغا قسم کرد به دوو ته نه که رون سالی د وکانم لسی
 به ئیجاره کرت . ماله که مان بار کرد و چوینه ممه لیا . پولیکی زور که مان هه بوو .

لاموایه ته نیا پنجا ته نمان ما بوو . چووم له سابلخ هیندی قهند و چا و شره و بره دوی
 کانی گوندیم کری و باو کم به د وکانه وه خهریک بوو له بیکاری رزگا بسوو .

له به هار وهاوین دا له گڼ برادرانی کومپته بریارمان دا هموو روژی ههینی یان له بازاری مهحمه یارچاومان به یهک بگهوی . له سندوسی خواروو مهلا مهعسومی قهره قهساب و قاندری سوفی همزه و سهید عهولای مهیند و میرزا برایی دهریش هممه وهک شهفادی تیکوشهر هاتبوونه مهیدان و هاوکاریان دهکرد .

بههاری سالی ۱۳۴۷ روود اویک سهیر و پی وینهله ناوچهی موکریان رووی دا . مهلا شهجهد کوری خهلیفه مهلا حمههنی قهلا و خهلکی گوندی قهلا ی رهسولمسیت ناوچهی چومسی مهجیدخان، که یهکیک له شهندامه ناسراووتیکوشهرهکانی کومهله و پاشان حیزب دیمو کرات بوو زانایهکی به نیو بانک و خهت خونرو مؤر ههلگن و هونهر مهند بوو، نو سراوهیهکی به خهتیکی جوان دهتگوت بهئاوی زیر نووسراوه بلا و کرد بسووه . له نووسراوهکه دا کوترابو: "کوماری مههاباد نهروخواه . حیزیی دیموکرات ههر ماوه . گهلی کورد خهباتی خوئی دریزه پی ده دا . ههر گهس شه نووسراوه ده بینتی له سهری فهرزوواجبه که ههوت نوسخه ی له بهر بنووسیتهوه و بلاوی بگانهوه و بوچهوت کوردانی بخوینیتهوه . وهزیفه ی دینی هموو کورد یکه" شه نووسراوهیه به شیوهیهکی نهینی بلا دهکراوه و دست به دست دهگرا . مهلا مهعسوم که هاوکاری شه به بوو برای مهلا شهجهد پش بوو روژیک له بازاری مهحمه یار بهه کابراهیکی دیتبوو . هینایه مههلیان . بریارمان دا بو هموو برادرانی "کومهله ی لاوا نسی لادیسی" بنیرین . مهلا بای:یچه قهل مستهفا و میرزا برایی دهریش هممه دم بانک کرد و ههریه که ده نوسخام پی نووسینهوه و بو برادرانم نارم . ههلسوران و جمو جولی شه هیندی کهسی دیکهشی وریا کرد بسووه و دهیانویست بزنان شه چ دهکین .

جیژنی قهربان یاره مهزان بوو همزه ی کهریمانا له تاران هاتبسووه و جههفرئاغای کهریمی که شهفسهریکی دیموکرات و سهروکی گومرگاتی کوردستان بوو به شهعد ام محکوم کرابوو همزهئاغا وه وای کهوتبوو نازادی کرد بوو . رهعهتی مههلیان پی یهوه دمجوون و منینی رهگهلیان کهوتم . همزهئاغا پرسیری له ههموان کرد و له منیشی پرسی . پاشان بهه کوپخای گوت شهجاره له میرزا کهریم مهستینه . شهو یارمهتیهکی زور بوو به من و پتر له تیکوشان دا دستت ئاواله دهکرد مهوه .

هاوینی ۱۳۲۷ - ۱۹۴۸ روژیک کاک (سولتانی شیخ ئاغای) خهلکی تالاو له وای نار دبووم که له گهل مهلا مهعسوم بچه شامات گوندی (تازهکهند) . سوار بووین و چوینه ماله مهه گدبابه وهیسی . که چووین سولتاناغا لهوی بوو . وای فراوین چوینه مهزرا و له بن کیشه گهنمیک دانیشتین و هاتینه سهرباسی روخانی کوماری مههاباد دریزه -

پیدانی خهبات. زورمان باسکرک کاک سولتان گوتی . " پیویسته به شیونیه کی تازه خهبات بگهین . پیم خوشه توله سابلاخ بچی رحیمی سولتانیان ببینی . ئیمه شهوه لهم لایه خهریکین و ئیوهن له گهلومحیم قهرارو مه دار دابنین .

گهراینهوه بو سندن ورو من چومه مههاباد ورحیمی سولتانیانم دیتهوه . لهگه ر کاک رحیم چوینه مالی تهوان و باسی زیندوو کرد نهوهی خهباتمان دامهزاند . تهماشام کرد هه ره ئه وریبازهیه که ئیمه له " کومهلهی لوانی لادی " داگرتومانته پیش . واتسه خهبات دژی دهره بک و سیستی دهره بگایهتی . رحیم زور له من توند تر بوو . دهیگوت دهبسی وهرزیر و فقیر و ههژاری لادی روون گهینهوه و وابگهین بکتر بگرن وئه جار دهریر له رابردوو وهریکرین . رحیم کوریکی تیگه یشتوو قسه خووش و زوو ئینسانی بولای خوراده کیشا . قهرارمان دانا دواحه وتویهک بچمهوه مههاباد و بهرنامهی کار د یاری بگهین . من گهرامهوه برادهرانی کومیهی " کومهلهی لوان " م کو کرد هوه و مهلا معسوم وکهریم پارسا به زیادی به شدار بوون و مه سهلهی مههاباد م بو باسکردن . بریارمان داله گهل مههاباد هاوکاری بگهین .

لهکاتی د یاری کراو دا چوو مهوه مههاباد . کاک رحیم نوسراوهیه کی بوهینام که به سووریک ک سوور " ک.ک.ک. " (کومهلهی کومونستی کوردستان) مۆز کرابوو . له نوسراوه کهدا معموریهت د را بوو به من که بو زیندوو کرد نهوهی خهبات و شانهاکاتی حیزی له شنو و سندن و لاجان و شارویران کار بگهیم و مستولیهتم ههیی . بونامه نووسین ره مزیکس ئهلف و بی مان داناو بریارمان دا به (ره مزه نامه و دهنکویاس بو مههاباد بنیرم . بریارمان دا تهتر و نامه بنیرم بولای (وستا کاکلی پینهچی) . کوردیکی کوردستانی گهرمین بوو له مههاباد گیرسابوووه و ژنیکی سابلاخی هینا بوو . کوریکی خوین گهرم ، دلسوز ، سووتاری کوردایهتی و تیکونهری چسپنایهتی . ماوهیه کی زور پیوهندیم له کها وستا " کاکل " هه بوو . ئیستائرتوانم ئینسانیهت و ئازایهتی و جوامیری ئه م پیاوه له بیر بگهیم .

له گهرا نهوه دا سه فهریکم کرد بولای سندنوسی سه ری و شنو . بیجگه له برادهرانی پیشوو ئه م جار به بهرینتر دستم کرد به پیوهندی گرتن و پهیدا کردنی ئه ندام . هه ره کس سووری سوورم نیشان د هدا دهگریا و ئاماد ههیی خووی بو هاوکاری و یارمهتی مالمس راده گه یاند . ئه فرادی خویند هوار و روناک بیر هاتنه ریزی تیکوشان . وهک سادقی پیش نوماز ، سه دیقی علائی ، مسته فای ساوجبلاغچی ، له شنویه عهبد و لاسوار و هی تر .

مه‌لامعسومی قهره قصاب و هك نووسه‌ری کومیته به ره‌مز نامه‌کانی د‌ه‌نووسی .
له قهره قصاب و چه‌قل مسته‌فا و خه‌لیفه‌لیان هیندی‌لاوی‌گورج و گول و سوارمان په‌یدا
کرد بوون و نامه‌مان بو‌شانه‌کانی تردا‌پیدا د‌ناردن . له هه‌گوندیک‌شانه‌یه‌کی سسی
که‌سیمان د‌امه‌براند بوو زور به نه‌پینی کاریان د‌ه‌کرد . خه‌بان‌که‌له واقع‌دا خه‌باتی چینا
یه‌تی و د‌ژی د‌ه‌ه‌به‌ک و سه‌رمایه‌داران بوو .

هه‌وه‌لین کتیبی سیاسی

سه‌فه‌ریک له مه‌هاباد کاک‌رحیمی سولتان‌یان کتیبیکی د‌اصی به ناوی "ئوسولسی
ته‌شکیلاتی حیزی "نوسینی (ئه‌رد‌ه‌شیر ئاوانسیان) . خ‌ریند‌ه‌وه‌ی ته‌وکتیه‌جوریک
کاری تیک‌ردم ئیتر لام و ابوو د‌ه‌ پی هه‌میشه له خ‌زمه‌ت‌حیزب‌د‌ایی و له‌م ریگایه‌دا هه‌موو
شت فیدایه‌کی .

زستانی ۱۳۲۲ گوواری "ریگا" له مه‌هاباد بلاو کرایه‌وه . گوواری ریگا به‌خاوی -
(ئه‌ورگانی کومه‌له‌ی ژبانی کورد) له لایه‌ن کاک‌حمه‌نی قزلبجی و غه‌نی بلوریانه‌وه
له سوله‌یمانی به رونیو له شه‌ن‌لاپه‌ره‌دا به کوردی و فارسی بلاو کرایه‌وه . و گه‌ش‌تب‌وه
مه‌هاباد . ئه‌م‌د‌وو د‌روشمه‌له لاپه‌ره‌ی هه‌وه‌لی (ریگا) د‌ا د‌ه‌ره‌وشان .
- "پیشکهن به کیانی پاکی شه‌هید‌ه‌کانی ریگای ئازادی" . . . " بژی ئازادی و ئازاد-
یخوا ، بمری ئیستعمار و د‌یکتاتوری " .

بلاو بوونه‌وه‌ی گوواری "ریگا" هاوکات بوو له‌گه‌ل ته‌قه له سه‌مه‌ره‌زاشا له زانستگای
تاران . بیانویه‌کی چاک بو‌پولیس هه‌لکه‌وت . له مه‌هاباد د‌ه‌ستیان کرد به گرتنی
خه‌لک . ئیمه له نه‌غه‌ده‌جم و جوله‌که‌مان تارا د‌یه‌ک و مستاند .

له سه‌ره‌به‌هاری د‌ا سه‌فه‌ریکم کرد بو به‌ری پیرانان . له لاجانی چاوم به‌چهند
د‌وست و ناسیاران که‌وت و قه‌ولی هاوکاریان د‌ا . سه‌ید‌حمه‌دی زه‌رگه‌تن و کاک‌ته-
حمه‌دی زیدان و سه‌ید‌مسته‌فای برای سه‌ید‌حمه‌د و کاک‌مامه‌ندی زه‌رگه‌تن و پیروت
ئاغای د‌ربکه و چهند که‌سی د‌یکه . ئه‌چاره‌سه‌مه‌لیان ببوه ناوه‌ندی کار و باری سیاسی
ناوچه . روژ نه‌بوو یه‌ک د‌وو که‌ر نه‌یه‌ن و خه‌به‌ر نه‌هیننن و د‌ا‌وای رینوینی نه‌که‌ن .
که‌ریماغای قونقه‌لا مه‌مه‌لیانی له هه‌مزه‌ئاغا هه‌ستاند‌ه‌وه و د‌ای به جعه‌فه‌رئاغا که
تازه له‌ئیند‌ان به‌ر بسوو . به‌لام پاش‌بلاو بوونه‌وه‌ی گوواری "ریگا" سه‌ره‌له‌نووی له

جعفرئاغا نگیراوه . ماوه یهک له مه هابادیان راگرت و پاشان بر دیان بسو ته وریز .
 من جار و بار د هبویه بچمه سابلاخ و شره و بره د وکان بکرم و هه موو جارین چاوم
 به وستا کاکل ده کوت . پاشان رحیمی سولتانیا ندم دیت و عهد ولای ئیسحاقی که قوتا -
 بیهکی سینغی نیونجی بوو پی ناساندم وگوتی ؛ پیوه ندیت له گهل نهو برادره ده بی .
 روزیک له مه هاباد تووشی قادرئاغای که ریمی باسی جعفرئاغا بووم گوتی . " کاریکم
 پیته ده یانهوی جعفر بو ته وریز بهرن . نامه یهک هه یه ده بی بییهی بو ته وریز بسو
 سه روکی شاره وانیه کانی نازربایجان . من وه د وای کاری خووم که وتب سوم و دیسان تووشی
 بستگیاری ئاغا بوومه وه . مه سه له ی گرتنی جعفرئاغا باریکی سیاسی هه بوو نه متوانی بلیم
 ناچم . له گهل خووی برد میه ماله میرزا رحمتی شافیعی . ئاغا میرزا رحمت بهسته -
 یهکی هینا و له گهل نامه یهک . گوتی . " نهوه د یاریه که بو خانمی سه روکی شاره وانیه کانی
 نازربایجان . بچوته وریز و بهم ئادرسه بچو مالیان و نامه و د یاریه کی بدیهه .
 سواری ماشین بووم و چومه ته وریز ، د یاری و نامه کم گیاند ووه لام وهر گرتوه و هاتمه
 وه ، به لام هیچ فایده ی نه بوو جعفرئاغایان برده ته وریز و من جاریکی دیکه ن تووشی بیگار
 بوومه وه . کاسبیه که مان تا راد هیهک باشبوو سه بارت به سه فخر وهاتوو چو بارگینیکم کری .
 ئه م جاره که د مچوومه سابلاخ روزنامه ی نهینی حیزبی تود هیان د دامی و منیش بسو
 هیندی برادره ی خوینده وارم د ه ناره . هاوینی سالس ۱۳۲۸ روزیک له قونقلا وه پیا -
 ویکی قادرئاغا پیدا بوو گوتی . " ئاغا له د وای نوی نار ووم . عیلاج نه بوو چومه
 قونقلا . که چووم قادرئاغا گوتی . " د ایکی جعفر له د وای نار ووی بچو زووری " .
 که چووم شهرافه - خانم د ایکی جعفرئاغا زور به گرمی به خیر هاتنی کردم و گوتی
 بویه نارده بچیه ته وریز و هیندی شت بو جعفر بهری . " نه دکرا بلیم ناچم . چومه
 ته وریز و پانس چهند روز گه رامه وه . ئیتر له وروزه وه من بوومه ته تهری نیوان قونقلا و
 ته وریز . و که له د وایه ن د ا باسی نه تیجه ی ده کین .
 ساردی پایز له گهل سه ید محهمه دی بالاگیر که یه کیک له دوست و برادره نر ه نیزیک
 و خوشه ویستم بوو سه فزیکمان کرد بو د هشته بیل و مه رگه وهر . له گوندی حمه ن نوران
 برادره ریکمان له گهل خو سوار کرد و رویشتن نیزیک نیوه رو گیشتنه کانی سی .
 کسمان نه د ه ناسی و له ماله (ته های ههرکی ئاغای کانی سی و هه موو د هشته بیل) لامان
 د ا . ته های ههرکی بیجگه له وه که سه روکی عه شیره تی ههرکی د هشته بیل بوو خووشی مه ردار

داريکي گوره و دهوله مهنديکي قورس بوو له بمر د هرگا نوکر و دست و پيووند ليمان -
 د هرکوئن و ولاخيان لي و هرگرتين و ئيمه چوپنه ژور . براد هري له گلمان بوو له گمل ولاخه
 کان چوو تفاقيان بداتي . سهرمایه کي بي رها و به فریش د باری . که وه ژور که وتين -
 ژورويکي گهرم و کوره د ايسا . تهها به خیر هاتنی کردین و چایان هینا . هفاله که مان پاش
 تاقهت کردنی ولاخه کان هاتبووه له پاشخانه د انیشتبوو . من گوتم هري تهو هافاله ئيمه
 چس لي هات با بيته ژور بيگومان تهها بهک وهک د اکاني لای ئيمه نيه رعیهت نه نوانسی
 له لای د ابنيسی .

تهها گوتی . " با بيته ژور . له نیو ئيمه د ا تاغایه تی نيه . ریش سپيه تی ههيه .
 هر بويه ن ته گهر ئیستا من ليره بار بکم گشت عشي ره ته که له گلم بار د هکن . به لام تاغایه
 کي د بيوکري یان مامه ن ته گهر بار بکا ، رعیه ته کان گوزه ی ره شی له د واد ه شکين .
 کاتي فراوين ته ماشام کرد هر زه لامه د بيته ژور و د چي له لای سهروو د اد ه نيشی
 د يوه خان پسر بوو . چوار پينچ کوری تهها هاتنه ژور له لای خواره وه د انیشتن . نانیا
 هینا ، هر به دو که سان مهممه يه کيان له پيش د انان . تهها بانگی کرد که له گمل
 نهو نان بخوم . له سهرنان خوار د ن پيم گوت . " تاغا واد ياره بي و قه ده می ئيمه خسير
 بسوه شه وه موو میوانه له کوئی پهيدا بوون ؟ .
 گوتی . " میوان نين . خه لکی گوندین . د ابي ئيمه وایه خودانی مال د ه بي بیت له
 گمل ئيمه و له د يوه خانی ئيمه نان بخوا" .

د وای نان خوار د ن راد يويان هینا و گویمان له د هنگوو باس گرت . راد يوتاران باس
 شهري نیو خوی يونانی د ه کرد . موهه ند يسيکی يونانی به ناوی (مسيو) کارناسی توتن بوو
 له دوخانیه ی ورمی . مسيو که ناوه کي نه زانر کا براه کي سمیل زلی قه له وی که له گت
 هه ميشه پيپيکی به لالغوه وه . مسيو بو موهه له ی توتن هاتبوه کانی سبی . فیری فارسی
 بسبوو سهر و گوئی د ه شکاند . له سه وه زعی يونان له گمل کوره کانی تهها لي ی بوو به
 قره و دم به د مه . مسيو د يفاعی له کومونيسته کانی يونان د ه کرد . کوره کانی تهها ن
 له ژير ته سیری راد يوتاران و خویندنی قوتابخانه له ورمی د يفاعیان له بورژوازی يونان
 د ه کرد . باسه که یان خوشبوو . تهها گوتی . " له کيشه يه د تونه زه رت چيه ؟" .

- من میوانم و ئیستا د هروم . واد ياره مسيو و کوره کان کيشه که یان تازه نيه .
 - ههتا مسيو نيته ئيره شه و کيشه ههيه .

- من لایه نگری بيرو رای مسيو د ه کرم . خه لکی يونان و پيش هه موان حيزی کومونيست د ری

فاشیزم شهری کرد . . . ئیستا لهشکری ئینگیزو ئەمریکاهاتوون و دەیانەوی بورژوازی سەر بە خۆیان بەسەر خەلک دا زال بکەن . که قسەکانم تەواویوون تەها گوتی .
 — له نیۆ ئیمەدا باونیه له میوان بپرسن له کوپۆه هاتوه و له چسی دەگەری؟ " . بهلام من ئیستا ناچار دەپرسم له کوپۆه هاتوون و دەچنە کوپۆ و له چسی دەگەری؟ " .
 — خەلکی سندوسین . هیندی خزم مان له مەرگهوهەر هەن دەچین سەریان دەهین . ئەگەر ئیجازە نەبە هی با ولاخمان بو بینن و مەرخمست دەبین .

پاشان بە مسیوگوت پیم خوشه ئادریسی خۆتم بدەیهی رەنگە منیش توتن پینە دەوخانیە .
 — من هەمیشە لە دەوخانیە دەبم . ئەگەر هاتی بێ بینەوه بە چاوان ئەگەرتوتنتەهەسی .
 تەها گوتی زور ساردە . ئەو شۆلیرە بن . بەلکوو بتوانم لیتان حالی بێم .
 ئیجازە بفرمووی دەروین . مسیو لهگەل کورەکانی تەها وەدەر کەوت و دەیوخان چول بوو .
 بە تەها گوت : " لا پوایە تۆ پوایە نایی مەسەلە ئەتەواپەتی ونیشتمانیت لێ بشارینەوه .
 من مەسئولیکی سیاسی خیزی دیموکراتم . ئیمە خەریکین ریکخراوهکانی حیزب زیندوو که پینەوه . تونیوانگیکی باشت هەیه . لهگەل عەجەمان نەبووی . دژی بارزانیەکان شەرت نە کردوه . جا پوایە داواتلی دەکەم که خۆت له ریزی نیشتمان پەرورانی کوردستان هەل نەویژی و خۆت جیا نەکەیهوه .

تەها گوتی : " دەزانی ئیستا عەجەم زالن . جاسوسی وان پەرن . مروف نەکاری تشتیک ببیژی " .

گوتم : " هاوکاری تۆ له گەل ئیمە جووریکی تایبەتی دەپێ . هەر کەس جووریک دەتوانی یارمەتی بدا و خزمەت بکا . هەموو کەسناپە له گەل تۆپیوهندی بکری " .
 — من بو هەموو هوکارێک بو کورد ئامادەم . بەو شەرته تۆ بناسی . رەمزونیشانەیه کمان داناو سوار بووین چووینە مەرگهوهەر ماله خەلیفە سەید وەهاب . ئاموژنی سەید محەممەد لهوێ یوو دەپوایە له گەل خۆمان بیهینینەوه بو کونه قەلا . چەند روژ له مەرگه—
 وەر بووین . چوووه دزه و له گەل سەید عەبدولقادی کوری حاجی سەید عەبدولا ئەفەندی قسەم کرد . لهگەل سەید موسی و کوری خەلیفە سەید وەهاب قسەم کرد و قەولی هاوکاریان دا .
 نیشانەورەمزی پیوهندیم لهگەل دانان . پانچەوتویەک بو سند و سکراینەوه . له گەرانهوه دا زانییم که قازی شنومالی له (کانی سپیه) . قازی شنوهم دەناسی . داستانی گشتی کوماری دیموکراتی مەهاباد بوو . یەک لهو کەسانه بوو که له گەل ئاغا و سەروک عەشیرهکانی

کورد چوپوه باکو و له گهرانه ودا شيعريکي د انا بوو له يه کيک له چاپه مهنه کاني نه و د همی کوردستان دا بلا وکرا بسووه . چهند شيعرم هر له بير ماون نه مانه بوون :

"گهلی کورد ئيتفاکو گهر نه دیوه - بچن بوخاکسی پاکي شوره و بسوه"

"ته واریش ئیستلا حیکه عروسی - له باتی ئوخوختی ئیسلام خسوسی"

"ستالین نه و ره ئیسی وا به هیمهت - ته واریشه له گهله فرادی میللت"

"وه کوو میر جمعفهری سهر داری باکی - ده لئی یولدا ئن به حه مال و به خاکی"

ثم زاته پان روخانی کوماری مه هاباد رای کرد بوو . چوپوه ده شته بیل و له کانی سبی فقه قسی راگرتبوون و پیش نویزی ده کرد . به ههلمزانی سهریکی لئی بدهم و له گهلی باس بکهم . ماله قازی - مان د پته ووه و چوین له ده رگا د ا به زین . پیاوه هق بلی به خیر هاتنیکی کورد انه ی کردین . یهک د وومیوانی دیکه شی هه بوون . سهر وئی یه کی زور به تام و خوشیان لسی نابوو . به لا تاوهیندی پلارم هاویشت و باسی نه خشی مه لا کانم کرد له وریا کرد نه وهی خه لک و رینوینی و د ریزه ی خه بات . قازی زور ترسا و گوتی :

"لا دوا به جاری پیاو واز له م قسانه بینی . وه زع موساعید نسه ."

د یتم کابرا زور ترساوه و بو واندن نابسی . پان نان خواران سوار بووین و که وتینه ری وشه و هاتینه وه کونه قهلا .

له هاتوو چۆی ته وریز و قونقهلا بولای جمعفهر ئاغا له گهله عومهری برای جمعفهر ئاغا که ئاغای گوند هکان و به سهر قونقهلا و مه هلیان را ده گه پشت د ئوستایه تیمان خوشبوو ئیتر پیوهندی ئاغا و رعیه تی نه بوو . وای لی هات پیم را گه یاند که من خهریکی تیکوشانی سیاسیم و پیویسته تون یارمه تیم بدهی . له لایه کی دیکه شه وه شه رافهت خانمی دایکی جه - عفر ئاغا رای ئه سپارد که د وو ته نه که رونی ئیچاره م لئی نه ستینن . بیجگه له وانه هه مسوو جار که له ته وریز ده هاته وه که ریماغای قونقهلا له د وای د ه ناردم و ماوه یه کی زور قسه مان د کرد . له م جه ره یانه که لکم وه رگرت و له نیو پیاوه کانی مالی که ریماغا و له قونقهلا ئن دستم کرد به تیکوشان . میرزاعه لی مرادی خه لکی ئیند رقانن که پیاوی سما یلاغای که ریعی بوو هاته ریزی تیکوشان و میرزا محی الدینی قونقهلا که کوخا سجیل و یه کیک له پیاوه تیگه یشتو با - شه کانی شارویران بوو بوو به ئه ند ام و له ریگای نه وانه وه له راوته کبیر و کوپوونه ووهی ئاغاگان ئاگادار د ه بووین .

جاریک له سه فهری ته وریز پارچه یه کی شه فسر . ییم کریبو کرد بزوم به چاکت ویا نته ل

ئەم پارچە يەش يەك يەك لە ئاغاكان لەبەريان دەکرد . روژيک بە سواری لە شارویران دە هاتەوه لەنيوخەلپەلپەلیان هەمزەئاغای خەلپەلپەلیان راوستا بوو سلاوم کرد و پێ ئەوه که —
 وەلامی سەلا وەکم بەداتەوه گوتی : " ئەوه بوو ئەوپارچەت کرد وتەلییاس؟ ئەوه بوکرمانج نابسی ."
 گوتم : " هەمزە ئاغامن رەعیەتی تونیم . پاشان خوم لەهیچ ئاغایەك بە کەمترنازانم ."

زستانی ئەو سەله بەفریکی زور سەرما یەکی تووش بوو . مزگەوتی مەمەلیان ئاوه دان
 بوو . دەچومە مزگەوت و خەلکی گوندی بە گشتی شەوانە لە مزگەوت کۆدەبوونەوه هیندی
 باسی وەزعی سیاسیم بوو دەکردن . پاشان لە سەر دا پەرورەری عومری کوری خەتاب —
 خەلپەفی چوارەم قسەم دەکرد و دەم هیناوه سەر زولم و زوری ئاغاكان و پێ غیڕەتی خەلك
 و یەك نەبوون . دەمگوت ئیسلامی بە راستی ئەشتی بە غیڕەت بستی ، و زولم قبول نەکا .
 مەلایە کمان هەبوو (مەلا قادر) پیاویکی فەقیر و هاوینان دەبوو سەرکاری ئاغا و خرمانسی
 هەلدەگرتن و پێش نوێزی زستانانیشی دەکرد . لە مزگەوت خەلك رووی تسی دەکرد دە
 ماموستا فەرموو باسی شتی کمان بوو بکە .

— ئە وەنێه میرزا کەریم لیرە یە . دە فەرموو وەلا حەوسە لەم نیه . "

پاش قسەکانم دەمگوت : " ماموستا ئەگەر هیچی پێ شەرعی دەلیم بفرموو ."

— نە خیر ناوا هەموو موتاییقی ئایەت و حەدیسه . "

برادەر و دوست و جیرانیکی لە رادە بەدەر پیاو و جوانمیر و باش تیگە یشتووم هەبوو بە
 ناوی (مینەهی عەلیاغا) کاکە مینە وادیار بوو لە پیش' لە مەمەلیان ملکبان هەبوو و پاشان
 وێدە وێدە زورداران لێ یان کەم کرد و ونهوه یەك دەوو پارچە نۆهوی مابوون دەیکیلان و لە
 نیو ئاغاكانیش دا ریز و ئیحترامیکی هەبوو . زور جار ئاغاكانی خەلپەلپەلیان لە دوویان دە
 نارد و دەهاتنە مالی . کاکە مینە کوردیکی دەسوز و بیزار لە دەره بەگ و سیستی دەره
 بەگی . دوستایەتیە کەمان گەیشتبوه برایەتی . روژيک گوتی : " ئاگات لە خۆتسی . با بام
 لە مەجلیسی ئەو ئاغایانە هەر باسی تۆیه . دەلین لە مزگەوت روژنامە بو خەلك دەخوینیتەوه .
 دژی ئیمە تەبلیغات دەکا . و زور قسە دیکن ."

دوستایەتی کاک عومەر و هاتوو چۆی مالی قادر ئاغا و یشتیوانی دایکی جەعفەر ئاغا

تا راد یەك پێ منەتی کرد بووم . کابرایەکی فەقیر و باش بە نیوی (سەعید قەلغان) لـه
 مەمەلیان دەژیا . هەشت سەر خیزان بوو . لای خۆی جوتەبەندە بوو بەلام قەت لە بەر سەلمە
 خۆر و سوت خۆر و قەرزو قول ئەوهندە ی بوو نەدەما کە بەشی ژیانی سالی بکا . روژيکی

ساردی زستان هاته لام و گوتی : " ته گبیریکم بو بکه . زه واتم له مال دانیه . دوو
 روژه تارد له مالان قهرز ده کهین . چومه ماله (رحمان کشپه لی) به لکوو هیندی د مخلی
 لی قهرز کهم . ده لی باره همرز نیکت ده ده می به و عده هی سهر خرمانان به چوار بار گهنم .
 له سهر خرمان ده پی چوار بار گهنم بدیه وه . جا ته ماشای شه و پی ټینسافه که؟ "
 رحمان کشپه ل ده وله مه ندیک قورسی مه مه لیان بوو . نیزیکه . ۳ مه ری هه بوو .
 وشتر و گاران و جوت و عاره به . مزلی تاغاگان بوو به تایبته قادری که ریمانا ده هاته به
 روژ خوئی ده ماله کشپه ل ده مخزانده . له م ریگایه و له ریگای سوت و سه له م شه مه سه روه ته ی و سه ر
 یه ک نابوو . به سه عید قه لغانم گوت : " بچوو لی و هر گره . تا سهر خرمانان خوا که ریمه .
 سه عید چوو بوو باره همرز نیکی لی و رگبر تبوو له کن مه لا قه بزلی لسی هه ستانده سوو .
 پولداره کانی کورد تاوا خوینی هه ژارانیان ده مژی که حاجی سه ید مه مه مه دی تازه قه لاش
 نمونه یه کی تر بوو که باسم کرد وه .

روژیک چومه مه هاباد . برادران گوتیان خه لیفه مه لا عه لی خه لیفه ی سه ید ی زه مه بیل
 به ولت دا ده گه ری و له هه موو شوینی دژی حیزبایه تی و دژی کومونیزم ته بلیغات ده کا .
 بچوو پی ی رابگه یه نه که دست له و گه رانه و خلك فریو دانه هه لبرگی . سوار بووم چومه
 ټیند رقاش و میوانی میرزا عه لی مرادی شه ندا می حیزب بووم . که چووم گوتی : " ره بیسی
 به خیر پی شه و شو خه لیفه ش میوانی ټیمه یه " .
 — خه لیفه ی چی؟ . شهرم ناکه ی؟ "

— چبکه م چه ند برای که رم هه ن د رویشن و بانگیان کرد وه . عیلاجم نیه .
 گوتم : " سی چوار کهس له برادرانی حیزبی با شه و ټینه ټیره . هه ر ټیستا خه به ریان بو
 بنیره " .

ئیواری دوا نوژی شیوان خه لیفه له گه ل گارانیک سوفی و د هرویش و که یخود ای
 گوندی هاتنه ماله میرزا عه لی . عه لی بایز اغاش که پارچه ملکیکی له ټیند رقاش هه بوو
 خزمی کاکه مینه ی مه مه لیان و دوستیکی خوشه ویستی ټیمه و پیاویکی ټاقل و به شه خسیه ت
 بوو شه ویش له گه ل خه لیفه بانگیشتن کرا بوو . له گه ل عه لی بایز تاغا چاک و خوشیمان کرد و
 گوتی : " ره بیسی به خیر هاتی . به لام به خوا هانت پی قسه نیه " .

نانیان هینا و پاشانان وچا که وتنه سرت و خورت و د هرویش خه ریک بوون جه زم بن
 به ټیستلا حسی خوین کوری زیکر بگرن . من پیشت خه لیفه مه لا عه لیم ده ناسی و له گه ل

باوکیشم ناشنایه تی کوئی هه بوو. پیش شهو بهزم سازسی رووم کرده خهلیفه و گوتم :
 "قوریان د یاره پرسپاری شه رعی ئیجازه یه".

— بهلی فرموو میرزا کهریم .

— من زور له خزمهت مه لایان بووم و بیستوومه جهماعه تیک چونه خزمهت شیخی ئیبینول
 حمجهر لی یان پرسى (جهماعه تیک پهیدا بوون پرچ د هیلنهوه و سر هه لک مسورینن
 جهزم د هبن و حالت د هیانگری . شوشه د مخون و خنجهر له خو د ه د ه ن شه کاره به
 شرع چونه ؟ "

فرمووی : "ئه گهر له دست پیاوی به دین واقع یی و به شرع بجولیته وه کهرامته
 ئه گهر له دست پیاوی یی دین واقع یی ئه گهر سیحر نه یی له سیحر خهراپتره".
 نه زهری جهنابت له و باره وه چی یه ؟ .

مه لاهمه د همینی ئیبین و شهیتان که تازه هاتبوه ئیند رقاش و خوئی کرد بوه خهلیفه و دست
 به راووروت کرد بوو نه یه هیشت خهلیفه مه لاهلی وه لام بداته وه هه لید ایه و گوتی :
 — شتی وانسیه ". گوتم باشه تو مه لای بنیره کتییی ئینو حمجهر بئین و ته ماشای بکه
 روون د ه بیته وه و ایه یان و انیه .

گوتی : "ناوه لاه د نیرم (عهبد ولا یه زدی) بینن".

— له شرع ائینو حمجهر له هه موان موخته بهر تره . منیش باسی ئینو حمجهرم کرد وه .
 گوتی : "تو کافری . هه قی شه و پرسپاره ت نسیه ".
 گوتم : "تو کافریشی و کهریشی . به عه بایه ک و ریشیکی حیز خه لک فریو د ه د هی و
 چاوی خه لک د ه بستیی . سه گبایی کهر من پرسپاریکی شه رعیم له خهلیفه کرد وه تو
 بو د م تی و ه د ه د هی ؟ "

گوتی : "کوا د ه رویش له کوین ؟ بو شه و کافره وه د هر نانین ؟ "

د ووسی سوفس و د ه رویش کهر له دیویکی د یکه وه ویستسیان بینه ژورر . براد ه رانی حیزب
 راست بوونه و عه لی بایزئاغا له د ه رویشان هه ستاو ئهنگی دان : "وه د هر که ون
 د ه وید باب به شه قانوو د ه کوژم . رووی کرده ئینو شهیتان و گوتی : "مه لاه میرزا—
 کهریم پرسپاری له جهنابی خهلیفه کرد وه تو بو هه لک د ه یه ی ؟ "
 — نا شه وه کافره کومونیسته .

گوتم : "سه گباب له بهر خاتری خهلیفه مه لاهلی نه یی ئیستا به ولا وانه د ه لیم په تکت
 بکه نه ئه ستوو بو هه موو شیخ و خهلیفه ی دینا ئاقلت بکن ."

خهلیفه مهلا عهلی و "دەنگ هات گوتی . " کاک کهریم نارمحت مه به . پیاو ده پی له
سهر خو پی . "

— قوریان من هیچم نهگوتوه . بهلام تاوانی گهوره له ئهستوی ئیویه . ههر کهریکی سهری —
سپی بوو دهیکه نه خهلیفه و به گز خه لکی داد هکن . زهمانی راوروت به ناوی شیخایه سی
به سهر چوه . خه لک وریا بوته وه . ئیستا خه ک بوئازادی ههول ده دا و سهر بهستیه که ی
پی له به ههستی خهلیفه باشتره . کیشه ی ئه وشه وه له ناوچه دهنگی داوه . ئاگا کانی شار
ویران چونکه بو خویان مریدی شیخی بورهان بوون ئه مه یان به که یفی بوو . کهریماغا گوتی
دهستت خوش پی ده بوایه ههر به وشه وه دهری که ی . "

له ناوه دا رحیمی سولتانیان و رحیمی خهرازی دهچنه تاران و له گه ل صارم —
الدینی صادق وهزیری پیوهندی دهگرن و پاش باس و تهگبیر له گه ل دست و براد هران
بریار ده دن که تیکوشان ههر به ناوی حیزی دیموکراتی کوردستان بسی و (ک . ک . ک . ک)
هه لوه شیته وه . حیزی توده ی ئیران وهعه ده و به لینی ده دا که یارمه تی به زیندوو کردنه
وه ی ریکخراوه کانی حیزی دیموکراتی ده دا . بهرله هه مووشت له باره ی کاد رور ئیوینی تهشکیلا
تیه وه یارمه تی ده دا . ئیمه به ناوی حیزی دیموکرات کار و ته بلیغاتمان ده کرد . بهلام
له واقع ده دا وه ک به شیک له ریکخراوی حیزی توده ی ئیران بووین . به تاییه ت کادری به
رئوه بهری خو یان به توده یسی ده زانی . براد هرانمان به تاوانی توده یسی ده گیران .
ریژیم به ئانقست ده یویست ناوی حیزی دیموکرات نه مینی و کس به وتاوانه پرسپاری
لی نه ده کرا له دادگا و لی پرسین ده دا . خه باتی نه ته وایه تی ، ته بلیغات بومه سه له ی کورد
یا وه دست هینانی مافی نه ته وایه تی ، ههر باس نه ده کرا . ئه ساس و بنا خه ی تیکوشانمان له
سهر خه باتی چینایه تی ده مه زرا بوو . به هیچ جور سه ره رای ئه وه هه موو ئیمکاناته بیری ک له
ده کرد نی روزنامه یه ک به زمانی کوردی نه ده کرا وه . رپیه رایه تی حیزی توده باسی مه سه
له ی نه ته وایه تیان جاریکیش نه هینا گوری . ئه وکسانه ی ئه وه ده م باسی کوردایه تیان نه
ده کرد و به ناوی کومیته ی به ریوه بهری کاریان ده کرد و خو یان به توده یسی ده زانی له
پاشان بوون به ناسیونالیستی بهرچا و ته نگ و ئه مجاره خه باتی ده زی توده یان به ئه ساس ده
ده زانی .

حیزی توده ی ئیرانیش تووشی ئه م هه له یه بوو که ریکخراوی خو یی به ناوی حیزی توده
له کوردستان ده مه زراند . ریکخراوی خو یی له ریکخراوی حیزی دیموکرات جیا نه

د هکرده هوه . لهوماوه پهدا بیرمان له بهرنامه وئسا سنامه یهک بو تیکوشانی خوومان نه کرد هوه . ناوی حییزی د یموکراتمان پاراستبوو بهلام له راستی دا تابعی ریکخراوود مستوراتسی حییزی توده هی ئیران بووین . روزنامه هی بهسوی ئاینده شه هباز چه له نگر که سهر به حییزی توده هی وئورگانی ئاشکرای ئه و حییزه بوون ، ئساسی ماتریال و نوسراوه و خویند نهوی ئیمه بوو . ریکخراوه کانی حییزی پهره یان دهگرت و خهباتی چینایه تی تا دهات توند تر ده بوو . حییزی توده کریکار یسکی کارخانه ی چیت سازی تارانی نارده بسوه مه هاباد که له باری ته شکیلاتسیه وه یارمه تی برادران بدها . ئه وه ی برادرانی مه هاباد وهریان دهگرت بوکومیته وریکخراوه کانی دیکه یان ده نارده تا ئه نجاسی بدهن .

له پایزی سالی ۱۳۲۸ (۱۹۴۹) نامه یه کی ره مزم بو هات نوسرا بوو حکومه تی ئیران داوای له حکومه تی عیراق کرد وه که (حه سه نی قزلجی عبدالرحمانی زه بیجی هه ژار و سه مه دی) که له سوله یمانی له مالی شیخ له تیغی کوری شیخ مضمودن بیانگری و ته حویلیسی ئیرانیان بدهاته وه . داوایان کرد بوو که به گورجی خه بهریان بدهمی . هه ره ئه و روزه قادری سوفی هه مزه ی خه لکی قهره قسابم سوار کرد ناردم بو زینوی شیخ . نامه یه کم بسو برادرانی حییزی کومونیستی عیراق نوو سی که خه بهریان بدهنی جیگای خویمان بگورن زوو خه بهریان پیگه یشتبوو روژیک پیش ئه وه که بچنه سهریان شیخ له تیغ نارده بوونیه گوندی (سیتکه) وئهم جاره نه جاتیان ببوو .

سه ره به هاری سالی ۱۳۲۹ (۱۹۵۰) روژیک مه لا قاسمی زه ندر له مالمان په پهدا بوو . گوتی باریکم توتن هیناوه له گه لم وه ره بچین له شار ویران بیفروشین و له وین یهک دوو تفهنگ ده کرین و ده یان بهین بو عیراق . له مال من هه ربیکار بووم . له گه لم مه لا قاسم چومه شار ویران . توتنمان فروشت و دوو تفهنگمان کری و چوینه کوستانه کانی دیوی عیراق ماله (رسوی حاجی شیخه) . تفهنگه کانه مان فروشت و کوپخا ره سوو په نجا هه زار ته نی داینسی که حه یوانی بو بکرین حه یوانی پینج ته من بدها به ئیمه . له گه لم مه لا قاسم گه راینه وه چوینه کانی زهر و دیلکه و هه وشینان و ۱۲۴ سه رمان شه ک کری و به دۆلی لکبن دا هاتینه خوار وله نیزیک گوندی (گه پلمه سن) مه لا قاسم گوتی من د مچمه وه کوره کم د نه یرم له گه لم شوانه که ئاگای له حه یوانان بی ، تون و هره وه مالی . کوری مه لا قاسم هات وله وده مه دا مام ره سووی ئاگای گوندی (خه راپه) که تفهنگی له ده ولت وه رگرتبوو راوی بو عه جهمان د هکرده په پهدا بوو گوتی ئه و حه یوانانه بوکووی ده چن ؟ . گوتم : " چیود ارین ویوازاری سندوسیان د هه سم .

گوتی . " نا وانیہ . ئہ و جہلہ بہ بؤ عیراق دہچی . من معموری دہولہ تم دہیگرم . " دہنگی نوکەرہ کانی دہا و گوتی . " بیان بہن بؤ گوندی خمراپہ من دہ چہمہ خانسی و عجمہمان دہینم . "

وہ پیش خویمان دہاین ولہ ریگا پیواوہ کانی جنیویان پیدہ دہا و دہیانگوت بؤتہ نوکەری عجمہمان و راو وروت دہکا . " ئہوہندہ ہی بؤم کرا قسم بؤ کرن و وریام کرد نہوہ . شسہ و لہ گوندی خمراپہ خہلکمان لی کوہوہ . دستم کرد بہ قسان وگوتم . " خوتان دہبینن چؤن ئاغاگان شہرہ فی خویمان فروشتوہ و راو وروت بؤ عجمہمان دہکن . ئہوہ تہنیا لہ گہل من نیہ . ئیوہش ہمر ئاوا دہچہوسیننہوہ . پیویستہ بورزگاری یہک بگرن . ئہگمر ہہمووتان یہک بن ئاغا ناتوانی زولمتان لی بکا . داوام لی کسرن کہ بینہ ئہندامسی حیزی دہیمو . کرات و بہ یہکیتی و تیکوشان لہ چنگ دہرہبہگان خو رزگار بکن .

شہو لہ وی بووین ، بہیانی یازدہ سہربازلہ خانئ وہ ہاتن . حہیوانہ کاتم لہوی بہجی ہیشت وکوری مہلا قاسم لہ لایان بہ جئ ما و منیان برد بو خانئ . لہریگا لہ گہل سہربا . زان بہ قسہ کردن دہہاتین تا نیزیک خانئ . لہ وی دستیان بہستم و برد یانم بؤ لای سہروان کیلہکی فرماندہی پادگانئ خانئ و حاکم و ہمہ کارہی ناوچہ . کہ چوومہ ژور ، سہروان راست بسوہ و دستئ پیکرد . گوتم . " تا دستم نہکئوہ وہ لام نادہمہوہ . دستیان کرد مہوہ گوتی . " تؤ قاچاخئ دہکەئ . حہیوان بو عیراق دہکری . " نہ خیر دہرؤیہ . من چیو دارم و لہ ئیران دہا کاسی دہکەم . من لہ سنور دہور بسوم و تہنانت لہ چؤمی لا وینیش نہ پیریومہوہ . "

— گوتی مام رسوو دہلی قاچاخن . بؤ ورمیت دہنیرم — کہیفی خوتہ بؤ کویم دہنیری بنیرہ . بہلام مام رسوو بہ کابرایہکی دز وریگر ناسراوہ . ئہم تہنگہی ہمر بؤ راو وروت لہ دہولت وەرگرتوہ . ئیستانئ ئہگمر رسیدی لی وەر نہگری حہیوانہگان دہخوا و حاشایان لی دہکا . "

مام رسوو کہ لہوی دہانیشتبوو گوتی . " ئہوقسانہ بکہ وہبہر دستم دہکەوی . " بہ سہروانم گوت . " ئیستا لہ لای تؤ ہمرہشہم لی دہکا . بچیتہوہ حہیوانہگان دہخوا . سہروان رسید یکی لہ مام رسوو وەر گرت و لہگہل نامہیہک خستہ نیو پاکہتیک و لہ گہل سہربازیک سواری ماشینیکی کردم و بؤ ورمئ . شہولہ ورمئ لہ میوانخانہیہک ماینسہوہ و بہیانی چووین بو ستادی لشکر . پانس ماویہک لہ روکتی ۲ بانگیان کردم و سہروانیک لی پی پرسیم . " حہوانت لہ کوئی کریون و بؤ کویت دہبردنی و چہندہ لہ سنور دہور بووی ؟ "

پاش و هلام دانهوه، کابرا نووسی که ټو حیوانانه قاچاخ نین و دهی بد رینهوه به خاوه نه که یان. نامه یه کی نووسی و دایه دستم و گوتی برو حیوانه کانت و هر گرهوه. نامه و هر گرت و چوومهوه خانی. تا من چووومهوه حیوانه کانیان برد بوه گوندی پمسوی و ټم جاره علی قهره نیاغا خوئی لی کرد بوونه خاوه ن و حیوانه کانی راگرتبون علی قهره نیاغا له گهل دیوکریان نیوانی ناخوش بوو. منیش رصیه تی دیوکریان بسووم رصیه ت و ههژاری کورد همر ټاوا ببوونه قوربانسی خو پهرستی و قور دهاخی و ناکوکسی نیوان دهره به گه بیگانه پهرستانی کورد.

له خانی نامه کم دایه به سروان گیله کی. گوتی: "حیوانه کان چوونه پمسوی. سمر بازیکت له گهل دهنیرم بچوو وهریان گرهوه. له گهل دوو سمر باز چووینه پمسوی. لسه مهزای پمسوی له سهر خرمانیک لمان دایه. ساحیب خرمان چایان بو لی ناین و به خیر هاتنیان کردین. من باسی حیوانه کان و شکایه تم بو گیرانهوه. زوریان جنیو به علیا غا دایه له دست زولم و زوری ټو زالیان دهات. دهیانگوت هه موو جوتبه ند هکانسی به زوری کرد و ته نیوه کار. نیوه تو ومان دهاتی و دهی به نیوه تووی خو مان و به جوت و گای خو مان ببینه نیوه کار و نیوهی بهر و بووی کاسی و زحمه تی سالانه مان بد هین به ټاغا. بریکم قسه بو کردن. گوتیان: "ټه گهر تو ټو حیوانانه بستینه وه به جاریک ده. شکی و سهر کهوتنی هه موو زحمه تکیشانه".

که چووینه پمسوی نامه ی سروانمان دایه به علیاغا و گوتی: "دهوله تیش بیاندا. تهوه من ټو حیوانانه ناد ههوه".

گوتم: "علیاغا خو ت مشکینه. ټو حیوانانه دستینه وه". له گهل سمر بازان بسو خانی گهراینه وه. سوار بووم چووومه وه ورمسی. به یانی که دچووومه ستادی لهشکر سهر لهشکر زهنگنه فرماندهی لهشکری چوار، له گهل علی قهره نیاغا و پیروتی مارفاغای شاهه له له پیش ستاد راوستا بوو. چووومه پیش و نامه کم دایه به سمر لهشکر. که خویند یه وه رووی کرد ه علیاغا و گوتی: "ټو حیوانانه بو ناد هیهوه؟. مه گهر بو ت نه نووسراوه؟".

— قوربان ټو حیوانه قاچاخن. بو عیراق دچوون. نایی بد رینهوه".

گوتم: "تیمسار زه ماننی دیموکرات مام عهزیزی برای علیاغا چوو بوه عیراق و لاجا نی به عهره بان ده فروشت. ئیستان علیاغا ټم ناوچه یه به خاکی ئیران نازانی. ټهو حیوانانه. ۳ کیلو میتر له سنور د وور بوون. من ئیرانیم و له ئیرانیش دایه کاسی تا ئیستا ټازاد بوه".

زهنگنه رووی کرده عهلیاغا و گوتسی : " گوت لسی بوو؟ " پاشان بانگی سهروکسی روکتی ۲۱ کرد و گوتی : " نامه ی بو بنووسه بچی حه یوانه کان وهر گریته وه " .

نامه یه کیان نووسی بو خانجی که حه یوانه کانجی بو دستینه وه و د هینیرنه وه بو سند ویر نامه وهر گرت و کهرامه وه بو خانجی . به سهروان گیله کیم گوت : " د ووسه تعهنت د هه هسی بوخوت و چهند سمر باز له گلم وهره بو پموسی . حه یوانه کانم بو وهر گره وه . ولا خیکیش بو من پهیدا که سواری بم . سهروان که د وو تهنیشی وهر د هگرت له گهل د ووسه تهن من کهنکه بوو . بانگی سهر گره بانیکجی کرد و گوتی : " له گهل د ه سمر باز فهوری بو په سوی حهره کهت بکه . پاشان ولا خیکجی بو من پهیدا کرد و ناردی رسولاغای که له کینی هینا و سوار بووین بو پموسی . له گوندی شنو زهنگ لمان د ا . کاک مامندی شنو زهنگ که ناموزای عهلیاغا بوو زوری تکا کرد که سمر باز نه بهمه په سوی . د هیگوت عهلیاغا ثابرووی -- د مچی . جوابم نه د اوه گه شتینه پموسی . ووسه قهلاتی پموسی که وتین کابرای فارس به قهد نیره کهریک زهلام له د ووره وه نه پراندی :

— کوئه میر عهشایری ؟ .

عهلیاغا هاته دهر و گوتی : " جهنابی سهروان فمرموو د ابهزه " .

— بو یاخی بووی ؟ . نامه دهنووسم حه یوانان ناد هیه وه . به تهمای چی ؟ " .

— فمرموو د ابهزه . نه و لهشکر کیشیه ی ناوی . حه یوان نه خوراون .

د ابهزین چوبینه ژوور و نانمان خوارد و سهروان گوتی : " بنیره حه یوانان تهحویلی حسامی بد نه وه " . چووم حه یوانه کانم وهر گره وه و ههر له وی شوانیکم گرت و له گهل کوری مهلا قاسم بهریم کردن بو بازاری محمه د یار . نامه یه کیان لی ئهستاندم که د هی له بازار بیانفروشم و نوسراویک بدرمه ورمی که له بازار فروشتومن . له بازاری محمه د یار یهک د وو برادری قهره قسایم دیتنه وه و نامه یه کمان نووسی که ئهوان حه یوانه کانیان کریون . مهلا قاسمیش پهیدا بوو ئیتر همر ئه و شه وه مهلا قاسم له گهل د وو شوانان جهله — بیان وه پیش خودا بو زینوی شیخ و د ابوویانه وه به خاوهن پاره .

پاشا ئه وه که نامه کم برده ورمی و له کیشی د مره بهگ و عجهمان نه جاتیم بوو چو — مه وه مال . کاتی خرمانان بو د وکانی گوندی د هی همیشه میوه ی ههسی . ناموزاکم له لمان مابوو میوه ی د ه هینا و د وکان وهر گهر که وتبوو .

روژیک بهیانی زوو که هاتمه دهر د یتم د وو تهلیم بر له توتن له حسار د کهوتون

توتنم برده ژوور و نه و سالهنس توتن و هگیر نه ده کت و زور گران بوو . بابم توتنه که ی کیشا د وو پوت بوو . گوتی : بیفروشه و نه گهر خاوه نی پیدا بوو پوله که ی بد هوه . نمونه ی توتنم برده رادانه و پوتی به ۱۲۰ تمه ن فروشتم و عجهم هاتن بر دیان . حه وتویه ک یی چو بو روژیک له بازاری محمه د یار د ه گهرامه وه له ریگا د وو سوار ی بوشناخ گه یشتنی و سلطویان کرد و پرسیان خه لکی کوئی ؟

— خه لکی مه مه لیان —

— نه ری خو پرسیار عه یب نه یه . پیش حه وتویه ک هیندی توتنمان د ه بر بیفروشین . له مه حه شه توشی ژاند ارم بووین . هه لاتین و له ترسان له مه مه لیان توتنمان هاویشته حه ساریک و رویشتووین . ئیستا نه حه ساره که د ه ناسینه وه نه د ه ویرین پرسیار بکه یین . — با جار ی لاد ه یین له ماله من نان و چایه ک بخون و پاشان د ه پرسین . لاما ن دا و به باو کم گوت نه و خرمانه توتنیان لی ون بوه . بابم پرس ی : " توتنه که چند بوه و بایی چند ی بوه ؟ .

— د وو پوت بوه و پوتی به ۶۰ تمه نمان کر یوه .

— به ته ما بوون به چند بیفروشن ؟ .

— خو مان له پوتی سه ت تمه ن خوش کرد بوو به لام نه وه جار ی ون بوه .

بابم گوتی : " توتن له حه ساری ئیمه دا بوه . فروشتمانه پوتی به ۱۲۰ تمه ن . نه وه من پوله که ی . له پیش دا حه به سان . بابم پوله که ی له پیش دانان . زور سو یاسیان کرد و چل تعدنیان دا به بابم . پاشان گوتیان د ه یی له سیله که میوانمان بی . ئیمه کورو خزمی (مام وه تمان) — یین .

مام وه تمان کی بوو ؟

وه تمانه سوور خه لکی گوند ی د بیوکر بوه . وه ختی خوئی گوره نوکری بایز پاشای مه نگور بوه . لای کا خدری د بیوکر ی وه ک ریش سیی و که یخود اریز و حورمه تی هه بوه . نازانم له سمر چسی له گهل عه ولای کا خدری د بیوکر ی تیکچوه . تور ابوو له گهل چند ماله خزم و د ه ور و بهری هاتبوه لای قادر شای ماسوی و له سیله که د ایمه زانند بوو . مالیکی گوره مال ، خاوه ن تاول و ره شمال و مهر دار ، خاوه نی چند جوت د وو کوری به ژن و مال و زور پیانو و جوامیر .

بنيچگه له وانه چوار نهوې هه بوون که د ايك ز بابيان نه ما بوون . ئايشه گول له نيو مال و له نيو نهوه کاند ا وهک ئهستيره يهک د ه دره وشا . ئايشي کيژيکي . ۲ ساله ي بي د ايك و- باب . کيژه مهنگوريکي گوندي ، له ئاقل و جواني و که مال د ا وينه ي کم هه بوه . قهله مي من ناتواني باسي جواني ئايشي مام وهتواني بکا . هدر نهوهنده د ه توانم بليم له و کاته و ه تهگمر زنيکي جوانم به چاو کهوتبي ، ئايشي مام وهتنام وهبیر هاتوته وه .
 پهکي د يکه ي له و مالانه که له گه ل مام وهتنام هاتبوونه سيله که ماله (عهولاي رسو سواره) بوو . کاک عهولا پياويکي تيگه پيشتوو بنه مال ، سي چوار برا بوون حه مه د يه کيک له و برايانه بوو که قسه خوشي و پياوه تي و خزم د وستي باسي ناكري .

خرمانسي سه عيد قهلفانسي

روژيک له مال د انيشتبووم سه عيد قهلفان هات .
 - کاکه هاتووم چاره م بکه ي ؟
 - چيه کاک سه عيد ؟ چ قهوماوه ؟
 هيچ نه قهوماوه . خرمانه کم سووره . رحمان کشپه ل جهوال و عاره به ي هيناوه و لسه جياتي باره همرزني زستان ئيستا چوار بار گه نسي د هو ي . نه وگه نمم لي بستيني هيچم بو نامينيته وه .
 - مه يده يه . همرزن زستان به چهندي بوه بايي نهوهنده گه نسي بده يه .
 - کاکه د هره قهتي ناييم . ئاغاگان به قسه ي د هکن .
 - کهنگي خرمان هه لده گري ؟
 - نه ورو . نه وه هاتم بانگت کم بو نانخواردن بي يه مالي ئيمه . جيرانه کان له سر - جيخون .
 - تو برو . ئيستا منيش ديم ئابرووي د ه به م باسي گه نم بکا .
 له کورده واري باو بوه روژي خرمان هه لگرتن که يخود ا و جيراني گوندي بو ميوه خواردنسي سر خرمان و نانخواردن بانگ د هکرين . که چوووه سر خرمان ريش سي گوندي لسه وينده ري بوون . مه لاقادر و عهولا گوجي کويخاش سر کار بوون و هاتبوون خرمان هه لبرگن . د وسته پياو وجواميره که ي منيش کاکه مينه ي عهلياغا له وي بوو .
 خرمان پيورا . ملکانه ي ئاغا و گزيرانه و سر کارانه و جومالانه و هه موو سوو ساتي

لی جیا کراوه . بهشی سعید قه‌لغانیش له‌ولا رو کرا . کالهک و شوتیمان خوار و -
 رحمان کنپهل گوتی . " سعید با گه‌نمه‌کمی من ده جه‌والان کهین " .
 گوتم گهنمی چی ؟ . بو مام رحمان توش ملکانه‌ی لی دستینی ؟ .
 - ناوه‌لا ملکانه نیه . پی‌م‌قهرز داره . لی‌م سه‌لم کرد وه .
 - ته‌وه شتیکی دیکه یسه . حیسانی خوتانه .
 سعید قه‌لغان وه‌ده‌نگ هات . " کاک که‌ریم زستان هیچم نه‌بوو . مام رحمان مالی تاوا
 بی باره همرزنیکی داسی . به‌لام قه‌بزی‌چوار باره گهنمی لی ئه‌ستاند ووم ئیستا ته‌وه
 گهنمی د‌هوی .
 گوتم . " جا ره‌نگه مام‌ستان ته‌وه قه‌بزه‌ی نووسیپیت . " مه‌لا وه‌ده‌نگ هات .
 - جا من بلیم چی . هاتن گوتیان قه‌بزمان بو بنووسه .
 - باشه مام‌ستا وه‌لاچی روزی قیامت همر به تاوانی نووسینی ته‌وه قه‌بزه د‌هت سوتینن .
 جا ته‌وه‌ش ئیسلامه‌تیه ؟ . ئینسافه ؟ جیرانه‌تیه ؟ ئه‌ری خزمینه بو ده‌نگ ناکن ؟ . کابرا
 برسی بسوه هیچ عیلاجی نه‌ماوه . نالین برسیه‌تی حرامی حلال ده‌کا ؟ . کابرا که
 برسی بوو گوشتی سه‌گ د‌مخوا . چون مام رحمان به‌راستیه چوار بار گهنم له سعیدی
 قور به سهر دستینی ؟ . ته‌وه‌ی بکه‌ی تف و له‌عنه‌ت ده‌کن " .
 - بو تف و له‌عنه‌تم ده‌کن ؟ . خود زیم نه‌کرد وه . سه‌ود ایه و لی‌م سه‌لم کرد وه " .
 - د‌زی زور باشته . سه‌ود ای چی ؟ . عه‌یبه . باره همرزنیکی چه‌ندی د‌ینی گهنمی
 لی وهرگره و برایه‌وه .
 - ده‌نکیک کم بی وهری ناگرم . هه‌قی خومه .
 - ته‌گرم ده‌نکیکت بد اتی پیاونیه . شهرم بکه .
 کاکه مینه و که‌ریم عه‌جم وه‌ده‌نگ هاتن .
 - زور بی ئینسافیه . به شتیک بییرن و با ته‌واوی . سعید فه‌قیره . مندالی زورن " .
 - ده‌نکیک که‌می لی وهر ناگرم . هه‌موو کس وا پیاوی‌چاک نیه .
 گوتم . " سعید ده‌نکیکی مه‌ده‌یه . بزانیین چ ده‌کا . من نازانم کابرای ده‌وله مه‌ند
 چون د‌م . بی بتوانی تاوا دستی خه‌لک ببری ؟ . فه‌قیره‌کان تاکه‌ی وا خویری د‌ه‌بن .
 بوئه د‌ه‌بی گیشه‌ی لی بسووتینن ، و شتری لی بکوژن ، هه‌زار خه‌راپه‌ی له‌گه‌ل بکه‌ن .
 له‌وه‌کیشه و هه‌رایه د‌ا بووین کاک عومهری برای جه‌فه‌رئاغا گه‌یشتی . د‌ابه‌زی و

گوتی : " میوهت خوارده ؟ . له د وای تو هاتووم .
 رحمان کشپهل چوه پیش و گوتی : " کاک عوممر شهوه ده هاتمه قونقهلا .
 — خیره شوکر مام رحمان . پیکهوه دهچین .
 — نا زستانی گهنم له سعید قهلقان سهلم کر دوه و ئیستا کاک کهریم ناهیلی بم داتی .
 مهلا قادر چوه پیش و حکایه ته کهی بو گيړاوه .
 عوممر گوتی : " منیش شهو سهو دایم کر با نه دهبوو بدهنسی . من به کاک کهریم
 ناوستم . همر باشه بایی همر زنه کهشت ددهنتی . وهری گره و برو" .
 ئیتر رحمان کشپهل مرتهقی نه کر و سعید قهلقان نهجانی بوو . شهو پشتیوانیه
 له نیوگونده و له گونده کانی دهور و بهریش دهنگی دایهوه . خهلق بو گیر و گرفتیک ددهاتن
 و یارمه تیان دخواست .
 کاک عوممر له گهل خوئی بر دم بو قونقهلا و جاریکی دیکهش بسو تهوریز .

خه لیفه و مولا قاتی زیندان

له تهوریز له موسافیر خانهی (گیلان) میوان دهبووم . شهو سهفهره خه لیفیه کسی
 زه مبیل له گهل چهنده د هرویش و سوفی لهو موسافیر خانیه میوان بوون . من ئیتر له
 فرو فیلی شیخ و خه لیفه و گیژ کردنی خهلق بیزار بووم و شهوانیش وهک ئاغاکان ده کهوتنه
 بهر هیرشی ته یلیغاتی . بهیانی که چومه سالونی دانیشن خه لیفه تشریفی له وی
 بسوو . سلاوم کرد و به خیر هاتن و پرسیم چونه تشریف هاتوه ؟ .
 — شیخ عه لی گيړاوه و هاتووین سهری بدهین . جا نازانم مولا قات همیه یان نا ؟ "
 — بهلی مولا قات همیه . به تاییهت بو جه نابت پیش گيړانهوه نسیه . منیش د مچمه لای —
 جه عفر ئاغاً . خه لیفه همستا و رویش . منیش د وای نیو سهعات سواری تاکسی بسووم
 و چوووه زیندان . که چووم خه لیفه له گهل د هرویش و سوفی له پشت د مرگا راوستا بوو .
 — قوربان شه دی شهو بو راوستاوی ؟ .
 — کوره شهو مه لعونانه د مرگا ناکه نهوه . دهلین روژی مولا قات نسیه .
 من به پولیسی بهر د مرگام گوت شهفسهری کیشک بانگ که . زوری پی نه چوو

ئەفسەرى كېشك ھات . د ھىناسىم . بولاي جەغفەر ئاغا ھەمىشە مولا قات ئازاد بسوو .
 د مرگاي كورد ھو و چوومە ژورور . چاوم بە جەغفەر ئاغا كەوت و گرامسەو . خەلىفە ھەر لە ئى
 راوستا بوو . بە ھەلم زانى گوتم . " تەشرىفت نە چوہ ژورور . بىگومان بەم عە با و مەندىل
 و رىشە ھەزار كەست وەد وای خو د اوہ كە بو بە ھەشتيان د ەبەى . لە كاتىكا سە عاتىكە
 عە جەم د مرگات لى ناكەنەوہ تۆبلى ئى د مرگەوانى بە ھەشت لە د مرگەوانى زىندان خوئىرى
 تىرى و وا بە ھا سانى د مرگات لى بگە نەوہ ؟ . باشتر نىسە بو ئازادى مىللە تەكە تان تى
 بكوئش و ئەم بازارە كو بگەنەوہ . خەلىفە چاوى بەردانەوہ و منىش روئىشتم .

نا فە قى سەر خون

پانى گەرانەوہ لە تەوريز سەفەرىكى ورمى و مەرگە ورم كورد . ئىوارە پەك لە گەل چەند
 كوردى ناوچەى موكرىان لە موسافىر خانەى (ژالە) د انىشتبووین د وو پاسەوان كابران
 يەكى د رىژى موو زەردىان گرتبوو ھىنايان . كابران مەندىلىكى لە سەر و سەلتەو كەوای
 د رىژ لە بەردا وگوى (موستە عىدە) . لە موسافىر خانە گوتيان ئەوہ مەلای كوردانە
 لە خىابان مەست و كەلەلا بوە و رەت د ەبا و قسەى ئى جى د ەكا . ئەوہ ئابروى كوردان
 د چى . بو خوتان بزنان چى لى د ەكەن . لە فە قى - م پەرسى . " خەلكى كوئى ؟ "
 - خەلكى لای بانەم . ناوم مەلا سەمىلە . لە نىو شكاكان مەلا يەتەم كوردە .
 - شەرم ناكەى ئارەقى د ە خوئەوہ و لە شەقام بە مەستى د ەگەرىسى ؟ .
 - بە تۆچى ، پولى خوم خەرج د ەكەم .

ھەتا ھىزم تىدا بوو زللە پەك لىدا . تو ئابروى مەلا و فەقى كوردان د ەبەى
 ئىستا بە گرتنت د ەدەم . د ەستى كورد بە گریان . چم لى د ەكەن بەلام بانەم گرن .
 جەلەكانم د ەگۆرم و د ەروم . لەم ناوچەى نامىن .

بە جەلىل ئاغاى خاوەن موسافىر خانەم گوت . " بىبەن د ە ژوروىكى كەن و مەھىلەن
 ئەم شەو بىتە د ەم . فە قى ئىان بەردە سەر و بە د وای ئەو د ە پاسەوانىك پىاوىكى پىروكو
 رىكى گەنجى وە پىش خودا بوو ھاتە ژورور و گوتى . " ئەوانە لە زىندان بوون . سسى
 مانگ بوە گىراوہ . ئىستا ئازاد كراون بە لام د ەئى يەكەك بىتە د ەستە بەر ھەر كاتىك
 د ەوا كران بىان ھىنەتەوہ . لىرەش كەم ناناسن .

لیم پرسین خالکی کوئین؟

— خالکی گوندی (جاشیرانین) نوکهریکی عه جهمان هه بوو به شلتاخ شکایه تی لی کردم ژاندارمه ی شنویه ره پیچه کی داوین و ئه وه سئی مانگه له زیندان داین . عه جهمیش کس نازانی له کوئی یه . فه قیریش نیم . جوتبه ندم . بهلام ئه وه نده یان مولهت ندم ام کسه دراویک له گهل خووم بینم . ئیستا قرانیکمان بی نیه همر بیی بچینه وه . جا نازانم ده بیی چ بکهین .

په ره کاغزه یکم وهر گرت و ئیلتزامیکم نووسی و پاسه وانم به ری کرد . کوتم دانیشن چایهک بخونه وه . ئه وه شسه و لیره بن و سبهینی پیکه وه دچینه وه نهغه ده . به جهلیل ئاغام گوت له سهر حیسایی من ژووریان بده یه . کمشه فیکم وهر گرت . دوو ئه فسه ره له سمری له ژووریک بوون چوومه لایان و گوتم : " دوو کسسی لیه وه ماوی دستت ژاندارم له زیندان — ئازاد کراون و هیچیان نیه . ده مانه وی یارمه تیان بی بکهین . "

ئه فسه ره کان پینج تمه نیان دا . هاتمه وه خار به خه لکه کم گوت یارمه تی بکن ئه وانه ده ده بیی بچنه وه . سی تمه نیی دیکه ئن کو بووه . پوله کم دانی و گوتم پولی موسافیر خانه ش مه دن . به یانی سواری ئوتوبوس بووین بو نهغه ده . له قاوه خانه ی دزه دابه زین . نان و چام بو کرین و هاتینه دهر . چاوه روانی سوار بوون بهوین ، کابراهات و گوتی : — ئه ری قوربان پرسیاره یب نیه تو ئاغای کوئسی با بتناسین ؟

— ئاغای چیی ؟ من له جسنی ئاغای بیزارم . زهحه تکیشیکم وهک ئیوه . وهک توش جوتبه — نده بووم . له بهر زولعی ئاغایان ئیستا هیچم نیه . چاوله جل و بهرگم مه که . تا کسه ی هینده فه قیر و بهد بهخت ده بن پیتان وایه ئاغای پیاوه تی ده کا . له کاتیکه له خهراپه به دهر هیچیان له دست نایه . ئه گهر ئاغای پیاو بان بوچی تو وا له بهر دستت عجه م رزیل ده بووی . " من به دهنگ قسه کانم ده کرد و خه لک گوئیان دا بوویه . که ته و او بووم کوره جحیلیکی کوك و پوشته هاته پیش و گوتی : " کاکه من له دینی وه له موسافیر خانه ئاگام له تویه . با بزانه خه لکی کوئسی ؟ . من خووم ئاغام . زوریش ده وله مندم . بهلام ههزار ئاغای به قوربانی پیاوه تی تو بن . پیم خوشه بتناسم . "

— خه لکی مه مه لیانم و دکانه دارم .

— منیش خه لکی ماسوی — هه باسی کوری کاکه رهزا — م . له گهل کاک هه باس بووین به ئاشنا د وایه بووین به دوستو برادر ، د وایه بووین به هاوری و هاوکاری حیزی .

جوانه گای شیخی

تیکوشانی سیاسی تا ده هات ئاشکرا تر ده بوو. روزنامه کانی حیزی توده به نیوه ئاشکرا بلاو ده کرانه وه. له مه هاباده وه نامه یه کیان بو نووسیم که سه ففریکی محالی شازاده بکه و بنکه یه کی حیزی له ناوچه یه دابه زینم. من ئیتر همر به ناو کسوری مالی خوومان بووم. ژیانم پتر بو تیکوشانی سیاسی ترخان کرد بوو.

بازاره کانی کوردستان که روژی جیاواز له ناوچه جیاوازه کانی کوردستان پیک ده ها تن جیگای همره باشی یه کتر دیتن و کوپونه وه و دوزینه وهی خه لک بوون. له سه رانسه ری کوردستانه وه ده هاتن بو بازار و ده کرا به سانایی دلخوازی خو ت وه دوزی.

روژیک سوار بووم بو محالی شازاده بهو هیوا یه که بچه بازاری شهیتاناوا و له و دوستو ناسیاران وه بینم و قسه یان له گهل بکه م. ئیواره درنگه یشته گوندی (قوله سن).

کسم نه ده ناسی. رووم کرده حمساریکی گه وه یه ک دوو کچ و ژن له حمسار بوون، بانگیان کرد؛ میوانمان هات وه ره ولاخی لی وهرگره. کوره جحیلک وه دهر گهوت ئه سی لی وهر گرتم. ژنه که گوتی: "فهرموو بچو ژووری. ئه سپه که تاقه ت ده کا."

وه ژوور که وتم؛ مالیکی گه وه، چهند حمسیر راخرا بوون. گورج به ره یه کی جوانیان هینا رایان خست. ژنه که به گهرمی به خیر هاتنی کردم. زوری بی نه چوو سوفیه کی ردین ج جوان هاته ژوور به خیر هاتنی کردم و گوتی: "کوا سه ماوهر؟ میوان له میژه هاتوه؟"

— تازه دابه زیوه. ئیستانان و چا حازر ده بی. ژنه که گوتی.

کیژیکی جوانکیله خهریکی سه ماوهر بوو جار وبار له سیله یه ک خوئی دهر ده خست. وادیار بوو جلی جوانی له بهر دا نه بوو. چایان هینا. ژنه که گوتی: "ئهیرو خمجاله ت خوین قهند یشمان نیه همر شیرنیاتمان هه یه چای بی بخوینه وه. دا کچی بزانه لهو مالسه جیرانه هیندی قهند ناهینی."

گوتم بو هیچ کوئی مهچوو. منیش وهک ئیوه چا به شیرنیات ده خومه وه.

پاشان نانیا ن هینا. دیار بوو فروجیان کوشت بووه. سفره یان دانا نانی جو یان هه بوو. دیسان ژن وه ده نگ هات. "دا بزانه دوو سی نانی گهنم پهیدا ناکه ی. به زیاد بی"

ناني جو ٻو شورباو ناسي .

گوتم . " هيچ فھرقي نيه و نايي بچنه هيچ کوئي . منيشروڪ ٿيوه .
سوفي دواي نانخوارن هيندي پرسياڙي لي ڪردم . خهلڪي کوئي ؟ د مچيه کوئي ؟
گوتم . " د مچمه بازاری شهيتاناوا . ته قويميم ٿي ٻوو هي نامه د هر و هيندي شتم لي نوسي
لهو کاته دا ڙنه که به سوفي گوت . " جوانه گاي شيخي قهلهو ٻوه . حهوتوي داهاتوو بسوي
د بهم . ميرده کي د هنگي نه ڪرد . من پرسيم . " شيخ کونيه ؟ . جوانه گاي شيخ سو
ليزه يه ؟ .

سوفي کوئي . " ٿوه د وو ساله جوانه گايه کي ٻو شيخ حمه سني غهوسا باد د ياري ڪرد وه
ٻوي د هبا . د هنگم نه ڪرد و له ته قويمه ڪم د مرواني . سوفي ڙن گوتي . " ٿهري به قوربان
ٻم د هيني تو خوينده واري ٿهري ٻو قسيڪي خوشمان ٻو ناڪهي ؟
— قسهي چستان ٻو بڪم . پينوانيه له قسهي من حالي بن .
ٻو به قوربان ٻم ٿيمه چين ؟ .

— ٿيوه زور ٿينساني باشن مالڪي چاڪن به لام زور د واکهوتون . ميوانتان هاتوه خهريڪي
ڪچه ڪت بنيري له مالان قهند بيني . ناني جوتان ههيه د هينيري ناني گنم پهيدا بکا .
وا د ياره ڪچه ڪت لياسي جوانيشي نيه ٻي عهيه بيته بهر چاوان . له سر ٿه و حاله
جوانه گاي ٻو شيخ د بهي . نازانم ٿم ميلله ته کنگي د ٿينه وه سر خو ٿاقل د به بن ؟ .
شيخ له دينا چي بو ڪرد وون تا له قيامت بتواني هيچ بکا ؟ . ٻو جوانه گاي خوت نافروشي
وله د هر د مهرگي خوتي خهري ڪهي و بومند الاني به شت بد هي .

ڪوره که ٻو ههوهل جار وه دنگ هات وگوتي . " دايڪم ٻوٿه د مرويش . ٿهوه زمانه شيخ
هر له جوانه گايان د گهرين . " سوفي گوتي . " بابم قسه ڪانت زور ههقن . بهي انسي
جوانه گا وه پيش خو د دهم ٻو بازار و بومند الاني خهري د هڪم .

— ڪاري باشت ٿهوه ندي هيه . دست لهو شيخ و خهليفانه ههلبگرن . ٿهورو گهلي ڪور د پيو—
يسته يهڪ بگري و ٻو ڙگاري له دست ٿاغا و د مره بگ وعه جهم و د سبره کان تي بکوشي .
زورمان قسه ڪرد و سوفي ڙن د لي نهرم ٻوو . به ياني سوفي له گهل من جوانه گاي هينا بازار
وله د وا روز دا ٻوو به ٿهندا ميڪي حيزي و تيكوشهر .

ماله مام و ه تمنی

توتن له گهل برایعی مام و ه تمن و حه مده یر مسوی سوارهی کرد بوو مسیه ناشنسا .
 روزیک له دوام هاتن و بانگیشتنیان کردم بو سئله که . سوار بووم چوومه ماله مام و ه تمن .
 له نیزیک گوندی تا ولیان هلد ا بوو خانوویان دروست ده کرد . پیشوازیه کی گهر میان -
 لی کردم . مام و ه تمن مهنگوریکی قسه خونرو دنیا دیتوو . مالیکی خوش و سهر ئاواله .
 سی روزان گیریان کردم . چهندی ئەوان رایان دهگرتم ، بو خوشم لاقی رویشتم نه بوو .
 جوانی و ئاقل و که مالی ئایشی ریگای گهرانه هی لی بریبووم . وه زعی ئایشی - م
 له ماله عه ولا یر مسوی سوار پرسیار کرد . گوتیان : زور کسی هاتوونه سهر و خواز بینسی
 زور بوون به لام مام و ه تمن به میردی نادا ."
 له و ماله گهره یه ئایشی کابان و دستهلالات دار و گهره یی مالی بوو . ده بوایه ئەو
 بلی نان و شیو حازر کهن و یا چ لی دهنین . به مامه کانی ده گوت بهرخ یا کاریله یا مریشک
 بکوژنه وه . کهن نه بوو دستتی وه بهر بینسی . من ئەو ده م خیزانم نه مابوو . بریارم دا بهه
 ئایشی بلیم میردم پی بکا . روزیک به تنیا له تاول دریز ببووم . بهر مالیکیان پیدا ا بووم
 ئایشی هات . پیم گوت ئە گهر شووم پیسی بکهی دهنیره سهرت .
 - قسه کت وه عهرزی ده کهوی . من به میرد نادان ."
 من له سئله که بووم کاک هه باسیت هات و میوانی ماله مام و ه تمن بوو . ناشنایه تیه که مان تازه
 کرد هوه . باسی ورمسی و ریگای بو مام و ه تمن گیراوه . ئەوه ندی دیکهن له ماله مام و ه تمن
 به ریز بووم . برابم و حه مده بوون به ئەندامسی حیذب و له دو روز دا هاوکاری باشیان
 کرد . له گهل ماله مام و ه تمن پیوه ندیمان روز به روز زیتر ده بوو . هاتو چویان ده کرد .
 روزیک کاک هه باس له سئله که وه له دوا ی ناردم و چوومه ماله مام و ه تمنی .
 کاک هه باس چالی دهر ده هینا و منیش له ماله مام و ه تمن راکشا بووم گویم لی بوو
 یه کیک وه زور کهوت . سلا ویکی کرد و ماله مام و ه تمنی به ژن و پیاوه وه به گهرمی به خیر
 هاتنیان کره . "مه لا به خیر بی . ده میکه دیار نی . نوشتووی گویلکه که کاری نه کرد .
 - ئەم جاره نوشته ی چاکترتان بو دهنووسم . کوا دا ئایشه خانم جووته گهره ویه کی جوانم

- بو بینه . به خوا د هئا د سته وانهم نیه و له نوم د هوبین .
- به خوا مهلا گوریه و د سته وانهم نسیه .
- چون ، من راتبهی خوم به زور د مستینم .
- له بن پو پشمینه وه چاوم لیکرد ، فقهی ورمی بوو . ته وکابرایه بوو پاسه وان به مستی هینا بوویانه موسافیر خانه . همستام و باویشکم هینا خو و چاویکم له فقهی کرد . فه قسی که چاوی به من کهوت سبی هه لگرا و تیک چوو . مام وه تعان تی گه یشته و گوتی :
- مهلا شهوه له بو و والی هات ؟
- هیچ چوره تاویکم بو بینن .
- گوتم فه قی له کوئی ده خوینی ؟
- له قونقه لا ده خوینم
- ناوت چییه ؟ له وی نهم د یوی . من زور د مچمه لای فه قیکانی قونقلا .
- ناوم حه مه د مینه . تازه هاتوومه وی
- کوره تو شمرمی ناکه ی ؟ . توقه ولت نه دا که جلی مه لایان له بهر نه که ی و دست لهم هوقه بازیه هه لگری ؟
- کابرا توله گهل کیته ؟ . که ی من نوم د یوه ؟ . بو بی حورمه تی به مه لایان ده که ی ؟ .
- چون شهوه زمانیشته ده گری ؟ . تومه لا سمایل نی ؟ . له ورمی مه ست و سمر خوش نه بووی ؟ پاسه وان نه یان نهینایه موسافیر خانه ؟ زلله یه کم لی نه ای ؟ نه پارایه وه و سویند ت نه خوارد که جلی مه لایان نه که یه بهر ؟ نیستا ناوی خو ت گوریوه و دستنی ژنان د هبری .
- قوریان بی نیلتیقاتی من هه ونیم .
- مام وه تعان گوتی : " کوره ره بی به خیبری ، شه و ژنانه ی نیمه ی روت کرد و ته وه . به نوشته گوریه و د سته وانهم بی نه هیشتوون . " له و قسانه د ابوین کاک هه پاس هاته وه . که چاوی به مهلا کهوت همر واقعی ورما و گوتی : " حه ی خو شه وه مهلا که ی ورمی یه " .
- گوتم کاک هه پاس تو شاهیدی له ورمی چون بوو . نیستا سه گباب حاشا د کا .
- شه و جاریش بم به خشن . تازه له مولا ته نامینم . توبه ده کم .
- ههسته برو شمرم بکه . له م ناوچه یه نه مینی . مهلا روئی . به لام تایشه گولیشیان نه دا به من .

د یسان تهوړیز

له پایزدا عمومهری کهریمغا د اوایلی کردم که بچم له تهوړیز ماشینې بو تعمیر بکم . له بهر هوی زوری سیاسی وغیره سیاسی و دوستایهتی له گهل عومهرئاغا : کاریکی به منیان ههبا د همکرد . چوومه تهوړیز و ماشینم د ا به سهرویس و خوم له موسافیرخانهی کیلان بوم . لهوکاته د ا قادرئاغای بابی جه عفرئاغا هاتبوه تهوړیز و تهویش له ههمان موسافیر خانه د هژیا . یهک د وو جار کاری پی ئهسپاردم د هنگم نه کرد . روژیک بهیانی ودمر د هکهو- تم شوفیره کهی هات گوتی قادرئاغا بانگت د هکا . که چووم گوتی : " ئهو بخچهم بو ههلگره د ه چمه حهمام . ئیتر چاوم عهرزی نه دیت . گوتم : " قادرئاغا بو پیت وایه من قادر- سمر روتم خهلات و بهرات وهرگرم ؟ (قادر سمر روت نوکهریکی ماله کهریمغا بوو) من بوئه نا بم بوخچه بو کس ههلگرم . له پرووه ههقت نیه هیچ کاریک به من بکهی " . وه د هر کهوتم لوریه که چا کراوه و چوومسهوه قونقهلا . به عومسرم گوت : " له مهود وا له د وای من مهنیره من بو نوکهری نابم . ئیجاره ی خوم د هدم و بیگار ناکم " .

پایز و زستانی ۱۳۴۴ (۱۹۵۰) له مالی بووم و له گوند هکانی د ه ور وهر زور بهی لاهه کان و ئینسانه باشه کانم بو نیو حیزب راکیشابوون . له گهل فه قیکانی خهلیفه لیان و قونقهلا تیکه لا ویم زور بوو زوریان ببوونه حیزی . له عیراقهوه جار وبار ورده کتیسی کوردیان بو د ه ناردم . جاریک (قسیده ی مهولایه صلی) یان بو ناردم بووم که کرا بو به کوردی . د ابووم به فه قیکانی قونقهلا . روژیک ماله دوستیکی من له قونقهلا مه ولود یان د ه کرد . منیش بانگ کرا بووم . فه قیکانم فیر کرد که له جیاتی (مهولایه صلی و سلیم) تیکرا کوردیه که (بریزه رحمت خودا به دایمی تا ئه بهد — بو سمر خوشه ویسته کت چاترینی خهلقه به جهم) بخویننه وه . مهولود نامه دست پیکرا و گه یشته ئهم شیعره و فهقی تیکرا به کوردی دستیان پی کرد . مهلا ساد قسی رحمتی قوت بوو گوتی :

" میرزا کهریم ئهوه شت ساز کرد ؟ "

— ماموستا بو من سازم کرد وه . شتیکی زور جوانه و خو پی شهرعی نیه " .

— نا همر د ه لیم ئهوست ساز کرد ؟ .

وه دهرنان له گوندی

ئهو سځي ساله له مه مهليان همر چه ند به نيو د وکاندار بووم به لام له راستي
 د ا بيگارچي قادرثاغا بايي جه عفرثاغا بووم . پاييزي که جه عفرثاغا انازاد کرا ژنيان بو
 عومه ي براي ده گويزتهوه له گهل کاکه سواري جهلديان ژن به ژنهيان کرد بوو . سو
 سمر د اوت له زوربه ي خه لکي مه مهليانيان گيړا بسوه به لام تازه کاريان پيم نه ما بوو
 منيان وه پانترگوځي خستبوو . د ياره هيندي هوځي د يکش هه بوون که منيان بانگ نه کرد بوو .
 بيستروزي ما بوو بو نه روز کوځا هات و گوتي . " قادرثاغا گوتويه د هسي ما لس
 بروا و راينا گرم ."

گوتم هه تا نه روز ثيجا رهم د اوه و نه روزيش د هروم . چوومه مه هاباد و له گهل براد هيران -
 باسم کرد . هاتينه سمر شه و باوهره که مال بچيته شار . به لام چوني شار د ژاو و د سمايه ي
 ده ويست . له مه هاباد چومه لاي قادرثاغا له مالي حاجي بايز بوو . گوتم . " کوځا خات
 راسپارد وه که بار بکم و بروم . پاداشي شه هه موو خزمهت و هاتوو چوي ته ورپيز د هه وايه
 همر وايي . هه تا نه روز له وي د هبم و نه روزيش د هروم . گوتي . " من نهم نار دوه .
 جه عفر نار دويه . تو ناوي کومونيستيت له سهره . جه عفر يش تازه بهر بسوه . ده ترسي
 تووشي بکه نهوه ."

گه رهمه به بابم گوت له شار خانويهك پهيدا ده کم و د مچينه شار . د ايك و بابم
 زور نار ههت بوون . گوتيان هيجمان نيه و له شار ناحاوينهوه . به لکوو له گوند يکي تر
 جيگا بد وزيه وه و همر چونيك يي له گوندي ژيان هاسانتره . سوار بووم نيزيکه ي د هروم
 له شار هيران و سند و سرو لاجان گه رام له هيج کوي رايان نه گرتسم .
 کاک سهد عه لي حاجي کاکه مين که هه وه لين کس بوو له سند وس بو زيند وو کرد -
 نهوه ي ريکخراوه کاني حيزي و د افه زراي کومه لي لاواني لادني هاتيوه مهيدان و به
 گه رمي تپه کوشا ، دانگ و نيويکي گوندي (ثالياوي) سند وسي به ثيجا ره گرتبوو .
 گوتي . " ماله کت بار که وهره ئيره . وه تاغي کم هه په ئيوه له وي د ابن و ئيمهش له نيو مال

دا ده ژین . همرچی هه مانه پیکه وه ده یخوین . کمر له برسان نه مرد وه . خانویه کسی چولیش هه یه ته گمر پیتان باشوو خاوینی ده کهینه وه و بچنه ناوی .

چاری دیکم نه بوو . گرامه وه له گوندی (نیزامات) سی و شترم به کری گرتن و چو مه وه مه مه لیان . گه شتمه نیوگوندی ، کاکه مینه ی عه لیاغا بانگی کردم گوتی . " لاده سو شیره " . که دابه زیم دایک و بابم له وی بوون . پاش رویشتنی من پازده روژی ما بوو سو نه روز جه عفرئاغا پیاوی نارد بوون و سیپال و شره و بره یان له خانوو وه در نابوو . کاکه مینه شته کانی برد بوه مالی خوین و دایک و بابو خوشکیشم همر له مالی ئه وان ژیا بسوون . دایک و بابم زورنار محمت بوون . دلخوشیم دانه وه و گوتم . " تلزه چاره نوسم له وه باشتر نابی . ئه و تاوان و جنایه ته پتر له م ریگایه دا سوپر ترم ده کا . شهرت بسو تا مردن دژی ئه م نیزامه و سیستمی دمره به گایه تی دست له خه بات هه لنه گرم .

و شتره کان گه شتنی . خه لکی مه مه لیان کو بیوونه وه . زوریان ده گریان . براده رانی حیزی پاره یان کو کرد بووه و کری و شتره کان یان دابوو . یه ک دوو برادر مری خه لیفه لیان و قهره قصاب هاتبوون و هاو دمری خوین نیشان دده دا دوو ولاخیان هینا بور دایک و بابم سوار بوون . بریکم قسه بو خه لک کرد و گوتم . " کاریکی واتان کرد ، تازه - قهت دست له خه باتی دژی دمره به گایه تی و ریژی دیکتاتوری هه لنه گرم . مالاوایی مان له خه لک کرد به لام بار کرد نه کم وه ک خویشاندانی دژی ئاغای لی هاتبوو .

ئیواره یه کی درنگ گه شتینه مه مه لیان . له ماله کاک سهید عه لی بارگه و بنه مان به عمرزی دادا . سوژی برادران هاتن خانوه چوله که یان خاوین کرده وه و چوین ده خانوو . وه زعیکی ناخوش . دیسان له بهر نارمحمتی دایک و بابم سهرم هه لنه ده هات . له م حاله دا عه لی قهره نیاغا پیاوی ناره کن سهید عه لی که نایی کهریعی حسا می رابگری . سهید عه لی به کابرای گوت . " سال و نیویک ئیچاره م ماوه . هه تا ئیچاره ته واو ده بی ، ملکی خومه و خانووی خووم داوه تی . پاش ته واو بوونی ئیچاره پیکه وه دمروین . روزیک چوومه نهغه ده بزانه خانویه ک کاریک پهیدا بکم . گه شتمه نیو شار و ژاندارم برد یانم بو ئیداره . سهرگورد ئه حراری فرمانده ی ژاندارمه ی نهغه ده بانگی کردم و گوتی . " حسامی راپورتی زور له تو دراون . له چی ده گه ری ؟ " .

— ئیستا ئاغاه گوند دمریان کرد ووم . ئیوهش مه هیلن له ئیران دا بگهریم . قانون د داد پهره ری ریژیم ئه وه یه . هاتووم خانویه ک پهیدا بکم و بیمه شیره . لیتان نیزیک

د هېم . " . گوتی . " بو خوت کاسی بکهی باشته . نیمه تاگامان له هه موو شت ههیه . "

هاتمه د هر و چوووه د وکانی کاک سهعیدی قویی . کاک سهعید یه کیک له تیکوشه رانی کومه لهی ژک . بوو . هاتبوو له نهغه ده د وکانی دانا بوو . پاش به خیر هاتن و باسی خهبات و تیکوشان بوم گیراوه که د هریان کردوم و ماله کم هیناوه ته ئالیایوی . به لام له وی ناخاویمه وه . کاک سه عید گوتی . " ۳۰ بارم جو کریوه له گوندی د ورگه له چال . د ایسه . ماشینیک بگره بچو باری بکه و له تهوریز بیفروشه و بیکه د سمایه و وهره خانویهک پهیدا ده کین و لی دانیسه . "

— زور سوپاست ده کم . یارمه تیه کی گه وریه . د چمه وه همر د وو روزی تر دیم و د هچم باری ده کم . "

— ئه و شهو ناچیه وه . لیره د اد ه نیشین و بریک قسه ده کین . براد هری د یکش دین . پاشان ئه محمد حهلب و یهک د وو براد هری دیکه هاتن و گوتیان با بچین بو قسراخ چوم . د وکانیان د اخست و به قسه کردن بو سهر . د هرویشتن گه یشتینه پیش گاراژ فرماندهی ژاندارمه و بهخشدار و سهروکی ئیداره ی سهبت و ئیداره ی داری ، راوستا بوون قسه یان ده کرد . گه یشتینه حاستی ئهوان و تووشی سهید مسته فای کوری حاجی سهیدی تازه قهلا بووین که گامیشیکی له جیاتی . ۲۵ تهمن له بابم ئهستاند بوو . سه حیسایی خوی . ۲۵ تهمنی بی قهرزدار مابووم . سهید مسته فای ئه وه که ماند و ونه بو نیم لی بکا و یا سلا و بکا به توندی رووی له من کرد و گوتی :

— ئه ری ئه و قهرزمان بو نا دهیه وه . به تهملی چی ؟

— به تهملی هیچ نیم . ئه وه کاک سهعید ماشینیکی جو داومی د هیهم له تهوریز د هیفروشم و ئه و د هم حیسایی ده کین .

به دهنگیکی بهرز نه راندی بو ئه وه فرماندهی ژاندارمه گوتی لی بی گوتی :

— نا وه لا وانیه . کوموونیستی کومونیست بویه ناید هیه وه . که وای کوت ئاگرم گرت . غارم دایه شه قیکم له گوند پنی د ا وگوتم . " قاحبه باب ئه گهر من کومونیست بم سه گبایی وهک تو چون ده توانی د اوای قهرزم لی بکا . ؟

هاواری کرد چون لیشم ده دهی ؟

— بهلسی لیشت ده ده م و د اوای پولیش بکهی خهراپت بی ده کم . ئه محمد حهلب و کاک سه عید توند به سهر سهید دانا هاتن و گوتیان .

— شهرمی ناکه‌ی؟ . قهرزچی به سهر سیاست داوه . نازانی ئه‌وه تاسه رگورد و به‌خشد ار لیره راوستاون؟ .

من بید هنگ نه‌ه بووم جنیوم پی دا و سهر گورد ئه‌حراری هاته پیش و گوتی: "ئه‌وه چیه؟ . بو ئیوه عه‌یبه سهر ده‌کن."

سه‌ید گوتی: "جه‌نایی سهر گورد کومونیسته قهرزم ناداته‌وه."

سهر گورد توره بوو. گوتی: "برونا سه‌ید توداوا‌ی قهرز ده‌که‌ی یا ده‌وله‌تی حیسا بسی کومونیستی لی ده‌کیشی؟ . برو پی شهره‌ف شهرم بکه."

سه‌ید سهری شور کرد و رویشته. ئیستاش داوا‌ی قهرزی نه‌کرده‌وه .

چهند روزیک له ئالیای بووین بام زور نارحمت بوو . به تاییه ت له وه ده ترسا که شهو بینه سهرم و بمکوژن . روزیک خالم هات و گوتی مالم له گوندی (قه‌زه‌ناوی) یه . مه‌لای نیه . گوند یکی خوشه . با باوکتبینه وی و ببینه مه‌لا . من گوتم تازه ناچمه‌وه دیهات . بام پی‌ی خوش بوو. له گهل خالم چوه قه‌زه‌ناوی . پاش دوو روز چهند ولاخیکیان هینا و دایک و بام چونه قه‌زه‌ناوی و زولم و سته‌می دهره به‌گان لیکی جیا کردینه‌وه .

له نغده له حمساری و مستا رحمانی داتاش . چاوه خانوبیکم به ۱۳ تمه‌ن سه‌ ئیجاره گرت و له گهل خوشکم و ئاموزایه‌کی ده دوازده سالمه چومه نغده . بارگینه‌کم فروشت و بیکار مامه‌وه . له نغده هه‌وه‌لین کار کومیتیه‌ی ناوچه‌ی حیزمان له حموت ئه‌ندام دامه‌زاند . له لاجان و شنو مه‌ه سئوله‌کانی حیزم دیاری کرد و کاری حیزب و تیکوشان که‌وته سمر بار و به ریک و پیکی ده‌چوه پیش .

به‌هاری سالی ۱۳۳۰ (۱۹۵۱) بیجگه له ژاند ارم پوله سهر بازیکیش به ناوی —

ئینتیزامات به سهر و کایه‌تی سهره‌نگ شکوه‌سی هاته نه‌غده . سهره‌نگی شاهه‌نشاهی ئهرکی خه‌باتی دژی کومونیستی پی ئه‌ سپیرا بوو . به‌رتیل خو ریک بوو ته‌ نیکی‌شی وهر ده‌گرت . ئاگام‌لی بوو چهند سهر باز هه‌میشه له دهر و به‌ری خانوه‌کم به دوام دا ده‌گهران . هیئدی کتییی سیاسی بیان بونارد بووین . له شانە‌کان ده‌بوایه باسی سیاسی بکری و (ئوسولی ته‌شکیلاتی) به دهرس بگوتریته‌وه . من کتییی (پولا چون ئاوه سوو بوو) له گهل (ئیتاعه‌تی کویر کویرانه) نویسنی خوسره‌وی روزبه م بوهاتبوون ده‌م خویند نه‌وه . نه‌م ده‌ویرا له ژووره‌که‌ی خوم بخوینمه‌وه . جاری وابوو له پر ژاند ارمیک وه ژوور ده‌که‌وت . پی‌م ده‌گوت له چی ده‌گه‌ری؟ . ببه‌خسه . نه‌م زانی .

وستا رحمان کادینیکی هه بوو روناک بوو. نیوه رویان د مچوووه کادینه که و تیر کشیم د ه خویند هوه. جاری و ابوو سهربازی سهره ننگ شکوهی د ه هاته مالی. به خوشکم گوتبوو ئەگەر هاتن بلی شه ویشنه هاتوتهوه. سمر باز گیژ د ه بوون. د ه سورانهوه. بی یان و ابوو خهریکی چیم و بو بزر بووم. بو شهوه له بیکاری و ژیر چاوه دیری ژاندرم و سمر باز رزگار بم چوم له گاراژی (ههمزهلی) قهره په پاخ بووم به نوسهری کاراژ مانگی به سهت تمه ن. له کاراژ ههم یارید هی خه لکم د ه دا و ههم کاری سیاسیم باشتر سو به ریوه د ه چوو. زور جار بی پول براد هرانم بو شه لا ولا د ه نار. پاش مانگیک د یتم ناتوانم له و مه کوی زولم و زور داری د ا کار بکم. هه مزه ای کابرایه کی بی حهیا و د پ و ساخته چی بوو. د ا ر و د مسته که ی له و بی حهیا تر بوون. پولی زیاد یان د مستاند قسه یان به خه لک د ه گوت. جنیویان بی د ه دان. زور جار وه د ه ننگ د ه هاتم. روژیک. کورد یکی فقیر د مچوه ورمی. جیگای گرتبوو د انیشتبوو. عه جه میک هات ناوی نووسی و به ههمزهلی گوت له کوی د انیشم؟. شه ویش چوو کورد ه که ی ههمستاند و جیگا که ی د ا به کابرایه جه جهم. کورد ه که هه لنه د مستا. د ه یگوت د انیشتووم و جیگای خو مه. ئیتیر ههمزهلی د ایگژایه. خوم بی رانه کیرا. چووم گوتم بو له و کابرایه د ه هی؟. شه رمی بکه. من جیگام د اوه تی. لیمان بوو به کیشه و ئیتیر کاراژم به جی هیشت.

هه والدمری روزنامه و شیلگیری تیکوشان

مانگی جوزهر د ان بو کووونه وه په کی حیزی چوووه مه هاباد. پاش لیکد انه وه له گهل براد هران، هاتینه سمر شه باوهره بو شهوه که ژاندارم و سمر باز توی لیم بپرینگینه وه کارتیکی هه والدمری روزنامه پهیدا بکم. شه د هم روزنامه هیک به ناوی (کارزار) له تاران د مر د مچوو. مودیره که ی وا د یار بوو پشتی به د ه ربار و پولیس قایم بوو. کابرا په کی د پ و بی حهیا و شمرا تان. د ژی مهوره کان د هینووسی و به کژ هه موو کسر د ا ه هات عه زیزی لوتفی له مه هاباد به پیاوی حکومت ناسرا بوو نوینه ی روزنامه و گوواره کانی تاران سوو. گوتیان بچو لای عه زیزی لوتفی و بلس له نهغه د ه بهمه نوینه ی روزنامه و له گه لسی ریک که وه. چوووه کن شاغای لوتفی و پاش سلا و گوتم روزنامه ی کارزارم بو بنیره د ه یغروشم

ئەگەر بە روزنامە کەم بناسینی خەبەری ناوچەشی بۆ دەنیرم . زوری یی خوشبوو . داوای
 ئادریسی کرد . گوتم : " نەغەدە شاریکی پچوکه ناوی من بنووسی پتیم دەگات .
 عزیزى لوتفی چەند حەوتوو روزنامەى بۆ ناردم . پاشان راستەو خو نامە م
 نووسی بۆ مودیری روزنامە . زوری یی نەچوو کارتى هەوالدەرى روزنامەى بۆ ناردم . لە
 روزنامە نرا نووسی کە فلانکەس لە سەند و سەرو شەو هەوالدەرى ئیمە یە .
 ھەر چەند ئەو کارە ژبان و بە ریچوونی تیدا نەبوو بەلام ژاندارم و سەربازم لىنى
 دەپرینگانەو . لەو کاتەدا نەخوشیکیان لە لاجانەو ھینا بوە شیرو خورشید . لە وى
 رایان نەگرتبوو کابرامرد بوو . بۆ روزنامەم نووسی . کارزار خەبەرەگەى بلاوکرد بوو
 داوای کرد بوو کە سەروکی شیرو خورشید ئە شى داداگایى بکرى . پاشان بلاو بونە وەى
 خەبەر سەروکی شیرو خورشیدیان بردە ورمى . ئەویش دوستى فرماندەى ژاندارمە
 بوو . سەرگورد ئەحرارى لە داوای ناردم و گوتمى : " تۆھەقت نیه ئەوخەبەرانە بنووسی .
 ئەگەر وەدروى نە خەپەو زیندانیت دەکەم . ھاتە دەرو بە تیلگراف شکایەتم لە ژاندارمە
 کرد . بۆ روزنامەم نووسی . پاشان بۆ وروژ مودیری کارزار تیلگرافی بۆ فرماندەى ژاندا
 رمە کرد بوو روونوسیشى بۆ من ناردم . لە روزنامە دا نووسیوی سەرگورد ئەحرارى
 لە نەغەدە ئیجازە نادا دەنگو باسى ناوچە بۆ روزنامە بنووسى . ھەرەشەى لە هەوالدەرى
 ئیمە کرد وە . داوای کرد بوو کە لە نەغەدە لابیری و سزاش بەرى .
 پاشان نووسینی کارزار فرماندەى ژاندارمەیان ھەلپىچا . دەھاتە لای من و دەپارا
 وە کە لى خوشبەم . ئاخەرەگەى چل تەنى دامى تا نوسیم کە چا و پوشیم لى کرد .
 ئەم شکایەت و رووداوە بوو بە ھوى ئەو کە ئیدارەکان کلکە سووتەم لە بەر بکەن . روزنامەم
 بۆ ئیدارەکان دەنارد و سەرى مانگ پۆلەکیان بە زیادى دە ھینا . پاشان گوواری
 ئومیدی ئیران ، کاویان ، تەرەقى ، ئیتلاعاتى حەفتەیی – م بو دەھات . گوواری کاویان و
 ئومیدی ئیرانیش کارتى هەوالدەرى یان بوناردم . لە پەنا ئەوان دا روزنامەکانى
 حیزبى تودە (بە سۆی ئایندە ، شەھباز ، چەلەنگەر) م بۆ دەھات و بلاوم دە کردنەو .
 دوومندالى ھەشت نوسالە (مەھمەدى مەجرۆمى و سەعید پېشنوماز) روزنامەیان لە
 بازار دەگیرا و دەیانفروشت . ئەم جار مەسەلەى جیگا ببوہ کوسپ . دوکان نەبوو کە
 بیکرم . ئاشناپەکی بابم ھەبوو بەناوێى مەحمود خالە . دوکانیکی ھەبوو وینجەى لى
 دەفروشت . پېش دوکانەگەى ھەیان بوو . گوتمى وەرەمیز و کورسى لى دا بنى و کارى

خوتی لی بکه . روزنامه کانم لهوی دادنا . برادران ده هاتن لهوی کوډ مېوینهوه .
 پیوهندی گوند هکان ، پیوهندی له گهل کومپته کانی حیزی له دهوری نهو میزه جی به جی
 ده کران . ئاغا کانی ناوچه تیکرا بېوونه ئابونه و روزنامه م بوډ نارن . به تاییه تگشت
 روزنامه کانی چه پیم بو ئاغا کانی ناوچه ده نارن و پوله کم لی دستاندن . گوندی یه کان
 شکایهت و سکالای خوینان ده هینا لای من و رینوینیم ده کردن .

ریکخراوی حیذب له نغده ه یه کیک له ریکخراوه همره چالا که کانس کوردستان بو .
 کم گوندی سند و سرو شنو هه بوو که شانوه فرادی حیزی تیدا نه بن . راسته له نیو
 خه لک تیکوشان به ناوی حیزی دیموکرات بوو . به لام هیچ بهرنامه و سیاسه تیکی نه ته وایه
 تی و کوردستان ایمان نه بوو . دستورات و نه و امری حیزی توده ده هاتن و به گویره ی
 نه وان تیکوشان به ریوه د مچوو . د یاره نه و هم بو زحمه تکیشانی کوردستان مهسه لسه ی
 خه باتی د ژدی مره به گایه تی و زولم و زوری ئاغا کان له هه موو شت گرنکتر بوو . هیندی مامو
 ستای ئازربایجانی خه لکی ورمی له نغده د مرسیان ده گوت . نه وان له کوډونه وه و
 شاننه کانی ئیمه دا به شدار د ه بوون .

پوشپه ری نه م ساله بو هه وه ل جار نار دیانم بو تاران . له تاران له گهل هلووری
 سادق وه زیری که نه و ده م له گهل کومپته ی مه هاباد پیوهندی هه بوو بوومه ئاشنا . سادق
 وه زیری له روزنامه ی شاباز کاری ده کرد و یه کیک له به ریوه بهرانی «کومه لی میلی خه بات
 د ژدی ئیستیعمار» بوو . چه ند روز هاتوو چوی روزنامه کانی به سوی ئاینده و شاباز و چه له
 نگرم ده کرد . چومه لای مودیری کارزار و مودیری گوواری ئومیدی ئیران و کاویان و هتد
 روزیک بو نان خوارن چوینه وه ماله ئاغای سادق وه زیری . یه کیک له بهر پر سه کانس
 حیزی توده هات که پاشان بو م د مرکه وت (هوشمندی راد) بوو . له سمر وه زعی کورد -
 ستان و شیوه ی خه بات و چونیه تی تیکوشان گه لیکمان قسه کرد . پاش هه شت روژ -
 سارم خان بی گوتم بو یه هات بووی که چه ند مانگ لی ره به مینه وه و له کلاسی کادری سیاس
 دا به شدار بسی . به لام ئیستا بوونته کوردستان پیویست تره . ناچار گرامه وه بو ولات .
 هاتنه سمر کاری حکومه تی د وکتور صدق تا راد هیه کی زور د مره تانی بوتیکوشانسی
 سیاسی پیک هینا . کاتیک قونسولخانه ی ئینگلیز له خوزستان به ستر و ئالای ئیران له
 ساختمانی شیرکه وتی نه وت هه لکرا له سمران سه ری ئیران تیلگرافی پشتیوانی بو صدق
 لی د دره . منیره له نغده د تیلگرافی کی پشتیوانی و پیروز بایسی م بو د وکتور صدق نار

راد یو تاران تیلگرافه که ی خویند هوه و دوکتور صدقیش به تیلگراف جوایی دا سووه و سویاسی کرد بوو. پانراوه یه که له مه هاباد نامه یه کم بو هات نووسرا بوو براد هراتی سرو (د یاره مه بهست حیزی توده بوو) له تیلگرافی پیروز بایی تو رهنه میان گرتوه. هوان – دهلین: حسامی که سیکی ناسراوه. تیلگرافی پشتیوانی توده بیته هوی توه که خه لک حکومتی صدقیان یی باش یی. همر هم بیرو رایه و گه لیک نمونه ی دیکش سیاستی چه ره وی حیزی توده ی له حاست صدق نیشان د ده ا. که پاشان درنگ خوشیان له و باره وه رهنه میان له خو گرت. بهلا مرهنه ی هیندی حیزی سیاسی وه ک نوشد اروی پاش مرگی زورابه.

جنایه تی د هره به گی مامه ش

روژیک کابرایه کی فقهیری خه لکی (کیلی به له بان) هات و د هپاراهه.

– چی یه چیت لی قهوماوه؟
 – جا چیم لی بقه لمی؟ کاک سمایلی ئاغای کیلی به زوری دست دریزی بو که چه کم کرد وه له خانی شکایه تمان کرد وه. کاک سمایلیان برده خانی به لام همر توهی روژی هات هوه. په نام بو تو هیناوه. بو روزنامه نووسی که سرگورد هاشمی مهرزه بانی خانی ئاغای تا تاوانباری بهرله کرد وه کهس نیه به د مرد و سکالای گوندی یه کان رابگا.
 روزنامه خه بهر که ی نووسی. مهسه له بلاو بووه. کاک سمایلیان راکیشا بو نغه ده و بو ورمی. سرگورد هاشمی ده هات و د هپاراهه. ده یگوت چهندی بلی ی ده ت ده مئی شتیک بنووسه و هم خه بهر وه دروخه وه. گوتم: "تا خوینی که چه نه ستینی و بابسی رازی نه کن دست هه لئاگرم. هاتوو چویه کی زوریان به کاک سمایل و سه رگورد هاشمی کرد. ئاخره که ی پولیکی چاکیان دا به کابرا و رازی یان کرد و نه جاتیان بوو.
 د هره به گه کانی مامه ن له وه مهسه له یه زور توره بوون. روژیک له مه هاباد له حوجره ی میرزا حوسینی داوودی د انیشتبووم علی قه ره نیاغا و چهنده ئاغای دیکه ی مامه ن و جزوور که وتن. علیاغا رووی له من کرد و گوتی: "تو بو د هه ئاغایانته هه لپیچاوه؟. توه گهر وابکه د ناتوانی له نغه ده د ابنیسی."
 – توه گهر ئاغا دست له زولم و جنایه ت هه لبرگن کهس کاری به وان نه اوه. منیش بویه له نغه ده د انیشتبووم کهس به ئاغا نازانم.

ئەم روود اووانە دەبوونە هوی ئەوێ که خەلک پتر روو لە حیزببەکن و بە پشتیوانی خو
 یانی بزانی . روژیک لە نەفەدە لە د وکانی کاک سەعدە دانیشتبوووم . کابرایەکی گوندی کورد
 بە بازار دا دە هات . عەجەمیکی د زکاندار پێش بە کابرا گرت و داوای قەرزێ لێ کرد .
 کابرا گوتی ئیستا نیمە . بازاریکی دیکە بوو دینم . کابرا دەستی لێ هەلنە دەگرت .
 لەو کاتەدا ئاجودانی ژاندار مەری نەفەدە بەوی دا دەهات . د وکاندار بە ئاجودانی گوت:
 ئەو کوردە قەرزمان دا ئەو . ئاجودان بە کابرای گوت بو پوله کی نادەیهو؟ .
 — ئیستا نیمە . یوی دینم خو حاشای لێ ناکەم . ئاجودان تا هیزی تیدا بوو زللەیه کی لە
 کابرا دا . من وەر مەر که وتم و بە گزی داچوووم . گوتم : " بێ شەرف بوو لەو فەقیرە دە دە
 چی کردو؟ . ویستی چەقە بکا زللەیه کم لێ دا و گوتم ئیستا بو روژنامەکان دە نووسم .
 رویشتم بوتیلگرافخانە . ئاجودان یەقە کاک سەعدە هی گرت و وەر وام کهوت و دە پارایهوه .
 بە تکی برادەران ئاجودان نەجاتی بوو .

سەید عەولای کەمالی و د وکانداری

کابرایەکی خەلکی کوردستانی عیراق بە ناوی سەید عەولای کەمالی لە سەر دەمی
 کوماری مەهاباد دا هاتبو نەفەدە . لە عیراق جولە کەیه کی کوشتبوو د راویکی زوری
 جولە کە هینا بوو، عەرزیکی زوری کریبوو، خانوود وکانی لێ د روست کرد بوون و کچیکی
 کا خدەری سەروکانی خواستبوو، د وکانیکی بەزازی دانا بوو دەستی کرد بوو بە گۆی بری و
 سوت و سەلەم . پارچە و قوماشی بە قەرز دەدا بە خەلک قەرزە کە لێ دە کرد نە سەلەمی
 گەنم بە وەدە هی سەر خرمانان . باری گەنمی لە ئاغایەکی بەرد کەمران بە چوار تەن سەلەم
 کرد بوو لەسەر خرمان باری گەنم ببووە چل تەن . ئەو ئەندێ خوینی خەلک مژتبوو، زور لە
 ئاگانێ پیران و مامەش قەرزە کەیان نە دە داو .
 روژیک نار دەبوو که بو فراوین بچمە مالتی ئەو . پێم سەیر بوو . چوووم . پاشان
 و چا گوتی : " پێم خوێنسیە تۆبیکاری . د راویکی زورم هەیه د وکانیکی گەرە و پەری
 عەتاری و بەقالیت بوو دا دە نیم . دەزانم باش کار دەکا و کریارت زور دەبن . سەرمایهی
 من و قازانجیش بە شەریکی . خوێ هاتوو بێ تەوریز بکە و سەود او ماملەیی خوێت بە رێو بەرە .
 د یارە سەید ئەو ئەندە پیاو نەبوو که بو من د لسوز بسی . بەلام ویستبووی قەرزەکان

بسه من کو بکاتهوه . چونکه نهیاند ه داوه .
 من بوټهوه که بیکار نهیم ، له خولام دهویست کاریکی وام بوټهولکهوی . گوتم زور
 باشه تامادهم . گوتی . " جا کهوايه باسه فهریکی لاجان بکهین هیندی قهرزکوکهینهوه و
 پاشان د مچینه ته وریز و ئهشیای د وکان بکره . چوینه لاجان و بهری پیرانان . همرجی یهک
 ده چووین ده پانگوت . " تووی له گه نهی ، هیچی نادهینی . نازانی چون د مستی
 بریوین و مال ویرانی کرد ووین ."
 هر چونیک بوو نیزیکه ی چل بار گهنی کو کرد هوه و بارمان کرد بوټه وریز و لسهوی
 بایسی چوار هزار تمن ئهشیای د وکانمان کری . له نهغه ده د وکانیکی باشم کرد هوه .
 کریار زور بوون و سهروکی ئیداره کان به گشتی بوونه کریاری د وکان . بیجگه له وه د وکان
 بوو به جیگای روزنامه فروشی و کووونه وهی حیزی قهله مند اره ی براد هران و شوینی پیوه—
 ندهکانی حیزی .
 له ماوه یه دا د ایک و بام له ئیغه د وور بوون و جیژنی قوریان و لاخیکی سواریم له
 تاغا مهجید و هر گرت و چووم سهرم دان و هیندی شتومسه کی پیویستم بو بردن .

ههلبژاردنی پارلمان

سه رماوهزی ۱۳۳۰ (۱۹۵۱) مهسه لهی ههلبژاردنی پارلمان هاته گوری .
 هاوری صرم الی پنی صادق وهزیری بو نوینهری مههاباد دشتنیشان کرا . بیجگه
 له صادق وهزیری د وکتور محه ممدی موکری و جه عفر خانی حمید هری و پاشا خانسی
 ئاختهولهش له مههاباد خویان دشتنیشان کرد بوو . حکومهتی موصدق رایگه یاند بوو
 که ههلبژاردن ئازاده . کومیتهی چاوه دیری به سه ر ههلبژاردندا له تاران و له شاره کا
 پیک هاتبوو .

تیکوشانیکی توند بو به شداری له ههلبژاردن دا و دهنگ دان بو صادق وهزیری
 له لایه ن ریکخراوهکانی حیزییهوه دست پیکرا . چهند روز پیش ههلبژاردن هاوری صادق
 وهزیری هاته مههاباد . دژیانی له شکر مههاباد له د هروازهی شار صادق وهزیری
 دابهزاند که چه مه دانهکانی بپشکنی . صادق وهزیری زور پیاوانه و ئازایانه لسه

بهرامبر ته فسهري د ژبان راوستا وگوتی : " تونانوانی چه مه دانی فسن بیشکنی . من قازی عهد لیهم و لیږه د اد سمر او د اد ستانی هه میه و تا نوینهری د اد ستان نه یه ناتوانی چاو له چه مه دانی من بکھی . تائهم روژه له مه هاباد کس بهم جوړه له بهرامبر د ژبانی له شکر رانه وستا بوو . کوردستان به ته وای له بهر د سستی له شکر د ابوو . نهرتهش د سته لاتی هه موو شتیکی هه بوو . وهک ولاتی د اگیر کراو چاویان له کوردستان د هکړ . راوستانی صادق وهزیری له بهرامبر د ژبان د ا خه لکی وریا کړه وه . نوینهری د اد ستان هاته د مروازه وصادق وهزیری به سمر که وتنه وه له نیو پیشوازی گرمی خه لک د ا هاته نیو شار و له ماله حاجی سالحی خه رازی میوان بوو .

پان هاتنی صادق وهزیری له مه هاباد کومیتهی چاوه دیری به سمر نازادی هم لېژاردن د ا به سمر وکایه تی ناغای تابانی وه کیلی عهد لیه ی دامه زرانده . هر چند من له نغغه ده بووم به لام پاشمله منیان وهک جیگری سمر وکی کومیته د یاری کړه بوو . مه سئولیه تی به ریوه بردنی کار و یاری هه لېژاردن له سندوس و لاجان به من نسیپیرن من د ه بوایه بو به شداری له کاری کومیتهی چاوه دیری بیمه مه هاباد . له سندوس به شهو سوار د ه بووم له گهل د وو برادر ده چه و مه گونده کانی سندوس و له باری د رنگ دان بو صادق وهزیری قسه م ده کړه . نهند امانی کومیتهی ناوچه هم ریهک به مسئولسی چند گوند بو هه لېژاردن د یاری کران .

سه فیه ری خانسی

ده د ه بوایه سمر یکی خانسی و لاجان بد هم . روژیک سوار بووم له گهل د وو هاورې چه مه سمر و کانی . کاحه مه دی سمر و کانیمان هه لگرت و سواری ماشینیک بووین بوخانی . له ماشین د ا به زین و سمر یاز هاتن و گوتیان ده یی بینه سمر زه بانسی . شیواره د رنگ بوو . که چه وینه سمر زه بانسی سمر گورد هاشمی گوتی ئیره سنووره هاتنی ئیوه بو ئیره باش نیه شمرم پیکراوه که ده یی بگهرینه وه .

گوتم ئیره ئیرانه . منیش هه والد مری روژنامه م و بو زانینی وه زعی هه لېژاردن هاتووم . پان چه قه یه کسی زور گوتی : " تو د ه توانی بمینیه وه به لام هاوریکانت ده یی ئیستا برون " . ماشین نه بوو . لوریهک زوخالی لی د ابوو بو ورمسی . پیمان گوت سوار مان کا . گوتی لمسمر بار ته گهر د ه توانن سوار بن . چاره نه بوو ئیبه سی کس سوار بووین و کاحه مه

به جي ما وگوتی : " ٿيوه برون له سمر پردي دريکه د ابهنن و به پسي بچنه دريکه
مالی مارفاغا منيش ديم . "

ٿيوه له سمر پر د ابهنن و چوويه گوندي دريکه . که چويه ماله مارفاغا کاک
حه مه له ديوه خان د انيشتبوو . واقمان ورما . چون وا زوو که يشتويه ٿيره ؟ .

— که ٿيوه روښتن چوومه چايخانيکي عه جهمان ترياکيان ده کيشا . وهرمگرت د وو سي
مڙي توندم له ترياک دا و هاتمه دهر ، تاثيره رام کردوه وماند ووش نه سووم .
له دريکه ولاخي سواريمان وهرمگرت و به گونده کاني شنو زنگ و به له بان و ٿهند يزي دا
هاتينهوه سمر و کاني ، ماله کا حه مه دي قادري . ٿه گهر هاتين شيخ مارفي کوري
شيخ سمايلي شنو له وي ميوان بوو . شهو تا درنگ د انيشتين و له سمر وه زعي هه لبڙاردن
قهه مان کرد . شهو درنگ بوو شيخ مارف گوتی : " ده ههسته حه مه برؤ وه ٿيوه
ده خهوين " . کا حه مه گوتی : " شيخ مارف هه سیک ته لاقم کهوي به جيت ناهيلم
ليت خافل بين ده چيه زک ٿنه کان " !

له سمر و به ندي هه لبڙاردن دا بريار و ابوو بو سمر کهوتني صادق وه زيري هه موو
توانايهک به کار بينين . چه ند روڙ پيش د هنگدان عه لي قهره نياغا و هيندي ٿاڱاي تر
هاتنه نهغه ده . ماله حه مه ٿاڱاي مامهنن که ده هاتنه نه غه ده له ماله حه مه مزگر
ميوان ده بوون . دهره بهک له شاره کان هه ميشه له مزلي نهرم و نول ده گهران .
که متر ده چوونه هوتيل و ميوانخانه . ماله حه مه مزگر پيش بو نه رهونولسي به نيو بانگ بوو .
له گهل کوميتهي ناوچه بريارمان دا که بچينه لاي عه ليياغا و داواي لي بکهين که به کويخا
کاني گونده کاني خوځيان بسپيري که بو صادق وه زيري دهنگ بدهن . دياره ٿيوه کاري
خومان کرد بوو . ناوي صادق وه زيريمان نوسيوو له هه موو گونده کاني سندوس د ابو
مان به و کسانه که دهبوايه دهنگ بدهن . پيمان گوتبوون ٿه گهر ٿلغاکان ناوي کسيکي
ديکهيان بونوسين و هري بگرن له سمر سندوق ناوي صادق وه زيري بخه نه نيو سندوق و
ناوه کهي تر که ٿاڱا وي داون بيهيننه وه . به لام له گهل ٿه وشن برادران برياريان دا
که من بجه لاي عه ليياغا و داواي لي بکهيم که له هه لبڙاردن دا يارمه تيمان بکا .
له گهل برادره ريکي تر چوومه ماله حه مه مزگر . ٿاڱا کاني شاهه له و ديگوجيش له وي
بوون . داوي سلاه و به خير هاتن عه ليياغا به خوشي گوتی : " ٿه وه چؤ نه ؟ " .
— هاتووم به کويخا کان بسپيري که له سندوس ره عيه ته کاني ٿيوه بو ٿاڱاي صادق وه زيري

دەنگبەدەن .

— تو دژی ئاغاكانى و تەبلىغاتەكەت دژی ئىمەيە و دەتەوى د نگیشت بو بدەين ؟ .
— عە لياغا ئەو مەسەلەيەكى ترە . ئەگەر لەم مەلبەندە كورد يك كانديد بايە من بى
لايەن دە بووم . بەلام بولە جياتى پاشاخانى قەرە پەپاخ ، كورد يكي خویندەوار ، دلسوز
بە شەخسەت نە بێتە نوینەرى مەهاباد ؟ .

— من بو تودە دەنگ نادەم .

— صادق وەزیری كوردە و تودەي نیه . كانديدى ئیمە يە . منیش ناچم خواھىشت لە
هەموو كەس ناکەم .

— چونكە وا بە تى رادیوى هاتووى ، كویخاكان دەنیرمە لای تو ، چونى دەتەوى بە قسەت
بکەن .

— زور سوپاس . ئەم تەكایەم لە پیروتاغا و سەلیم خانیش هەيە .

گوتیان بە كویخاكان دەلێین بێنە لات و خۆت تەرتیبى بەدە . قسەكانیان راست بوو
كویخاكان هاتن و خەلكى گوندەكانى ئەوان بو ئیمەیان دەنگ دا . سىستەمى دەره بەگى
هیندى ئاكارى پیاووتیش تیدا بەدى دەكرا . عەلیاغا باش دەیزانى ئیمە چكارەين ، بەلام
چونكە چوو بوینەلای ئەو پیاووتیەى كرد كە منیش قەت لە بیرم نە چۆتەو و زور جاریش باسەم
كردو . بەلام هەر لە مامەشان ئاغا یەكسى دیکە .

برایماغای كورى حاجى عەولاغای قەلاتان زور دەهاتە لام خۆى بە پيشكە و تنخواز
و كورد پەرورە نیشان دەدا . جار و بار برادەران یارمەتى باشیان لى وەر دەگرت .
بە تايبەت لە گەل من نیوانى زور خوش بوو . روژيك هات و گوتى : " ئێو كارتان بە
خەلكى قەلاتان و زەلیلان نەدايى . خوم ناوى صادق وەزیری دەنووسم و دەیانە مەسى
بىخەنە سەندوق . "

— زور باشە سوپاست دەكەين و هەر چاوەروانى ئەو شەمان لە تو هەبوو .

تەشكىلاتى حیزبى لە گوندەكانى ئەو زور بە هیز بوو . كەم كەس ما بوو نەبیتە ئەندام
و یا لایەنگر نەبى . ناوى صادق وەزیری نووسرا بوو درا بوو بە هەموو كەس . بى یان
گوترا بوو كە نووسراوەكانى برایماغا بێنە وە . روژى دەنگ دان خەلكى قەلاتان و زەلیلان
گیرفانیا پر بوو لە م ناوانە كە برایماغا نووسیویى دابوینى كە بىخەنە سەندوق . نووسیویى
(پاشاخانى ئەمیر فەلاح) . هەلبژاردن تەواو بوو . برایماغا هات و گوتى :

قهلاتان و زهلیلان به گشتی بو صادق وهزیریان دهنگ دا .
 - چاویکم لی کرد و نوسراوه کانی خهتی ئەوم له لایوون . له پیشم دانان و گوتم :
 " ئەوانه خهتی کین ؟ " سهری بهرداوه و دهنگی نه کرد . گوتم : " ئەوهنده بزانه له
 گونده کانی توئیمه له تو به هیزترین . دوستی به راستی بهه ."
 له کاتی هه لېژاردن دا ئه حمه دی قاسملوو وهک نوینهری صادق وهزیری له
 تارانوه هاتبوه مههاباد و له ویشهوه هاته نهغهده و دوو روژ میوانی من بوو . هه وهل
 جار تووشی ئینسانیکی خویندهوار ، شارهزا ، ساده ، پی فیز و ئازا و تیکوشهر دهبووم .
 به هه موو کورد هکانی نهغهده و هاوری یانی حیزیمان راگیانده بوو که روزی دهنگدان -
 هیچ کس دوکان دانهسی و سهعات ههشتی بهیانی به کومهل بچنه سهر سندوق
 و دهنگ بدهن . لهو لاشهوه پاشاخانی ئەمیر فلاح به شهو نیزیکهی ۲۰۰ رهیه تی
 چوماخ به دستی هینا بوو خه ریک بوو له سهر سندوق کیشه ساز بکا . له نیو شاریش
 کرد بوویانه قاو که ههر کس له کورد هکان بچینه سهر سندوق لی دهدهن .
 کورد هکانی نهغهده به تایبته برادهرانی حیزیش که ئەوهیان بیستبوو به یانی
 دوکانیان کرد بوونه وه کس نهچوو بوه سهر سندوق . من شهو چوو مه یهک دوو گوند
 و درنگ گهرامهوه . به یانی زوو ههستام بو نیو بازار چووم . ته ماشام کرد دوکان و
 بازار ههیه و کس نه چۆته سهر سندوق . پرسیم ئەوه چیه ؟ . بو نهچوون دهنگ بدهن ؟
 - پاشاخان چوماخ به دستی هیناون و ههر شهی کرد وه ههر کس بچی دهیکوژن .
 به تووره یسی هیندی قسم پی گوتم و گوتم : " ئەوا من دهچم . ئەگەر کوشتیانم ئیوه مه
 بزوون . له نیو بازار یهک دوو کس پیشیان کرتم و نابسی بچی ، خووت توشی کیشه بکهی .
 جوابم نه دا . نهوه رویشتم . دوو ژاندارم دوور له مزگهوت که سندوقی لی بوو بو پاراستنی
 هینهتی راوستا بوون . پیش مزگهوت ههر جمه دی دههات و چوماخ به دستی پاشاخان
 دهوری مزگهوتیان گرتبوو . به ژاندارمه کانم گوتم : " ناوتان چیه ؟ . من سهعات سه
 سهعات راپورتی هه لېژاردن بو روزنامه کان ده نووسم . وریا بن نههیلن کس ئاژاوه ساز
 بکا و کیشه و ههرا بنیتهوه . "

گورج ناوه کانیان گوت و گوتیان تکایه له بیرت نهچی ناوی ئیمه بو روزنامه بنوسی
 - وهرن وه پیشم کهون بو سهر سندوق . ژاندارمه م وه پیشخو دان . خه لکیان در پینا
 وچوو مه مزگهوت . کاتیک من به یانی له مال دهر ده کهوم کاک مامهندی زهرگتن یه کیک

له دوست و ناشناکاني من و لایه نگرې حیذب بوو د مجیته مالی ټیمه و د پرسی . د هلسین
 وه د هرکه وتوه . ټیتر کاک مامه ند یه کسر به د وای من د ا د ی و له نیو بازار قسه به
 کورده کان د ه لې که بوچی له گهل من نه هاتوون . من له سمر سندوق بووم که تاووم
 د اوه د یتم کاک مامه ند نه ختیک د وور له پشتم راوه ستاوه . قولیخانی نه غده که
 ټندامی ټه نجومه نی هلبژاردن بوو گوتی . " ټاغای حسامی بوکی د هنگ د ده ی؟
 — خان مه علوومه . ټه وه د نووسم " صارم الدینی صادق وه زیری " . من خه ریکی —
 نووسین بووم ټیلگرافیک هات د ه روژ هلبژاردن وه د وا خرا بوو .

له گهل کاک مامه ند گه راینه وه . سوپاسیک زوری پیاو ه تی و دوستایه تی کاک مامه
 ند م کړ . ټیستاش که ټه و بیره وه ریانه د ه نووسمه وه ټه و پیاو ه ټیم همر له بیره و سوپاسی
 د ه کم .

له کوپوونه وه ی حیزی د ا هلو یستی برادران ره خنه ی لی گیرا . کورده کانسی
 نه غده سمر کونه کران . . له ماوه ی ټم د ه روژه د ا که هلبژاردن وه د وا خرا بوو
 چوو مه مه هاباد . له مهیدانی ټاردی د وو چه قوو کین قهره په پاخ به ناوی جهلیل و
 فه تاح که جاسوسی روکی ٢ بوون پیشیان یی گرتم و گوتیان : " ټیمه له ترسی تونه مان
 ویراوه بئینه نه غده . جنیویان د ا . گوتم بیده نک نه بن ټیستا بانگ د ه کم به شهقانو
 بکوژن . " . ټه وان رویشتن و من چوو مه موسافیر خانه ی کهریمی ټه حمه د هین .
 پرسیم . " ټه حمه دی قاسملوو له ژوره که یه تی ؟ " .

میرزا کهریم کابرایه کسی له کن د انیشتبوو چاویکی لی هه لته کاند م و گوتی . وه د هر که ووه
 چوو مه موسافیر خانه ی کهریمی خوسره وی . د انیشتم و سهروکی د ژبانی مه هاباد له گهل
 چوار د ژبان و جهلیل و فه تاح وه ژور که وتن .

فه تاح گوتی . " ټه وه تا . جنیوی به شاهه نشا د ه د ا .

سهروکی د ژبان گوتی . " فه رموو بچینه د ژبان .

— من سمر باز نیم . کارم به د ژبان نیه . ټیره شاره وانی هه یه .

— من ټه صرم پیکراوه که تو بهر مه د ژبان . تکایه فه رموو .

هه ستام وه پیشیان که وتم . که چوینه روکی ٢ سهروکی روکی ٢ پرسی :

— تو خه لکی کوئی ؟ . لیره چه ده کی ؟

— من ټیرانیم و ټیره من ټیرانه .

- بۆچوويه موسافير خانەي گولشەن ؟ . چكارت بە قاسملوو بوو ؟ .
- قاسملوو نوينەري ئاغاي صادق وە زيرى يە . منيش ئەندامى كوميتهى چاوه دىرېم بە سەر ھەلبژاردندا . ديتنى ئەحمەدى قاسملوش تاوان نسيە .
- چيت لە باخەلان داييە لە سەر ئەو ميزەيان دابنى . دەت پشكنين .
- ئيوە ھەفتان نيه من پشكنين . ئيره داستانى لاييە . نوينەري داستان بىي — ئەو دەم بى پشكنين . " . تەلەفوونيان كرد جيگري داستان ھات . ھەرچى لە گيرفانم دا ھەبوو دەرم ھينا و گوتم فەرموو باخەلانم بگەرين .
- تەكايە فەرموو بۆ . راپورتى بە رومان بىي گە يشتبوو . كە ھاتە دەم ميرزا محيد ينى قونقەلا كە كويخا سجيل و ئەندامىكى بە بىر و برواى حيزب بوو چاوه روانى دەكرد .
- چۆنە ھاتوى ؟ .
- ئاغاكانى شار ويران لە قونقەلا كويو نەوھيان ھەيە . خە بەريان بۆ ھينان كە حسامى گيرا . منيش بە غار ھاتووم بزانم چيە .
- پاشچوونى من بۆ دژبان خيرا خەبەرەكە بە شارد دا بلاو ببوو . رە حيمي سولتانيان لە ئيدارە ھاتبوو بۆ دژبان . من وە دەم دەكەوتم تووشى بووم . كوتى با بچينەوە مالى نان بخوين . بە بازار دا دەرويشتين . سمايلى شەريفزادە لە پيش و كان خوانچەى دانابوو و رە والەى دەفروشت . ويستم شيشگورەوى لىي بگرم . پرسیم
- ئەم شيشانە بە چەندين ؟ .
- خالە خەلكى كوئى ؟
- خە لكى نەغە دەم ؟
- كە ريمى حسامى دەناسى ؟
- كاك رحيم گوتى : " سمايل كە ريمى حساميت بو چى يە ؟
- پيم خوشە بيينم . ئەو شەولە مالى ئيمە باسيان دەكرد . ئيستا گوتيان گيراوہ .
- ئەگەر بيينى شيشگورەوى بە خورايى دەدەيەى ؟
- يەك شايى لىي ناستينم
- ئەو خويە تى كە ريمى حسامى .
- سمايل گەشكە بوو . شيشگورەوى ھينا و پولى نەدە ويستە . كاك رحيم پولهكەى دايە و رويشتين .

پاشا د مروژ ههلبزاردن د مستی کرا . له ناوچهی سندوس له ۴۸۰ د هنک ۴۰۰
کس بو صادق وهزیری د هنگی د ابوو . کومیتهی نهغه ده وه کاره مانهی ههلبزاردن به
نووسین د مستخوشانهی لی کرا . له مه هاباد له دووهزار د هنک ۱۸۰۰ د هنک بو -
صادق وهزیری د ابوو . به لان بهو حالهش ئیمام جومعهی تاران له سهر کورسی نوینه رایه تی
مه هاباد د انیشت . !

سه فه ریک بو زینوی شیخ

ساربی پایزی ۱۳۳۰ (۱۹۵۱) سه فه ریکم کرد بو بهری پیرانان . چند روز
له گهل کومیته وشانه کانی ناوچه کوبونه و مان هه بوو . پاشان ئیجازه له مهرزه بانسی
وهرگرت که بچه زینوی شیخ . ناردم کویخا خدری ده لوان بارگینیکی بو ناردم و سوار
بووم چومه زینوی و میوانه شیخ عوبید ولای ره حمه تی بووم . نیزیکهی د شه و له وی یووم .
له گهل شیخ و کوره کانی و د وکاند اره کانی زینوی نیوانم زور خون بوو نه یانده هیشته بیمه وه
شه و شه وی بریارم د سوزی بگهریمه وه به فر باری . به یانسی د ووسواریان د گهل ناردم
تا ئاوی شیوه رهش . سنووری ئیران و عیراق (به رسمی) .
سوارة کان گهرانه وه ومن به ته نیا ریتم د اگرت . له نیزیک پوستی تهر چیان بارگین
له به فر د حاسیه بوو نه بزوت . هیچ چارم نه ما لغاوم له سهر کرد هوه و به جیم هیشته
به پی چوومه تعرجیان ماله باپیرئاغا . خوئی له مال نه بوو . ژنه کان زور به خیریان -
هینام . گوتم د ووسی زه لام بچن ئه سپه کم بیئنه وه له نیزیک پوستی ژاندارمه که چول بوو
حاسیه بووه . خیرا سی چوا زه لام جویان برد و پاشا سه عاتیک بارگینیان هیناوه . شه
له ماله باپیرئاغا زوریان قه در گرتم و به یانی سواریکیان ره گهل خستم تا گم یشته وه زه رگه تن
ماله کاک مامه ندی . همر ئه وروژه بارگینم بو کویخا خدر نارده وه . شه و به فریک باری
ته و اویریگا و بانگی گرتن و ته و او مانگیک له زه رگه تن مامه وه .
روژیک له گهل کاک مامه ند چوومه خانی . خه لک کوبووه و له بهر پی نه وتی زاله یان
بوو . نه وت نه ده هات . خه لک به کول شتیان د بهر د و لاخ د مر نه ده چوو . د وکاند ا
ره کان نه وتیان شار د بسوه و تا به گران بیفروشن . د وکاند اریکی عمجه میان نیشان د ا و
گوتیان . " نه وتی هه یه وه نه یینی چه لنگی به ده تعه ن ده فروشی .

چومه ئيداره‌ی مهرزه بانی و به سهره‌نگم‌گوت : " نهوت وه‌گیر ناکه‌وی . د وکاندار شارد وویانه‌توه . به کرانی د‌فروشن . تو سبیده‌نگ بووی . من ثم وه‌زعه بو‌روزنامه د‌نووسم . "

— معموریک له گهل خوت‌بهره . نهوت له کوئی‌هه‌بوو بیهیننه د‌هر و بیدهن به خه‌لک . گروبانیک‌هات وچوینه د‌وکانی کابرای خاوه‌ن نهوت . له پیش دا حاشای‌کرد . چومه پشتی د‌وکانه‌کی . ۶چه‌له‌نگ‌نه‌وتسی شارد بووه . نه‌وته‌کانمان پی‌هینا د‌هر و راوستام تا به نرخسی د‌هوله‌تسی هه‌موویان کری . چهند د‌وکانداری د‌یکه‌ش له ترسان نه‌وتیان هینا د‌هر و فهرحانی په‌یدا بوو . خه‌لک د‌ههاتن و سوپاسیان د‌ه‌کرد .

سه‌یدی ته‌ولادی پیغه‌سبه‌ر

کابرایه‌کی د‌وکاندار هه‌بوو به ناوی سه‌ید شامه‌کوری سه‌ید مرادی . پیشتر د‌مناسی مالی له شاری شنو‌بوو زور‌روت و فه‌قیر بوو . چووو له خانی د‌وکانی د‌انا بوو به د‌ووسی سالان (ماشه‌لا) ببوه‌لور د‌خودا به سه‌ری دا رژاند بوو . !
روژیک له گهل کاک مامه‌ند له د‌وکانه‌کی د‌انیشتبووین ، کابرایه‌کی خه‌لکی گوندی د‌یلزه هاته د‌وکان . سه‌ید شامه‌کابرای هه‌لپیچا وگوتی : " به فر باری وچه‌لتوکه‌کت بسو نه هینام . د‌ه‌بسی قه‌بزه‌کم بسوتازه که‌په‌وه . ته‌وته‌میرزا که‌ریم لیره یه قه‌بزه‌که‌مان بسو د‌ه‌نووسی . " کابر پاراوه وگوتی : " خولا هه‌لناگری . سه‌نگ و سوکیه‌کم له گهل بکه . مندالم هه‌ن . "

پرسیم ته‌وه‌چییه‌؟

کابراگوتی . " تم کاک سه‌یده خه‌رواری چه‌لتوکی لی سه‌له‌م کردووم به ۲۵ته‌ن " خه‌روار ۲۵ پوتسه . ئیستا خه‌رواری به ۱۷۵ته‌نه . چه‌لتوکی چاک هه‌تا د‌ووسه‌د‌یش هه‌یه . له جیاتی پوله‌که‌ش قه‌ند و چا و شره و بره‌ی د‌امسی به گران بو‌ئه‌وخه‌رواری ۲۰ ته‌نیشنه‌که‌وتوه .

بوم روون بووه که سه‌ید شامه‌چون به سی سال وا د‌هوله‌مه‌نف بوه و ته‌وه‌مو سه‌روه‌ته‌ی وه سه‌ریه‌ک ناوه . بیان (خودا داویه‌تی) . به سه‌یدم‌گوت : " ئینساف بو د‌ینیش‌فایده‌ی هه‌یه . زولم شتیکی باشنیه . جا ناکا لیشی بستینی ؟ . "

— بۆ، هەقى خۆمە . زولمى چى ؟ ئەو سەودايە .
 — كۆرە ئەمە كەى سەودايە، ئەمە رېگرېه . فەرقى ئەو يە بە شەو ناچىيە سەر رېگا خە لك
 روت كەى بە رۆزى رووناك لە نيو شار لە سەر د وگان خەلك رووت دەكەى .
 بە كابران گوت مەيدە يە . / ۲۵ تەنەكەى بەو بەسپەتەى .
 — وەلا ئەگەر لىم رازى بى . ۵ تە نە نىشى دە دەمى . رازى نابى .
 بە سەيد شامم گوت قەبزەكەى بەو و لە گەلى ريك كەو . دەنا بو روزنامە دەنوسم
 ئابروت دەچى . " كاك مامەند قسەى لى كرد و برپان بە ۲۵ تەن قەبزی كابران پى
 دراند . رېگا و بان شكان و لەگەل د ووسى برادەر بە بى يان هاتەو نەغەدە .

جارىكى تر لىك كويونەو

نەرووزى سالى ۱۳۳۱ (۱۹۵۲) د وگانى بالفجى — م لە ميرزا سديقى بلوريا
 بە ئىجارە گرت و دايك و بابم هينانەو بالفجى و جارىكى تر هەموو مان لىك كويونەو .
 تىكوشانى سىاسى ، هاتوو چوى شار و گوندە كان پەكى كاسى خستبووم . من هەر بە
 ناو كورى مالى بووم . تەنەت بە د وگانەكەى خوشم لە نەغەدە باشرانە دەگەيشتم . باوكم
 لە بالفجى وەرسى ژيانى باشبوو . ئاموزايەكم هەبوو لە بەر دەستى د ا كارى دەكرد و
 د وگانەكەى هەلدە سوراند . خەلكى گوندى بالفجى لە رادە بە دەر باشبوون و ريزيان
 لى دەگرت . چەند مال لە و مەردارانە بوون كە ومختى خوى لە (دەلاوان) يە كترمان
 ناسيوو ئىستا ببوونە ئەندامى حيزب و هاوربى بە وەفا بوون . من شەوانە دەچوومەو
 بە لفجى و بە روژ دەهاتە نەغەدە .

روژىك برادەرىكى خەلكى بالفجى هاتە لام و گوتى : " دەينى خانمە
 كانسى قەرە پەپاخ چوونە سەر سولتان و هوپلىكى زورىان بە سەر قەبرەكە د ا .! . وە .
 سولتان چ بوو وكى بوو . ؟ چاكىكە لە پشت بالفجى و لە سەر لوتكەى چيا .
 دەور و بەرى دارستان و ئاوى سارد و سازگار . گویا ئەسحابەى پىغەمبەرە و لە سەر ئەو
 چيايە كوزراوہ . كەسپىنازانى ئەم كابرايە كە گویا ناوى (سولتان با ياقوبە) لە مەككە
 و مە دینەو بۆگەيوە تە كوردستان و لە گەل كى بە شەر هاتوہ و بە دەستى كى كوزراوہ ؟
 ئەوئەدە يە ئىستا بو كورد بوئە جىگای رازونىازان لە م كەزە خانويەكيان لە سەر دروست

کرد و گل کویه کیش له و بمرز بوته وه و (ماشه لا) به قهه دوو که سیش ریژ ده بستی .
 روزی جیژنه ونه ور و ز خه لکی گونده کانی سندوس و تنانهت هیندی گوندی شنویهش ده پینه
 سهر سولتان ده بیته شایسی و هه لپهرکی و زهماوند (جیگای درکاندنی ههستی دلانه)
 سهیرانگایه کی زور خوشه و منیش پیره وهری خوشم له سهر ثمه سحابه یه هه یه . بهلسی
 خولا هه لنگاری سولتان خیر و بهر که تی بو کیزو کوری لا و هه بوه . ئیمه ثم شوین و -
 شاهه نگانمان بو کاری سیاسی باش به کار ده هینا . برادران هه همیشه ده چوون
 روزنامه و به یاننامه یان ده برد و ده یاندا به خه لک . قسه مان بو خه لک ده کرد . دوست
 و برادران ده دیتن . ئیمه له سندوسو شنو له شایهر و زورنا ژهن و ده هول کوتیش
 باش که لکمان وهر ده گرت . له شنو زورنا ژهنیکی به ناوانگ به ناوی کوری غه نی چاوهش
 هه بوو . ببوه دوستی من ولایه نگر یکی توندی حیزب بوو . بو هه موو شایسی و زهماوندی
 گه وه لی یان ده گه یراوه . هه موو جار روزنامه و به یاننامه مان ده رایه و له زهماوندان دا
 به تاقه که ی خوی بلاوی ده کرد نه وه . جیگای خویه تی باسی ره سوو چاوهش بکه م که له م
 باره وه زوری یارمه تی داوین .

با بگه ریمه وه بولای (سولتان ؟) . پاش ته وه که خه بهر چوونی ژنه قهره پسه
 پاخانی بو سهر سولتان بو هینام . بانگی برادره یلم کرد که زور فه قیر بوو . کوریکی
 مهر و رهند ، به دسته وه ئازا ، په یکی گونده کان ، گوتم ئیواره بچو سهر سولتان . ههر
 چی له سهر کلکویه که د انرا بوو بیهینه و بو خوت به کاری بینه . سوزی هاته وه لام گوتی
 " زور سوپاست ده کم . هومایل ته وه نده زور بوو بیجگه له کراسو ده ریپی منالان به
 شی بهر که لیفه شی کرد . "

حه مه دی مه و لودی

روژیک له دوکان د انیشتبوم برادره یکی حیزسی له شنویه را گهیشتی و په شوکابو
 گوتی . " ژاند ارمه ده شته بیل حه مه دی مه و لود و حه مه دی عه ولا چه په و
 هاشمیان گرتوه و ئیستا هینایان بو نهغه ده و له ژاند ارمه ری حه پسن .
 هه ستام وچوو مه ژاند ارمه . به ئاجود انم گوت . " بیستوو مه چه ند د زله
 شنو گیراون هاتووم بزانه کین و چون گیراون تا بو روزنامه بنووسم .

ئاجودان گوتسى . " د ز نين خه لكى مه هاباد ن زه مانى د يموكرات هه لا توون تاوانسى
قه تليان له سهره .

— ده كرى بين بينم رهنگه بيان ناسم .

— بچوو شهوه له زيندان دان .

كه چوو مه زيندان راست بوو ، كا حه مه دى مه ولودى و محه مه دى عه ولا چه په و هاشم
بوون . لي م پرسين چتان گوتو و له كو تى گيراون . گوتيان . " له پاسگاي (كانى سپى)
ده شته بيد گيراوين و گوتومانه هاتووين خورى بكرين . عيلاجيكمان نه كهى نه جاتييمان
نايه ."

چومسه وه لاي ئاجودان . گوتم . " ده يان ناسم . به خورايسى بو خه لك تووشى
زه محه ت ده كه من . شهوانه كار يان خورى كرينه و هيچيان له سهر نيه .

— باشه ئيمه ده يان نيرينه مه هاباد له و بهريان ده دن .

— بو ده يان نيريه مه هاباد ؟ . ليره من ده به ده سته بهريان ئازاد يان كه .

— شه دى من ليره كا ده مخوم ؟

— باشه شيرنى تو من ده يده م .

— بچوو له نيو بازار شه هيد نامه يه كه بگره چه ند كس ئيمزاي بكه ن كه شه وانه بى
تاوانن ."

هاتمه وه بازار شاهيد نامه به ده كس ئيمزا كرد و برد مه وه لاي ئاجودان . پينج
ته نم دايه و همرسيمك هينانه ده و له گه ل براد هريك نار د منه بالغى مالى خومان .
له بازار سه د ته نم كو كرد وه لى ياسم بو كرين سى روژ له بالغى حه مانه وه و روشتن .
به داخه وه كا حه مه دم نه د يته وه . به لام پاشر جه ند سال هاشم و محه مه دم له عيراق
د يتنه وه .

جاريكى ديكه ش بو تاران

له و ماوه يه دا كه دوكان دانرا بوو سه يد عه ولا ده هات له دوكان شه شيائى
ده برده وه و به خه تى خو تى ده ينووسى . روژيك حيسابم له گه ل كرد بايسى چوار —
هه زار ته من شه شيائى له دوكان برد بسووه . گوتم با بچين سه نه دى سه بتى به تال
بكه ين و ليك جيا بينه وه ."

گوتسی " با دوکانه که همر بعینی . ره سید یکی چوار هزار ته نت ده ده می " .
 من همر گیز بیری تهوه م نه ده کرده وه که سهد عهولا له گل ژاند اره ریک کهوتسوه و
 دهپانه وی به دستتی سهد عهولا تووشی کیشم بکه ن . رسیدی چوا هزار تهنم لسی
 وهر گرت . کومیتهی مه هاباد خه بهری داسی که پیویسته بچه تاران وشه شرمانگ
 له کلاسی کادری سیاسی دا به شدار بم . بو تهوه تا له تاران دیمه وه دوکانه که بسی
 ساحیب نه بسی بریارمان دا بیدم به مسته فای ئاغا مسجید و تهو پیاپیکی له سمر دابنی
 حیسابمان کرد بایی هزار و پینسه تهن بوو قه بزیکم لی همستاند .

برادهران له مه هاباد بریارمان دا تا له تاران دیمه وه مانگی ۲۵ تهن یارمه تسی
 باو کم بکه ن که قه ت بریاره کهیان نه برده سمر . چوو مه تاران و جاری مانگیک له تاران
 بسی کار د مسوراه وه و همر دهیانگوت چاوه روان په . کوره کانی مه هابادی کاک ته میر
 قازی و سوله یمانی موعینی و مسته فای ئیسحاقسی له تاران ده یانخویند . منیش له گل
 تهوان ده ژیام . له ماوه یه دا هیندی برادهری تورکی سندوس هاتنه تاران .
 تم تورکانه خهلکی کوندی (زولمبات و عه جهلمیان) بوون . ئاغاگان ده یانویست له
 گوند دهریان بکه ن . تهوانیش ببوونه لایه نگری حیذب و ئیمه پشتیوانیمان لی ده کردن .
 چند جار له گه لیان چوو بوومه تهوریز وورسی . پیاوانه بهر بهر کانیاں ده کرد . که
 زانیویان له تارانم هاتبوونه تاران . له گه لیان چوو مه لای وهزیری عه دلیه و داستا
 نسی گشتی و حوکیمان هه ستاند که دهی پیش زولم و زوری دهره بهگان بگیری و که س
 هه قی نیه دهریان بکا . سمر کهوتسی تهوان له ناوچه دهنگی دایه وه . بوو به هوی
 تهوه که زه همه تکیشانی تورک له سندوس بو لای ئیمه بین و پشتیوانیمان لی بکه ن .
 پاشمانگیک ئاغای صادق وهزیری گوتسی . " له مه هاباده وه نامه یان نووسیوه

که بچی وه . ده لین بوونی له مه لبه ند پیویسته و کاره کان به ریوه ناچن . سوزری بو
 نانی نیوه رو وهره مالی ئیمه . " به یانی چومه ماله صارم خان . که چوووم هوشمند یراد
 له وی بوو . بریکمان باسی سیاسی کرد و پاشان گوتسی : " برایعغای قادری ده ناسی ؟
 چکاره یه و چ پیاویکه ؟ .

— برایعغا کوری کا خدری سمرو کانی و برای کاپیتان قادری و ژن برای سهد عه ولای
 که مالی بوو . خوئی کرد بوه تهندامسی حیذب و مانگی ۲۰ تهن مانگانهی ده دا و بو
 هاتوو چوی دیهات ولاخمان لی وهر ده گرت و جاری وابوو به کومهل بانگی ده کردین .

گوتم بر ایماغا نه ند امسی حیزیه و یارمه تی ده ا . کاک حه مه دی برای نه ندا
 می کومیتیه نه غه ده یه و یه کیک له تیکوشه رانی حیزیه ."
 نووسراویکی هینا دهر و له پیشی دانام . گوتی " ثم خت و نیمزایه ده ناسی ؟ ".
 ته ماشام کرد خت و نیمزای بر ایماغا بوو . گوتی : " بیخوینه وه ".
 که خوینمه وه بر ایماغا راپورتی لی د ابووین و د ابووی به روکی ۲۰ ستادی له شگری
 چواری ورمسی . ناوی نه ندا امنسی کومیتیه نه وچه ی نووسیوو . ناوی هیندی نه ندا امسی
 تیکوشه ری حیزی نووسیوو . پاشان گوتبووی نه گهر نه وانه نه گیرین ناوچه که ده شیوی .
 نامه کی دا به من گوتی : " با له لات بسی . به لام وریا بن نه وکه سانه خویمان له
 نیو حیزب خزانده " .

به خشداری سندوس

سندوس به خشداریکی بو هاتبوو چه ندی بلنی خه راب و کونه په رست و دزی نیمه
 بوو . له کیشه و همراهی وهرزیر و ده ره به گاندا پشتی ناغا کانی دهر گرت . چه ند جار
 کیشه مان ببوو . شکایه تم لی کرد بوو . له گهرانه وه دا له تاران له ته وریز چوومه لای
 نه ستاندار شکایه تم لی کرد و به سه نه و به لکه به خشدارم تاوانبار کرد . نه ستاندار
 سه عموریکی له گهل ناردم بو نه غه ده . کابرا هاتو چوو له ماله به خشدار میوان سو .
 نیمه ناردمان له گونده کان نه وانه مان کو کرده وه که شکایه تیان له به خشدار هه سو .
 له سالونی شارداری نه غه ده کو بوونه وه یه کی که وره له سه روکی ئیداره کانی سندوس و
 هیندی بروا پیکراوی نه غه ده پیک هات . نه وانه ی شکایه تیان هه بوو هاتنه زور و قامکیان
 ده چاوی به خشدار ده نا . کابرا که راه به لام به خشداریش همر له جی ی خو مایه وه
 له وکاته دا له نه غه ده هه یه تی نه ستاف هه لده بزیردا . کورده کانی نه غه
 ده به تیکرایسی منیان هه لبرارد بوو . له بهر کاری سیاسی نه متوانی قبولی پکه م .
 د وکتور صدق له و ساله دا بو پیشگری له شورشی قولی کومه لایه تی له جیاتی نیسلاحاتی
 زهوی و زار قانونی سه دی بیستی په سند کرد . قانونی سه دی بیست نه وه بوو که له
 به هره ی خاوهن ملک سه دی بیستیان ده گیراوه . له سه دی بیسته سه دی ده بیان سو

قاره دانسی گوند دادنا و سەدی دەشیان دەداوه بە وەرزیر . ئەم قانونه دەرەتانی
ئەوهی پیک هینا که بە ناوی بە جی گەیانندی قانونی سەدی بیست خە بات دژی دەرە
بەگ و خاوەن ملکان توند تر بکری . لە گوندەکان کۆمیتەیی وەرزیریمان پیک دە هینا که
بۆ خویان بە سەر چونیە تی بە جی گەیانندی قانونی سەدی بیست رابگەن .

حکومەتی مەصدق لە بەرامبەر ئەم قانونه دا قانونی کۆمیسینی ئەمنیە تی پەسنە
کرد بوو که بە گوێرە ی ئەو لە هەموو شاریک کۆمیسینیکی لە بە خشدار و یا فە رماندار و
فە رماندی ژاندارمە و سە روکی عەدلیە و سە روکی مالیە و دادستان پیک دە هات و
ئەم کۆمیسینی دە سە لاتی هەبوو هەر کەسیکی بیهوی بە ناوی (ئاژاوه چی) د ووری –
خاتەوه و یا شە نمانگ حە پسی بکا .

لە زۆریە ی گوندەکانسی سەندوس کۆمیتەکانی وەرزیری کار و باری گندیان گرتبوه
دەست و جوابی ئاڭایان نە دەداوه . لە مە هاباد کۆمیتەیی وەرزیری سەرانسە ری
کوردستانمان پیک هینا بوو . یە کیک لە هە لە کانسی ئە م کۆمیتە یە ئەوه بوو که بیجگە
لە من و لە کاک سولتانسی حاجی باغەر ئەندامەکانی تری کۆمیتە خەلکی گوندی نە بوون .
گەنجی مە هابادی بوون . دە چووونە گوندی زمانی خەلکی گوندیان نە دەزانی . لە
وەزعی ژبانی دیهات و کار و باری کشت وکال شارە زانە بوون . لە زور شوین هەلوێستیان
زیانی دە گەیانند .

سە فە ریکی تە وریز

لە ئاخیری بە هار دا سە فە ریکی تە وریز کرد . روژیک لە شە قامتوشی کاک بایزی
کوری سوارەیی ئەحمەدی گولاویاغای مەنگور بووم . کورەکانسی خال ئوغلی تە وریزی
شکایە تیان لی کرد بوو ئەوهندەیان لی و لە وی دا بوو تە رای یان لە بە ر بریبوو .
پاش بە خیر هاتن و چاک و خوشی گوتی : " جاری با بچین نانیک بخوین . چوینە
جیگایە کسی خاوین و چلاو که بابمان خوار . زورم بی خوشبوو گوتی : " جا پوله کە ی بدە .
که هاتینە دەر گوتی : " هیچ پیت سەیر نە بی . عەجەم هیچیان بی نە هیشتم
یەک تەنم لە گیرفان دا نیە . "

– من پۆلم بی یە با بت دە می .

– نا . سابلایخی لی رە ن لی یان وەر دە گرم .

نازانم بو چووومه موسافیرخانهی شهرافت . تماشام کرد ژنیکی کورد له بن -
 د هرگای موسافیر خانه هه لکروشماوه . سلوم لی کرد و پرسیم خه لکی کووسی ؟ .
 - خه لکی گوندی (قسره بلاخم) له سمر د وکتور بووم چاویان عه مهل کرد بووم .
 ئیستا له خسته خانه وه دهریان ناوم و هیناویانمه ئیره . دایکی وسینی حه مه شیخه م .
 نه کس ده ناسم و نه ده زانه چیکه م .
 گوتم هیچ کاریکته ههیه لیره؟
 - نا به قوریانت بم کارم نیه . ده مهوی بچمه وه بهلام چون نازانم .
 - د وای نیوه رو من د بچمه وه مه هباب له گهل خووم ده ت به مه وه .
 - ئه ی خولا دستت ده عه مری گری . ئه گمر ئه و چاکم له گهل بکه ی قهت له بیرم ناچی
 کوره کانی من زور پیاون . چاکه ده ده نه وه " .
 د وای نیوه رو له گهل خووم بلیتم بو کوری و هینامه وه مه هباب برد مه مالسه
 خزمیکی خووی . پاشرجه ند روژ وسینی حه مه شیخه دایکی برد بووه و هاته نه غه ده
 وسین بووه به ئه ند امسی حیزب . پیاویکی جوامیر ئاقل قسه خوش له سمر حیزبایه تیش
 چه ند سال که وته زیندان .

زیندانی سه ید عه ولای که مالی

روژیک له د وکان د انیشتبووم د یتیم معموریکی ئیجرا هات . پهریکی ئیجرا ی پی بو
 که له ماوهی ده روژ د ده بوایه چوار هه زار تعن بدهم به سه ید عه ولا .
 به خشار و فسرمانده ی ژاندارمه ئیجرا یاین پی صادر کرد بووه که به گرتنم بده ن .
 ریگای قانونی ئه وه بووه که چوار سه د تعن له عه دلیه د اینیم تا شکایه ت ده کهم و د ادگا
 ته واز ده پی . چوو مه ورمی . چوار سه د تعنم له ده فتهر عه دلیه د انا و ئیجرا راگیرا
 سه ید عه ولایان فیر کرد بووه که د اوای گرتنم بکا . له بهر ئه وه زور له ماموستا کانی ترک
 له سند وس له شانەکانی ئیمه د ده به شدار د هبوون و کوردی ئیمهش له ورمی له شانەکانی
 حیزبی توده ده ده به شدار د هبوون بریار د را بووه که من له کوپوونه وه کانی کومیتە ی شاری ورتی
 د ده بشدار بم . همر پازده روژ جاریک د مچووومه ورمی و کوپوونه وه مان ده بووه .

بیجگه له وهن له گهل د وکتور گرمان زور نيزیک بووم و زور جار نه خوش و دهره د ارمان د نارده لا و یارمه تیهکی زوری ده د این . بو بښداری له کویونه و د ا چوو بومه ورمی . له دهره وهی شار له باخی برادهریک به ناوی (فلاح) کو بوینه وه و لای . ئیواره هاتم که بیمه وه بو نهغه ده تووشی سهد عهولا بووم . دوو ئازانی له گهل بوون و کوتی تهو هتا . ئازان هاتنه پیش گوتیان فهرموو بو شاره وانسی . سهروکی شاره وانسی ورمی سهره نگیکی بیناموسی شاپهرست سوو . برد یانه لای سهره ننگ .

به توره یسی به گزم داهات . " تو بو ئاگرت کرد و تهوه . ؟

— هیچم نه کرد وه . مه به ست چیه ؟

به ینیک له وه پیش بو چوو بویه ته وریز ؟

— کاری خومه و تو ههقی تهو پرسیاره ت نیه

گوتی دستبهندی له دستتی بدهن و بیه نه زیندان

— ناتوانم دستبهندم له دستتی بدهن . به بسی تهمری د استان چون زیندانی

ده کی ؟

— بچو زیندان پاشان ته مری د استان دی .

برد یانم بو زیندان . مودیری زیندان گوتی . " به بسی تهمری د استان ناتوانم بیگرم

د یار بوو سهروکی شاره وانسی تهله فوونی بو کرد سوو که به ناوی تهوقیف رایگه .

برد یانم بو حصارسی سیاسیان . چهند برادهریکی ئازربایجانی گیرا بوون د مناسین

شه و خوشمان رابوارد . به یانی سهرگورد وه کیلی سهروکی زیندان هات . پیشتر باش

یه کترمان دهناسی . ئینسانیکی بائرو ئازاد یخواز سوو . گوتی هیچ تهمری راکرتنت نه

هاتوه . له وه ده گهرین به لگه بو راکرتنت بد و زنه وه . من له ۲۴ ساعات پتر رات ناگرم .

د وای نیوه رو له د هفتهری زیندان بانگیان کردم گوتیان ئیجرای عه د لیه نوسیویه تسی

قهرز داره و ده بی بگیری . برادهرانی ئازربایجانی نار د یان نوین ویی خه فیان بو

هینام . روزی د وایسی بانگیان کردم بو عه د لیه . که چوومه عه د لیه برایی معسومی

سهروکی د ادگای شارستان که لایه نگری حیزی بوو بانگی کردم . کوتی . ته ورو زانیم

که گیراوی . تهو سهدیه بی شهرفه فیان فیر کرد وه که د اوای گرتنت بکا . جاری . بچوو

له د هفتهر چوار سهد ته نه که وهر بگروهه با تهویش نه بات . بانگی مودیری د هفتهری کرد و

گوتی چوار سهد ته نه کی حسامی بد هوه . پوله کم وهر گرتنه وه هاتمه وه زیندان .

خه بهرم دا باوكم به لگه‌ی چوار هزار تمه‌نه‌كی بو هینام كه له سهیدم وهر گرتبو له عه‌د لیه شكایه‌تم كرد . براد ه‌رانسی حیزی هه‌موو روژ له نهغه‌ده و شنو لاجان ده هاتنه لام . كیژه ئاغایه‌كی به شه‌رف خه‌به‌ر ئارده بوو ئه‌گه‌ر به پاره نه‌جاتی ده‌یی من گواره و ده‌ریله‌ی خوم ده‌فروشم بو‌ی ده‌نیرم .

پانزمانگیك سهید كه هه‌ستی به‌وه كرد بوو له دادگا مه‌حكوم ده‌یی و براده رانیشر یار بوو هه‌لیان نا بوو نامه‌ی نووسیوو بو‌عه‌د لیه كه ئازادم بکه‌ن .

روژیک له ده‌فته‌ر زیندان بانگیان كردم . كه چووم ده‌یتم سهید عه‌ولا له گه‌ل مه‌لا عه‌زیزی عه‌بباسی له وی دانیشتوه . هه‌ستا ده‌ستی له ئه‌ستو كردم و گوتی : " هاتووم لیم ببوری . من خه‌راپه‌م كرد تو چاكه‌ی بکه . له زیندان هاتمه‌ ده‌ر و چومه وه نهغه‌ده . من به روژ له نهغه‌ده ده‌بووم و شه‌و ده‌چومه وه بالفجی . له ئیداره‌ی ژاندا رمه‌ری گروبانیک له ده‌فته‌ر کاری ده‌كرد . كه‌ریکی ئازاد یخواز و هاو کاری ده‌كردین و خه‌به‌ری بو‌ده هینانین . روژیک هات گوتی : نای به شه‌و بچییه وه بو‌الفجی .

ده‌یانوه‌ی ژاندارم بنیره‌نه سهر ریگات و به بیانوه‌ی قاچاخچی ته‌قه‌ت لی بکه‌ن . "

كومیته‌ی شار بریاری دا هه‌موو روژ ده‌وو براد مر تا بالفجی له گه‌لم بینه‌وه .

راپه‌رینی و ه‌رزی‌رانسی موکریان

جولانه‌وه‌ی کریکاری و وه‌رزی‌ری له سه‌رانسه‌ری ئیران په‌ره‌ی ده‌گرت . پی به – پی ی خه‌باتی ده‌ژی ئیمپریالیستی و ده‌ژی کومپانیه‌ کانی نه‌وت و ده‌ژی ده‌ربار كه حیزی توده‌ی ئیران پیشقه‌ره‌ول و هاند مر و رینه‌ری بوو، له كوردستانیش خه‌باتی ده‌ژی زولم و زوری ده‌ره‌به‌گان په‌ره‌ی ده‌گرت . وه‌رزی‌ری كورد چاوی ده‌كراوه . ده‌یویسته‌ خو له چنگ ژیر ده‌ستی ده‌ره‌به‌گان رزگار بکا . هه‌ر وه‌ك گوترا ئیمه له وه‌هله ده‌رفه‌تمان وهر نه‌گرت و جاریک مه‌سه‌له‌ی نه‌ته‌وایه‌تیمان نه‌هینا گوژی و له گه‌ل خه‌باتی کومه‌لایه‌تی تیکه‌لمان نه‌گرت . حیزی توده‌ن به‌ جاریک له‌وه‌سمر ده‌مه‌دا مه‌سه‌له‌ی نه‌ته‌وایه‌تی خسته‌ پشت گوئی و باسی نه‌كرد .

له مانگی به‌فرانباری ۱۳۳۱ (۱۹۵۲) کومیته‌کانی وه‌رزی‌ری له ژیر رینویسنی ریکخراوه کانی حیزی بو کورت کرد نه‌وه‌ی ده‌ستی ده‌ره‌به‌گان كه‌وتنه‌ کار .

ئەمجار ئىيىتكارى جوانيان بە كار دە هينا . لە مزگەوت كۆدە بوونەوه سویندیان دەخو
 دەخوارد كە خەیانەت بە یەكتر نەكەن . پولیان كۆدە كەردەوه بو شكاپەت و هاتو چۆی
 شار و كیشە و هەرای ژاندارم . لەم خەباتەدا زور لە مەلاكانى كوردستان دەوری جوان
 و پیروزیان هەبوو . روزنامەكانی تاران دەیان نووسی كوردستان بوته كو مونیستی
 لە گوندی (گول) ناوچەى محالی (یەختەچی) زەماوەند ساز دەكری .
 ماله برایماغای قارهمانسی كە یەكێك لە دەره بەگە ناسراوه كانی جاسوس و سەر بە دەربار
 بوو دەیانەوی بیانوو بە مەلا عەولای مەلای گوند بگرن و بە زوری كیژی مەلا بەرنە
 نیو شایسی . وەرزیران لێیان وە خو دە كەون و ماله ئاغا پەلامار دە دەن . ئاغاگان
 لە گوند دەردەكەن . دەره بەگەكانسی ناوچە خەریك دەبن بە هاواری برایماغاوە بین
 كومیتەكانی حیزب لە و مەلبەندە داوای لە وەرزیران كەرد كە هەر خاوەن ملكیكی بە هاواری
 برایماغاوە بچی ، لە گوند دەری بگەن . وەرزیران لە سراسەری ناوچە لە دەره بەگان و
 وە خو كەوتن . گوندە كانی (گول ، مەلالەر ، عەمبار ، ناچیت ، شاریکەند ، رە حیم
 خان و ناوچەى فەیزولا بە گیان ، ناوەندی راپەڕینی وەرزیری بوو . لە هەموو گوندیک
 ئاغاگانیان وەدەرنان . دەره بەگەگان پەنایان بو بوکان برد و شاری بوکان بوو بە مە
 كو و پەنای دەره بەگە هەلاتوە كان . وەرزیران بو دیفاع دەستەى چەكەداریان پیک
 دە هینا . بە داخەوه كومیتەى سەر كەردەیی لە مەهاباد و راپەڕایەتى حیزسی
 تودەننەیان توانسی راپەڕین بە هیز بگەن و بولای شورشیکی راستە قینە پالی پیوه نیفا
 كومیتەى مەهاباد غەنی بلوریان و عەزیزی یوسفی كەردە مەعمور كە بگەنە ناوەندی
 راپەڕین و راپەڕایەتى بگەن . بەلام ئەوان لە میانداووه دە چنە تەوریز و لە ویوه دە چنە
 كرماشان و لە تاران سەریان هینا دەر . سەرتیب موزەفەری فرماندەى سویای مەهاباد
 لە شكری بە تانك و توپەوه بە هاواری دەره بەگەنەوه نارد . قاسماغای ئیلخانی زاده
 سەروكایەتى دەره بەگە هەلاتوە كانی گرتە دەست و چەكى لە ژاندارمە وەرگرت و
 بە پشتیوانی تانك و توپی لە شكەر ، راپەڕینی وەرزیران سەر كوت كرا . دەره بەگ و
 كونه پەرسەتى ناوچە لە هەموو لایەك لە وەرزیران وە خو كەوتن . محی دینی بابانزادە
 لە دوستالی پەنا سابلەخەوه بو سەر كوت كەردنی راپەڕینی وەرزیرانی ناوچەى بوکان كەوتە
 رێ و دەستی گلاوی بە خوینی وەرزیران سەر كەرد . ئەم گوندانەى كە خاوەن ملكە كانیان
 لە ترسی وەرزیران رایان كەرد بسوو كەوتنە بەر پەلامار و هیرشی دەره بەگ و ژاندارم .

د مستیان کرد به کوشتار و تالانسی وهرزیران . مندالی بهر مه مکانیان به پیشکوهه
خستبوه چۆمی ته ته هوو، له ناوچهی شامات خهك بيشكهی منالی خنكاو و تهرمی
كوژراوه كانیان ده گرتو وه . له هه موو ناوچه مه لا كانیان له گوندی وهر ده ناو وهرز
یره سه ر بزیوه كانیان ده ده کرد . ده ره به گه كانسی ناوچهی بوکان و به شی به گزاده
مه ر و گارنسی تالان کراوی وه رزیره كانیان ده نار بۆ بازاری مه حمه دیار له
سند وس بیفروشن .

کومیتتهی نه غه ده کوپونهوهی تهواوی له ئەندامان پیک هینا و پاش لیکولینهوهی روو
داوهکان ئەم بریارانهی ژیرهوهی پهسند کرد و هه ر یهك شهو له سه رانسهری سند وس به
ریکخراو و کومیتتهکانی حیزسی راگهیانند .
۱ شان و ریکخراوهکانی حیزسی له گه ل کومیتته کانسی وه رزیری له و په ری وریایی و
ئامادهیسی دا بن و هه موو خه بهر و جمو جولی ده ره به گه کان بۆ کومیتتهی نهغه ده
بنیرن .

۲ - هیزی بهر گری له لا وان پیک بینن و شهو روژ له ئامادهیسی و کیشک دا بن .
۳ - شهو گوندانهی ئاغا یان لسی نیشته جی نیه، ریگا مه ده ن که ئاغا بیته
نیو گوند .

۴ - براد مه رانسی گوندهکانی (قه ره قصاب و خه لیفه لیان و مه مه لیان) له
سه ر ریگا کانسی (شه رگه و زینوی باراملووان) کیشک بکیشن و مه ر و مالانسی
تالان کراوی وه رزیره کانسی ناوچه ی بوکان و یه خته چی که بو بازاری مه حمه دیار
بی ، بیهه ستینن و بیهینن بو نه غه ده و ته حویلی کومیتته ی نهغه ده ی بده ن .
قادر ی سو فی هه مزه له قه ره قه ساب به مه سئولسی ئەم به شه دیاری ده کری .

۵ - هاوری یانسی حیزسی له گه ل کومیتتهکانی وهرزیری خه ریککی کو کرد نه وهی یار
مه تی و پیتاک بن بۆ لیهه و ماوود مه ر کراوه کانسی ناوچه ی بوکان .
۶ - هه موو ریکخراو و ئەندامانسی کومیتته پیوهندی دائمی یان له گه ل مه سئولسی
تهشکیلات هه بسی .

ماله کەمی من وهك مزگهوتسی لی هات . شهو روژ له سه رانسهری ناوچه وه براد مه ران
ده هاتن و خه بهریان ده هینا . له زور به ی گونده کان ئاغا کان له ژوری دا وه ك چه پس
وا بوون و نه ده هاتنه ده ر . چاوه روان بووین که له مه هاباده وه ده ستوری راپه رین
به رسی .

سو ته وه جم وجوله كه توزی له بهر چاوی ژاندارم ون بسی، برادران بریاریان دا سو چه ند روز من نه یهه نهغه ده و هر له بالغچی بم . کا حه مه دی قادریش له گهل من بسی . تازه ژنم هینا سوو روژیک دایک و بام له مال نهوون لهگهل خیزا نم دانیشتبوون پیکه وه نانمان د خوارد . له پر هاوری په کی خه لکی گولی وه ژورر که وت . که نیمه دی پیکه وه نان ده خوین حه بسا . کوتم وهره پیش سو وامت بووی . دانیش و نان و چای خوارد و وه لاسی نامه کانی وهر گرته وه وه وروی . که چوو بووه به برادرانی گوتبوو: هر تهومان پیاو له نیود ابوو تهویش هیچ .»

پرسیبوویان سوچ بوو ؟

— چون که چوو مه ژورر له گهل ژنه که ی نانسی ده خوارد . !

برادرانی قهره قصاب و خه لیفه لیان نیزیکه . . . سهر مه روره شه ولاخیان له نوکهر و چلکا و خوړی دهره بهگان تهستاند بووه و که هینا بوویان له بازار بیفروشن . له نهغه ده دوو کاروانسرامان دیاری کرد بوون هم ژاول و مالاته مان له وی راده گرت و خه بهرمان دا به مه هاباد که رابگه یه نن خاوه نهگان بسین مهر و مالاتیان به رنه وه . تهوانه ی بو فروشتیان هینا سوون له نهغه ده به گرتنمان دان .

دهره بهگه کانی لاجان و سندوس و شنو ناوچه یان به جی هیشتبوو چو بوونه ورمی . کومیسیونسی ته منیه تی شارستانی ورمی بریاری د ابوو که هیندی له و که سانه بگری که لایان و ابوو ژاواوه ده نینه وه . فرماندهی ژاندارم ورمی و جیگری فرماندار هاتبوو نه نهغه ده . و له به خشداری له گهل فرماندهی ژاندارمه و به خشدار و سهروکی ئیداره کان کوپو نه وه یان هه سوو .

من وهک هه والدمری روزنامه چومه به خشداری و چوومه دیوی کوپونه وه . فرماندهی گوردانی ژاندارمه پرسى : " تاغای حسامی کاریکت هه بوو ؟ .

— ویستم بزانه جه نابت بو هاتو ته نهغه ده ؟ . بو پیشگری له کوشتار وتالانسی ورمزیرانی ناوچه ی بوکان چ هه نگاویکتان ناوه ؟ .

— فه رموو ته شریفت تاویک لهود یوه دابنیشی وه لاسه کانت ته ده مه وه . چوو مه دیوه کهی تر و چایه کیان سو هینام چام خوارده وه و گرویانیک و دوو ژاندارم هاتنه ژورر و گوتیان : " تاغای حسامی فصرموو بو ئیداره ی ژاندارمه .

— من کارم به ئیداره‌ی ژاندارمه نیه بوچی دیم؟

— تو خه پسی و فهرموو بو ئیداره .

چار نه بوو وه پیشیان که وتم و له ئیداره ژاندارمه خستیانه زیندانه وه . زوری ئی
نه چوو یهک یهک و دوو دوو براد مرانی ئه ند امی کومیته و هیندی هاوری تیکوشمیری
دیکه شیان هینان . گیراوه کان بریتی بوون له :

کاک حه مهدی قادری ، مسته فای ئاغا مه جید ، کاک سه عده ، ئهممه حه لهب
مه حمود حه لهب ، سدیقی عه لائی ، حه مهدی خانمی ، هه مزه ئاشهوان
مه مه دی سو فی ره سوو ، قاسمی پینه چی .

هه موو یان له ژوریک دا کو کردینه وه . شه و له ماله وه را نان و بی خه فه یان
بو هینان . به یانسی چوار شه مو وروژی بازاری نه غه ده بوو . ئوتو بوسیکیان
هینا و گوتیان نه فهری سی تمه ن بده ن بو ورمی تان ده به یان .

— هیچ نا دهین . ئیوه ده مان به ن بو ورمی ، پولی ئوتو بوسیده ن .
ئاجودان هات گوتی : ” ئیداره بود جهی نیه . ده بی خوتان کرئی ئوتو بوس بده ن .
ده نا به بی ده تان نیرین . ”

— پیمان خوشه به بی بمان نیرن . ده بی بیست ژاندارمه مان له گه ل بیت . ده
روژ به ریوه ده بین . له ریگا خه لك ده مان بینی . هه ره وه مان ده وی .

چه قهیه کی زوری کرد جوابمان نه دا وه . بریک جنیوی به فهرمانده ی ژاندارم دا و
سواری ئوتو بوس بووین . به شو فیری ئوتو بوسم گوت ناسیار بوو ، له نیو بازار رایگره —
هیندی پول له براد مریک وهر ده گرم .

که یشتینه نیو بارار و ئوتو بوسی راگرت . خه لك به جاریک لیمان کو بووه . من له
ئوتو بوس هاتمه دهر و چوو مه سهر پیشی ئوتو بوسه که . سهودا و مامله راوستا و له ده ور
مان کو بوونه وه . ژاندارم هاتنه خوار و له چه خماخی تغه نگیان دا و گوتیان وهره
خوار . گویم نه دانسی و ده ستم پیکرد :

” برایانی به ریز زحمه تکیشانی شار وگوند ! وهك ده بینن حکومه تی دوکتر

مصدق له هه موو شوینی پشتیوانی له دهره به گان ده کات . ئیستا به پشتیوانی له شکری
مه هاباد به تانگ وتویه وه چوو نه سهر وهرزیرانی ناوچه ی بوکان و فهیزولا به گی . شه
زحمه تکیشانه ی داوای مافی ژبانیان ده کرد و ده یانگوت با ئاغا چیدی نه مان چه وسینه وه

خراونه به رهیرشی چه کدار و لی یان کوژراوه و تالان کراون . ئیمه لیبه . . . ه سمر مهر
و مالانسی تالانکراومان ئهستاند و تهوه و خه بهرمان د اوه بین وهری گرنهوه . ئاغاکانسی
سندوس و لاجان و شنو ئیستا له ورمسی کو بوونهوه و د اوای چه کیان کرد وه که له م و لاتهن
ئه د تاوانه د وو پاته بگریته وه . ئیمه که به رهه لستی ئه م جنایه ته مان ده کرد و پشتیوا -
نیمان له ماف و خه باتسی ئیوه زه همه تکیشان ده کرد ، ئه و گرتوویانین و بو ورمسی مان
ده به ن . به لام نابسی ئیوه بیلن به گرتنی ئیمه خه بات راوه ستی . ده بسی
کومیتهی وهرزیران که دامه زراوه به هیزتری بکن . پشتی یهک بگرن . له تیلگرافخانه
شکایهت بکه ن . برادهرانسی ئیمه زور له ده ری ماون و له گه ل ئه وان هاوکاری بکه ن .
ژاندارم کردیانه ههرا و هاواریان برد بو ژاندارمهری . ئاجودان هات . که یشتی
من قسه کانم ده هات ته و او بن . یهک د وو جار گوتی . " تکا ده کم وهره خواری " .
هاته خوار . د وو برادهر ۱۷۰ ته نیان هینا گوتیان ئیستا لیبه کو مان کرد و ته وه .
ئوتویوس له نیسو شوعار دان و چه پله ریزان دا که و ته ری .
که یشتینه ورمسی . له گاراژ دابه زین و به پی یان به شهقام دا ژاندارمه
وه پیش خویانین د این . خه لکی ورمسی له و بهر و بهری شهقام راوه ستا بوون و سهیریان
ده کرد . یازده که س به جلی کوردی لایان وابوه داخوا ریگرن . به ژاندارمه کانم
گوت با به فایتون بچین . له خولایان ده ویست .
فایتونیکم راگرت و سهر که وتم . تا فایتونی تر ده هات ده بوایه راوه ستین . له سه ر
فایتوون همستام و به ترکی رووم کرده خه لک و گوتم . " ها ونیشتمانانی ئازربایجانسی
پیتان وانه بسی ئیمه له سمر دزی یا شه ر و کیشه گیراوین . ئیمه یان به تاوانی دیفاع
له مافی زه همه تکیشان و پشتیوانسی له خه باتی وهرزیران گرتوه . له بوکان دهره بهک و
ژاندارم و له شکر دهیان وهرزیران کوشته و تالانین کردوون . نهت هه ر له کوردستان
له سهرانسه ری ئیران ئازاد یخواز که وتونه بهر په لاماری حکومه ت . ئیستا ۲۵ تیکوشه ری
خه لکی ورمسی له زیندان دان . ئیمه ش بو لای ئه وان ده بهن . ژاندارمه کان کردیانه
ههرا و فایتون هاتن و بردیانین بو ئیداره ی ژاندارمه .
د وو روز له ژاندارمهری رایان گرتین و پی ئه وه که هینا ن لی بپرسن . روزی سیهم
کردمان به ههرا و گوتمان . " ژاندارم ههقی نیه ئیمه رابگری . نه مان بهن بو داد سهرا
نان ناخوین . د اوای نیوه رو بردیانین بو داد سهرا و قازی بریار راگرتنمانسی دا .

ئيمه يان برد بۆ زىندانسى شاره وانى . كاتيك ئيمه گه يىشتينه زىندان ۲۵ ھاورىي
 ئازربايجانى له زىندان ئازاد ده كران . ليفه و دوشهك و قابو قاچاخ و ھه موو شتو
 مه كى يى يان بوو بۆ ئيمه يان به جىي هيشت . ئەو دەم زىندانسى سياسى روزى ۱۷
 فران جيره يان دەدايه . نان و چىشتيان له زىندان دا بۆ خو دوست دەكرد . روزو
 به دەيان كەس دە ھاتە مولا قانتى پوليس ھه موو شتىگى پيوستى بۆ زىندانى دە كرى .
 زىندان كتيخانەى ھه بوو ، كتيبي باش دە ھاتنە زىندان و له واقع دا مه كته بيكى س
 سياسى بوو . دوو روز بىدە نگ دانىشتين و روزى سيھەم پانسانى به يانى گوتم :
 " كاغەز و قە لەم بېين تا شكايەت بکە ين و تيلگراف بکە ين بۆ مصدق و بۆ روزنامە کان و
 بۆ شوينه بەرزە كانى دەولەتى . بزانيں ئيمه يان له سەر چى گرتوہ ؟ " .
 كا ھه مەدى قادرى به رحمت بىي گوتى : " دە تەوى چبکە ي ؟ نوسيني چى ؟
 - تيلگراف بکە ين شكايەت بکە ين خو ناسى ھەر وا بىدە نگ دا بنيشين .
 - ھەر سيك تە لاقم كەوى قە لەمى پيدا ناھيني . ليماں گەرى با توزيك بحمسينەوہ
 و يەك دوو جە مى خوشخوين . خو من به نان و شيرىزى سەرو كانى چاوم كوير بون .
 ھيندى برادەرانم دلخوشى داوہ . كردمانە بەر نامە روزى چوار سەعات ئىوارە
 و به يانى باسى سياسى و خویندە نوہى كتيماں ھە بوو . گروھبانيكى ئەرئەشى ھە بو
 به ناوى (شەوقەلى) به خىر ئازاد يخواز بوو بەلام ھەميشە له زىندان بوو . ئازاد يان
 دەكرد پانسان دوو روز دە چوو كونه بەيانىكى دە دوزيەوہ و له پيش ستادى لەشكر بلاوى
 دەكرد ھوہ ديسان دەيانگرتەوہ . برا ئازربايجانیه كان دە يانگوت ھاورى شەوقەلى لـ
 دوو شت دە ترسى ، يەكەم ئىعدام ، دووہم ئازاد كردن . ھەر كەس ھاتبا زىندان و له
 بەندى سياسيان بايه يى ئەوہ كە بزاني كى يە و له سەر چى گيراوہ شەوقەلى دە چوہ
 پەناى و دەيگرت و باسى سياسى بو دەكرد و بە ئىستلاھسى خوى (روونى دەكرد ھوہ) .
 دەستى له كابرە ھەلنەدەگرت و پشوى لى دەبرى .
 روزيكيان دواى ناخواردن شەوقەلى ئەحمەد ھەلەبى گرت و بە بن ديواردا ھاتو
 چوى يى دەكرد و قسەى بۆ دەكرد . تا سەعات بوو بە يەك پشوو يى نەدا . سەعات يەك
 بانگمان كردن نان بخوين . كە دانىشتين ئەحمەد ھەلەب يادى به خىر بىي گوتى :
 راوستن قسەم ھەيه . گوى راگرن . بريارم دا بوو ھەتا دە مرم دەست له خەبات وتيکو-
 شانى سياسى ھەلنە گرم . بەلام تەلاقم كەوى ئەم جارە بچمە دەر تازە كارم به سياسەت

و تیکوشان نابسی . به لکوو جاریکی دیکهش گیرام و شه و قه لی همر لیره بوو . میشکی
سهرم دها و مال ویران دهم . کوره شهوه تو چت له من کرد ؟ .

دستمندان کرد به نووسین و شکایه ت . له نهمده و مه هاباد له سهرگرتنی نیمه
تیلگرافی سکالا و ئیعتراز بو تاران دهنیردران . به دوا ی سهر کوت کردنی راه رینی
وهرزیران له ناوچهی بوکان و گرتنی نیمه له سندوس ، دهره به گهکان له م ناوچانه کهوتنه
خو و دستیان کرد به دهر کردنی وهرزیران له گوندکان . شهوهی دهمیانزانی سهر بزیه
و بوئی حیزبایه تی لی دئ ، دهریان ده کردن . له گوندهکانی ئارنه و قه لاتان و
دیلان چهرخ ۱۳ مالی قهره و جوتبهند میان دهر کرد بوون . له بالفچی میرزا -
صدیقی مامی غهنی بلوریان مالی نیمه ی دهر کرد بوو . له ناوچهی بوکان به دهمیان
مالیان دهر کرد بوون و له هیچ کوئی رایان نده گرتن .

پیاهوتی و ئینسانیهت و ئازایه تی خانمه خانمی سه دری قازی نابسی له
بیر بچینهوه . زور لهو مالانه ی دهر دهرکران شهوه گوندهکانی گویگهلی و برایمبات خا
نووی دهمانسی ورایده گرتن . چه ند کس له دهر کراوانسی سندوس هاتنه زینندان
و گوتیان له هیچ کوئی رمان ناگرن .

گوتم . " شهگهر له هلبو کوئیکان راتان بگرن چونه ؟ .

- زور باشه له دهمل و دهمان نیزیک ده بین و همر وهک له سهر جی وری خویمان بین
وايه . " نامه یه کم نووسی بو مام وسینی خهلیل و مسته فای خهلیل (پاشایی) له
هلب و کوئیکان . شهوان خویمان به دوستی حیزب دهمزانی و نیوانیان له گهل من زور -
خوتن بوو . بووم نووسین ئیمستا روزی ئیمتخانه . تکا ده کم شهوه ۱۳ ماله رابگرن و جیگا و
ریگای باشیان بده نی .

برادهمان گهرانه وه . پاش و وروژ محه مده دی کوری مام وسین هاتنه مولاتات .
هه موو برادهمرهکانی بانک کرد . گوتی بایم نارد و می دهیگوت نیمه خاوهن ملک نسین
بو هه موو هاو کاریه ک ئاماده بین . همر ۱۳ مالیان راگرتبوون و حاوا بوونهوه .
روژیکی دیکه میرزا مهلول و کهریم لیتان هاتنه زینندان . بانگیان کردم و پاش
چاک و خموشی گوتیان . " خهراپ قه و ماوه . هه موو کوردستانمان کرد وه له هیچ کوئی
رامان ناگرن . " . ماله برایم لیتان له و کهمسانه بوون که له راه رینی وهرزیرانی ناوچه ی
بوکان دا دهوریکی پیاهوانه یان هه بوو . میرزا مهلول و میرزا کهریم ئازا و نه ترس و سه

کار بوون . برایم لیتان پیاویکی به ناو بانگ و دستک رهوه بوو . تاغاکان بو راگرتنی برایم لیتان رقه بهریان ده کرد . به لام پاش همراهی بوکان له گوندی (عه مبار) بهریان کرد بوون و له هیچ کوی رایان نه ده کرتن . چوو بونه ده شته بیل و مه رگه وهریش جیگا - یان وه گیر نه که وتبوو . گوتیان : " وه زعه که تاوایه و هاتووین بزانیان ته گبیر چیه ؟ . گوتم : " ته گمر بچنه ئالیای شنویه من نامه بو موزه فخر خان ده نووسم خانوو و جیگا تان بد اتی .

— ته گمر وابکوی له بیرمان ناچی . چوینه شنویه جیگامان وه گیر نه که وت . ئالیای زور جیگای جاکه و له خولامان ده وی " .

نامه یه کم نووسی بو موزه فخرخان . داوام لی کرد که تهو مالانه رابگری و جیگای باشیان بد اتی . موزه فخر خان بیجگه له وه که برای خیزانم بوو ، کوریک پیشکه و تنخواز و خووی به لایه نگری حیزب ده زانسی . میرزا مهلولد و میرزا کهریم گه رانه وه . پاش دوو حه و توو ههر د ووکیان هاتنه وه زیندان . ماله که یان هیئا بوه ئالیای و باش دامه زرا بوون . هیندی پارول و ری و شوینی خه باتم له ناوچه ی شنوی نشان دان و گه رانه وه . هیشتا له زیندان بووم مسته فای موئنی هات . مسته فای موئنی برادهریک ح حیزی بوو له ورمی ماموستای و مرزش بوو . کوریک ههلسور، ماله که ی مزل و مالمی هه موو برادهرانی حیزی بوو . به کاری خه لکه وه ماند وو بوو . رابیتی ئیمه بوو له گهل برادهرانی ئازربایجانی . به داخه وه پاشان دستی له خه بات هه لگرت و له تاران کاسی ده کرد . مسته فای هات و گوتی : " تاهیر خان توتنی برد وونه دخانیه و هاتوووم نامه یه ک بو صیو بنووسی که توتنه کانی باش بو بقیه بلینی . نامه م بو صیو نووسی و پاش چهند روز تاهیر خانی سمکو هاته لام و سویاسی کرد .

پاش ۲۵ روز له باز پورسی بانگیان کردین . باز پورس گوتی : " ئیوه ئازاد ده کرین بهو شهرته ی له شاری ورمی نه جنه دهر و لیزه بمیننه وه .

گوتم : " ئیمه لیزه گیر نابین . خه رجسی ئیره مان نیه . ته گمر تاوانبارین داد اگاییمان بکن . ته گمر تاوانیکمان نیه لیزه گیر نابین و لهم گرتنه ن خون نابین . " — ته گمر ته وانیش بچنه وه تو پویسته لیزه بسی .

برایانی ئازربایجانی خه بهری ئازادی ئیمه یان زانیوو . نیزیکه ی . . کس به دسته گوله وه هاتبونه ده رکسی زیندان . هیندی کوردی شنو و نهغه ده ن هاتبوون و به شیوه یه کی

شایی و پیشوازه کی گهرم له زیندان هاتینه دهر . چووینه موسافیر خانهی ژاله . هیندی له برادران نارمحت بوون و بوچوونهوه به پهله بوون . گوتم ئهوهی دهیهوی با بچیته وه من لیږه دهم و وهلام ده دمهوه . چهند کسر له برادران چونهوه و پاش د ووروز- هاتنهوه ورمی . د وای چوار روز بریارمان دا بچینه فرمانداری و رابگه یه نین که یا ده چینهوه یا دمی لیږه موخاریجمان بکیشن . له بهر دمرگای موسافیر خانهی جهان نوما تووشس کاک ئهحمه دی سهر و کانی برای کاپیتان قادری بووین . گوتی :

— وهرن چایهک بخونه وه ئیمهشیان بو فرمانداری بانگ کرد وه و پیکهوه دمچین . که چوینه ژورر عهولای پایزئاغا له وی بوو . دانیشتین و کاک ئهحمه گوتی : "عهولاغا ئهوه کاک کهریمی حسامی یه . نایناسی ؟"

عهولاغا همستا و هات له کن من دانیشت . گوتی : "دهلیم تو بو ده ئاغایانت ههلیچاوه؟ چتله گیانی ئیمه ده وی ؟"

— عهولاغا خهراپیان حالی کرد ووی . من دهلیم کورد بو خو میلله ته . زمانی خوی — ههیه . خاوه نسی میژو ورا برد ووی خو بهتی . بوچی ده بسی کورد هیچ دسته لاتی نه بی و هه رهجه م حوکماتی له سهر بکا ؟ . من دهلیم له جیاتی مه عموری تورک و فارس بو کورد له کوردستان مه عمور نه بن ؟ . من دهلیم با چیدیکه کورد ژیر دست نه بن و بو خویان دسته لاتی ولاتی خویان هه بسی . ئهوه یه تیکوشانی من . جا ئهوانه ی نوکه ری عهجه مانیان بی خوشه دژی من قسه ده کن .

کاک ئهحمه دی سهر و کانی گوتی : "عهولاغا ئاغای حسامی بو کورد ههول ده را خه راپیان حالی کرد ووی . "عهولاغا گوتی : "ئیسئا ئه وه حالی بووم . به سهر- قه دی شیخی برهانی ده بی بسی یه ترکه شرو خه لانیشت ده کم"

که چووینه فه رمانداری کومیسسیونسی ئهمنیه ت کو بوونهوهی هه بوو . ده یانویست بریار له سهر ئهوه بده ن که ئیمه ئازاد بکریین یا دورمان خه نهوه . من دانیشتم و له بهر بی کورسی برادران راوستان . رووم کرده فرماندار و دانستان و گوتم :

"ئیمه چاوه روانی ئهوه بووین که فرماندی ژاندارمهری ته می بکری . ئهوه بی ئیجازه ی دانستان ئیمه ی هیناوه ته ئیره و ۸ ساعات له ژاندارمهری رایگرتووین . ئیمه به نوسین شکایه تمان کرد وه و ئیسئا ئه راوا له دانستان ده کم که به شکایه تی ئیمه رابگا ."

فرماندی ژاندارمه همستا و گوتی : "له بهر قانون نه بایه تو نه ده هینا زیندان

له بن داران داده مکوستی ."

گوتم . "تهگمر قانون ههبايه کونه قازاخی وهک تو بهم چینه راو وروتی نه ده کرد ." .
بو فرماندار و دادستان شهرمه که ژاندارمهيهک به شاکرا لای ئەوان هه ره شه ی
کوشتن ده کا ."

دادستان رووی کرده کابرای ژاندارمه وگوئی . "له کویونه وهی رسمی دا پیوسته
رعایتی قسه بگری ."

به فرماندارم گوئ . "به گویره ی کام قانون ئیهمه تان لیڤه راگرتوه ؟ . ئیهمه به
گویره ی کام قانون مانگیك زیندانی کراوین ؟ . تهگمرا وانمان هه بوه بو چی بازپورس
هیچی لی نه پرسوین ؟"

دادستان گوئی . "ده ولت کومیسوینی ئەمنیه تی داناوه . کومیسوین ههقی ههیه
تا شه نرمانگیه کیک زیندانی بکسا . ئیستا ئیوه برونه وه . کاریکی وامه کن که ناوچه ئالوز
بی ."

ئیمه وه ده ره کهوتین و گمراینه وه بو نغفه ده . ئەم جار ئەو ئاغا یانه ی وهرزیریان ده ره
کرد بوون که وتبوونه کلکه سوته و روزی ده هاتن د هپارانه وه که با بینه وه سه ره شوینی خویا
کومیتیه ی وهرزیرانمان تی که یاند که دراوی توتن و چه وهند مر بو خویان وهر بگرن و نه
هیلن ئاغا وهری بگری . نامه ی به کومه لمان پی ده نویسن بو د و خانیه و کارخانه ی قه زه
که دراوی توتن و چه وهند مر مه ده ن به ئاغاگان . پیشتر وهرزیر نه یده توانی دراوی
توتن و چه وهند مر وهر بگری ، نه یده زانی چه ندی ههیه .

پاش هاتنه وه م له زیندانیان روزیک هاوین یانی دهر بهند بانگیان کرد بووم . له گه ل
دوو سی برادر چووینه دهر بهند . گوئیان سهید ماریسی کامووسی مرد وه و له گه لمان
وه ره بجینه سه ره خوشی . منیش کوره کانی سهید ماریف دهناسی و چووینه کامووس .
دانیشتبووین و میوان زور بوون رادیوتاران خه بهری ده گوئ و باسی شه ری کوره و سه ره
کهوتنی کومونیسته کانی ده کرد . سهید رحمانسی کوری سهید ماریف گوئی . "کاک
که ریم چونکه کومونیسته ئەوه خه بهره ی چه ند بی خوشه ."

گوتم . من هاویری یانی دهر بهند هینایانم دهنایه مه مالی تو . ئەوه دهر ووم و
مه گه ره له شکر بیهمه وه مالت . هه ستام و دهر کهوتم . وهرزیره کانی کاموس چونه
کارخانه و پولی چه وهند هریان وهر گرتبوو . سهید رحمان هه موو روزی ده هات دهر یگوت

— پوله که بیان وەر گرتوه هیچ، بهلام ریگا ناردن که پهیمانې چهوند وهر بېستم .
— هه قی خوږانه . بو تو پهیمان بېستی ؟ . تو چهوند وهر ناکه، کوږه وهری ناکیشی
تهولادی پیغه مبریش به سته .

قاوه خانې سهد کاکه ببوه مه کو و جیگای کو بوونهوه و هاتوو چوی خهک و جیگای
سکالا و نامه نووسین . روژی جاریک ده چووم سه عاتیک قسم بو خهک ده کرد و بو
یه کیتی و دریزه ی خهبات هانم ده ان .
که له زیند ان هاتمه در ماله کهی ئیمه نریان در کرد بوو . بابم هاتبوو له نغده
خانویه کی له حمساریکی گرتبوو دیسان بستی کار و کاسی ما بووه . کوخا مه حمودی —
بالغچی زور پیاوانه ماله کهی به عاره بهی خوئی هینا بوه نه غده . ئاورد و د ار و بار و
شتی پیویستی بو هینا بوون . چاکه و پیاوه تی کوخا مه حمودم له بیر ناچی و نه چوه .
ئاموزایه کم هه بوو له قهلاتان سالت و کار داری خه لکی ده کرد . بیستبووم که نمی هه
ههیه . ئیواره یهک چومه قهلاتان و به ئاموزاکم گوت : " هاتووم تهو گهنه می هه ته
و ده چالت کرد وه به قهرز بده یهی . "

— قهرزی چی ؟ خود هزانم نامده یهوه . سبهی چاله که در بینه و بیهه .
برادران گوتیان شهو مسه چووه . بهیانی چال در دینین و به عاره به بوت
ده بهینهوه نغده . راوستا بووین قسه مان ده کرد، برایماغات . سلاوی کرد و
گوتی : " هاتووم شهو میوانسی من بسی " .
— میوانسی تونابم . رابرد وویه کی خاوینت نیه . مه سه لهی هه لبرارد نم له بیره .
— با وه وای رابرد وان نه که وین . هاتووم میوانم بسی .

زوری بی راکرت . چه ند برادر هری حیزیم برد و چووینه دیوه خانسی ئاغا . که چووین
کاک سه عیدی کوری حاجی سهد حه سه نی کونه قهلا له و بوو . کاک سه عید کولکه
مه لایه کی خمر مقدس بوو هیچی نه ده زانسی و له بهر خاتری حاجی سهد حمسن
کرد بوویانه مه لای قهلاتان و ئاغا کان بهمه لایکه تیان ده زانسی . له گهل کاک سه عید
چاک و خوشیمان کرد و سه عات حهوت کاتی بلا بوونهوهی ده نک و باس بوو .

گوتم . " برایماغا کوا رادیوت نسیه ؟ کاتی ته خباره . با بزانیان دنیا چ باسه
— کاک سه عید ته شریفی لیږه یه .
— جا چبوو ؟ کاک سه عید یثروهک ئیمه گوی ده داتی .

— ئىجازە نادا

رووم لە كاك سە عید کرد وگوتم : " ئىجازە دە فەرمووی گوی بدەینە دەنگو باس ؟
— كاك كهریم حەرامە حە رام
— بو حە رامە ؟

— بوئی ناوی حەرمە و برابرهوه .

— كاك سە عید خوتۆ له گهل عایز كا كیل قسان ناكهی . له گهل من قسه دە كهی . پیم
بلی بو حەرامە تا منیش گوی نه دە مئی .

— حەرامە . كافر دروستیان کرد وه و ئیمه ش موسلمانین !

— دە وا بغه رموو تا دە لیلە كه بزانی و ئیمه ش قانیع بین . كه وام گوت كاك سە عید ئی ی
خوش بوو وای زانی به راستیمه و بیدەنگ دەبم . گوتم كاك سە عید پیم نالیئی ئەو كهوا و—
پانتولهی له بەرت دان و نوێزیاں پیوه دەكهی كئی دروستی کرد وه ؟ . ئەومەند یلهی لسه
سەرت هالاند وه كئی دروستی کرد وه ؟ . ئەو شالهی له پشتت به ستوه و جوله كه شینیان
کرد وه كئی دروستی کرد وه ؟ . تاكهی به م قسانه و به ناوی ئیسلام خەلك گیز دەكهن ؟ .
به ناوی حەلال و حەرام چاوی خەلك دە بەستن ؟

— له گهل توقسه ناكری . بینن ئەخباری خوتان بگرن .

— راد یو هاته دیوه خان و برابماغا گوتی : " خوا وه تحمینی له چنگ كاك سە عید
رزگار بووم . به یانی برادەران چاله گەنمیان دەر هینا و بردم له نهغه دە فروشتم .

هیندی بیره وەری جور بە جور

— برادەرانسی له کومیتەیی نه غەده هاوکاریان دە کرد به تیکرای هیوری تیکو—
شەر، خەباتگیر، ئازا، جوامیر، به دیسیپلین . به لام له نیوه هە مان دالكا حە مەدی—
قادی، كا حە مەدی سەروکانی، كاپیتان قادری، جیگا و شوینی تاییه تی هەبوو .
كا حە مەد تاقه كەسیك بوو له کوماری دیموکراتی کوردستان میدالی قارهمانی پیی
به خشرا بوو . متالایه کسێ زوری له سەر مارکسیزم هە بوو . ئەو ماوهیه كه پاش روخانی
کوماری مەهاباد رای کرد بوو چوو بوه عیراق له گهل کومونیسته کان پیوهندی گرتبوو

زور شت فير بسبوو له سمر خه باتي چينايه تي و نه ته وايه تي بي بي دا ده گرت . شاعير بسوو
شيعري ده گوت و چه ند شيعريكم له شيعره كاني كا حه مه دي ره حمه تي همر له بدير
ماوه و به يادي نه و ليړه ده يان هينه وه .

" كورده هه سته ، پشت ببه سته ، راهه و سته ، توند بسرو
وختي نيشه ، راهه نيشه ، دسته نه ژنو و ره نجسه رو

" گمر چي ميژو ونو ده نوسن ميلله تي كوردي ره شيد
من ده ليم كه متر له جوو نه خان و ناغا بي رو

" نيشتمان دا يكي مه بوو گايان و ناغا چي نه گوت

موشي گمر دا يكي بگين بي شك ده لي نه يه رايه رو

" گمر چي خوشي خانه جه نكي خانسي وابه زياد نه بي
د وژمني مه شهو بيداره و نيمه نوستووين نيوه رو "

روژيك له مه هاباد ره حيمي سولتايينيان ته له فونسي كرد و گوتسي : " يا بسو

خوت يا برادر يكي تر بنيره نه ؟ شهو بيته مه هاباد كاري پيوست ههيه . "

ماشيني علي عجمي د و كانداري سمر و كاني ده چوه سمر و كاني . بو كا ك

حه مه دم نووسي ، گير مه به همر له گهل نه و ماشينه و ره بو نيره . زوري بي نه چوو ماشين
هاته وه و كا حه مه تيدا . له گهل چه ند برادر راوستا بووين و چاوه رواني نهو
بووم . كا حه مه دابه زي و به خير هاتن و ده ستي ده گيرفاني رو كرد . حهوت ته نسي
هينا دهر و داي به من .

— نه و چه په كا حه مه د ؟

— دار ونه دارم نه و حهوت ته نه به . نه و شم به ناوي توله . . . . وه رگرتوه . جا —

چه ند م ليړه راهه گري و چونم به خيو ده كه ي خوت ده زاني . پوله كه لئ و هر گرت .

ده مزانسي ده چي كورج به ثاره قسي ده دا . گونم بچو قاوه خانه ي مه مه دي

سوفي ره سوو . نيستا ديم ده چينه وه مالي . كا حه مه روشت و گمراهه . گوتسي .

— نه ري ته نيك ناده به ي ؟

— بو چته ته نيك ؟

— گونم نه وهك له پيش و كاني عه جه ميك له گوزه يهك هه لېنگووم با پيم بي . ده ي قهي

نا كا ، پيچه كه له بارمه راهه نيم تا تو ده بيننه وه .

حهوت ته نه كه ده او و روشت . پاشان چوپنه مالي نيمه نانمان خوارو گونم :

— ئیستا بچو گاراژ . گیر مه به سوار به بچو هابار . بچو مال ره حیعی سولتانیان .
 بزانه چیان دهوی . یاد داشتی بکه و به یانی و رهوه .
 کا حممه هستا و رویشنت . نیزیکهی سه عات پینجی ئیواری براد مریک هات
 گوتی . " کا حه مه د ئهوه له مه یخانه ی سهرهوهی گاراژ ثاره ق دهخواتهوه ."
 ههستام راست چومه مه یخانه . پرسیم کا حممه له کام دیوه ؟
 یی یان نیشان دام . که دهرگام کرد هوه ئیستکانی ثاره قی به دستهوه بوو قسهی بووسی
 ماموستای نازربایجانسی دهرکرد . که چاوی به من کهوت ئیستکانه کهی دانا . منیش زور
 به توندی ئیستاکه وه بیرم دیتهوه . خووم سهر کونه ده کم گوتم . " جا توش بچو پیاد دهیی ؟
 وه دهر کهوتم . به ده لائی گاراژم گوت که ماشین هه بوو بو مه ها با د خه برم بده یسه .
 چوومه وه مال . سه عات کهوت بوو له گاراژه وه هاتن گوتیان ماشین ههیه بو مه هابار
 چووم سوار بوومو شهو چوومه مالی کاک ره حیم . شهو قسه کانمان کرد و به یانی نان و
 چای مان ده خوار له دهر که یان دا . که دهرگایان کرده وه کا حه مه د وه ژورر کهوت .
 به خیر هاتن و کا حه مه د ته وه چی به چوون هاتووی ؟ .
 — که تو دهنگت دام هاتمه دهر . دوو نانم کرین و به یی یان ملی ریگام گرت و بسه
 شهرکه دا ئیستا ئهوه ده که مه ئیره ."
 کا حممه ره عیته کانی خوئیانی فیر ده کرد که بیگانه که ن . ئاغا کانی مامه ن
 قینیان لی ده بسوه . قهت ده ته نسی له گیر فانی دا نه بوو . ته گهر پولیکی هه بایه
 گورج دهیدا به سندوقی حیزیب . به زحمهت سالی دسته لییاسیکیان بو دهری .

مه ولود نامه

من زور جار ده چوومه سهر و کانی . منداله کانی کاک ئحممه دهرگرم بیون و بابیان
 ده یگوت . " منداله کان هاموو هاتونه سهر دینی تو و من به شم یی یانهوه نه ماوه ."
 جاریک مال دهوله مهن دیک مه ولودیان کرد بوو من رکا حه مه دیشیان بانگ کرد
 تازه مه دره سه ده هاته سهر و کانی . کا حه مه د به مالان دا ده گهرا و تکای له
 خه لک ده کرد که مندالان بنیره مه درسه . یی یان بخوینن . حاجی مه لای گوندی
 له مه ولود نامه دا دستی کرد به ته بلیفات دژی مه دره سه و خویندنی مندالان .
 خوم یی رانه گیرا . به ره چرسی مه لام اووه و گوتم .

— ماموستا زور عه پیه تو د ژی خویندن قسه ده که ی . بوچی ده تانهوی که له که مان
 هه ر له نه زانی دا بژین . ؟ همر نه بی له جه نابی مه لای کوپه د مرس وهر بگرن یه کم
 که س بوه که کیژی خووی نار د و ته قوتابخان و بیی خویند وه . چه ند شیعی حاجی قادر م
 خویند وه و توند به سر مه لا دا هاتم و داوام له خه لک کرد که مند الان بنیرنه مه د ره
 سه و بخوینن .

له نیو مامه شان هیندی قوله ئاغا بو راو وروت تفهنگیان له حکومهت وهر گرتبو
 قاچاخچی یان ده گرتن و خه لکیان وروت ده کرد و ره گهل ژاند ارم ده که وتن و بیونسه
 جاشی حکومهت . ره سووی عبد الصمد و ره سووی خه راه و رحمانی شیلماجاران و
 هی تر . جاریک له سهرو کانی بووم رسووی عبد الصمدی له گهل سی نوکری چه که ار —
 که یشته وی . تازه چه کی وهر گرتبو د مستی کرد بوو به راو وروت . کاک بایزی د ربکesh
 که خزمی کا چه مه د و کابرایه کی کونه په رستوزالم و نه زان و هیچ بوو له وی میوان بو .
 ره سووی عبد الصمدی گوتی : ” بریا لیره م نه دیتبای جا خووت ده دیته وه . تو بوچی
 هه موو ئاغای ئهم ولاتت ده عازاب ناوه ؟ . نازانم توچی ؟ .

— من هیچ نالییم . ده لیم مه به به نوکری عه جه مان . چه ک وهر مه گره فه قیری
 کوردی بی وروت که ی .

— ئه و قسانه ت له بیر نه چی .

— قسه ی زیاد ی مه که . همر ئیستا بانگ کم لیره په تت له ئه ستو ده که ن .

— کاک ئحمه د وه ده نگ هات و گوتی مام ره سوو تو میوانی و ده وای کاری خووت که وتووی
 کاک که ریم بو پیه نابی کیشه ی له گهل بکه ی .

له ساله کانی حکومهتی مهدق دا زور به ی ئاغا کانی مامهش تایفه ی قادری خوینان به
 لایه نگری حیذب ده زانی . پیمان گوتبوون که داوای مه د رسه بکه ن . داوایان کرد
 بوو زور به ی گونده کانی لاجان مه د ره سه یان چوو بوپه . ماموستا کان هه موو کورد بوون و
 سابلاخی . زور به یان ئه ند امی حیذب و له ورپا کرد نه وه ی خه لک دا ده ورپان هه بوو .
 ماموستایه کسی سابلاخی به ناوی صدیقی میزانی کچی کاک ئحمه دی سهرو کانی هه لگرت
 بیانویه کی گه وره که و ته ده ست ئاغا کونه په رسته کان . د ژی حیذب ده ست کرا به
 ته بلیغات . له هه موو گوند قوتابخانه کانیان داخست . به تاییهت بو ماله کاحه مه د

بوو به هوځی سهر کونه و براکانسی کا چه مهديان له گوندي دهر کرد و نارديانسی گوندي
پي به جک له سند ووس . له ديوه خانې ناغايان باس ههر سهر کونه کاچه مه د وړی
حيزب بوو . له پيش و ايان بلاوکرد سووه که من شو کاره م کرد وه . بابسی کيڙه که
هاته نه غده و که چاوی به من کهوت گوتی . " من سهر شور بووم ټابرووم چوه .
به لام زور شوکر که تو شو کاره ت نه کرد وه . " ماوهيه کی زور کاری ته شکيلا تيمان له لاجان
شوشتنه وهی شم کاره بوو .

ټارمحماني به له بان و پولسی تو تن

تازه له زيندان هاتبووينه دهر ، روژيک له چايخانهی مه حمودی قاوه چي د ا
د انيشتبووم د وو کابرای زه لام وه ژورر کهوتن و له قاوه چي پان پرسسی له کاک کهريمسی
حسامی ده که ريپين . مه حمود هاته لام گوتی . " شو د وو کابرايه کاریان به تويه .
با بين بزانه چي پان ده وی . هاتنه پيش و سلاويان کرد وگوتيان ئيمه مالمان له
گوندي (به له بان) ی نیو مامه شان بوه . بارمان کرد وه و چووينه گوندي (ټاده) .
توتنمان هيئا بوه د و خانیه . ئیستا فروشراوه وکاک ټارمحماني ناغای به له بان د راوی
توتنه کهی وهر گرتوه و به شی ئيمه نادا .
— د راوی به شی ئيوه چه نده ؟

— به شی ئيمه چوار سه د تعنه . د هلی به رتيلم د اوه و قهرز د ار بوون و لی ی کرد ووين
به هشتی پاک و نوی پيس ، هيچمان نادا تی . "

قاوه خانه پر بوو له خهک . گوئی پان د ا بوه قسه کان . گوتم د ا زه حمهت نه پي
هه سته سهر پسي . کابرا وهک چه له کهيهک راست سووه . گوتم : " توگه وره تری یا کاک
ټارمحمان ؟ . تو به هيترتی یا کاک ټارمحمان ؟ .

— وه لا نه گمر به وی قسي بسی ، د وو شه ندهی شو به هيضم .
— ده ک د اوه شی ی . بو له نيوه راستی شه قام نايگری وه بهر شه قانی بدهی و پولسی
خوتی لی بستيني . تاکه ی ئيوه هينده خویری وی د ده سته لات د ه بن ؟ . ئیستا له کوئی
په ؟ "

شهوه له د وکانسی ميرزا رحماني مه عروفیه .

ههستاام له گهل کابرا چوو مه د وکانی میرزا رحمان . سلاوم کرد و چایه کیان هئینا به کاک ئارحمانم گوت . " د راوی توتنی ئهوفه قیرانه بو ناد هی؟ ژن و مند الیان له به ر هه تاو سوتاوه توش ههقی خوین ناد هیه ی؟

— پیم قهرز دارن
کابرا گوتی . " هیچت پی قهرز دار نیم . ئه گهر مالم باری کرد وه هه موو حیسابیکت لست گیراومه وه . "

گوتم کاک ئارحمان منیش ره عیبت بووم و مالم له گوندی بوه . ره عیبت قهرز دار بی ئاغا تا قهرزه که ی به زیاد یه وه لی نه ستینی ناهیلی بروا . توش ئیستا به شه د راوی خوئی بد ه یه و ببریته وه .

— جا به تو چی خوتو وه کیلی ئه وان نی؟

— ئه وه قسه ی زیاد یه . له بهر خاتری میرزا رحمان هیچ نالیم . به لام د راوی کابرا باشه که نه یگیریه وه . مه حمود حله ب له و به ره وه هات و گوتی . " باهم کاک ئارحمان تا که ی ئهوفه قیر و هه ژا ره ده روتیننه وه . بو پولی کابرا ناد هی؟ بو خوت سوک ده که ی؟ " زانی تینی بو دی گوتی . " له گهل د و خانیه هیشتا حیسابم نه کرد وه . سبه ی پولسی وهر ده گرم . با سبه ی بیته ئیره له کن میرزا رحمان حیسابی له گهل ده کهم . "

هه ستام و پسوله یه کم بو حه مه ده مینی ئیمامی سند و قدری د و خانیه نووسی که پولی توتنی ئه وکابرایه بگیریته وه و نه یدا به کاک ئارحمانی به له بانئ .
نوسراوه کهم نار . له وه لام دا نووسیوو یه وه که ئارحمانی به له بانئ د وینی حیسابی کرد وه و ته واو د راوی وهر گرتوه و هیچی له د و خانیا ه نه ماوه .
پرسیم له کوئی ده بی؟ .

گوتیان له کاروانسه ری سولتان د ابه زیوه . یه ک د وو براد هری گورج و گولم بانگ کردن و گوتم بچنه د هرکی کاروانسه رای سولتان . ئه گهر ئارحمانی به له بان هاته د هر لپی دهن . بو خوشم چوو مه حه سار و ئه گهر چوووم نوکه ره که ی ئه سی زین ده کرد . گوتی :

— چاک هاتوو، سه گباب خه ریکه رابکا .

له د هرکا راوه ستام تا د یته دهر . له و کاتته دا ئاجودانی ژاندارمه ری هات . سلاوی کرد و پرسى بولیره راوه ستاوی؟

— ئارحمانی به له بان چوار سه د ته منی له سه ره چاوه روانم بیته دهر لی ی بده م و لی ی بستیم .

— بوله ژاند ارمه شکایه تت نه کرد وه ؟ .
 — ژاند ارمه چی؟ بو خوم ئیستا بزانه چونی لی ده ستینم ؟ .
 — ئەو رو هیچم وه گیر نه کهوتوه ده تهئم دهیه ده چم لی ی ده ستینم کیشه ن نا بسی .
 قسه کهی حیسانی بوو . ئاجودان پینج قرانیسی وەر ده گرت . گوتم : " باشه به لام
 ده بی ده تهئیش لهو بستینی ."
 — ئو کی هیچ ؟ . واته ئەو همر قسهی لی ناگری .
 پسوریا ئاجودانی ژاند ارمه چوه سەر زوری بی نه چوو بانگی کردم . وه ره پوله که
 وەر گره " .
 — نا یه م خوت بوم بینه خواری
 پسوریا چوار سه د تهئنی هینا خوار و گوتی : " پازده تهئم لی ئهستاند وه به لام —
 که مه به شی ئەوروم ناکا . توش بیکه پازده ته ن " . پوله کهم دایه و ئەوی دیکه شسم
 داوه به خاوه نی و پیم گوت به سه ، چیدیکه مل بو زولم وزور راهه کیشن ."

به ره و فستیوالی لاوانسی جیهان

له به هاری سالی ۱۳۳۲ حیزیسی ستوده ی ئیران بو یارمه تی به حیزیی دیموکرات
 عبدالرحمانی قاسملوی وه که کادری سیاسی نارده مه هاباد . له پیش قاسملودا
 کابرایه کی دیکه ی نارده بوو کریکاری کارخانه ی چیت سازی تاران بوو . ئەو زور شاره زای
 تاییه تیه کانی ناوچه نه بوو ، پاشن چهئند مانگ چوو وه تاران رحمانی قاسملو هات .
 ره حمانی قاسملو کئی بوو؟
 عبدالرحمانی قاسملوو کوری مه مه د ئاغای وسوق خه لکی ورمی و باوکی یه کی
 له خاوان ملکه قورسه کانی ورمی و ده ورو به ر بوو . مه مه د ئاغای به پیاویکی کورد
 ونیشتان پهروه ر ناسرا بوو . له سه ر ده سی دیموکرات دا ، رحمانی قاسملوو له ورمی
 له گهل لاوانسی فیرقه ی دیموکرات ده بسی و پاشن ته واوکردنی خویندنی نیونجی
 ده چیته پاریر بوخویندن . ئەوده م له مه جلیسان زور باسی ئەوه ده کرا که
 مه مه د ئاغای وسوق کوره کانی هه موو نارده ته ده ره وه بوخویندن و تاقه کوردیکه

ئاوا به كوره كانی ده خوینی . قاسملوو له پاریس له گهل ته حمه دی برای دست به خویندن ده كا و له گهل هیندی كوردی به شه كانی تری كوردستانی ده بیته ناشنا و له ئاخردا له گهل نورالدین زازا و چند كوردی دیکه كومه له ی خویند کارانی كورد له ئورویا پیک دینن . پاشان هر دووک برای قاسملوو (محمد و رحمان) ده بن به شهندی امی حیزی توده ی شیرن . شیر جسی شه سکهندی ده چینه پاریس و ده لسی كوردی هر ولاتیک پیویسته له گهل ریکخراوی خویند کارانی شهم ولاته خهبات بکا . له سه ر بنج و بناخه ی شه تیئوریه چلکنه که گویا كورد ناشی ریکخراو و حیزی سه ره خوی مارکیستی یا خو کومونیستی شه بسی ، شهوانیش واته قاسملوو کان ، به یانیک سه ر ده کهن و به کتی خویند کاران كورد شه له ده شه شیننه وه . تاسالی ۱۹۵۶ که جاریکی تر هیندی لای نیشتمانیه وه ری كورد، كومه له ده سه زریننه وه . رحمان و شه حمه دی قاسملوو له ئورویا ده چنه نیو ریکخراوی خویند کارانی شیران) سه ره به حیزی توده ی شیران پاشان که ده وله تی شیران شهزی خویند کاری له قاسملوو ده بری حیزی توده ی شیران ده بهینیه چسکو سلواکی و له وی خویندن ده ریژه پی ده ده . پاشان له سالی ۵۲-۵۳ دا که جولانه وه ی ده زی تیمپرالیستی له شیران دا پهره ی ده گرت قاسملوو هاتبو وه شیران و له تاران له حیزی توده دا کاری ده کرد وههتا شه ده م که وهك کار ریکسی حیزی توده نه هاتبو مه هاباد هیچ پیوهندیکی به کورستانه وه نه بوو .

سالی ۱۹۶۰ له گهل رحمانی قاسملوو له برلین له کونگره ی کومه له ی خویند کارانی كوردا له ئورویا به شدار بووین . کامران به در خانیش هاتبوو . له گهل قاسملوو چاک و خوشی کرد و که ناسی گوتی . " تو جاریک کومه له ی خویند کارانی كورد تیکدا . له وه لام دا گوتی . " میرم شه من نه بووم کاکم سوو " .

ده یاره قاسملوو باشتر له کار وباری حیزی ده زانی و له شانه کانی حیزی توده دا کاری کرد بوو . به لام شه وه ی باسی نه کرا بایه مه سه له ی كورد و یا نه ته وایه تی بوو .

له مانگی جوزهر دانی ۱۳۳۲ (۱۹۵۳) بو پیشوازی له فیستیوالی چواره می لاونی جیهان و به شداری له فیستیوالی لاونی سه رانسه ری شیران لاونی مه هاباد و ده ور و بهر کونونه وه په کی گه وه و شاهه نگیان له ده وه وه ی شاری مه هاباد له باخی میکائیل پیک هینا . هر شه ورژه کومیه ی شاری مه هاباد به به شداری نووسه ر و کاکسولتانی حاجی باغری تالا و

و کاک سولتانی حاجی باغری تالا و له ماله میرزا که ریعی وه یسی کویونه وهی هه بوو . کاتیک لاوان بهرو شوینی شاهنک دهرن فرماندهی له شکر پولیک سمر باز به سهروکا - یهتی سمر گورد رادپور سهروکی دژبان بو بلاوکردنی شاهنگی لزان ده نیری . تازه دی شاهنک دستیی بکا سمر بازگه مارویان ده دن ؟ تهقیان لی ده کن . قوتابیهک به ناوی ح سه سنی ره مهزانی وه بهر گولله ده کهوی و ده کوژی . یهک دوو کس وه بهر دستت گرویان و سمر بازان ده کون و لی یان ده دن . لاوانسی مه هاباد ترمس کوژراوه که و لاشهی کوتراوی محه ممدی رهوشه نفیکر له سمر داره مهیت داد هنین و بسو نیو شار ده گهرینه وه .

ئیمه له کویونه وه دا بووین ته قه هات . گوتمان ته قه له لاوان کرا . من و رحیمی ره حیعی سولتانیان وه دهر که وتین . له پیش ستادی له شکر که یشتینه ترمسه کان له سمر شانی لاوان بوون و خه لک ههله شکوت بوو . من وعه ولای ئیسحاقسی و ره حیعی سولتانیان که وتینه پیش خویشاندان و دروشمه که بوو به وه (موجازاتی قاتلین) . به جاریک خه لک ده یگوته وه . روشتین تا چرا بهرق و گه راینه وه به و مه بهسته که لاشه - کان به رینه پیش عه دلیه . له پیش مزگه وتی هه باساغا به جاریک ئازان و سهر باز خویشاندانیان په لامار دا . له مناوه دا ئازایه تی ئامین ی کیژی حه ممدی مه ولود بهر چاو و جیگای سوپاس بوو . له پیش مزگه وتی هه باساغا خوی وه بهر سمر نیزه ی سمر بازان دا که ده یانویست له ته رمه کان بده ن . بوو به راکردن و بلاوه . هیندی له لاوان ترمسه کانیاں دانهنا و هاتینه خوار تا بهر دهرکی ستاد . لهوی هیره شه که توند بسو مهیته کانیاه لی ئمستاندین و دست کرا به گرتنی برادران و نیزیکهی حه فتا که س گیران و برد یانین بو شاره وانسی . له بهر دهرگای شاره وانسی من به سهروکی شاره وانیم گوت . " منیان بو هیناوه ته ئیره . من خه لکی نه غه دم و ئیستا که یشتوو مه مه هاباد وه پیش خویان داوم . " گوتی برو کس کاری به تونسیه . ئیتر ماشین هه بوو بو نغه ده سوار بووم و هاتمه وه نه غه ده . له مه هاباد لافاوی سکالا و ئیعتراز ریکخرا . نیزیکهی سه کچ وژن چوونه تیلگرافخانه ی مه هاباد و دانیشن و تا ئازادی گیراوه کان نه هاتنه دهر . له نه غه تیلگرافی سکالا و پشتیوانی له لاوانسی مه هاباد مان به سهدان کس ئیمزا کرد و داوای سزا دانسی قاتله کانمان ده کرد . دوو روژ دوا ی که رانه وم له مه هاباد کاک سولتانی حاجی باغرهاته نه غه ده .

سولتانغا له راپهرینی وهرزیرانی بوکان و شامات دهور، هه بوو . ئه ویش گونده که ی خوی به جی هیشت بوو هاتبوه مه هاباد . پاش روود او ی مه هاباد ویستبوویان بیگرن . رای کرد بوو هاتنغده . نیزیکه ی دوو حسه وتوو زور خوشمان را بوارد . روژیک بریارمان دا که بچینه شاری سنو و میوانسی شیخ مرفبین . ئه زو کاک سولتان و مسته فای ئاغا - مچه جید و سدیقی عه لائی سواری ئوتویوس بووین و چووینه سنو . به دوای ئیمه دا ژاند ارمه ری نه غه ده ته لیفونی کرد بوو بو ژاند ارمه ی سنو که نه هیلن له شنو - بمیننه وه . که یشتنه سنو و چووینه مالی شیخ مرف له مال نه بوو . گوتمان له دوای بنیرن بیته وه میوانسی هاتوون . چووینه موسافیرخانه و نارمان گیلایان بو هینانین . خه ریکی گیلایان خواران بووین دوو ژاند ارمه په پدا بوون . گوتیان هاتوون هه موو تان بیته ژاند ارمه ری . همستاین و چووینه ئیداره . ئه فسه ری ژاند ارمه به خیر هاتنی کردین وگوتی : " ئاغای حسامی ئه مرمان بی کراوه که ئیوه ته شریف بهرن ونابسی شه و لستیره بمیننه وه . "

- زور ئه مریکی بی جی یه . ئیره ئیرانه . ئیمه ش بیگانه نین . به تایبه ت من هه وال دهری روزنامه م و که سناتوانسی پیشی هاتوو چوی من بگری . له م چه قه وکیشه دا بوم ژاند ارمه یه هاته ژووور . که چاوی به کاک سولتان کهوت قوت بوو .
 " ها ئاغای سولتانی شیخ ئاغایسی ئه وه لیله چده که ی؟ که یفت چونه ؟ "
 کاک سولتان سه ری هینامه بن گوئی وگوتی : " کیشه مه که بابرۆین . ئه و سه گبابه له میاندا و بوو . ئاگای له ده وسیه ی میاندا و هه رای شامات هه یه . ده م گرن ئه ویشم لی زیند وو ده که نه وه . دست هه لگره با برۆین . "

دام نواند . گوتم باشه به لام ئیستا ماشین نسیه چون برۆین ؟ .

- تو ماشین په پدا ده که ی . تکایه شه ولیره مه میننه وه .

وه دهر کهوتیف و هاتینه گاراژ . به عه ولا سوار - م گوت ماشینیکم بو په پدا که تا نه غه ده . عه ولا سوار هاوری په کی حیزی و تیکوشهر و خاوهن گاراژ بوو . گورج ماشینی هینا و سوار بووین شه و هاتینه گوندی (له واشلی) میوانسی میرزا ئه حمه دی زه ناویری بووین . به یانی به سهیران هاتینه وه نه غه ده .

سه فہ ریکی میژ و ویسی

مانگی جو زہر دانی ٹہو سالہ کومیتھی مہ ہاباد بریاری دا بہ سہرو کایہ تھی
 دہ ستھی نوینہ رایہ تھی لاوانسی کوردستان، بو بہ شداری لہ ٹاہہنگی فیستیوالی لاوانی
 سہ رانسہری ٹیران 'بچمہ تاران و لہ ویشہوہ بو بہ شداری لہ چوارہ مین فیستیوالی -
 لاوانی جیہان دا بچمہ بوخارست پئی تہ ختی کوماری دیموکراتیکی رومانسی .
 لہ نغہدہ مستہ فایٹاغا مہ جیدمان بہ بہر پرسی کومیتھی سندوس دیاری کرد
 خوا حافیزیم لہ ہاوری پان کرد و چومہ مہ ہاباد . لہ مہ ہاباد دہ ستھی نوینہرا
 یہ تھی کہ ۹ کہ س بووین لہ مالہ غہ نی بلوریان کو بووینہوہ و رحمانسی قاسطوہات
 بہ بونہی سہ فہرہوہ پیروز بایسی لی کردین و گوتی :

- ہیوا دارم سہ فہریکی سہر کہوتوانہ سی، ٹہوپہری چالاکی و دیسیپلین نیشان
 بدہن . بہر پرسی دہ ستھی نوینہرایہ تھی کاک کہریمی حسامی یہ . بہ ٹامینی کیڑی
 حہ مہدی مہ ولودی گوت: پیویستہ بہ پئی ٹیجازہی کاک کہریم بوہیچ کوتی نہ چی و
 ہمر لہ گہل ٹہو سی . کاک کہریم لہ تارانہ وہ دہ چیتہ بوخارست و ٹیوہ ش دہ گہرینہوہ
 بہ منی گوت لہ تاران ہاوری صادق وہ زیری دہ بینی و رینوینی تان دہ کا ."

روژی رویشتنمان لہ ترسی ٹہوہ نہ وہک د ژبان پیشمان بگری بہ رنامہی ٹاہہنگی
 بہری کردنمان تیک دا ، بہ ہیدہنگی سواری ٹوتوبوس بووین و چووینہ تاران .
 لہ سہرانسہری ٹیران لاوانسی سہر بہحیزی تودہ بو فیستیوالی میللی ہاتبوونہ تاران
 و بہرنامہ ی جور بہ جوری باش و بہ کہلک ریکخرا بوون . ٹیمہ یان دا بہ مالیکی تورک
 لہ باکووہ ہاتبوون . چوار برا بوون و ٹاسنگہ ربوون . مالیکی گہورہ، خیزانیکی باش و
 میوانگر وکومونیست . بیجگہ لہ مند الہکان ہموویان لہ باکوگہورہ ببوون . زمانیشیان ترکی
 ٹہو بہر بوو .

روژی کردنہوہی ٹاہہنگی فیستیوال لہ تالاری سہدی من بہ ٹہندامی دستھی
 سہرو کایہ تھی فیستیوالی میللی دیاری کرا بووم و شوینی تایبہ تیم بو دیاری کرا بوو .

کاتسی نوره وتاری من هات به را نک وچوخه ی کوردی همستام و له سمر نه خوینده واری و بی به شی لاوانی کوردستان و سته می نه ته وایه تی و به شداری لاوانی کورد له خه باتی دژی ئیمپریالیستی و جنایه ت و تاوانی له شکر و ژاندارم له کوردستان قسه م کرد . باسی کوژرانی حسه سهنی ره مه زانیم کرد و گوتم کوردستان تا قسه جیگای ئیرانه که له پیناوی شاهنگی فیستیوال دا خوینی داوه . وتاری من به چه پله و بژی کورد و کوردستان به که رمی پیشوازی لی کرا .

به لام همر شهود هم همستم به وه کرد من که باسی کوردستان ده کم خه لک همر به مه هاباد و ده ور و بهر له کوردستان ده گن . چونکه ده سته ی نوینمراهیه تی لاوانی کرمانشان و سنه به جیا هاتبوون و همر باسی کوردیان نه ده کرد . باسی حیزی دیمو کراتیش همر له گوری دا نه بوو . له سمر شهومه سه له یسه له ماوه ی سه فهر داله بوخارست و موسکو وله تغلیس له گهل شووینسته ئیرانیه کان کیشم لسی په یدا بوو .

روژی هه وه لی مانگی که لاویژی ۱۳۳۲ (۱۹۵۳) ده سته ی نوینمراهیه تی لاوانسی ئیران له نیو بهریکردسی هه زاران لاوی کیژ و کور و خه لکی تر به ئوتو بووس به ره و جلغا سنور یه کیتی سوویتی که وتسه ری . خه بهر د را بوو به شاره کان له هه مووی خه لک هاتبوونه پیشوازی کاروان . شهوله ته وریز ماینه وه و به یانسی نیزیک نیوه رو که یشتینه سنور و له جلغا له پرد په رینه وه و که یشتینه یه کیتی سوویتی . له جلغا شیرنی ومیوه یان - هینا و پاشچه سانه وه سواری قسه تار بووین بو ئیره وان . له ئیره وان هه زاران که س هاتبوونه پیشوازی وشه ومیوانسی کوموسومولس ئهرمه نستان بووین . به یانی دیسان به قه تار که وتینه ری و د وای نیوه رو که یشتینه باتوم . شاریکی سمر دهریا گهرم شه دار و جوان . له ویوه سواری پایور بووین سوچس و سوخوم و یالتا . به داخه وه یار دا شتی روژانه و ناوی شوین و سمیرانگا و چاو پیکه وتن و شه وانهم که نووسیووونه وه له گهرانه وه دا سه ریان تیدا چوو همر شه و نده ی له بیرم ماون لیره دا ده یانگیرمه وه .

جهانگیری شه فکاری سمر وکی ده سته ی نوینمراهیه تی لاوانسی ئیران له (یالتا) که یشته ئیمه . له یالتا وه سوار پایور بووین و به ره و له نگرگای (کوستانزا) له رومانسی که وتینه ری . سه فهری چه نده شه و ورژی دهریا ش خوشی و ناخوشی خوئی هه یه . له کوستانزا پیشوازیه کسی که رم مان لیکرا و سواری قه تار بووین بو بوخارست . بی ته ختی رومانی و شوینی فیستیوالی چواره می لاوانی جیهان . له بوخارست جیگا و

شویمان بود یاری کرا . بهرنامه‌ی شاه‌نگی فیستیوال و چاو پیکه‌وتنی دسته‌ی نوین‌ها
 یه تی لاوانی ولاتانی دیکه و بهرنامه‌ی خواردن و هاتو چومان بود یاری کرا و هر یه که
 نوسخه‌یه کمان درایه . روزی که فیستیوال دست یی ده کرا من جلی کوردیم له بهر کرد بو
 یهک د وو فارس که گویا حیزیش بوون ، گوتیان ئیمه هه موو ئیرانین و ئم جلسه‌ی تو مانای
 جیاوازی ده دا و خوت به جیا ده زانی . لیمان بوو به کیشه و جهانگیری شه فکاری هات
 گوتی : " هاو ریمان نوین‌ه‌ری لاوانی کورده . پیویسته جلی میلی خوی له بهر بکا . ئیوه
 هه قتان نیه له و باره و هر مخنه بگرن . " پاشان به منی گوت : " تکایه چونی ده توانی بو
 ناساندنی میلله‌تی کورد کار بکه . بهرنامه‌ت بو داد نیم که له رادیو بوخارست به
 کوردی قسه بکهی . بو هه موو چاو پیکه و تنیک له گهل لاوانی ولاتانی تر له گهل ئیمه ده
 و به جلی کورده وه . "

له بوخارست له گهل دسته‌ی نوین‌ه‌ریه تی لاوانی عیراق بوومه ئاشنا . د وکتور نه
 نه زیبه د یلمی ، دارا رهشید جودت ، ره ئوف مه عرف و هی تر . ره ئوف مه عرف له
 سلیمانسی ئادرسی کتیفروشی (گه لاویژ) ی دامی و بریارمان دا نامه بو یه کتر بنوسین .
 که چی سالی ۱۹۵۸ که چوو مه سوله یمانی ، چومه کتیخانه که . پرسیم کاک -
 ره ئوف مه عرف ده وی . گوتی : " فه رموو خوم . لای و ابوو پاریکی زورم هیناوه و کتیب
 ده کرم . گوت من که ریمی حسامی - م له بوخارست پیکه وه بووین و ئادرست دا بوو می
 ویستهل و یکت لی بکم . "

- ئا . . . عه فووم بکه . . من نه بووم — من نه چوو مه ئیورویا . !
 چاووم به هه ژاری شاعیر کهوت . باسی ولاتمان کرد . بریاری دا که له گهل ئیمه بیته وه
 ئیران . من به جهانگیری شه فکاریم گوت و شه ویش له گهل لاوانی یه کیتی سوویت باسی کرد
 بوو که هه ژار له گهل ئیمه بگه ریته وه . پاشان نازانم چون بوو له گهلان نه هاته وه .
 له بوخارست دا وایان کرد له رادیو و تاریک بخوینمه وه . وتاره که م له باره ی وه زنی
 فیستیوال و پیشکه‌وتنی رومانی و یی به شی گه لی کورد و به تاییه ت لاوان به فارسی نویسیو
 براد هر یکی ئیرانی (تاظمی) که له وی ده یخویند و ناسیاری قاسملوو بوو ، قاسملوو نامه‌ی
 بو نویسیوو ، وتاره که ی کرد بوو به رومانی . من به کوردی وتاره که م له رادیو بخویند وه و به
 رومانیش و هر گه راوه که ی بلا و کرایه وه .

روژیک له بوخارست بووینه موزه . له ده فته‌ری یاد داشتی موزه به کوردی ده م

نووسی . د وو کس له ئیرانیه کان که د پیتیان من شتیک د نووسم گوتیان . " ره فقی
مه سئولی ئیمه نووسیو په ئیتر پیوستناکا تو بنووسی . "

من به کوردی د نووسم

— یانی چی ؟ مه گهر ئیمه هموو ئیرانی نین ؟

— نه گهر هموو ئیرانین وهره بزائم د زانسی من چیم نووسیوه ؟ .

روژی ۲۸ی که لاویژ را دیو خه بهری د ا که شای ئیران رای کرد وه و له ئیران د اوای
ریژی می جه مهوری د ه کری . بوو به شایی و لوفان و د سته ی نوینه رایه تی ولاتانی جیاواز
بو پیروز بایی د ه هاتنه لای ئیمه . به په له او امان کرد که بگه یینه وه . روژی ۲۸ی مانگ
سواری قه تار بووین ، به ریگای سوویتا د بهره و ئیران که وتینه ری .

له بوخارست به هه لکه وتوشی کوردیک بووم خه لکی سنه و له کاتی شمیری په که می
جیهانی که وتبوه رومانی و گیرسا بووه . به لامه ویش همر پینه چی بوو . من هه ول جار بوو
د ه چوومه ئورویا . هیندی شتم چایی د ه که وت پیم سهیر و ته نانه ت عه بییش بوو . وه ک
شالواری د هلنگ کورت ، یا به سته نی خواردن له سمر شه قام ، یا ماچ کردنی کیژ و کور له
شه قام وله به چاوی خه لک .

له کاتی رویشتن د ا بو بخارست چه نده شاد بووین له گه رانه وه د ا سهد شه ونده .
خه بهرمان زانیوو شا رای کرد وه و چوته ئیتالیا . که یشتبووینه مولد اوای له پر را دیوی
قه تار رایگه یاند خه بهریکی گرینگ . قوتبووین و گویمان هه لخت . گوسی له ئیران
کودیتا بوه . مصدق گیراوه . ریکخراوه کانی حیزی توده که وتوونه بهر په لامار و هه زاران
که س حه پسرکراوه . به جاریک توی خه مخه فته باری . شاییمان لی بوو به شین .
قه تار ریگای خوئی بری و شه و چووینه کی یهف . روژی د وایی چوینه موسکو . له موسکو
کوچان کردینه وه و گوتیان . " وه زع له ئیران ئالوزه . شا گهراوه ته وه . ریکخراوه دیه وکرا
تیه کان که وتوونه بهر په لامار . شه وکه سانه ی نایانه وی بچنه وه ئیران و د ه خوازن بچنه روژ-
ئاوا لیوه وه د هیان نییرین . شه وانهی د ه یانه وی زوو بچنه وه ئیران د یسان راست بوو
تارانیا ن د ه نییرینه وه . "

د یار بوو جیا یان کرد بووینه . شه وانهی حیزی نه بوون سواری فروکه یان کرد بوون
و راست بوتاران . ئیمه . ه که س ما بووینه وه . بوم هر که وت شه فرادی شه وتوه اتبونسه
فیستیوال که نه ک همر پیشکه ، توو نه بوون به لکوو کونه په رستوخه را بییش بوون .

یه کیکی ئیسفه هانی ته خته نمرد و شه ترنجیکی که لاوانی سنه نارد بوویان بو
 فیستیوال و شتیکی عهنتیکه و نهیاب بوو، د زیبوی نهیدا بوو به کومیتهی فیستیوالسی
 لاوانی جیهان . ئەوانهی ماینه وه له موسکو گهلیک جیگای جوانیان پی نیشان داین .
 چووینه موزه ی کرملین، موزه ی دیاریه کانی ستالین، موزه ی جل و بهرگی ژنانی پاشاکانی
 روسیا، باخی وه حشی موسکو، کارخانه ی ماشین سازی و شوینی دیکه . له موسکو د اوایان
 کرد که له رادیو قسه بکهم . وتاریکم له سهر وه زعی کوردستان، د واکه وتوووسی بسی
 به شی و نه خوینده واری و سیاسه تی زولم و زوری ریژیمه کانی ئیران، خوینده وه . بسی
 ئەو شتانه مکرد که له یه کیتی سوویت دیتوو مانه . روزی د وایسی پاکه تیکیان بو هینام
 ۳۷۰ روبلی تیدا بوو .

جهانگیری ئەفکاری له موسکو گوتی . " ره فیق تو له کوردستان زور ناسراوی .
 وه زعی تو له ئیران باشن باسی . ئەگه ره د خوازی لیره بعینه وه بخوینه .
 گوتم . " له م وه زعه د ژواره د لیره نامینه وه . ده گه ریمه وه بو ئیران . له موسکو به
 قه تار برد یانین بو ستالین گراد . د وو روز له ستالین گراد بووین . ویرانی شار شوینی
 شهر وگه مارو دانی له شکری فاشیزم و کار خاتهی ته راکتور سازی ستالین گراد مان بینی .
 له ستالین گراد وه سواری پاپور بووین، به وولگا دانا بهندی وولگا دون که تیکه کرا
 وه ته وه . ئەوه ی له بیرم مابسی پاپور له ههشت چهوز وه سهر د هکوی و له چواران دیته و
 خوار و ده چپته وه نیو چه می دون . وا درست کراوه پاپور د چپته نیو چهوزی
 یه کم . ئەو توماتیک د مرگای چهوزه که د اد خری و د مرگای پیشه وه ی د هکرپته وه و ئەبو له
 چهوزی پیشه وه دیته نیو ئەم چهوزه که پاپوری تیدا یه . به ههشت ده قیقه پر ده بسی .
 که پر بوو پاپور سهر د هکوی و ده گاته بهرامهر چهوزی پیشوو . د یسان د مرگا له پشته وه
 قه پات د هسی و د مرگای پیشه وه د هکرپته وه و پاپور ره سهر د هکوی . بهم شیوه له ههشت
 چهوز ده چپته سهر و پاشان دیته وه خوار و به چه می دون د د هروا بو روستوف .
 له روستوف سواری قه تار بووین بو شاری گورکی . ئەمشاره ی که لینینی مه زن لی ی
 له دایک بسوه . روزیک له وی بووین و پاشان چووینه تغلیس . له تغلیس من جلی کوردیم
 له بهر کرد . د وو کوردی تغلیس که ماموستا بوون هاتنه لام و برد یانم بو مالی خویان و
 چه ند کوردی دیکم لی هالان . به لام به داخه وه زور کم لیکتر حالی ده بسووین .
 ئیواره یک به قه تار له تغلیسه وه که وتینه ری لای به یانی بوو گه یشتینه باکو پی تمختی

تازد بايجانى سوويتى . تالاي ئيواره له باكو گيرايانين . هيندى ديارى و شتمان كرى
من داوام كرد كه كورده ئيرانيه كان ببينم . گوتيان : " له باكونين و چوونه مهرمخستى
داواي نيوه رو سواري پاپور بووين به دهر ياي قهزوين دا به رهو بهند هر په هلهوى .

گه يشتنه وهى ولا تو ههلوستى كود يتا چى يان

شهوله بهر شهپولى به حر و ئالوزى نه مانتوانى بروين و لهنيو دهر يادا مابينهوه .
پاپورى ۷ . ههزار تونسى وه ك بيشكه له سمر ئاو جولانهى ده كرد . ههموو دهر شانوه .
هيچ نه ده خورا . كاپيتان رايگه ياند كه ناتوانين بروين . به يانى كه همستايين چه ند
گه مى نه جات هاتبوون و له دهور و بهرى ئيمه راوستا بوون . به يانى روشتين و لاي
ئيوارى گه يشتينه بهند هر په هلهوى .

له لهنگر گا سمر باز چاوه روانيان ده كرد . يهك يهك كه دا به زين پاسپورتسه
كانيان لى وهر گرتين . پاشان برد يانين بو فسه رماندارى نيزامى . ده ژوريكيان كرد
ين و يهك يهك بانگيان ده كرد ين له پيش دا سمر و سميليان به مه كينه د هتاشين و
ههر كس به گوهره شانم بر يكيان لى ده د اين و ده ژووره كه يان ده كرد ينهوه . ههسرچى
پيمان بوو له ديارى و ليباس و پول و نوسراوه لى يان ده ستاندين و له وى كو يان ده -
كرده وه . كه نورهى من هات فرماندارى نيزامى وهك له بيمر بستى سهرهنگك نه سيري بوو
دوو زلله لى دام وگوتسى : " ره فته بودى ملا مسته فارا بيا و رى ؟ " . به وندى من
رزگار بووم . يهك دوو گورانى بيژمان له گه ب بوون . سمر يان تاشى بوون لى يان دا بوون
پاشان هينا بوويانن كه گورانى بو سمر بازان بليين . بيجگه له وانه جنيولا تاو به زنه كانى
له گه مان بوون باسى ناكرى . هه موويان تا روژ له ژووريك كرد بووين بى نان وئاو و سى
سيغار . جا لهم حاله دا يهك له خانه كان ده يگوت . " رفقا اعتراض كنيد " .

به يانى روت و برسى و سمر تاشراو سواري كاميونى ئهر ته شيان كرد ين و بو رشت .
له وى برد يانينه سمر باز خانه و ده ژوريكيان كرد ين . برسپه تى و به تايهت بى سيغارى
هه رشى هينا بوو . من هاته دهرو له و كاته دا سهرهنگيك تى ده پهرى . بانگم كرد .
گوتم : " جهنا بى سهرهنگك ئيمه ئيرانين . به ئيجازهى ده وله تى و مخت چوپينه فيستيوال .
پانرخه بهرى كود يتا خو مان گه راوينه وه . ئيستا دوو روژه بى نان و ئاو و سيغار ئيمه يان

راگرتوه وهیچیان نه داوینی . دووسر بازی بانگ کرد وگوتی برون : " نان و دووسه وه ته تری و دو بوخچه سیفاریان بو بکرن و زوو بویان بینن . "

له وکاته دا من قسم له گهل سه ره ه نگ ده کرد، سه روانیکی شترته شی هات . گوتی — تو کوری ؟

— به لی کورم

— منیش کورم و خه لکی سه هاباد م . ئاخو تو چیتله ئورویا د ابوو .

— پیما ابوو ده نیری نان و پیخورمان بو بینن . جا وه ختی ئهو پرسیاره یه ؟

به سه بازه کانی گوت زوو برون وهرنه وه . زوری پی نه چوو نان و دو سه وه ته تری و دو بوخچه سیفار هاتن . دستم کرد به دابه شکردن . به جاریک (بژی کورد) سالونی پر کرد . له وی سواری کامیونانیاں کردین و بو تاران . ئیواری گه یشتیینه تاران و برد یانین بو فهر مانداری نیزامی . یهک یهک ناو نیشانیان ده پرسین و لیکیان جیا ده کردینه وه . ئیمه ه ؟ که سیان برد بو شوینیکی دیکه . پاش دوو شه ووروزان به یانیهک دوو ئه فسه ر و گرویان هاتن . گوتیان : " ئهوانه ی ناویان ده خوینینه وه ئازادن . بین ئیلتزام بدهن که له تاران نه چنه دهر . "

من نه فهری ۳ ی بووم بانگیان کردم . چووم نوسیم که به پی ئیجازه ی فرماندا نیزامی له تاران ناچه دهر . وهک سلقی روت به تای کراسیک و شالواریک سهر تاشراو وه دهر که وتم . بچه کوئی ؟ چی بکه م ؟ کس نا ناسم قرانیکم پی نیه ناویرم هیچ له که سه برسم . رسمیان له روزنامه کان دا چاپ کرد و وین سهرو سهیلمان تاشراوه . بی بهر نامه ده سهرامه وه ، له شه قاضی سهعدی گویم له ده نکیکی ناسک بوو به ناوی (ره فیق . . . ره فیق . . .) بانگ ده کا . نهم ویرا ئاور بده سه وه . پانرجه بند ههنگاو له پشته وه باسکی گرتم وگوتی : " ره فیق من با شما هستم) . واته له گهل توومه . ئاورم داوه وگوتم : " من توناناسم . بیگومان به ههله چووی . "

— نا به ههله نه چووم . تو ئه ره فیقی کوردی له فیستیوالی میلی دا له هه یهته تی ره ئیسه بووی . وتارتدا . جلی کوردیت له به ره بوو . چوو یه بوخارست . پی شه ره فانسه سه ریشیان تاشیون . "

نیشانه کانی راست بوون . گوتم : راسته . به لام وای لی هاتوه مروف ناویری لای کس قسه بکا .

- ئىستا بۆكۈى دە چى ؟ . من خوينكارىكى ئىسغه هانىم . ليره دە خونىم . يەكى دىكەم لە گەلە . دە توانى بى يە مزله كەى ئىمە .
- سوياس . دە مەوى بچمە مالە عەلى قازى . بەلام ئادريسه كەم نە ماوه و شارەزاش نىم .
- من بە مالە كەيان دە زانم . با پىكەوه بچىن . پاشان دە چىن كراس و شالوارت بۆ دە كرم .
- چوینە مالە كورى رە ئى . گوتيان ليره نەماوه چوتە وه مە ھاباد . گوتى : .
- كە وايە با بچىنە مزله كەى من . جىگای تۆ دە بى . ژوورە كەمان گەورەيە .
- نا . دە چمە موسافىر خانەى فىردەوس . رەنگە كورەكانى مە ھابادى لە وى بن .
- كە وايە با ھىندىكت پارە بدە مى . رەنگە ھەر ئەو كراسە شەت ھەبى .
- پولىم ناوى . لە وانەيە مە ھابادىەكان بدوزمە وه لە وان وەر دەگرم .
- من پولم ھەيە . تازە . ۱۵ . تە نىان بۆ نار ووم . با ئادريس مالەكەم بنووسم ، كاتىك ويستت وەرە لای ئىمە . ھە فنا تە نى دەرھىناو داىبى . پولەكەم لى وەرگرت و—
- ئادريسه كەم ياد داشت كرد و قەلە ميكي دامى و ليك جيا بوو ينە وه . چووومە موسافىر خانەى فىردەوس . كە چوووم سوليمانى موسعيني و مستە فای ئىسحاقى و ئە ھمەدى قازى حاجىبات و چە ند كە سى تر لە وى بوون . ماوہيەك دا نىشتىن . دىتم لەوہ دە ترسىن كە لە گەل من بيان بينن . مە سەلەى گەورەئى ئەو بوو دەست كرا بوو بە رە خنە لە حيزى تودە . سوليمان گوتى با وه دەر كە وين . وه دەر كەوتىن چووین نانمان خوارد . پاشان سوليمان گوتى : " من سديقى ئەنجىرى دە بينم . پسى ي دە لىم كە ئازاد كراوى . سە عات ھەوتى ئىوارى ليره يەكتر دە بينىنە وه . چل تەنى دامى و ليك جيا بووینە وه . چووومە دوكانى ئەو برا توركەئاسنگەرە كە پىش روشتنم لەمالى ئەوان مىوان بووم . كە دىتيانم كە شكە بوون . ماچ و چاك و خوشیە كسى گەرم . كورج مند اليك ھەوت ھەشت سالىەيان لە گەل نار دە مە وه . گوتيان بۆھىچ كوى ناچى . وه تاغى تۆ ھەر بە تالە و جىگای خوتە و زۆر كەم وه دەر كەوه .
- كە چوینە مالە كە يان داىكى وژنەكان بە پىرمە برە ھاتن و گە ليك چاك و چوونى و بە خىر ھاتن . چووومە وه ژورە كەى خۆم ، تاويك راکئام و ھەستام بۆلای جى ژوان لە گەل سوليمان روشتم . چوین لە چاىخانە يەك دا نىشتىن . كراسو لىياسى ژىرەووى بۆ كرېبوم .

باسی وه زعی مه هاباد م لسی پرسی . گوتی : "کس له شار نه ماوه ه هیندیک چوون بو عیراق . هیندیک له نیو مه نگوران خوین شار و تهوه . هیندیک هاتوو نه تاران و ئیستا ئیره پره له مه هابادی . ناو وئادریسی کابرایه کی یی بوو له ئیداره یه کی فیر-کردن و عاملان دن . گوتی : "کاک سدیق گوتوو یه بچیته لای ئه و کابرایه . پاشان خوشمان یه کتر ده بینین .

ئادریسه کم وهر گرت و ئادریسی ماله که یخوم دا به سولیمان و بریارمان دا هه مو روزیک له م شوینه یه کتر ببینینه وه . شه و چومه وه ماله برا تورکی به شه ره ف و ئینسان . هه موویان له مال بوون . تا نیوه شه و باسی فیستیوال و ریگا و چونیه تی سه فهرم بو گیرانه وه . پرسیا ری جور به جور یان ده کرد . بیر و رای جور به جور له سه ره وه زعی ئیران ده ره ههرا . گوتیان ئیره مالی خوته . ناتوانی بچییه وه کوردستان . لیره به و به مالی خوئی بزانه .

به یانی چووم کابرام دیته وه . هیچی یی نه بوو . گوتی : "جاری هه ره له و ماله بعینه وه . سی تمه ن پولی دامی . گوتی پاشان سدیق ده بیننی و له باره ی وه زعی کوردستان له گه ئه و ته گبیر بکه ن ."

چومه بازار ئه سبایی ریش تاشین و فرچه و خاوله و شتی پیویستم کرین و چوو مه وه مال حه مام کرد و چاوه روان بووم زوو تووکی سه رم بیته وه . روزانه روزنامه کانی تارانم ده کری و پر بوون له دوزینه و ی ریکخراوه کانی حیزی توده و په شیمان بوونه و شتی نا خوئو داخدار . روزیک له سه ره قهراری پیشوو له گه کاک سدیقی ئه نجیری و سولیمان یه کترمان دیت . باسی وه زعی خه بات و دوزینه و ی ریکخراوه کانی حیزی توده هاته گوری . گوتم : "ئه وه هه موو دوزینه وه ی شان و ریکخراوه کان و گرتنی ئه ند امانی حیزب شتیکی هه لکه وت نسیه . پولیس خوئی خزاند وت ه نیو حیزب .

کاک سدیق تووره بوو : "هاوری چون قسه ی وا ده که ی ؟ . باسه که مان د ریژه ی هه بوو . سدیق توره بوو رویش و به جسی هیستم .

روزیک سولیمان گوتی : "میرزا خه لیلی خوسره وی لیره یه و ده خوازی بتبینی . جیگایه کسی یی گوتبووم چومه ئه وی . که چووم میرزا خه لیل به ره حه تبی چاوه روان بو . پاشا یه کتر ماچ کردن گوتی : "با سرتوین .

— بو کوی ؟

- تو وهره کارت نه بستی . وه زع خسه راپه . ده بئی بجینه شوینی تهوتو که نه مان ناسن .
— جا له تاران کی ئیمه ده ناستی ؟
— نا وانیه . پیاونایی ئیحتیات له دست بدها . با بروین .
له شهقامی ناسر خوسرهو له ده رگایهک چووینه ژوور . سهر کهوتین بوقاتی دوههم . پسته
چایخانه یه کی گه وره پر له خه لک همر زمه ی ده هات . پر له دووکه لی قهلیان و سیفار
له قوزنبک دانیشتین و گوتی . " ئیره جیکای چاکه . کهرنا یه ته ئیره ."
قاوه چسی دوو چای له پیش انانین . داوای قه لیانم کرد . له پر میرزا خلیل گوتی .
— ته وکابراهه وا له وی دانیشتوه دوینی لیږه نه بوو . شاکه ی له سهره ، زوریش دهروانستی .
— هیچ نیه . رهنگه تهویش وهک ئیمه خوئی شار د بئته وه .
— نا تهوانه بیکار نین . دنیا پاکی بوته پولیس . ریکخراوه کانی حیزی که شف ده کرین
ده بستی وریا بین ."
تا درنگ له وی دانیشتین . که دهر چووین گوتی . " ئیره مان جئی ژوان بئی . لیږه
تهو ده مانه یه کتر ده بینینه وه . " . من چوومه وه مال . کیژیکی جوانی شوخی بالا بهرز
ده رگای کرد وه . چوومه ژوور ، دایک وه که روزان به گهرمی به خیر هاتنی کرد مه وه و گوتی
— نانت خوار ده وه ؟
— به لی خوار وومه .
— چوئن واده بستی ؟ بۆ له دهره وه نان ده خوئی ؟ لیږه نان دروست ده کهین . شه م
دختر خانمه بن میوانی تازه یه . لیږه ده بستی ، یه کتر بناسن .
— لچه جوان دستي له دستي نام وگوتی . " به دیتنت خوشحال بووم . باسی —
تویان بۆ کردم . چه ند هم بئی خوسبوو له گهل تو بوومه هاو مزل . من خه لکی (ساری) م
کیژی سهروکی داد گوستهریم . ناوم له ریکخراویکی حیزی توده دا دهر کهوتوه . رام کرد وه
هاتوو مه ئیره . داویانم به ومله . زور خیزانیکی باشن . ته واوتوده بین . ده بستی به
وردی باسی فیستیوالم بۆ بگیریسه وه . روزنامه کانم ده خوینده وه . زانیم له گهرانه وه دا
چی یان لی کردوون . با بجینه ژووره کهی من . کتیسی باشم پین ته گهر بخوینیسه وه ."
چووینه ژووره کهی تهو روو به رووی دیوه کهی من بوو . شیرنی هینا . هاومزله که م
نهک همر جوان بوو به لکوو خوینده وار و روو کراوه و خوش قسه بوو . لای ئیوار گوتی .
— با بجینه دهر . خوتو کارت نیه ؟
— کارم نیه . به لام ئیستا بۆ خوینده وه ده رفه ته . وهخت به خورایی ده چسی .

وه دهركهوتين . تاويك سوورايينهوه گوتم : " من ئەشقی بجمه نيو شار . كارم هه
 — زوو وهره وه . هيچت ناوی بوت بكرم ؟

— سوپاس . هيچم ناوی . له وانهيە زوو بييمه وه .

چوووه موسافير خانه وله گهل برادهران دانيشتين و ئيتتر ره خنه له ريبه رايه تي —
 حيزبي توده و باسي كه شف بووني ريخراوهكاني حيزب و ليكد انهوهي جور به جور ببوه
 نوقلی مه جلييرو دانيشتن . له وكاتسه دا (جزوهی ۲۸ ی گه لاويژ) بلاو كرا بووه . گه ليك
 شير و رپوي يان تيدا هوند سووه وفه لسه فهيان سازکرد بوو كه تهنيا ساويلكه و خاوهن
 مه سه حهت توانايان هه بوو بروای يی بکه ن . كاك سديقي ئەنجيري ديفاعی لی ده
 کرد و منيش يی قانيع نه بووم . زور جار لييان ده بوو به موناچه شه . كاك سديقي هات
 برد ميه ماله کهي خوئی، زور جار له مالي ئەوان دا ده نيشتين و سولييمانيش ههر له گهلان
 ده بوو .

پانر کورد يتای ئيمپرياليستي ۲۸ ی گه لاويژ ئاغا و سه ركه عه شيره تي كورد هاتبو
 نه تاران بو پيروز بايي له شا و به جلي كورد يه وه ده سوورانوه لايان وابوو فه تحيان
 کرد وه . روزيك به بهر دهركی موسافير خانه ی (گيلانی نهو) دا تی ده پهریم ديتم
 ئاغا مه نگوره كانی لای مه هاباد هه موويان له پيش ده رگا راه ستاوه ن . ويستم خو
 نه ناسرکم و تهپه په رم . له پريه كيان گوتی : " ئەوه حساميه " .

عه ولاي بايز ئاغا بانگی کرد م . گه رامه وه سلاوم کرد و گوتی :

— ده ليم ئەوه هاتوويه وه ؟ . ئەوه نهيان گرتووی ؟

— بو ده مگرن عه ولاغا ؟ چيم کرد وه ؟

— ده ليم له چي ده گهراي ؟ تو چت به ئوروييا داوه ؟

— عه ولاغا سه فەری ئوروييا خوشه به تاييهت سه فه ريكي ئاوا .

— به سه رقه دی شيخي بورهاني ده ليم توده نار بووياني .

— عه ولاغا من كورد م و نوينمري لاواني كوردستان بووم .

— ده ليم ئيمه تر كوردين و ئاگاشمان لي نه بوو .

— ئيوه كورد يكي ديکه ن . ئيستا بو هاتوو نه ئيره ؟

— هاتووينه کن شای وهاتوته وه .

— جا به ئيوه چي . ئەوشايه چي بوکورد کرد وه ؟

— شه ی . . ده ليم خو زمانيشي ده گهري . هيشتا دست هه لناگرن .

- چمان کرد وه . ده مانه وی به نازادی بژین .
 — تو له وقمانه گهری . ده وییری بی یه وه مه هاباد ؟
 — بو ناویرم ؟ چم کرد وه بترسیم ؟
 — هیشتا چت نه کرد وه . ؟ ناویری بی یه وه مه هاباد . به لام وهره ترکه شه . ماله
 خوته وکس نتوانسی چت پستی بلی .
 — زور سوپاس عه ولاغا . بو سردانت همر دیم . خوا حافیزیم لی کردن و رویشتم .
 له ماله براد هری نازربایجانی زور به رحمت بووم . به لام فیکری دایک و بایم وستی
 خه بهر له وه زغسی کوردستان نهی ده هیشتا ناسووده بم .
 روژیک هاومزله کم له بازار هاته وه . گوره وی و دسره و ژیر کراس و کراسی بوکریبووم .
 گوتی . " بایم زور ده وله مهنده . منیش پولم ههیه . ئەوانه شتیکی نیه .
 چو مه زوره گهی خوم و خه ریکی خویند نه وه بووم لیم و ژورر کهوت . گوتی .
 — رامسی ده زانسی ؟
 — نازانم . رامسی چی یه ؟
 — یاری به وهره قه . یاریه کی خانه واد هگیه . زور خوشه . با بینم یاری بکه ین فیژ ده بی .
 — دوو دستتی وهره قه هینا و ری و شوینی یاریه گهی بی گوتم و ورده ورده فیژ بووم .
 سهر گهرمیه کسی باش بوو، په کی خویند نه وهی خستبووم .

حاجی شیخ عه ولائه فه ندی

- روژیک که چوومه لای میرزا خه لیل گوتی . " مزگینیت ده منی حه زره تی شیخ
 هاتوه . له مالی رهزا ئه فنار نوینه ری ورمی یه .
 — پیم خوش بوو که نگی بچینه خزمه تی ؟
 — من عهرزی ده کم و قهرار د ده نیم .
 میرزا خه لیل به ته لیفوون گوتی . " بو روژی ههینی قهرارم داناوه . زورت ناره زوو ده کا
 هاومزله که مهات گوتی . " بلیتی سینه مام کریوه . فیلمیکی خوش ههیه .
 — به شه وچووشه دهرمان باشنیه .

— کئی به کئی یہ ؟ کئی دہ زانی ئیمہ لیڑہ خو مان شار تہ وہ ؟ . کشفی ریکخراوہ کانی حیزب پولیس خوی تی خزانہ وہ .

شہو چوینہ سینہ ما . کہ ہاتینہ دہر قولی خستہ ناوقولم و خوی پیوہ دہ نووساند م .
تہ زووم لہ شی دا دہ ہات . شہ رم دہ کرد .

روژی ہہینی لہ گہل میرزا خہ لیل چوونہ خزمہت حاجی سہید عہولا تہ فہندی
زور بہ گہر می بہ خیر ہاتنی کرد م . وہ زعی سہ فہر وگہ رانہ وہی پرسی . پاشان باسی
سہید عہ زیزی لی پرسیم . گوتم بہ داخہ وہ کوردہ ئیرانیہ کانم نہ دیوہ .
گوتی پیش تہ وہ بیم بو ئیرہ لہ نغہ دہ بووم . بابت لہ مالہ میرزا شہریف ہاتہ لام . زور لہ
خہ می تو دایہ و نیگہ رانہ . پیم گوت دہ چہ تاران و خہ بہرت بو دہ نیرم . نامہ یہ ک
ئیسٹا بنووسہ من بو میرزا شہریفی دہ نیرم پیدا بہ بابت . چہند روژی دیکہ دہ گہریمہ وہ
لہ گہل تیمسار تہ میرعہ زیزی مہ سہلہی تو باس دہ کم . تہ منیہ تی تہ واوی تو لی و ہر دہ گہر
نامہت بو دہ نووسم . تہ گہر نامہم بو نووسی گیر مہ بہ و ہرہ وہ . بابت زور بہ تہ نیایہ .
تا قہولی لی و ہر نہ گہر نامہت بونانووسم . نامہ کہ بہ ئا دہ رسی میرزا خہ لیل دہ نیرم .
زور سوپاسم لی کرد و نامہ یہ کم بو باہم نووسی و دام بہ شیخ و ہاتینہ دہر .

تہ نیا کہ سانیک لہ تاران دہ مہ بینین سولیمان و کاک سدیقی تہ نجیری و میرزا خہ
خہ لیلی خوسرہ وی بوون . لہ گہل ہاومزلہ کم خہ ریک رامسی و کتیب خویند تہ وہ دہ بووین
وناخوشیشمان لی نہ دہ گوزہ را . بہر نامہی دہ تینی میرزا خہ لیل ہمر وہ ک خو ما بو وہ .
جار وبار شوینہ گہی دہ گوری و جیگای پہنا تری دہ دیتہ وہ .

پیشہ فہرم بو ئورویا لہ گہل دہ و کتور جہ عہ فری رحمانی بیومہ ئاشنا . روزیک
لہ گہل سولیمان چوون سہری بدہین . زوری پی خوشبوو . باسوخہ بہری ئورویا و سہ فہر
سہ فہری پرسی . لہ کوردہ کانی عیراقتی پرسی ، کیم دیوہ و کئی ہاتبہ فیسٹیوال .

پاشان گوتی ئیسٹا لیڑہ چ دہ گہی ؟ . خوناتوانی بیجہ نہ غہ دہ ؟ .
— لیڑہ بیکارم . ہمر دہ سوریمہ وہ . پیم خون نیاہ بیکار بم بہ لام چاریش نیہ .
— پانرسہی روژی تر سہری کم لی بدہ وہ .

کہ ہمستاین بروین ، ہشتا تہنسی ہینا گوتی با پی پول نہ بسی . بہ گام لہ بہرت نہ
چی بیروہ لام . وہ دہر کہوتین . سولیمانیتن جار وبار دہ ہاتہ مزلہ گہی من و رامسی
دہ کرد . روزیک کہ چوومہ لای میرزا خہ لیل گوتی : " مزگینیم دہ یہ . نامہ
حہ زرتہ تی شیخ ہاتوہ . نامہ کم و ہر گرت و تا سالی ۱۹۵۸ کہ بو عیراق رویشتم نامہ کم

همر پاراستبوو . پانزرویشتم تهویش وک تهواوی نوسراوه و سه نهر و بهلگه و کتیب له به بین چوون .

حاجی سهید عهولا تهفندی نوسیووی . " چاوم به تیمسار میرعه زیزی فهوما ندهی لهشکری چوار کهوت . باسی توّم له گهل کرد . قهولی شهره فی داوه که هیچ کهس کاری به تونه داسی و نازاد بی . منیشله سهر قهولی تهو، ثم نامهیهت بوده نووسم داوات لی ده کم گیر مه به وهروه با چیدیکه باوکت به ریشی سی نارمحت وتهنیا نهی چاوه روانی گهرانهوت ده کم ."

میرزا خه لیل گوتی . " جا گیر مه به . حسه زرهتی شیخ قسهی لی کردوه و ته واوه . — با بزانیچون ده سی . لام وایه حیذب خهریکه خو کو بکاتهوه . تهو ده م خه باتمان له پیشه .

پانزسی روز له گهل سولیمان چووینهوه لای د وکتور جه عفر . گوتی ژنیکی زوردهوله — مه ندهه یه . کوریکي له ئورویایه و کوریکیشی لییره یه ته مه نی ۱۷ — ۱۸ ساله . نه خوشی ته عصابی ههیه . پیویسته یه کیک هه میشه له گهل لی پی شه ترنج وته خته و یا وه ره قس له گهل یاری بکات . هاوده سی بیت . ته گهر قبول بکهی زور ئاسوده ده بی پولیکی بانزده دا . دایک و کوریکي تیکه یشتوون ."

گوتم زور سوپاس . پیویسته بیریکي لی بکه مهوه . نامه یه کسی حاجی سه ید عهولا — ته فه ندیم بو هاتو . ته گهر نه گه ریمه وه دیمه لات . — ههر وه ختی ویستت فه رمو . مالی خوته .

له گهل سولیمان وه دهرکهوتیف . گوتی ههتیو پارووت ده رونی که وتوه . له سهر دایکی له گهل کوره که شه ترنج بکه . جیگا وکاری وا بانروه گیر ناکهوی . ته گهر هاو مزله کهت ده ستت لی هه لگری .

له م به یینه دا هیندی د وکاند لرهغه ده هانه تاران . پرسییوویان و هاتنه لام . نامه بو بام نووسی و هیندی پاره م بونارده وه . ساردی پایز بوو، روژیک سولیمان گوتی " کاک سدیق چاوه روانه ته و شه وچسمینه ماله کهی تهو . ئیواری چوینه لای کاک سدیق . براد هریکي فارس له وی بوو نهم دهناسی . دستمان کرد به قسان . گوتی حیذب بریا ری داوه که تهوکه سانه ی له ناوچه کانه وه هاتوونه تاران ته شی بو شار و ناوچه کانی خویمان بکه رینهوه . پیویسته . تو . براد هرانی کوردی ناوچهی مه هاباد بد وزیه وه و

پئی یان رابگه یهنسی که بوّولات بگه رینه وه . چهنده کمرئاماده بوون بلیتیاں بو —
ده کرین وله گهل خوّت بیان به وه . له ته وریز له گهل ئمحمده ی قاسطویه کتر ده بینن
و ئه وچونیه تی گه رانه وه تان پئی ده لسی .

روژی ده وایسی له گهل سولیمان کورده کانی مه هاباد مان دیته وه . نیزیکه ی . ۷ ئه نده
می حیزی هاتبوونه تاران . پیمان راکه یاندن که پیویسته بگه رینه وه . خوّمان بو
خه باتیکی جید دی ئاماده ده که ین . بیجگه له سولیمان هیچ که سرئاماده نه بوو
بگه رینه وه بوّمه هاباد . ناچار له گهل سولیمان روژی گه رانه وه مان دیاری کرد و بلیتی
ئوتوبووسمان کری . شهوکه چوومه وه مالی ، دوا ی نان خواردن به هاوری یانی خانه خویم
گوت : " ئیوه به یانی ده چنه سمر کار . با همر له ئیستاوه له گهل سویاسیکی زور مال
ئاوایی تان لئی بگم . من به یانی سمعانی چوار دوا ی نیوه روّ ده کهومه ری بومه هاباد .
هاومزله گم زور تیکچوو .

— چون ده گه رییه وه . ده تناسن . ده گیری .

— ده پئی بگه رییه وه بلیتم کریوه . خوا حافیزیم له برایانی ئازربایجانی کرد وچووم له
زورره که ی خوّم ده انیشتم . هاومزله کهم هات . زور نارمحه ت بوو . زورمان قسه کرد
ئادریسی ماله باوکی داسی . تا زوردرنک همرله لامبوو . به یانی به یه کجاری له
دایک د خیزانی مالی خوا حافیزیم کرد وله گهل هاومزله کهم هاتینه نیو شار . من چوومه
لای سولیمان و ئه ویش روّی گوتی دیمه گاراژ .

سه عات سی و نیو چووینه گاراژ و هیندی له براد هران هاتبوون و دیتمان هاومزله
کهم هات . چهنده جوتگوره وی و ده سته وانه و دوو کراسو شیرنی و هه نار و سیوی بوّ
هینا بووم . له وی راوستا تا ئوتوبوس که ونه ری .

له ته وریز چووینه مالی زر دایکی سولیمانی موعینی . روژی ده وایسی چوینسه
مالی ئمحمده ی قاسطو . که چوین دیتمان ره حمانی قاسطونزله وییه . د انیشتم
باسی وه زعی مه ئاباد مان کرد . رحمان گوتی که سر له شار دانه ماوه . من ماوه یه که له
مالی پیشه و خوم شار و ته وه پاشان سواری گوئی د ریژ بووم و به نیوی کار داری باخی
تا وسوکنده هاتووم . له وی سواری ئوتوبوس بووم چوومه ورمسی و ئیستاش ده چمه وه
تاران . بریارمان دانه من بچمه وه ده ور و به ری مه هاباد و پاشان بچمه وه نیو شارو
خه بات د ریژه پئی به م . رحمان گوتی : " حیزب خو بوّ خه باتی پارتیزانی ئاماره

- دهکا . له به هار دا شهري پارتيزاني دست يې دهکين . پيوسته ناوې ته وکسانه ي
که ده توانن له خهباتي پارتيزاني دا بڼه شدار بن بنوسري . سه د ته ن پولسي
دامسي که بو بابمي بنيزمه وه .
- سوله يمانم له گهل يهک د وو کهسي مه هابادي چهند روژ پيستر نارده وه مه هاباد
ثيواره يه کي سارد ، له ته وريز به شه قامي په هله وي دا د رويشتم هه مزه خهليل و مام وسيني
براي له گهل د وو سي کسر راوه ستا بوون . من ويستم تيژ تي په رم . چهند ههنگاو رويشتم
رويشتم بووم وسينه زهر له پشته وه را باسکي گرتم .
- بوکوي ده روې ؟ . ثيمه ت نه د يبوو ؟
— د چمه وه مزله و ثيوه شم نه د يبوو .
— وه ره کاک هه مزه بانگت دهکا .
- له گهلي گه رامه وه . کاک هه مزه له گهل چه ند کسر راوه ستا بوو . به خير هاتنسي
کردم گوتسي : " وا توند تي په ري ، خو تله ثيمه د مشارده وه ؟
— نه خير . بو خو له ثيوه د هشارمه وه . زور سارد ه و ده مويسست بگه مه وه مزله کهم .
— مزلي چي ؟ ده يې بقويه مالي ثيمه .
که واي گوت ترسم لي پهيدا بوو . هه مزه خهليل له گهل روکني ۲ ي ستاد هاو کاري —
ده کرد . د وژمني سمر سهختي د يموکرات و حيزبي توده بوو . وه سهرخوښنه هينا ، گوتم
— ته گهر ئيجازه بده ي ده چمه وه مزلي خوښم . کارم هه يه .
— نه وشه وميواني من د هسي . نه وه ي گوتو فاي توون يکي بانگ کرد ورويشتين .
هه مزه خهليل مزليکي له ته وريز بوو کور کانين له وي ده يانخويند . که يشتینه مال
و ميواني د يکه شي هه بوون . د انيشتين وگوتسي .
— ده ي . کاک کهريم باسي ولاتسي روسانمان بو بکه .
— مه به ست يه کيتي کوماره کاني سوويتی سوسياليستي يه ؟
— توو اي گه وره مه که مه . رووسن — رووس . خو ئيستاش دست هه لنا گري .
— بو ئيستاج بوه ؟ باسي چي ولاتي سوويت بکه م ؟ . ولاتيکي تير و پر . بيکار و فه قير
و سوالکهر نيه . کار بو هه موو کسر هه يه . ئازادي هه يه . باس چي بکه م ؟
— ياني نانتان وه گير ده کهوت بخون ؟
— چون شتي وا ده لي ي و . گوندي يه کسي سوويتی سه د که رت له ئاغايه کي ئيره تير تره .

— دلم نایه بلیم دروده کھی . به مه رقه دی شیخی بورهانی شه سه گبابانه همر بوقو قرژالان د مخون .”

به یانی نان و چامان خوارد و کاکه مه مزه گوتی :

— دوست روزی لی قه و مان دیاری ده کا . بلی ی ونه لی ی ، به مه رقه دی شیخی بورهانیس لیق قه و ماوه . ئیستا دستم دروا . مالیکم لییره یه . کوره کان لییره د مخونن . تالا و یش ماله خوته . ئیره یا تالا و کویت یی خوشه وهره و بی ترس لی ی دانیشه . کس ناتوانی قسه ت یی بلی .”

زور سویاسی کاکه مه مزه کرد و رویشتم . جاریکی تر قاسلموم دینه وه و ماشینیکم گرت بو سارو قامیش . ئیواره درنگ چوومه سارو قامیش ماله ئاغای سالار . ئاغای سالار لمراده به در ریزی لی گرتم . سالاری میرزا فه تاح ئاموزای پیشه وه قازی محه مهه د پیایو یکی زانا ، تیگه یشتوو ، ئازا ، قسه خوش و شه خسیه تیکی هه لکه وتوو ی کورد ونیشتمانه ره رهریکی ناسرا و بوو . نارد م عه ولا بارزانیان د یته وه و هی نیان . عه ولا بارزانی کابرایه کی کوردی عیراق بوو . له گهل بارزانیان هاتبوه ئیران و پانس رویشتنی بارزانیه کان خو ی شار د بوو وه چوو بوه تاران . له و ی له گهل براده رانی حزب ببه و ئاشنا و ره گهل حیزبی ئیمه که وتبوو . پانس کوردیتا نارد بوویانه وه ناوچه ی — مه هباب له گونده کان ده گهرا .

عه ولا بارزانی هات و وه زعی گونده کان و ئهند امانی حیزم لی پرسی و لای خوم رام گرت . چه ند روز له سارو قامیش بووم . قسه خونزو به که لکه کانی ئاغای سالار و وری و خه فته تی وه زعی د ایک و بابم له بیر برد بوو مه وه . کوریکی کاکه رحیمی سالار به ناوی (عه به سوور) وه گرم ببوو بو نوستن نه با لیم جیا نه ده بو وه .

کاتیک له سارو قامیش بووم روزیک قازی حاجی بابا د برای ئاغای سالار و بابسی کاک ئه میری قازی ، بانگیشتنی کردین . ئیواره یه کی سار د سوار بووین چووینه حاجی بابا . پایزیکی سار د ، توزی به فر باری بوو به لام ته و او عه رزی نه گرت بوو . نو یزی شیوان ئاغای سالار نو یزی ده کرد کویخای گوندی هاته ژوور . قانی گوتی :

— خه لکه که ت ده نکد اوه . که س نه مینیته وه

— به لی قوریان به هه موو کسم راگه یاند وه . قهره وجو تبه نده م ده نکد اون .

ئاغای سالار سلای نو یزی د اوه و گوتی :

— هه رهوهزی چی بهوسه رمایه ؟

— هیندی چه وهند مری سهیزاده ماونهوه هه لنه که نراون . کوتمان به هه رهوهز تا به فر نه باریوه بوئی هه لکه ننه وه .

ئاغای سالار گوتی : " هه رهوهزی چی ؟ بونالی بیگار . ئاخر توله سمر بهرمالی پیغه مبر د انیشتووی ، به رمالی پیغه مبر له نعرچوت دا . بهوسه رما و سه یاقهژن و مند اسی خه لک ده بن و بیگاریان بی ده که ن . نیومیلیونت دراوی چه وهند مری بی .
— . . . مته نی لی بده و به کرسی بوئی هه لکه نه وه . (سهیزاده خیزانی قازی حلجیابا بوو .) پاشان رووی کرده من و گوتی : " کاک کهریم پیاوناویری دنا کاری خوا بو دست تیور دان دهن . "

پانچه ند روز عه ولا بارزانیم نارده وه شار له وی بی تا من ده چه وه . (تم عه ولا بارزانیه پاشان هیندی زیر و دراوی ماله پیشه وا قازی محه ممدی دزی و خوئی شا رده وه . ساله کانی دواي ۷۰ بیستمان لههه ولیره وله نه قاباتی سه یاران کار ده کا و ناوی خوئی گوریوه .)

له ساروقامیشه وه له گهل د ووبراد هر چوو مه گوندی (کلبه رهزاخان) . له وی وله قه با کندی براد هراتی حییزیم دیت و دستکاریه کی شانه و شه فراد م کرد و دوسی روز له سمر سه فهری ثورویا وژیان له یه کیتی سوویتی قسم بوکردن . ره مزو پارولسی پیوه ندیم بو دانان و چوو مه شامات له (دوی مه سوور) میوانی ماله (حاجی حه مه سوور) بووم . مالیکی مبر دار ده وله مهند . مالیکی سمر ئاواله . براد هریکی به شه مه کی حییزب . زوری بی نه چوو ته ماشام کرد مارفسی کوری سمایلی شیخ ئاغایسی هات . له گهل ناوی شهند امانی حییزب عه ولا بارزانی ناوی شهویشی دابوو . براد هراتی حییزیم کوکرده وه ته ماشام کرد مارفاغا هه موو کاره یه . هیچ نه ده کرا . حاجی حه مه سور گوتی : " شه وکابرایه یان ره گهل حییزب خستوه . کوره شه وه زور خه راه . له گهل ژاند ار مه ی میاند واو سرت و خورتی هه یه . شه حاجده نه خوینده واره له ریگای هه ستی چینا یه تسیه وه مارفاغای ناسیوو . سوراخی سولتانام گرت .
گوتیان : " پان کودیتا له ترسی هه مزه خه لیل وژاند ارمی میاند وا هه لاتوه و چوته مالی حاجی بایزئاغا .

له دبی مسوور بووم روزیک محه ممدی برای کاک سولتان هات . گوتی :

— زور شپرزه یین . هسه مزه خه لیل و وسینه زهره ناهیلن کسه هاتوو چومان بکا . نارد مان نه ماوه ناهیلن و شترمان بده نی که نمینیرینه ناشی .

به حاجی حه مه سورم گوت سی و شتران بنیره گهنمی ماله سولتاناغا بهرنه ناشی خه تایی . " گوتی کوره . " تهوسه گبابه ی خوشمان موخالیفه . مه به ستی مارفاغا بوو . حاجی وهک پیان و شتری ناردن بار ناشیان بو ماله کاک سولتان لسی کرد وهینایانه وه . پانز ووسی روژ له ویرویشتم چوو مه گه زهلین ماله (سوفی هه مزه ی قاد ره سووری)

ئهند امیکی باوهر پیکرا و قادری کوری له سند مس یه کیک له کوره چالا که کان بوو . دم ویست خوله سمایلی شیخ ئاغا و مارفسی کوری بشارمه وه . نیزیکه ی بیست شهوله گزه لین بووم . جیگایان له تهویله بوچاک کرد بووم . به روژ له ته ویله داده نیشتم و به شهوله که ل و ویراد هر ده چوو مه گونده کانی شامات و ئهند امانی حیزم کو ده کرد وه و له باره ی خه باتی پارتیزانی و او روژی نیزیک قسم بوده کردن . لاهه کان ناوی خویان ده نو سی وئاماده ده بوون .

له وکاته دا له پر به یاننامه یه کی حیزی توده یان بو ناردم . نووسرا بوو ته ژماره شاننه کانی شار و گوند و ئهند امان و ریزی ئه و کتیبانه ی که له شاننه کان ده یان خویننه وه داهاتی مانگانه و ناوی کتیبه کانیش بنیرن .

کهر له کوئی که وتوه و کونده له کوئی د راهه . ئیجه ئه وه براد هران بو خه باتی چه کدار ئاماده ده که یین و حیزی توده د اوای شاننه ی وه ریزیران ده کات . نامه یه کی د وور و د ریژم نووسی و له ناردنی ئه م جوهره به یاننامه به بو کوردستان ره خنه گرت و نووسیم مه سه له ی شاننه ی وهر زیران و خویند نه وه ی کتیب له شاننه کان دا بو کوردستان وه راوی سه ر کاغه ز وایه و خه لک دلسارد ده کا .

خه بهرم دا به مه هاباد که براد هریک بتیرن دایم له گه لمیی . حه مه ده مینی برای حه مه دی مه ولود یان نارد بوو . حه مه ده مینم نارد ه نغسه ده . نامه م بو براد هرانی نغسه ده نووسی و سه باره ت به شیوه خه باتی نهینی هیندی ریئوینیم کردن . نامه بود ایک و بابم نووسی . هاومزله که ی تارانم لیباسی بو کچه کم کرییحوو له گه ل هیندی پول بو نارد نه وه . بو خوشم چوو مه محالی شازادج . د ووسی روژ له گونده کانی محالی شازاده براد هرانم کو کرد وه . ره مز ویا رولی تازه ی پیوه ندیم له گه ل دانان و گهرامه وه بو گه زهلین . پانز چه ند روژ نامه یه کم بو هات که بچه وه مه هاباد و به رپرسی

کومیته‌ی شار وه ته ستو بگرم . ئیواره یهك له گهل د ووبراد هر چوو مه سهر ریگای ماشین و سوار بووم بۆمه هاباد . له نیزیك شار دابه زیم . به ته نیشته باغی پیمه دا و به قهراخ چه م دا تا به ر د مرگای ماله پیشه وا . له وی براد هرانم گیراوه و خو م چوو مه ماله قازی . به خیر هینان وریزلی گرتنی خانجی کچه کان باسی ناکری و له نووسین نایه . که من چوو م عه ولا بارزانیش له وی بوو . براد هرا نی له شار ما بوون و ده بوایه هاوکاریم بکن کوم کرد نه وه . وه زعی شان هکان و بهر پرسی براد هرا ن و ریگای پیوهندی و هاتو چۆمان دامه زرانده . بریار درا حه وتوو ی د وو جار به نۆزه له شان هکان د هرس بلیمه وه میژوو ی حیزی کومونبستی یه کیتی سوویتی و ئه سولی ته شکیلاتی حیزیم د هرس ده گوته وه .

له هیندی چهوزه نهیان ده ناسیم . گوتبوویان رووسه هاتوه لیله کار ده کا . چونکه عه ولا بارزانی له ماله پیشه وا بوو وا به مه سه له ههت زانرا که من بگۆیمه وه

بچه ماله خانمه خانمی کچی شه هید سه در ی قازی . له ماله خانمه خانم ناوم سمایل بوو . لیله دا قه له مه کم له توانای دا نیه باسی ئینسانیه ت و شه رافهت و پیاوه تی ئازایه تی ئه وشیره ژنه بنووسی . له وههل و مه رجه دا که تارمایی پولیس و روکتی ۲ عاسمانی مه هابادی تاریک کرد بوو . خه لک له سیبه ری خو ی ده ره ویه وه . پولیس و له شکر چه ند جار له د وایان نار د بوو هه ره شه یان لی کرد بوو که له سیاست و له شه فرادی (ئازاوه چی) به د وور بی ، ئه وژنه رونا کبیره له هیچ یارمه تیه ک د ریخی نه ده کرد . هاوکاره کان زور جار ده هاتنه لام و کوئوونه وه مان له وی ده بوو . جار یک نیو چاوانی تیک نه نا و نه ژا کا .

که میوانی ده هاتن من هه له مستام دارم ده شکان دن . ده یگوت ره عیه تی خومانه وه له گو یگجه لی یه وه هاتوه . د وو که سی که زور به ده سه ته وه بوون و هه میسه له هاتوو چود ابوون و نامه م به وان دا بۆ براد هرا ن و شان هکان ده نار کاکجه لیلی گادانی و خوشکه سه عاده تی کچی پوره تو با بوون . ئه د وانه به راستی زه حمه تی ان ده کیشا و به به فر و سه رما له هاتوو چۆ دا بوون . قاسمی سولتانسیان عه ولا ی حه کیم زاده یونس بلوریان وه ک ئه ند امی کومیته ی شار ، هاو کاریان ده کرد . کوریکی کرماشانیس حیزی توده بۆ یارمه تی ریکخراوی لاوانی نار د بوو له کوئوونه وه کان دا به شد ار ده بوو .

پانتی کو دیتا که براد هرا ن په ره وازه د هبن و هه ره یه که روو ده گا یه کده که ن غه نی بلوریان له گه د ته سه عه دی خودا یاری د هرون بۆ کورد ستانی گه رمین . له زستان دا ئه سه عه د له گوندی (قه ره چه لان) نامه یه کی بنووسییوو م و دا وای کرد بوو که ده بی

بوخوم بچم بیبینم . زستانیکی سارد و به فر زور . چار نه بوو کاله وگوریم هه لکیشان و براد هر یکم سازکرد و چومه قهره چهلان . نه سعده نامه ی کاک غه نی هینا بوو— سیزده هزار تمه نیشی پول نارد بسووه . پاره کم لسی وه رگرت و نامه م بوکاکغه نی نووسیوه و نه سعده گه راهه .

د ووی ریبه ندان نیزیک ده بسووه . بوشکاندن سامسی کود یتا چیه کان و زیند وو بوونه ی وری خه لک ده بوایه به بونه ی د ووی ریبه ندانه وه چالاکیه ک نیشان بدهین . هاور ی یانی کومیتهم بانک کرد که له سهر چونیه تی چالاکی د ووی ریبه ندان قسه بکه یین . پانرساسیکی زور هاتینه سهر شه ویا وهره که ئالای کوردستان سازیکه یین و شه وی د ووی ریبه ندان له سهر د اشانه جید و قولقولاخ و کیوه کانی د هور وهری مه هاباد بیچه قینین . له دیواره کانی نیو شاریش شو عار بنووسین .

براده ری کرماشانی که حیزی توده بو کاری ریکراوی لاوان نارد بوو ، وه ده نک هات وگوتی : " د ووی ریبه ندان فیکره یه کی ناسیونالیستی یه . نیمه گشتان ئیرانین و ناچی بیر جیوازی خوازی بلاوکه ینه وه . له م باره وه له لایهن حیزی توده وه شتیک بو من نه نووسراوه . " زورمان قسه له گدل کرد فایده ی نه بوو . گوتم : — تو وه ک یارمه تی د هر به ریکراوی لاوان ها توویه ئیره . لیره کومیته ی حیزی دیموکرات بریار د هدا .

— حیزی دیموکرات چه سر؟ من هوهل چاره ئه م قسه یه نه بیسم . من ته زیا حیزی توده نه ناسم .

— باشه توهر حیزی توده بناسه . بهلام لیره حیزی دیموکرات یادی د ووی ریبه ندان زیند وو ده کاته وه .

هه ستا وکوبوونه وه ی به جی هیشت . شه وی د ووی ریبه ندان بریاره کانی کومیته هاتبوو نه دی . ئالای کوردستان له سهر بهرزایی یه کانی د هور وهری مه هاباد هه لکرا بوو . د روشعی (بژی د ووی ریبه ندان) له دیواران نووسرا بوو . پولیس و له شکر هار بوو . دستیان کرد به گرتنی خه لک . زور کسبان له لاوان گرت و ئازار و شه شکنجه یان دان . له نیوکیراوه کان د ا مه حمودی خسره وی شه پره کرا بوو . هه موو له شیان داخ کرد بوو . له بهر شه وه که نه کوو بهری له زیندان رایان نه گرتبوو نارد بوویانه وه مال . بیستان بینیرینه ته وریز له د هروازه د ژبان پیچی گرت ونه یان هیشت له شار بجیته د هر .

عه ولایحه کیم زاده هاتوو چۆی ده کرد و درمان و ئامپولی پیوستی بو دهربر
 همر چه ند هیندی له لاهه کان و خهلك گیران به لام له نیو شار ته ئسیریکی باشی هه بو .
 برادهرانی چوووونه نیومه نگوران ده یان نارد لیپاس و سیفار و گوره وی و شتی دیکه
 یان بو بنیرین . عه ولایحه کیم زاده و جه لیلی گادانی ئه و کارانه یان به باشی راده
 په راند . شهویک هاتمه دهر و چووم سه ری حاجی مه لا خالیدم دا . دوا ی کودیتای
 ۲۸ ی که گوێژ حاجی مه لا خالیدیشیان چه ند روز گرتبوو . پاشان به دست به ستره
 وی به نیو بازار و شه قام دا گیرا بوویان . که چووم په کجار زور شاد بوو . که شاهه .
 توزیک گریا . پاشان فرمووی من همر دعاتان بو ده کم که به ئاوات بگن . کورد له
 چنگ ئه م زالم وزور دارانه رزگار بی . پیم گوت نامه یه ک بو بام بنووسی و یا خه به ری بو
 بنیری بیه مه هاباد چاوم پی بکه وی . باوکم هات و دوا ی شه شد مانگ چاوم پی که وت .
 د لخشیم داهه . زوری گله یی له برادهرانی حیزبی هه بوو که جاریک سهریان نه داهه .
 بام چووو نه عه ده و پاشان دایکیشم هات و چه ند روز له لام بوو .

زستانی ۱۳۳۲ (۱۹۵۴) به فریکی زور باری و سه رمایه کی سه خت بوو .
 برادهری کرماشانی هه لی پیچاین و گوتی : " له مه هاباد گیر نام و ئه شتی بمنیرنه وه
 تارانا . نه یه توانی له گاراژیش سوار ماشین بی . قاچیکیشی شهل بوو به زحمه ت
 ده رویشت . سولیمانی مو عینیش تووشی نه خوشیه کی بوو له مه هاباد چاری نه ده
 کرا و ده بوایه بنیرینه ته وریز . ئه ویش نه ده کرا بیه دهر و به ئاشکرا سواری ماشین بی .
 همر دووکیان هه لیان پیچا بووین که به ری یان بکه یین .

ناچار روزیک دوا ی نیوه روو جلیکی دیهاتیانم کرده بهر و ته وهر داسیکی دار
 شکاندنم له سه رشان دانا و له ماله خانمه خانم هاتمه دهر و ئه وانیشم نارد بسوه
 دهر له شار وه دوا ی خوم دان بو گوندی (قه ره بلاخ) .

کادری کرماشانی نه یه توانی بروا . تا وه سه رهه ورزی (به سری) که وتین
 تاریک داهات . بوو به کریوه و سه رمایه ک پیش خو مان نه ده دیت . همر چونیک
 بوو درنگ خو مان که یانده قاوه خانه ی به سری . له دهرگامان دا قاوه چی دهرگای
 نه ده کرد هوه ده یگوت دزن و تالانم ده کهن . پاش هه رایه کی زور گوتم :

- من فلانکه سیکم . دهرگا بکه وه سه رما ره قعان ده کا .
- سویند بخو تو که ریعی حسامی دهرگا ده که مه وه .
- سویندی ناوی هه وم . دهرگا بکه وه ده مناسی .

پاش چه قه يه کسي زور ده رگای کرده وه . سهرما له پيچ خستبووين . زوری به خیر- هاتن کردین و مریشکی کوشته وه و ته ندوری هه لکرده وه و گهرم بووینه وه ونانیکي باشمان خوار . سبهی که همتاین به فر باری بوو ریگای پر کرد سووه . چه ندی گوتی نابی برفن که وتینه ری . ریمان لئی گورپا . به لام من به نیشانه ی کیوه گان ده مزانی گوند له کام ثاقاره . له پر دیتمان چوینه سهر کیوی پشت قهره بلاخ و گوند له ژیر مانه وه یه . بهر بووینه وه بوونیو گوند ومالی (وسینی حه مه شیخه م) پرسى . که چوینه حه سار و لیمان وه هر که وتن ئیدی به خیر هینان و خزمهت باسی ناگری . دایکی کاک وسین که له ته وریزم هینا سووه به ده وره م دا ده هات و دعای بو ده کردم .

گورج کیسکیان کوشته وه . جیران و که یخودا لیمان هالان و دایکی بو ی باس ده کردن که چون نه دیو ونه ناسیو ده فریای که وتووم . شه ویکی خوشمان رابوار . به یانی گوتم . " د ووولا خسی سواری زین کن . ئەم د وو کورانم بو بگه بیینه گوندی - سارو قامیش ماله کاکه ره حییم جه وانمهر د کوری ئاغای سالار .

وه ک پیاوان به پراکانسی گوت دا ولاخان زین کن . ههر له مالی خویمان د ووماین زین کران و سولیمان و کرماشانیم سوار کرد و د وو برای کاک وسین وه پیشیان که وتن . نامه یه کم نووسی بو کاکه ره حییم که ئەم د وانه به رت بکا بو ته وریز . د وای نیوه رو کاک وسین له گه لم هات بو شار و تا د هرکی خانمه خانم هات و گهراوه .

حه سه نسی سه یغی قازی

ئەم ساله حه سه نسی کوری خانمه خانم سینفی یه کی سهره تایی بوو . مند الیکي وریا، ژیر، له ژیر ته ربیه تی دایک دا گه ره ده بوو ده یخویند .

حه سه ن جوریک وه گری من ببوو زور جار نیوه شه و یا لای به یانسی له کن دایکی راده پهری و ده هاته لای من و ده یگوت قسانم بو بکه . شتی سه پیری ده پرسى و پرسى یاری ئەوتوی ده کرد که بوته مه نی ئەونه ده بوو . من له گه ل شه میری کوری کاکه ره حییم له ژووړیک ده نوستیف . دایکی زور جار ده یگوت . " حه سه ن کاک سمایل ناره حه ته نه کهی " . له پینر دا ههر وای ده زانی گسمایلم و خه لکی کوچه لیم . روژیک سجه کم له بهر دستان بوو ته ماشای کرد بوو . بیستبووی که من چوو مه فیستیوال .

- من که باسی فیستیوال ده گیراوه وام باس ده کرد گویا یه کسی دیکه بسوی گیراومهوه .
 روزیک له سمر ناخواردن همر چاردی لی د ه کردم و پیده کهنی . د ایکی گوتی :
 — چه سمنهوه چسی یه ؟ بوئان ناخوی ؟ .
 — نا خوّم . . بو کاک سماییلی به قه ستنی بروا به من ناکا؟
 — نهوقسانه چن نانه کت بخو .
 — نامه نه وه کاک کهریمی حساموی یه . چوته فیستیوال . خوّمن له کن که س باس ناکم .
 تازه نه ده کرا بیشارینه وه . گوتم . " چه سه ناغا باسی هه موو شتیکت بو ده کم .
 نا بسی باس که ی . " ئیتر چه سه ناغا زمانی پی کیشا سووم . هه زار جور پرسپاری
 ده کرد . نهوهنده ژیر و به نه ده ب بوو ده لم نه ده هات د لی بشکینم .
 روزیک له مه دره سه هاته وه و گوتی :
 — کاک سمایل نه م رویه کیکم بینی چه تعه ن توده یسی بوو .
 — به چسی ده زانسی ؟
 — هه دره رویسی و ئاوری ده داوه . !
 هه موو روزی که له مه درسه ده هاته وه سلاوی ده کرد و ده هات له کن من دا ده
 نیشته . روزیک هاته وه سلاوی نه کرد . کیفه که ی فری دا و والتویه که ی بولا یه ک فری دا و
 چوو له قوزینیک د انیشته .
 د ایکی وه ده نگ هات . " نهوه چسی یه حسمن ؟ بو د شیت بووی ؟ چیت لی قه و ماوه ؟
 بو سلاوی ناکه ؟ .
 — ئاخر نامه له چه یغی نه و پی شه ره فه هه موو شتم له بیر چوته وه .
 — له گهل کیته ؟ به کی ده لسی ب شره ف ؟
 — به کوری ره ن ناغا ده لیم .
 — نه . . توغه له ت ده که ی قسه به کوری ره ن ده لسی ی
 — نامه خو له خورا نیه . غاری دا گو فاری (ته ره قی) چاپی تارانلی له کیفه که ی
 ده رهینا و دای به من گوتی : " هانسی کاک سماییلی به قه ستنی . چاوی لسی
 بکه . ده ستنی که سیک ماچ ده کا که بابی کوشتوه .
 پان کودیتا عه لی قازی چوو سو وه کن شا و دا هاتبو وه ده ستنی چه مه رهزا
 شای ماچ کرد بوو . له م کاته دا وینه یان لسی هه لگرتبوو وینه کیان له پشتسی

کوفاری ته ره قی چاپکرد بوو . له گهرانه وهی مه درسه دا روزنامه فروشه کان
دانه کیان د ابوو به حه سه نی کوری خانمه خانم .

عه ولایره شیدی گولسی

سالی ۱۳۲۹ (۱۹۵۰) که مالم له گوندی (مه مه لیان) بوو له گوندی گولگی
چومسه لان ، کوریکیان پی ناساندم به ناوی (عهولا کوری کاک سمایلی گول) له تایفه ی
قازیان . ثم کوره خوئی کرد بووه نه ندای حیذب . کوریکی خوین گهرم . به قسه خه بات
کهر وهر ئاوری دینان . نیوانمان له راده به در خوئرو هاتوو چومان زور بوو .
د وای کوی بیتای ۲۸ گه لا ویز زور له و گه نجه قیت و قوزانه که له کاتی فرحانی دا ئاگر
خویر بوون ، ئاوی سار دینان پی داکرا بوو بایان دا بسوه و له خشه ده سله مینه . یهک
له وانه عهولا یره شیدی گول بوو . کاتیک له ماله خانمه خانم بووم روژیک له حصار ده
هاتم و ده چووم و درگا دانه خرا بوو . عهولا یره شیدی بیی تهوه له درگا بدا
درگای کرد هوه که بیته ژورر . که چاوی به من کهوت و ناسیمی ، همر وه ک به سمر ماردا
بکه وی ره ویه وه وپاشه و پاتن گه راهه . راست چوو بوه ماله پینه وای شه هید . دستي
کرد بوو به قور پیوان . " جا ته وه کاره ، بووا ده کن ، تایفه ی قاوی تیدا ده چن .
پولیس بزانی ئاورمان له مال به رده دا و . . . .

عیسمهت خانمی کچی پیشه واه ده نکه هاتوو گوتبووی .
— میرزا عهولا ته وه له گه کیته وده لی چی ؟

— چوون ؟ . ده چوومه ماله خانمه خانم که ریمی جسماسی له حه ساری تهوان بوو .
چون واده پی . له شکر پی بزانی ئیمه چده کهین .

عیسمهت خانم کوتبووی کوره شهرم بکه . توتا د وینی ئاگرت دینان . خو پولیس بشزانی
هیچ له توناکا . توله گوندی بوچی وا زراوت چوه ؟ . عه بیه . خو توله هموو
که سر زیاتر دوستی جسماسی بووی . "

عهولا سهری بهر دا بسووه و ئیتر تا سالی ۱۳۵۸ (۱۹۷۹) عه ولامنه دپته وه .
تهوده میشلای خوئی پیمه وه هاتوو دستي پی کرد بوو که حیذب زهوی ده دا به خه لک و
کرمانج لیمان هه لکمرانه وه . بریکم به سهر و گوئیان دا دا و رویشت .

سه فەری سه قز

له مانگی ره شهههی ئەوساله دا خه بهریان داسی که بچمه تهوریز . که چووم هیند
له برادهران له تهوریز کو ببو نهوه . غه نی بلوریان هاتبو وه تهوریز وعه زیزی یوسفی و
قادی یوسفی و سولیمانی موعینی و یهک دوو گهسی تر بوون . دوو مه سه له مان له کوئوو
نهوه دا باس کرد . یه کیان دهر کردنسی روژنامهی کوردستان و دوو هه میان ریک و سپیک
کردن وزیند وو کرد نهوهی ریکخواه کانسێ حیزب . بریار درا من سه فهریک بۆ لای بانسه
وسه قزیکم و ریکخواه کانسێ ئەم ناوچانه دامه زینمهوه .

له تهوریز گه رامه وه نه چوومه وه مه هاباد راست چوو مه بوکان . برادهریکی
حیزبمان قاوه خانهی هه بوو . میوانی ئەو بووم . چهند روژ مه حتهل بووم له بوکانه وه
چیبه نه با ماشین بۆ سه قز دهر نه ده چوو . به فرما بوو . ده بوايه له گهل کاروان
بروم . کاروانیش نه بوو . روژیک له چایخانه دا نیشتبووم چیبیک هات . له بهر ده رکسی
چایخانه رایگرت و کابرایه کی ته پله به سهمر عالی هاته دهر . تفهنگیکی برنوی سه رتویسی
به دسته وه بوو ته نه کیکی زهر دی له قوند اخی درا بوو له تهنه که نووسرا بوو (هدیه
اعلی حضرت همایونی) .

کابرا ئاگایه کی تیله کوئی بوو . چوو بوهمز مهت حه مه رهزا شا و دیاری وه رگرتبو
هاورپێ چایچی گوتی : " ئەو سه گبابه ده چینه وه سه قز . ئەگه ره گهل خۆت ببا
زور باش ده بسی . با پێی بلیین . به شکم پیاوه تی هه بسی .
چوومه پینرو سلاوم کرد و گوتم ره نگه ته شریف بو سه قز بچی .
— به لی ده چهوه سه قز . جا نازانم ریگا چۆنه ؟

— منیش ئەوه دوو روژه لی ره ماو مه وه . به تمام بچمه سه قز . به لام وه سیله نیه . هاتم
خواهیشت بگه ئه گه ره حه مهت نه بسی له گهل خۆتانم به رن . زور مه منوون ته بم .
— قهه ناکا . چایه ک ته خوینه وه و ده روین .

— سوار بووین له ریگا پرسی : " بوئه چیه سه قز ؟
— کابرایه کی بانه یی چای پێ فروشتووم . پتر له مانگیکه پاره ی لی وه رگرتووم و تا

ئىستا ديار نيه . وه وای ده كهوم و بزنام چى لى هاتوه .
 ئىواره درنك گهشتينه سه قز . له هروازه كه ئهوه م به توندی ده يانپرسی ، له بهر
 كابرا پرسىاريان نه كرد . گوتم : " من شاره زانيم . قهت نه هاتوومه ئه م شاره . تكايه
 له موسافيرخانه يا كاروانسه رايهك دام به زينن سوپاستان ده كه م .
 كابرگوتسى : " من مالم ليژه يه . برازام ليژه ده خوئين . ئه م شهوميوانى ئه وان ده بين
 سوژى خوٽ بروجيگا بد وزه وه و وه وای كاری خوٽ كه وه .
 چوينه مالي كابرا . دوو كورى هه رزه كار له پولى ناونجى ده يانخويند . مزليكى
 كه رم و خاوين . پيش خزمهت و ژيانىكى ده ره به گى . نان وچيشتيكى باشيان ساز كرد بو
 نانمان خوارد و برازای ئاغا ده ستیان پى كرد . ماميان هه لپيچا .
 — زور شه رمه ئه وه كه چه تفه نگهت وه رگرتوه . جنيويان به شا ده دا .
 ئه ويش ده يگوت ئيوه منالن ، نازانن . شا له مصدق زور باشتره . دنيا ده بوه كو مونيستى .
 باسه كه يان توند بوو . منيش خوم مه لاس دام بوو ده نگم نه ده كرد .
 ئاغا رووى كرده من وگوتسى : " ئه رى كا قادر تو بو هيج نائيزى ؟ . ئه م كورانسه
 منالن . سهريان له كار ده ناچى .
 — منيش سه رم له سياست ده ناچى . ئه گه ر باسى چا فروشتن بايه قسم ده كرد .
 — وانيه . ئه م زه مانه هه موو كه س سه رى له سياست ته خورى . ئه مانه له جياتى ده رس
 بخوين وه وای ئه م قسانه كه وتوون . باوكم به خوا مصدق ما بايه كه س خاوه نسى هيج نه
 ده بوو . دام تو خوا تون پى يان بيژه .
 — من ميوانم . پاشان توچا كهت له گه ل من كرد وه . دوو روژ بوو له بوكان كه وتبوو مه وه
 تونه بايه نه ده گه يشته ئيره . جا له بهر ئه م پياوه تيه ناتوانم قسه بكه م . له بهر
 ئه مه نه پى به خوا كوره كان هه قيانه . ئاخو تفه نكيك بو ئاغا يه كسى وهك تو نرخسى
 چيه ؟ . تا كه ي كورد به تفه نك فريو ده خوا . شاه مريكا سى هينا يانه وه و حكومه تى
 مصدق يان رووخاند . شاه به تفه نكيك سه روكعه شيره تى كورد ده كړى . شاه وژمنى كورده .
 — دهك خوا موباره كسى كا . سه ره حمهت له كوره كانى خومان . باوكم به خوا تو له چا
 كرين ناگه رپى . تومن ته ماشا كه به دستى خوم گورگم خستوته كوزى خوم .
 — قوربان راسته . به دستى خوتان گورگ به خيو ده كهن . ئه وگورگه شايه .
 — باوكم جيگای خوٽ دوزيوه ته وه . له گه ل كوره كان باش ريك ته كه وى .

به يانی کوره کان گوتیان . " ما مه مان ئهروا . تولای ئیمه بمینهوه . ئیمه ئهچینه مه درسه و توش ئهگممه در دهچی پاشان وه رهوه .

چوو مه نیو بازار، د وکانی قادری ده بباغی م دیتهوه . قادری ده بباغی به ره له کودیتا بهر پرسی ریکخراوی سه قزیوو . به خیر هاتنی کرد م و پیم گوت که برادهرانی کومیته کو بکانهوه تا ریکخراوی تازه به گویره ی وه زعی ئیستا دا بهه زرینینهوه . گوتی .

— ئاگاداریان ده کهه و جیگا و کاتی کو بوونهوه دیاری ده کهین . مزلیکی بی نیشان دام گوتی . " له م ماله بمینه وه کهس فیکرت ناکا . ماله ژنیکی سه قزی بوو دیار بوو وهک کاروانسه رومزل خه لکی ده هاتی . به لام پاک و خاوین بوو . پیریژن کچیکی هه بوو به ناوی مه ستوره . لیک ولوسوو هیندی ئاغای به گزاره ده هاتن له وی قوماریان ده کرد به ژنه کهم گوتبوو خه لکی که لبه ره زاخانم . هاتوووم چا ده کرم . سه ره به هاریکی سارد بوو که متر وه در ده کهوتم . ژنه تیو پرسیاری لی ده کرد م و قسه مان ده کرد و له پر — ده یگوت . " به خوا د وور له تو د روئه کهی . تو له چا کرین ناگه ریسی ؟

حه وتویه ک له سه قزامسه وه . هه موو روز ده چومه د وکانی قادری ده بباغی له وی نه ده بوو کوریکی میژ مندال له سه ر د وکان ده یگوت نه هاتوه . به خوا تا سالی ۱۳۵۸ که له ئورویا ده که رامه وه میرزا قادری ده باغیم نه دیتهوه .

چوو مه ماله رابعه خانم خوارزای پیشه وه . ئه م کیژه له برایانی جیا ببوو وه و له سه قزده ژیا . کیژیکی به ریز تیگه یشتوو له کهولی دهره به گایه تی هاتبوه در وهک رونا کبیریک ده ژیا . زوری بی ناخوش بوو که له مزلی ژنه سه قزیم . گوتی پیویسته لی ره بمینهوه . جیگا ههیه . به لام ئیتر نه ده کرا بمینهوه . ریگای بانه گیرا بوو هاتوو چو به که لی خان دا زه حمهت بوو . چه ند لاس پولي ناونجی م دیتنه وه . زور روون بوون . ئاماده یی خویمان بوها و کاری در بری . هیندی قهراو ومه دارم بودانان و گه رامه وه بومه هاباد .

میرزا ره حیمیی سولتانیان

ره حیمیی سولتانیان وهت باس مان کرد مه ستولی یه که می کومیته ی کوردستان له مه هاباد بوو . پاشا کودیتا ئه ویشروای کرد بوو له ناوچه ی محال و بهشی ئه خته چی

له ديهات د سوراوه و كاري حيزي ده كړه . له و ناوچانه ي ټولې ي بوو ريڅراوه كانسي حيزي ساخ ما بوو نهوه و وره ي خه لك بهرز بوو . روژيك ته ماشا م كړد نامه يه كسي كاكړه حيم هات . له نامه كډا نووسيويوي : " خوتان د هزان مال و مند الم هميه . ناتوانم هر ټاوا د ه ستيان لي هه لگرم . ټه گمر مال و مند الم به خيوه كډن يا خانم خانم له گويگه لي خانووم د ه ات ي و به خيووم د ه كا ټه وه د ه مينمه وه د ه نا د يمه وه خو م تحويل د ه د ه مه وه " .

ره حيموه زعي ژيان ي باش بوو . فه قير نه بوو . مال و مند المي محتاج نه بوون . به تايهت مه ستولي يه كم بوو . من به نامه كه زور تيكچووم . بوم نووسي كه چاوه روانسي نو سيني شتيكي وام له تونه د ه كړه . ټيستاشراوه سته تا براد هران ټاگاد ار د ه كم . ټه وه ندي ي نه چوو ، خه بهر هات كه ره حيمي سولتان يان چوته باجه وه ند ماله شيخ — ره حيمي شه صي بورهاني و به وسيله ي خه زوري حاجي عبد الخالق ته ټمين بوته وه و — هاتوته وه مه هاباد .

ټه م كاره ي ره حيم له نيو براد هراني حيزي دا ته ټسيريكي زور خه رايي كړه . بسوو به جيگاي باس و رمخنه له شان ه كاني حيزب دا . روژيك خه بهري نار د كه د ه مهوي چاوم ي بكه وي . گوتم با ي بيبي نم . ميرزا ره حيم هاته لام . باسيكي توند و برايانه مان هه بوو . هه نگاوه كه ي ټه وم مهكوم كړه . گوتسي : — له توانام دا نه بوو خه بات د ريژه ي بد هم . ټيستا هاتوومه وه د ه چمه وه سمر كاري خو م . خه يانه ت ناكم . خو م هر به دوستي ټيوه د ه زانم . به لام خه باتم پي ناكري . د ه مانچه يه كم له لايه له گوندي سه هولان د اماناوه . نيشانه ي د امي كه بنيرم وه ري گرمه وه .

چه ند روژ د واي هاتنه وه ي ، روژيك له كولانسي مزگه وتسي عه جه مان ټاژان — پيشي ي د ه گرن . ټه وه ندي لسي د ه د ه هه موو گياني د ه شكين . كومه لانسي خه لك ټه وليد انه يان زور پي نا خوش نه بسوو .

د یسان مه سه له ی ژيانی دایک و بابم

له نه ورزدا ئیجاره ی خانووی باو کم له نه غه ده ته واو ده بوو . بیکار و کاسبی ما بوونه وه و هیچیان نه بوو . ده بوايه فیکریک بو ژيانی ته وان بکه مه وه .
روژیک مینا خانم خیزانی پیشه وا له دوا ی نارم و گوتی . " ئیغه کسمان نیه به سهرملکه کان رابگا . که سی له توتن ته مین تر و باستر وه گیر ناکه وی . پیم خوشه ماله که ت به ریه قارنجه هم له نه غه ده د وور ده که ویهوه و ره نگه ده وله تیش له بسه ر ئیغه خو ت تئی نه که یه نسئ . له ویش کویخا و گزیر و کار د ارت له بهر ده ست ده بن و یارمه تی به براده رانی حیزیش ده که ی ." .

پیشناری مینا خامیم به دل بوو . هه م ژیانم دابین ده بوو هم ده متوانی خه بات دریزه یی بد هم . د یاره مه سه له ی ژیان وه ریچوونی دایک و باب وژن و مند الم بو من هه میشه مه سه له یه کسی گرنک بوه و به داخه وه له سه ره تای تیکوشانسی سیا سیه وه قه ت نه متوانیوه دابینی بکه م . من له ژيانی سیاسی دا هه میشه واقعی بیرم کرد و ته وه . من بو یه خه باتم کرد وه له ژیر ده ستی و برسیه تی نه جاتم بسئ . بو یه نه چوو بوومه ریزی تیکوشانه وه که له برسان بهرم . لام وایه خه باتی هه موو کومو- نیستیک و تیکوشه ریکی راسته قینه هه ر بو ته وه یه که نه ته وه که ی له ژیر ده ستی و له هه ژاری و برسیه تی رزگار بسئ و بگاته ریزی گه لانی پیشکه و تووی جیهان .

من به پیچه وانهی تهو که سانه که به فیشال و ئیجساسات به قسه ده لیڼ هه موو شتیک و مال و مندال فیدای حیزبه ده کن ، هه میشه گوتوو مه مال و مندالی خو م پیڼ- هه موو شت له هه موو کهر خوشتر ده وی . ته گهر مندالی خو م خوشتره وی د رو ده کم چون مندالی خه لکم خوشتره وی . تهو که سانه ی له ژیر ناوی ئیترناسیو نالیستی دا واز له مه سه له ی نه ته وه ی خو یان دینن د رو ده کن . که سیک بو میلله تی خو ی خه بات نه کا و بو ئازادی نه ته وه ی خو ی تی نه کوشی ، چون بو ئازادی نه ته وه یه بیگانه خه بات ده کا . راست نیه . تهو که سانه م زور دیون که به قسه هه موو شتیکیان فیدای حیزب کرد وه . به لام به زوریش ته نیکیان بو حیزبله دست نه هاتوته دهر .

مهلا عهولای حهیاکی (حسهن زاده) نمونهی زیندوه . دهیگوت . "سه شه رهف پینج مندالم ههن حیذب بلی ههر پینجان سهر دهرم . به لام له سهر پینج دینار که حه مه ده مینی سیراجی له مهعاشی گیرا بووه له ئەندامه تی ده فتمری سیاسی و کومیتە ی ناوهندی ئیستعفای دا و ته لاقسی خوارده هه تا هه به لهحیزی دیمو- کراتدا هیچ مه سئولیهتیک قبول ناکا . دیاره ته ویشی ههر راست نه بوو . تا بووه به ئەندامی کومیتە ی ناوهندی که وشی دانهان .

به مینا خانمگوت . "پیمخوشه به دوو شهرت . یه کهم ده یی پرسی برادهران بکهم و پانس بریاری ئەوان بچم . دووههم ده یی ده سته لاتی ته واوم هه یی ." - ده سته لاتی ته واوت ده یی وکسرلیت ناپرسیتهوه . برادهرانیش نایی دژی ئەوه بن چونکه له ویش یارمه تیان ده کهی ."

لهم کاته دا عهولای ئیسحاقی هاتبووه نیوشار . مه سهله که مان باس کرد . عهولا گوتی . "ئه گهر بچیە قارنجە ده ترسم په کی تیکوشانت بکهوی . ئه گهر نه چی وه زعی ژیا نی دایک و بابت ناخوشه وئیمه هیچ یارمه تیمان نه داون . با راهه ستین تا پرس به براده رانی دیکه ن ده کهین .

- زور باشه . به لام ئیستا با من ماله کهم بنیرمه قارنجه با له نه غه ده وه دوور - کهون . ئەوه بوخوی نوایه که . پاشان بریاری براده ران چ بوو وا ده کهین . سه یده ولای ئیسحاقی موافیقی ئەم پیشنیاره بوو . گوتی ئیستا دراومان هه به دووسه د و په نچا ته نت ده دهینی بو مالی بنیره . لام وایه هیچیان نیه ."

دایکم هاتبوو سهرم بدا . نارده وه نه غه ده و گوتم ئەگهر وشترم ناردن بار کهن وه رنه قارنجه . له مه هابار خوا حافیزیم له براده ران کرد و له گهل پیاویکی ماله پیشهوا چوومه قارنجه . له گوندی (ئاغهلیان) له ماله سه لیعی فه تاح شیرخانی ده زیام . مالیک دهوله مه ند ، گهوره مال ، سهر ئاواله . کاک سه لیم پیاویکی تیگه یشتهو ئەندامیکی دلسوز و چالاکی حیزی . روژانه ده چوومه قارنجه و شهوده هاتمه وه ئاغه لیان . سه ریکی ئاغای سالارم دا . گوتی زورم یی خوشه هاتوو به ئیره . به لام ده ترسم شه یتان و شوفار لیت نه گهرین . به ینیک خسومات کهه . کاره سیاسییه کان به هی دیکه بکه . له کهل کاک حه سهنی سریلوا که ئەندامیکی دلسوزی کوردایه تی بوو هاتوو چومان خو شبوو . شانیه کی حیزیم له سی براده رانی تیگه یشتهو پیک

هینا و ریگای کار کردن و هه لسورانم بو دامه زراندن . ناردم له کن میرزا ره حیسی گویگجه لی ده مانچه یه کسی چارده خورم هینا . ته سپیکی زور شازو که حیلیم کسری . خانم پیاویکی نارده گوندی و به رعیه ته کانی راگه یاند که بو هیچ کاریک نه یه نه شار کاک کهریم ئیختیاری ته واوی هه یه . وشترم ناردن له نه غه ده ماله که یان بار کرد و هینایانه قارنجه . دایک و بابم و خیزانیشم به ماشین هاتبوونه مه هاباد وله ویشه وه هاتنه قارنجه و پاش حه وتمانگ هه موومان له خانویهک دایک کو بووینه وه . بهلام به دایخه وه ته مکووونه وه زوری نه خایاند و ئهم جاره بو هه میشه لیک جیا بووینه وه و قه تیه کترمان نه دیته وه .

ده موست توزیک خوومات کم و له گهل ئاغا کانی ده ور و بهر که ناجسن وسر بهه ریژیم بوون مو دارا بکه م . فارنجه به ره مه زرایه کسی هه بوو ئاونه پیده گرتسه وه . به لام به ئاوی گوندی (سمایل مامه) که ملکی سمایلی باپیرئاغا ویرا کانی بوو ئاو ده درا . بوچه وه ندهر خاکیکی بئی وینهی هه بوو . ساله کانی پیشوو ماله برایی باپیرئاغا . کرد بوویان چه وه نده و به ره عیه ته کانی خوویان ره عه مهلیان هینا بوو پولیکیان دابو به ماله قازی . ئهوسالیش ده یانویست ههر بهم جوره بیکه نه چه وه ندهر . من کوخام نار و گوتم نه یکیلن تا ده چه له کارخانه په یمان ده بستم و ره عیه ته کانی قارنجه ئی ده یکن به چه وه نده و له گهل ئه وانیش ریک ده که وین . قه ره وره شایسی قارنجه زوریان پی خوشبوو ده یانگوت بیکارین و ئه ویره مه زرایسه بکه یینه چه ره ندهر ته واوی ده کا .

ئاغا کانی سمایل مامه ده یانویست به ناوی خوویان په یمان ببه ستن و له ملکی قارنجه ئی چه وه ندهر بکه ن . ئیواره یهک سمایلاغا له دای ناردم و بوشه و یانگیشتنی کرد بووم . سی که سم له گهل خو برد و چوومه سمایل مامه . زوریان ریژلی گرتم و گوتیان . — پیمان خوشه هاتوو به ئیره . هیوا دارین جیرانه تیمان خوش پی . پاشان باسی . چه وه ندهر و ئه ویره مه زرایه یان هینا گوری . گوتم : ”زورم پی خوشه پیکه وه بیکهین به چه وه ندهر . بهلام من په یمان ده به ستم و ئیوه به شه د راوی خوتان له من وه رگرن . زوریان شیر و ریوی هینا وه فایده ی نه بوو . له سوار بوون دایک که ده گه راهه وه سمایلاغا گوتی — ئه وه ده چیه وه له گهل ئیمه ریک کهوی قازانج ده کهی . ”

قه کانی بوئی هه ره شه ی لی ده هات . زانیم له راپورت وشه یتانی که شوغلی دایمی

ئەوانە بوورانا و مستن . پانچەند روژ ئاغای سالار تە شریفی هات . باسی مەزرا
 و قسەکانی سمیلاغام بوگیراوە . فەرمووی : " زور کاریکی پیاوانت کردووە . ئەوانە
 کاریان نوکەری عەسە جەمانە لە جیاتی چەوهندەر مەزراکە شیان بەدە یەیی واز لە راپورت
 نا هیین . "

لەم بە یفە دا برادەرانی حیزی لە مەهاباد قارنجە یان کردە قەلە مندەرە .
 بوهرەر کووچوو بانسەرێکیان لە قارنجە دەدا . کرد بوویانە رینگای ئیوارە و سبە ییان
 بوته و ریزوتاران و شوینەکانی تر .
 مالیکم یاری کرد کە ئەگەر بێنە قارنجە لەوێ بن . مالهەکی من هەمیشە پەر سوو
 لە خەلک . بەلام دەت بینی لە پەر و ژوور دە کەوتن و دە ستیان دە کرد بە قسە کە
 نە دە بوو بیکەس . غە نی بلوریان و قادری یوسفی لە تە وریز روژنامە ی کوردستانیان
 چاپ دە کرد . لە هەموو دە و رانی حکومە تی مەصدق دا نە مان کرد روژنامە ی کوردستان
 یا نوسراویکی کوردی بە ناوی حیزی دیموکرات بئلاو بکە یینە وە . ئیستا لە دوا ی کوردیتا
 باسی ئیمپریالیزم و ئاشتی و کوردیتا مان دە کرد . ناچار نامە یەکم نووسی بو برادەرە ران
 کە هیچ کەس مە نیرن بو قارنجە . لە مەود واهەر کەس دی بێتە ئاغە لیان کە بە لاوە یە .
 برادەری واهەبوو گویا بو کاریکی حیزی هاتووە بە لام چە ند روژ دە مایهوە کە گویا بچە –
 سیتە وە . (هیوا دارم تا ئەو کتیبە چاپ دە کری ئەم برادەرە هەر لە ژیان دا بن جا
 وە بیریان دیتە وە و دە زانن چە ندە بیکار لە قارنجە و ئاغە لیان سوواونە وە .)
 نەک هەر ئەو روژیک عەولای ئیسحاقی نامە یە کسی نارد بوو دواوی کرد
 بوو کە و لاخیکی سواری بسۆنیرم دە چیتە نیوگە و رکان . منیش نامە یەکم بسو سە عدون
 ئاغای قورغان نووسی و خواهیستم لێ کرد کە ئە سپیکی سواریم بو بنیری چە ند روژ –
 کارم بێ یە تی . سە عدون ئاغا بارگینیکی بە زینە وە بونارد بووم . بارگینم نارد و نوسیم
 تکیا بە پینچ روژ زیاتر رای مە گرن ئەمانەت وەر مگرتووە .
 پازدە روژ بێ چوو بارگین نە هاتە وە . من بە سەر دا گیرام . لە زیندان سووم
 سە لیعی مامفە تاح هاتگوتی . " بارگینی سە عدون ئاغا توپیووە . "
 یارگین کە و تەبو دەست مندالە سابلاخیان ، بە قەولی خویان ئە وەندە یان
 (ماین مانین) بێ کرد بوو بارگین لە کولتە پەیی کە و رکان توپی بوو . بە هەزار حال تا
 زینە کە یان وە گیر کە و تەبو وە . لە زیندان بووم کاکە رە حیعی سالار هاتە لام . تکام لێ
 کرد بچیتە کە سە عدون ئاغا و مە سە لە ی بارگین عیلاج بکا .

کا که ره حیم چوو بوه لای سه عدون ئاغا و گوتسبوی کاره هاتوه و فلان کمرئیسنا له زیندانه . چه ندی ده لی یی ده یده ین له جیاتی بارگین . "

سه عدون ئاغا گوتسبوی . " خولا ده کا ئه و ئازاد ده بی ، بارگین به قوربانسی شه و بی . " نامه یه کم بو شه عدون ئاغا نووسی و سو پاسم کرد و پیاوه سی شه وم هه ره له بیر و له بیر ناچیته وه .

غه نی بلوریان له گهل چه ند کمر له ته وریز خه ریکی روژنامه ی کوردستان بوو- پینج ژماره ی لی بلا و کرده وه وه روژنامه که گیرا جیگای دوزراوه و په کی کهوت .

هه وه لین جار پاش کوردیتای ۲۸ ی گه لاویژی ۱۳۳۲ (۱۹۵۳) نیوی حیزی دیموکرات ده هات و روژنامه وه ک ئورگانی حیزب بلدوده کراوه . به لام بهرنامه یه ک و تاکتیک و ستراتیژی هک له گورپی ده نه بوو . هیندی براد هه ری بهرنامه له کوردستان ده سو رانه وه . و هیندیکیش له ته وریز و تاران خو یان حاشار ده بوو .

منیش له وکاته ده که له سه رملکی ماله شه هید پیشه و ئاغا یه تیم ده کرد کارم بسبوه شه وه که براده ران بوته وریز و تاران و سه قز به ری بکه م و یا شه گهر د راو یا بارگین یا شتیکی دیکه یان پیویست بایه له سه رحیسابسی ماله قازی جی به جسی بکه م .

زیندان و روو داوه کانسی حبه پسخانه

روزی ۱۵ ی مانگی پوشپه ری ۱۳۳۳ (۱۹۵۴) به یانسیهک پاشنان و چا خوا
ردن سوار بووم که بچم سهری مهزرا بده م . پیسایک هات گوتی : " هیندی عجهم
لهو بهری چوم راوه ستاون و داوا ده کهن لوتکه بچی بیان په رینیتهوه ."
که راهه " چوممه سه چوم . دیتم سه رهه نک شکوهی گورینه . له نهغه ده
یه کترمان ده ناسی . لهو بهری چوممه بانگی کرد :

— ها . . . ئاغای حسامی ئه و بهر خانهای ماله قازی به تهنیا ده خوئی و ئیعه شت له
بیر کرده . چون وا ده بی . ئه گهر میوان راده گری لوتکه یهک بنیره بپه رینهوه .
به کابرای لوتکه وانم کوت . " بچوو بیان هیته . خوم گه رامهوه مال هیندی کاغزه ز و
کتیم له مالی هه بوون رام گویرتن و ده مانچه کم دا به پیایک بیشاریتهوه و چومه وه
سه چوم وجه ناب سه رهه نک له گهل یازده سه ریاز په رینهوه .

باو کم نه ساخ بوو له ژووری ریژ بسوو . که چاوی به عه جه مان کهوت ئه وهندی
دیکهش تیکچوو . دایکم و خیزانم زهره هه لکهران و نا هه قیشیان نه بسوو . پاش ئه و
هه موو و ووری و ناره حه تیه تازه پشویه کمان ده دا و هه موومان له خانویهک دا کو
ده بووینه وه و ژیانیان ریک و پیک ده بوو . دایکم و خیزانم دلخوشی دانهوه .
سه رهه نک چایه کسی خوارده وه و گوتی ئیعه بو نانخواردن گیر نابین . ستادی له شکر
له مه هاباد داوای توئی کرده . به داخه و کاتیکی خهراپ هاتوم . باوکمت نه خوشه
به لام هیچ نیه سوژی ده گه ری یهوه . با بروین وه درنگی نه کهوین ."
گوتم : " ناگری تو بچمه وه من به یانی خوم ده چمه مه هاباد و باوکیشم ده بهمه

سه رد وکتور .

— سه رههنگ کيسرا سهروکسي ستاد داواي کردووي . با پروين .

چار نه بوو . دايک و بایم دلخوشي دانهوه . سواری لوتکه بووین و له چومسی

په رینه وه ماشینه کهیان راوه ستا بوو سوار بووین چووینه حاجیبات ماله قازی بابسی کاک ته میر . لهوئ همستان به مه ترسی گیران کرد . به لام نه بوونی به رنامه یهکی شورگیری ، نه بوونی سیاسه تیکی روونی حیزی . دیار نه بوونی شیوه ی خه بات ، سه رلی شنیواوی کادر و نه داماان له سه ره وه بو خوارئ ، منی دست وپی به سته له بهر ده سنی سه رههنگ نا بوو . کاک ته میر به باوکسی گوت بزانه چهنه بهرتیلی ده وی بیده یه با کاک کهریم نه با . جهنابی قازی قسه له گهل کرد بوو گوتبووی کاتی کار و کاسبیه . کاره کانی گوندی په کیان ده کهوی . . . ته نت ده ده مسی حسامی مه به . ته م سه رهه نگی ده مناسی و له ته نیکین به ند بوو قبولی نه کرد بوو .

رویشتین . له میاندا وا گوتی : " کهرمایه . تو بچوو له موسافیر خانه ئیستراحت

بکه . داوی نیوه رو وه ره لای من سلاویکیش له خانم بکه و نامه یهک ده نووسم بچو مه هاباد . سه عاتی سی چوو مه ماله سه رههنگ و چایه کم لای خانم خوارده وه و خانمی سه رههنگ له نهغه ده ده ناسی . له کهلم هاته سه رته قام و ثوتو بوسیک بو مه هاباد ده چوو . بانگی دزیانیکی کرد گوتی : سوار به له گهل ته و بچو مه هاباد . زیندا نی نسیه ها . . . "

رویشتین ئیواره گه یشتین . چووینه موسافیر خانه ی کهریمی خوسره وی . به کابرا

گوت تولیره سه من تا مالی قازی ده چم و دیمه وه . قبولی نه کرد . چووینه ستادی له شکر . ته سه ریک له ده فته ری ستاد بوو ناوی پرسیم . ته لیفونی کرد بسو شاره — وانی گوتی : " جهناب سه رههنگ گوتوو یه رایکرن . "

بردیانم بسو شاره وانی و بسی سه رسه دا دایان کردم . به یانسی سه رگورد

وه کیلی سه روکی شاره وانی مه هاباد هات . له گهل سه رگورد وه کیلی ناسیاریمان هه بوو . ئیسانیکی باش و ئازاد یخواز بوو . بانگی کردم بو ده فتهر . که چوو مه ژور پیکه نی گوتی : " چیت یی بلیم ؟ . ئیوه ن ده لین شورگیری . ئیوه ن خه بات ده کن ؟ . وهک سه رده که ونه بهر ده سنی ته وانه . چوئن توله گوند ناتوانسی خو وه بهر دست نه دهی ؟ . بهرت ناده ن . ده میکه پیوه ن بتگرن . "

- دوو روژ یی پرسیار له زیندان دا بووم . پاشان برد یانمه کن سمر ههنگ کیسرا سه روکی ستادی له شکره مه هاباد . گوتی : " خانمی قازی نارد وویه ته لام که ئازا دنت بکهین . له بمر ماله قازی نامانهوی بتگرین . بچوو په شیمانسی و تنفر نامه یهک له حییزی توده بنووسه و وهفا داری خوت له حاسته علاحه زرهت رابگه بیینه تا بنووسم ئاوارت بکن و بچو خه ریکی ژیان و کاری خوت بهه . "
- گوتم : " من توده یسی نه بووم و کاریکی واشم نه کرد وه لی یی په شیمان بم و په شیمان په شیمان نامه بنووسم . من به هیچ و خورایی گیراوم . "
- بسرو بیری لی بکهوه ده یی ئهوشتانه بنووسی .
- چه ند روژ یی چوو د وکتور شیرازی هاته لام و گوتی : " خانم زوری ههول داوه که تو ئازاد بکریی . سه روکی ستاد قهولی داوه . به لام ده بسی شتیک بنووسی . من ده هیهم بوسه روکی ستاد و ئازاد ده کریی . "
- گوتم : " هیچ هنانووسم . خه تایه کمه کرد وه که په شیمان بههوه . تا پازده روژ هیچیان لی نه پرسیم . پاش پازده روژ له باز پورسی له شکر بانگیان کردم . سمرههنگ خواجه نووری ده ستی کرد به پرسیار و لیکولینهوه .
- بو چوو به شوره وی ؟
- من چوو به فستیوال وه ئیجازه و پاسپورتی ئیرانی چوووم . ریگامان به شوره وی دا بوه . لهسره تا گوتی بنووسه ههه چی لیم ده پرسی راستی ده لیم . ئهوهه نویسی . گوتی : " چه ند زمانی بیگانه ده زانسی ؟
- دوو . . . دوو زمانی بیگانه ده زانم
- بیان لی بزانم کا مانه ن ؟
- فارس و ترکی .
- ئاگری گرت . راست بووه تووره بوو . " مهگهر تو ئیرانسی نی ؟
- به لی ئیرانیم به لام کوردم . زمانی فارسی و ترکی بو من بیگا نه ن .
- ههه ئهوه نده بوئاوانباری تو به سه .
- هیندی پرسیار دیکه لی کردم هیچیان شتیکی وا نه بوون که بو داگا بین .
- گیرایانمه وه بو زیندان .

دیمه نیکی دلته زین

له باز پورسی یان ده گیرامه وه ئازانیک و دوو سمر باز له گه لم بوون . گه یشته بهر دهرکی شاره وانسی ، ته ماشام کرد بایم به ره و رووی دهرگای شاره وانسی له بن دیوار له سمرعه رز د ریژ بووه . به جاریک د نیام له پیش چاوان تاریک بوو . رویشتم بو کن بایم . همر چه ند سمر باز و پاسه وان ده نگیان دام جوابم نه دانه وه . چووم ده ستمگرت و راستم کرده وه و هینامه ده فته ری زیندان . بایم پیشتر نه خوشی پشت ئیشه ی هه بوو زوری له بهر ناره حهت بوو . به نه خوشی هاتبوه مه هاباد که چاوی به من بکه وی . له زیندان گوتبوویان برد وویانه بو باز پورسی . ئیتر خووی پی رانه گیرا بوو روو به رووی زیندان له سمرعه رز راکشا بوو . من زور تیکچووم و پیم گوت نه ده بوایه به نه خوشی خوت ته زیهت بده ی .

گوتی پی یان گوتووم نامه بو سه ر له شکر موقبیلی بنووسم .

— هیچ فایده ی نیه . ده لین ده پی تنفر نامه بنووسی . منیش نه و ناکه م . ده زانم ئیوه زور په ریشان و ناره حهتن . به لام تکا ده کم بم به خشن . من نه متوانیوه بو ئیوه خزمه تکاریکی باشم بم . به لام تازه رابرد وه . ناتوانم له وریگایه بکه ریبه وه که خوم هه لم بزار وه . . پیمخوشه بچی وه . باز پورس شتیکی وای لی نه پرسیم . له وانسه یه ئازاد م بکه ن . بچولای د وکتور و پاشان گیر مه به بچو وه . ”

هه ستا به چاوی به فرمیسکه وه ماچی کردم و رویشتم . ئه وه ئاخیرین دیداری ئیمه بوو تالترین روز بوو له ژیانم دا . جاریکی دیکه ن برد یانم بو ته حقیقات و باز پورس گوتی . ” ده وسیه کهت ده نیرم بود ادگای له شکر .

سمر گورد وه ته میشی و سماییلی ئازان

لهم ماوه یه دا سمر گورد وه کیلی سمر وکی شاره وانسی مه هاباد یان گوری و سمر گورد

وه ته ميشي مابلاخي يان كړه سهروكي شاره وانسي . كابرايه كسي پي شه ره ف، بسى
 حه يا ، كونه پهرست و بسى هه موو شت . زوريش له براده راني ديكه گيرا بوون ولسه
 د وو ژور ده ژياين . روژيك له گهل ميرزاوسيني فروهر روژنامه مان ده خویند هوه .
 سمایلي حساميش برنجي ده بژارد وله بهر خوږهوه گوراني ده گوت . سمایله كه چه لسي
 ئازانيش له حه ساري زيندان بوو . هاته بهر ده رگا وگوتسي . "بو كيمد ي ئيشك كيمي
 ئانگړر" . (واته هوه كسي يه وهك كهر ده زهر ريني) .

من راست بوومه وه وله پيشهوه شه قيكم له گوند پيني دا . پاشه وپاشه كه وت وسهري شك
 بوو به ههرا و ئازان هاتن و كه چه لياں برده دهر . زوري پي نه چوو بانگيان كرم و
 برديانم بولاى وه ته ميشي . سلاوم كرم و دانيشتم . وهك سهگي د ر به گزم د اهات .
 — كسي ئيجازه ي داوه دانيشي ؟

— ئيجازه ي كه سي ناوي . تونارد ووته بيمه لات . داوه نيشم . ئه گمر كارت نسيه هوه
 رويشتم . هه ستام كه بروم كوتسي .
 — وه ره . . راوه سته . . كارم پيته . . توله زيندان ده تهوي هاري ؟ . چاولي كه
 من سهر گورم . .

دانيشتم هه وه وگوتم ههرا ههراى ناوي . سهر گورد يي يا نه يي فهرقي نيه . ده لي ي
 چي ؟

— بولا پياسه وان ده ده ي ؟ دنيا بسى حاكم و ده ولت نيه . نازاني هوه هه موو
 توده يسي يه له خارك و فله له كلته فلاك دا هوه ده رزن . بو خاركه ده نيرم .
 — له خارك و ته بعيد ناترسم . پاسه وانى پي شهرف و پي حهيا ده پي لي ي بدري
 به پاسه وان بلي به هه ب بسى جنبو نه دا كس لي ي نا دا . ئيوه بزائن ئيمه زينداني
 سياسين . ده زاني له سهر چي گيراوين ؟ . ئيجازه نا دهين كس له حاست ئيمه بسى
 هه ب بسى .

كه وا به توندى وه لام داوه د اينواند وگوتى :

— هه سته برو خوت تووشى ته بعيد مه كه .

من هاتهوه ژور و سمایله كه چهل ئيتر نه هاتهوه زيندان . له پيش هوه دا كه
 بچه دا دگا هاوري ياني حيزي و دوست و برادر ده هاتنه لام و زور جار له مال ه
 پيشه وارا نان وچيشتيان بو ده هينام . له كه له برادران پيكه وه مان راده بوار . چهند

لاوی غهیره سیاسی گیرا بوون بریارمان دا ده رسیان بی بلیین . سمایی حسامی نه و
 کاره یوه نه ستوگرت وده رسی بی ده گوتن . میرزا وسینی فروهر کتیبکی قانونی
 سزای گشتی له لا بوو گیراوه کانی رینوینی ده کرد نامه ی بو ده نووسین . زیند انمان
 کرد بسوه مه دره سه . تاقه ناخوشیهک نهوه بوو براده رانی مه هابادی جار وبار به
 کینه ده هاتن . وشمره دند وکریان ده بنوو . پیوسته بلیم گشتیان به چاویکی ریز و
 ئی احترام چاویان له من ده کرد . زور جار ئیواران له حه ساری زیندان شای و هه لپهر
 کیمان ساز ده کرد و گیراوه کانمان دلخوشی ده داوه .

کاکه رحیمی جه وانمهر دی قازی یهک دوو جار هاته لام . سه لیمی مام فته احسی -
 ئاغه لیان رانک و چوخه یه کسی سبی جوانی بو هینا بووم . مینا خانم پیاوی نارد بوه
 لای شیخ محه مدی شیخی برهان که لای سهر له شکر موقبیلی تکا بکا ئازاد م بکه ن .
 به لام شیخ و تکا و پارانه وه لای زور داران وداگیر که ران نرخسی نسیه .
 له مانگی که لاویژدا براده ریکی خه لکی قارنجه هات و نامه یه کی بو هینا بووم
 دایکم خه بهری کوچی دوا یسی باوکسی . بو نووسی بووم . زور ناره حهت و په ریشان بووم
 دایک و ژن و کچیکی دوو ساله م بی کس و بی سهر پهرشت ده مانه وه . براده ران مهجلیسی
 فاتحه یان دانا . مه لاغه فووری حافزبان هینا قورئانی شویند . زور کسی خه لکی -
 قارنجه و ئاغه لیان و پیر وه لی باخی و سریلوا و هاتبوونه سه ره خوشی . جیرانه کانی
 قارنجه گوتیان له خه می دایکت و خیزانت دا مه به ، وهک دایک و خوشکی خو مان خز-
 مه تیان ده کهین .

هیچ نه ده کرا . راست پاش ده روژ نامه یه کسی دیکه م بو هات نوسرا بوو
 خیزانیشم مرد وه . نه مجاره شن مه لاغه فوور هاتنه وه زیندان و خه می ته نیایی
 دایکم و کیزولیکی منال ، جه رگی ریک ده کوشیم . ئاموزایه کم هه بوو تازه ده که یشتی ، نه ویش
 دایکی به جی هیشت بوو رویوو . نامه یه کم بو دایکم نووسی که بیته مه هاباد و کچه
 که ن له گه ل خو بینی ، با چاوم بی یان بکه وی . روژیک دوا نیوه رو ئازان بانگیان کردم
 گوتیان دایکت هاتوه . که چوو مه ده ر دایکم و خوشکم له وئبوون . هه ستان ماچیان
 کردم . که روانیم که لاویژم نه دیت .

دایه گیان نه دی کوا که لاویژ ؟

دایک له پرمه ی گریانی دا . : " که لاویژ دوینی مرد . مالی لی چول کردم "

به پیوه راوه ستا بووم . خورپه یه کم له دلّی هات . دایکم دلخوشی داوه . هه ستم به خهم و خه فه تیک کرد، بووم نه ده چوه سمر یهک ، بوچی خورپه له دلّی هات و شهو خه مه بو دایگرتم؟ .

دایشتم . دایکم وخوشکم پیتر دلخوشی دانهوه . به دایکم گوت . "توانوانی به ته نیا له خانویهک دا بژی . ماله کهت بار که و بچووه کن خوشکم . نامه یه کم بوخانه خانم نووسی که پولیک بدا به دایکم تا ماله کهی پی بار بکا و بچیته وه لای خوشکم . زور سویاسی ده کم چل تمه نی دابوو یه . زاوه که مان هاتبوو ماله کهی بار کرد بو بو لای خویان . (شهو دوعایم لی گیر ببوو که ده لی (مالت بشته وه سمر بهشی ده مالان) پانرچه ند روز د ادگای سویای مه هاباد نامه ی بو زیندان نووسیوو که پهروهندی فلان کسر هاتو ته د ادگا و پیویسته بو خویند نه وهی پهروهنده و دیاری کردنچ پاریزهر، بینینه ده فتهری د ادگا له سمر باز خانه ی مه هاباد .

له ده فتهری زیندان بانگیان کردم . گوتیان خوٚت ساز که ده بسی بچیه سمر بازخانه بو ده فتهری د ادگا . چووومه وه ژووو به براده رانم گوت پهروهنده کهیان داوه به د اد گای نیزامی و شه شی بچمه سمر بازخانه بو خویند نه وهی پهروهنده . براده ران نارحمت بوون . هه وهل کسر بووم له مه هاباد به تاوانسی سیاسی له د ادگای نیزامی د اد گایی ده کرام .

رانک و چوخه ی سسی خاویتم کرده بمر و همر وهک بو سمر شایی بچم خاوین ، قوز و شیک ، هیندی کانه و گو فارم به دسته وهگرت و هاتمه دهر . دوو سمر باز وئاژا نیکیان ره گهل خستم و به ره و سمر بازخانه . زیندان و سمر بازخانه شهو سمر وسه ری شار بوون . ده بوايه به نیوه راستی خیابان و به کولانه کانی شار د ا بروم . شاره وانی ماشینی ته بسوو . من به خه باتی رابرد وو به سه فه ری فیستیوال له نیومه هاباد — ناسرا بووم . به تاییه ت لاوانسی کوردستان پیش کودیتا به رنامه ی پیشوازی منیان — ریک خست بوو سه فه ری من بو فیستیوال دهنکی دابوووه . له شهو بمره و بمری شهقام دوست و لایه نگرانی حیزب که ده یان دیتمه هلدستان و له بنه وه سلاویان ده کرد . له کولان کیژ وزنی مه هاباد کو دهبوونه وه و ته ماشایان ده کردم و به دهنک دوعایان بیده کردم . به فیزه وههستم به شانازیه ک ده کرد .

که چومه ده فتهری د ادگا پهروهنده یان له پیش انام و گوتیان ده توانسی بیخو — یینه وه و یاد داشتی لی هه لگری . پیویسته بو دیفاع پاریزه ریک دیاری بکه ی .

له باره‌ی پاریزه ره وه گوتم : " من پاره‌م نیه پاریزه‌م بگرم . دادگا کسّی دیاری ده کا
 خوئی ده زانسی . له پهره‌نده دا هیندی شتم بۆ روون بسووه که پیشتر بیرم لئی نه ده
 کرده وه . راپورتیک درا بوو به روکئی ۲۷ سویا که گویا من مه سئولی کومیتهی وه رزیرا
 نسی کورد ستان بووم . له کاتی گهرانه وه دا هاتوو مه شامات . له (دیی مه سور) میوا
 نسی مارفاغا بووم . روزیک له شامات له گهل مارفاغا چوو بوومه راوه که رویشک .
 روزی چوونه راوه جل وهرگم چوونم بۆ محالی سازاده ، سه فهر بۆ سه‌قز هه‌موو به روکئی ۲
 گوترا بوو . ئاگایان له نه ببوو که له مه هاباد م . نووسیویان ما وه یه که ونه .
 هه موو ههر راپورت بوو به لگه‌یه‌ک نه بوو که تیکوشانم سابیت بکا . ده متوانسی
 یه‌ک روژ پهره‌نده بخوینمه وه بهلام بۆ ئه‌وه پتر به نیو شار دا هاتوو چوکه م نووسیم
 ده بسی پینج روژ بیمه ده‌فته‌ری دادگا تا پهره‌نده ته‌واو بخوینمه وه و خۆمبو دیفاع له
 دادگا ئاماده بکهم . چوونم بو سه‌ر بازخانه بهوشیک و خاوینی و سه‌ر به‌رزى، خه‌لکی
 توزیک وریا ده‌کرده وه و غیره‌تیکی وه‌به‌ر ده‌نان .
 ده‌فته‌ری دادگا نووسی که پینج روژ بیهینن بۆ ده‌فته‌ر . داد ستانسی دادگا
 له ئیدیعا نامه دا نووسیوی . " عبدالکریم حسامی له تیکوشانسی دژی ده‌وله‌ت
 دا ئه‌وه‌نده به ژیری وریایی جولاهه‌ته‌وه که به لگه‌یه‌کی به ده‌سته وه نه داوه .
 بهلام راپورته کانی به روکئی ۲ و شاره‌وانی که یشتون نیشانی ده‌ده‌ن که یه‌کیک له
 مه سئوله‌تیکوشه‌ره‌کانسی حیزبی توده بسوه . ههر بوویه‌ش نارو وویانه بۆ شوره‌وی .
 نازانین له شوره‌وی چاوی به‌کسّی که وتوه وچی کرد وه بهلام ههر ئه‌سه‌فه‌ره نیشانسی
 ده‌دا که چه‌ندی باوه‌ر پیکراوی حیزبی توده بسووه . له‌ته‌واوی تیکوشانسی خوئی دا
 بو رووخاندنسی ریژیعی پاشایه تی و جیا کردنه وه‌ی کوردستان له نیشتمان خه‌باتی
 کرد وه . به‌گویره‌ی ماده‌ی ۳۱۷ ی قانونسی مोजازاتی گشتی سزاکه ئیعدامه .
 داوا له دادگای به‌ریز ده‌که‌م له‌باره‌ی عبدالکریم حسامی یه‌وه ئه‌م ماده‌ی یه‌له
 به‌رچاو بگری ."

له ئیدیعا نامه‌ی دادستان روو نووسیکم هه‌لگرت وگه‌رامه وه . له‌گه‌رانه‌وه
 دا له‌به‌رامبه‌ر ستادی سویا تووشی کاکئه‌حه‌دی سه‌روو کانی و چه‌ند ئاغا‌یه‌کی
 مامه‌ش بووم . ئه‌و ئاغا‌یانه‌ی که پیش سه‌فه‌رم بۆ ئورپا ده‌هاتن وله‌خولایان ده‌ویست
 قسه‌یان له‌گهل بکهم وله‌دوره‌وه سه‌ریان دا ده‌نواند . که‌چاویان به‌من که‌وت سل
 بوون و ره‌وینه‌وه سه‌ریان له‌به‌ر خونا ولایان دا . جاریکی دیکه‌ش ترسه‌نوکی و

بیگانه پرستی و هیچ و پوچی ئەم چینه چه سینهرەم بوۆدە رکەوت و کزەم لە جەرگی
 هات بوۆئەوه که زەحمە تکیشانی کورد لە بەر دەستی کچی دا ره زیلن .
 گەشتە وە زیندان برادەران نانیان نه خوارد بوو چاوه روان بوون . که دەرگایان
 کردە وە و چووومە ژووور بەجاریک گیراوه کان دەورە یان دام و دەستیان کرد بە پرسی
 و باس .

— بوۆمان بگیریۆ وە چ بوو؟ دە لێن چی ؟

— هیچ نه بوە . داستان بە گویریە مادە ۳۱۷ داوا ی ئیعدامی کردوہ .
 هیندی لەزیندانیە ئاسایی یەکان قوت بوون . " جا چۆن ؟ ئیعدامت دە کەن ؟ .
 — داستان وا دە لسی . جا ئە گەر ئیعدام کرام رانک و چوخە کانم بە دەئە
 ره سوول .

ره سول کچی بوو ؟ . روژیک کورە جحیلە یەکی هەرزەکاری شازدە سالە ی روت و کز
 و دامایان هیئا زیندان . ره سووخە لکی سه ر که پکانی بیتوین کوردستانی گەرمین
 بوو . له گەل شیخەلی چه ته بوۆریکی هاتبوونە ئیران و له نیزیك شاریکەند ژاندا
 رمە دەوریان دا بوون . چه ته کان پینج کەر کوژرا بوون و ئەم مندالەش که یی چه ک
 ببوو نانی بوۆه لگرتبوون گیرا بوو . له زیندان دە گریا . دلخوشیم داوه و لییاسم بو
 کری و کتییب و دە فته رم بوۆکرین و دە رسم یی دە گوت . روژی دەهات له کن ئیمە بیدەنگ
 دان نیشت .

گوتم ئەگەر کوژرام رانک و چوخەم ئی ره سولن . دوو روژی دیکەش چووومە دا داگا و سەر
 ریگام له کولانە کان وەك جوورە خویشاندانی لی هاتبوو . بوۆروژی چوارەم بەیانسی
 چیبیکی ئە رتەشی هات و سواریان کردم بو داگا . له روکتی ۲ نووسیویان حسامی
 بوۆخو پیشاندان دە ئیرنە سەر باز خانە . ئیتر نه یانەهیشت بە یی بچم . تا دا داگا
 ته واو بوو بە ماشین دە یان برەم .

دیسان حاجی سه ید عە ولا ئە فه ندی

لەم سەر و بە ندە دا حاجی سه ید عە ولا ئە فه ندی ته شریفی هاتە مە هاباد .
 دا یک و بابوکه سروکاری گیراومسیا سیه کان چوو بوونە لای و داوا یان لسی کرد بوو که

له کن سه ر لهشکر موقبیلی تکایان بوکا و به لکوو نازاد بکرین . سابلخی زوریان —
 مریدی نه هری و حاجی سه ید عهولا ته فهند ین . برادران هانیان دام که
 منین نامه یه کی بو بنوو سم . نامه یه کم بو نارد و نووسیم من له سمر قهول ونوسراوه ی
 جه نابت هاتوو مه وه و ئیستا ئیراوم و له داد گای نیزامی موحا که مه ده کریم .
 هیوا دارم هه وهک بو نووسیوم کاریکی وابکه ی نازاد بکریم .

به خوا وهک پسیاوان هیچ وهلامی منی نه دابوو . به کس و کاری هاوری گیراوه کانی
 گوتبوو . " منداله کانتان نه سیحه ت بکه ن وه دوا ی کاری پی جتی نه کهون ."

هه لویستی حاجی سه ید عهولا ته فهندی له نیو براده ران بوو باس و دم
 به دمه . هیندی لاوی خوین گهرم قسه یان پی گوت . میرزا وسینی فر وهر توره
 بوو دیفاعی لی ده کرد . منین گوت ته وه کیشه ونا خوشی ناوی . تهویش وه ک هه مو
 شیخ و ده ره به گیک قازانجی چینایه تی خووی ده پاریزی . هه کس توانا و ده ستهلاتی
 هه بوو له گهل تهوه .

میرزا وسین به گژم اهات و گوتی : " هه کس قسه به ماله نه هری بلی خائینه
 — دهک خوا موباره کی نه کا . تو تهوه له سهر سیاسه ت له وانه یه ئیعدامت بکه ن و —
 تازه دیفاع له ماله نه هری ده کهی ؟ " .
 له گهل میرزا وسین به کیشه هاتین . برادران توند به سهری دا هاتن و ناشت بوو
 ینه وه .

پاشا تهوه که خویند نهوهی په روهنده ته واو بوو دستم کرد به نو سینی دیفاع و
 بریارم دا به توندی دیفاع بکه م . میرزا وسین له نو سینی دیفاع دا یارمه تی دام و
 یوسفی ریزوانی که خه تسی خوشبوو ده ینوو سیهوه . دیفاعیاته کهم به خه تی یوسفی ریزوانی
 تا رویشتم بو عیراق هه ر مابوو . پاشان له گهل کتیب و به لگه و نووسراوه هه مو له
 به ین چوون و نه مان .

له لایهن داد اکای نیزامیه وه ستوانیکی ته رتهشی کرا بوو به پاریزه نرم که له دادگا
 دیفاعم لی بکا .
 روزیک هاته زیندان و بانگی کردم . گوتی : " چووم په روهنده کهم ته ماشا کرد وه . داد
 ستان ئیدعا ده کا که توتوده یی بووی . بو روخانی ریژیعی پاشایه تی ههولت داوه .
 تهوه تاوانیکی گهوره یه . تو پیوسته هیندی سه نه و به لگه په یدا بکه ی له دادگا ئیمه
 نیشانی بد هین که تو ئه ندامی حیزی توده نه بووی . !

گوتم . " جهنابی ستوان وا دیاره توسه رت له قانون و کاری قه زایی دهر ناچی من ده لیبم توده بی نیم . له نیو چاوانیشم نه نووسراوه . دادستان که ئید یعیایه کسی ئاوا ده کا ده بی ئیسیاتی بکا وسه نهد و به لگهی هه بی که من ئه ندامی حیزی توده بووم . بیجگه له راپورتی به درو، به لگه یه که له سه ر تیکوشانی غهیره قانونی من به ده سته و هسیه . "

زورم قسه له گهل کرد، بۆم حالی نه بوو که دادستان ده بی سابیتی بکا من توده بی بووم . ئه فسهری شاهه نشاهیم بۆ حالی نه بوو .

له م به ینه دا ره سول هه موو روژی ده پرسی . " که نگی دادگا که ت دست پستی ده کا . "

روژیک له حه سار شه ترنجمان ده کرد وزیندانی لیمان کوبو نه وه ته ماشایان — ده کرد . ره سول هات و پرسی . " کاک که ریم نه چوو یه دادگا ؟ .

کا براهه ک گیرا بوو به ناوی مه حمود چاردا او روو . له سهر دزی گیرا بوو . هه موو مانگیك به ریان ده دا و ده گیراوه . مه حمود لی ئی راست بووه و غاری دایه .

— سه گباب ده تهوی ئیعدام بکری تا رانک و چوخه ت وه گیر کهون ؟ . به هه زار حال مه حمود بیان له کول ره سوو کرده وه .

روژی دادگا ماشینیان هینا سواریان کردم و بۆ سه ر بازخانه . له دهرگای ژوریک نووسرا بوو دادگای ئاشکرای حسامی ده ست پیده کا . دووسی سهر بازوگروانی عه جه مینر هاتبوون دانیشتبوون . سهروکی دادگا ئه فسهریکی ئه رتهشی رایگه یاند ئه گهر تاوانبار یا پاریزه ری له ئاست سه لاحتی دادگا قسه یان هه یه بیکه ن . پاریزه ره که م ده نگی نه کرد . من هه ستام و گوتم .

— به گویره ی قانون دادگا سه لاحتی نیه به تاوانسی من راپگات . دادستان له نامه خووی دا منی تاوانبار کرد وه که بۆ تیکدانی ریژیعی پاشایه تی هه ولم داوه . که وا بوو

تاوانه کهم تاوانی سیاسی یه . به گویره ی قانون پپووسته داد گوسته ری وهه . یته تسی منصفه به تاوانی من را بگه ن . ئیوه نووسیوتانه دادگا ئاشکرایه . به لام کئی ده زانی

ئه ورو من له سهر بازخانه دا دادگا ده کریم . ئیوه ئه گهر روژی دادگاتان له شار راگه یاند بایه ئیستا له وانه بوو سهر ان کس هاتبانه دادگا . من کس یک بووم به نوینه رایه تی

هه زاران لاوی کورد له گه و ره ترین فیستیوالی لاوانی جیهان دا به شدار بووم . ئیستا

به نهیانی له سه‌ر بازخانه موحاكه مه‌م ده‌كهن . داوا له داگا ده‌كه‌م نه‌بوونی سه‌سه‌لاحیه‌تی خوئی‌رابگه‌یه‌نسی و په‌روه‌ند كه‌م بده‌ن به‌داگوسته‌ری .
پان‌قه‌سه‌كانی من؛ ئی‌مه‌یان وه‌ده‌ر نا و داوای بیست ده‌قیقه بانگیان كردینه‌وه و
رایان گه‌یاند كه‌داگا سه‌لاحیه‌تی هه‌یه . به‌یانی داگا كاری خوئی‌ریژه‌پسئ
ده‌دا .

گه‌رامه‌وه‌بوژیندان جاریکی تر به‌كومهل چاویكمان له‌لاجه‌ی دیفاع كروهیندی
له‌برادران پئی‌یان وابوو تونده و پیویست ناكا وا به‌توندی جواب بد‌ریته‌وه .
به‌یانی سواری چیبیگی ئه‌ره‌شیان كردم و بو‌سه‌ر بازخانه . داگا به‌خویند نه‌وه‌ی
ئیدی‌عا نامه‌ی سه‌رگورد ره‌مزی‌داستان‌ی سوپای‌مه‌هاباد دست‌پیکرا .
له‌ئیدی‌عا نامه‌دا بیجگه‌له‌هیندی قسه‌ی پئی‌جسئ شتیک نه‌ده‌بینرا . سه‌روکی
داگا رووی‌كرده‌ستوان‌ی پاریزه‌ر كه‌هه‌ستی دیفاع بكا . ستوان هه‌ستا هیندی -
قسه‌ی كردن، له‌قسه‌كانی داستان پئی‌تامر بوون . من داوام‌كرد كه‌ریگا بده‌ن خوم
دیفاع بكه‌م . هه‌ستام و گوتم : " -
ئیدی‌عا نامه‌ی داستان نه‌وه‌نده‌دور له‌واقعیه‌ته و پئی‌سه‌نه‌د و به‌لگه‌منی تاوانبار
كردوه‌كه‌پیویست به‌دیفاع ناكا . چاوه‌روانی نه‌وه‌م داگا ئیدی‌عا نامه‌ره‌ت‌كاته‌وه و
حوكمی پئی‌تاوانیم بدا . ده‌بوایه‌سه‌نه‌د و به‌لگه‌یه‌ك هه‌بایه‌تا من دیفاع بكه‌م .
مه‌علوم نیه‌داستان به‌گویره‌ی كام به‌لگه‌من تاوانبار ده‌كا ؟ "
داستان هه‌ستا گوتی : " راسته‌كه‌كه‌ریه‌حسامی له‌ماوه‌ی تیکوشانی خوئی‌دا
به‌لگه‌یه‌دسته‌وه‌نه‌داوه ، به‌لام هه‌ر له‌ره‌نگ ورووی دم و چاوی دیاره‌نه‌وه‌سه‌ر
به‌رووسانه و كو موونیسته . "

كه‌داستان وای‌گوت هه‌ستام و گوتم : " داوا له‌داگا ده‌كه‌م له‌م قسه‌ی داستان
بگولنه‌وه . له‌كام ولاتی دنیا به‌تاوانسی ره‌نێ و روخسار، خه‌لك موحاكه‌مه‌ده‌كهن ؟
ئه‌كه‌ره‌نگ و روخسار به‌لگه‌ی كو موونیستی پئی ، جه‌نابی ئاغای سه‌رگورد ره‌مزی‌دا -
ستان ده‌پئی‌موحاكه‌مه‌بكری و ئی‌عه‌امیش‌بكری . چونكه‌له‌م سه‌فه‌ره‌دا به‌هه‌زاران روسم
دیوه‌راست‌ره‌نگیان وه‌ك داستان سووره . (داستان وه‌ك چه‌وه‌ندهری سوور وابو)
ئیسنا كه‌چاره‌نووسپ من كه‌وتوته‌به‌ر ئیدی‌عا نامه‌ی داستان ریگا بده‌ن با لایحه‌ی
دیفاعیاتی خوم پیشكیش بكه‌م . دستم‌كرد به‌خویند نه‌وه‌ی دیفاعه‌كه‌م و لام‌وایه

سه عاتيك قسه م كرد . كه تهوا و بووم گوتيان بچنه دهر . پاش پازده ده قيقه بانگيان
 كردينه وه و نووسهري دادگا حوكمي دادگاي خوینده وه . له حوكمي دادگا نووسرا بو:
 " له بهر شه وه هيچ سه نه د وه لگه يه كه به ده سته وه نه بوو كه تاوانبار كراو بوروخاني
 ريژيمي پاشايه تي هه ولي دايي سزاي ماده ۳۱۷ له باره ي شه وه وه راست نيه و ره ت .
 ده كرپته وه . به لام له بهر شه ناو براو تاماده نه بوو له دادگا او وه فاداري خوئي له
 حاسته علاحه زه تي هومايوني شاهه نشا را بگه يه ني ، به هه زده مانگ مه حكوم -
 ده كسري . تاوانبار كراو و دادستان هه قئيعتزازيان له حكومي دادگا هه يه ."
 گه راه وه بو زيندان وله حكومي دادگا ئيعتزازم گرت وداوي چاوربخشانده وه ي
 حوكمي دادگاي نيزاميم كرد . به ۱۸ مانگ مه حكوم كرام ورمسول رانك و چوخسه ي
 وه گير نه كهوت . چه ند جار نامه م بو ميرزا قادي لاهه ي كه نووسر و يا جيگري -
 باز پورسي مه هاباد بوو ، نووسي كه ريگايهك بو ئازادي رمسول بد و زينه وه و ئازادي بكا .
 ئاخره كه ي ره سول به ئيلتيزام ئازاد كرا .

زيند انسي شاره وانسي ورمسي

پاش شه كه له دادگا مه حكوم كرام ئيتر كهس نه هاته لام و سهري نه دام . دايكم
 جار و بار ده هاته لام له ماله خوشكم ده ژيا . پاش و مانگ بو دادگاي چاوربخشا
 نده وه ي نيزامسي برديانم بو ورمسي . شه وروژه ي كه ده بسوايه بروم ، خوم كو كرده وه و
 له گهل براده ران يه كترمان ماچ كرد وهاته دهر . له ده فتهري زيندان سي سر -
 بازي دژبان ، چاوه ري بيان ده كردم . شه فسهري كيشك گوتسي . " توناسراوي . باش
 نيه ده ستانمت با نه به ستن . پنج ته نيان بده يه و برون ."
 - هيچيان ناده سي و با ده ستم ببه ستن . " كه زانيان پول نادم روشتين وله
 گاراژ سواري ئوتوبوس بووين . هيشتا ئوتوبوس نه كهوتبوه ري ، سر ههنگيكي ورك زل پهيدا
 بوو . كويه ترشياتيكي كه وري به دوو سهربازان هه لگرتبوو ده بېرده ورمسي .
 ته ماشايه كي نيو ئوتوبوسي كرد و بمسر بازه كاني له كه من بوون گوتسي . " يه كيكتان
 شه و كويه ترشياته له پيش خود ابني ."

سەر بازگوتسی : " جهناب سەر ههنگ ئیمه زیندانیمان بی یه ناتوانین کویه رابگرین .

— که وایه بیده ن به زیندانی با له پیشخوی رابگری
گوتم به داخوه من لهو زیندانیانه نیم ، کویهسه رههنگ رابگرم .
چاویکی لی کردم وگوتی : همر له سه رههنگومان ریژییه گیراوی
— نه خیر! له سه رههنگ گیراوم که نه هیلیم توکویه ترشیات له خهک بستینی . بوخوت
کویهخوت چاکتر پی ههله گیری . من زیندانی سیاسیم ، زیندانی سیاسی کویه
سه رههنگ راناگری . " بوهم ههلهکو تبوو له نیوئوتوبوس و له گاراژ قسه بکه م .
سه رههنگ له خولای ده ویست بیده نگ بم . کویه له سه کوشی خوی دانا و ئوتوبوس
که و ته ری .

که یشتینه ورمسی و راست چووینه زیندانی شاره وانسی و دایانم به به ندی
سیاسیان . نیزیکی . هه کسه ئازربایجانی گیرا بوون . سمایل ئارش ، یوسفعه لیاژ
عه بدولا ته ئییدی ، هه مزه ئهسل د اشچی ، وهیتر که پیشتر ده مناسین و پیکه وه له
ورمسی کارمان کرد بوو . چونم بو زیندانی ورمسی ، بو گیراوه کانی ئهوی ببوه جیژن .
شه وهه موو لیم کوته بوو نه وه باسی فیستیوال و یه کیتی سوویتیم بوته کردن . ئارشی
دهرسی ئابوری سیاسی پی ده گوتین . من له سه جولانه وهی کورد و خهباتی حیزی دیمو
کرات قسم ده کرد . زوری نه خایاند ، براده رانی مه هابادیشیان هینا . صدیقی
خاته می ، یوسفی ریزوانی ، میرزا وسینی فروهیر ، محه مه دی که ریاسی ، که ریعی
وه یسی ، سمایلی حسامی ، هاشمی وسین زاده و چه ند که سی دیکه . به داخه
وه له زیندانی ورمیش سابلایه کان زور جار کیشه یان ده بوو به شهرده هاتن .
روژیک صدیقی خاته می و محه مه دی که ریاسی کیشه یان ببوو . صدیق زور ناره حهت
بوو . سفره مان داخست و بانگی صدیقمان کرد پی نان بخوا . گوتی نایه م .
پاشان من چووم وهینام . له سه سفره هه ستا و دیخونی کرده وه .
— هه تیو ئه وه چه ده کهی . نان ده خوین ؟
— لیم گهری کاک که ریم لیم گهری خوم والی ده که م : چون من وام لی هات محه مه د قسم
پسی بلتی .

روژیک دیکه ، له دیوی محه مه دی که ریاسی و وسینی فروهر بوو به ههرا . که چوین

مخه موه د خوښی له باسکي ده هات . فروهر به ئاسنیکي تیژ له باسکي دا بوو . میرزا
وسین یان برده زیندانی ته نیایي و پاش چه ند روژ تکام له سه روکي زیندان کرد -
هینایانه وه . جاريکي دیکه سرگورد وه کيلي کراوه به سه روکي زیندان .

په لاماري پوليسرو ته رته نش بو سر همزه سیا سیه کان ، به تايهت ريکخراوه کاني .
حيزي توده که وتبونه به رهيشيکي درندانه . له کوردستان هر گهس ده گيرا
به ناوي توده يي دا د گا ده کرا و پرسپاري لي ده کرا . هه ر چه ندي له دهره وه پتر
حيزه ئازاد يخوازه کان که وتبانه بهر په لامار فشاريش له سر زیندانيه سیا سیه کان زیاتر
ده بوو . له پيش دا کتيب ورژنامه يان بو ده هیناين پاشان لي مان قه ده خه کرا .
ده ستان کرد به شکايهت و نووسين وئاخره کهي سر روکي زیندان پوليسیکوم سپارد
که هه موو روژي روژنامه ي که يهان و يا ئيتلا عاتمان بويني .

روژيک روژنامه ي نه هينا . سر روکي زیندان هاته ژور و پيمان گوت : " سه ورو
روژنامه يان بو نه هينا وين . بانگي پاسه واني کرد وگوتی : " بوچي ژورنامه ت نه
هیناوه ؟ "

- دستي هه لينا وقاچي ليک دا ن وگوتی " جه نابمه رگورد (باشني گرمزینان ياز
ميشد يلار) . واته سه ريان به سوور نووسيوو) .

وه کيلي رووي له من کرد وگوتی : " حسامي ئيوه له گهل نه وانه روو به روون ."

به پاسه واني گوت : " به سوورين نووسرا يي روژنامه يان بو بينه . "

له مانگي خرماناني ۱۳۳۳ د ژماره ي گيراوه سیا سیه کان له زیندانی ورمسي
که يشته . . . که س . ورده ورده لي يان ده پرسين و ئازاد ده کران . پاشان ۶۲ کس
مانه وه . کوميته ي به ريوه به رایه تي زیندان له پينج که سر هه لبيژردرا . منيان کرده
مه سئول و وته ويژي زیندان . جوړه شانه به نديه کمان دا مه زرانده که هه ر چه ند کس
پيوه نديان به براده ريکي نه ند امي کوميته وه هه بوو . هه موو مان به کومه ل ده زيان
و سندوقي هاو يشمان دا نا هه ر کس هه ر پولیکي بو هاتبا . ده يدا به سندوق و نه گهرش
ويستباي به قسه ي کوميته بو ي ده کردرا . کس هيچي بو خو هه لنه ده گرت .

دادگای چاوریخشانده وهی نیزامی

له مانگی رهزهری ۱۳۲۳ (۱۹۵۴) له لایهن دادگای چاوریخشانده وهی نیزامی پیم راگه یه نرا که دادگات ده ستنی ده کا و پیوسته پاریزهریک بو خوت دیاری بکھی .
 ده نا دادگا پاریزهری ئیجباریت بو دیاری ده کا . له وه لام دادگوتم من ناتوانم پاریزهر بگرم .
 له لایهن دادگا وهسروان حساس کا برایه کی سنه بی بو پاریزهر دیاری کرا . ثم سروان حساسه کاتی خوی پاریزهری پیشه و اقازی محه مهه دین بسوو . سروان حساس ده کگرا به پاریزهری زور به ی سیا سیه کان . کا برایه کی ده لال و جاسوسی روکنی ۲ بسوو .
 له جیاتی دیفاع هه میشه هه ولی ده دا که کیراوی سیاسی له بیر و باوه ری خوی په - شیمان کانه وه . زور جاریش له م ئهرکه دا سمر که وتبوو . سروان حساس چه ند جار - هاته لام و گوتی ته که رته نه فور نامه و په شیمان نامه بنووسی حه پسه که ت ده کرینه شه شمانگ و ئازاد ده بسی .
 له م روزانه دا که قه رار بوو بچه دادگا دایکم هات گوتی : " ده لین حاجی سه ید عه ولا ته فهندی له ورمی یه . نامه یه کی بو بنووسه ده چم بوی ده به م . "
 ده م زانی فایده ی نیه به لام له بهر خاتری دایکم که ته نیا له سمر مالان و دل بر - یندر بوو نامه یه کم بو نووسی وه بیرم هیناوه که به نامه ی تو وله سمر قه ولی تو ها - توو مهوه کوردستان و ئیستاش له ورمی دادگایی ده کریم . تکایه کاریکی وا بکه به لکو ئازاد بکریم . دایکم نامه کهی برد بوه موسافیر خانه ی جیهان نوما و کس جوابسی نه دا سو وه .
 له و سمر به نده دا ریکراوی لاوانی حیزی توده له ئازربایجان نامه یه کی ناره زیندان و نووسرا بوو به همر وه سیله یه ک بی ته نانهت به نووسینی تنفر نامه س کاریکی وایکن له زیندان بینه دمر . له زیندان دا له سمر نیوه روکی نامه که بوو به باس و دم به دهه . ته وانهی ئه ند امسی ریکراوه ی لاوان بوون پشتیوانیان له نووسرا وکه ده کرد . به لام ئه ند امانسی حیزب دژی تنفر نامه بوون . له وی بومان دمر کهوت که له حیزی توده دا ناکوکی هه یه و ریکراوی لاوان خه ریکه سمر به خو کار بکا .
 کومیتهی زیندان بریاری دا که ته واوی شه و کسانهی ده چنه دادگا ده بی دیفاعه که بیان

ده ركهوت كه له حيزي توده دا ناكوكسي ههيه و ريخراوي لاوان خهريكه سه به خو كار بكا . كوميته زيندان برياري دا كه تهواوي تهو كه سانه ي ده چنه دار گا ده بي ديفاعه كه يان كوميته بييني .

روزي ۲۷ ي ره زهر ته وروژه ي كه هه وه لين ده سته ي ته فسه راني حيزي توده گولله باران کران برديانم بو دار گا . له كوريد وري ستادي له شكري ورمسي تووشي سه يد موسا و ته ميرخاني كوري ره شيد به گوهه ركسي و برازاي نووري بهگ و چه ند شكاکي ديكه بووم . پيشتر ده مناسين . سلاوو ته حوال پرسيان کرد وگوتم ته ورو دار گا من ده ست پيده كا . پيم خوشه بينه دار گا و ئاگانان له ره وهندي موخاكه سي . دار گا ئاشكرايه وده توانن ته شريف بينن . زوريان بي خوشبوو . چوون ئيجازه يان و مرگرت وهاتن له سالوني دار گا دانيشتن . سهروكي دار گاي نيزامسي كابرايهك بو به ناوي سه رهه نك هادهوي . موسيqa چي بوو سهروكي ده سته ي موزيكي له شكري چوار بوو . زه نكي دار گا لي درا . سهروكي دار گا رايگه ياند وگوتي .
— دار گاي چاو ريخشانده وهه ي نيزامسي بو بي راگه يشتنى تاواني عبد الكريمي حسامي دست به كار ده كا . تهگه ر تاوانبار يا پاريزه ر ئيعترازيكيان هه به ده توانن قسه بكن .

سهروان حساسهه ستا وگوتي . " من قسه به كم نيه . دار گا ده توانسي كاري خو ي دريژه بي بدا " .

من همستام وگوتم له سه لاحيه تي دار گا ئيعتيرازم هه به . به كم ته وه يه تاواني من تاوانيكي سيا سيه . به گويره ي قانون دار گاي نيزامسي ناتواني به تاواني سياسي رابگا . دوه م دار ستان ئيديعا ده كا كه گويا من بو روخاني ريژيمي پاشايه تي تيكوشا وهك ده زانن سهروكي دار گا سهري له موسيqa سه ر ده چي . چون ده تواني له تاوانيك بگوليه وه كه ئامانجي گوړيني ريژيمي ولات سهه ؟ . كه وابوو داوا ده كم كه دار گا نه بووني سه لاحيه تي خو ي رايگه به ني و په ره نده كم بدا به دار گوسته ري . دار گا ئيمه ي وه سه ر نا و پاش پينج ده قهقه بانگيان كر دينه وه و رايگه ياند كه دار گا سه لاحيه تي هه به و كاري خو ي ده ست پيده كا .
دار ستان همستا ئيديعا نامه ي خو پنده وه و رايگه ياند كه سزاي حسامي زور كه سه و پيوسته به توندي سزا بدر ي .

پاشا دادستان سهروان حساس همستا و به ناوی پاریزهر ده ستنی کرد به دوعا بو
گیانی شاهه نشا و قسه ی قور. نه م هنیشت قسه کانی ته و او بکا رووم کرده دادگا و گوتم .
— له بهر نهوه جه نایی سه روان حساس نایه وی باسی نه سلی تاوان و مه سه له بکا
وقسه کانی به پیچ و پهنا له ته ئییدی دادستان دان، من له پاریزهری خومی ده خه م
و ئیجازه ده خوازم خوّم دیفاع بکه م . سهروان حساس دانیشتم و من ده ستم کسرد به
ره تکرده وهی قسه کانی دادستان و دیفاعه که ی خوّم له سی و پینج لاپهره دا خوینده وه .
که ته واو بسووم سه روکی دادگا وتی :

— پرسپاریکم هه یه ده مانه وی رک و راست وه لام بده یه وه . بیری و باوه رت سه باره ت
به ریژیعی پاشایه تی چونه ؟ . نه گهر بروات به ریژیعی شاهه نشاهی هه یه وه فا داری
خوت بمشاهه نشا ده ربیره . له پهره ونده دا بنووسری .

— ئیره دادگا پیشکینی بیرو باوه رنیه . ئیوه ده تی له سه رسه نه د و به لکه قه زاوت
بکه ن . من به هه موو سوننه ته کانی میلی خوّم وه فا دارم ”

سه روکی دادگا کوتایی دادگای راگه یاند . ئیمه یان وه دمرنا . کورده کان هاتنه
د مروده ستیان له دست نامو پیروزبایی یان کرد و رویشتن . پاشا چاره که سه عاتیک
بانگیان کردینه وه . حوکمی دادگا خویند رایه وه . له پینج نه دای دادگا ۳ کس بسو
۳ سال ده نگیان دا بوو . دوو که سیش بو . ۱ سال . حوکمی ۳ سال حه پسیان تی
ئیمزا کرد م و برد یانمه وه زیندان .

بیره و هری و روو د اوه کانسی زیندان

ساله کانسی زیندان هر چه ند به ناخوشی گوزهران . باوک و ژن مند الم مردن و دیدار تاخره ت بووم . د ایکم بئ کسرو ته نیا له سمر مالان ده ژیا . به لام ریزو - حورمه ت و مو حییه تی هاوری یان تا راده یهک توله ی ژان و میحنه تی زیندانی کرد بووه . شهوی له راده به دهر خه فه تباری کرد بووم وه زعی د ایکم بوو . زور بی کس و بسی په نا بوو . له زیندان زور بی پول بووم و هیچ کسرنه بوو جاریکیش بیته مولا قاتم . کاتیک له دهره و بووم خه نجه ریک د مسک سبی له راده به دهر جوان وجه و همر دار و باشم هه بوو . پیتم و ابوو قیغه تی ته واو نابی .

نامه یه کم بو د ایکم نووسی که خه نجه ره که بفروشی و بیته لام . د ایکم خه نجه ره که ی د ابوو به کاک ته حمه دی حاجی مسته فا و شهویش به شا محه ممدی خه لکی قارنی فروشت بوو به . ۹ تمه ن . د ایکم هات و زور نا ره حهت بوو په روشی خه نجه ره که ی بوو . پیوسته سوپاسی سمر گورد وه کیلی بکه م هر چه ند نه ماوه . تا د ایکم ده هات بی سنوور ده بیرد مسه دهر و ههر چه ندی ویستبام له لای د ا ده نیشتم .

سمایلی حسامی که زانی د ایکم هاتوه هاته لام و گوتی : " وه زعی ژیانی د ایکم و خوشکم زور شپرزه یه . هیچیان نیه . پیم خوشه نامه یهک بو خانمه خانم بنووسی به لکوو یارمه تیه کیان بی بکا و لانی کم هیندی ئار د یان بد اتی .

نامه یه کم بو خانمه خانم نووسی و ته وچل تمه نه ی بو بار کردنی مال د ابووی به د ایکم بو نارد ه وه و بوشم نووسی تکایه به گویره ی ئیمکان یارمه تی به د ایکم و خوشکی سمایلی حسامی بکه . د ایکم نارد ه مه هاباد و نامه کم پیدا نارد .

د ایکم چو بوه ماله خانمه خانم . پوله که ی د ا بوه . جاریکی تر که د ایکم هاته لام گوتی : ئیتر ناچه وه ماله خانمه خانم . بیجگه له وه پوله که ی لی و هر گرتمه وه زوریش لا لوت بو . به لام بهو حاله ئسویاسی ده کم یارمه تی به ماله سمایلی حسامی کرد بوو .

مانگرتنی ۱۱ روزه

پاشا کشف و دیتنه وای ریکخراوی ته فسهری حیزی توده و ئیعدامی ته فسهران ،
 کونه پهرستی ئیران له دهره وه وله زیندان هیرشی بو سهر ئازاد یخوازان توند تر کرد .
 له پیش ۱ به زیندانی سیاسی حیسابده کراین و روزی نه فهری ۱۷ قرانیان ده داینی
 له زیندان خویمانان و چیشتمان ساز ده کرد و زور به باشی ده ژیاين .
 جیره ی نهغدیانی لیبیرین و پشیان راگه یاندین که وهک زیندانی عادی ده بسی له
 چیشخانه ی زیندان خوراک و هر گرین . شکایه تعان کرد و نامه مان نووسی فایده ی نه بوو .
 کومیته ی زیندان پاشا لیکولینه وه و پرسو را به براده ران بریاری دا که مانگرتنی گشتی له
 زیندان را بگه یه نس . چه ند نامه مان بودان ستانی له شکری و ملکی نووسی
 و روزی مانگرتنمان دیاری کرد . زندانیه سیاسیگان ۶۱ کس بوون به تیکرایی بریاری
 کومیته یان په سند کرد . ئیغه پشی ته وه وه زعی سیاسی لیک بده ی نه وه . ئهم واقعیه ته
 له بهر چاو بگرین که جوولانه وه له پاشه کسه یه . د وژمن په لاماری ده ست پیکر وه .
 ده نگمان به هیچ کوئی رانگات . کسرنیه له دهره وه له سه رمان وه ده ننگ بسی . روزنامه
 نیه بهر رای گشتی له مانگرتن ناگادار بکا .

کومیته ی زیندان سی که سمان له ژوریک راکشاین و دوو که سیشله ژوریک . بو ته وه
 ته گهر نه مانتوانی هه موو مان کو بینه ده سی کس بریار بدات . پیشینیمان کرد بوو له وانه
 یه نه ند امانی کومیته را کوینن . جیگرتنمان دیاری کرد بوون که کاری زیندان به ریوه
 به رن . مانگرتن ۱۱ روزی خایاند . ۱۱ روز ۶۱ کس به برسیتی رایبوار و هیچ خوارنه
 مه نیه که نه هاته ژوری حه ساری ئیغه . له م ماوه یه دا چه ند تیلگراف و شکایه تعان –
 کرد فایده ی نه بوو . زور له براده ران هیلاک بوون . یوسفی ریزوانی و عه ولای عیزه پور
 زکچوونی خوینیان گسرتسبوو . روزی ۱۰ مانگرتن نامه یه کم بو سه روکی شاره وانی و داد
 ستان نووسی و رام که یاند له وانه یه چه ند کس بهرن و ئیوه مه سئولن .

سەرووکی شارە وانی ورمسی له داوینی نامە که نووسیویوه . " زندان تحریکات ادامه دارد . مراقبت کامل بعمل آید . "

به دواي ئەم نووسراوه دا پۆلیکیان سەر باو بە موسە لەسە ل وچە کێ دیکهوه ناردە زیندان و لە سەربانی زیندان دامە زران . هەر لەوسەر و بە نەدیش دا لە زیندانی رەشت پینج زیندانی سیاسیان کۆشتبوو . وەزە دە هات شپرزە دە بوو . د وکتوریکی زیندان هە بوو ئەگەر نە ترسا بایە پیاویکی خە راب نە بوو . داستانی ئە رتە شی . د یاری کرد بوو . پازدە روژ جارێک دە هاتە زیندان . روژی ۱۱ مانگرتن د وکتور هات و چوو بوە د یوی یوسفی ریزوانی و عیزەت پور . پاشان هاتە د یوه کە ی من و گوتی — حسامی جوابتان نادەنەوه . ئەم د وو کەسە ی زکچونی خوینیان گرتووە لە وانە یسە بەری ن . تو بە مە سئول دە وان . باشترە مانگرتنە کە بشکینن . دە نووسم شیرتان بو بێنن و تا ۳ روژ بێجگە لە شیر و ئاش و خواردنی ئاوه کێ ، نابی هیچی تر بخون . کومیتە ی زیندان پائێ لیکدانەوه ی وە زە بریاری دا مانگرتن بشکینن . نامە یە کە مان بو سەرووکی زیندان نووسی . " بو ئەوه کە زندانیانی نیشتمانپەر وەر و تیکوشەر ، فیدایی سە رە روپی و زولم و جفایەتی کا ر بە دە ستانی ریزیم نە بن ، بریار دا دە ست لـ مانگرتن هەلبگرین . داوا دە کەین د وکتوری زیندان بێ و بە گوێرە ی دە ستوری ئەو خوار د نیان بە ریتی . "

ناردیان د وکتور هات . شیریان هینا . حە سە نی ئەردە هالی خە بە ری نارد کە لە مالهوه ئاش و شیر برنج بێنن . مانگرتن یە ک پارچە ی ۶۱ زیندانی سیاسی بیتی گە یشتن بە نە تیجە کوتایی بی هات .

پاشان لە باسو لیکولینەوه ی بریاری مانگرتن دا هاتینە سەر ئەو باوه رە کە بریارە کە لە جێ ی خوپی نە بوە . هیندی تە ئیری ناله باریش لە سەر ورە ی هیندی برادەر ان ببو . لە نیو زیندان دا لایە نگرانی شەر مینی ئەندامی ریکخراوی لاوانی حیزسی تودە ریبە رایەتی حیزبیان پە لامار دە دا . برایانی ئازر بايجانی ناکوکی توندیان لە نسیودا پەیدا بوو . لە زیندان دا روژی د ووی ریبە ندانمان جیژن گرت . لە زیندان دا کلاسی دەرسی سیا سیمان دانا . هیندیک زمانی ئینگلیزیمان دە خویند . برادەر یکی ئەرمەنی دەرسی روسی بە چە ند برادەر ییک دە گوت .

تادە هات پتر فشاریان بو دە هیناین . روژنامە و کتیبمان لی قە دە خە کرا .

تیغ و نه سبایی ریش تاشینیان له قه ده خه کرد بووین . هیندی له زیند اینه کان له بیانویه كده گهران كه خوَجیا كه نهوه و یا به جوریک بچنه دهر .
 له م سهر وه نده دا ده نگو باس رلا و بووه كه گویا سورهای زنی شا کوری ده بی ده یانگوت ته گهر وایی ، فه رمانی لی خوشبوونی گشتی ده رده چی . گيراوه سیا سیه کان نازاد ده کرین . روژیک له نیو براده ران باسی ثم مه سه له سوو .
 سمایل نارس یهر پرسی کومیتتهی شارستانی ورمی ، یادی به خیر بی گوتی :
 — هاوری یان با توزیک بیر له خو مان بکه ینه وه و قور وه سهر مان بکه ین . ئیمه ی که روژیک ده مانویست ریژی می پاشایه تی ده روخینین و ریژی می خه لکی دا ده مه زر- ینین ، ئیستا چاومان ده فلان جی ی سورهای بریوه که کوری لی بیته دهر و نازاد مان کن . ”

مقدس

روژیک پاسهوانی حه ساری ئیمه درنک هات . پاشان خوسره و خان که وه کیل داخله بوو هاته ژوور و نازانیک وریله ی تریاکی پیسی له گهل خو هینا وگوتی .
 — ئه مه یان تازه بو کیشکی حه ساری ئیوه له شاره وانیه وه نارده . لای نیوه روو سه ر گورد وه کیلی سهر وکی زیندان هاته ژوور و به عاده تی خو ی هات له دیوه که ی من قوونی وه سهر قهره ویله دا و بانگی کابرای پاسهوانی گره وگوتی : ” گیده ئیسمایل گیل بره ” (راته کوره سمایل وه ره ئیره) . سمایل هات قاچی لیک دان و رووی له من کرد و گوتی : ” حسامی ئاگاتان له ئسمایل بی ، کوریک (فره موقه دده سه) ” .
 پاسهوان سهریکی بو دانواند و ده ستی به سینگیه وه نا و (ئه لا عصوم ویرسنیکی) بی گوت ورویشته .

پاشان گوتی که ریم ده زانی مقدس یانی چی ؟

— چون نازانم . به لام نازانیش مقدس ده بی ؟

— گوتم نازانی . با پیته بلیم . مقدس چوار حه رفه . (میمه که ی یانی ماسک کینه ، قافه که یانی قورمساخه ، داله که یانی ده یوزه ، سینه که یانی سیکترانه) .
 ئه وسه گبابه بی شه ره فه جاسوسی سهر وکس شاره وانیه . به بی پرسی من نارده و یسه ته ئیره . ئاگاتان له خو سی . ”

ئىسمائىل ۋەك رېيوى خۇيى لە پشت دەركان مات دە كرد، گويىسى ھەلدە خست .
 لە نۆزە كيشكى شەوانەى زووتر چراى لە سەر دە كوژاندېنە ۋە . بە كورتى بۆتە زىت دانى
 ئېمە ناردا بوو . روژيك ۲۵ى مانگ بوو دە مزانى ئىسمائىل قرانىكى لە گىرفان دانى .
 پاسە وانى رېيىمى شاهەنشاهى پاشا ۱۵ى مانگ قە رزدار بوو ھىچى نە دە ما . بە
 تايىتتە گەر تريك كيش بايە . چومە لاي ئىسمائىل وسلاويكم لى كرد و گوتم : چونسى ؟
 دستى پى كرد لە ژيان گلە يىسى ھەبوو . دە يگوت مندالم نە خوشن پارە م نە بوە
 دە رمان بكرم . لە ۋە دە ھوو لە بەر بى پارە يى تريكى نە كيشا بى .
 گوتم : " ئىسمايلاغا تو كوريكى باشى . بە تايىتتە سەروكى زىندان لىت رازىە . لە
 بە ينى خومان دە رنە چى دە زانم پولات نى . پاسە وانى قە قىر پارە يى لە كوئى بوو
 من لىرە پارە م ھە يە . دە توانم ھەتا سە رى مانگ بە قەرز بت دە مى . "

چاويكى لى كردم ۋەك سەگى ھار بە گژم داھات . : " توزىندانى سىياسى چون
 پارە دە دە ي بە من . ئە ۋە سزاي ھە يە . من خزمە تكارى دە ولە تم . ئيوە دوژمنسى
 دە ولە تن . ئىستا راپورت بە دەم دە زانى چىت لى دە كەن ؟ . "

— گونى بارگىنم دە گرن . من بە سى سال مە حكوم بووم . ھىچ غە لە تى دىكە
 يان بوناكرى . من لە بەر توّم بوو ، مندالت نە خوشن . ئيوە ئە ۋەندە قە قىر قازانج
 و زىانى خوتان نازان . پارە سناوى بە جەھ نە دە م . "

چە ند روژ پى چوو روژيك ئىسمائىل ھات ولە حمسارى زىندان ھاتوو چوم دە كرد .
 سلاوى كرم و گوتى : (ئاغا كە رىم بىر ئە رزم وار) واتە ھە رزىكم ھە يە .
 — فە رموو بزانم دە لى چى ؟
 — مندالە كانم نە خوشن . ئە گەر دە تە نم بە قەرز بە دە يەى فرە مە منون ئە بم .
 حقوقم ۋە رگرت دە ت دە مە ۋە . بە لام لە بە ينى خومان دابى . "

— بە چاوان . دە زانم تو كوريكى قە قىرى . ئىستا بۆت دىنم .
 چومە لاي مە ستولى مالى و گوتم : " دە تە نم بۆ بىنە دە يدە م بە (مقدس)
 — كورە لە وينا مۇسە ي گە رى تووشى بە زمىكت دە كا .
 — بوم بىنە كارت پى نە دابى . دە تە نى بۆ ھىنام و دام بە ئىسمائىل . ئە لا سە نسى
 نە جات وىرسن ، ئە ۋە ي گوت روشت .
 پىنج وشە شى مانگ بوو ھات و گوتى : پوله كە م بۆ ھىنا ۋە ۋە . زور سوياس .

- من له زیندان پیدا اویستم نیه . ده زانم حقوقی شیوه به شی هیچ ناکا . جاری تو خهرجی که . ته گهر منداله کانت چاک بوونهوه و پاره ت هه بوو بده وه .
- ته لاعو مر ویرسنیکی گوت و رویشت .
- ۷ ی مانگ بوو به ئیسمایلم گوت .
- کاریکم پیته . تیغم نه ماوه . زور مه منون ده بم ده سته تیغیکم بو بینی .
- له به بینی خوومان ده ناچی .
- وهک سهک به گزم راهات . . " چۆن شتی وا به من ده لی ی؟ قه ده خهیه . من خه یانه ت ناکم . جاریکی تر باسی شتی وا مه که . "
- باشه تووره مه به . پیم وابوو هاسانه و کهرنازانی . بینه ده ته نه کم بده وه .
- به چاوان سهری مانگ بووت دینمه وه
- غه لهت ده کهی . توپاسه وانی ده وله تی ، چوون پول له زیندانی سیاسی وه ره —
- گری ؟ . ئیستا بانگی سهر گورد ده کم . له جیاتی خزمهت هاتووی له گهل زیندا نی قه ر ز و قول ده کهی .
- بزرکا . تیکچوو . ده ستی کرد به پارانه وه . " مندالم هه ن به د به خستم مه که . له سهرخو ، ده نک هه له بره . له بهر تیغ واده کهی بینه تمه نیکم دهیه
- ته و ژاره مارهت بوو بینم .
- تمه نیکم دایه و تیغی بوهیناین . ماوهی چه ند مانک له گهل اموقه ده س
- ته وه به زم بوو . سهری مانگ پاره کهی ده هینا وه لیم وهر نه ده گرتنه وه . ۱۶ و ۱۷ ی مانک هه لم ده پیچا . ههرچی ویستبام پیم ده هینا .

ته گه ر پیاو بم به سمه

خوسره و خانسی وه کیل د اخیله یه کیک له وئاژانه پی زه ر و هییدی و باشانه بوو که به شازله نیوجسنی ئاژان دا هه لده کهوت . له گهل من نیوانی خوش بوو .

ده هاته ژووور ده یگوت . " حسامی شلوقی ده کهی . ههر چی لهم زیندانه بکری خه تایی توپه .

- روژنيك هاته حه سار و بانگم كرد گوتم وه ره چايه ك بخو وه .
- لای توچا بخومه وه لیم گهري ، چای توّم ناوی ،
- بریا زراوت چوو با . وه ره چايه ك بخو وه .
- خوسره و خان هاته ژور و قونسی وه سهرقه ره وبله كه م دا و به یوسفی ریزوانیم گوت :
- چايه كسی بوئيكه . چايه كهی خوارده وه وهستا .
- راه سته چايه كسی ديكه نر بخو وه .
- كیشی ئولسم به سم دی . (واته ته گهر پیاوسم به سمه) .
- خوسره و خان رویشته . پاش د وو روژ كه نورهی بوو ده بوايه بیته وه زیندان دیار نه بوو . له د وو نوران ههر نه هات . پرسیم خوسره و خان دیار نیه .
- ده ریان کرد .
- پاش سنی مانگ روژيك خوسره و خان له حصاری زیندان وه ژور كه وته وه .
- كوره كان به گهرمی بمخیر هاتنیان کرد ومنیش چاك وخوشیم له گهل كسد و پرسیم :
- ته وه چیت به سهر هات ؟
- توده زانسی ؟ تاقه چايه كسی تو بو من به پینج هه زار تمه ن كهوت . ته وروژه كه لای توچام خوارده وه ئیسما بلی پاسه وان راپورتی داوه كه خوسره و خان هه موو روژی به یانی ده چیته دیوی حسامی و قسان ده كهن . روژی دوا یسی له شاره وانی با نگیان كردم و نامه ی (چاوه روانی خوصهت) یان دامه دست . پاش ۲۲ سال خزمهت خانویه كم په یدا کرد بوو مند اله كانی تیدا ده حاوانه وه . ناچار خانوه كم له بارمته ی پینج هه زار تمه دانا و چوومه تاران ۳/۰ هه زار تمه نم به رتیل داوه و د وو هه زارم خه رج بوه وهاتومه وه . پیم نه گوتی : " كیشی ئولسم به سم دی)

سو ته و یله ی سهر باز خانه

له مانگی جو زهر دانی ۱۳۳۴ (۱۹۵۵) سهر گورد وه کیلی سهر وکی زندانیان گوری . ته فسهر یکی فارسی بی حه یا وشاپه رستیان کرده سهر وکی زیندان . هه روژی هه وهل هاته نیو ئیمه و بانگی کردین وگوتی :

— پیم خوشه بزائن من زور جید دیم له کاری خوم . بی ئیزیاتی قبول ناکم . ئیوه ش به زیندانی سیاسی نازانم و هیندی قسه ی پئی جی .
 من پیم گوت . "واد یاره تو تازه کاری . ئیمه ئهرکی خومان زور بانر ه زانین و به هیچ جور ینگاشزاده ین کهر بی قانونی بکا . ئیمه خومان به زیندانی سیاسی ده زانین و تون باشته هر ئاوامان بناسی ."

پانر دوو روز هاتنه زیندان ناوی پینج کسین خوینده وه و گوتیان .
 ئه شیای خوتان بیچنه وه و ئاماده بن به ری ده کرین .
 مه علومیشنه بوو بو کوی و بوچی ؟

کومیته ی زیندان له پیش دا لای و ابوو که پیوسمسته ئیعتیراز بکن . ئهوانه ی بانگ کراون نه چن . پانان لیکمان داوه فایده ینییه . ئه زویاوه رزاده و خا-
 نیشانی و ئه سفهری زمووده و یه کی دیکه یان برده دهر . له پیش دا خه به ریکی وا هه بوو که بو زیندانی ته وریمان ده بهن . کاتیک وه دهر که وتین سواری ماشین یان کردین و برد یانین بوسه ر بازخانه . له پیش دا له عه مباریک لیاسیان لسی وه رگرتین و ته نیا بیجامه یان داینی . له ته ویله هیستریان دهر کیشان و دوو به دوو ده ته ویله یان کردین . من و ئه سفهری زمووده یان پیکه و ده ته ویله کرد .
 روزی نانیکی وه ک سه وله یان ده هینا وله ناخوره که یان داویشته . له سه ر سمینتی روت پیلومان له بن سه ر ادنا و ریژ ده یووین . ئهوانی تر لیمان دوو بسوون و نه مانده توانسی پیکه وه قسه بکه ین . روزی قاپه چیشتیکی سه ر بازخانه یان بو-
 ده هینا ین و پیمان نه ده خورا . روزی جاریک ده یان بردینه سه ر ئاوه ئا و دسته که له ده ره وه یحه ساری سه ر بازخانه بوو .

له ونانه ی بو یان ده هینا ین موره ی شه ترنجمان د روست کرد وله سه ر عه رز شه ترنج مان کیشا و یاری مان ده کرد . که نانه که یان ده هینا شه ترنجه که یان ده برد .
 ئیمه د روستمان ده کرد هوه و روزیکی تر ده یان برد .
 زمووده نه خوئره وو زکچوونی گرت . روزیک د وکتوری نیزامی هات ته ماشای کرد .
 لاقیشی دیشان و روماتیزمی بوو . د وکتور ده رمانسی روماتیزمی بسونار د بسوو . که هینا یان نووسرا بوو بیخواته وه . به لام ده بوایه ده قاچی هه لسوی . بسونی پیوه کرد . گوتی . " بونی زور گرانه ناخوریته وه ."

— کوره هیچ نسیه وه زارتي که .

شوشه ی به زاریه وه نا خوار دیه وه و هینده یی بند چوو وه عه رزی که وت . کرد م به هاوار
و هاتن بردیان و ئیتر نه یان هیناوه . برد بوویانه وه زیندان .

به ته نیا له ته ویله دا مامه وه . ته ویله ی سهر بازخانه ی ئیران ده رگا که
ههتا سهرنیه . ههتا سینگی ولاج . دت و سهره وه ی ئاواله یه . ولاج پیدامل دینیته ده ر .
روژانه له سهر سمینت د ریژ ده بووم و یاله جیگای هیستره که دا هاتوو چوم ده کرد .
له بهر خوومه وه شیعر و گورانییم ده گوتن . ته و سهر بازانه ی بسوکیشک ده یان هینا
یی یان ده گوتن نابی قسه مان له گهل بکه ن . نایی ریگا بده ن قسان بکه یین .
کاتیک شیعرم ده خوینده وه سهر بازه که ده یگوت قسه مه که . . بیده نگبه .
گویم نه ده رایه . بانگی سهر گروهبانی ده کرد و ده یگوت :

— (سهر گروهبان بو ئویز ئویزنه دانیشر هیچ بیلهرم نه دبیر) واته له خوه قسه
ده کا نازانم ده لین چی)

سهر گروهبان ده یگوت : با قسان نه کا . گویم نه ده رایه . شه وانه خهوم
لی نه ده کهوت . پاشماوه یهک پولیک سهر بازی کوردیان هینا بوون . شه وانه کسو
ده بوونه وه بلویر یان لی ده دا . پیلاوه کانم له بن سهر ده نا و د ریژ ده بووم
له گهل ده نک وهه وای بلویره که خه یال هه لی ده گرتم و خه و ملی ده کهوت .
روژیک سهر بازیک هه ر ده نگی ده رام که قسه نه کهم . پتیم گوت : " ئیوه بوچی
ئه وهنده فه قیرن . بو له گهل من قسه ناکه ن . منیش وهک ئیوه ئیرانییم . له سهر دز
و پیوا کوژی نه گیراوم . دیتم گوئی هه لده خا . چه ند قسه ی دیکه م کرد . کابرا
چاویکی له ده ور و بهری خو کرد و گوتی : به ئیمه ده لین تو دوو ته فسهرت کوشتوه
ئیعدام ده کریی . نایی قسه ت له گهل بکه یین .

— د روده کن . من له سهر سیا سه تگیراوم . بوئه وه که بانترتی بگا گوتم : " من فیرقه
چیم " . که ناوی فیرقه م هینا قوت بوو . گوتی :

— به راستیته ؟ . من مامیکم فیرقه چی بوو . له میانه ئیعدامیان کرد .

— منیش وهک مامی تو فیرقه چیم . بو یه ناهیلن ئیوه قسه م له گهل بکه ن .

سهر باز وه ختی ته و او بوو رویشت . یه کی تر هاته جیگای . پاش و و روز که نوره
کیشکی بوو هاته وه . خه یاریک و دوو ته ماته ی سووری بوها ویشتم .

روژیک ۱۵ کھسی خه لکی باراند وز چایی یان هینا وله نیزیک من ده تهویله یه کسی گه وره یان کردن . ده نگمان ده گه یشته یهک . براده ریکی نه رمه نیان له گهل گیرا بو ده مناسی . جاریکی تر پییکه وه له زیندان ببووین . پیم گوت (خونسه) بو گیراون ؟
— جه مشیدی خویری د وو روزان هاتوو چووی کردین و گیرا . ناوی تیمه ی گوتوه و گیرا وین د لخشیم د انه وه . غیره تیان که وته بهر . حه وتویهک له وی رایان گرتن . هه موو روژ د اوه تیان ده کرد .

روژیک د اوام کرد بچه ئاود مست . سهر بازیکیان نار د وه پیش خووی دام . که له حه ساری سه رباخانه چووینه د هره به ترکی لیم پرسى : "خه لکی کوئی ؟
بیده نک بوو . جوابی نه د اوه .

— لالی جواب ناده یه وه ؟

— تورکی نازانم

— کوردی . باشتر خه لکی کوئی ؟

— خه لکی چه قهل مسته فام

— کوری کئی ؟ من خه لکی چه قهل مسته فام هه موان ده ناسم

— نا کا توکاک که ریعی حسامی بی ؟

به لسی هه وم . تو کوری کئی ؟

خه ریک بوو بگری . گوتم هیچ نیه ناره حهت مه به . کوری کئی ؟

— کوری وه ستاره حمانی د ار تاشم . بام چه ند روژ پیش هاتوو سهرم بد ا باسی تووی

کرد و گوتی ده لین کوژراوه . د ایکی هاتوته ورمی له زیندان نه کیوه . "

— گوتم ناره حهت مه به وئه گهر که سی لای خومانیت دیت بلی ماوه . د ایکم له

د ورگه یه وه لکووخه بهری بده نی .

پاشن د وو مانگ روژیک د اد ستانی له شکر له کهل یهک د وو نه فسران په یدا

بوو . هاته بهر د هرگای ته ویله که وگوتی : " بو ده یسی کاریکی وا بکهی جیگات ئیره بی

گوتم : " له ریژیعی ئیوه د ا نه وه شتیکی سهیر نیه . بوچی ئیوه ریگا ناده ن سکالای

خوم بو شوینه بهرزه کانی حکومت بنیرم . ئیوه بوچی له کاغه ف و قه له م ده ترسین . ؟

ریژییمیک له قه له م بترسی و قانون له ژیر پی بنی ئه وریژییمه راناوه ستی با سهر نیزه شی

له پشت بی . به توند و به تووره یسی قسم ده کرد . د ادستان گوتی زمانت گری

ئە گەر بە نووسین بە لینی بدەى که لە زیندان هیدی وهیمن دە بسی دە تنیرهوه شار .
 — لە زیندان هیچم نە کرد وە . ئیوه بە مە عموره کانی زیندان بسپیرن . که وەك ئینسان
 ببزونهوه . ئەوهی دە ولەت بو زیندانی دیاری کرد وە بیدە نی لئی نە دزن . لانی کەم
 ئەمقانونه چه په لەیخوتان لە بەر چاو بگرن . روزنامه وکتییی ئازاد بینه زیندان .
 دەوای قسە کانی من دەا ستان روشت . زوری پی نە چوو ئە فسەریک چە ند
 سەرباز په یدا بوون . بەر دیانم دەر، جل و بەرگە کەیان دەامە وە و سواریان کردم بو
 زیندانی شارە وانی .

هاوین یان که دیتیانم لە ئامیزیان گرتم . سەر وریشم هاتبوو . ئاوینە یان بو
 هینام و بو هە وە لێن جار تالە مویەکی سپیم لە ریشم دەیت . بو م بوو بە فیکر و
 گە لیکی پیوه ناره حە ت بووم .
 هەر ئەوروزە ئە وانی دیکە شیان هیناوه زیندان . یاوەر زاده کەمە سئولی لاوان
 بوو سەر و سمیلیکی زور رەش و جوانی هە بوو . ویستبوویان سەر و سمیلی بتاشن .
 بەر بەرە کانی کرد بوو . گروهبان هاتبوون دە ستیکی باشین کوتا بوو پاشان سەر و سمیلیا
 جوان تاشی بوو .

وەزعی زیندان وەكجاران نەما . هیندیك بە تنفر نامە دە چۆزە دەر . هیندی
 لە کومون جیا دە بوونهوه و بە تەنیا دە ژیان . ئەوتەنگ و چه لە مەى که لە سەر —
 دە می شکانی جولانەوه دەا په یدا دە بن لە زیندانی ورمی دەا سەریان هە دەا بوو .
 یوسفی ریزوانیان بەر بوە زیندانی تە وریز . نامە په کی بو نووسیوم که غەبی
 بلوریان و سولیمانی موعینی گیراون . عە زیزسەر و سفیشگیرا بوو بە لام پاش ۱۳ مانگ
 ئازاد کرابوو . لە تەواوی ئە و ماوه په دەا هیچ پیوهندیه کی حیزی لە گەل زیندان تەگیرا

له زیند انسی عادی دا

له گهل وه کیل دا اخیله ریک کهو تبووم که حسه و تووی روژیک ریگام بد هن بجمه نیو
 زیند انسی عادی . خه لکی ناوچه جور به جوره کانسی کورد ستان به تاوانی جور به جور
 ده گیران وده یان هینان بو زیند انی ورمی . دهنگوو باسی ناوچهم ده زانسی .
 نامه م بو فیه قیر وهه زاران ده نووسی . فیرم ده کورن له دادگا و باز پورسی چ بلین .
 کورده کان لیم کورده بوونه وه و همر کورده ردی دللی خوئی ده کرد . نه تیجهی گشت باسا
 و قسه کانیش همر نه وه بوو (نیشه لا تازاد ده بسی) .

روژیک گوتیان کابرایه کی پیری خه لکی نیو مه نگورانیا هیناوه . ئیجازه م وهر گرت
 و چوومه به ندی عادیه کان . کاتیک ده چووم له ژووری عه ولای برای عه ویز داد ه نیشتم
 ، عه ولا خه لکی زهرگه تن بوو ، له سر زن کوری سه یه مارفی نالبه ندی کوشتبوو به چه پسی
 نه به ده حکوم کرا بوو . له ده لا وان وه ختی خوئی جیران بووین و یه کترمان ده ناسی .
 عه ولا له زیند ان فیکری گورا بوو . توزیک خویندن فیر ببوو . بیری کورد ایته تی وزیر دستی
 چوبوه ده میشکی ، ببوه مرو فیکری تازاد یخواز . له زیند ان پاره یه کسی کو کرد بووه و ده —
 ستی فقیر وهه زاران ده گرت . حسه و تووی روژیک منی بانکده کرد ، نان وچیشتی باشی
 سازده کرد .

له ژووره کهی عه ولا . نه انیشتم و گوتسم ده لین یه کی مه نگور گیراوه بانگی که ین .
 بیره پیاویکی رینرسی روته که کوریک می مندالی له گهل بوو هات دانیشتم .

به خیر هاتنم کرد و لیم پرسی : خه لکی کوئی وناوت چیه ؟

— خدره که چه لی سوستانیم پی ده لین . نه وهه له تن خوارزاسه .

— مام خدرله سر چی گیراوی ؟

ده ستی بوخوزا کهی راداشت وگوتی . " ده لیم له ژنی من بپرسه له بو له من ده پرسی ؟

د مستمان کرد به پیکه نین . مامخدرگوتسی :

— جا به ئاغای خووم بلیم له پشتی شنویه له کویستانی ره نۆلی زهرزان پاریزم له بو ماینسی مام سالان برد . ماینیکم گرتوهینام وه ژنی خووم دا . (به خوارزاکهی ده گوت) . گوتم بیگره تا ده چم یهکی دیکهش دینم . ماین له دست ژنی من بهر ههل بوو . چوووه نیوو ره شمالان . لیمان وه ده ر کهوتن کرتیانین ود ایان بنین به ژاند ارمه شنویه . لهوئی د وروژ رایان کرتین و ئیستانرئه وه ده کونه ره شیان کرد ووین .

گوتم : " مام خدر کافه زت له بو ده نووسم وئینه لا بهر ده بسی . به لام ئیتر دزی مه که . له باز پرسیش جاشا بکه بلی د رود هکن . "

— ئه گهر ئهوجار نه جاتیم ده بسی . ههر سیک ته لاقم کهوئی ده بمه تاژی بایزه روتی تازه قه لهتی له بوئاد هم . "

یهک دوو جار نامه م بو مامخدر نووسی و به ئیلتیزام بهریان دا .

بابه کسر چاوشین

روژیک گوتیان د وو کهسی خه لکی شنوگیراوی . تکام له وه کیل داخپله کسرد که ئه و د وو که سه م بوئینیه حه ساری ئیمه له شنویه را هاتوون ره نگه خه به ریکی دایکم بزائن . وه کیل داخپله چوو هینانی . که هاتن یه کیان بابکر چاوشین بوو پیشتر ده منایی پیاویکی قسه خووش و سه یر بوو . جار وبار نوکهری ئاغایانی ده کرد وهیندی جار مهر دار وخوونر نوشین بوو . جاری واهه بوو قاچاخی ده کرد . که هاته ژوور وچاوی به من که وت که نهووه . به خیر هاتنم کرد و دانیشن . ته ماشای کرد دیوه گهی من پاک وخواوین و قهره وبله وشتی تری لی یه بیی سه یر بوو گوتسی :

— ئه وه توئین زیندانی ؟ . ئه دی بوچی دیوی ئیمه ده لیی ته وبله یه . ته لاقم که وی ئه و ده وله ته که ره . توئه ده ده یرووخینی ئاوات راده گری . منیش ههچم نه کرد وه ده ته و— یلهی کرد ووم . "

— جاری پیم بلی لسه رچی گیراوی ؟ تو و زیندانی ؟

— جا ئیستا چت پی بلیم له وگانه ره ی بپرسه ؟

هه تیویکی له گهل بوو د مستی بورا داشت .
 هه تیوو ده ننگهاتوگوتی . " بابه کرنا بیی تاگات له زاری خوټ بیی .
 - چوڼ نهوه زمانیشته ده گهړی ؟ ژنی من ، توده چیه زک کچه ره عیه تی فه قیر و
 بینامووسی ده کهی من تووشی زیندان ده بم .
 کوتم مه سهله چیه بومپاسرکه ."
 - نهو خوږیه کوری قه ره نیا غای زهر زایه . برای مسته فا خانه . ژنی من شهو چوټه
 زک کچه ره عیه تیک . کچ هاواری کرد وه ویایی کیژه که چوه له شنو شکایه تی کرد وه
 نه فه تیوه یان برد وه وله وئی گوتوویه بابه کرم له گهل بسوه . شیرم له سهړی تود ابی
 تاگا وخه بهرم لی نه بسوه . رووی له هه تیوکرد وگوتی . " جا بی عه ده بیه له خرمه ت
 کاک که ریم به لام توئه وخود ایه له گهلت بووم ژنی من ؟ "
 نیمه پیده که نین وهه تیو سهړی ده بهرخونابوو . گوتم جاری با چایهکت بو ساز کهم
 لیږه ره عیه ت زور گیراون بی یان بلی توله لی بکه نه وه . به یوسفی ریزوانسیم گوت .
 - یوسف گیان چایهک بو بابه کر سازکه ین . یوسف په ره میزی هینا . یه ک د وو ناسوسی
 لی دا وشه مچهی پیوه نا وگره لیوه هات . بابه کر چاوشین زور به سهیره وه تهماشای
 کرد وگوتی نه وه چیه ؟ شتی سه یرت له کنه .
 - چون نهو په رامیزه و زور به هاسانی نان وچیشتهوچای له سمر سازده کری .
 - جا نهوه ده زانی بوچی چاکه ؟
 - بوچی ؟
 - جا کاکي خوټ نهوه ت له مالی هه بی . جا بلی ده ی . نیوه شه و میوانت لسی وه
 ژورر ده که ون . ده تهوی ژنه تیوی هه لبستینی چایهک سازکا . وه خه بهرنایه وراست
 نا بیته وه . نه وهی بینی له پیش خوټ د ایینی ی وچای خوټ سازکهی و د ایهی والسی
 بکهی به شی نه دهی .
 بابه کر که هه موو ژینی له گهل میوان وچاچاخی وشتی تاوا برد بوه سمر ، هه موو فیکر
 ویری له بارهی پهرامیزه وه له سمر نه وهنده ساخ بسبوه .

خۆ له سهر پياوگوشتن نه گير اوين

روژيك سهر گورد وه كيلي سه روكي زيند اني شاره وانسي ورمي با نكي كرد م وگوتسي ده مه وي تكايه كتان لسي بكم . دووهه تيوي حيزله سنوري تور كيا گيراون . باند يكي قاچاخ ويستوو به بيان با له تور كيه بيان فروشي . داد سهر نارد وونيه ئيره تا ده يان نيره وه بوتاران . ناوهرم بيان ده م به زيند اني عادي . له كه لكيان ده كه ها . لسه حه ساري ئيوه ديويك چوله ريگا به ده ن دوو سي روژ با له وي بن تا ده روڤن . سه باره ت به دوستايه تي وه كيلي گوتم با بسين به لامپا براده ران نه زانن كه شوغلي شه ريفيان چيه .

هه ، تيويان هينان وچوونه ژوو به تاله كه . له گهل كچان فهرقيان نه ده كرا . له زيندان دا هيج شتيك ون ناي . ئاشكرا بوو كه له سهر چي گيراون و شوغليان چيه چه نه روژ له حه ساري ئيمه ما بوونه وه و سه ودايان له سه يد حه سه ن كرد بوو . سه يد حه سه ن خه لكي سه رايي ئازربايجان بوو . له زه ماني حكومه تي ميللي ئازر بايجان دا له سه راب بهر پرسى ته شكيلاتى فيرقه ببوو . كاتيک حكومه تي ئازربايجان تيكچو بوو ، دهره بهك و شا په رستي ناوچه چوو بوونه سه ري بيكوژن . سه يد حه سه ن وه ك شورنگيريكي راسته قينه ده ستى نه دا بوو . شه ري كرد بوو ۱۷ كه سي كوشتبوو تا ئه رته ن گه يشتبويه . خووي ته سليبي ئه رته ن كرد بوو . سه يد حه سه ن له داد گاي نيزامى مه حكوم كرابوو به ئيعدام . داد گاي چاو ريخشانده وه ي نيزامى به سه و ده ليله كه دژى ده ولت شه ري نه كرد وه وته سليبي ئه رته ن بوه . شه ري پيشى ديفاع لسه خووي بوه حكومى ئيعدامى كرد بوه ئه بهد و به زيند اني سياسى ده ناسرا . له زيند اني ته ور يز له كه ك زيند انيه سيا سپه كان له مانگرتن وههرا دا به شدارى كرد بو هينا بوويانه زيند اني ورمي . گه ليكمان ريزلي ده كرت . دوكانيكى دانا بوو بريارمان دا بوو هه موو شت له سه يد حه سه ن بكرين . له جياتى سه يد پيمان ده گوت (ميري) روژيك ئه و وهه تيوه نازانم له سهر چي له كهل ميري به شهر هاتبوون . هه تيو كه له سهر حيزى كيرا بوو به سه يد حه سه نى گوت :

— یی شه رەف خوۆمن وەك تۆلە سەر پیاو كوشتن نه گسیراوم ”
 میری ئاگری گرت . هاواری کرد . ” کوره وەرن بەکوژن . گوژی ۱۷ کەسم گاوه .
 چه کداری سەراب وئەرە وئەوێلم وەسەرگەراون تەسلیم نه بووم ئیستا گاندەریک پیتم دەلێ
 «وەك تۆلە سەر پیاو كوشتن نه گسیراوم».

میری کوتی : ” یولدانی که ریم تا دوو سه عاتی دیکه ئەوانه لیڤه وه دەره نه نسی
 همر دوو کیان دە کوژم ” . کوره کان گالته یان لەگەل میری هه بوو گوتیان میری تسۆ
 ئەوه چه نه سهاله له زمیندانی با دەریان نه کەین وشه و بینه لات .
 وه کیل د اخیلەم بانگ کرد و کوتم ئەوانه لیڤه راگویزن . هه تیویان بردنه دەرو له
 ژووریک پاسه وانان چه ند روژیک رایان گرتبوون .

بزم پایسی (واته به شی ئیمه)

له به ندیخانهی ورمی زستانان بوگهرم کردنی ژووره کان له شه و وروژ د ۳ کیلو—
 خه لوزیان ده دا . عه ماری خه لوزه که لهحمساری دەری بوو . ده بوایه به
 سەر پیچ دەرگا و قەرەول داری روشتیای تا ده چووی خه لوزته هینا . خه لوزیان بو
 ده کیشای و پاسه وانیکی لهوی راوستابوو ده یگوت . ” بزمکینی ئات ” . واته هی ئیمه باو
 ئەود ووکلۆخه لوزی دەبرد . له گەرانهو د له چوار جیکا پاسه وان ریکایان ده گرت و همر
 یسه که دوو سی کلۆخه لوزی دەبرد و به زه حمه ت نیوه ی ده گه یشته وه زیندان .
 یا براده ره ده هاتن میوه شیرنی ، یاشتی تریان ده هینا . همر پاسه وانیکی دیتبای
 به شی خووی ده ویست . خوویان به شهریک و برابهشی زیندانیان ده زانی .

گه رانه وه بو زیندانی مه هاباد

به هاری ۱۳۳۵ (۱۹۵۶) چه ند نامه بود اد ستانی لهشکر نووسی که بم
نیزه وه مه هاباد و پاشماوه ی زیند انیم له وی ته واوده کم . سهروکی شماره وانسی
مه هاباد موافقه تی کرد بوو بر دیانعه وه مه هاباد . هسه وهل روژ سهروکی
شاره وانسی بانگی کردم کوتسی : " لیره زیندانی سیاسیمان نسیه . جیکامان ته نگه .
تکات لی ده کم لیره به هییدی وهیمنی بژی . با ناوهی مه حکومیه تت ته واو بسی و نازاد
بگریسی . "

پییم گوت : " من زیندانی سیاسیم . ئه رکی خووم یا ئه ده زانم . دوو خووهیستم له
جه نابت ههیه . یه کم ، من له نیوزیندانی عادی دا ناژیم . بفرموو ژوریکی به تنیام
بده نسی با له گهل زیندانی عادی تیکه ل نه بم و کارم به کس نه د ابسی . دوو م من
بی خویند نه وه ناتوانم . بفرموو ئه و کتیب و روژنامه و گوئارانیه که له ولات چاپ ده کرین
وبلا و کرد نه وه یان نازاده بووم بکرن . "

سهروکی شماره وانسی کابرایه کی به سالا چوو بوو . کونه ژنسی سمایلاغای سهکووی ماره
کرد بسوو و کچیکی سمایلاغان له کن ئه وه ژیا . که یفی به خهراپه نه ده هات .
ئه فسهریکی کیشکی بانک کرد . گوتی : " ژوری ژماره ۲ چول بکن . خاوینی بکه نه وه . ح
حسامی به ته نیا بژی . زیندانی دیکه مه ده ن به ژووری ئه و . گوئار و روژنامه
چی ده وی بوئی بکرن . "

یه ک دوو سه عات له ده فتهری زیند ان د انیستم تا ژووره که یان خاوین کرده وه و
شتو مه کیان بر نه ژوور . قه ره ویله و په رامیزو هه مووشتی پیویستیان برده ژووره که و
چوو مه زیند ان . میرزا قادری له لهعه بباسی و یه ند وو کس تر که به ئه بهد و ده
سال مه حکوم کرا بوون و پییستر ده مناسین هاتنه لامو به خیر هاتنیان کردم .
زیند انیه کانی تر واقیان ورما بوو د سله مینه وه . برایم خه لیلی پاسه وان که به چاخان
ود رو زن و بهرتیل خوور ناسرا بوو ، له مه هاباد کس نه ما بوو که برایم خه لیل به جوریک
روتی نه کا چوو بوه ژووری زیند ان و به زیند انیه کانی گوتبوو هه ر کس بچیته لای حسامی
وقسه ی له کهل بکا ئیتر نه جاتی نابسی .

ئیواری زیند انیه کان گشتیان له حصار کوبونه وه چوو مه نیویان . ئه حوال پرسیم
کردن و پاشان گوتم . " هه ر کس کاریکی ئیداره هه بی ، نامه بنووسی ، شکایه و سکالای
هه بی بیته لای من . هه رچی له د ستم بی یارمه تیتان ده ده م . کس شهرم نه کا

هه ر کس کاریکی به من هه بی ئامادهم خزمهت بکه م . روزانه گهراوه کانم
 ده دواند تا بزانه خه لکی کوئن ، لهسه چي گهراون تاوانيان چيه . نامه م بو
 ده نووسين . به شافازيه وه ده توانم پلیم کهم کسه هه بوه له زيندان دا ته وهنده ريزی
 لی بگیری . ناتوانم له بیرم بچيته وه . ۹ کس زينداني عادی نه خوینده وار ، هه موو
 جوړه ، له زيندان دا بوون . له ژووره کهی خوم نيوه رويان ريز ده بووم . به ژووره کان دا
 ده گهران ده يانگوت . ههرا هه را مه کن کاک که ريم نوستوه .
 هه ر تهو ريزو حورمه تي زه همه تکيشان و وه فا دا ريان ، پردی پشته وئی لی روخاند م
 و له پيناوی ئازادی و خیر و خوشی و رزگاری زه همه تکيشانی کوردستان دا قهت له
 ريبازی راستی خه بات لانه دا .
 ماوهی زينداني مه هابا دم به خوشی گوزه را . دا یکم ليم نيزیک بوو ده هات سهری
 ده دا م . یوسفی ريزوانی که به پينج سال مه حکوم کرا بوو له زينداني تهو ريز بوو
 نامه ی بو بایی نووسيوو که هاتوو چو هپکا . ميرزا جه لیل ده هات سهری ده دا م و
 چيشت و خواره مه نسی باشی بوه هينام . پيوه ندي حيزی پچرا بوو ، غه نسی و
 سوليمانی موعینی گهرا بوون . کاد ره کان هه ر يه که له لایه ک بی بهرنامه ده سورانه وه
 عه ولای ئی حاقی و عه زیزی یوسفی له ده ره وه بوون و جار و بار هاشمی حوسين زاده له
 تاران ده چوو سهری ده دان . قاسملووش پاش ئه وه که له تاران گهرا بوو به قهول و
 به لینی خوی نه جات دا بوو ره گه لیان که وتبوو پيوه ندي خویان له گه ل حيزی توده به
 جاریک پچراند بوو . ره حماني قاسملو و عه ولای ئی حاقی بو وتوو و یژ له گه ل ريبه رانی
 حيزی توده چوو بوونه ئورویا و له وی ناکوکسی و کيشه یان له نیودا ساز بسبوو د میان
 تیکنا بوو .

بیره و هریه کانی زیند انی مه هاباد

له زیند انی مه هاباد دا بیره و هری خوشم بو ماونه وه . دوست و برادر هری باشم بو په یدا بوون . ده یان که سم بو نیو حیضی دیمو کرات رینو پتی کرد و بوون به هاور پتی نیکوشهر . زورم یارمه تی به زه همه تکیشان کرد وله سهریان وه ده نک هاتم نه گهر نه شتوانم هسه موویان بنووسمه وه بی جی نابی کهم وزور باسیان بکه م .

ههر چهند به تنیا له ژووریک ده ژيام به لام له نیوخه لک دا بووم . برادر هریکی خه لکی ئاخته تهر به تاوانسی قه تل گیرا بوو . کوریکي مهر و رهند، قسه خوشوتی گه یشتوو . نان و چیشتی دروست ده کرد و پیکه وه نانمان ده خوارد . کاتیک نان سازده بوو ده یگوت . " کاک کهریم وهره با نانه که مان بخوین " .

— هیشتا زوه کاک قادر با توزیک راوه ستین " .

— " کوره وهره ، ئیستا دوستیک دمی کاری د وژمنیکمان له گهل ده کا . "

منیش له ده وله تزه نیینم

له ناوچه ی سند ویرکابرایه کههه بوو به ناوی موسا شیت . وه کده یانگوت کار وکاسی دۆ بوو . روژیک موسا شیتیان هینا زیندان . هه موو روژی ده هاته لام عه ریزه یه کم بوو نووسی . ئاخره که ی بردیان بولی پرسین . له باز پورسی له شکر لی یان پرسیبوو . له گهرانه وه دا یه کسه رهاته دیوه که ی من . لیم پرسی ده ی موسا — چی یان لی پرسی ؟

— کور هیچ نه بوو . سهرهه نک گوتی . " ده وله تله توژه نیینه " .

— له وه لاما گوتم منيترله دهولت زه نينم . هاتوو مه وه . "

بايزه بوور

روژيک ده رگای زيندان کرا وه . کابرايه کسي مه نگوريان ده ژووري کرد . هه موو له شي خوئين وجل وسه رگي درا بوو . ههر به لارا ده هات . ژاندارم ته وهنده يان به شولکي شيلان لي درا بوو هه موو له شي بريندار بسبوو .

زيندان هيندي شتي تاييه تي خوئي هه يه . نه وانهي گيراون له روژه کاني هه وه لدا مات وييده نکود اماون . پاشان راديين . ثم جار گالته وگمپ به وکسانه ده کن که تازه ده گيرين . يا گالته ي جور به جور ساز ده کن و روژي يي ده به نه سهر .

ديواري زيند انسي مه هاباد بهرديکي ره شي تيدا بوو . وه نه يي به ثانقه ست له ديوار گيرا بي . کاتي ديوار دانان که وتبوه ته م شوينه . نه گهر يه کي تازه گيراو ده هات ، زيند اني ده يان کرده ههرا و کابراي تازه گيرا وناشاره زايان ده بر و پسي يان ده گوت ته و بهر ده ره شه ماچ که . نه گهر ماچي که ي به چه پسي ته به ده حکوم ده بي . نه گهر ماچي نه که ي ئيعد امسي .

نه وه بسبوه به شيک له کالته ي زيند انيه کان . نه وروژه ي بايزه بوور يان هينا لي يان کرد به ههرا و بهر ده ره شيان پسي ماچ کرد . بايز يه ک دوو روژ ده سته و نه ژنوله بن ديوار داده نيشت و مات ده بوو . روژيک بانگم کرد و دلخوشيم داده . بايز هاته وه سهر خو و نه م جار روژانه ده هات له ديوه که ي من داده نيشت . روژيک گوتي — نهري کاک کهريم راستيم يي بلي زيندان ههرا نه وه يه ؟

— ههرا نه وه يه بايز هيچي ديکه نيه . تازه توله ليد اني ژاندارمه نه جاتيت بسوه . — جا نه گهر وابسي ههرا سيک ته لاقم کهوي له مهود و ژاندارمه م يي ژني خوش نيه . بايز کابرايه کي قسه خوش سه ير ومه نگوريکي توخ . روژيک کويخا مسته فاي پياوي قاد راغاي ماسوي له ژووره که م انيشتبوو بايز هات . داننيشت و چاوي ده کويخا مسته فاي و رووي لي وهرنه ده گيرا .

گوتم . " نه وه چيه بايز واده کويخا مسته فاي ده رواني ؟ — نه وه له ي ده لي ي ؟ ههرا سيک ته لاقم کهوي سي چه وتوو سهر و رديني نه تاشم له بازاري قه با کهندي به که ليچه ي ده فروشم .

روژیک ته ماشام کرد قادر شای ماسوی و کاکهسه باسی برای وچهند کسی --
 دیکه یان له کهل ئەوان دە زیندانی کرد . له گه کاکهسه باسدوستی کون وناسیار
 هینا منه دیوه کهی خووم . پاشان کاک قادری کوری کا خدری دیووکریان له گهله چه ند
 که سده ژووری کرد . چه ند روژی تر کاک ره زاقی فه تاحی قازی قزله یان هینا .
 هه موو له دیوه کهی من بوون . ئیواران شاییمان ده گرت ومحه ممه د جهیرانی گورانی
 بیژگیرا بوو گورانیمان پی ده گوت . هه رناوی زیندان بوو ده نا زور خوشمان راده --
 بوارد . پاشان له گهله هه موو باسنا و دوست . کاتیک ئازاد کران کاک
 ره زاقی چه ند جار ده هاته مولا قات و ماست ورون کوللیره ناسکهی بوو ده ناردم .
 کاکهسه باسی ماسوی بوو به ئەندامی حیذب و هاوکاری ده کرد و پیش ئازاد بوونم
 ده ستیک کوت و شالواری بونارد بوومه زیندان . کاک قادری دیووکری ده هاته لامو له
 کوستانی مه یدان به لهک بانگی ده کردم .

فه قی محه ممه دی گا پیسی

ئیواره یهک فه قی یهکی میژ مند الیان ده زیندان کرد . دایان به ژوووه که قادر ئەخته
 تهری تیدا بوو . له فه قی پرسی . " له سه رچی گیراوی ؟ "
 -- خه لکی گا پیسی شار ویرانم . له عیراق ده م خویند . له گه رانه وه داله نیزیك --
 سه ر دهشت ژاند ارم کرتیانم . "
 توزیک پشکیم بزنام د اخوا ئاگای له سیاست هه یه یان له عیراق چ باسه . دیتم
 که ریکه له وده شته وهه رته قه ی له سه ری دی .
 به یانیه ک له خه وهه لنه ستا بووم دیتم کا برایه کی زه لام به ناوی عه ولا زه لامه
 که به تاوانی ژن هه لگرتن گیرا بوو ، خه ریکه له خه ومه مستینی . گوتمه وه چیه ؟ به و
 شه وه له چی ده گه ریسی ؟
 -- په نام بوهیناوی . بوخاتری خوا ، ئەوفه قی یه بوختانم پی ده کا ده لی شه وهاتویه
 سه ر جیگام .
 -- وه ده رکوه سه گباب . زیاد له هه موو کس بو بوختان به توده کا . وه ده رم نا . به یانی
 فه قی هات وده ستی کرد به گریان . گوتی عه ولا زه لامه هاتوته سه ر جیگام وه خه بهر هاتوم

به يانی فہقی ہات . دہ ستی کرد بہ گریان . گوتی : " ئەوسە گبابە شەوہاتە سەرجمیگام وە خە بەرہاتم . چە ند کەس لەحمساری زیند ان راوہ ستا بوون گوتسم دا لەوسەگبابە بەدەن . دا یگژانی و باشیان کوتا ولە لیدان دا سەری شکا . پولیسہات . کابرایان بردەدەر و خە بەریان دا بە دا سەرا . بازپورسہات . ہاتە دیوہ کە یمن و روود اوہ کەم بوگیراوہ . گوتم من بہ خەلکم گوتوہ لی ی دەن . ئەوہ سوکایہ تیہ بہ دین .

عەولازەلامە یان پینج روژ لەژوریکێ تەنیا کرد و فە قیشیان بہ ئیلتزام بەردا . ئەوجە نابێ فہقی یە ببوہ ئەم مە لا مە مە دە کہ لە زیندان' لەسەر براد ہرانسی حیزنی ببوہ جاسوس و چوو بوو لە قوم بسبوہ شیعہ و پانر و خاننی ریژیی شادژی کورد کاری دە کرد .

لە زیندانی مە ہاباد تەواوی گوڤارہ کانی ئیرانیان بوہ ہینام . یەک دوو پاسە وان ہەر چس و بستبام بویان دە ہینام . حاجسی مە لا خالیہ جار و بار دە ہاتە لام براد ہرانی کونی حیزبە ہاتن و لە پی خە بەری وراوہ ستانی خە بات سکلا یان بوو . دلخوشیم دە دانە وە دەم گوت خوتان پاک را بکرن ریگای خە بات د ژوار و د ریژہ .

مە مە د جە یران

مە مەد جە یران گورانی بیژیکی ناوچە ی سەر د ہشت بوو روژیک دە ژووری یان کرد . زور بوشناخ و کەوا و پاتولیکی سازلە بەردا دە یگوت دە مانچە یان لی گرتووم . ہە موو ئیواران ہە لپہ رکیمان سازدە کرد و جە یران گورانی دە گوت . جە یرانی خوشی بو دە گوتین . مە مەد جە یرانیان دا بەد یوہر قادر ئا ختہ تەری . گوتبووی چل تە نم پول پی بوہ لەدە فتەری زیندان رایان گرتوہ . قادر ئا ختہ تەری بہ ہیوای چل تە نہ سیفار و چاوانان و چیشتی دا بوہ . جە یرانی بہ ہیوای خوا باشی خوار بوو . نیوہ رویہ ک را کتا بووم کویم لی بووہ کیک بہ سەبروکە بانکم دە کا . کہ سەرم ہە لینا جە مە د جە یران وە ک چە لە کە ی د ریژ بہ کراسرود ہرپی یەکی دە لینک قولہ وە راوہ ستا

- ئە وەچى يە مە مە د .
- چت ەرزكەم . كاك قار كەواو پاتول وشەدە وپشتيندى لى ئە ستاند ووم .
- بۆچى ؟ بەكيشە هاتوون ؟ ە يىب ناكەن ؟
- كيشە مان نەبوە . كاغە زى ئازادىم هاتوۋە . منيش ئەو ماوۋە يە لەسەر حيسابى
- كاك قار سىغار ونان وچىشت وچام خواروۋە . حيسابمان كرد چل تە نى كەوتە
- سەرم . پوليشم نىيە . لىياسە كانى لەجياتيان لى ئە ستاند ووم . ئىستا ئاوا رووت و
- قووتم دە بىنى . جا ئاوا چون دە چەم دەم . هاتووم عىلاجىكم بگە ي . ەمەر مندال
- دە كەونە دوام و دە لىن شىتە . ” .
- ئاخىر تۆنە ت دە گوت لەدە فتەر پولم ە ە يە ؟
- وەلا ەيچم نە بوو گوتم با وا بلىم ئاخىرى يە كىك وە دوام ەمەر دە كەوى پولىكى لى
- وە دە گرم . ئىستا ئازاد يان كرد ووم . كە سىن پ يار نىيە . هاتوومە لاي توۋ . قەت ئىشە
- ناھىلى ئاوا بچەم دەم . ” .
- زىندانى دىكە لى وەكو بوون وكالته يان سى دە كرد .
- بابم خواردن رىانە وە دە وى .
- راست وچە پائى دە دەا سى موفت بوو
- روژ نە بوو ەيلىكە ورۆن نە خوا .
- باللى . . . ئادە من تومانى چخاد لار (واتە بەلى دەرىنى پىاودە ردىنن)
- ە جە مىكىش بە شى خوۋى تى خست .
- گوتم قار بانك كەن
- قار ەات . دىوۋە كەم بوو بە مزگەوت . پوليس يەك دەو جار دە نكى خە لكى دا .
- لى يان گەرى سە يرىكى ناخوشرىيە .
- گوتم كاك قار جا توخوا دلتەئى جە يران ئاوا بنىرىيە دەم . كورە بايسى سە د
- تەن ەمەر ەمىرانى بوگوتووين .
- كاك كەرىم ئەوۋە دە سى ەمەر ئاواى لى بگەى . لە ەمىغى د روكانى رووتم كرد وە . با گوتباى
- پولمىيە . لە گەل من ژارە ماريكى ەمەر دە خوارد . بەلام فە رمانى دە دا . وە لا ئاغا
- ... . وا ناخوا .
- ئىستا چى لە گەل بگە يىن ؟ ەمەر ئاوا بە رووتى بروا ؟

— چاوی دەری . خوکه واو پاتوله کانی چل تعن ناهینن . چل ته نم یی قهرزداره .
خوت ده زانی من به تاوئنی قهتل گیراوم . کمرنایه سهرمپدا . چل تعن بو من زوره ”
— نه ده کرا به قادر بلیم دست له چل تعن هه لگره . پیشم ناخوئریوو جه بیران ئاوا
به رووتی بچیتهدهر . ناچار گوتم : ” کا قادر لییاسه کانی بدهوه . من چل ته نت
ده ده می .

مه مه ده جه بیران گوتی ئه وه له که بکهی ، تا مرده له بیرم ناچی . نا هیلم قسه ت
بیته وه سهر وئهیوله ت بوئینم .

قادر گوتی : ” تو پیاوه تیت نیه . منیش ئه وه پوله له کاک کهریم ده ستینم . پاشان رووی
له من کرد وگوتی : ” کاک کهریم لای من به قه ت ئه وخوایه کهوره ی . به لام ئه ویوله م له
توده وی . ”

مه مه ده جه بیران چوو جله کانی کرده وه بهر وهاته وه سهر شکی پیاوان .
لام وایه ده پازده روژ یی چوو بوو له ده فتهری زیندان بانگیان کردم . که چوو مه
دهر دیتم مه مه ده جه بیران له وی دانیشتهوه . به خیر هاتن وچاک وخوشی . سه
عه مبال قه رتاله یه کسی کاله ک وشوتی هیناوه . که لله قهندیک وپاکه ته چایه کسی
هیناوه . گوتی :

— چاکه ی تو م یی نادریته وه . ئه وقهند وچایه م بو قادر ئاخته تهری هیناوه . ئه وه ن چل
تعه نه که . به لام بانگی ناکم . ئه کاله ک وشوتیه شم بوته هیناوه . ”
— دهی مه مه ده وه چت کرد وه ؟

— ئه ورژه ی له زیندان هاته ده ره له مه یدانی ئارد ده خولامه وه . گویم لی بوو
دهو که سه خه لکی حاجیالی کهند بو سه رشایی له گورانی بیژ ده گه رین . گوتم
من گورانی بیژم . له گه لیان جدم . ده اوه تم بوگیران پولیکی باشم وه گیرکهوت . چوو مه ده
گوندی ده رمان له ویش ده اوه ته هه بوو پولیکم بو هات . ئه وه قهرزی کاک قادر وههتا
مرد نیش چاکه ی تو م یی نادریته وه .

گروهبانی حیزو به قه سستی

روژیک وه کید د اخیله هاته ژوور و گوتی . زیند انیه کمان هه به تا ده ینیرینه ته وریز
 با له دیوی تو : بیژی .
 — قه ی نا گا بینیره . که هات هه تیویکی لووسی جوان . جلی نیزامی خا وین له بهر
 د ا وریک و پیک . پیم وابوو گروهبانی ته رته شیبه و به ثانقه ست بوجاسوسی نار دویانه
 بزانی من له زیندان چ ده کم . جار وبار یهک د وو کسم ده هاتنه لا ته وانیش لایان
 وا بوو جاسوسه و یا بو پلانیک نار دویانه . ده یانگوت ئاگات له خو بی .
 سی روژ پی چوو هه تیو خوئی نیشان د ا . هه تیویکی بلح و حیزو له سهر دزی گیرابو
 بانگی برایم خه لیلیم کرد گوتم تهو هه تیوه لیږه لا به . بر دیانه دهر و چه ند روژ
 له ده فته ر رایان گرت و پاشان نار دیانه ته وریز .

لوقمان زاده ی میاند وای

کابرایه کسی روته لهی فه قیریله هینا وه تاوانسی توده یسی ده ژووری یان کرد .
 تاوانبار کرا بوو گویا له گهل موسکو پیوه ندی هه یه . پیاویکی نمخوینده وار به لام
 قسه خوئروگالتهچی . ده یگوتد وو ژن وحهوت مند الم هه یه . هیچیش شک نابه م .
 روژیک پاسه وان بانگی کرد . " لوقمان وه ره دهر ناسیاره هاتوه
 — ته من و مولا قات . سهیره ، کسی سهری من ده د ا ؟
 له په نجه زه وه بانگی کرد ناتوانم بیمه دهر . کی هاتوه با لیږه وه بزانهچی ده وی
 عه جه میکی روته له سلاوی کرد وگوتی . " لوقمان ته وه هاتبومه ئیږه وده چه وه
 هاتم بزانه هیچ کارت نیه ؟ .
 — زور مه منوم . کاری زور پیویستم هه یه . تکا یه ته گهر چوو یه وه حاجی وسین
 قولی ده ناسی ؟
 — به لی ده یناسم

— که وایه بچو لمجیاتی من دوو تف ده رووی حاجی وسین قولی بکه . کارم شهوند هیه .
 که لیک پیکه نین وگوتم لوقمان جا شهوندن بوو به کار؟ حاجی وسین قولی کی یه؟
 — عامیلی قه ند وشه کره . سی مانگ بوو قهند وشه کری نه ده دا . چووم بهری دوکانم
 پی گرت وداوای قهند وشه کری ده وله تیم لی کره . چوته شاره وانپی وگوتوو یه لوقمان
 زاده توده یی یه . هاتن گرتیانم . لی یان پرسیم توله که موسکو پیوهندیت هسه یه!

عه لی به گی خواجه میر

له هه موو ناوچه کانه وه زیند انیان بو مه هاباد ده هینان . هه لیک بوو من
 له گهل خه لکی جور به جوری ناوچه کانی کوردستان ده بوومه ناشنا . زور کمر قه ولسی
 هاو کاریان ده دا و به وه فاده مانه وه . جاری واده بوو ژووره کان پر ده بسوون .
 زور که سر به نا ههق ده گیران و زاندارمه شلتاخی پی ده کرن .
 ئیواره یه ک گوتیان ئاغایه کی بانه یان هیناوه . یه کیکم نار د گوتم بچوو بزانه
 شه بانه یی یه کی یه ؟
 هاته وه گوتی : "عه لی به گی خواجه میره نیزیک بانه . من عه لی به گم نه ده ناسی
 به لام ده مزانی عه زه ی کوری شهند امی حیزسه . هاتمه ده ر و که چوومه شهود یوهی
 عه لی به گیان دا بوویه، د یتم له سهر کهوشان له بهر د هرگا جیگایان کرد وه .
 دانیشتم و به خیر هاتنم کرد . پاشان گوتم فه رموو با بجینه حسار . هه ساری ئیرهش
 ناخوئرنیه . لی پی پرسی له سهرچی گیراوی ؟
 — کیژیکم به میرد بوو هاتبوه مال به میوانی . روزیک چوته دیوه خان و تفهنگ له وی
 بووه خوئی کوشتوه . ئیستا منیان گرتوه وهیناویانمه ئیره ."
 — جا ئیستا تفهنگی چی ؟ توئو تفهنگت له مال بسوه؟
 — تفهنگی ده وله تیم له کنه . له ناوچه ی بانه ده ولت تفهنگی د'اوه به ئاغکان . به خوا
 منیره ورم گرتوه ."
 — ریژیعی شا خوئی به ئاغایانه وه را گرتوه . کورد له خزمهتی بیگانه چه ند ئازایه .
 ده ی عه لی بهک تو پیرو پی تاقهتی . له نیوئم خه لکه ناحا وییه وه وهره دیوه که ی من .
 عه لی بهک مات بوو . گوتی : "توئه لی یی چی ؟ . له ده فتر به منیان گوت

یه کیک به تنیا له ژووریک ده زی، هاتوو چووی مه که با بارت قورستر نه بی .
 کوتم به قسه ی پاسه وان بی کمرنا بی ویک بکه وی . من خوهریگا نادم کسی تر
 بیته لام . جار ان بانه یی نازا بوون . به لاموا دیاره نه وه ی تغه نکله ده ولت وه رگری
 ترسه نوک ده بی . لاموایه عه زه ی کورت له تو نه غیره ت تره "
 که وام گوت عه لی به گ چایکی لی کردم و گوتی : " نازانم بلیم چی ؟ باو کم به
 خوا من ناوی تو م بیستوه ویکه وتنت سه ده مه یه .
 — ده ی برۆستومه کت بیینه و وهره لای من . عه لی به که هات . پیاویکی دنیا دیتوو ،
 قسه خوئی . کاتی خووی له گه ک شیخ مه حمود بسوه و باسی شهر ی شیخ مه حمود ی
 بو ده گیرامه وه . کهم کهم هاته سهر باسی کورد ایه تی و سوتا بوو . نازادی کورد ستا
 نی ده ویست بهم شهر ته عه شیره ت چه کد ار بن . ناشکرای کرد که هاشمی اقل
 الطلاب و یه کی دیکه هاتوو چووی مالی ده که له که عه زه ی کوری سرت و خورتیانه .
 کاتیک نه وه ی بو ده گیرامه وه که ناوی عه زه ی ده هینا گهن ده بووه ویزه ی ده هاتی .
 روزیک بانگیان کرد . چوه دهر و که هاته وه زور مات و خه مبار و دلگیر بوو .
 — نه وه چی به عه لی به گ خودا به نه دا بوواتلی هات ؟
 دست ی کرد به کریان گوتی : " شیخ مه حمود وه فاتی کرد وه . مه یته که یان
 هینا وه ته وه سوله یمانی . دوکان و بازار دا خراوه . خه لک به گشتی به پیشوازی
 مه یته که وه چوون . بوته خو پیشاندانی سیاسی . پولیس ته قه ی له خه لک کرد وه
 گویا کوزرا ویش هه یه ."
 روزیک پاسه وان کابرایه کسی هینا و گوتی : " ره ئیسر گوتوو یه هم د وکتوره با له لای
 تو بی تا ده ینیرینه وه سنه . کابرا مرو فیک ی وچوو ، خاوین ، چه مه دانیک ی پچوک به
 ده سته وه هاته ژوور . به خیر هاتنم کرد و دانیشتم . تاویک بی چوو لیم پرس ی بو
 گیراوه .
 — له دیهاتی دهر و بهری سنه کابرایه ک نه خون بووه . چوته سهری ته ماشای کرد وه
 نامپولی لی داوه کابرا مرد وه . ئیستا باز پرس کرتوو یه تی .
 ده رکوت که کابرا مرد وه نه وهرای کرد وه بو ناوچه ی بوکان . له وی گرتوو یانسه .
 کابرا چه مه دانی کرد وه و له نیوکتیبیک رسمی شای هینا دهر و به پونیسیک له
 پشتی چه مه دانی دا و له تنیشتم خووی دا نا .

لیمپرسی ئەوە چیە ؟ . خوئیرە د وکانی عە کاسی ووینەگری نیە . ئەمەت بو هینا دەر
 ئە مە رسمی کی یە ؟
 — چون ئە مەناناسی . ؟ ئەمە رسمی ئە علاحەزەتە وئەشی لە گشت مالیک هە بی .
 — تو پیا ئیکت کوشتو وئیسنا ئە تەوی بە م رە سمە خوئتە جات بە دە ی ؟ پاشان من بو
 نە مانی ئەم کەسە تیکوشاوم و بەوتاوانە گیراوم . تو چون رسمی ئەولە ژووری من دە دە ی ؟
 چونکە من نامە وی بیبینم .
 — ئیرە زیندانە . مەردم لیرە دا ئازاد ن چسی بکە ن ؟
 — ئیرە زیندانی ئینسانانە . تو پیا وکوژی . ئە شسی بچیە نیو پیا وکوژان . هە ستە لیرە
 وە دە ر کەو . پیا وکوژ .
 عە لی بە گەلم دە مە دە توزیک ترسا وپاشان وە دە نکەهات وگوتی :
 — د وکتور تو میوانی ئەم برادە رە ی ، هەق نیە ئەم قسانە بکە ی . ئەمە ژووری ئەو ۳ / ۰ ساله
 لە زیندان دایە . دە توانی بچی لە دیوەکانی تر رسمی شا لە سینگت بە دە ی .
 کابرا سنە یسی بوو ، دیار بوو دە یووسیت د ریزە بەچە قە کردن بەا . گوتم
 لە سەری مە رو ، هە ستە وە دە ر کە وە . تو پیا وکوژی چون د یلم لە ژووری من بی ؟
 چوو بانگی پولیسی کرد . برایخە لیل هات . گوتی : " تکایە با ئەوشە ولیرە بی " .
 — ئەو پیا وکوژە ناھیل م سە عاتیک لە ژووری من بی . زیندانی قاتل تەھەن بییە با لە کن —
 ئەوان بژی . بر د یە د یویکی تر کە سی (۳) کە سی تیدا بوون . نیزیکە ی دە روژ مایە وە .
 زیندانی م فیر کردن نارە حەتی بکەن . لیم لە هەرا دا گوتم ئەو گوندی ییە کو کوشتو و رای
 کرد وە . لە وینرە یان هیشترە سعی شا هەلا وە سی . پیم وایە خوشی لی نە گوزەرا .
 عە لی بەگ گوتی باوکم تو کە ئە گایسی ئە کە ی . بە خوا ئە ترسم تووشی بە لایەکت
 بکە ن .

شە قی سی دیناری

کابرایەکی خە لکی گوندی مە شیخ گیرا بوو . دە یگوت ئاشیکم هە یە . حە مە ی
 قاد رئاغا بو ئەو ئەشە کیک لی بستینی ، کوژرانی کابرایەکی بە ستوی من دا هینا وە .
 عە زیز زە لامیکی قە بە ، زلحول ، دە یانگوت شیتە . زور دە هات لە ژوورە کە ی من مات
 دە بوو . سیغار بکم دە دایە وە قسە دە کەوت . دە یگوت :

— کوره تو نامه يه کم بو بنووسه با نازام کن . يا خوٚت ليم گهري با برومه در .
 ده لين به دست توئه . بيچاره تیکچوو بوو . عه زيز که لاشيکي له پسي دا بوو تا
 نهو دم پيلاي و تاوامنه ديووو .
 روزيك له گه له علي بهگ له حصار هاتوو چومان ده کرد . عه جه ميکي رووته
 له سر دزي گيرا بوو له پر شه قيکي له عه زيزه له دا .
 عه زيز که وته سهري و سووراندی . گه يشته پيش ئيمه وعه جهم هه له نگوت .
 عه زيز گه يشته سهري و شه قيکي لي دا ، به ده وه ده حه وزي ئاي هاويشت .
 عه لي به کگوتی . " ئوخه ي وه لاهي و امزاني ده خوٚمي هه له دا . نم
 شه قه له سوله يمانی برا نايدا به برا به سي دينار ."

عه ولاي حه مه جنداري

کويخا عه ولا خه لکي گوندي سوره باني ناوجه ي سه رده شت بوو . به تاواني قهتل
 گيرا بوو . کويخا عه ولا له ولاتي خوٚي که يخودا و ريشه ي تايغه ي خوٚ بوو . له زيندان
 زور که ساس بوو . حه يراني خوٚسي ده گوتن . روزيك هاته لام کوتی :
 — کاک که ريم له ولاتي خوٚم زور پياو بووم . خه لک به پياوي ده زانيم . خوٚنم ده کوژاند
 نه وه . مسله تي ژني به ميردم ده کرد . ئيستا که وتوومه ئيره کس ليم نا پرسي .
 خالي ده سه گيايي زور ده وله مه ندم هه ن ، نه و سه ر هه ل ناده ن . زور بيٚي
 پارهم سيغار کيشم نه و رو سيغارم نه کيشاوه . کسي شرنه يه پول يکي لي قه رز که م ."
 دلخوشيم داوه . هيند يکم پول دا يه . روژي ده هات له ژووره که ي من دا ده نيشت
 جاري واهه بوو له خوٚه حه يرانيکي تي هه لده کرد . روزيك هات دا نيشت و دستي
 ده نه ژنويان وه ري نا بوون وده کريا .
 — کويخا عه ولا بوٚوعه يبه ده گري . پياويکي دنيا ديتووي . زيندان هيج نيه .
 — کوره نازاني بوٚجي ده گريم ؟ بوٚا يشي ده کریم ئايشي . هه رسيک ته لاقم
 که وي قوزي وه کقه يسي وايه هه ر نه وه ند وکه يه . (ئايشي ژني بوو) .
 ئيواره يه ک له حه ساري زيندان هه لپه رکيمان ساز کرد و يه کيش موراني ده گوت .

عەلى رەببىعى پاسبە وانىكى خە لكى مەھاباد ، لەسەر بان كىشىكى دە كىشا . بانگى كر .
 — ئەو زەرە زەرە چىيە . ئەوشاىى يە تىك دەن .
 گوتم كۆرە تۆبۆ ھىندە بى چە ياي . بە تۆچى ؟ تۆ كىشىكى سەر بانى . بوقسە بە
 خە لك دە لى ؟

— قسە يان بى دە لىم وچاويان دەردىنم .
 — ئىمە ئەو شايى دە كەين تۆۋەرە مە ھىلە . پان تاويك عە لى رەببىعى ھاتە ژوورى زىندان
 گوتى كوا ئەوسە گىباھى گورانى دە گوت ؟

گوتم : " ھە تىوہ تۆ بوئە ھەندە بى چە ياي . تۆسە گى سەر بانى كىشىكى خوت بكىشە
 بوھاتوويە ئىرە . خە رىك بووچسە قە بكا بە زىندانىھە كانم گوت ۋە دەرى نىن .
 غارىيان دايە ويوو بە ھەرا . دە ووسى شە قىان گە ياند ، ۋە فسە ر كىشك ھات .
 گوتم ئەو پاسبە وانى سەربانە بوھاتو تە ئىرە جنىۋە دە دا و شلتاخ دە كا . ئىستا بو —
 سە روكى زىندان دە نووسم . عە لى رە بىعى بىر دە دەرتى ھەلدانى بى ما .
 زىندانىھە كان بسونە مەرىد م . چاويان كرا بسۆۋە . ئەوانەى ئازاد دە بوون پاشان
 دە ھاتنە ۋە سە ريان دە دام .

ھەر چەند لە ئازاد بوون ۋە نىزىك دە كەوتم فىكر ۋە خە يالم پە رىشان تر دە بوو .
 بىرم لە ژيان لە خەبات لە دە وا روژ دە كىرە ۋە . بى مال ۋە حال ، بى پول ، پىرە دايكىك
 لە سەر مالان .

بىر لە نە خشە ي تىكوشان ، پىوھندى گرتن لە گەل ھاورى يان ، ھەزار فىكر ۋە خە يال
 ونە خشە . ئاخىرە كەى روژى ۱۶ ي پونشپەرى سالى ۱۳۳۶ (۱۹۵۷) لە زىندان
 ئازاد كرام . لە زىندانى شارە وانى مە ھاباد ، لە چوار دىوارىكى پچوك ۋە پەرژىنىسى
 سە ربا زوپاسە وان ھاتمە دەر و كە وتمە زىندانىكى گەورە ۋە بەر فراوان سەر ئاوالەى
 ئىران ۋە كوردستان .

كوتا يىى جە لى يە كە م

XXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXX

پیرست

- پیشه کی
- ۳ به شی یه که م
- ۵ سه رده می مند الی و خویفدنی ناتسه واو
- ۱۲ کیلی سیپان و مالی مام ثایز
- ۱۳ خوشکه مامز و حیسانه تی نه و
- ۱۵ که رانه وه بوقه لاتی موتاوی

به شی ر و هه م

- ۱۸ سه ره تای ژیا نیکی تازه
- ۱۹ له باره ی مام کویخا وه
- ۲۲ ده لاوان له کوی یه ؟
- ۲۳ ئالووگو ر له ژیا نم دا
- ۲۴ به هاری ده لاوان
- ۲۶ کورده کانسی که رمین
- ۳۲ به ره وگورانی ژیان

به شی سی یه م

- ۳۶ کویره وه ری وگیره وکیشه ی ئیداره ی عه جه مان
- ۳۹ برا یماغا کی بوو
- ۴۲ شکا یه ت و ئیداره ی عه جه مان

- ۴۷ گورنا وی و قوره کاری
 ۴۸ وه دوا که و تنی شکا یه ت وها تووچو
 ۵۰ حه ساری گه وره و مالی تا وه دان
 ۵۱ سه ید حه مه ده مینی ئه ندازه
 ۵۵ به لایه کی دا خدار و پشت شکین
 ۵۸ رزگاری له عه دلیه و ئاشت بوونه وه
 ۶۰ ده رمانی ده ردان
 ۶۲ پاسه وانسی حکومه تی ره زاشا
 ۶۴ دیسان ژاندارمه
 ۶۳ دیسان قازی شیخ ته ها
 ۷۳ زه مبیل و نوشته ی پینج تمه نی
 ۷۷ به ره و شامات
 ۷۹ شیخ و احید و قه ره قشلاخ

به شی چواره م

- ۸۳ سه ره تای ژیانی سیاسی و شانازی
 ۸۶ بوک هینان و شایی وزه ماوه ند
 ۸۷ هه وه لنین و تارسی سیاسی
 ۸۸ به لای لابه لا
 ۹۰ کاره ساتی پشت شکین
 ۹۴ ئه حمه دی حاجی قادری هه ریری
 ۹۵ شمیخ ماری شیخ سما یلی شنویه
 ۹۶ باپیر ئاغای سوفیانی
 ۱۰۰ ئیجار هی باخی تری
 ۱۰۲ دیسان بیگاری ده ره به گان
 ۱۰۳ له دیهاته وه بوشار

- ۱۰۵ حیزسی دیموکراتی کوردستان
 ۱۰۶ دامه زرانی حیزسی دیموکرات
 ۱۰۹ ده قی به یاننا مه ی حیزب
 ۱۱۰ مه رامنا مه ی حیزبی دیموکراتی کوردستان
 ۱۱۳ چه ند بیره وهر خوش
 ۱۱۴ ناودیتنه وه بوئاغا
 ۱۱۴ کی کورد ه
 ۱۱۵ دووی ریبه ندان
 ۱۱۶ له شکر بوجه بهه ی سهرد ه شت
 ۱۱۷ ژن به ژنسه
 ۱۱۹ هه لاتنی سه یدئه همه د
 ۱۳۱ شه ره کورد له بازار
 ۱۳۳ وه فای بارزانیا ن
 به شی پینجه م
 ۱۳۶ دریزه ی تیکوشانی سیا سی
 ۱۳۷ کیشه ی دوو سه یدی موسولمان
 ۱۳۸ بازاری مه همه دیار وعه جه می به شپستاخ
 ۱۳۹ بوگرد ه قیت
 ۱۴۰ کومه له ی لاوانی لادی
 ۱۵۲ دیسان سه یدی حه مه ده مینی ئه ندازه
 ۱۵۶ ههوه لنین کتییی سیا سی
 ۱۶۹ ماموه تمان کی بوو
 ۱۷۰ خرمانی سه عید قه لغان
 ۱۷۲ خهلیفه ومولقاتی زیندان
 ۱۷۳ فه قی ی سه رخوش
 ۱۷۵ جوانه گای شیخی

- ۱۷۷ مالہ مام وہ تمانسی
- ۱۷۹ دیسان تہ وریز
- ۱۸۰ وہ دہ رنان لہ گوندی
- ۱۸۴ ہہ والدہ ریروژنا مہ
- ۱۸۷ جنا یہ تی دہ رہ بہ گی مامہ ش
- ۱۸۸ سہ ید عہ ولای کہہ مالی
- ۱۸۹ ہہ لبژا ر د نی پارلما نی
- ۱۹۰ سہ فہ ری خانسی
- ۱۹۶ بوزینوی شیخی
- ۱۹۷ سہ یدی ئہ ولادی پیغہ مہہ ر
- ۱۹۸ جاریکی تر لیک کو سوونہ وہ
- ۱۹۹ حہ مہ د ی مہ ولودی
- ۲۰۰ جاریکی دیکہ ن بوتاران
- ۲۰۲ بہ خنداری سندوس
- ۲۰۳ سہ فہ ریکی تہ وریز
- ۲۰۴ زیندانی سہ ید عہ ولای کہہ مالی
- ۲۰۶ راپہ رینی وہ رزیرانی موکریان
- ۲۱۸ ہیندی بیرہ وہ ری جور بہ جور
- ۲۲۰ مہ ولود نا مہ
- ۲۲۲ ٹارہ حمانی بہ لہ بان و پولی توتن
- ۲۲۴ بہ رہ وفیستھیوالی لاوان
- ۲۲۸ سہ فہ ریکی میژ ووی
- ۲۳۳ گہ رانہ وہ سو ولات وہہ لویستی کود یتا چیان
- ۲۳۹ حاجی شیخ عہ ولای ئہ فہ ندی
- ۲۵۰ حہ سہنی سہ یفی قازی
- ۲۵۲ عہ ولای رہ شیدی گول
- ۲۵۳ سہ فہ ری سہ قز

۲۵۵ میرزاره حیمی سولتانیان
 ۲۵۷ مه سه له یژیانی دایکوبایم

به شی شه شه م

۲۶۲ زیندان و و و او ه کانی حه پسخانه ۲۶۲
 ۲۶۵ دیمه نیکی دلته زین
 ۲۶۵ سه رگورد وه ته میشی وسما یلی تاژان
 ۲۷۰ دیسان حاجی سه ییدعه ولائه فهندی
 ۲۷۴ زیندانی شاره وانسی ورمی
 ۲۷۷ دادگای چاوربخشاند نه وه ی نیزی می
 ۲۸۰ بیره وه ری ورو و او ه کانی زیند ان
 ۲۸۱ مانگرتنی ۱۱ روزه
 ۲۸۳ موقه ده س
 ۲۸۵ شه گه رییاو بم به سه
 ۲۸۶ بوته ویله ی سه ر بازخانه
 ۲۹۱ له زیندانی عادی دا
 ۲۹۲ با به کر چاوشین
 ۲۹۴ خوله سه رییاوکوشتن نه گیرا وین
 ۲۹۵ به شی نیمه
 ۲۹۶ گه رانه وه بوزیندانی مه هاباد
 ۲۹۸ بیره وه ریه کانی زیندانی مه هاباد
 ۲۹۹ بایزه بور
 ۳۰۰ فه قی محه ممه دی گای پیسی
 ۳۰۵ لوقمان زاده
 ۳۰۶ عه لی بهگی خواجه میری
 ۳۰۸ شه قی ۳ دیناری
 ۳۰۹ عه ولاحه مه جنداری

تکایه شم هه لانه راست بکه نهوه

لاپه ره	دیر	هه له	راست
۳۲	۱۸	کوده کان	کوره کان
۳۳	۱۱	نامه کهن	نامه که شی
۷۱	۱۸	ئابرویان ده بهن	ئابرویان ده به م
۹۴	۱۰	د رهخ	د ره بکا
۱۳۴	۷	دیناسیم	دیناسیم
۱۴۲	۴	لی وه لا گرت	لی وه رگرت
۱۵۰	۱	بزاری کرد م	ببزاری کرد م
۱۶۴	۵	خه ك	خه لك
۱۸۵	۱۵	هه وا لهری	هه وا لده ری
۲۰۰	۳	ده کری بین بینم	بیان بینم
۲۰۰	۱۱	لهو بهریان	له وی به ریان
۲۰۲	۶	نه وچه	نا وچه
۲۰۳	۱۰	گندیان	گوندیان
۲۱۸	۴	حه ر مه	حه را مه
۲۲۵	۵	ئیرن	ئیران
۲۲۶	۳	لازان	لاوان
۲۳۹	۵	نتوانسی	ناتوانسی
۲۷۷	۱۵	قه ول	قه ولسی
۲۸۰	۶	خه نجه ریک	خه نجه ریکی
۳۰۸	۲۴	ئاشه کیک	ئاشه کیم

- به رهه مه نووسراو و وه رگيراوه كانى - نووسه ر
- ۱ - كاروانيك له شه هيدانى كوردستانى ئيران
  - ۲ - وه لاميك كوردى و فارسى
  - ۳ - رينوينى شه رى پارتيزانى
  - ۴ - له ده وري ريكرراوى لاوانى حيزى ديموكراتى كوردستانى ئيران
كوبينه وه
  - ۵ - ره خنه وليكولينه وه له سه ركتيى كاك حسينى مه ده نى
  - ۶ - چه ند قه يه ك له گه ل خه بات
  - ۷ - كورد و فه رهه نكي بيكانه
  - ۸ - ليكولينه وه ي "كورته باسيك له سه رسوسياليزم" كوردى و فارسى
  - ۹ - تايبه تى كونگره ي شه شه م
  - ۱۰ - كومارى ديموكراتى كوردستان (۱۹۴۶) يا - خود موختارى

وه رگيراوه كان

- ۱ - دايك - ماكسيم گوركى
- ۲ - ژيان وكرده وه كانى لينين
- ۳ - شه فسانه كورديه كان - رودينكو
- ۴ - زه وى پچووك - ليونيد بريژنيف
- ۵ - مه سه له ي كورد له پارلمانى سوئيد
- ۶ - قانونى شه ساسى تابوورى سوسيا ليستى
- ۷ - كومه له چيروكيكى هيه لبارده له شه ده بى بيكانه
- ۸ - حه مه چكول (ئيجه مه مه ده ي يشار كه مال) دراوه به
شه نستيتوى كورد له پارس بوچاپ كردن
- ۹ - ئوسوولى سه ره تايى يه كانى فه له فه (ژورژ پولستر)
- ۱۰ - نامه كانى كولله باران كراوه كان - لوسين شلير
- ۱۱ - كورته ميژويكى بولفارستان - ديمتر ماركوفسكى